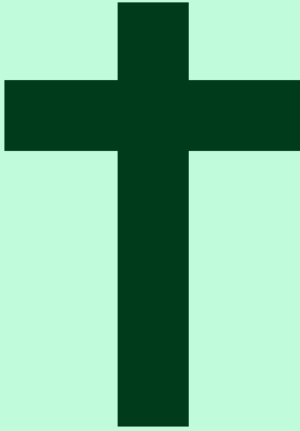

Mattup ki Taasuwa
ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23

Contents

Matiye	1
Markus	60
Lik	97
Zaŋ	156
Naabo	197
Romeŋ	250
1 Korent	276
2 Korent	301
Galat	317
Epez	326
Pilip	335
Kolos	342
1 Tessaloni	348
2 Tessaloni	354
1 Timote	358
2 Timote	365
Tit	370
Pilemon	373
Eber	375
Zak	395
1 Piyer	402
2 Piyer	410
1 Zaŋ	414
2 Zaŋ	420
3 Zaŋ	422
Ziid	424
Apokalipse	427

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oono adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riije. Matiye genj yonj wede sedfu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizi.

Adda mattupadi ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadi ere y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo wo urzi k'untadi ti baldiyadi pay. Isa y'an di gizite urzi Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi-lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi baadan donj i-ceeriyo ekki duwo.

Matiye yi riije Rabila Majjaanawa ette a zembadi Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yonj Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Genj yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo de ti poone Isa y'an ti'n gize a donj k'Izirayel suldi donj ki Moziko Raa me, injino tonj kane donj dokkiyadanj batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'iide, wo yonj y'a bilde ti diine donj unto, y'a ingile k'awwa ki kandaane.

*Ita monjidagi k'Isa Almasi
(Lik 3.23-38)*

¹ Kun ollo, enj sumbiyagi k'ita monjidagi k'Isa Almasi, yonj ti biza bumbu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumbu k'Ibrayim.

² Ibrayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zembadi. ³ Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane genj meedanj Tamar. Pares y'a t'ehe Ezironj, Ezironj y'a t'ehe Aran. ⁴ Aran y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nasonj, Nasonj y'a t'ehe Salmo. ⁵ Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedi Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedi Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese, ⁶ wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamonj, Salamonj meedi ere ki Iri. ⁷ Salamonj y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza. ⁸ Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Oziyas. ⁹ Oziyas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amonj, Amonj y'a t'ehe Zoziyas. ¹¹ Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti zembadi, a ozzine genj donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon.

¹² Aame donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon manj, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel. ¹³ Zorobabel y'a t'ehe Abbiyut, Abbiyut y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor. ¹⁴ Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut. ¹⁵ Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup. ¹⁶ Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tode ere t'a ehe Isa, yonj an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

¹⁷ Injino manj an di gize ita monjidagi koomat makumu pide, iise ti Ibrayim bini Dawut. Sanj ita monjidagi koomat makumu pide, iise ti Dawut bini sokiyo donj k'Izirayel ki siido Babiloon. Sanj ita monjidagi

koomat makumu pife, iise ti sokiyadan̄ ki siido Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

¹⁸ Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di koono boy botto gen, ti-ti ziida mahuwe ti toogo k'Unde Kamilen̄ ki Raa. ¹⁹ Yoŋ Yusup kule k'ebiratú gen yoŋ wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, in̄kino man̄ y'a dihe y'a t'arga ti tuddutú kan̄ mookiko. ²⁰ Aame y'ilke in̄kino man̄, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna kan̄ suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti biza bumbu Dawut, kee k'orgide ye, ki ti soodo ere k'ebirayá Mariyam te, kono ulo wede ti t'eha gen yoŋ y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamilen̄. ²¹ Tod' t'a t'eha ulo wo k'a yi waaka sundí Isa*, kono yoŋ gen y'a utta don̄zí ti oldikadan̄.»

²² Suldí pay gen a iina kono a-t'ette a ono don̄ Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:

²³ «Kun ollo, uto koŋso t'a seeda mahuwe wo t'a t'eha ulo, an di y' waaka sundí Emanuwel†.»

Suma gette i-kaza «Raa ti kine».

²⁴ Aame Yusup yi t'inne man̄, y'a t'ize munda wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziida eddí Mariyam te. ²⁵ Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'eha ulo wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

2

Don̄ suuniyo moldali

¹ Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siido Ziide, aame gen Erod yoŋ mozigo. Isa an ti y'ehe man̄, don̄ suuniyo moldali an d'iido ti kese peedo ge-koliyo, an d'iiney a geeger Zeruzalem ² wo an tunde d'uwó, an'de: «A too me mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye ay wullo moolayí ti kese peedo ge-koliyo wo ay iido ay i d'ottile.» ³ Aame mozigo Erod y'illiga rabila gettiyo man̄, y'a iddira ti don̄ geeger Zeruzalem pay a itadí. ⁴ In̄kino man̄ y'a-tusse kane deero don̄ sedeke ti don̄ suuniyo k'oogoro don̄ adda siido gette pay, wo y'anni tunde, y'ede: «A too me Almasi Raa yi biire, an di y' t'ehay me?» ⁵ Kane an i di ruute, an'de: «A Betilehem siido Ziide, kono en̄no ono don̄ nebi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede:

⁶ «Wo kune don̄ ki geeger Betilehem siido Ziide, derec geegirgun̄ tod'te ñen̄ko a ki jiire ye ti diine geegiryagi ki Ziide me», kono ti tode i d'adfa mozigo y'a dokka don̄zó Izirayel*.»

⁷ In̄kino man̄ mozigo Erod y'anni wiike don̄ suuniyo moldali gen kan̄ ombide, kono y'a sedde mekk'ono, y'ede: «T'ume muno moole y'udfo, kun yi wulle me?» ⁸ Man̄ y'an di'n igibe ki Betilehem, y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, ulo'ŋ kun yi dehiti ki kod'uwó, wo aame kun y'uuno man̄, kun o d'agibi kono nun̄ ton̄ man̄ n'a etta ni d'ottiley kay.»

⁹ Aame mozigo gen y'an ti ruutite in̄kino man̄, don̄ suuniyo moldali an d'ingile, wo gen an di y' wulle sey moole wede an wullo ti kese peedo ge-koliyo gen me. Yoŋ ki daanadan̄ yi d'ettiyo d'ettiyo bini y'iiney t'ekki boy wede ulo adda man̄, y'a t'ihira. ¹⁰ A wolliso ki moole wede an wullo gen, addan̄ a ûune t'uŋsuwo baadan̄. ¹¹ Kane an iiney man̄, an t'iide

* **1:21** 1.21 Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † **1:23** 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14. * **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1.

k'adda boy an d'uuney ulo ti meedí Mariyam wo an di dikke an t'uttila a d'aana k'ulo. Saŋ maŋ sandupiyagan an t'ihinte, an t'uddo suldí d'oj an ziko, aakede: dap, suldí koddio eediyadaŋ unse wo dunnu sundí mirr zooyayí ooŋe geŋ, an i d'ele a ulo. ¹² Saŋ maŋ Raa y'an di tuuke kuudaŋ kaŋ suniye, y'ede: «Kun kima ye ki tukk' Erod me.» Injino maŋ kane an di-gime siidadaŋ t'urzi doolo.

Okko ki siido Misir

¹³ Aame d'oj suuniyo moldali an inŋile maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun t'ombo ki siido Misir. Kun di lekki bini onniyo ere n'a di roota, kono mozigo Erod yi y' deha ulo ki t'owwadi.»

¹⁴ Injino maŋ a diddo gettiyo batum Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an t'umbe ki siido Misir. ¹⁵ A siido Misir gette an di likko bini unto ki mozigo Erod, geŋ a iina kono a-t'ette a ono d'oj Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede: «Uló'ŋ n'a ti y' wiiko y'a t'uddo ti siido Misir me†.»

T'owwo k'inŋi a geeger Betilehem

¹⁶ Aame Erod yi zuune d'oj suuniyo moldali an ti y' mibilde maŋ, y'a gulkuwe baadaŋ. Maŋ y'an di ruute a asigiryagi an di-t'ide a Betilehem ti illiyagi d'oj i ti duule geŋ, inŋi kuuli pay d'oj k'ozzine sire a diigo. Ozzinagi sire geŋ a-t'ide t'ume wede d'oj suuniyo moldali an i ruute moole y'udd'e.

¹⁷ Geŋ injino a iina kono a-t'ette a ono d'oj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede:

¹⁸ «Duwo an d'illiga tarkuuse ki dollite m'oolo baadaŋ a geeger ki Rama‡. To Raseł§ ti m'oolo k'inŋitú, wo an ti selliyo toŋ ti k'oyyiso ye, kono inŋitú an t'inda*.»

Kama ki siido k'Izirayel

¹⁹ Saŋ mozigo Erod y'inda maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye a siido Misir, yi di ruute, ²⁰ y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun di kama ki siido k'Izirayel kono d'oj i dehu t'owwo k'ulo geŋ an t'inda.» ²¹ Injino maŋ Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an di-gime ki siido k'Izirayel. ²² Aame Yusup y'iiney a siido k'Izirayel maŋ, y'a illiga rabila ki mozigo wede i gili a siido Ziide geŋ, yoŋ ulo ki Erod sundí Arkeleyus. Aame geŋ orgiso t'a yi ziida k'ettiyo k'adda siido Ziide me. Maŋ Raa yi di tuuke kuudí kaŋ suniye, t'ume geŋ y'a inŋile ki siido Galile. ²³ Y'iide'ŋ y'a-guune a geeger sundutú Nazaret. Geŋ a iina kono a-t'ette a ono d'oj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yoŋ an di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

Kazita ki Zaŋ Batis

(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zaŋ 1.19-23)

† 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Rama, tod'te geeger ki d'oj biza bumbu k'Epirayim yoŋ ulo Yusup mogadí Raseł ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kubbaara koomat makumu sire goppon ti Betilehem. § 2:18 2.18 Raseł, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki d'oj k'Izirayel pay. Wo injino a onniyo ere d'oj pay an m'oolo k'inŋizan i t'inda geŋ aa i m'oolo tode Raseł batum.

* 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15.

¹ Saŋ ozzinagi k'ita maŋ, Zaŋ Batis geŋ y'a t'iide k'adda balɗa ki siido Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo: ² «Kun ti kama lekkiyaguŋ kono Moziko Raa t'iina goppon.» ³ Zaŋ geŋ yoŋ wede nebi Ezayi y'a ruute taayadi ti kaaga, y'ede:

«Doŋ an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balɗa, yi d'eesiyo: Kun i t'okkoŋ urzi Galmeegea,

erkiyagi kun i ti'n okkoŋ ki diine d'eelele*.»

⁴ Zaŋ geŋ kallayi y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde. ⁵ Inkiŋo maŋ doŋ baadan ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide gette pay, wo ti siido ere a biza k'ooye Zurden gette pay an d'ettiyo tukki Zaŋ. ⁶ An t'oodibe addaŋ a urzi k'oldikadaŋ a daana duwo pay, wo yoŋ yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁷ Aame Zaŋ yi wulle kane Pariziyen ti Saduseyen baadan an'tiyo tuddi kono y'a ti'n suyye batem maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ ulpi aakede maŋkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Inkiŋo maŋ kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyaguŋ. ⁹ Wo kun roote ye adda k'addugun: "Kaye mugiyey Ibirayim me", kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo n'un di rooto: Ti moŋgali eŋ min, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inŋi k'Ibirayim me. ¹⁰ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbo ulpaasi y'a-dokkiɗa inda ti sondayzaŋ pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye maŋ, an di-ɗekka an di seɗɗa adda k'uwwu mendí.

¹¹ Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu kono a kize kun ti gime lekkiyaguŋ, wo ɗe wede ettiyo k'itadó geŋ yoŋ toogo yi jiiire nuŋ, wo nuŋ ni k'iide n'a ki t'oddiɗe tobiyagi ye. Yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamileŋ wo ti uwwu†. ¹² Wo yoŋ y'a ɗekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezi, y'a silɗa koɗuwo, inŋi yi-t'oba giyye, wo oddo y'a t'ogga mentú adda k'uwwu ere i k'unto ye.»

Suyyiso batem k'Isa

(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zaŋ 1.29-34)

¹³ Inkiŋo maŋ ti siido Galile Isa y'a iide ki tukki Zaŋ a biza k'ooye Zurden kono Zaŋ y'a ti y' suyye batem. ¹⁴ Aame geŋ Zaŋ y'a dihe y'a-tooge, wo yi di ruute, y'ede: «Nuŋ min a ni suyye batem kee, ɗe mummino kee ki d'ettiyo ki tukki nuŋ n'a ki suyye batem me?» ¹⁵ Wo ɗe Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ankenno kee k'oyyo ki ti'n suyyi batem, kono t'urzi enno kine in d'ise sulɗi doŋ pay ki diine a-t'ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Inkiŋo maŋ Zaŋ y'a iyye y'a ti y' suyye batem. ¹⁶ Aame Isa yi ti y' zuyye batem wo y'adɗiya t'adda k'ahu maŋ, a kaamiki kandaane a t'ihina wo y'a wulle Unde Raa ti ɗeegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹⁷ Wo duwo an d'illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbó unse ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k'Isa

(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)

¹ Saŋ maŋ Unde Raa t'a-di t'iide Isa k'adda balɗa kono Meeda siitandani t'a yi naame daggiya. ² Y'a likke didɗo ada pife onnu ada pife daa

* **3:3** 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3. † **3:11** 3.11 Uwwo: I-kaza ise yi'n di'n ise kamileŋ, ise booro Raa.

k'ombo, manj mosogo t'a yi ziidfa. ³ Meeda siitandani t'a d'iide sirpadí kono t'a yi naame daggiya, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto manj, k'elo urzi a monjali enj a-kime ombó.» ⁴ Wo Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Konj te m'ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu tod'te t'urzi k'ombo bizi danjal ye, wo t'urzi k'ono donj pay adfiya ti bize Raa*."»

⁵ Tinj genj Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem geeger ere kamilenj, t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, ⁶ wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto manj, t'awwa genj k'oldí k'a zabba siidó, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, wo an gi di seeda beezanj

kono k'a t'alda zondá a ki t'oggo ekki mukkolo ye†."»

⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono enj an riije sey ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye‡."»

⁸ Sanj manj Meeda siitandani t'a-di t'iide sey k'ekki mukkolo sohero a jiire, wo ti di gizite moziko duniya pay ti laalatú, ⁹ wo ti di ruute, t'ede: «Suldi enj n'a di t'ela pay a kee, aame ki-dikka wo k'o uttilla manj.» ¹⁰ Injino manj Isa yi di ruute, y'ede: «Meeda siitandani, mi ledfo ti tuddó me! M'ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo genj a yode danjal ki naabo me§."» ¹¹ Aame genj Meeda siitandani t'a y'iili. Sanj manj maaleekiyagi an a d'iide sirpadí wo an i di naabiya.

Eesiyo naabo k'Isa a siidfo Galile

(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

¹² Isa y'illiga Zanj Batis an ti y' ziidfa dangay manj, aame genj y'a t'iide ki siidfo Galile. ¹³ Y'iiney manj y'a ki likke ye a Nazaret me, y'a injgile y'a likke a Kapernayim, geeger ere a biza bar ki Galile adda siidfo Zabilonj ti Nepitali. ¹⁴ Genj a iina kono a-t'ette a ono donj nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:

¹⁵ «Kune donj siidfo Zabilonj ti Nepitali, gopponj ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese peefo k'ooriyo, siidfo Galile gette, i lekkiyo kane donj Yawudiyagi ye.

¹⁶ Kane donj i lekkiyo adda zimolo genj an wulle toore Raa.

Kane donj i lekkiyo adda k'undiso k'unto genj toore Raa y'an da t'an gili*.»

¹⁷ T'ume genj Isa y'a iise kazita k'ono, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina gopponj.»

Sanalliyagi donj ki poone

(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, manj yi d'uune zemba sire, Simo wede an yi waaku sundí soo te Piye, ti leemadí Andire. An kakkiya lebidfo k'adda bar kono kane naabadanj sawwiya puuni. ¹⁹ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nunj n'un di'n isa donj dehtu duwo

* **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:6** 4.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 9.11-12. ‡ **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16. § **4:10** 4.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13. * **4:16** 4.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

kono an d'etto k'urzizó.» ²⁰ A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine. ²¹ Tinj geŋ Isa y'a iide ki daana maŋ, yi d'uoney zemba sire ti doolo, Zak ti leemadi Zan inŋi Zebede, kane adda tooko ti meegan Zebede an okkime lembidagan. Maŋ Isa y'a ti'n wiike. ²² A kaamiki, tooko ti meegan an d'iili wo kane an di y' diine.

Isa ti doŋ duuru

(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

²³ Saŋ maŋ Isa yi soorutu adda siido Galile gette pay, yi dooyisito duwo adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo y'an d'eliyo beeko a doŋ pay eeni wo a doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ. ²⁴ A naabadí gette, Isa sundi t'a iile adda siido Siiri gette pay, inŋino maŋ duwo an i-d'ettiyo ti kane doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ wo ti doŋ eeni yi ti'n dabirsa baadan, aakede: doŋ an d'ede siitandani a eedan, ti doŋ an d'ede amputput wo doŋ runguyun. Geŋ Isa y'an d'eliyo beeko. ²⁵ Doŋ duuru baadan an di y' daaniya, wo kane geŋ an iido ti siido Galile, ti siido sundutú Geegiryagi Koomat, ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide wo ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo.

5

Unsuwo ere ki kotto

(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

¹ Aame Isa yi wulle doŋ duuru baadan geŋno maŋ, y'a di gili eego kesse y'a-guune. Kane sanalliyagi an a-t'iide k'ume yode, ² maŋ y'a t'ihina bizi, y'an di'n iise dooyiso, y'ede:

- ³ «Unsuwo a kane doŋ i ki t'iide an ki t'ambe eedan a daana Raa ye, kono Moziko Raa tod'te ki kane.
- ⁴ Unsuwo a kane doŋ i moolo, kono kane geŋ Raa y'a ti'n sella.
- ⁵ Unsuwo a kane doŋ biza k'ulban tasse, kono kane geŋ an t'ooney siido ere Raa yi ruute y'an t'eley.
- ⁶ Unsuwo a kane doŋ mosogo wo orme a urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, kono kane geŋ mosigadan ti ormayan Raa y'an ti'n t'ida.
- ⁷ Unsuwo a kane doŋ an isiyo adde koduwo a duwo, kono kane geŋ Raa y'an d'isa adde koduwo kay.
- ⁸ Unsuwo a kane doŋ ele tuddan pay a Raa, kono kane geŋ Raa an di y' wolley.
- ⁹ Unsuwo a kane doŋ i dehu urzi toose y'a koone a diine duwo, kono kane geŋ Raa y'anni waaka inŋizi.
- ¹⁰ Unsuwo a kane doŋ an i dabirsa kono an isiyo munda wede ki diine aa Raa yi dehu, kono Moziko Raa tod'te ki kane.
- ¹¹ Unsuwo a kune aame duwo an unni kaldita, an unni dabirsa wo an lohito ita k'ono doŋ pay ulpi a eggun, kono kun ziipe addugun a nunj. ¹² Kune ulbugun un iso unŋe, kun lekko t'unŋuwo kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ, yon baadan y'unni delliyi a kandaane. Geŋ inŋino kay an'ni dibire nebiyagi doŋ ti kaaga i t'inŋile ti kune me.»

Sumade wo toore

(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

¹³ «Kune aakede sumade ki duniya, wo de aame sumade geŋ unŋuwadan i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise unŋe sey me? Kane geŋ unŋe ye, ki sebbiyo mendan a disse, duwo an d'onŋilse.

14 Kune aakede toore ki doŋ duniya. Aame an iiziga geeger eego kesse maŋ, i ki t'ombida ye. 15 Wo aame k'a t'uuye pitila maŋ, k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too maŋ k'a ti dodɔɔ t'awwa, konɔ tod' t'a toore a kane doŋ pay adda boy. 16 Geŋ inŋino kay, kune toŋ kun di toore a ɗaana ɗuwo me, kono aame an wulla naabaguŋ ere beehiye kun isiyo gettiyo maŋ, an di t'imma Meeguguŋ Raa a kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

17 «Kun elkiyo miŋ nuŋ n'iido kono oogoro Muusa ti dooyiso nebiyagi, n'a ti'n t'ide ko? Aha! Nuŋ n'iido kono n'a ki ti'n t'ide ye, wo n'iido n'a-t'ise itadaŋ a t'adde kereŋ. 18 Derec inŋino wo n'un di rooto: Ki poone kandaane ti siido an t'eŋgila geŋ, t'adda k'oogoro ette ise arku raaniya soo wede neŋku a jiire, ise guttiye soo toŋ i ki dagga ye, geŋ inŋino bini sulɗi pay geŋ an t'eŋgila. 19 Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede neŋku a jiire geŋ yi ti y' diipida wo yi duuya ɗuwo an d'ise inŋino maŋ, yode geŋ Raa y'a ti y' deega neŋku a ceera a Mozikadi me. Wo ɗe wede tuuku urziyagi k'oogoro geŋ yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso ɗuwo an d'ise inŋino kay maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole a Mozikadi me 20 Kono kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyaguŋ ere ki diine gette, ti ki jiira ere ki doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen ye maŋ, ki kotto Moziko Raa kun ki t'etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo

(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

21 «Kune kun illiga an ruute a moŋgidagin ti kaaga, an'de: "Ki tōwwo wedusu mirsi ulu*," soŋ an'de: "Wede y'iida bakadi mirsi maŋ, yoŋ geŋ an di-t'etta k'ume booro†." 22 Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Wede tuuku yi ti kulkuwa ti leemadi maŋ, yoŋ geŋ an di-t'etta k'ume booro. Wede yi gilda leemadi: "Ulsu!" maŋ, yoŋ geŋ booradi a ɗaana deero doŋ booradin. Wede yi gilda leemadi: "Maade!" maŋ, yoŋ geŋ an ti y' seɗɗa adda k'uwwu ere ki dabar. 23 Aame ɗe kee k'ette eliyo seɗe ke k'adda Boy Raa, wo a ume seɗe ke geŋ k'ilke leemada i-d'ede kulkuwo ti kee maŋ, 24 seɗikada ki oolo a ume geŋno, k'okko ki y'oonoy leemada me, kun t'okkiyi doo miŋ, saŋ k'a-kami k'a t'ela seɗikada a Raa kollo.

25 Aame ti leemada un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro ɓotto geŋ, ti yode ono kun ti'n oodo. Para maŋ leemada geŋ y'ada t'iida k'ume wede booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dangay. 26 Derec inŋino wo n'a di rooto: T'ume geŋ ki ki t'adɗa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye maŋ, tammiyagi doŋ sunni toŋ an a-k'oola ye.»

Dooyiso a urzi moone t'ere bakada ise ti kule bakatu

(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

27 «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu‡." 28 Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadi wo addi i ifa a tode maŋ, yoŋ geŋ adda k'addi aa yi-t'udige baa. 29 Aame ɗe ersada k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a t'oodo mentu k'a seɗɗo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tudda i digge bee miŋ, tudda pecek an ki ti seɗɗey adda k'uwwu.

* 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8. ‡ 5:27 5.27 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18.

³⁰ Wo aame de beezá wede k'ammade y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a-dékko mendí k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee min, tuddá pecek ti-t'ettye k'adda k'uwwo.»

Dooyiso a urzi peeriyo

(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

³¹ «Soñ an ruute ti kaaga, an'de: “Aame wede yi-peere eddi man, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú i-kaza tod'te peeriyo^S.” ³² Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddi geñ, aame ti moone ti kule bakatú ñañal! Para man yi ti peeriyo geñ, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatú, aame tod' ti ziida man. Wo wede i seeda erewo ere peeriyo gette, Raa yi yi wolloyo yonj wede i moone t'ere bakadí.»

Dooyiso a urzi nâamiya tudde

³³ «Kune kun illiga sey an ruute a mongidagin ti kaaga, an'de: “Munfa wede k'a ti nîime tuddá geñ, ki t'oodiba eedá ye, k'a ti y' ñañjo munda wede k'a ti nîime tuddá a ñaana Galmeega Raa geñ me*.” ³⁴ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun nâama tuddugun ye tak: Ti kandaane kun nâama tuddugun ye, kono yonj geñ kaakido moziko Raa. ³⁵ Ti siido kun nâama tuddugun ye, kono tod'te ume yi d'obe zonfi. Ti Zeruzalem kun nâama tuddugun ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole. ³⁶ Ti eggun tonj kun nâama tuddugun ye, kono wedusu geñ ililso k'eedí soo tonj yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa ye. ³⁷ Aame munda kun isa man, kun'de “Eyye, ay isa” ñañal, wo munda kun k'isa ye man, kun'de “Aha, ay k'isa ye” ñañal. Ono ñonj kun rootiyo ti doolo geñ ettiyo t'urzi Mohita k'oldfiko.»

Dooyiso a urzi kama k'oldfiko ere an a ize

(Lik 6.29-30)

³⁸ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Wede yi tuuka ersa bakadí man, ki yode an i di tooka kay, wede yi t'iira sinta bakadí man, ki yode an i di t'ooro kay†.” ³⁹ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu geñ, kee ki-ti dooze ye. Aame wede yi ki diñe a tobbisadá k'ammade ki bita man, ki kama tobbisadá ere ki geelo tonj y'a ki ti daaña. ⁴⁰ A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede dekkiyo booro kono y'a t'amba kallayá wede ñenku t'adda man, ki-oolo kallayá wede goole tonj y'a t'ambo páy. ⁴¹ Aame wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attidi yi dehu k'a di y' t'igibo suma kubbaara soo man, k'a y'agiba kubbaara sire. ⁴² Wede yi tondiyo munda ti beezá man, ki eelo, wo wede yi tondiyo see ti beezá man, ki-tooge ye.»

Kun geyyo ñonj k'adugun

(Lik 6.27-28,32-36)

⁴³ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Ki geyyo bakadá‡ wo aduzá ki koogor.” ⁴⁴ Wo de kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun geyyo kane ñonj ti kune adu, wo kun tondo Raa ki ñonj unni dabirsa. ⁴⁵ Aame kun isiyo inkinno man, kun t'isa inñi ki Meegugun Raa a kandaane. Derec, yonj yi koliyo peedadí a tukki ñonj bundidí wo a tukki ñonj beehiye páy, yi koppio mizzi

§ 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. * 5:33 5.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3. † 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20. ‡ 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

a doŋ ki diine wo a doŋ ki diine ye pây. ⁴⁶ Aame kun geyyiso doŋ unni geyyiso danjal maŋ, munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ kun di y' t'ooney d'ey ko? Derec, doŋ sedfu jibaaye kane batum toŋ an isiyo inŋkino kay. ⁴⁷ Aame kun eesiyo zembagun danjal maŋ, geŋ munda wede ki kune i t'ihina siidi too me ti doŋ ongo me? Derec, kane doŋ Yawudiyagi ye batum toŋ an isiyo inŋkino kay. ⁴⁸ Inŋkino maŋ kun t'iso doŋ derec ki diine baa, aakede Meegugun Raa a kandaane toŋ yoŋ derec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a doŋ an k'ede munda ye

¹ «Kun koona mentikagi kono a urzi daaniya Raagun geŋ, kun ise bitin bitin a daana duwo an un gi di'n wolle ye. Para maŋ munda wede Meegugun Raa a kandaane yi dehu y'un t'eley geŋ, kun ki y' t'oone ye. ² Inŋkino aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye geŋ, ki koppe darru ye, aakede doŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo a urziyagi geeger wo adda boydi doŋ in di dooyiso. An isiyo inŋkino kono duwo an di'n t'imme. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oono a naabadan, an y'uune baa. ³ Wo ki kee, aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye ti beezá wede k'ammade maŋ, beezá wede ki geelo batum y'a ki suune ye. ⁴ Inŋkino maŋ munda wede k'ele geŋ y'a lekke ombide, wo Meegá Raa yi wolliyi munda wede k'isiyo kaŋ ombide geŋ me. Inŋkino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

⁵ «A urzi tondiyo Raa geŋ, kun ise aakede doŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tondiyo Raa kaŋ ôhire adda boydi doŋ in di dooyiso wo a urziyagi k'okkime, kono duwo an di'n wolle. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oono, an y'uune baa. ⁶ Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa maŋ, ki t'odo adda biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo Meegá Raa yoŋ ede a ume ombide geŋ me. Wo Meegá Raa yi wolliyi munda wede k'isiyo kaŋ ombide me. Inŋkino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.

⁷ Aame kun tondiyo Raa maŋ, ono kun'ni doolite ye, aakede kane doŋ Yawudiyagi ye ge d'isiyo me, kono an elkiyo an bobbiso baadan geŋ Raa y'an olliga. ⁸ Inŋkino kun dooze kane ye, kono Meegugun Raa yi suune munda wede kun dehu a urzi lekkiyagun, ki poone kun di y' tonda geŋ me. ⁹ Inŋkino maŋ kun tondo Raa kino:

Meegey wede a kandaane,
kee k'iso duwo pay an di suune kee Raa kamilen,

¹⁰ Mozikadá k'a-di t'edi.

Munda wede addá i dehu k'aase a siido ette, ki y'iso aakede ki d'isiyo a kandaane.

¹¹ Anki kee k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

¹² K'ay t'isi tambobino a munda wede ulsu ay ize a kee, aakede kaye toŋ ay an t'ize tambobino a kane doŋ ay ize munda ulsu kay.

¹³ K'ayn'ooli adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'oldfiko ye,

wo de k'ay ti'n addi ti bey Mohita k'oldfiko.

[Geŋ moziko, toogo wo tamma, kane pay ki kee ki daayum. Eyye.]

¹⁴ Inŋkino maŋ, aame a doŋ a ti doopide a onamgun geŋ tambobino kun an t'isiyo maŋ, Meegugun Raa a kandaane toŋ, y'un t'isa tambobino kay

a munda wede kun a ti doopide me. ¹⁵ Wo de aame a donj a ti doopide a onamgunj geŋ tambobino kun an k'isiyo ye maŋ, Meegugunj Raa toŋ y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.»

Dooyiso a urzi lekkiyo daa k'ombo

¹⁶ «A lekkiyagun onniyo muno kun lekkiyo daa k'ombo geŋ, kun ti y'ise ume k'edagunj zimolo aa donj bizaŋ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an ti'n neeriyo edayanj kono duwo an di'n wolle kane onniyo muno an lekkiyo daa k'ombo. Derec injkinjo wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa. ¹⁷ Wo kee aame onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo maŋ, edaya ki t'opilo wo eeda k'a t'assigo egey, ¹⁸ kono duwo an ki di suune ye kee onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo me. A suune Meega Raa danjal yonj ede a ume ombide geŋ me, wo yonj Meega Raa yi woliyo munda wede k'isiyo ombide me. Injkinjo munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane

(Lik 12.33-34)

¹⁹ «Kun t'okume ye laale a siido ette, kono a enj amma ti dibe an t'ooma pay, a enj donj k'oogire an di tooka ti boy wo an di sika. ²⁰ Ki too maŋ kun okumo laale a kandaane, a ummey amma ti dibe umbo, a ummey donj k'oogire umbo a-tooka boy wo an di sika me. ²¹ Derec, a ume wede laalaya yi lekkiyo geŋ, adda'ŋ toŋ anjgeŋ.»

Toore ki tudde

(Lik 11.34-36)

²² «Ede kane aa pitila ki tudde. Aame edaya kane bee maŋ, tudda pay gette adda toore. ²³ Wo aame edaya geŋ kane bee ye maŋ, tudda pay gette adda zimolo. Injkinjo aame toore wede a-d'ede geŋ i t'ize zimolo maŋ, geŋ kee adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo

(Lik 16.13)

²⁴ «Wenda soo toŋ umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwanj pay me.»

Zaapu k'adde a Raa

(Lik 12.22-31)

²⁵ «Geŋ kono k'injkinjo n'un di rooto: Kune a lekkiyagunj ulbugunj un t'oodde ye a urzi k'ombo wo a urzi sobo me, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugunj toŋ maŋ. Ki kotto lekkiyagunj ere kun lekkiyo ette ti jiire ombo, wo tuddugunj ti jiire ossiyo. ²⁶ Kun wollo embi, an ki korso ye, an k'aydu ye wo an k'okimso mudu adda giyyagi ye, wo Meegugunj Raa a kandaane yi di'n moddiyo. Wo kune ki kotto kun i jiire kane geŋ taŋ baadanj! ²⁷ Wee wee ti diinangunj, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a d'aagila ti kefise soo onniytagi donj ki lekkiyadi a duniya enj me?

²⁸ Wo de ki moo me ulbugunj un d'oodiyo a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda balda gette, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. ²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamonj toŋ ti laale wede pay i-d'ede geŋ, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo toŋ maŋ. ³⁰ Injkinjo Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugunj a Raa baata.

³¹ Injino manj kune ulbuguŋ un t'ooŋde ye, adda k'addugunj kun roote ye: "Ay d'ooma moo me?", "Ay sifa moo me?" wo "Ay d'ossa moo me?" me. ³² Sulđi pay geŋ, daayum i'ni dehuu kane doŋ pay i ki suune Raa soo daŋŋal ye geŋŋo. Wo Meegugunj Raa a kandaane geŋ, yoŋ yi suune sulđi geŋ kun'ni dehu a urzi lekkiyagunj me. ³³ Ki too manj kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, wo saŋ sulđi pay geŋ y'un di'n t'ela kay. ³⁴ Injino manj kune ulbuguŋ un t'ooŋde ye a munda wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette tod'te t'onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-tôwwo k'ettú k'ettú.»

7

Ki đekke booro a tukki bakadá ye (Lik 6.37-38,41-42)

¹ «Kun đekke booro a tukki wede tuuku toŋ manj ye, geŋ Raa toŋ yi ki đekka booro eggun ye. ² Derec, t'urzi wede kun đekkiyo booro a tukki doŋ ongo geŋ, Raa toŋ y'a đekka booro eggun, wo dooziyo ere kun dooziyo a đwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune injino kay. ³ Ki moo me ki wolliiyo unumu wede adda k'ersa leemadá, wo undumu wede adda k'ersadá ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴ De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese: "K'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá enno", wo kacinj kee a-d'ede undumu adda k'ersadá me? ⁵ Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, injino k'a wolla kereŋ, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.»

⁶ Munda wede kamileŋ a đaana Raa geŋ a gede ki-t'ele ye, para manj y'aa kima ki tuddá y'a ki ti k'ahita. Dogoro ere zooyatú ooŋe gette kun sedfa a đaana kinzir ye, para manj tode gette y'a-t'onjyilsa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t'oono (Lik 11.9-13)

⁷ «Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehuu wo kun t'oono, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ⁸ Wede tuuku yi tonđiyo manj, munda an i-d'eliyo, wede yi dehuu manj, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza manj, an i di t'ohine. ⁹ Wee wee ti diinagunj aame ulf yi tunde ombo manj, yi di t'ele mukkolo me? ¹⁰ Koo yi tunde puunisoo manj, yi di t'ele miipo me? Aha umbo! ¹¹ Injino manj kune doŋ addugunj ulpi toŋ, kun suune eliiyo sulđi doŋ majjandani a inŋigunj. Wo geŋ taŋ miibi a ceere Meegugunj Raa a kandaane y'aane y'an t'ele sulđi doŋ majjandani a doŋ i yi tonđiyo me!

¹² Sulđi doŋ pay kun dehu đwo an un t'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso injino kay. Geŋ injino ita k'ono doŋ pay an riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi me.»

Urzi sire (Lik 13.23-24)

¹³ «Kun t'odo ti biza peryeye. Derec, biza goole geŋ yoŋ urzi wede sooruzi i k'ooŋe ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya, wo doŋ baadaŋ an adđiya t'urzi geŋŋo. ¹⁴ Ki kotto biza peryeye geŋ, yoŋ urzi sooruzi ooŋe, y'a-da t'ette k'ume lekkiyo ere ki daayum, wo doŋ baata adđiya t'urzi geŋ me.»

Undumu ti inŋizi (Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

¹⁵ «Kun koono mentikagi ti đwo doŋ an ti t'isiyo tuddaŋ aa nebiyagi. An'tiyo tuddugunj kane tasse aa dambami, wo kacinj t'adda k'addaŋ kane

bundidí aa sullibagi. ¹⁶ Geŋ kane kun di'n suune a urzi sooruzan. Inŋi k'inda biŋ ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise inŋi tormo toŋ ekkí woskani ki ki rakke ye. ¹⁷ Inŋkino undumu tuuku beehiye y'a t'ehe inŋizí toŋ beehiye, wo undumu wede ulsu y'a t'ehe inŋizí toŋ ulpi. ¹⁸ Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe inŋi ulpi ye, wo undumu wede ulsu yi k'aane yi ki t'ehe inŋi beehiye ye. ¹⁹ Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye maŋ, yoŋ geŋ an di d'ekka an di sedfa adda k'uwwo mendí. ²⁰ Geŋ inŋkino d'uwu doŋ an ti t'isiyo tuddan kane nebiyagi kacij nebiyagi ye geŋ, kun di'n suune a urzi sooruzan.»

Doŋ etta d'aana Raa
(Lík 6.46; 13.27)

²¹ «Kane doŋ an ni waaku: “Galmeegey, Galmeegey” geŋ, pay an ki t'etta ye k'adda Moziko Raa te. Wo etta kane doŋ isiyo munda wede Meego Raa a kandaane yi dehu danŋalan. ²² A onniyo booro gette doŋ baadan an o di roota, an t'eesa: “Galmeegey, Galmeegey, ki kotto ti sundá ay ruutito ono doŋ Raa y'igibo, ti sundá ay d'ilmito siitandani, ti sundá ay d'izito suldí k'armika baadan de me!” ²³ Inŋkino maŋ n'an di roota kereŋ, n'a t'eesa: “Kune toc aŋ wenda n'un ki'n zuune ye. Kun ti ledfo dokki ti tuddó me, kune doŋ isiyo suldí doŋ ulpi!”»

Boydfi sire
(Lík 6.47-49)

²⁴ «Inŋkino wede tuuku y'ollige ono doŋ ni rootiyo enno wo yi sooru eego maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede i-d'ede elkiso y'a t'iiziga boozi eego pangiragi. ²⁵ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'úunite i paldita waawiye. Maaye ti bormo geŋ an di njiya boy geŋno wo y'a k'iire ye, kono yoŋ itadí an ziipe ekki pangiragi. ²⁶ Wo de wede tuuku y'ollige ono doŋ ni rootiyo enno wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede elkisadí umbo y'a t'iiziga boozi a dolso. ²⁷ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'úunite i paldita waawiye. Maaye ti bormo geŋ an di njiya boy geŋno wo wa ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?
(Markus 1.22; Lík 4.32)

²⁸ Isa y'a ti dinge dooyiso gettiyo maŋ, kane doŋ duuru dooyisadí gette t'an di'n zidfa, ²⁹ kono yoŋ yi dooyiso ti togo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki doŋ suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8

Eliyo beeko a wede bitide
(Markus 1.40-44; Lík 5.12-14)

¹ Isa yi ti dñige t'ekki kesse maŋ, doŋ duuru baadan an di y' diine. ² Inŋkino maŋ i d'ede wede bitide y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun, ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ³ Maŋ Isa y'a igibe beezí y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nun ni dehu, ki t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayi a nukkiide, y'a t'ize kamilen. ⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize enj a wenda soo toŋ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tuddá a wede sedfeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki

sedeke aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono d'ofɔn pay an di wolle kee k'uune bee.»

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Lík 7.1-10; Zaŋ 4.46-54)

⁵ Isa y'ette k'adda geeger Kapernayim geŋ, i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi-d'ofe bey, y'ede: ⁶ «Galmee'ki nuŋ, wede naabadó eeni, tuddí i t'inda moone a boy, yi dabirsa baadan.»

⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'a etta ni-t'eley beeko te.» ⁸ Wo goole k'asigiryagi yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, nuŋ ni k'iide ye k'a ette ki boozó me. Wo t'enj miŋ ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oonne bee. ⁹ Injino nuŋ batum n'ottilso a d'ofɔn deero t'eedó wo i d'ede asigiryagi d'ofɔn nuŋ goole t'eedaŋ. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" maŋ, geŋ yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" maŋ, geŋ yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" maŋ, geŋ yi-ti t'isiyo.» ¹⁰ Aame Isa y'illiga ono geŋno maŋ, y'a ziidá giggiri wo y'an di ruute a d'ofɔn duuru d'ofɔn i yi daaniya geŋ, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Adda siido k'Izirayel ette wenda soo toŋ ni k'uune ye, wede a zaape addí a Raa aa yode kino eŋ me. ¹¹ Wo kun ollo, n'un di rooto sey: D'ofɔn baadan an d'etto ti kese peedo ge-koliyo wo ti kese peedo k'ooriyo, an di kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa ti Ibirayim, Isaaka wo Yakup. ¹² Wo de kane Yawudiyagi d'ofɔn toc ooma Moziko Raa geŋ, d'ofɔn ongo an ti'n sebbey ti paate adda zimolo, ume wede ki d'ollite mólolo wo k'aadumu sina.»

¹³ Maŋ Isa yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki-kama ki boozá. Kono ki ziipe addá a nuŋ geŋ, wede naabadá y'oono bee.» A peedo gettiyo batum wede naabo ki goole k'asigiryagi geŋ y'a uune bee.

Eliyo beeko a d'ofɔn k'eeni baadan
(Markus 1.29-31; Lík 4.38-39)

¹⁴ Saŋ maŋ Isa y'a t'iide dan Piyer. Aame y'iiney maŋ yi-t'uuney ande Piyer ekk'ongali i-ti d'iire. ¹⁵ Maŋ Isa yi ziidá beytú, wo a kaamiki ooriyo t'a t'iili, t'a t'iiziga wo ti di naabiya.

¹⁶ A peedo t'a t'iire maŋ, tiŋ geŋ d'uwon an i di ziko d'ofɔn baadan an d'ede siitandani a eedaŋ. T'urzi toogo k'onamí Isa y'an ilmiti siitandani me, wo d'ofɔn k'eeni pay geŋ y'an d'ele beeko. ¹⁷ Y'ize suldí injino kono a-t'ette a ono d'ofɔn nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede: «Yode batum y'a iyye ya a t'umbe dabaradiŋ ti endanziŋ a eedi.†»

Doŋ i dehu daaniya k'Isa
(Lík 9.57-60)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi wulle d'ofɔn duuru baadan an i di-t'ugiye maŋ, y'an di ruute a sanalliyagi an di doopida ti yode ti dar bar ki Galile ti nee.

¹⁹ Aame geŋ wede suuniyo k'oogoro y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, n'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.» ²⁰ Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti boydútú wo embi toŋ ti boydizan, wo de nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a ki puuke ye.»

²¹ I d'ede wede doolo ti diine sanalliyagi yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.» ²² Wo de

* **8:4** 8.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32. † **8:17** 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani, wo ki'n oolo kane donj aa unto an d'ottiba tuddan.»

Isa toogo i jiiere maaye baadan
(Markus 4.31-41; Lik 8.23-25)

²³ Manj Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagi an a di gili ti yode. ²⁴ An a iide manj, a kaamiki i d'iiziga maaye baadan adda bar. Ahu genj i-kolzite kolzite i d'obite k'adda tooko, wo yo Isa genj y'a udige kuy. ²⁵ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi an di y'inne kanj dollite, an'de: «Galmeegey k'in utti, para'nj in ti t'inda!» ²⁶ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgiso injkino moo me? Ki kotto kune zaapu k'addugunj a Raa baata!» Injkino manj Isa y'a t'iiziga, y'an id'dise maaye ti ahu bar genj me, wo a kaamiki an d'inniga ded'dek. ²⁷ Kane donj pay ti yode genj an ziida giggiranj wo an di rootiyo, an'de: «Yode enj moo wede me, kono anj maaye ti ahu bar tonj an d'ollige onami me!»

Isa toogo i jiiere siitandani
(Markus 5.1-20; Lik 8.26-39)

²⁸ Aame Isa y'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee manj, i d'iide donj sire t'ume muuziyagi, an iide'nj an a y'ikkima. Kane donj genj an d'ede siitandani a eedan, kane bundidi wenda soo tonj yi k'aane yi k'adde t'urzi genno ye. ²⁹ Wo a kaamiki an d'iise dollite, an'de: «Kee Isa Ulo Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido kenno k'ay di'n dabire ki poone onniyo booro t'a aana ko?»

³⁰ Gopponj tinj genj i d'ede torfo meeda ki kinzir an elso. ³¹ Kane siitandani genj an i d'obe bey a Isa, an'de: «Kee k'ay ti'n lomme manj, k'ay ti'n agibi ay t'ette adda torfo kinzir ettiyo.» ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun t'addo!» Injkino t'ekki donj sire genj an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse genj, torfo pay t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. ³³ Kane donj k'elso genj an d'ukke k'adda geeger, an an t'iide taaya a suldi pay donj ize wo a munda wede ize a tukki donj sire an d'ede siitandani a eedan genj me. ³⁴ Injkino manj donj pay t'adda geeger an t'uddo, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadi manj, an i d'obe bey kono ti siidadanj y'a engile.

9

Eliyo beeko a wede runguyun
(Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

¹ Sanj manj Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipida bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo. ² Donj miibi an i d'umbo wede runguyun kanj moone a zaade. Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode manj, aame genj yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nunj ki t'oofo adda, oldikada n'a y' t'ize tambobino.» ³ Injkino manj i d'ede donj suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyo t'adda k'addan, an'de: «Wede enj yi kalda suma Raa!» ⁴ Isa elkisadanj y'a ti zuune wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me un d'ede elkiso ere oldo adda k'addugunj me?» ⁵ Ise laylay a jiiere minj too me a nunj n'a roote: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kunun, n'a roote: «Ki t'oozo wo k'a oziro» me? ⁶ Wo ni dehu kun di suune, nunj wede an n'eha aa ulo wede enj, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Manj yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadaya, k'a aaho boozá!» ⁷ Wede genj y'a t'iiziga wo y'a aahe boozá. ⁸ Aame donj

duuru an wulle munda wede ize geŋŋo maŋ, orgiso t'anni ziida wo an di tamma Raa wede ele toogo inŋkino a ɗuwo.

Waaku Matiye

(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

⁹ Tinj geŋ Isa y'a iide ɗaana maŋ, a urzi yi wulle wedusu sundi Matiye yi guune a ume naabadí yi seɗɗu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Maŋ yon y'a t'iiziga wo y'a yi diine. ¹⁰ Isa y'iide'ŋ y'a guune ombo ti sanalliyagi adda boy ki Matiye. Aame an di-guune maŋ, ɗoŋ seɗɗu jibaaye baadaŋ ti ɗoŋ k'oldiko ongo pây an di guune ti kane kaŋ soo. ¹¹ Kane Pariziyen an wulle inŋkino maŋ, an an di ruute a sanalliyagi, an'de: «Ki moo me wede dooyisagun yi d'ombo ti ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ k'oldiko ongo me?» ¹² Isa yi'n illiga maŋ, y'a ruute, y'ede: «Kane ɗoŋ waaliŋ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i y' dehe ɗoŋ k'eeni. ¹³ Kun'do, kun ti dooyi ono ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ni dehu kun d'ise adde kofuwo ti ɗuwo, geŋ i jiire seɗefe ere kun isiyi ki seyɗi*." Derec, nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane ɗoŋ ki diine ye, wo ɗe n'iido'ŋ waaku kane ɗoŋ k'oldiko.»

Ono ombife a urzi lekkiyo daa k'ombo

(Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

¹⁴ Inŋkino maŋ kane sanalliyagi ki Zaŋ Batis an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagá onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kacinj kaye ti kane Pariziyen onniyo muno ay di lekkiyo daa k'ombo me?» ¹⁵ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun elkiyo miŋ ɗoŋ an'ni wiiko a tarnaape seɗu, an di lekke sommagi dondoŋ koo, aame kule k'ere yon a diinayan maŋ? Aha, inŋkino ye! Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maŋ. Aame geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.

¹⁶ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ buude geŋ y'a t'aadi kalle geŋŋo, a di sittite a ceere sey. ¹⁷ Wo soŋ beehiye ye wenda yi-t'eepe toote k'inŋi biŋ wede oozige ɓotto adda riitile wede mazzini me, para maŋ riitile a batte, toote geŋ a t'obi siido wo riitile a latte pây. Ki too maŋ yi-t'eepe toote wede oozige ɓotto adda riitile wede aware, wo geŋ a lekke beehiye.»

Eliyo beeko a erewo wo balɗiya k'uto ki wede i-d'ede gooliko

(Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

¹⁸ Aame Isa y'an ti rootiyto inŋkino geŋ, i d'iina wede inŋkino i-d'ede gooliko. Y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a ɗaanadi wo yi di ruute, y'ede: «Ankenŋo en miŋ uto nuŋ t'a t'ihe. Wo ɗe k'a ette maŋ, ki zaapey beezá a tuddutú wo t'a balɗey.» ¹⁹ Maŋ Isa y'a t'iiziga, wo ti sanalliyagi an di diine wede geŋŋo.

²⁰ Aame an engile geŋ i d'ede erewo soo inŋkino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Inŋkino ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí, ²¹ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta a kallayí ɗaŋŋal toŋ maŋ, n'a utta t'eenizó me.» ²² Maŋ Isa y'a gilde, yi di wallo wo y'a ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'oofo addí! Kono koŋ mi ziipe addi a nuuno geŋ, m'utte.» A kaamiki, erewo t'a uune bee.

* 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

²³ Aame Isa y'iiney a boy ki wede i-d'ede gooliko geŋŋo maŋ, yi'n uuney duwo an isiyo unto ti siriryagi. ²⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun t'adfo t'adda boy me, kono uto ti k'inda ye, ti moone moone.» Wo kane duwo geŋ an di y'okko maade. ²⁵ Aame doŋ duuru geŋ an ti'n udcfe maŋ, Isa yi-t'iide k'adda biino, yi ziida bey k'uto wo t'a t'iiziga. ²⁶ Rabila gette i di tiipe adda siido gette pay.

Eliyo beeko a koŋzayi sire

²⁷ Tin geŋ Isa y'engile maŋ, i d'ede koŋzayi sire inŋkino an di y' daaniya, an di d'ollite an d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo, k'iso adde koduwo!»

²⁸ Isa y'iiney boy wo yi t'iide adda maŋ, kane koŋzayi geŋŋo toŋ an a-t'iide, wo an a d'iide sirpadí. Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kun ziipe addugun ko, nuŋ n'aane n'un t'ele beeko me?» Maŋ kane an i ti'n gime onami, an'de: «Eyye Galmeegey, ay ziipe addey.» ²⁹ Inŋkino maŋ y'an buttite a edayan wo y'a ruute, y'ede: «Munda geŋ Raa y'un ti y'iso kono kun ziipe addugun a nuuno geŋ me.» ³⁰ Wo edayan a t'ihina an di wolliyi. Maŋ Isa y'an di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Kun ollo koduwo, a wenda soo toŋ kun roota ye a munda wede ize eŋ me.» ³¹ Wo kane aame an t'udfe maŋ, an d'iise rootiyto sundi adda siido gette pay.

Isa ti wede i k'orbe ye

(Lik 11.14-15)

³² Aame kane an engile geŋ, duwo an i d'irkido wede soo inŋkino bizi i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. ³³ Isa y'a-t'ilmi siitan gette, wo aame ti t'udfe maŋ, wede bizi i t'ippe geŋ y'a iise ono. Maŋ kane doŋ duuru geŋ an ziida giggiraŋ, wo an di ruute, an'de: «A siido k'Izirayel ette, munda kino'ŋ kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.» ³⁴ Wo miŋ kane Pariziyen an di ruute, an'de: «Geŋ Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommitte siitandani me!»

Isa yi wolliyi sommagi doŋ duuru

(Markus 6.6,34; Lik 10.2)

³⁵ Adda siido gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito duwo adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, y'an d'eliyo beeko a doŋ pay eeni wo doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ. ³⁶ A doŋ duuru pay a daanadi geŋ i di t'ize sommagi, kono kane geŋ an urme wo eedaŋ ti digge aakede dambami daa wede k'elsadaŋ. ³⁷ Inŋkino maŋ y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kane doŋ duuru eŋ aa doome goole y'ize k'aydu, wo doŋ naabo baata. ³⁸ Inŋkino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo doŋ naabo k'aydu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo ki lommitte siitandani doŋ an t'ooney a daanadaŋ, an di t'eley beeko a doŋ an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ wo a aadumutu tudde pay. ² Kun ollo eŋ sumbiyagi doŋ zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki poone Simo wede sundi soo te Piyer, wo leemadi Andire; Zak ti leemadi Zan, kane sirwan pay inŋi Zebede; ³ Pilip ti Bartelemi; Toma wo Matiye wede sedfu jibaaye;

Taade wo Zak ulo k'Alpe; ⁴ Simo wede addi wehini kono siifadi me, wo Ziidas Iskariyot wede san y'an di y' t'ela Isa a bey donj k'olmifayi.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)

⁵ Kane donj koomat makumu sire genj, Isa y'an agisa k'isiyo naabadi wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane donj Yawudiyagi ye me, wo k'adda geeger ki siido Samari soo tonj kun ettey ye. ⁶ Ki too kun d'ettey ki tukki donj k'Izirayel kane aa dambami i digge. ⁷ A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: “Moziko Raa t'iina gopponj.” ⁸ Donj k'eeni kun an d'eloy beeko, donj unto kun ti'n baldfoj, donj bitide kun an d'eloy beeko an t'isoy kamilej, siitandani kun di'n olmitoy. Kune suldi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy tonj ki waawiye. ⁹ Ki torguwagunj dap kun amba ye, ise sonko, ise tammiyagi sunni sunni adda poosagunj me, ¹⁰ ise eese, ise kalle ki sirwe, ise tobiyagi zonj ki sirwe, ise dalka tonj manj. Derec, wede yi naabiya'n i-d'ede urzi y'a oomi ti bey donj y'an naabiya.

¹¹ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda k'ille tuuku tonj, kun di donditoy wede beehiye ede wo y'unni seeda bey sire manj, kun di d'eejog di yode bini engilsagunj. ¹² A ettiyagunj ki boy wede kun ettey genj, kun d'eesoy: “Toose Raa ti koono eggunj.” ¹³ Aame donj boy genj an unni ziidfej manj, toose kune t'a koonoy eedanj, wo aame an un ki'n ziidfej ye manj, toose kune t'a-kamoy ki tuddugunj. ¹⁴ Aame an un ki'n ziidfej ye wo onamgunj an k'illigey ye manj, a engilsagunj ti boy genno ise ti geeger gettiyo genj, odde zongunj tonj kun an ti y' tottigoy, genj i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me. ¹⁵ Derec injkino wo n'un di rooto: Onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane donj siido Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* genj, booradanj t'a koono soodo ti donj ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a donj k'Almasi

(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)

¹⁶ «Kun ollo, nunj n'un agisa enj aakede dambami k'adda diine sullibagi. Injkino manj kun koonoy mentikagi aakede mimbayi, wo tasse aakede deere. ¹⁷ Kun koonoy mentikagi, kono duwo an un ti'n seddey, an un di'n t'ettey k'ume donj booro wo an un di'n gorpipen ti marpa adda boydi donj an di dooyiso. ¹⁸ Kono kune donjzo genj, an un di'n t'ettey daana donj deero siido wo daana mozagi. Aame genj, a daanadanj wo a daana kane donj Yawudiyagi ye, kun t'ooney urzi kun di rootey a suldi donj kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno genj me. ¹⁹ Aame an un di'n t'iidey k'ume donj booro manj, ulbugunj un t'oodey ye a maana k'ono donj kun di rootey, ise a munda wede kun di rootey me. A ume genj minj Raa y'un t'eley ono donj kun di rootey. ²⁰ Injkino manj aame kun rootey genj, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meegugunj Raa.

²¹ Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege tonj injkino kay a innizi me. Inni an di-kima adu ki maawanj, an deha urzi, duwo an di sedda maawanj ki towwadanj. ²² Kune donj duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundo, wo de wede y'a ziiida zakidi a urzizo bini dangunj manj, yode genj Raa y'a y'utta. ²³ Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa manj, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Derec injkino wo n'un di rooto: Kune geegiryagi ki siido k'Izirayel genj kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a kimo me.

* **10:15** 10.15 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16-19.29.

²⁴ Sanallusu geŋ yonj t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede naabo tonj yonj t'ekki galmeeŋi ye. ²⁵ Sanallusu geŋ, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadí danŋal, wo wede naabo tonj inŋino y'a t'ise aa galmeeŋi. Aame nuŋ wede boy d'uwu an ni kalda an'de nuŋ Belzebul maŋ, kune d'onj boozó an un di'n kildita a ceera sey.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)

²⁶ «Kune a d'uwu kun an orgide ye. Suldi d'onj pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono d'onj i ki dehu d'uwu an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo d'onj pay an di'n olliga. ²⁷ Munda wede n'un rootiyo a zimolo geŋ, kun ti y' rooto kereŋ, wo munda wede an un meliŋso a kuudugun geŋ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun d'olle. ²⁸ Kun an orgide ye a d'onj i t'owwo tudde wo an k'aane t'owwo k'unde ye me. Ki too maŋ kun d'orgide a Raa, yode wede aane i t'ide tudde ti unde pây adda k'uwwu. ²⁹ Kun suune ooyo sire d'oo miŋ in t'owile ti soŋko soo kollo, wo ti diinayanj soo tonj a siido i k'oore ye, daa ki Galmeeŋugun Raa yi ki suune ye me. ³⁰ Wo ki kune, ilali k'eggun geŋŋo tonj Raa yi ti'n kaza pay. ³¹ Inŋino kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jire ooyo baadanj!»

Rootiyo a daana d'uwu ki daaniya k'Isa

³² «Wede tuuku yi ruuta a daana d'uwu yonj ki nuuno maŋ, nuŋ tonj n'a rootey kay yonj ki nuuno, a daana Meegó Raa a kandaane me. ³³ Wo d'e wede tuuku yi ruuta a daana d'uwu yi ki n' suune ye maŋ, nuŋ tonj n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana Meegó Raa a kandaane me.»

Isa y'iido ki moo me?

(Lik 12.51-53)

³⁴ «Kun elke ye, nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo d'e n'a iido ti d'eyyiso. ³⁵ Eyye, nuŋ n'iido ulo ti meegi n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erewo ti andutú n'an ahinte. ³⁶ Wede tuuku tonj i di t'isa d'onj k'aduzi miŋ, d'onj adda boozí geŋŋo.

³⁷ Wede yi geyyiso meegi ise meedi a jire nuuno maŋ, yonj geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. Wede yi geyyiso uli ise uti a jire nuuno maŋ, yonj geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁸ Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maŋ, yonj geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁹ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno maŋ, y'a t'utta.»

Wede eliyu geŋ, aggadi y'a ti t'ooney

(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zanj 13.20)

⁴⁰ «Wede unni seedu bey sire maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede yi ni seedu bey sire maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo. ⁴¹ Wede i seedu nebi ki Raa kono yonj nebi maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi geŋ, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seedu wede ki diine kono yonj ki diine maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine geŋ, y'a yi t'ooney kay. ⁴² Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso danŋal, a wede soo d'uwu an yi wolliyu yonj ŋeŋku kono yonj ti diine sanalliyagó maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geŋ, y'a yi t'ooney.»

¹ Aame Isa y'a ti d'ingge ti rootiyo a munda wede kane sanalliyagi koomat makumu sire an d'isey man, tinj geŋ y'a ingile dooyiso d'uwu wo yi kazita adda geegiryagi ki siido gettiyo.

² Wa Zaŋ Batis yi lekkiyo dangay geŋ, y'a illiga d'oŋ an t'owwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. Injino man yi d'igibe d'oŋ miibi ti diine sanalliyagi ki tukk'Isa. ³ An iide'ŋ an di y' tunde, an'de: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?» ⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun'do a Zaŋ, kun i-t'odoy taaya a munda wede kun ollige wo kun woliyo eŋ me: ⁵ Konzayi an di woliyo kereŋ, d'oŋ jekese an sooru beehiye, d'oŋ bitide an t'ize kamilen, d'ungiyagi an d'ollige, d'oŋ unto an di bilde wo Rabila Majjaanawa an an gizite a d'oŋ an k'ede munda ye. ⁶ Wo unjuwo a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini d'angu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zaŋ Batis

⁷ Sanalliyagi ki Zaŋ Batis an t'ingile man, aame geŋ Isa y'a iise rootiyo a d'oŋ duuru a tukki Zaŋ, y'ede: «Kun iide k'adda balda woliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha. ⁸ De injino kun iide woliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane d'oŋ ossiyo kallagi majjandani geŋ, an lekkiyo adda boydi mozagi. ⁹ De kun iide woliyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yoŋ geŋ yi jiire nebi sey. ¹⁰ Yoŋ geŋ wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba wede zind'o y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urziza*.” ¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Ti diine d'uwu d'oŋ pay erayi an ehe geŋ, wede aase goole a ceere Zaŋ Batis umbo. Wo injino toŋ man, wede yoŋ neŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ, yoŋ goole yi jiire Zaŋ. ¹² T'ume Zaŋ Batis y'iise naabo Raa bini ankeŋno geŋ, d'uwu an d'eliyo gotono kono an t'ette adda Moziko Raa, wo kane d'oŋ i ŋaayu ki toogo geŋ, an dehu an di-t'ooobe. ¹³ Raa y'an di ruute a d'uwu a tukki Mozikadi ere a etto, t'urzi k'ono d'oŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti d'oŋ pay ki nebiyagi, bini aaniya Zaŋ Batis. ¹⁴ Aame kun dehu kun ambe man, geŋno Zaŋ yode wede nebiyagi an ruute, an'de: “Saŋ Eli y'a etto me.” ¹⁵ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!

¹⁶ D'oŋ ankeŋno eŋ n'a t'eese kane aa wee wee? Kane an deeyiso aa inŋi an ti guune a bere d'oŋ duuru, an di waakutu eebaŋ, an d'eesiyo:

¹⁷ “Kaye ay un di biha siraro toŋ man, kun ki d'immira ye!
Ay un d'ure ōoro k'unto toŋ man, kun ki d'iile ye!”

¹⁸ Injino Zaŋ y'iina geŋ, onniyo muno yi lekkiyo daa k'ombo, toote k'inŋi biŋ yi k'iibe ye, wo d'uwu an di rootiyo, an'de: “Yoŋ i-d'ede siitan a eedi!” ¹⁹ Wo nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede eŋ, n'iina man ni d'ombo ni sobo, wo an di rootiyo, an'de: “Kun wollo, wede eŋ y'elkiyo miŋ a ombo ti sobo toote k'inŋi biŋ d'anŋal, yoŋ lanze ki d'oŋ sedfu jibaaye wo ti d'oŋ k'oldiko oŋgo.” Wo Raa'ŋ, suuniyo k'ono ere i d'ede, d'uwu an ti zuune tod'te ki diine t'urzi naabatú.»

Geegiryagi d'oŋ i-tuuge k'ambu a Isa

(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

²⁰ Adda geegiryagi d'oŋ Isa y'a ize suldi k'armika d'oŋ a ise baadan geŋ, d'oŋzaŋ an ki ti gime lekkiyadan ye. Injino man y'an di'n iise aapudu,

* **11:10** 11.10 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1. † **11:14** 11.14 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23.

y'ede: ²¹ «Dabar a kune dɔŋ geeger Korazen! Dabar a kune dɔŋ geeger Betsayda! Derec, aame sulɗi k'armika dɔŋ Raa y'ize di kune geŋ anŋi y'aase a geeger Tir ti Sidon maŋ, anŋi ti kaagine dɔŋzaŋ an t'ossite kallagi moolo wo tuddaŋ an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadaŋ. ²² Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, kane dɔŋ geeger Tir ti Sidon geŋ booradaŋ t'a koonaa soodo ti ere ki kune. ²³ Wo kune dɔŋ geeger Kapernayim, kun elkiyo miŋ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha, Raa y'un ti'n deega adda diine dɔŋ unto. Derec, aame sulɗi k'armika dɔŋ ize di kune geŋ, anŋi aase a geeger ki Sodom maŋ, geeger gette anŋenno toŋ t'a lekke sey. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, kane dɔŋ siido Sodom geŋ booradaŋ t'a koonaa soodo ti ere ki kune.»

Meega Raa ti Ulo

(Lik 10.21-22)

²⁵ Aame geŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono sulɗi eŋ k'an di'n umbida a dɔŋ suuniyo k'ono wo a dɔŋ eedaŋ soodo a elkiso geŋ me, wo k'an t'iidiba ita a dɔŋ aa inŋi sunŋi. ²⁶ Eyye Mee'ki nuŋ, geŋ ki dihe sulɗi a t'ise inŋino.

²⁷ Sulɗi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó, wenda soo toŋ a suune Ulo umbo, i y' suune Meega daŋŋal. Wo wenda soo toŋ a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane dɔŋ Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi daŋŋal.»

Isa ume puukiyo k'undiyagun

²⁸ «Kune dɔŋ pay i sarkiya attidi wede ki dɔŋ dooyiso k'oogoro an zaapu eggun wo kun urme geŋ, kun'di k'ume nuuno, wo nuŋ n'un ti'n puuka. ²⁹ Kun t'ambo talgayó‡ wo kun d'oziro a urzi dooyisadó, kono nuŋ addó tasse ni ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t'oona puukiyo k'undiyagun. ³⁰ Derec, talgayó yonŋ i k'oone ye k'ambu me, wo attidizó wede n'un t'ela yonŋ soodo ki sarkiya me.»

12

Isa ti onniyo ere ki puukiyo

(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)

¹ Saŋ maŋ a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi dɔŋ ki game ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi mosogo, maŋ an d'iise sattita game an di doydiso. ² Kane Pariziyen an wulle inŋino maŋ, an i di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradinŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyaadinŋ te!» ³ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti dɔŋ a itadi, aame mosogo ti'ni ziida geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele seŋeke a Raa, wo yode ti dɔŋ a itadi an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradinŋ t'ele urzi a dɔŋ seŋeke daŋŋal. ⁵ Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro Muusa me a onniyo ere ki puukiyaadinŋ toŋ, dɔŋ seŋeke i naabiya adda Boy Raa geŋ, an ki daaniya urzi k'oogoro k'onniyo gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro t'an ki'n seedu ye. ⁶ Wo kun ollo, n'un di rooto: a enno i d'ede wede ede i jiiere Boy Raa! ⁷ Kune'ŋ duwo eŋ munda ulsu an k'ize ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziida. Inŋino maŋ kun ki'n zuune ye ita

‡ 11:29 11.29 Ambo talgayó: I-kaza dooyiso k'Isa kun d'ozire eego.

k'ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, geɗi jiiire seɗeɗe ere kun isiyo ki seyɗi*."»⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuɗi weɗe an n'ehe aa ulo weɗe eɗi, o d'ede urzi k'isiyo munda weɗe aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiɗ te.»

Wedusu beezí unto

(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)

⁹ Tin geɗi Isa y'a ingile yi-t'iide adda boy weɗe Yawudiyagi ge dooyiso.
¹⁰ Adda boy geɗi i d'ede wedusu soo inkiino beezí unto. Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di y' tunde, an'de: «Oogiradiɗ urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki puukiyadiɗ te?»
¹¹ Wo yo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ti diinagan eɗi wee wee, aame i-d'ede damsadi soo danɗal ti t'iire adda k'olde sohuru a onniyo ere ki puukiyadiɗ man, y'a k'ette, t'adda k'olde y'a ki t'adde ye me? Eyye, y'a-t'adde!»
¹² Wo wedusu geɗi yi jiiire dama taɗ baadan! Geɗi inkiino oogiradiɗ urzi t'ele a wedusu ki-d'ise beehiye a onniyo ere ki puukiyadiɗ te.»
¹³ Inkiino man Isa yi di ruute a weɗe geɗi, y'ede: «Beezá ki y'onɗo.» Man y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima aakede bakadi soo me.
¹⁴ Saɗi kane Pariziyen tin geɗi an t'udde, an iide'n an t'ugiye, an t'iide onaman kan soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tówwadi.

Wede naabo weɗe Raa yi biire

¹⁵ Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyen te, inkiino man tin geɗi y'a t'irga, wo don baadan an di y' diine. Ti diinayan don pay eeni y'an d'ele beeko.
¹⁶ Wo y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda weɗe y'ize me.
¹⁷ Geɗi inkiino a iina kono a-t'ette a ono don Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede:
¹⁸ «Enno weɗe naabadó weɗe ni biire me, nuɗi ni y' giyye baadan, wo ulbo pay unje ti yode me. Undó t'a koono a eedí, wo a ita duwo pay y'an kizita urzi weɗe ki diine ki Raa.
¹⁹ Yi ki deha niikiyo k'ono ulpi ti wenda ye, yi ki dillita d'ollite ye, wo an k'olliga golladi a bere don duuru ye.
²⁰ Yon y'a koono tasse ti kane don toogadan umbo me, geɗi aakede alala ere i-guudite gette yi ki ti damba ye, wo rippinso k'uwo ti koddioyotto fotto gette, yi ki ti t'ida ye. Y'aasa inkiino bini munda weɗe ki diine geɗi y'a ceera oldiko.
²¹ Wo ita duwo pay an zaapa elkiyadan a sundi†.»

Isa ti Belzebul

(Markus 3.22-30; Lik 11.14-23; 12.10)

²² Saɗi man Isa an i d'irkido weɗe soo inkiino koosiyo wo yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. Weɗe geɗi Isa yi-d'ele beeko, bizi a t'ihina y'a iise ono wo yi woliyo kereɗ. ²³ Kane don duuru geɗi an ziida giggeran wo pay an di ruute, an'de: «Yode eɗi weɗe an yi waaku Weɗe ti biza bumbu Dawut ye ko?»
²⁴ Wo kane Pariziyen an illiga inkiino man, an di ruute, an'de: «Weɗe eɗi, tode Belzebul Meeda siitandani i eliyi toogo ki lommite siitandani me!»
²⁵ Wo Isa y'a zuune elkisadan, inkiino man y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku donɗu an deyyiso ti tuddan man, mozikadan a latte. Geeger ere tuuku donɗu an deyyiso ti tuddan, wo adda boy weɗe

* **12:7** 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6. † **12:21** 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

tuuku doŋzi an deyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁶ Geŋ inŋkino kay, aame Meeda siitandani ti lommite siitandani eebutú maŋ, geŋ an deyyiso ti tuddaŋ batum. Wo de geŋ ki kotto mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! ²⁷ Kune kun'de ni lommite siitandani o eliyi toogo Belzebul. De inŋkino maŋ, doŋ a itaguŋ an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Geŋ kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geŋ derec ye. ²⁸ Wo de geŋ, nuŋ o eliyi toogo Unde Raa ni lommite siitandani me maŋ, geŋ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²⁹ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldzi maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo doo miŋ, y'a aane y'a sikiti suldi t'adda boy kollo. ³⁰ Wede yoŋ ki nuuno ye'ŋ, yoŋ aduzó. Wo wede y'a ki n' noogyi ki tussiyi ye'ŋ, yoŋ yi teepiyi ki teepiyi. ³¹ Geŋ kono k'inŋkino, n'un di rooto, duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. Wo de wede i kaldita Unde Raa maŋ, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye. ³² Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno maŋ, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i ruutita munda ulsu a tukki Unde Kamilen maŋ, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye, ise adda duniya ere ankenno, ise adda duniya ere ki daana toŋ maŋ.»

Undumu ti innizi
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

³³ «Aame undumu beehiye maŋ, innizi toŋ beehiye pay. Wo aame undumu ulsu maŋ, innizi toŋ ulpi kay. Inŋkino maŋ undumu in yi suuniyo t'urzi k'innizi. ³⁴ Kune doŋ ulpi aakede maŋkikagi de! Mummino kun d'aane kuŋ di roote ono doŋ beehiye me? Derec, munda wede duwo an okumso adda k'addaŋ geŋno addiya ti bizaŋ me. ³⁵ Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyko t'ettiyo ti suldi doŋ beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi doŋ ulpi y'ukume adda k'addi. ³⁶ Kun ollo, n'un di rooto: A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, duwo a ono doŋ pay an ruutite daa k'urzizaŋ geŋ an d'oopey eedaŋ. ³⁷ Derec, t'urzi k'ono doŋ addiya ti bizá, Raa y'a di roota kee ki diine a daanadi, wo t'urzi k'ono doŋ addiya ti bizá, Raa y'a di roota kee booro ti ki ziida me.»

Tondiyo ki munda k'armika
(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)

³⁸ Inŋkino maŋ doŋ suuniyo k'oogoro miibi ti Pariziyen miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu k'ay d'ise munda k'armika ay di wolle a kize kee Raa yi-k'igibo.» ³⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ita duwo doŋ ankenno en, kane doŋ ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ. ⁴⁰ Kun suune Zonas geŋ y'a likke onnu ado wo diddo ado adda k'adde puuniso ere meeda. Inŋkino kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n'ottiba wo n'a lekka onnu ado wo diddo ado adda muuzo. ⁴¹ A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, doŋ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo doŋ ankenno, wo an di roota: "Kune'ŋ booro t'unni ziida." An roota inŋkino kono aame doŋ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa maŋ, an di gime lekkiyadaŋ. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jire Zonas sey. ⁴² A onniyo ere Raa yi deŋka booro gette, mohita ere

ti siifdo ki kese d'andfi t'a ooziga ki tukki duwo d'ofon ankenno, wo t'an di roota: "Kune'η booro t'unni ziifda." Ti roota inkinno kono tod' t'iizigo ti siidiyagi d'ofon dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiire Salamon sey.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu

(Lik 11.24-26)

⁴³ «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'adfiya man, ti d'enjilso k'adda balda dehutu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. ⁴⁴ Inkinno ti rootiyo adda k'addutu, ti d'eesiyo: "Ni-kime k'adda bindo ere an di n'ilmo." Wo a kamatu gette, t'iide'η ti-t'uuney biino guguba, rookiyo kamilen wo suldutū okkime beehiye. ⁴⁵ Inkinno man ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundifi a jiiire tode sey. An dikama kan soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo i-t'isiyo boozan. Inkinno yo wede gen, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo oone i ceeriyo ere ki poone. Wo gen aasa inkinno kay ki duwo d'ofon ankenno ulpi gen me.»

Mekk'Isa ti zembadi

(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)

⁴⁶ Isa adda boy, a d'ofon duuru y'an ti rootiyo botto, aame gen meedi ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an dehu an i di roote. ⁴⁷ Man wede soo inkinno yi di ruute a Isa, y'ede: «K'ollo, meeda ti zembada an t'ihira ti paate, an dehu an a-di roote.» ⁴⁸ Wo de a wede gen Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ki kotto man, meedo ti zembado an wee wee?» ⁴⁹ Man y'a d'uuye beezi ki tukki sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedo ti zembado me. ⁵⁰ Inkinno man wede tuuku y'isiyo suldi d'ofon pay Meego Raa a kandaane yi dehu gen, yode genno leemado, teemado wo meedo me.»

13

Ono ombife a tukki wede korso

(Markus 4.1; Lik 8.4)

¹ A onniyo gettiyo batum, t'adda boy Isa y'a t'udfe y'a ingile, y'iide'η y'a-guune a biza bar. ² D'ofon duuru baadan an di-t'ugiye, inkinno yi di gili adda tooko, y'a-guune wo kane d'ofon duuru pay an t'ihira a biza bar. ³ Yon y'an di ruutite suldi baadan t'ono ombife, y'ede: «I d'ede wedusu soo inkinno yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa gen, buzu ongon a-zilditi a urzi, embi an iido'η an di-tibbe pay. ⁵ Buzu ongon son a-zilditi a ume wede t'adda'η pangiragi, siidadi baata. Kane gen a t'udfe kesiko kono siidadan soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina man, kane gen a t'igge, a-biha kono sondayan i ki ti diige ye. ⁷ D'ofon son a-zilditi adda k'ahimagi, kane gen a t'udfe wo ahimagi an iiziga man, an di'n ippe. ⁸ D'ofon ongon son a-zilditi a siido ere beehiye, kane gen a t'udfe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inni meeda, son ada zoot wo son ada g'ado. ⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyo t'ono ombife me

(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)

¹⁰ Inkinno man kane sanalliyagi an aa d'iide ki sirpa k'Isa wo an di y' tunde, an'de: «De ki moo me k'an rootiyo a d'ofon duuru t'ono ombife me?» ¹¹ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ni rootiyo inkinno kono a kune'η Raa y'un ele suuniyo ki suldi d'ofon ombife ki Moziko Raa te, wo a kane gen

suuniyo gette Raa y'an k'ele ye. ¹² Derec, a wede i-d'ede suuniyo geŋ, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadaŋ a ceera, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye geŋ, ere boolon i-d'ede toŋ an i-t'amba. ¹³ Kun ollo, nuŋ n'an orbe t'ono ombide me kono kane an aane an wolle toŋ, ki kotto munda an ki y' wolle ye, wo an aane an olliga toŋ, ki kotto munda an ki y'olliga ye wo itadi an ki ti suune ye. ¹⁴ Geŋ a kane geŋno a-t'iide a ono doŋ Raa y'igibo ti kaaga t'urzi nebi Ezayi, y'a ruute, y'ede:

“Kune kun d'olliga kereŋ, wo ono itadaŋ kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereŋ, wo munda kun ki y' wolla ye.

¹⁵ Derec, duwo eŋ kuwwaŋ an a-ti njiye daŋkila kono a k'olliga ye, edayaŋ an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an gi di'n suune ye.

An ize iŋkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.”

¹⁶ Wo nuŋ n'a roote, unsuwo a kune kono edaŋ i wollewo wo kuwwaŋ ollige. ¹⁷ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Nebiyagi baadaŋ ti doŋ ki diine baadaŋ an dihe an di wolle munda wede kun wollewo eŋno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige eŋno, wo an gi di y'illiga ye.»

*Oofibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso
(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)*

¹⁸ «Iŋkino kun ollo, ette ita k'ono ombide a tukki wede korso. ¹⁹ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono ki Moziko Raa wo an gi di'n seedu addaŋ ye. Aame geŋ Mohita k'oldiko t'ettiyo, ono doŋ an illiga ti t'oddipe t'adda k'addaŋ me. ²⁰ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda paŋgiragi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, kesiko ulbaŋ uŋse an d'ambu. ²¹ Wo de ono sottadaŋ ti ki ti d'eegu adda k'addaŋ, an aa ki seedu zakidi ye. Aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa maŋ, kesiko an t'argu. ²² Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, wo de saŋ elkisito a suldi duniya ti dehutu k'urzi maala an di'n appiya ono geŋ me, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²³ Ki daŋgu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'ŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa wo an di suuniyo itadaŋ, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe iŋni meeda, soŋ ada zoot, wo soŋ ada g'adfo.»

Ono ombide a tukk'iizi buŋgari

²⁴ A doŋ duuru geŋ, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono ombide ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda doomizi. ²⁵ Wo a diddo duwo pay an udige maŋ, aduzi y'a t'iide k'adda doome geŋno y'a di giira iizi buŋgari adda kay, wo tuddi yoŋ y'a aahe. ²⁶ Aame mudu geŋ an t'udde wo an iise paŋita maŋ, iizi buŋgari geŋno toŋ an di biŋe kay. ²⁷ Iŋkino kane doŋ naabo ki wede boy geŋ, an iido'ŋ an i di ruute, an'de: “Galmeegey, para maŋ ki giira buzu wede beehiye adda doome me, de iizi buŋgari geŋ an iido ti too me?” ²⁸ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: “Geŋ ize aduzo.” Iŋkino maŋ kane doŋ naabo an di y' tunde, an'de: “Ki dehu ay t'odo iizi buŋgari ay di'n od'diŋ ko?” ²⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: “Aha, kun'te ye, kono kun od'diŋ iizi buŋgari geŋ, kun a t'od'diŋ ti mudu paŋ. ³⁰ Kun oolo an d'ohira ti mudu kaŋ soo bini onniyo k'aydu, aame geŋ n'an di roota doŋ k'aydu, ki poone an di

* **13:15** 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

kirba iizi buɗgari an di-kettita k'oggiyadaŋ doo miŋ, saŋ mudu an di'n t'aaha k'adda giyyayó kollo."»

Ono ombife ekk'ulo k'undumu sundi mutard
(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

³¹ Isa y'an rootiyo ono ombife ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard wedusu y'a t'umbe, y'a-giira adda doomizí. ³² Wo de ulo k'undumu geŋ yon ñenku a jüre ti diine k'inŋi k'inda pay. Aame yi t'addiya maŋ, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda doŋ pay adda jineene geŋŋo, geŋ embi toŋ an d'appiyta boydi ekki laydayi.»

Ono ombife a tukk'orme
(Lik 13.20-21)

³³ Isa y'an rootiyo ono ombife sey ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo booloŋ, t'a-t'obe a moono baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moono yi-ti t'oozige pay.»

Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombife me
(Markus 4.33-34)

³⁴ A onniyo gette, Isa a dooyisadi ere pay gette yi'ni duuye doŋ duuru t'ono ombife, wo munda daa k'ono ombife y'an ki rootiyo ye. ³⁵ Yon y'ize inŋino kono a-t'ette a ono doŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ ni t'ihina bizó n'an rootita t'ono ombife, wo n'an di kizita suldi doŋ Raa yi ti'n umbifa t'ume y'ikkima duniya†.»

Oodibe k'ita k'ono ombife a tukk'iizi buɗgari

³⁶ Inŋino maŋ doŋ duuru Isa yi'n iili wo y'a aahe boy. Maŋ kane sanalliyagi an aa d'iide sirpadi an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita k'ono ombife a tukk'iizi buɗgari doŋ adda doome geŋŋo.» ³⁷ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede i korso buzu beehiye geŋ, nuuno wede an n'ehe aa ulo wede. ³⁸ Doome geŋ, duniya. Buzu wede beehiye geŋ, kane doŋ ki Moziko Raa. iizi buɗgari geŋ, kane doŋ ki Mohita k'oldiko. ³⁹ Adu wede i giira iizi buɗgari geŋ, tode Meeda siitandani. Onniyo k'aydu gette, onniyo ere ki daŋgu duniya. Wo doŋ k'aydu geŋ, maaleekiyagi. ⁴⁰ Geŋ aakede iizi buɗgari duwo an t'odfipe an di zebbiiyo adda k'uwwu k'oggiyo geŋ, aasa inŋino kay a onniyo ere ki daŋgu duniya te. ⁴¹ Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a t'igiba maaleekiyagó an di sika t'adda diine doŋ ki Mozikadó, kane doŋ pay i t'eliyo eebaŋ adda k'oldiko wo doŋ pay isiyo suldi doŋ ulpi geŋ me, ⁴² wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwu t'oggiyo dala dala, ume wede ki dollite móló wo k'aadumu sina. ⁴³ Wo kane doŋ ki diine a daana Raa geŋ, an di rilitey aakede peefo adda Moziko ki Meegaŋ Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Ono ombife a tukki laale wede an t'umbifa

⁴⁴ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an t'umbifa adda doome, wo wedusu y'iide'ŋ y'a y'uune. Yon wede geŋ laale yi di y'umbifa sey, wo a unjuwo ere i-d'ede baadaŋ gette y'a inŋile, y'iide'ŋ suldi pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'a t'iwila doome geŋŋo.»

Ono ombife a tukki dogoro zooyatú ooŋe

⁴⁵ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede wede suuk yi dehutu dogoro majjaanawa tuwarwa kar. ⁴⁶ Aame dogoro zooyatú ooŋe baadaŋ

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

gette yi t'uuone maŋ, y'a iŋgile, y'iide'ŋ suldfızı pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'aa t'iwila dogoro gettiyo.»

Ono ombide a tukki lebido

⁴⁷ «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebido an ti sedfiyo adda bar, ita puuni d'ŋon tuuku toŋ pay, ti t'in sokiyo. ⁴⁸ Aame ðoniyo maŋ d'ŋon sawwiya an t'argu a zenje, maŋ an di konso, an di beeriyo puuni d'ŋon k'ombo k'adda k'eesayan, wo d'ŋon k'ombo ye ki sebbiyo mendaŋ. ⁴⁹ Geŋ a onniyo ere ki dangu duniya toŋ aasa iŋkino, maaleekiyagi an d'etta an di'n ooyey d'uwu d'ŋon ulpi t'adda diine d'ŋon ki diine me, ⁵⁰ kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwu t'oggiyo dala dala, ume wede ki d'ollite m'olo wo k'aadumu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

⁵¹ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «Ono ombide pay geŋ itadaŋ kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onami, an'de: «Eyye, itadaŋ ay ti zuune.» ⁵² Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Geŋ iŋkino wede suuniyo k'oogoro tuuku toŋ yi daaniya urzi ki Moziko Raa maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede boy, t'adda laalayı wede y'ukume geŋ, yi d'ambu suldi d'ŋon aware wo suldi d'ŋon mazzini yi naabiya eego.»

Doŋ Nazaret an koogire Isa

(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)

⁵³ Aame Isa dooyisadi ere t'ono ombide gette y'a ti d'inge maŋ, tiŋ geŋ y'a t'iiziga. ⁵⁴ Wo y'a iŋgile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney maŋ, y'a iise dooyiso d'uwu adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane d'ŋon pay adda boy geŋ an ziidfa giggiraŋ. Kane an di ruute, an'de: «Yoŋ y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo mummino yi d'isiyo suldi k'armika kino me? ⁵⁵ Yo eŋ ulo ki wede k'ahuntu sarpanje de me! Tode meedi tiŋ sundutu Mariyam de te! Kane zembadi kuuli'ŋ sumbiyagan Zak, Yusup, Simo wo Ziid de me! ⁵⁶ Wo zembadi erayi toŋ kane an lekkiyo pay ti kine de me! Toogo ti suuniyo k'ono kino eŋ, y'a uuno ti too me?» ⁵⁷ Kono k'iŋkino an di-tuuge k'ambu onami me. Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geŋ aame tuuku toŋ onami an d'ollige, wo de d'ŋon a geeger ere y'a ihira ti d'ŋon adda boozı danŋal, onami an k'olliga ye me.» ⁵⁸ Wo a ume geŋ suldi k'armika Isa yi k'ize baadaŋ ye, kono kane an ki ziipe addaŋ a yode ye.

14

Taaya k'unto ki Zaŋ Batis

(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)

¹ Aame geŋ Erod yoŋ wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga suma k'Isa ti m'olo. ² Maŋ y'an di ruute d'ŋon naabadi, y'ede: «Wede geŋ yoŋ Zaŋ Batis! Yi bildo ti diine d'ŋon unto, geŋ kono k'iŋkino i-d'ede toogo yi d'isiyo suldi k'armika me.»

³⁻⁴ Erod y'ilke iŋkino kono yi-ziidfa ere leemadi Pilip sundutu Erodias, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda erewo gette.» Iŋkino maŋ Erod y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidfa Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda danŋay. ⁵ Erod yi dehu Zaŋ asigiryagi an di y' t'ide, wo de y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addaŋ Zaŋ geŋ yoŋ nebi. ⁶ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape. Iŋkino onniyo gette t'iina maŋ, uto

konso k'Erodiyas t'a immira a daana ki don an'ni wiiko, wo a tode gette Erod addi i-d'ibi. ⁷ Inkinno man y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ng mi rooto, wo ni di t'ela.» ⁸ Mettu Erodiyas ti di t'elite ono, man uto konso ti di ruute Erod, t'ede: «Ankenno k'o ti dekki eego Zan Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!» ⁹ Aame gen mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti niime tuddi a daana don an'ni wiiko gen, y'a iyee y'an di ruute a asigiryagi an di-d'ekko eego Zan, an i t'ela. ¹⁰ Inkinno man y'an igibe k'adda dangay an di dikko eego Zan te. ¹¹ Eego an t'umbo adda supira, an i d'ele a uto konso wo tod' ti d'iide a mettu. ¹² Wo kane sanalliyagi Zan an d'iido, nuune an t'umbe an t'ittiba. San an d'ingile k'ume k'Isa, an iide'ng an i t'iide taaya a munda wede ize.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zan 6.1-15)

¹³ Aame Isa y'illiga taaya gettiyo man, tin gen yi di gili adda tooko y'a diipida bar kono y'a t'arga siidi k'adda balda. Wo kane don duuru gen umayi an di y'illiga, an t'uddito t'adda geegiryagi don go-goppon gen me, wo an di y' diine ti zondan. ¹⁴ Isa yi ti diige ti tooko man, yi wolliyi don duuru baadan, wo i di t'ize sommagi a duwo gen me, y'an d'iise eliyi beeko a don k'eeni a diinayan.

¹⁵ A peedo ti t'aahe k'ooriyo man, sanalliyagi k'Isa an a d'iide sirpadi wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balda wo peedo ton t'ingile, inkino man duwo pay en k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltay munda k'ombo.» ¹⁶ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an d'engile me, ombo an eelo kune batum.» ¹⁷ Man kane an di ruute, an'de: «A enno kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire danjal.» ¹⁸ Yo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane gen, kun o d'edi kenno.» ¹⁹ Man y'an di ruute a don duuru an di-koone adda soole, san y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Man mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikkida a don duuru genno. ²⁰ Kane pay gen an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a uune dappa koomat makumu sire. ²¹ Kane don iimi gen, an t'iide kuuli suma dupu paat, daa kaza k'erayi wo inni.

Sooru k'Isa ti Piyer ekk'ahu

(Markus 6.45-52; Zan 6.16-21)

²² San man kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, koore yon don duuru yi-ti'n t'igiba gen me. ²³ Aame don duuru yi ti'n igibe man, yon y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa siidi. Wo siidi y'a tunde Raa a ume genno, bini ume a-t'ize diddo. ²⁴ Aame gen tooko tod'te dokki botto ti zenje me. Wo maaye a giggiran, inkino ahu i-kolzite baadan i d'obe dubusuk dubusuk ekki tooko. ²⁵ A diddo biza soohe man Isa yi-t'uddo, yi sooru t'ekk'ahu yi d'ettiyo tukki sanalliyagi. ²⁶ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu man, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «En beyye!» Wo a orgisadan gette an d'iise dollite. ²⁷ Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ombon! Kun orgide ye, en nuuno!» ²⁸ Man Piyer y'a t'hina bizi yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, en ki kotto kee man, k'o eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.» ²⁹ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Maŋ Piyer t'adda tooko yi-ti dfiige, y'a iise sooru t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa. ³⁰ Wo aame y'uwwe maaye yi t'uke baadaŋ maŋ, orgiso t'a ya ziida, y'a iise sooyiso k'adda k'ahu wo yi d'ollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, ki n'utti, ki n'utti!» ³¹ A kaamiki Isa y'a igibe beezí, y'a yi ziida Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee zaapu k'adda a nuuno baata, ki moo me ki niiku me?» ³² Wo aame kane sirwaŋ an ti gili adda tooko maŋ, maaye y'a ziida. ³³ Inŋkino maŋ kane pay adda tooko geŋ an di dikke a dfaana k'Isa, wo an i di ruute, an'de: «Ki kotto kee'ŋ Ulo Raa!»

Eliyo beeko a d'ofŋ k'eeni a siido Zenezaret
(Markus 6.53-56)

³⁴ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret. ³⁵ Kane d'ofŋ siido gette Isa an di y' zuune, maŋ rabiladi an ti-tiipe adda siido pay, wo d'ofŋ k'eeni pay an i di ziko. ³⁶ Kane d'wo geŋ, an i d'obe bey kono d'ofŋ k'eeni an a-botte a bize kallayi d'afŋal toŋ maŋ, wo kane d'ofŋ pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

15

Dooyiso ere ki moŋgidagi
(Markus 7.1-13)

¹ Saŋ maŋ d'ofŋ miibi ti diine Pariziyen ti d'ofŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem, an d'iide k'ume k'Isa wo an di y' tunde, an'de: ² «Ki moo me sanalliyaga an a-ti doopide a dooyiso ere ki moŋgidagin an duuye te? K'ollo, ki poone an t'eesa ombo geŋ, beydaŋ an k'opilso ye aa moŋgidagin an ruute me.» ³ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wo kune'ŋ, ki moo me kun a-ti doopide a urzi k'oogoro ere ki Raa, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ me?» ⁴ Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «Ki elo suma a meega ti meeda*.» Wo soŋ y'ede: «Wede yi duudiyi meegi ise meedi koo maŋ, yoŋ geŋ ki towwo†.» ⁵ Wo de kune'ŋ, kun dooyiso d'wo, kun'de: «Wede tuuku yi rootiyo a meegi ise a meedi, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge, yoŋ ni ele sedefe a Raa. ⁶ Maŋ yode geŋ yi ki t'ize ye munda wede i-t'ele suma a meegi me.» Kun isiyo inŋkino geŋ, kun ti towwo ono d'ofŋ Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ. ⁷ Kune d'ofŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono d'ofŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ derec, aame yi ruute ti kaaga, y'ede: ⁸ «Duwo eŋ an o eliyo suma t'ono bizaŋ, wo de ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti nuŋ Raa me. ⁹ Kane suldi d'ofŋ an isiyo kono an o ottilso geŋ ki bita, kono urziyagi k'oogoro d'ofŋ an dooyiso geŋ ettiyo t'urzi d'wo d'afŋal‡.»

Suldi d'ofŋ a ki ti k'ise ganigi a dfaana Raa
(Markus 7.14-23)

¹⁰ Saŋ Isa y'a wiike d'ofŋ duuru an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono eŋ itadaŋ kun di'n suuno: ¹¹ Suldi d'ofŋ pay wedusu y'oomi geŋ, i ki y'ise ganigi ye a dfaana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a dfaana Raa munda wede ad'diya ti bizi geŋno.» ¹² Inŋkino maŋ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Kee ki suune d'ey ko, kane Pariziyen a onama d'ofŋ an illiga geŋ, kane i'n uuŋe me?» ¹³ Y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kane Pariziyen geŋ aakede inda

* **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. ‡ **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

ɗonj Meegó Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay geɗ y'an oɗɗipa. ¹⁴ Kane geɗ kun oolo, kane aakede konzayi, an dokkiyo konzayi eebaɗ! Wo ɗe aame wede koosiyo y'arkuɗu koosiyo bakadí maɗ, sirwanj pay an di silditi adda k'olɗe.» ¹⁵ Maɗ Piyer y'a t'ihina bizí wo yi di ruute, y'ede: «K'ay t'oodfibi ita a ono ombiɗe eɗ me.» ¹⁶ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, kune toɗ onamó eggunj ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! ¹⁷ Kun ki suune ye ko, sulɗi ɗonj pay wedusu y'oomi geɗ i-ti ɗeegu adda k'addi, wo saɗ yi-ti'n naamiya me? ¹⁸ Wo ono ɗonj aɗɗiya ti bize geɗ ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane geɗno i-ti y'isiyo wede'ɗ ganigi a ɗaana Raa me. ¹⁹ Derec, ti biza k'ulbe geɗno ettiyo elkiso ere olɗo i-ti y'eliyo wede'ɗ a sulɗi ɗonj ulpi aakede: tówwo ɗuwo mirsi, moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ɗaana booro, wo kaldíta tudde. ²⁰ Kane sulɗi geɗno ɗonj i-ti y'isiyo wede'ɗ ganigi a ɗaana Raa me! Wo ɗe urzi k'ombo daa k'opilso bey aa monjɗiɗagi an ruute geɗ, wede'ɗ i ki y'ise ganigi ye a ɗaana Raa me.»

*Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye
(Markus 7.24-30)*

²¹ Saɗ maɗ tinj geɗ Isa y'a t'iiziga, y'a injile ki siido ere i ɗuule geeger Tir kane ti Sidonj. ²² Wo aame geɗ i d'ede erewo tod'te ti siido Kanahaɗ ti lekkiyo adda siido gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise ɗollite, t'ede: «Galmeega, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo! Uto nuɗ i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa baadaɗ.» ²³ Wo yonj onamtú yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagí an a d'iide sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daaniya ti ɗollite wo ti k'annugu ye.» ²⁴ Isa y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: «Nuɗ Raa yi n'igibo ki tukki ɗonj k'izirayel ɗanɗal, kane aa dambami ɗonj i digge.»

²⁵ Wo erewo gette t'iide'ɗ, t'a dikke a ɗaanadí wo ti di ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!» ²⁶ Yonj yi di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'ambe ombó k'inɗi, k'an di t'ele a gahiti me.» ²⁷ Maɗ toɗ' ti di ruute, t'ede: «Galmeega onamá geɗ derec, wo ki kotto kane gahiti geɗno toɗ ombó ere i soldite ti bey galmaawaɗ aame an ombó geɗ, an di pettiyo.» ²⁸ Injino maɗ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, konj zaapu k'addi a nuuno baadaɗ geɗ, Raa yi elo munda wede addi i dehu.» Wo a kaamiki ututú t'a uune bee.

*Eliyo beeko a ɗonj k'eeni baadaɗ
(Markus 7.31)*

²⁹ Saɗ maɗ t'ume geɗ, Isa y'a t'iiziga wo y'a injile ki biza bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'a-guune. ³⁰ ɗonj duuru baadaɗ an d'ettiyo ki tuddi, an di ziko ti kane ɗonj jekese, ɗonj konzayi, ɗonj kesiyaganj soo soo, ɗonj bizan a t'ippe an k'orbe ye, wo ɗonj k'eeni baadaɗ ti doolo toɗ ede. Kane geɗ, ɗonj duuru an ti'n zippe a ɗaana k'Isa wo yonj y'an d'ele beeko.

³¹ Kane ɗuwo geɗ an ziida giggiraɗ aame an wulle ɗonj bizan a t'ippe an orbe, ɗonj kesiyaganj soo soo an t'ikkima, ɗonj jekese an di sooru beehiye, wo ɗonj konzayi an di wollioyo. Wo kane pay geɗ an d'iise tamma Raa wede ki ɗonj k'izirayel.

*Eliyo k'ombo a kuuli dupu piɗe
(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)*

³² Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nuɗ ɗuwo eɗ o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuɗ iide onniyo aɗo, wo ankeɗno

mundā k'ombō an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addan guguba ye, para man an d'oopey a urzi.» ³³ Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oonā mappā baadan a doŋ duuru kino eŋ an d'ooma an t'assa me?» ³⁴ Man Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappā miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappā sarat, ti puuni suŋni miibi.» ³⁵ Inŋkino y'an di ruute a doŋ duuru geŋ, y'ede: «Kun ti koona siido!» ³⁶ Man y'a ziki mappā sarat ti puuni geŋ a beezī, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi an an di-dikkida a doŋ duuru geŋŋo. ³⁷ Wede tuuku toŋ y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombō ere uupite gette, an ti tussite a ūune dambayi deero sarat. ³⁸ Kane doŋ iimi geŋ kuuli dupu piŋe, daa kaza k'erayi t'inŋi. ³⁹ Aame doŋ duuru Isa yi ti'n igibe man, yoŋ yi-ti gili adda tooko, wo y'a inŋgile ki siido Magadan.

16

Tondiyo ki mundā k'armika

(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

¹ Doŋ miibi ti diine kane Pariziyen ti Saduseyen geŋ, an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Inŋkino man an di y' tunde y'an d'ise mundā k'armika wede a kize yoŋ Raa yi y'igibo. ² Wo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze man, kun d'eesiyo: "Ume y'isa tasse beehiye." ³ Wo ti sohe walak kun d'eesiyo: "Anŋi mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadī ki zimolo*." Inŋkino man kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldī doŋ kun wollīyo t'edagun isiyo a kandaane, wo de ki moo me kun ki d'aaniya kun gi di y' suuniyo ye mundā wede i-kaza ita suldī doŋ Raa y'isiyo anŋeŋŋo eŋ me! ⁴ Ita duwo doŋ anŋeŋŋo eŋ, kane doŋ ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo mundā k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye man.» Inŋkino kane geŋ Isa yi'n ili, y'a inŋgile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyen ti Saduseyen

(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

⁵ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee geŋ, an dundo an d'ambo mappā me. ⁶ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen me.» ⁷ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Yi rootiyto inŋkino kono in k'umbo mappā ye.» ⁸ Wo yo Isa rootiyadan gette y'a ti zuune, inŋkino man y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugun, kun k'umbo mappā ye me? Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata! ⁹ Ki kotto kune suldī doŋ ize geŋ, itadan kun ki ti zuune ye botto! Kune un dunde baa a mappā paat wede an an di-dikkida a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappā dambayi miibi kun zikiti me? ¹⁰ Wo kune un dunde baa a mappā sarat wede an an di-dikkida a kuuli dupu piŋe, wo a onniyo gette oopiyo ki mappā dambayi deero miibi kun zikiti me? ¹¹ De mummino kune'ŋ ita k'onamō kun gi di'n suuniyo ye me? Aame n'un ruute, n'ede: "Kun koona

* **16:3** 16.3 Di kane Yawudiyagi aame an wollīyo peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze man, an d'eesiyo ume y'isa tasse beehiye. Wo ti sohe walak aame an wollīyo kandaane teezikadī ki zimolo man, an d'eesiyo anŋi mizzi yi koppa, geŋ a di kine inŋkino ye.

mentikagi ti orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen” gen, n’un rootiyo ti mappa ye.»

¹² Injino man kane sanalliyagi ita k’onami an di’n zuune, yon y’an ki rootiyo an di koone mentikagi ti orme wede an ki d’oodibe mappa ye, kacinj y’an rootiyo ti dooyiso ere ki Pariziyen ti Saduseyen.

Isa minj yon wee wee?

(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

¹³ Isa y’ingile ki geeger Sezare siido Pilip, aame y’iney man sanalliyagi y’anni tunde, y’ede: «A tukki nun wede an n’ehe aa ulo wede en, duwo an rootiyo nun wee wee?» ¹⁴ Kane an i di’n gime onami, an’de: «Don son an’de kee Zan Batis, don ongo an’de kee nebi Eli, wo don ongo son an’de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine nebiyagi don ti kaaga koo man.» ¹⁵ Wo yon y’an di ruute, y’ede: «De kune me, kun’de nun wee wee?» ¹⁶ Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer yi di’n gime onami, y’ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.» ¹⁷ Injino man Isa yi di ruute, y’ede: «Simo ulo Zonas, unjuwo a kee kono d’erec gette a-t’iidiba ita’ŋ wede tudde ye, a iidiba ita Meegó Raa a kandaane.» ¹⁸ Wo anken n’a di rooto kereŋ, kee sundá Piyer, suma i-kaza “mokkolo”, wo gen ekki mokkolo gettiyo n’a ti’n koonane kane don ogiyo ti sundó me, kono an t’ise aakede boy wede nun n’oozige. A kane don ogiyo gen, ume ki don i t’inda batum i-k’ede toogo y’a ki’n ceera ye. ¹⁹ N’a di t’ela kerle wede ki Moziko Raa a beezá: Munda wede tuuku a siido k’a ti gitta man, a kandaane Raa y’a di ketey, wo munda wede tuuku a siido ki t’iiza man, a kandaane Raa y’a t’eezey.» ²⁰ Man Isa a sanalliyagi y’an d’undirde kono a wenda soo ton an i roota ye, yon Almasi Raa yi biire me.

Rootiyo k’Isa a urzi k’untadi ti baldiyadi

(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

²¹ Tin gen Isa y’an d’iise rootiyo kereŋ a sanalliyagi, y’ede: «I dehu nun n’a t’ette ki Zeruzalem, wo a ummey gen kane don i dokkiyo donjin, deero don sedefe ti don suuniyo k’ogoro, an t’eley urzi a duwo an di n’ seedey, an di n’ dabirey baadan, an a di n’ t’idey. Wo onniyo sire k’aduwe man Raa y’a ti n’ baldyey.» ²² Man Piyer y’a y’irga siidi, y’a y’iise aapudu, y’ede: «Aha Galmeege, kee Raa yi ki boho! Munda gen a aana ye!» ²³ Wo de yo Isa y’a-gime ki tukki Piyer wo yi di ruute, y’ede: «Kee Meeda siitandani t’a-t’uune adda k’addá, ki lefdo dokki ti tuddo me! Kee a nun mokkolo morkiye a munda wede n’aase me kono elkisada ti ere ki Raa soo ye, elkisada ki don tudde.»

Urzi daaniya k’Isa

(Markus 8.34-9.1; Lik 9.23-27)

²⁴ Sanj Isa y’an di ruute a sanalliyagi, y’ede: «Wede yi dehu y’a daane urzi nuuno man, tuddi batum y’a ti kiigira, ki unto ton y’a oyye y’a t’inda kono nuuno, wo y’a ni daane.» ²⁵ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k’aggadi man, y’a ti dagga, wo de wede tuuku y’ooliyo tuddi kono nuuno man, y’a t’utta. ²⁶ A wede koduwatu moo me suldi duniya pay y’anni t’oone, wo tuddi y’a ti dagge me? Wo ki kotto wede gen tuddi zooyatu oone, gen yi k’aane y’a ki t’ele munda y’a ki pelke tuddi ye! ²⁷ Derec, nun wede an n’ehe aa ulo wede en, n’aa kimo ti maaleekiyago adda daryika ere ki Meegó Raa, wo aame gen wede tuuku ton y’a t’oona munda wede ni dehu ni-t’ela a naabadí ere y’ize gette. ²⁸ Derec injino wo n’un di rooto:

Ɗon ongon ti diine kane Ɗon ankenno en an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'etto adda mozikadó me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime (Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

¹ Iide onniyo zoot k'ita man, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo leemadi Zan, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mokkolo sohoru. ² An iiney man, a daanadan gen min tuddi a-gime sittu, inkinu ume k'edayi a iise ralita aa peedo wo kallagi a t'ize tuwardi kar aa toore. ³ A kaamiki, kane sanalliyagi ado gen an wolliyo bibiraw Muusa ti nebi Eli* an rootiyto t'Isa. ⁴ Inkinu man Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nun, beehiye'n kine in di lekke a enno! Ki dehu man, a en n'un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» ⁵ Aame onami y'a ki ti'n denge ye botto gen, i d'iido dondirso ti-tooriyo ti di'n ippe kane gen me. Wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «En Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo unje ti yode me. Kun y'ollo!» ⁶ Aame sanalliyagi an illiga golla gettiyo man, orgiso t'anni ziida baadan an di zilditi kan ossiso. ⁷ Isa y'a d'iide sirpadan, y'an d'an buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozon, kun orgide ye!» ⁸ Man kane an d'umbe edayan, wo an wolliyo Isa siidi, wenda ti doolo umbo. ⁹ A deeguzan t'ekki mokkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede iido kun wulle gen, a wenda soo ton kun rootey ye, bini baldiya ki nun wede an n'ehe aa ulo wede en ti diine Ɗon unto.»

¹⁰ Man kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo me Ɗon suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli Ɗon min, san Almasi Raa yi biire kollo" me?» ¹¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec, Eli gen y'a etto, wo suldi pay y'an okkima an urzizan. ¹² Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli gen yon yi t'iido baa, duwo an gi di y' zuune ye, yon wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addan i dehu. Gen inkinu kay nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, an di n' dabira.» ¹³ Inkinu man kane sanalliyagi an di zuune, yon y'an rootiyo a tukki Zan Batis, a tukk'Elu ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi (Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

¹⁴ Isa ti sanalliyagi ado an iiney a ume Ɗon duuru man, a ume gen i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadi ¹⁵ wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, k'iso adde koduwo a ulo nun, yon i-d'ede amputput, yi dabirsa baadan, onniyo ti y'ambu man, ti-ti y' seddiyo adda k'uwwu ise adda k'ahu ton man. ¹⁶ N'an di y'umbo a sanalliyaga, wo de kane an k'iine an i k'ele beeko ye.» ¹⁷ Man Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune Ɗon ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nun ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nun kun ki d'umbe ye! Gen n'a ombina ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi kenno.» ¹⁸ Isa y'a t'iddise siitan gette, man tod' t'a t'uddi ti tukk'ulo me. Wo a kaamiki yon y'a uune bee. ¹⁹ Inkinu man sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde siidan, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatu ye me?» ²⁰ Yon y'an di ruute, y'ede: «Kun k'iine lommatu ye kono kune'n zaapu k'addugun a

* **17:3** 17.3 Muusa ti Eli gen kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

Raa baata. Derec injkino wo n'un di rooto: Ise zaapu k'addugun a Raa gette t'aase ñenjo aa ulo k'undumu sundi mutard ton man, kun aane kun i di roote a tokomo ette, kun t'eese: "T'umayi en mi-d'eeto k'ummey", ton man tod' t'a-d'eete. Munda wede kun k'aane ye umbo. ²¹ Wo gen ita siitan ere kino ette, addiyatu t'urzi tondiyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'omfo ñanjal.»

Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

²² Onniyo soo kane sanalliyagi an t'ugiyi pay a siido Galile, man Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey duwo. ²³ Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti n' baldey.» Injkinoo kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon.

Eliyo jibaaye ki Boy Raa

²⁴ Isa ti sanalliyagi an iiney geeger Kapernayim. Aame gen kane don sedfu jibaaye ki Boy Raa† an a d'iide sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisagun jibaaye y'eliyo ko ki Boy Raa te?» ²⁵ Yo Piyer y'a ruute, y'ede: «Eyye, y'eliyo.» San Piyer yi-t'iide k'adda boy, wo ki poone y'a t'ihina bizi gen, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo kee elkisada moo me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti a mozagi don a duniya ette? Don siido kunun, torgagi ko?» ²⁶ Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Torgagi a t'ele me?» Man Isa yi di ruute, y'ede: «Injkinoo man don siido an ki t'ele ye. ²⁷ Wo min kane don sedfu jibaaye in ki ti'n kulkuwa ye gen, k'odo ki biza bar, k'a seddoy tiwili k'adda k'ahu, wo puuniso ere k'ambey ki poone gette k'a t'ohinoy bittu, ki-t'ooney tamma soo ere a t'idey ki jibaaye, k'a t'amboy wo ti tode gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

18

Wede goole a jiire a Moziko Raa

(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

¹ Aame gen kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di tunde, an'de: «Wee wee goole a jiire a Moziko Raa te?» ² Man Isa yi wiike ulo ñenku, y'a y'ihira a diinayan, ³ wo y'a ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'un di rooto: Aame kun ki ti gima lekkiyagun wo kun ki t'iza aa inni sunni ye man, Moziko Raa kun ki t'etta ye. ⁴ Injkinoo man wede yi-t'iza tuddi ñenku aa ulo enno man, yode genno goole a jiire a Moziko Raa te. ⁵ Wede tuuku yi seedu ulo aa yode en bey sire a sundo man, gen aa yi seedu nun batum.»

Suldi don i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko

(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

⁶ «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane don tasse a urzi zaapu k'ade a nuuno man, a wede injkino gen, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedfe adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te. ⁷ Dabar a don duniya, kono i d'ede suldi baadan an t'eliyo duwo adda k'oldiko. Derec, kane suldi daayum ede don i t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi

† 17:24 17.24 Jibaaye ki Boy Raa: Tode gette eliyo Yawudiyagi don kuuli wo ki daayum aame an towwo ozzine ada sire doo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatu ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ 17:26 17.26 A ozzinagi gen, eliyo

jibaaye ti patanti torgagi, don siido ye. § 17:27 17.27 Tamma soo: I-towwo eliyo jibaaye ki don sire.

adda k'oldfiko. ⁸ Aame beezá ise zindá koo a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a-dékko k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo ise beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miñ k'a lekke beyd'añ sirwanj ise zond'añ sirwanj wo an ki ti sedfey adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum. ⁹ Wo aame ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko man, k'a t'oodo k'a sedfo dokki ti kee me. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miñ k'a lekke edayá sire wo an ki ti sedfey adda k'uwwo ere ki dabar.»

Ono ombide a tukki damsa i digge

(Lík 15.1-7)

¹⁰ «Kun koona mentikagi, wenda yi kiigira wede soo ye ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo, n'un di rooto, kane geñ maaleekiyaganj an lekkiyo jep a daana Meegó Raa a kandaane me. [¹¹ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'ñ n'an t'ele uttiyo a donj i digge adda k'oldikadan.]

¹² Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede wede'ñ i-d'ede dambami meeda wo ere soo ti diinayanj t'a digge. Injino wede geñ y'aase mummino me? Ki kotto donj ada gessat makumu gessat geñ yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehutu ki ere i digge. ¹³ Derec injino wo n'un di rooto: Aame wede geñ yi t'uuno man, unswadí ere a tukki damsa gette t'aase baadanj a ceere ki donj ada gessat makumu gessat i ki digge ye geñno. ¹⁴ Geñ injino Meegugunj Raa a kandaane yi dehu wenda soo tonj i ki dagge ye ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a yode me.»

Aapuđu tudde

¹⁵ «Aame leemadá wede i ziipe addi a Raa geñ yi t'ize oldfiko ti kee man, k'odo ki y'oonoy wo ki rootoy munda geñ siggunj. Aame yi-k'illigey manj, leemadá ki ti y' gimo k'urzi wede beehiye. ¹⁶ Aame yi ki k'illigey ye man, k'a waako wede soo ise donj sire tonj man, kun di y'oonoy sey, kono suldi pay geñ kun ti'n t'ide a daana donj sire t'ado i wulle wo illiga doo*. ¹⁷ Aame kane geñ y'an ki'n illigey ye man, k'an t'odo taaya a donj ogiyo ti sundó. Wo ki danju, aame kane geñ yi ki'n illigey ye sey man, ki y' wollo yonj geñ aakede wede i ki suune Raa soo danjal ye, wo aakede wede sedfu jibaaye.

¹⁸ Derec injino wo n'un di rooto: Munda wede tuuku a siido kun a ti gitta man, a kandaane Raa y'a di kettey, wo munda wede tuuku a siido kun t'iiza man, a kandaane tonj Raa y'a t'eezey.

¹⁹ Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siido geñ donj sire ti diinaganj an ti gitte onamanj kanj soo an di tonde Raa a munda tuuku tonj man, geñ Meegó Raa a kandaane y'an di y' t'ela. ²⁰ Derec, a ume tuuku donj sire t'ado wo a gili geñ an t'ugiye ti sundó man, nuñ a diinayanj.»

Ono ombide a urzi tambobino

(Lík 17.4)

²¹ Injino manj Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuñ, aame leemadó y'o t'ize oldfiko man, tanj miibi ni-d'ise tambobino me? Bini tanj sarat ko?» ²² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, n'a-ki roote bini tanj sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, tanj sarat. ²³ Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle sonko ere donj naabadí an i di t'ele. ²⁴ Injino manj yi-t'iise, ki poone

* **18:16** 18.16 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

an i di wiiko wede i di t'ele soŋko baadan baadan ki k'aane ki ti kize ye. ²⁵ Wede geŋ, i-k'ede munda ye yi di t'ele soŋko ki galmeeŋi me. Injino maŋ galmeeŋi y'an di ruute a doŋzi, y'ede: "Wede eŋ kun ti y'owol, eddi, inŋizi wo suldiŋi pay kono a-ti t'ide a soŋkadó." ²⁶ Maŋ wede naabo geŋ y'a iire a zoŋ galmeeŋi, wo yi di ruute, y'ede: "K'ambo ombiŋe a nuuno me, soŋkadá nuŋ n'a-ti kima pay." ²⁷ Galmee'ki wede naabo geŋ i di t'ize sommagi, soŋko ere yi di t'ele yi-d'iili mentú, maŋ wede naabo y'a ingile. ²⁸ Aame wede naabo geŋ ti di mozigo yi t'udde maŋ, an a-t'ikkima ti wede ume naabadaŋ soo, yoŋ geŋ i-d'ede see ki soŋko miibi daŋŋal. Y'iide'ŋ yi di ziida golladi biŋ wo yi di ruute, y'ede: "Seezá k'o y'eli." ²⁹ Maŋ yo wede ume naabadaŋ soo geŋ, y'a iire a zoŋdi wo yi-d'obe bey, y'ede: "K'ambo ombiŋe ti nuuno, seezó n'a yi t'ela." ³⁰ Wo de yo wede geŋ y'a-tuuge, wo ulsu a jire sey yi-ti y' zidde daŋgay koore seezi yi di y' t'ela geŋ me. ³¹ Aame kane doŋ ume naabadaŋ soo geŋ an wulle injino maŋ, an t'ize sommagi dondoŋ, an iide'ŋ a galmeeŋaŋ an i di t'iide taaya a suldi doŋ pay ize geŋ me. ³² Injino maŋ galmeeŋa geŋ wede naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: "K'o ibi bey moŋ seezá pay n'a-di y'iide miŋ, kaciŋ kee wede naabo ulsu kino too!" ³³ Ki too maŋ kee k'a dehe k'aase adde koduwo a wede naabo aa kee, aakede nuŋ batum n'ize adde koduwo a kee." ³⁴ Wo galmeeŋi adda kulkuwadi ere baadaŋ gette y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda daŋgay koore soŋkadí yi di t'ela pay geŋ me.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Geŋ injino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku ti diinaguŋ yi k'iza tambobino a leemadi t'adde soo ye maŋ.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo (Markus 10.1-12; Lik 16.18)

¹ Aame Isa ti dooyiso duwo y'a ti diŋge maŋ, ti siido Galile y'a t'iiziga y'a-diipida ti siido Ziide ere ti dar k'ooye Zurdan ti nee. ² Doŋ duuru baadaŋ an di y' diine wo a ume geŋ y'an d'ele beeko a doŋ k'eeni ti diinayaŋ. ³ Doŋ miibi ti diine Pariziyen an a d'iide sirpadi kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «Oogiradiŋ t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame kule yi uune munda tuuku eddi t'ize wo ulbi i-k'ize uŋse ye maŋ?» ⁴ Isa y'an di n' gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay geŋ, y'ikkima aŋ kule t'ere*." ⁵ Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: "Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biŋ ti eddi. Wo kane sire geŋ an t'isa tudde soot'." ⁶ Injino maŋ kane geŋ sire ye baa, an t'ize tudde soo. Geŋ injino munda wede Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze ye.» ⁷ Kane Pariziyen an di y' tunde, an'de: «De ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddi maŋ, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytu me?» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo k'erayguŋ kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo, para maŋ t'ume k'eesiyo injino ye. ⁹ Wo kono k'injino toŋ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddi

* **19:4** 19.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † **19:5** 19.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. ‡ **19:7** 19.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

gej, aame ti moone ti kule bakatú ñañjal! Para mañ yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo mañ, Raa yi yi wolloyo yonj wede i moone t'ere bakadí.»

¹⁰ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi peere eddí t'urzi soo ñañjal geñno mañ, geñ ki ki ziida ye tonj bee.» ¹¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Doñ pay an k'aane an k'ambe ye a dooyiso ette, aane ambe kane ñonj soo Raa y'an ele urzi ñañjal. ¹² I d'ede urziyagi miibi ñonj i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki sedde erayi ye me. Ki ñonj ongo moytañ umbo t'ume k'ehiyadañ too, ñonj ongo kokkiso t'urzi ñuwo wo ñonj soñ kane batum an ti seedu tuddañ aa moytañ umbo kono Moziko Raa. Geñ wede y'aane suuniyo k'ita k'ono eñno mañ, yi ni suuno.»

Isa ti inñi sunni

(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

¹³ Sañ mañ ñuwo an i di ziko inñi sunni a Isa kono y'an di zaape beezi a eedañ wo y'a tonde Raa kono kane, miñ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito ñuwo geñ me. ¹⁴ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inñi eñ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ñonj i deeyiso aa kane kino.» ¹⁵ Aame geñ y'an di ziipe beezi a eedañ, mañ t'ume geñ y'a ingile ki ñaana.

Isa ti obulsu ki laale

(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

¹⁶ Sañ i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, munda wede beehiye n'aase moo me kono n'a t'oono lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki di n' tondiyo a munda wede beehiye me? Beehiye Raa soo ñañjal. Aame ki dehu k'a t'oono lekkiyo ere ki daayum mañ, ki soodo urziyagi k'oogoro Raa.» ¹⁸ Wede geñ yi di ruute, y'ede: «Kane miñ ñonj tuuku me?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Kane eñno: Ki t'owwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ñaana booro ulu, ¹⁹ ki elo suma a meegá ti meedá, wo ki ñañgu ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum§.» ²⁰ Obulsu yi di ruute, y'ede: «Kane geñ pay ni'ni seedu, wo o biite moo sey me?» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki dehu k'a-t'ette a munda wede aa Raa yi dehu mañ, k'odo, suldi ñonj a-d'edeñ ki t'owiltoy pay wo soñko k'an d'eloy a ñonj an k'ede munda ye, inñino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Sañ k'a t'edi wo k'a ni ñaana.» ²² Aame obulsu geñ y'illiga ono geñno mañ, y'a t'ize sommagi dondonj kono yonj maaladí baadan, sañ y'a ingile.

²³ Mañ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Derec inñino wo n'un di rooto: Ooñe baadañ a wede laale yi t'ettey adda Moziko Raa te. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto sey: Ooñe a zinjzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geñ ooñe baadañ a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.» ²⁵ Aame kane sanalliyagi an illiga ono geñno mañ, an di ziida giggirañ wo an di ruute, an'de: «Inñino mañ, geñ a utta wee wee?» ²⁶ Isa yi di'n wolloyo yerere adda k'edayañ wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eñ ñuwo an k'aane ye, wo de a Raa suldi pay i-k'ooñe ye, y'aane.»

²⁷ Inñino mañ Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «Añkenj k'ollo, kayeñ suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee. De geñ ki kaye aasa mummino me?» ²⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inñino wo n'un di rooto: A onniyo ere suldi pay i t'isa awirdi geñ, nuñ wede an n'eha aa ulu

wede en n'a di kooney a kaakido moziko adda daryikadó. Wo aame gen kune don kun ni daaniya, kune ton kun di konditey ekki kaakidagi koomat makumu sire don ki moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki don k'Izirayel. ²⁹ Wo wede tuuku yi iila boydizi, ise zembadi kuuli erayi, meegi ti meedi, innizi wo dombizi kono sundo man, kane gen y'anni t'oono tan baadan a ceera wo y'a t'oonay lekkiyo ere ki daayum. ³⁰ Don baadan ankenno kane ki biza, san an t'isa don k'ita, wo don baadan ankenno kane k'ita, san an t'isa don ki biza.»

20

Ono ombide a tukki don naabo doome

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo wede boy y'a t'udde ti soohe walak, kono yi-deho don naabo y'a ti'n t'igiba k'adda doomizi k'inda sundan bin. ² Aame don naabo yi uune man, an di ruute ti kane gen, y'an t'ela ranadan, a wede son a naabo k'onniyo soo soo, wo y'an igibe k'adda doomizi. ³ A peedo t'ize k'aadumu mesuwe man, y'a udde sey, yi woliyo don doolo an ti guune a bere don duuru, naabo an k'uune ye an delliyo. ⁴ Man yon y'an di ruute, y'ede: "Kune ton man kun t'odo naabo k'adda doomizo, wo n'un t'ela munda wede derec a ranagan." ⁵ Man kane an d'ingile. Wede boy gen, a peedo t'ize diine wo a peedo t'ibbira ton inkino, y'a udde sey don naabo yi d'uune, wo y'an di'n igibe k'adda doomizi. ⁶ A lohe man y'a udde sey, yi d'uuney don doolo an ti guune a bere don duuru. Wo y'an di ruute, y'ede: "Ki moo me onnugun kun di y'engilo sa enno daa naabo me?" ⁷ Man kane an i di ruute, an de: "Wenda y'ay ki ti'n ziki naabo ye." Yon y'an di ruute, y'ede: "Aa de gen, kune ton kun engilo naabo k'adda doomizo."»

⁸ A peedo t'a t'iire man, wede boy yi di ruute a wede yeeriyadi, y'ede: "K'odo, don naabo ki'n oozigi wo wede tuuku ton ki-d'elo ranadi te, ki-t'eeso ti don a t'iide k'ita, k'a ti dengo ti don iide ki biza." ⁹ Inkino man kane don iise naabo a lohe gen an d'iido, wo wede yeeriyo gen y'an d'ele ranadan, a wede son a naabo k'onniyo soo soo. ¹⁰ Aame iina kaaba ki kane don iise naabo ti soohe walak man, an elkiyo an t'oono baadan baaki, kacin kane ton an d'uune ranadan tin wede son a naabo k'onniyo soo soo pay. ¹¹ Aame wede yeeriyo gen y'an ele ranadan man, an d'iise gurgirso a tukki wede boy, ¹² an de: "Kane don a t'iido k'ita wo an niibe peedo soo ton, kee k'an d'ele ranadan aa ki kaye don iido ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d'urme bini peedo k'ooriyo." ¹³ Wo wede boy gen, a wede soo ti diinayan yi di'n gime onami, y'ede: "Lanze ki nun, n'a-k'isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nun, n'a-t'ela ranna ki naabad k'onniyo soo. ¹⁴ Inkino ki t'ambo gettin ranada k'engilo. Don iido k'ita ton ni dehu ranadan n'an t'ele aa ki kee. ¹⁵ Derec, nun ti maalado ette o ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu kunun, a beehiyo ere n'isiyo gette kee ki kolbiso ko?"» ¹⁶ Wo Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkino man don ankenno kane k'ita, san an t'isa don ki biza, wo don ankenno kane ki biza, san an t'isa don k'ita.»

Ono k'Isa don k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

¹⁷ Isa yi-kili ki Zeruzalem man, y'a-wiie sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an irga siidan, a urzi y'an di ruute, y'ede: ¹⁸ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nun wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a

bey deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro. Kane gen t'urzi k'onaman nun booro t'a ni sedefe ki towwo, ¹⁹ wo an di n' t'eley a bey don kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey maade, an di n' gorpipay ti marpa wo an ti n' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. Wo onniyo sire k'aduwe man, Raa y'a ti n' baldfey.»

Tondiyo ki mekk'inni Zebede

(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

²⁰ Injino man mekk'inni kuuli ki Zebede, t'innitú gen t'a d'iide sirpa k'Isa, wo t'a dikke daanadi kono t'a yi tonde. ²¹ Man Isa y'a ti tunde, y'ede: «De kon mi dehu moo me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'ida mozikada man, innizó sire en k'a ti'n zappey son a ammidada, son a geelada.» ²² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nun ni siba me?» Man kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» ²³ Yon y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede ni siba gen kun siba. Wo de ki ume konso wede a ammidado son a geeladó gen, urzi yon a bey nuuno ye, ume gen yon ki kane don Meegó Raa y'an ikkima.»

²⁴ Aame kane sanalliyagi don koomat gen an illiga man, an di-gulkuwe ti kane zamba sire genno. ²⁵ Man Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi gen pay ki daanadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki donzan ti toogo, wo kane don deero an d'ombo t'ekki donzan t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ²⁶ Wo gen a diinagun i dehu injino a k'ise ye. Ki too man, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinagun man, yon gen yi t'iso wede naabagun, ²⁷ wo wede tuuku ti diinagun yi dehu y'a t'ise ki biza man, yon gen yi t'iso bulagun. ²⁸ Gen injino, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iido'ŋ kono duwo on o-ki naabe ye, wo de n'iido'ŋ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde don baadan t'adda k'oldikadan.»

Ohine k'eda konzayi sire a Zeriko

(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)

²⁹ Isa ti sanalliyagi t'adda Zeriko an a t'adde man, don duuru baadan an di'n daaniya. ³⁰ Man i d'ede konzayi sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga enjilso gen Isa man, an d'iise dollite, an'de: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye!» ³¹ Kane don duuru an di'n eddisito kono an d'anniga, wo kane konzayi an a d'olle baadan i ceeriyo, an d'eesiyo: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye, k'iso adde koduwo a kaye!» ³² Man Isa y'a t'ihira, y'anni wiike wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³³ Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.» ³⁴ Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a edayan. A kaamiki, edayan a t'ihina an di wollyo, man an di y' diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zan 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutu Betpaze, wo a sirpa makkolo k'inda k'Olibiye. A ume gen yi d'igibe sanalliyagi sire, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo, t'ulutú a

sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n arkidi. ³ Aame wenda y'un ruutey munda man, kun d'eesoy: "Burdari enj i dehu Galmeega." Man kesiko wede genj burdari y'un d'oolo, kun d'engilo.»

⁴ Genj a iina kono a-t'ette a ono donj nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: ⁵ «Kun an rooto a donj geeger Siyon genj: Enno mozigagun me, y'ettiyo ki tuddugun ti buuru, yonj addi tasse y'a ti gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya k'attidi*.»

⁶ Injino manj kane sanalliyagi sire genj an d'ingile, wo an t'izo munda wede Isa y'an ruute an d'iso me. ⁷ An t'irkido buuru t'ulutú an d'iido, an a-ti gikkite kallaganj donj deero a dar burdari wo Isa y'a-ti gili eego.

⁸ Kane donj duuru genj, donj baadanj ti diinayanj an di gikkite kallaganj donj deero a urzi, donj ongonj an dimbo puutagi k'inda an di gikkite a urzi kay†.

⁹ Kane duwo donj i sooru daanadi ti donj i yi daaniya genj, pay kanj soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut! Beeko Raa ti koon a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹⁰ Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem man, kane donj geeger pay an d'iise okkito kenno kenno, an di tondiso ti tuddanj, an'de: «De yo enj wee wee?»

¹¹ Manj kane donj duuru an an di ti'n gime onamanj, an'de: «Enj nebi Isa, ti geeger Nazaret ki siido Galile.»

Lomme donj suuk t'adda booro Boy Raa

(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zanj 2.13-16)

¹² Sanj Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'an ilmiti kane donj isiyo suuk ti donj k'owilte pay a ume genno. Y'an di gippirde taabulyagi ki donj pelkiyo sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo, wo ti kaakidagi donj k'owilte deere.

¹³ Manj y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó enj an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa§." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide donj k'oogire*!»

¹⁴ Aame genj i d'ede donj konzayi ti donj jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy Raa, wo y'an d'ele beeko. ¹⁵ Kane deero donj sedeke ti donj suuniyo k'oogoro an wulle suldi k'armika donj Isa y'ize me. Wo sonj an wulle injni an dollite a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut!» Injino manj, an di gulkuwe, ¹⁶ wo an i di ruute, an'de: «K'ollige dey ko, munda wede an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo kune ki kotto kun gire munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize k'injni sunni ti donj odiyo udu tonj, ki d'udde tamma'?"» ¹⁷ Manj yi'n illi, wo ti geeger yi t'udde, y'a injile ki ille Betani y'a onno.

Duudiyó k'undumu sundi pigiyé

(Markus 11.12-14,20-25)

¹⁸ Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem man, aame genj mosogo t'a yi ziida. ¹⁹ Manj yi wulle undumu sundi pigiyé a biza k'urzi, y'aa d'iide wo de y'iide'n injni umbo, yi d'uuney puutagi danjal. Injino y'a ruute a undumu genj, y'ede: «Ti anjki, injni ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiyé genj a-biiha. ²⁰ Kane sanalliyagi an wulle injino manj, an ziida giggiran

* **21:5** 21.5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † **21:8** 21.8 Kakkisa kallagi ti dambu puutagi k'inda a urzi genj, i-kaza an i eliyó suma a Isa. ‡ **21:9** 21.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. § **21:13** 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. * **21:13** 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. † **21:16** 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

wo an di ruute, an'de: «De mummino a kaamiki enj minj, pigiyee enj a-biiha kino me?» ²¹ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'addugunj kun ki niikiyo ye manj, kun aane kun d'ise munda wede aa ni ize a pigiyee enno. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomo ette, "T'umayi enj mi t'oozo mi t'ooro adda bar" tonj, genj a t'ise. ²² Suldi donj pay kun tonda Raa t'urzi zaapu k'adde a yode genj, kun di'n t'oonaa.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?

(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

²³ Manj Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, aame genj y'a iise dooyiso duwo. Injino manj kane deero donj sefeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto suldi enj t'urzi k'aaye? Wo urzi enj a ele wee wee?» ²⁴ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Nunj tonj n'un di'n tondo a munda soo danjal. Aame onamo kun o ti'n gima manj, nunj tonj n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto suldi enj me. ²⁵ Aame Zanj duwo y'anni zuyye batem genj, urzi iido ti Raa kununj ti duwo ko?» Manj an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'nj t'urzi Raa" manj, yonj y'in di roota: "Injino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zanj ye me?" ²⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'nj t'urzi duwo" manj, kine in d'ede orgiso a donj duuru kono kane pay genj an elkiyo'nj Zanj yonj nebi.» ²⁷ Injino manj Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa tonj y'an di ruute, y'ede: «Nunj tonj manj n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi enj me.»

Ono ombide a tukk'inji sire

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. I d'ede wede soo injino injizi kuuli sire. Yonj y'iide'nj a uli ki kabba yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nunj, anji k'odo k'in ti wolle doome k'inda binj." ²⁹ Yo ulo genj yi-ti'n gime onami, y'ede: "Aha, ni k'ette ye", wo tanj boolonj manj i di t'ize attidi, y'a t'iide ki doome me. ³⁰ Manj meega y'a iide tukk'uli wede soo me, wo yi di ruute injino kay. Manj yo ulo genj yi-ti'n gime onami, y'ede: "Eyye mee'ki nunj, k'oolo n'a t'ette ki doome me." Wo kacinj y'a guune, doome y'a k'iide ye.» ³¹ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Ti diine kane sire genj, wee wee i t'ize munda wede meegi yi dihe me?» Kane deero Yawudiyagi an i di'n gime onami, an'de: «Wede ki kabba.» Injino manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kane donj sedfu jibaaye ti erayi donj ooniyo ombi bizaanj t'itadanj genj, an un uugume ki Moziko Raa te. ³² Ni rootiyto injino kono Zanj Batis y'iido k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu tonj, kun ki d'umbe ye a onami me, wo de kane donj sedfu jibaaye ti erayi donj ooniyo ombi bizaanj t'itadanj genj, an d'umbe a onami me. Wo kune, kun wulle duwo genj an umbe me, wo tonj lekkiyagunj kun ki ti gime ye kono kun d'ambe a onami me.»

Ono ombide a tukki donj naabo doome donj ulpi

(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

³³ «Kun ollo ono ombide ti doolo enno: I d'ede wede doome injino yi d'iide doome k'inda sundanj binj. Doome genj y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba soole ki nayyu k'inji k'inda binj genno, y'a d'ippe boy sohuru ki bodfiyo. Manj doome genj y'an d'ele duwo an di naabe sanj yonj aggadi y'a t'amba, wo yonj tuddi y'a injile torguwo. ³⁴ Aame onniyo

ki rakku k'inni k'inda biñ t'iina man, y'a igibe don naabadí ki tukki don naabo doome genno, kono an i di t'elo aggadí ere k'inni k'inda biñ an rikke te. ³⁵ An iiney man, kane don naabo doome'ñ an ti'n zid'fe don naabadí me: son an di y' gusse baadan, son an di y'iide, wo wede k'aduwe an ti y' gikkite ti mongali y'a inda. ³⁶ Wede doome'ñ yi d'igibe don naabadí baadan ti doolo a jiiere don ti poone, wo kane genno ton don naabo doome an an d'ize inkino kay. ³⁷ K'ita man y'an t'igibe ulí wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yon enj ulo k'addó, an i d'ottiley." ³⁸ Wo de aame kane don naabo doome'ñ ulo an yi wulle man, an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'òodo kono doome enj y'in d'ooapa." ³⁹ Man ulo gen an di y' ziida, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

⁴⁰ Man Isa y'a tunde, y'ede: «Inkino genj aame wede doome k'inda biñ y'iina man, y'an d'isa mummino a don naabo doome genj me?» ⁴¹ Wo kane deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi genj an i di'n gime onamí, an'de: «Kane don ulpi genj wede doome y'iido man, yi ki wolla sommaganj ye, y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biñ genj, y'an t'ela a don doolo an di naaba, wo kane genj aggadí an i t'ela aame iina ume rakku k'inni k'inda biñ man.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Mokkolo ere don k'oozige boy an di zid'fe mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiere k'oozige boy te. Munda genj iido ti Galmeegea Raa, wo a kine in di wollejo'ñ munda genj i jiiere eego‡.”

⁴³ Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikadí ti beezanj y'a-t'amba wo y'an t'ela a don doolo, don aana isa naabo beehiye ere yon yi dehu.

⁴⁴ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo man, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda man, t'a ti y' ñoguma.»

⁴⁵ Kane deero don sedefe ti Pariziyen an illiga ono ombide Isa yi rootiyo genno man, an di zuune kereñ yi rootiyo ti kane me. ⁴⁶ Inkino man an di dihe urzi an di y' seeda, wo de an d'urgide a don duuru kono kane duwo genj an elkiyo'ñ Isa yon nebi.

22

Ono ombide a tukki tarnaape seedu

(Lik 14.15-24)

¹ Man Isa y'an di ruute sey t'ono ombide, y'ede: ² «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize tarnaape a seedu k'ere k'ulí. ³ Yi d'igibe don naabadí an di waako don yi'ni wiike a tarnaape seedu k'ere k'ulí, wo kane an di-tuugo k'ettiyo me. ⁴ Inkino man yi d'igibe don naabadí ti doolo, y'an di ruute, y'ede: “Kun'do kun an rooti a don ni'ni wiike genj, kun'de: Galmeegey y'ede: Ombo ettú t'iide baa, kun t'edi tarnaape seedu. Bunjarzó ti inñi bunjarí don bokkidagi iide k'aadumu mozagi ni-wildite.” ⁵ Wo kane don yi'ni wiike genj seezanj ye, an di tiipe wede tuuku ton k'ume naabadí naabadí, son k'adda doomizí, son k'ume suukadí ⁶ wo don son an di zid'fe don naabo mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n iide. ⁷ Inkino mozigo y'a gulkuwe, y'a igibe asigiryagi an t'iido kane don i t'iide

‡ 21:42 21.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

ɔɔŋ naabadi, wo geegirzan an a-t'uyyo. ⁸ Maŋ y'an di ruute ɔɔŋ naabadi, y'ede: "Ombo tarnaape seedu ettú t'iide, wo de kane ɔɔŋ ni'ni waaku geŋ an ki t'iide ye k'ombo me. ⁹ Injino maŋ kun'do k'urziyagi k'okkime, wo ɔɔŋ pay kun t'ooney a daanagun geŋ kun ti'n waaki an d'isa tarnaape seedu." ¹⁰ ɔɔŋ naabo geŋ an d'ingile k'urziyagi k'okkime, wo ɔɔŋ an uune pay a daanadan geŋ an ti'n wiiko, ɔɔŋ beehiye ise ɔɔŋ ulpi toŋ maŋ. Geŋ injino biino ki tarnaape seedu duwo an d'ũune boo. ¹¹ Saŋ maŋ mozigo yi-t'iide adda biino y'a-t'eese ɔɔŋ yi'ni wiiko, aame geŋ yi wollyo maŋ wede soo yi ki t'usso'ŋ kalle ki tarnaape seedu ye. ¹² Mozigo yi di ruute, y'ede: "Laŋze ki nun, kee ki-t'iido daa kalle ki tarnaape seedu mummino me?" Wo yo wede geŋ y'a k'ihina bizi ye. ¹³ Injino maŋ mozigo y'an di ruute ɔɔŋ naabo, y'ede: "Wede eŋ kun yi soodo, kun ti kettito beydi ti zoŋdi wo kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki d'ollite molo wo k'aadumu sina."» ¹⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto ɔɔŋ Raa yi'ni waaku kane baadan, wo de ɔɔŋ yi biire i-t'etta Mozikadi kane baata.»

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen

(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)

¹⁵ Injino maŋ kane Pariziyen an a d'irga siidan, an di ruute a tukk'Isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onami. ¹⁶ Saŋ maŋ an d'igibe ɔɔŋ miibi ti diine sanalliyagan ti kane ɔɔŋ a ita k'Erod. An iide'ŋ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono ɔɔŋ derec, ki dooyiso urzi Raa t'ono ɔɔŋ derec, ki k'orgiso eda duwo ye, wo ki'ni wollyo duwo geŋ pay kaŋ soo. ¹⁷ Injino k'ay ki ti rooti doo, elkiyada moo a ono eŋ me: A urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romen geŋ k'eliyo kunun, k'eliyo ye ko?» ¹⁸ Wo Isa metinkadan y'a ti zuune, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune ɔɔŋ bizigun sire sire, de ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? ¹⁹ Kun o k'eeli soŋko tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle do?» Maŋ an i-d'eele tamma soo. ²⁰ Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» ²¹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Injino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romen yon ki yode, kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yon ki yode, kun i y'elo.» ²² Aame an illiga ono geŋno maŋ, an di ziida giggiran. Maŋ kane an di y'iili a umayi, an d'ingile.

Tondiyo a urzi baldiya

(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

²³ A onniyo gettiyo batum ɔɔŋ miibi ti diine ɔɔŋ an'ni waaku sundan Saduseyen geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo ɔɔŋ i t'inda geŋ an ki ti baldia ye. Injino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁴ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro, y'ede: "Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe inŋi a suma ki wede inda geŋno*." ²⁵ Injino aakede di kaye i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe, injino leemadi wede ki sirwe y'a ti ziida mandaayawa gette. ²⁶ Wo leema geŋno toŋ y'a inda daa magiŋe kay, wede k'aduwe toŋ injino, maŋ kane zemba sarat geŋ an ti duude wo an t'inda pay. ²⁷ Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo

* **22:24** 22.24 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziida erewo wo y'inda daa magiŋe maŋ, leemadi y'a ti seeda, wo ulu wede an t'eha ki kabba geŋ, an i di zaape sundi a suma ki leema wede inda geŋno, wo korbitayi toŋ a yode.

gettiyo toŋ t'aa d'inda. ²⁸ Injino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane doŋ sarat geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay geŋ miŋ kulutu me?» ²⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguŋ, kono kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. ³⁰ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki seŋda tuddaŋ ye baa, wo de an di lekkey daa seŋdu aa maaleekiyagi a kandaane. ³¹ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ³² «Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup†.» Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yonŋ Raa ki doŋ unto ye, yonŋ Raa ki doŋ zeere‡.» ³³ Kane doŋ duuru illiga dooyisadi gette, an i ziida an di biyiso biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jüre

(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

³⁴ Aame Pariziyen geŋ an illiga Saduseyen Isa y'an iide, bizaŋ an ki ti y'ohine ye maŋ, kane an iide'n an t'ugiye kaŋ soo. ³⁵ Wo wede soo ti diinayan, yonŋ wede suuniyo k'oogoro, y'a d'iide sirpa k'Isa, yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono, wo y'a yi tunde, y'ede: ³⁶ «Wede dooyisadey, adda mattup k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole a jüre tuuku me?»

³⁷ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «“Ki geyyo Galmeega Raaza ti adda pay, ti unda pay wo ti elkiyada pay§.” ³⁸ Geŋ urzi k'oogoro wede goole a di jüre pay. ³⁹ Wo enno wede ki sirwe toŋ, yonŋ goole aa bakadi kay, “Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum*.” ⁴⁰ Ono doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, ti doŋ ki nebiyagi geŋ, toogadaŋ tin urzi k'oogoro sire enno.»

Almasi ti Dawut

(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

⁴¹ Koore kane Pariziyen an lekkiyo ogiyo geŋ, Isa y'an di'n tunde, y'ede: ⁴² «Elkiyaguŋ moo me a tukki Almasi Raa yi biire me? Yonŋ y'adfo ti biza bumbu k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Yonŋ y'adfo ti biza bumbu Dawut.» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «De geŋ mummino Dawut t'urzi k'Unde Raa y'a yi wiike Almasi “Galmeegi” me? Ni rootiyo injino kono Dawut y'a ruute ti kaaga, y'ede:

⁴⁴ “Galmeega Raa yi di ruute a Galmeego, y'ede:

K'edi ki-koona a ammidado kino,

bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zoŋda†.»

⁴⁵ Injino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi “Galmeega.” De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut daŋŋal me‡?» ⁴⁶ Ti diine kane Pariziyen, wenda soo toŋ i di kime onami umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

† 22:32 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ 22:32 22.32 Isa yi rootiyo, Raa geŋ yonŋ Raa ki doŋ unto ye, yonŋ Raa ki doŋ zeere: i-kaza kane doŋ adfo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaŋ ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza baldiya ede. § 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenon 6.5.

* 22:39 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † 22:44 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 22:45 22.45 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut daŋŋal me: Geŋ i-kaza Almasi y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut daŋŋal ye.

23

Tookiyo kuude d'oj duuru ekki Pariziyen
 (Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute d'oj duuru ti sanalliyagi, y'ede: ² «Doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'ede urzi ki dooyiso k'oogoro Muusa. ³ Inkiŋo maŋ kun ollo onamaŋ wo munda wede an un ruute geŋ kun t'iso. Wo de a urzi naabadaŋ kun ozire ye, kono munda wede an dooyiso geŋ an ki sooru eego ye. ⁴ Kane geŋ an di'n isiyo d'uwu ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro doŋ ti doolo kane batum an a zaapu t'eedaŋ t'ekki d'oj ki Raa, sarkiyatú oŋe aakede an kettiso attidi an a di zaapu a dar d'uwu. Wo de a attidi geŋ, kane batum ti yilsadaŋ soo toŋ an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyu d'uwu geŋ me. ⁵ Kane geŋ naabadaŋ pay gette an isiyo kono d'uwu an di'n wolle. Inkiŋo an d'isiyo munda aakede laaya a ise goole ti d'oj oŋo an t'eliyto mattup k'oogoro adda an a di kettiso a zumbamaŋ wo a maydayzaŋ*, wo a boha kallagaŋ toŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti i ceeriyo†. ⁶ Adda tarnaapagi a ume k'ombo, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda boydi d'oj in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma pay. ⁷ A here d'oj duuru toŋ, an dehu d'uwu an di'n t'eesite ti ottilso, wo an di'n waake “Wede dooyiso, wede dooyiso.” ⁸ Wo kune ti diinaguŋ wenda y'ooya ye an di y' waake “Wede dooyiso” me, kono kune pay miŋ zemba kaŋ soo, wo wede dooyisaŋu miŋ yon soo d'aŋŋal. ⁹ A siido ette wenda soo toŋ kun di y' waake “Meegey” umbo, kono kune un d'ede Meega soo d'aŋŋal, yon a kandaane. ¹⁰ Wo kune ti diinaguŋ wenda y'ooya ye an di y' waake “Mozigo” me, kono kune un d'ede Mozigo soo d'aŋŋal, yon Almasi Raa yi biire. ¹¹ Wede goole a jüre ti diinaguŋ geŋ miŋ yi koonu wede naabo ki kune. ¹² Wede tuuku tuddi yi ti koliyo maŋ, yon geŋ Raa y'a y'isa ŋeŋku, wo wede tuuku tuddi yi ti t'isiyo ŋeŋko maŋ, yon geŋ Raa y'a y'isa goole.»

Dabar a kane d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen

¹³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj biziguŋ sire sire! Kune'ŋ a d'uwu kun an t'appiya a biza k'ettiyo ki Moziko Raa te. Kune batum miŋ kun ki t'ettiyo ye, wo a d'oj i dehu i-t'ette geŋ kun an t'eegirso.

[¹⁴ Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj biziguŋ sire sire! Kune'ŋ bey mandaydayi kun t'ombo pay, wo kun eesiyo tonديو Raa maŋ ki noko nokot, kono d'uwu an un di'n wolle. Kono kamo booraguŋ t'a kooney wehini a ceerey.]

¹⁵ Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj biziguŋ sire sire! Kune'ŋ k'ume tuuku toŋ kun d'eŋgilso torguwo, a siido wo t'ekk'ahu pay, k'ooniyo wede soo d'aŋŋal yon Yawudusu ye wo kun d'isiyo y'a t'ise Yawudusu. Wo aame yi t'isiyo Yawudusu maŋ, kun di y'isiyo wede i t'iide k'ettiyo k'adda k'uwwo i d'ooliyo taŋ sire a jüre ti ere ki kune batum.

* **23:5** 23.5 Munda aakede laaya an t'eliyto mattup k'oogoro adda: I-kaza munda wede kane Yawudiyagi d'oj i seedu urzi Raa zakidi geŋ an okkime ki baace an t'eliyo mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a maydayzaŋ wo ti zumbamaŋ, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † **23:5** 23.5 Kane Yawudiyagi d'oj i seedu urzi Raa zakidi geŋ, a booha kallagaŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti ki kuube wede ficici, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

16 Dabar a kune d'oj aa konzayi i dokkiyo d'uwu, kun di rootiyo, kun'de: "Aame wedusu y'alzu ti 'Boy Raa man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti dap ere adda 'Boy Raa man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi." 17 Kune d'oj elkisagun umbo wo aa konzayi, a jiire min dap kunun 'Boy Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamilen a daana Raa ko? 18 Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti ume sedefe man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti munda sedefe zaapu ekk'ume sedefe genno man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi." 19 Kune d'oj aakede konzayi no, a jiire min munda sedefe kunun, ume sedefe wede i-ti t'isiyo sedefe kamilen a daana Raa ko? 20 Gen injino wede y'alzu t'ume sedefe man, gen y'alzu t'ume sedefe genno wo ti suldi pay d'oj eego. 21 Wede y'alzu ti 'Boy Raa man, gen y'alzu ti 'Boy genno, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pay. 22 Wo wede y'alzu ti kandaane man, gen y'alzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.

23 Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj bizigun sire sire! Kune'n a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi d'oj sunni sunni i d'eliyo unswu a zaami, ise puutagi d'oj ki zaami ton man. Wo de suldi d'oj a jiire adda k'oogoro ki Raa, aakede munda wede kun d'ise ki diine a d'uwu, isiyo k'adde koduwo a d'uwu, ti seedu daayum zakidi a urzi Raa, kane gen kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane genno d'oj kun d'ozire eego me, wo suldi d'oj sunni sunni ton kun ki'n ooli ye. 24 Kune d'oj aa konzayi i dokkiyo d'uwu, kune aame kun sobo ahu gen, tuude yi tooriro ton kun di y'ambu, wo kacin zinzo ton kun ti soho.

25 Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj bizigun sire sire! Kune'n kulso ti bogoro kun t'opilso daaran beehiye, wo adda'n doniyo boo ti tama wo ti suldi d'oj ulpi tuddugun ti dehu. 26 Kune Pariziyen d'oj aakede konzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutu kamilen doo min, injino man dartu ton a-t'isa kamilen pay.

27 Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj bizigun sire sire! Kun deeyiso aa muuziyagi d'oj an an t'eliyo buuye tuware[‡] k'a wolle beehiye, kacin t'adda'n doniyo boo t'ossagi ki d'oj i t'inda, ti ita suldi d'oj pay ruumiyo. 28 Wo kune ton injino, a eda d'uwu kun ti t'isiyo tuddugun kune ki diine a daana Raa, kacin bizigun sire sire wo addugun doniyo boo ti suldi d'oj ulpi.

29 Dabar a kune d'oj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune d'oj bizigun sire sire! Kun aabudu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane d'oj ki diine muuziyagan kun ti'n raaniya murkic ti buuye, 30 wo kun d'eesiyo: "Aame ti eda mongidagey gen kaye ede man, ay a ki ti kette kan soo ye ti d'oj towwo nebiyagi me." 31 A onamgun ti suldi d'oj kun isiyo gen, i-kaza kune itagun soo ti d'oj iide nebiyagi me. 32 De injino man, kun d'odo t'injino aakede ki maawugun g'aaze! 33 Kune aa mimbayi wo d'oj ulpi aakede mankikagi, ki kotto kun ki t'alda ye, booro t'un di'n seeda k'adda k'uwwo. 34 Kono kamo kun ollo, n'un t'igibo nebiyagi ti d'oj suuniyo k'oogoro, wo d'uwu d'oj un di'n dooya urzi Raa. 'D'oj son kun ti'n t'ida, d'oj ongo kun ti'n taakita ekk'inda d'oj zappu ekk'eeban kan tontilko, d'oj ongo son kun di'n gorpipa ti marpa adda boydi d'oj kun di

‡ 23:27 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi gen an an t'eliyo buuye tuware, kono a diddo ton k'a ti wolle keren, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo son a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte man, a ki ti k'ise kee wede ganigi a daana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16.

dooyiso, wo kun di'n limmita geeger ti geeger. ³⁵ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, kune Yawudiyagi kun iide don ki diine baadan, wo kono ki puuzadan gette kune Raa y'un ti'n t'ela dangay. Ki poone kun iide Abel wede ki diine, san don ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun y'iide adda booro Boy Raa, a diine Boy Raa ti ume sefeke. ³⁶ Derec inkiwo wo n'un di rooto: Kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzo kane pay gette.»

Moolo k'Isa kono Zeruzalem
(*Lik 13.34-35*)

³⁷ «Wayya kune don Zeruzalem no! Wayya kune don Zeruzalem no! Kune don i towwito nebiyagi, wo don Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n towwo. Nun tan baadan baadan n'a dihe n'un ti'n tusse aa osso ti tussio innitu adda kambartu, wo de kun ki dihe ye! ³⁸ Inkiwo man boygun Raa y'un di y'oola. ³⁹ Wo kun ollo n'un di rooto, ti anki nun kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koono a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

24

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(*Markus 13.1-4; Lik 21.5-7*)

¹ Isa yi t'udde t'adda booro Boy Raa wo yi dehu y'engile man, kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi kono an i di kize majjaanika k'oozige Boy Raa. ² Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Pay en kun wollio de'n? Wo derec n'un di rooto, makkolo soo ton t'ekki bakatu i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y'iiney ekki makkolo k'Inda k'Olibiye, man y'a-guune siidi. Aame gen sanalliyagi an a d'iide sirpadi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi gen an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza urzi kamada ti onniyo ere duniya ti dangga me?» ⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun koono mentikagi, wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. ⁵ Derec, i d'etto don baadan an t'ambo sundo, wede tuuku ton y'a t'eesa: "Nun Almasi Raa yi biire!", wo kane gen an di dagga duwo baadan. ⁶ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame gen kun koono mentikagi, kun addira ye. I dehu suldi gen an d'aane, wo aame gen a ki t'isa dangiya duniya ye botto. ⁷ Don siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddan, don mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddan kay. I d'isa mosogo ti nonjirso siido adda siidiyagi baadan. ⁸ Wo kane suldi pay gen, aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutu i t'umbe k'ehiyo. ⁹ Inkiwo man duwo an un di'n t'ela bey don k'adugun kono an un di'n dabira wo an un ti'n t'ida. Wo kane don siidiyagi pay an un di'n olmidfa kono kun umbe a sundo. ¹⁰ Aame gen don baadan urzi zaapu k'addan a nun an d'oola, kane gen an d'oddiya ita tuddan ki sefduzan, wo an d'olmidfa tuddan. ¹¹ I d'adfa don baadan an ti t'isa tuddan aa nebiyagi, wo kane gen an dagga don baadan. ¹² A ume tuuku ton suldi don ulpi gen an d'aagila k'aagulu, inkiwo geyyiso tudde ton t'a t'isa baata. ¹³ Wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini dangun man, yode gen Raa y'a

§ 23:38 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5. * 23:39 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

y'utta. ¹⁴ I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siidiyagi pay, wo kane ita d'uwu pay toŋ an di t'olliga ti kuudaŋ doo miŋ, saŋ duniya t'a danga kollo.»

Onniytagi d'oj etto ki dabar baadan

(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

¹⁵ «Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, geŋ a-t'etta a ono d'oj ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munda geŋ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume wede kamilen. Wede i gariya ono eŋ eedi ti'ni soodo beehiye. ¹⁶ Aame geŋ kane d'oj adda siido Ziide an t'ombo k'ekki moŋgali.

¹⁷ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi* maŋ, yoŋ geŋ yi-deega ambu munda adda dangay ye, yi t'ombo. ¹⁸ Wo wede yoŋ adda doome maŋ, yi t'ombo, yi kima boy ambu kallayi wede goole ye. ¹⁹ A onniytagi geŋ aasa dabar baadan a kane erayi d'oj mahuwagi ti d'oj inŋizaŋ an oodiyo! ²⁰ Kun tondo Raa kono okkagun t'a k'isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye. ²¹ Inŋino maŋ dabar gette t'aasa oone baadan. T'ume k'eesiyo duniya bini ankenno, dabar inŋino i k'ize ye, wo ki daana toŋ i k'isa ye. ²² Aame onniytagi d'oj ki dabar geŋ Raa y'a ki'n ihira goppon ye maŋ, wede tudde soo toŋ umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geŋ y'an ohira goppon kono d'oj yi biire ki yode. ²³ Inŋino maŋ aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yoŋ a enno!" ise "Yoŋ a ummey!" maŋ, kune onami kun amba ye. ²⁴ Ni rootiyo inŋino kono i d'adfa d'uwu an ti t'isa tuddaŋ aa Almasi Raa yi biire, wo ti d'uwu an ti t'isa tuddaŋ aa nebiyagi. Kane geŋ an d'isa suldi k'armika ti suldi d'oj i ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane an di dagga d'uwu d'oj Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²⁵ Kun ollo, suldi eŋ n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.

²⁶ Inŋino maŋ, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yoŋ adda balda!" maŋ, kun'ta ye, ise wenda y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yoŋ yi t'umbida a enno!" toŋ maŋ, kun amba ye a onami me. ²⁷ Derec, aa kun woliyo mizzi y'omile i-ti tooriyo kandaane ti kese peedo ge-koliyo bini peedo k'ooriyo geŋ, aaniya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ, t'aasa inŋino kay. ²⁸ A ume wede nuune yi t'udiga geŋ, zumbi toŋ ti t'ogiya anŋenno.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede

(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

²⁹ «Onniytagi d'oj ki dabar geŋ an t'ingila lewwet maŋ, peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, moldali an sildita ti kandaane, wo suldi d'oj an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ³⁰ Aame geŋ a kandaane i d'isa munda a kiza kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno. Inŋino ita d'uwu pay adda duniya an dillita moŋo wo an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, ni kama ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ³¹ Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a t'igiba maaleekiyago k'adda siidiyagi d'oj a duniya itatu pife, an di t'ogiya d'oj ni biire.»

Ono ombide a tukki tormo

(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)

³² «Kun wollo wo kun elko a ono ombide d'oj a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutu eesiyo roofiyo maŋ, geŋ kune kun

* **24:17** 24.17 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel geŋ d'uwu dangaydayaŋ awhizaŋ patal, kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan.

suune adda k'addugun kizini yon goppon. ³³ Geŋ inŋkino kay, kune ton kun wulla suldi pay geŋ an iina maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ tod'te goppon, aakede nuŋ a biza bumbugun. ³⁴ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Doŋ ankeŋno eŋ an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay geŋ an d'aana me. ³⁵ Kandaane kane ti siido an t'eŋgila, wo kane onamo an ki t'eŋgila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

³⁶ «Wo suldi geŋ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maalekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa ton maŋ. ³⁷ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi doŋ ki Nowe geŋ, a kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋno ton, aasa inŋkino kay. ³⁸ Adda k'onniytagi doŋ ti kaaga ki poone mizzi goole y'a koppa, ahu an t'ooma siido geŋ, duwo an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddaŋ bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiiire. ³⁹ Kane ulbaŋ an k'oodiyo a munda ye bini mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, inŋkino duwo geŋ pay an t'inda adda k'ahu†. Geŋ aasa inŋkino kay a kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ me. ⁴⁰ Inŋkino maŋ kuuli sire kane adda doome soo, wede soo geŋ an di y'amba wo wede soŋ an di y'oola. ⁴¹ Erayi sire an massu kaŋ soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ⁴² Inŋkino kun lekko zeere, kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku nuŋ Galmee gugun ni kimo te. ⁴³ Ono eŋ kun ollo koduwo: Aame wede boy geŋ yi suune peedo ere tuuku a diddo wede k'oogire y'etto maŋ, y'a lekke zeere, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁴ Geŋ inŋkino kune ton maŋ kun koonaa mentikagi, kono nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

(Lik 12.42-46)

⁴⁵ «Inŋkino maŋ wede naabo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo geŋ, a yode geŋno galmeeŋi yi oola attidi pay ki doŋ naabadi ongoŋ me, kono y'an t'ela ombadaŋ aame peedo t'iida maŋ. ⁴⁶ Unsuwo a wede naabo geŋ me, aame galmeeŋi a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maŋ. ⁴⁷ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede inŋkino geŋ galmeeŋi yi di t'ela attidi ki suldiŋi pay a beezí. ⁴⁸ Wo de aakede wede naabo ulsu geŋ y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeeŋo eŋ yi t'usso", ⁴⁹ wo yi t'iida taazu doŋ an naabiya kaŋ soo, wo yi t'ussa a ombo ti sobito t'eebi doŋ i sobo i ceeriyo eego. ⁵⁰ Maŋ galmeeŋi y'a aana a onniyo ere wede naabo geŋ yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. ⁵¹ Galmeeŋi yi di t'ela danŋay ere zakidi wo yi-t'ela aggadi aa ki doŋ bizaŋ sire sire, a ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina.»

25

Ono ombide a tukki konazi koomat

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inŋkino maŋ Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo konazi kane koomat an di zikiti lampiyagaŋ an t'iide okkime ki kule yi seedu erewo. ² Ti diine kane konazi geŋ, doŋ paat soŋ elkiyadaŋ umbo wo doŋ paat soŋ an d'ede elkiyo. ³ Kane konazi doŋ elkiyadaŋ umbo geŋ lampiyagaŋ an t'uumite t'egay wo ti doolo an a ki d'umbe ye a bezaŋ me.

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

⁴ Wo kane konazi don an d'ede elkiyo gen, lampiyagan an t'ûunite wo an a d'iipe egey adda kungilagan. ⁵ Wo yo wede i seedu erewo gen yi-t'usso y'a k'iina kesiko ye, injkino man kane konazi gen moone t'an di'n ziidfa pay, an d'udige kuy. ⁶ A did'fo meeda man an d'illiga d'olle, an'de: "Kun ollo, kule wede i seedu erewo y'ettiyo! Kun t'addi okkimayi!" ⁷ Injkinno man kane konazi pay gen an t'innite wo lampiyagan an di'n ikkima. ⁸ Kane don elkiyadan umbo gen, an tunde a bey don an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egaygun kono lampiyagey i t'unto." ⁹ Wo kane don an d'ede elkiyo gen an an di'n gime onaman, an'de: "Aha, in ki t'ida ye! Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me." ¹⁰ Kane an d'ingile an d'owilo egey me, koore gen yo kule wede i seedu erewo, y'a iina. Man kane konazi don paat i t'ikkima tuddan gen, an t'iide k'adda boy tarnaape seedu ti yode kan soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle. ¹¹ San man kane konazi don elkiyadan umbo gen an d'iina, an d'iise d'ollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!" ¹² Wo de yon y'an di'n gime onaman, y'ede: "Derec injkino wo n'un di rooto: Kune an wenda n'un ki'n suune ye." ¹³ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Injkinno man lekko zeere, kono onniyo tuuku ise peefo tuuku ere n'etto kun ki ti suune ye.»

Ono ombife a tukki don naabo ad'o
(Lik 19.12-27)

¹⁴ «Wo son Moziko Raa gette tod' ti deeyiso aa naabo wede boy injkino, yi dehu y'engile torguwo. Ki poone y'a engila gen, y'a wiike don naabadu y'an d'ooli laalay'i a beezan. ¹⁵ A wede son yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat, a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede son yi d'ele tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku ton yi-d'eele a toogadi toogadi, man yon tuddi y'a ingile. ¹⁶ Wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu paat gen, kesiko y'a ingile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu paat sey. ¹⁷ Wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu sire ton injkino, y'a ti niibe y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu sire. ¹⁸ Wo wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a ingile y'iide'n yi d'ittiba olde a siido wo sonko galmee'gi yi-t'umbifa adda.

¹⁹ Galmee'ki don naabo gen yi likko bini man, san y'a aaho wo y'a dihe y'a wolle sonko ere don naabadu an i di t'ele. ²⁰ Wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu paat gen, y'a d'iide sirpadi, yi-d'ele tammiyagi dupu paat don y'uune t'eego genno, wo yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nun, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, anken enno ki wollo." ²¹ Man galmee'gi yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidi a naabadu, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziidfa zakidi, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nun galmee'ga." ²² San man wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu sire gen, y'a d'iide sirpadi yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nun, kee k'o iili tammiyagi dupu sire n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, anken enno ki wollo." ²³ Man galmee'gi yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidi a naabadu, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziidfa zakidi, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nun galmee'ga." ²⁴ Man wede galmee'gi yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a d'iide sirpadi yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nun, ni suune kee wehini a

* **25:15** 25.15 Tammiyagi ki dap dupu soo: I-kaza gurus baadan suma wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

naabo me, ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki ki zire ye ton man. ²⁵ Injino n'a urgide, n'iide'η ni d'ittiba olde a siido, tammiyagi dupu soo gen ni t'umbida adda, anken laalayā enno ki wollo." ²⁶ Wo galmeeği yi di'n gime onami, y'ede: "Kee wede naabo ulsu wo golge, ki suune ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye. ²⁷ Injino ki moo me sonkadō k'o gi di ziipe adda banji ye me, t'o d'aagila, a kamadō gen n'iido n'a-t'ambe ti jugulu." ²⁸ Injino y'an di ruute a kane donj a sirpadı gen, y'ede: "Tammiyagi dupu soo gen kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat. ²⁹ Derec, a wede i-d'ede gen, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadanj a ceera, wo de a wede i-k'ede ye gen, mundazi wede boolonj y'elkiyo yi t'oona tonj an i-t'amba. ³⁰ Wo ki yo wede a naabo kontilme gen, kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite mōolo wo k'aadumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

³¹ «A onniyo k'ita nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kimo adda mozikadō ti maaleekiyagi pay gen, n'a di koonā a kaakido moziko adda daryikadō. ³² Ita duwo pay an di t'ogiya a daanadō, wo duwo n'a ti'n dokkida sire aakede wede k'elso y'ahuntu moodē ti dambami. ³³ N'an ooya kane donj aa dambami a beezō k'ammade, wo kane donj aa moodē a beezō ki geelo. ³⁴ Injino manj nunj mozigo n'an di roota a kane donj a ammidadō, n'a t'eesa: "Kun'di kune donj Meegō Raa y'un ti ziipe beeko, kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yonj y'un t'ikkima a kune, t'ume k'eesiyo duniya too. ³⁵ N'un rootiyo injino kono aame nunj mosogo, ombo kun o d'eele, aame nunj orme, ahu kun o d'eele, aame nunj torgusu, kun di n' ziida bey sire. ³⁶ Aame nunj bontilin, kun di n' usse, aame nunj tuddā eeni kun t'iide tondiyadō, wo aame nunj adda dangay tonj kun t'iide wolliyadō." ³⁷ Injino manj kane donj ki diine an o ti'n kima onamō, an t'eesa: "Galmeegey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo wo ay a d'eele ombo me, ay gi di wulle kee orme wo ay a d'ele ahu me, ³⁸ ay gi di wulle kee torgusu wo ay gi di ziida bey sire me, ay gi di wulle kee bontilin wo ay ki ti k'usse me? ³⁹ Woogo me kaye ay d'illiga kee tuddā eeni wo ay d'iide tondiyadā me, ay d'illiga kee adda dangay wo ay d'iide wolliyadā me?" ⁴⁰ Wo nunj mozigo n'an di'n kima onamanj, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku kun ize munda soo a wede soo ti diine zembadō duwo an i k'eliyo suma ye gen, genj kun ize a nuuno."

⁴¹ Sanj manj nunj mozigo n'an di roota a kane donj a geeladō, n'a t'eesa: "Kune donj eggun duudıyo, kun ti ledōo ti tuddō me, kun engilo k'adda k'uwwō ere t'oggiyo ki daayum, Raa yi mudde a Meeda siitandani ti maaleekiyagutū. ⁴² Dabar gette kun uune kono aame nunj mosogo, ombo kun o k'eele ye, aame nunj orme, ahu kun o k'eele ye. ⁴³ Aame nunj torgusu genj kun ki n' ziida bey sire ye, aame nunj bontilin genj kun gi di n' usse ye, aame nunj tuddō eeni wo adda dangay genj wolliyadō kun k'iide ye." ⁴⁴ Injino manj kane tonj an o ti'n kima onamō, an t'eesa: "Galmeegey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo ise orme, torgusu ise bontilin, ise ay d'illiga kee tuddā eeni ise adda dangay wo ay gi di nuuge ye me?" ⁴⁵ Manj nunj mozigo n'an di'n kima onamanj, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku munda soo kun k'ize ye a wede soo ti diine kane donj duwo an i-k'eliyo suma ye gen, kune kun k'ize ye a nuuno."

46 Wo kane geŋ an t'etta k'adda dabar ere ki daayum, wo kane doŋ ki diine an t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

26

Dehutu k'urzi ki tôwwa k'Isa

(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Zaŋ 11.47-49,53)

1 Isa dooyisadí pay gette y'a ti dinge maŋ, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: 2 «Kune kun suune tarnaapayin ki Pak geŋ a guute onniyo sire maŋ y'a adfa, aame geŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ an di n' seeda, an di n' t'ela a bey doŋ k'olmid'ayó, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.»

3 A onniyo gettiyo batum deero doŋ sefeke ti kane doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyee adda boŋ ki mozigo goole doŋ sefeke sundí Kayip.

4 Kane geŋ an t'iide onamaŋ pay kaŋ soo, Isa an di y' seeda ti metinjo ki tôwwadí. 5 Wo kane an di ruute, an'de: «Yoŋ in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para maŋ doŋ duuru an in di n' t'ooziga ono.»

Obe k'egey doŋ eediyadan unse ekk'Isa

(Markus 14.3-9; Zaŋ 12.1-8)

6 Isa yoŋ a ille ki Betani adda boŋ ki Simo wede ti poone yoŋ ki bitide, 7 an di guune ombó. Aame an ti guune geŋ, i d'ede erewo t'a d'iide sirpa k'Isa, a beytú ulo dingile an ikkima ki makkolo sundutú albaatir; adda egey doŋ eediyadan unse zooyayaŋ ooŋe baadan, ti-t'ibi ekk'Isa. 8 Kane sanalliyagi an wulle inkiŋo maŋ, ulbaŋ an ki t'ize unse ye, an di rootiyo diinayaŋ, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey me? 9 Egey geŋ in aane in t'owila ti zooye wede ooŋe baadan, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye.»

10 Isa y'a zuune munda wede an rootiyo me, maŋ y'a ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'ooŋe ulbutú ye, kono munda wede t'o ize geŋ a nuŋ unse.

11 Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune, wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye. 12 Tod' t'ibi egey doŋ eediyadan unse a tuddó eŋ, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. 13 Derec inkiŋo wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero doŋ sefeke

(Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

14 I d'ede wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire yoŋ sundí Ziidas Iskariyot. Yoŋ y'iide y'a uuney kane deero doŋ sefeke, 15 wo y'an di ruute, y'ede: «Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beyguŋ maŋ?» Maŋ kane geŋ an i di ruute an i di t'ela tamma ada g'ado*. 16 T'ume geŋ Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a bezaŋ me.

Isiyo k'ombo tarnaape ki Pak

(Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

17 Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'iina maŋ, kane sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an

* **26:15** 26.15 Tamma ada g'ado: Di kane inŋi k'Izirayel geŋ a t'ide suma raŋŋa ki wede naabo ki tere piŋe. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12.

di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombō tarnaapayin ki Pak te?»¹⁸ Yoŋ y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger di wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey y'ede, yoŋ onniyadi goppon, wo di kee ay isa tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me."»¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize munda wede Isa y'an ruute me, in̄kino ombō tarnaape ki Pak an t'ize.

²⁰ A peeđo t'a t'iire maŋ, Isa ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ an di guune ombō. ²¹ Aame an ombō geŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec in̄kino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ y'a ni t'ela bey doŋ k'olmidayó.»²² Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo wede tuuku toŋ yi di y' tonđiyo, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, nuuno ko, nuuno ko?»²³ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede ay igibe beezey kaŋ soo adda k'ooko eŋ, yode i ni t'ela bey doŋ k'olmidayó me.»²⁴ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a t'inda, geŋ a-t'etta a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey doŋ k'olmidayó, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ me! Yode geŋ, an ki y'ehe adda duniya ye toŋ bee!»²⁵ Ziidas wede i t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayó geŋ, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadó, nuuno ko?» Isa yi ti'n gime onami, y'ede: «Geŋ aa ki ruute.»

Ombō ti sobo i-kaza tudde ti puuzo k'Almasi
(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

²⁶ Aame an ombō geŋ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombō gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, kun t'oomo, ette tuddó.»²⁷ Saŋ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, maŋ y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, wede soŋ yi d'oošo d'oošo.»²⁸ Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y'a ketta ti duwo, to t'oba ki doŋ baadaŋ kono an t'oona tambobino k'oldfikadaŋ.²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti an̄ki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'in̄ni biŋ me, bini onniyo ere ni siba ti kune sey geŋ toote wede aware k'in̄ni biŋ a moziko Meegó Raa.»³⁰ Aame an t'iimi an aa t'iibe maŋ, an d'ũure ord̄fari tarnaape ki Pak†, saŋ an t'udde an d'ingile k'ekki morkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí
(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zaŋ 13.37-38)

³¹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «A diddo ettiyo batum, kune pay kun di n' kiigira a munda wede o aana geŋ me, kono ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida,
wo torđo dambami a-teepa‡.”»

³² Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.»³³ Maŋ Piyer y'a t'hina bizi, y'a ruute, y'ede: «Aame doŋ pay an ki giigira a munda wede a aana toŋ, nuŋ ti kee tak ni ki kiigira ye.»³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec in̄kino wo n'a di rooto: A diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a óola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ adó.»³⁵ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane sanalliyagi doŋ soo toŋ an a-ti ruute in̄kino kay.

† 26:30 26.30 Ord̄fari tarnaape ki Pak: Kane geŋ k'anni t'oone adda mattup ki Soom 113-118.

‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

Isa yonj a Zesimaane

(Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)

³⁶ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'a-lefde n'a tondey Raa genj me.»

³⁷ Manj ti yode y'a-wiike Piyer t'inni kuuli sire ki Zebede. Aame genj y'a t'ize sommagi dondonj wo ulbi i-d'oodiyo baadan. ³⁸ Injino yo y'an di ruute, y'ede: «Nunj enj sommagi dondonj aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.» ³⁹ Wo yo y'a-lidde dokki boolonj ti kane me, manj y'a t'uttille zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nunj, aame i t'ise manj kop ki dabar enj k'o ti y' ledfo ti tuddo me, wo tonj manj pay genj a ki t'ise aa nunj ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴⁰ Sanj y'a-gime ki tukki sanalliyagi donj ado genjo, wo yi'n uuna an udige. Manj Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kune'ng ki peedo soo tonj kun k'iine kun ki likke zeere ti nunj ye! ⁴¹ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde genj a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatú baata.»

⁴² Ki sirwe Isa y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nunj, aame kop ki dabar enj k'o ti y' ledfo ti tuddo i ki t'ise ye n'a dabire do manj, i t'iso aa kee ki dehu.» ⁴³ Manj y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayanj an ziida moone. ⁴⁴ K'aduwe Isa yi'n iili y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa injino sey. ⁴⁵ Manj y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Ankenj peedo i guute gopponj, wo nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, an n'ele a bey donj k'oldiko. ⁴⁶ Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey donj k'olmidayó yi t'udfo.»

Seedu k'Isa

(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zanj 18.2-11)

⁴⁷ Isa onami y'a ki ti'n dinge ye botto, aame genj Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire genj, yi t'udfo ti donj duuru a itadi, a beydanj kasigara ti dalyagi. Kane genj i'n igibo deero donj sedeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁸ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey donj k'olmidayi genj, y'an di ruuto donj duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney enj Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadi manj, genj yode kun di y' soodoy.» ⁴⁹ Kesiko Ziidas y'a y' zikke Isa kabbanj wo yi di ruute, y'ede: «Toosada wede dooyisado!» Manj yi d'ize puuc a tobbisadi. ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Lanze ki nunj, munda wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Injino manj kane donj duuru an d'iiziga tuddi, an di y' ziida. ⁵¹ Manj wede soo ti diine donj i daaniya Isa, y'a t'iidiba kasigaradi, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole donj sedeke, kuudi a dikke. ⁵² Injino manj Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigarada ki ti t'elo saapatu, kono donj pay i deyyiso ti kasigara genj untadanj tonj ti kasigara. ⁵³ Kee ki k'elkiyo ye, para'ng ni dehu ni deyye manj, n'a tonde Meego Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maaleekiyagi dupiyagi baadanj? ⁵⁴ Wo de n'aase injino manj, genj ono donj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Genj i t'iso aa an rootiyo.»

⁵⁵ Aame genj Isa y'an di ruute a donj duuru, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzo wo tuddugunj kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nunj wede k'oogire me? Para manj nunj minj daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. ⁵⁶ Wo de suldi pay genj a iina

kono a-t'ette a ono d'ofɔŋ nebiyagi an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa.» Manj kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

*Isa a d'aana deero booro Yawudiyagi
(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zanj 18.12-18)*

⁵⁷ Kane d'ofɔŋ i ziida Isa geŋ an di-t'iide di Kayip mozigo goole d'ofɔŋ sedefe, a ume wede d'ofɔŋ suuniyo k'oogoro ti d'ofɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyi. ⁵⁸ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole d'ofɔŋ sedefe, manj yi-t'iide y'a-guune a booro ti d'ofɔŋ naabo kono y'a wolle mummino a ti danja me.

⁵⁹ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero d'ofɔŋ sedefe, an di dehutu duwo an di rootite ono butte a tukk Isa kono booro t'a yi seeda ki t'owwadi. ⁶⁰ D'ofɔŋ baadan an iide'n an di ruutite ono butte a tukki yode, wo toŋ munda an ki d'uune ye wede i di t'iide k'unto me. K'ita manj i d'iido d'ofɔŋ sire ⁶¹ an di ruute, an'de: «Ay y'illiga wede enj yi ruute, Boy Raa enj y'aane y'a kossite, wo adda k'onniyo afo y'a y'ooziga sey.» ⁶² Manj mozigo goole d'ofɔŋ sedefe y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee enj, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶³ Wo yo Isa yi d'annugu deddek. Manj mozigo goole d'ofɔŋ sedefe yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu k'a di n'ame tudda ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti do, kee Ulo Raa, wo Almasi Raa yi biire ko?» ⁶⁴ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Geŋ aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti anki kun di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a juire pay wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.» ⁶⁵ Injino manj mozigo goole d'ofɔŋ sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yoŋ geŋ yi gilde suma Raa. In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa me. ⁶⁶ Kune elkiyagun moo me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda wede yoŋ y'ize enj i-iide ki t'owwo.» ⁶⁷ Injino manj an d'iise padfita lee a edayi wo an di gohiso kutuba. D'ofɔŋ ofɔŋ an di y' battisa, ⁶⁸ an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire, kee nebi manj, ki y'unto wede i ki diinje me!»

*Piyer y'a kiigira Isa
(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62; Zanj 18.17,25-27)*

⁶⁹ Aame geŋ Piyer yi-guune ti paate a booro boy, manj i d'ede ere naabo t'a d'iide sirpadi ti di ruute, t'ede: «Kee toŋ ti Isa wede ti siido Galile, kune soo.» ⁷⁰ Wo de Piyer y'a yi giigira a d'aana duwo pay, y'a ruute, y'ede: «Koŋ munda wede mi rootiyo geŋ ti nuuno ye!» ⁷¹ Sanj manj y'a t'iiziga y'a t'adde, y'a t'ette ki biza bumbu, aame geŋ ere naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane d'ofɔŋ a sirpatu, t'ede: «Yode enj ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane soo.» ⁷² Piyer y'a yi giigira sey wo y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye!»

⁷³ Tanj boolon manj d'ofɔŋ a ume geŋ an aa d'iide sirpa Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee toŋ wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, ay ki zuune t'urzi gollada.» ⁷⁴ Injino manj Piyer y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye! Para manj ono d'ofɔŋ ni rootiyo enj derec ye manj, a gollado!» Wo a kaamiki uzu y'a iile. ⁷⁵ Aame geŋ Piyer y'a ilke a ono d'ofɔŋ Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a oola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj afo.» Manj t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise moolo baadan.

27

*Isa an di-t'ette k'ume Pilat**(Markus 15.1-2; Lik 22.66; 23.1; Zanj 18.28)*

1 A biza soohe maŋ kane deero doŋ sedefe pay ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugiye an di ruute a tukk'Isa, a urzi wede booro t'a yi seeda ki tōwwadī. 2 Maŋ an ti y' gittite, tiŋ geŋ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yoŋ Romen goole siido.

Unto Ziidas

3 Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey doŋ k'olmidayī geŋ, yi wolloyo'ŋ Isa booro ti y' ziida ki tōwwa, maŋ i di t'ize attidī. Y'a ziki tamma ada g'ado gette, y'an d'iide deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, 4 wo y'an di ruute, y'ede: «Nun ni t'ize oldiko, n'un di y'ele wede i k'ize oldiko ye a beygun.» Wo de kane an di ruute, an'de: «Kaye seezey ye, a wollo kee baa.» 5 Inŋkino maŋ Ziidas soŋko y'a zibbe adda Boy Raa, wo y'a ingile, y'iide'ŋ y'a zuuye. 6 Soŋko gette kane deero doŋ sedefe an ti ziki wo an di ruute, an'de: «Soŋko ette, oogiradiŋ ti k'ele urzi ye in a-t'obi a korbite Boy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.» 7 Inŋkino an t'iide onamaŋ kaŋ soo, maŋ soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabuđu, kono k'ottibe torgagi aŋgeŋŋo. 8 Geŋ kono k'inŋkino bini aŋki toŋ, doome geŋ an di y' waaku sundī «doome puuzo.» 9 Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede: «An t'umbe soŋko ere tamma ada g'ado te, geŋ zooye wede doŋ k'Izirayel an ti wulle maŋ, an d'iyye eego wede eŋ zooyayī i t'iide ki soŋko ettiyo faŋŋal. 10 Wo ti soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabuđu, geŋ a-t'ette a munda wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

*Isa a daana Pilat**(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zanj 18.28-19.16)*

11 Isa an di-t'iide ki daana goole siido. Aame geŋ goole siido y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamī, y'ede: «Geŋ aa ki rootiyo.» 12 Wo de a ono doŋ deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyo a eedī geŋ, yoŋ yi k'ohine bizī ye. 13 Inŋkino maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko, ono doŋ pay an rootiyo a tukki kee eŋ me?» 14 A ono doŋ an rootiyo pay geŋ, a ono soo toŋ Isa yi k'ihina bizī ye, inŋkino maŋ goole siido y'a ziida giggirī baadaŋ.

15 Aa daayung goole siido yi d'isiyo a tarnaape ki Pak maŋ, y'an d'adfiya t'adda daŋgay wedusu soo wede doŋ duuru an dehu. 16 Wo aame geŋ adda daŋgay i d'ede wede soo sundī Barabas, sundī ti mōolo. 17 Inŋkino Pilat y'a tunde doŋ duuru i t'ugiye, y'ede: «Kun dehu miŋ n'un t'addo Barabas kunuŋ, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire ko?» 18 Pilat yi rootiyo inŋkino kono yi suune, kane deero doŋ sedefe Isa an i y'ele beezī kono an kolbiso ti yode. 19 Koore yoŋ konso ekki kaakido booro geŋ, eddī ti-d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine eŋ, ki t'ela eedā ye, kono nuŋ te a didfo ni dibire baadaŋ a urzi suniye a tukki yode.»

20 Kane deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ, an an t'elite ono a doŋ duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas wo Isa ki tōwwadī. 21 Yo goole siido y'a tunde doŋ duuru, y'ede: «Ti diine kane sire eŋ, kun dehu n'un t'adfo wee wee?» Maŋ kane an i di'n gime onamī,

* 27:10 27.10 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

an'de: «K'ay t'adfi Barabas!» ²² Pilat y'anni tunde, y'ede: «De Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire geŋ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Maŋ kane pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» ²³ Pilat y'anni tunde sey, y'ede: «De munda ulsu miŋ y'ize moo me?» Wo kane an di d'ollite baadan ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» ²⁴ Aame Pilat yi wulle onamí an k'ollige ye wo i t'ooziga deyyiso maŋ, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezi a d'aana doŋ duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize munda ye eŋ n'un di y'elo, wo puuzadí ti k'oope eedó ye.» ²⁵ Kane doŋ duuru pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Eyye, kaye t'innizey pay puuzadí t'oope edey.» ²⁶ Injino maŋ Pilat y'an di y'udfe Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, saŋ y'an di y'ele an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade

(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zaŋ 19.2-3)

²⁷ Injino maŋ kane asigiryagi ki goole siido, an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo toŋ baadan an a-ti'n wiiko pay, an di ti d'uule. ²⁸ Kallagí an t'id'diŋe wo an d'umbe kalle wede goole teeze†, an i di t'usse. ²⁹ An di gini kaɗumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedí, wo a beezi k'ammade an i d'ele koyile§. Maŋ an di dikkite a d'aanadí, an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» ³⁰ An di paɗɗita lee a tuddí, wo koyile wede a beezi an di ziida an di y'oggiso eedí. ³¹ Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle wede goole an t'iidiba wo an i di t'usse kallagí. Maŋ Isa kane an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu

(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zaŋ 19.16-24)

³² A addiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo injino yoŋ ti geeger Sireŋ, sundí Simo. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ³³ Maŋ an d'iiney a ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ³⁴ A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote k'inŋi biŋ kalsiya ti munda kaɗigi y'a sibe. Yi y'uwwwe maŋ, y'a-tuuge ki soɓo me. ³⁵ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, saŋ kallagí an di dikkida t'urzi k'arbu telte muntelliyo [kono a-t'ette a ono doŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallagó an di dikkida, wo kallayó wede goole an t'irbe telte muntelliyo*]. ³⁶ Maŋ an di guune anŋeŋŋo, an di y' boohiyo.» ³⁷ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riinje, an'de: «Yode eŋ Isa, mozigo Yawudiyagi.» Geŋ munda wede i-d'iide untadí. ³⁸ Wo a sirpaɗi an a-tiike doŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzi a kese k'ammidadi, wo wede soŋ t'undumzi a kese geeladi.

³⁹ Doŋ adɗiya tin geŋŋo, an di y' kaldita wo an deŋilso eedan, ⁴⁰ wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo aɗo k'a y'ooziga geŋ, kee Ulo Raa kotto maŋ, k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu

† 27:28 27.28 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ 27:29 27.29 Kaɗumul k'ahimagi:

I-kaza kaɗumul moziko. § 27:29 27.29 Koyile: I-kaza dalka moziko. * 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

wede zaapu t'ekki bakadɩ kaŋ tontilko, ki ti dfeegi!» ⁴¹ Kane deero dɔŋ sedefe, dɔŋ suuniyo k'oogoro ti dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi toŋ, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo: ⁴² «Yon dɔŋ doolo y'an di'n utte miŋ, yi k'aane tuddɩ batum yi ki t'utte ye! Yon mozigo ki dɔŋ k'Izirayel kotto maŋ, ankeŋŋo t'ekk'undumu gen yi ti dfeegi, iŋkino ay zaapa addeye a yode. ⁴³ Yon yi ziipe addi a Raa wo Raa yi y' giyye kotto maŋ, ankeŋ yi y'utto baa, kono yi ruute, yon Ulo Raa!» ⁴⁴ Kane dɔŋ k'oogire dɔŋ an tiike a sirpadɩ toŋ, an di y' kaldɩta iŋkino kay.

Unto k'Isa

(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zay 19.28-30)

⁴⁵ T'ume peedo t'ize diine gen, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ⁴⁶ A eesiyo peedo lohe maŋ, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Gen i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa ki nuŋ, moo me ki ni giigira me?» ⁴⁷ Don ongo ti diine dɔŋ i lekkiyo angenŋo gen, an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ⁴⁸ Kesiko wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inni k'inda biŋ, maŋ yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye. ⁴⁹ Wo kane dɔŋ ongo an di ruute, an'de: «K'a dello, in gi di wolla do Elizi wenda y'etto yi y'utta maŋ.»

⁵⁰ Isa y'a idili sey ti golla awwa, maŋ y'a iili undi t'a t'uddɩ, y'a-t'ihe. ⁵¹ Aame gen alboy wede i dikke adde Boy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate gen, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. Siido t'a nuŋŋire, zombali a t'ihinte, ⁵² muuziyagi a t'ihinte, wo dɔŋ ki Raa baadan dɔŋ i t'inda gen an di bilde. ⁵³ Kane dɔŋ i t'inda toŋ ti muuziyagan an t'uddite wo aame Isa yi bilde maŋ, an t'iide ki Zeruzalem geeger ere kamileŋ wo dɔŋ baadan an di'n wulle. ⁵⁴ Goole k'asigiryagi meeda ki Romen ti dɔŋ a itadi i boohiyo Isa, an wulle ŋonŋirso siido ti suldi dɔŋ ize genŋo maŋ, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «Wede en Ulo Raa ki kotto!» ⁵⁵ A ume gen i d'ede erayi baadan dɔŋ i diino Isa ti siido Galile nee kono an i di naabiya, kane an t'ihirte ti dokki an di woliyo munda wede isiyo. ⁵⁶ Ti diinayan i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'inni kuuli ki Zebede.

Elivo nuune k'Isa adda muuzo

⁵⁷ A peedo t'ette k'ooriyo maŋ, wede sundi Yusup ti geeger k'Arimate gen y'a iina, yon gen wede bey wo sanallusu k'Isa Almasi pay. ⁵⁸ Yode gen y'iide'ŋ, y'a uuney goole siido Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. Inkino maŋ Pilat y'a iyye, y'an di ruute a asigiryagi nuune an i-d'ele. ⁵⁹ Yusup y'iide'ŋ, nuune'ŋ y'a t'umbe, y'a ŋilpe ti sotor aware tuwarwa kar. ⁶⁰ Yi-t'ele adda muuzo aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mokkallo. Maŋ y'a-ti d'ŋŋkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a iŋgile. ⁶¹ Aame gen Mariyam ere ti siido Magdalla wo ti bakatɩ Mariyam kay, an di-guune angenŋo, edayan ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

⁶² Suldi gen ize a onniyo jima d'uwu an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa[‡]. A onniyo ere ki puukiyo maŋ, kane deero dɔŋ sedefe ti Pariziyen gen an d'ingile kaŋ soo di Pilat. An iide'ŋ ⁶³ an di

[†] 27:46 27.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2. [‡] 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo toŋ iŋkino kay.

ruute, an'de: «Galmeegey, kaye ay ilke yo wede daggiya d'uwu enj, yi ruute aame yo zeere, y'ede sanj yi d'isa onniyo sire k'aduwe y'a balda. ⁶⁴ Injino manj k'an rooto a asigiryagi an di boohoy muuzo bini onniyo k'aduwe, koo sanalliyagi nuune an t'oodiba wo a d'uwu an t'eesa: "Isa yi bilde ti diine d'oj unto me." Manj daggiya d'uwu ere k'ita ette t'a ceera ere ki poone.» ⁶⁵ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Asigiryagi enno, kun'do muuzo kun boohoy aa kun ollige.» ⁶⁶ Injino manj an d'ingile wo biza muuzo an a-ti linje wo an di zippe asigiryagi an di boohoy.

28

Baldiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zanj 20.1,11-18)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. A onniyo dumas ti soohe manj, Mariyam ere ti siido Magdalla ti bakatu Mariyam an t'iide an di wollo muuzo. ² A kaamiki, siido t'a njanjire baadanj, maaleeka ki Galmeege Raa y'a diigo ti kandaane, y'iide nj zumbulu ti biza muuzo y'a ti y' d'anjile kese wo y'a-ti guune t'eego. ³ Yonj tuddi i ralita aa omile mizzi, wo kallayi tuware kar aa kuube. ⁴ Manj kane asigiryagi i boohoy muuzo, orgiso t'anni ziida baadanj, an d'iide njanjirso wo a t'ibi a siido aa an t'inda. ⁵ Maaleeka y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute erayi, y'ede: «Kune nj, kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede an yi tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. ⁶ Yonj a enno ye, Raa yi ti y' bilde ti diine d'oj unto me, aakede y'a ruute. Kun'di, kun wolla ume an ziipe nuunayi tonj enno. ⁷ Ankenj kun'do kesiko, kun an ti kazoy sanalliyagi, kun d'eesoy: "Yonj ti diine d'oj unto Raa yi ti y' bilde, wo ankenj y'unni delliyo a siido Galile, a ume genj kun di y' wolley." Genj injino ono d'oj o d'ede n'un di ruute.»

⁸ Manj erayi ti biza muuzo kesiko an di-gime, addanj i-t'uune t'orgiso wo t'unjsuwo baadanj, an d'ukke kono an an d'ette ti rabila a sanalliyagi k'Isa. ⁹ A kaamiki Isa y'iide nj, y'an ikkima wo y'an di ruute, y'ede: «Toosaganj.» Kane erayi an a d'iide sirpadi, an di dikke, an a-ti ziide zondj wo an i d'uttille. ¹⁰ Injino manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kun'do kun an ti rootoy a zembado genj an t'odoy ki siido Galile, an di n' wolley a ummey.»

Taaya ki d'oj i boohoy muuzo

¹¹ Koore kane erayi a urzi botto genj, asigiryagi miibi ti diine d'oj a buuhe muuzo genj an t'iide k'adda geeger, an an t'iide taaya a deero d'oj sedefeke a suldi d'oj pay ize genj me. ¹² Manj kane deero d'oj sedefeke ti d'oj i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugije an t'iide onamanj kanj soo, sanj an an d'ele sonko baadanj a asigiryagi, ¹³ wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto a d'uwu nj: "Sanalliyagi wede enj an iido a diddo, nuune an t'uugira aame kaye ay moone genj me." ¹⁴ Aame ono genj goole siido y'illiga tonj manj, kaye ay d'isa t'urzi tuuku tonj addi a yi-ti'n t'assa kono munda un ki d'aana ye.» ¹⁵ Kane asigiryagi genj sonko an di ziida, wo an di diine ono d'oj an an ruute. Injino manj, rabila gette a-tiipe a diine Yawudiyagi bini anjki.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

¹⁶ Manj kane sanalliyagi k'Isa d'oj koomat makumu soo genj, an d'ingile siido Galile k'ekki makkolo ere Isa y'an ruute an d'ette. ¹⁷ A ume genj Isa an di y' wulle, manj an t'uttille wo d'oj ongo ti diinayanj an d'ede niiku adda k'addanj. ¹⁸ Isa y'a d'iide sirpadaanj wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo

pay Raa y'o ele a kandaane wo a siidfo tonj manj. ¹⁹ Injino manj kun'do ki tukk'ita duwo pay kun di'n isoy sanalliyagó, kun ti'n suyyoy batem ti suma Meega, ti suma k'Ulo wo ti suma k'Unde Kamilen. ²⁰ Wo kun di'n dooyoy an seeda suldi donj pay n'un ruute kun d'ise, wo nunj n'a lekka daayum ti kune, bini onniyo ere duniya ti dangga.»

Rabila Majjaanawa k'Isa

Markus yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riije. Markus genj yonj ti diine donj zina k'Isa ye, wo de yonj yi turguyte ti Pool wo sonj yi niibe ti Piyer pây. Yonj yi riije a kane donj Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yonj Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute suldi donj Isa y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo ti baldiyadi pây. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadanj.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta donj k'Izirayel. Aame Isa y'iina siido genj, siido k'Izirayel kane donj Romenj an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane donj k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo genj, y'an di'n adfa ti bey donj Romenj. Wo de Isa yi k'iido'ŋ k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'ŋ y'a utta kane donj oola urzi Meeda siitandani wo oldikadanj pay, kono an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

Zaŋ Batis yi kazita rabila k'Almasi

(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)

¹ Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa. ² Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá. ³ Injino manj donj an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo: Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkiyagi kun i ti'n okkonj ki diine d'elele*.»

⁴ Genj aa Ezayi y'a ruute, Zaŋ Batis y'a iina yi lekkiyo adda balda. Donj an d'ettiyo tuddi, y'an di kazita, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagunj, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagunj te.»

⁵ Donj baadanj ti siido Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zaŋ. An t'oodfibe addanj a urzi k'oldikadanj a daana duwo pay, wo yonj yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁶ Zaŋ genj kallayi y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde†. ⁷ Y'an di kazita duwo, yi d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadó yonj toogo yi jüre nuŋ, wo ni k'iide n'a ki t'ottile n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. ⁸ Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu, wo yonj y'unni suyya batem t'Unde Kamileŋ.»

Suyyiso batem wo naamiya daggiya k'Isa

(Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

⁹ Aame genj Isa y'a iide ti geeger Nazaret siido Galile, wo Zaŋ y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden. ¹⁰ Aame Isa y'adfiya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'ihina, wo Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹¹ Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede:

* **1:3** 1.3 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3. † **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8.

«Kee Ulo nuuno, ni ki giyye baadan, ulbó unse ti kee me.»¹² Yi t'udfe t'ahu man, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda balda.¹³ A ume geñ y'a likke onniyo ada pide ti seydi. Aame yi lekkiyo geñ, Meeda siitandani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyaagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi d'oj ki poone
(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15)

¹⁴ Onniyo soo Zan an ti y' ziida dangay, man Isa y'a ingile siido Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa,¹⁵ y'ede: «Onniyo t'iide, wo Moziko Raa t'iina goppon. Kun ti kama lekkiyagun, kun ambo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

¹⁶ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, man yi d'uuney zamba sire, Simo ti leemadi Andire. An kakkiya lembidagan k'adda bar kono kane naabadan sawwiya puuni.¹⁷ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nun n'un di'n isa d'oj dehu duwo kono an d'etto k'urzizo.»

¹⁸ A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine.

¹⁹ Tin geñ Isa y'a iide ki daana boolon man, yi d'uuney Zak ti leemadi Zan inni Zebede, kane adda tooko an okkime lembidagan.²⁰ Aame geñ y'a ti'n wiike, man kesiko meegan Zebede an di y'iili adda tooko ti d'oj naabo me, wo kane an di y' diine.

Wedé i-d'ede siitan a eedi
(Lik 4.31-37)

²¹ San man an d'ingile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo.²² Dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki d'oj suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

²³ Adda boy geñ i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili, y'ede:

²⁴ «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiyadey ko? Nun ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.»

²⁵ Injino man Isa y'a t'idfise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizi, wo mi t'adfo ti tukki wede me!»²⁶ Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'udfe ti dollite.²⁷ Don pay an ziida giggiran, an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Enj moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitandani ton y'an di rootiyo an t'adfe, wo an d'ollige onami!»

²⁸ A kaamiki geñ rabila k'Isa a-tiipe adda siido Galile pay.

Eliyo beeko a d'oj k'eeni baadan
(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

²⁹ San man an Isa an t'udfe t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide dan Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zan ton ti kane.³⁰ An iiney man an t'uuney ande Simo ekk'onjali i-ti d'iire, aame geñ an i di ruute Isa kono tode.³¹ Y'a d'iide goppon ki tuddut, yi ziida beytu y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, wo t'an d'iise naabiya.³² A peedo t'a t'iire man, tin geñ duwo an i di ziko d'oj k'eeni ti d'oj an d'ede siitandani a eedan.³³ Don geeger pay geñ an t'ugiye a biza bumbu boy wede Isa adda.

³⁴ Y'an d'ele beeko a d'oj k'eeni baadan i dabirsa wede tuuku ton t'ita k'eenizi k'eenizi, wo siitandani baadan y'an ilmiti. Yon y'an k'ooliyo urzi a siitandani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yon Isa wee wee me.

³⁵ Soggo maṅ, y'a ziiha ti did'do k'adda balda kono y'a tondey Raa. ³⁶ Ume i wiyye maṅ, Simo ti doṅ a itadi an t'iide dehuzi. ³⁷ Aame an y'uune maṅ, an i di ruute, an'de: «Doṅ pay an ki dehu.» ³⁸ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyyagi goppon genno, rabila gette a kane toṅ n'an di ti kizey kay, kono nuṅ n'iido miṅ k'inkino.»

³⁹ Maṅ Isa y'a-t'izire siido Galile gette pay, yi kazita ono Raa a boydi doṅ Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitandani yi-ti'n lommite.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

⁴⁰ I d'ede wede bitide y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi-d'ofe bey, y'ede: «Ki dehu maṅ, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ⁴¹ Isa yi y' wulle maṅ, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuṅ ni dehu, ki t'iso kamilen!» ⁴² A kaamiki bitidayi an nukkide, y'a t'ize kamilen. ⁴³ Aame geṅ kesiko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipide, ⁴⁴ y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize eṅ a wenda soo toṅ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sedefe y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedefe a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise, kono doṅ pay an di wolle kee k'uune bee.» ⁴⁵ Miṅ wede geṅ yi t'udde maṅ, y'a iise kazita a doṅ pay a beeko ere y'uune gette. Injino maṅ rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balda wo doṅ an d'ettiyo ki tuddi t'ume tuuku toṅ maṅ.

2

Isa yi ele beeko a wede runguyun
(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

¹ Onniyo miibi k'ita maṅ Isa y'a-gime Kapernayim. Doṅ an illiga maṅ Isa yi-gimo, yoṅ adda boy. ² Duwo an d'uune boy wede Isa adda geṅ boo a-t'udde biza bumbu. Wo y'an di kazita ono Raa. ³ Aame geṅ i d'iido duwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, doṅ pide ge sarkiya. ⁴ Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono duwo baadan. Injino maṅ an a-ti gili t'ekki boy, an d'hina buldo t'eego a ume Isa yi t'ihira. Wede runguyun geṅ an ti y' zuyye ti zaadayi pay a gulbayi. ⁵ Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode maṅ, aame geṅ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nuṅ, oldikada n'a y' t'ize tambobino.»

⁶ A ume geṅ i d'ede doṅ suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addan, an'de: ⁷ «Ki moo me wede eṅ yi rootiyo injino me? Yi kalda suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidi ye maṅ?» ⁸ A kaamiki, elkisadan Isa y'a ti zuune adda k'addi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun injino me?»

⁹ Ise laylay a jire miṅ too me a nuṅ n'a roote a wede runguyun: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kunuṅ, n'a roote: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadaya wo k'a oziro me?» ¹⁰ Wo ni dehu kun di suune, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Maṅ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: ¹¹ «Nuṅ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadaya, k'a aaho boozá.»

¹² A kaamiki wede y'a t'iiziga, y'a t'umbe zaadayi a daana doṅ pay, y'a t'udde y'a injile. Kane doṅ pay geṅ an ziida giggeran, an tamma Raa, an'de: «Munda kino eṅ kan soo toṅ ay ki wulle ye.»

*Isa yi waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)*

¹³ Onniyo soo Isa y'a-gime biza bar Galile. Doŋ baadan an d'ettiyo tuddi wo yi di'n dooyiso. ¹⁴ Tin geŋ y'a iide, a urzi yi wulle Lebi ulo k'Alpe, yi-guune a ume naabadí yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Maŋ yoŋ y'a t'iiziga wo y'a yi diine.

¹⁵ Isa y'iide'ŋ y'a-guune ombo ti sanalliyagi di Lebi. Aame an ti guune maŋ, doŋ sedfu jibaaye baadan ti doŋ k'oldiko ongo pay an di-guune ti kane kaŋ soo, kono doŋ baadan i yi diine me. ¹⁶ Kane doŋ suuniyo k'oogoro ti diine Pariziyen an wolliyi Isa y'ombo ti doŋ sedfu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo inkino maŋ, an an di ruute a sanalliyagi, an'de: «Ki moo me yi d'ombo ti doŋ sedfu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo me?»

¹⁷ Isa yi'n illiga maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kane doŋ waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe doŋ k'eeni. Nuŋ ni k'iido ŋ waaku kane doŋ ki diine ye, wo de n'iido ŋ waaku kane doŋ k'oldiko.»

*Dooyiso k'Almasi ti ere ki Pariziyen a ki t'ettiyo soo ye
(Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)*

¹⁸ Onniyo soo sanalliyagi ki Zaŋ Batis ti Pariziyen, an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo. Doŋ miibi an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagi onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kacin sanalliyagi ki Zaŋ ti doŋ ki Pariziyen, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo me?» ¹⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun elkiyo miŋ doŋ an'ni wiiko a tarnaape sedfu, onniyo muno an di lekke daa k'ombo ko aame kule k'ere yoŋ a diinayan maŋ? Aha, inkino ye! Ise onniyo miibi toŋ kule k'ere a sirpadin maŋ, onniyo muno an k'aane an ki lekke daa k'ombo ye. ²⁰ Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maŋ. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo. ²¹ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ buude wede aware geŋ y'a t'aadi kalle wede mazzini geŋ, a di sittite a ceere sey.

²² Wo behiye ye wenda yi t'eepe toote k'inŋi biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote geŋ y'a-batte riitile, wo toote ti riitile pay i-litte. Ki too maŋ toote wede oozige botto geŋ eepiyadi adda riitile wede aware.»

*Isa yi rootiyo a urzi k'onniyo ere ki puukiyo
(Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)*

²³ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi an d'iise sattita geme an di doydiso*. ²⁴ Kane Pariziyen an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagi an d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyaŋ te'?»

²⁵ Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadi, aame an t'ize ooŋe wo mosogo ti'ni ziida geŋ me. ²⁶ Aame mozigo goole doŋ sedefe Abiyatar geŋ, Dawut yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti doŋ a itadi toŋ an

* **2:23** 2.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25. † **2:24** 2.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21.

d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a doŋ sedeke danŋal‡.»

²⁷ Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a wede, wo wede geŋ Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki puukiyo ye. ²⁸ Inŋino maŋ nuŋ wede an n'ehē aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ maŋ.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezí unto (Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

¹ Saŋ maŋ Isa y'a t'iide sey k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inŋino beezí unto. ² Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di woliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi, a wede geŋ yi-t'ela beeko ko. ³ Inŋino maŋ Isa yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ôhor a diine duwo kino.» ⁴ Maŋ Isa y'a tunde doŋ i yi woliyo, y'ede: «Oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki d'ise beehiye kunuŋ, ki d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'ide ko?» Wo de kane an d'annugu ded'fek. ⁵ Aame geŋ kane Isa yi di'n woliyo adda k'edayan ti kulkuwo, wo addi a litte kono kane addaŋ zakidi. Inŋino maŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onfo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima. ⁶ Saŋ kane Pariziyen tiŋ geŋ an t'ud'fe, a kaamiki an t'ugiye ti doŋ a ita k'Erod, an t'iide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tôwwadí.

Doŋ baadaŋ an daaniya Isa (Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

⁷ Isa ti sanalliyagi an t'irga biza bar ki Galile, wo doŋ duuru baadaŋ an di y' diine. Kane duwo geŋ an'tiyo ti siido Galile, ti siido Ziide, ⁸ ti geeger Zeruzalem, ti siido k'Idume, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, wo ti siido ere i duule geeger Tir ti Sidon. Kane doŋ duuru pay geŋ an d'iide k'ume k'Isa kono an illiga suldi doŋ pay y'isiyo geŋ me. ⁹ Inŋino maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun'do, kun o woli tooko, kun o-t'argi goppon kono doŋ duuru an ki ti'n ŋiida ye.» ¹⁰ Yi ruute inŋino kono yoŋ y'eliyo beeko a doŋ baadaŋ geŋ, wede k'eeni tuuku toŋ yi ŋaayu, y'ette, y'a bottey tuddi. ¹¹ Wo kane doŋ an d'ede siitan eedaŋ geŋ, wede tuuku yi woliyo Isa maŋ yi-t'ottilso, yi d'eesiyo dollite: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» ¹² Wo de y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

Beeriyo doŋ zina k'Isa (Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

¹³ Saŋ maŋ Isa yi wiike doŋ aa addi i dehu, an d'ingile ti yode k'ekki makkolo. ¹⁴ Maŋ yi d'iidiba ti diinayan doŋ koomat makumu sire y'anni wiike sudaŋ doŋ zina. Yoŋ yi'ni biire a yode, kono y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa. ¹⁵ Wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandani doŋ an t'ooney a daanadaŋ. ¹⁶ Enŋo sumbiyagi doŋ koomat makumu sire Isa yi biire me: Simo wede Isa y'a yi wiike sundi soo te Piyer*; ¹⁷ Zak ti leemadi Zaŋ inŋi Zebede, Isa yi di'n waaku sudaŋ Bonarzez, i-kaza kane geŋ aa edfiso

‡ 2:26 2.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7. * 3:16 3.16 Suma Piyer i-kaza makkolo.

mizzi; ¹⁸ Andire, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addi wehini kono siifadi me, ¹⁹ wo Ziidas Iskariyot wede san y'an di y' t'ela Isa a bey donj k'olmidayi.

Isa maawí an yi dehu

(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

²⁰ Sanj manj Isa ti sanalliyagi an di-gimo boy, wo donj baadan an di t'ugiyey, urzi an d'oomi munda tonj umbo. ²¹ Aame maawí an illiga injkino manj, an t'iide waakuzi, kono an elkiyo eedi ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

²² Donj suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an di rootiyo, an'de: «Meeda siitandani sundutú Belzebul ti yode. Gej Meeda siitandani i eliyto toogo ki lommite siitandani me!»

²³ Injkino manj Isa y'anni wiike, y'an di ruute t'ono ombife, y'ede: «Mummino me Meeda siitandani t'a limmi tuddutú me? ²⁴ Aame moziko ere tuuku donj an deyyiso ti tuddan manj, kane gej an k'aane an ki ti lekke kanj soo ye. ²⁵ Wo aame adda boy donj an deyyiso ti tuddan manj, kane gej an k'aane an ki ti lekke kanj soo ye. ²⁶ Gej injkino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú manj, gej an deyyiso ti tuddan batum. Wo de gej ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye, t'a d'anga! ²⁷ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldfizi manj, wede gej ki poone y'a-kettite wede toogo doo minj, y'a aane y'a sikiti suldi t'adda boy kollo.

²⁸ Derec injkino wo n'un di rooto: Duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. ²⁹ Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamilenj manj, yonj gej toc Raa yik'isa tambobino ye, oldikadi t'a lekka ki daayum.» ³⁰ Isa y'an orbe injkino kono duwo an'de yonj i-d'ede siitan a eedi.

Mekk'Isa ti zembadi

(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)

³¹ Isa adda boy, aame gej meedi ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an d'igibe wedusu y'an di y' waako. ³² Donj baadan an di-guune, Isa an ti y' duule, yonj a diine. Manj an i di ruute, an'de: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an ki dehu.»

³³ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ki kotto manj, meedó ti zembadó anj wee wee?» ³⁴ Manj donj i-guune i ti y' duule gej yi di'n woliyo adda k'edayan, wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedó ti zembadó me. ³⁵ Injkino manj wede tuuku y'isiyo suldi donj pay Raa yi dehu gej, yode genno leemadó, teemadó wo meedó me.»

4

Ono ombife a tukki wede korso

(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)

¹ Isa yo a biza bar Galile, aame gej y'a iise dooyiso duwo sey. Donj duuru baadan baadan an di-t'ugiyey, injkino yi di gili adda tooko ekk'ahu, y'a-guune wo kane donj duuru pay an t'ihira a biza bar. ² A dooyisadi gette y'an di'n duuye a suldi baadan t'ono ombife, y'ede: ³ «Kun ollo! I d'ede wedusu soo injkino yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa gej, buzu ongonj a-zilditi a urzi, embi an iido'nj an di-tibbe pay. ⁵ Buzu

onjon son a-zilditi a ume wede t'adda'η pangiragi, siifadi baata. Kane geη a t'udde kesiko kono siifadan soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina man, kane geη a t'igge, a-biiha kono sondayzan i ki ti diige ye. ⁷ Don son a-zilditi adda k'ahimagi, kane geη a t'udde wo ahimagi an iiziga man, an di'n ippe an ki d'ehe ye. ⁸ Don onjon son a-zilditi a siido ere beehiye, kane geη a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inni ada g'ado, son ada zoot wo son meeda.»

⁹ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombide me

(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

¹⁰ San Isa y'a t'irga ti tukki don duuru. Aame geη don i ti y' d'uule ti kane sanalliyagi koomat makumu sire geη an di y' tunde, ki moo me y'an rootiyto a don duuru t'ono ombide me? ¹¹ Yon y'an di ruute, y'ede: «A kune'η Raa y'un ele suuniyo ki suldi don ombide ki Moziko Raa te, wo de a don onjon suldi pay geη an an rootiyto'η t'ono ombide, ¹² inkino:

“Kane geη an di woliyo kereη, wo munda an ki y' woliyo ye, an d'ollige kereη, wo ono itadan an ki ti suuniyo ye,

para man an di-kime ki tukki Raa, y'an t'ise tambobino a oldikadan te*!”»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso

(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

¹³ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ono ombide en itadan kun ki'n suuniyo ye! De mummino kun di'n suuna ita k'ono ombide pay geη me? ¹⁴ Wede korso geη yi korso ono Raa. ¹⁵ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geη, i-kaza duwo don ollige ono Raa, wo de an t'ollige man a kaamiki Meeda siitandani t'ettiyo, ti-t'oddipe ono geη t'adda k'addan me. ¹⁶ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geη, i-kaza duwo don ollige ono Raa, kesiko ulban unse an d'ambu. ¹⁷ Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addan, an aa ki seedu zakidi ye, aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man, kesiko an t'argu. ¹⁸ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geη, i-kaza duwo don ollige ono Raa, ¹⁹ wo de san elkisito a suldi duniya, dehuu k'urzi maala wo zaapu k'adde a suldi don ulpi tuddan ti dehu ti doolo ton ede. Kane pay geη ono an di'n appiya, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²⁰ Ki danggu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye gette, i-kaza duwo don ollige ono Raa wo an di'n seedu adda k'addan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inni ada g'ado, son ada zoot, wo son meeda.»

Ono ombide a tukki pitila

(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame wede y'a t'uuye pitila man, y'a-t'ossibe bogoro kunun, yi-ti t'ele a ita k'onjali ko? Aha, ki too man y'a ti zaape t'awwa. ²² Suldi don pay ombide'η, san onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono don i ki dehu duwo an k'olliga ye geη, san onniyo soo a t'adda a toore. ²³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun koono mentikagi a ono don kun ollige. Derec, doozyo ere kun doozyo a duwo gette, Raa ton y'un ti doozza a kune inkino kay, wo y'a d'oba ti jugulu a kune me. ²⁵ Derec, a wede

* **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

i-d'ede suuniyo'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo dfe a wede i-k'ede suuniyo ye, ere boolonj i-d'ede toŋ an i-t'amba.»

Ono ombife a tukki buzu wede adɔfiya siidi

²⁶ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda doomizi. ²⁷ Wo ki yode did'ɔ t'ettiyo yi-ti moone, wo ume i t'ompilso maŋ yi-t'oozige, yi ki suune ye ume buzu y'adɔfiya wo yi d'ohire mummino toŋ maŋ. ²⁸ Naabo gette i ti suuniyo tode siido sittú. I-t'adɔfiya ki poone soole, saŋ i-t'isiyo koyile, saŋ mahuwe i-ti paŋa, saŋ i-ti tana. ²⁹ Aame i ti tana maŋ, wede yi d'ambu suwwo ki ayɔu baa, kono peɔɔ t'iide k'ayɔu†.»

*Ono ombife ekk'ulo k'undumu sundi mutard
(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)*

³⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa in t'eese tod'te aa moo me? In di roote tod'te ti ono ombife doŋ tuuku me? ³¹ Tode gette ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard. Aame ki kiira geŋ, ulo k'undumu miŋ yoŋ neŋku a jiire ti diine k'inni k'inda pay doŋ adda duniya. ³² Wo de ki-giira kotto maŋ, yi-t'adɔfiya yi d'isiyo goole i ceeriyo inda doŋ pay adda jineene genno, yi d'ahuntu layɔayi deero embi an d'appiyta boyɔɔzan eego.»

³³ Geŋ Isa a dooyisadi gette, yi'ni duuye ɔuwo t'ono ombife baadan inŋkino, aa ere an aane an y'olliga. ³⁴ A ɔuwo munda daa k'ono ombife y'an ki rootiyo ye, wo de aame yoŋ siidi ti sanalliyagi maŋ, y'an t'oofibe ita k'ono ombife pay geŋ me.

*Isa toogo i jiire maaye baadan
(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)*

³⁵ A onniyo gettiyo batum a peɔɔ t'a t'iire maŋ, Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «In ti doopo'ŋ ti dar bar ti nee.» ³⁶ Inŋkino maŋ doŋ duuru an di'n iili zenŋe t'inno, kane sanalliyagi an a di gili ti yode adda tooo, wo tookiyagi doolo toŋ ede a sirpadan an d'inŋile.

³⁷ A kaamiki, i d'iiziga maaye baadan adda bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d'ofite k'adda tooo, tod'te i t'ooniyo t'ahu. ³⁸ Isa geŋ yoŋ a ume k'ita, y'a udige kuy y'a ti zidɔe eedi a wasaade. Sanalliyagi an t'iide an di y'inne, wo an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kine in t'unto miŋ, kee ki moone tandan?» ³⁹ Inŋkino maŋ Isa y'a t'iiziga, y'a y'idɔise maaye me, wo ahu bar y'an di ruute, y'ede: «Kun ɔhor! Kun t'asso!» Maŋ maaye y'a ziidɔa, wo ahu toŋ an t'udige deɔɔfek.

⁴⁰ Saŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun orgiso inŋkino moo me? Kun ki ziipe addugun a nuuno ye botto ko?» ⁴¹ Wo kane orgiso t'anni ziidɔa baadan, an di rootiyto tuddan, an'de: «Yode eŋ moo wede me, kono an maaye ti ahu bar toŋ an d'ollige onami me‡!»

5

*Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedi
(Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)*

¹ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee. ² Isa yi ti dɔige t'ekki tooo maŋ, a kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi yoŋ i-d'ede siitan a eedi, y'iide'ŋ y'a y'ikkima. ³ Lekkiyadi

† 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13. ‡ 4:41 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10.

adda diine muuziyagi, wo wenda soo toj yi k'aane yi ki ti kettite ye, ise ti zinjiri toj manj. ⁴ Tanj baadan beydi an di kettiso ti zinjiri wo zondí adda poole, wo toj zinjiri yi-ti dekkiso wo maala poole yi-ti dambu. Wo wenda soo toj a aane a ti boohe umbo. ⁵ Daayum, diddo onnu, lekkiyadi a ume muuziyagi wo ekki kessagi, yi dollite, tuddi yi-t'áhuntu ti monjali, kundayl jerem.

⁶ Aame yi y' wulle Isa ti dokki manj, y'a ukke k'ume yode, y'a-dikke a daanadi, ⁷ wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nunj me, Isa Ulo ki Raa goole a jire pay? Ni dehu k'a di náame ti suma Raa, ki ni dabire ye.» ⁸ Yi rootiyo injkino kono Isa yi-ruute, y'ede: «Siitan no, mi t'addo ti tukki wede me!» ⁹ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geñ yi di'n gime onami, y'ede: «Nunj sundó Doñ Duuru, kono kaye baadan.» ¹⁰ Wo yi-d'obe bey a Isa, yi kodfime kono siitandani geñ y'a ki ti'n limmi dokki ti siido gettiyo ye.

¹¹ A ume geñ i d'ede torfo meeda ki kinzir* an elso ekki kesse. ¹² Kane siitandani geñ an i d'obe bey a Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda kinzirdari genno.» ¹³ Manj Isa y'an d'iyye. Injino siitandani t'ekki wede geñ an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. Wo torfo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. Kane suma dupu sire.

¹⁴ Kane donj k'elso geñ an d'ukke, an an t'iide taaya a donj adda geeger wo a donj i lekkiyto a dombi pay. Duwo geñ an t'uddito wolliso ki munda wede ize. ¹⁵ An iina a sirpa k'Isa manj, an wulle wede i ede siitandani baadan a eedi wo an t'udde geñ, yonj yi-guune, yi t'usse kalle wo eedi t'iido. Injino kane geñ orgiso t'anni ziida. ¹⁶ Kane donj i wulle munda wede ize geñ an an t'iide taaya, kanj mummino wede i-d'ede siitandani a eedi y'a uune bee, wo sonj a munda wede ize a kinzirdari. ¹⁷ Injino manj kane donj pay an i d'iise obe bey a Isa, kono ti siidadan y'a engile.

¹⁸ Manj Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile. Aame geñ wede i ede siitandani a eedi wo an t'udde geñ, yi tondiyi Isa kono y'a lekke ti yode. ¹⁹ Isa yi-ki d'iyye ye, wo de yi di ruute, y'ede: «Ki-kama di kee wo k'an t'oodoy taaya a donzá a suldi donj pay Galmeega y'a ize, a isiyo k'adde koduwo y'ize a kee.» ²⁰ Manj wede y'a-gime, wo y'a iise kazita adda siido ere sundutu «Geegiryagi Koomat†» suldi donj pay Isa yi ize a yode geñ me. Wo kane donj pay illiga geñ an ziida giggiranj.

*Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto Zayiris
(Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)*

²¹ Isa y'a-gimo ti tooko yi-ti diipido ti dar bar t'inno, manj y'a t'ihira a biza bar wo donj duuru baadan an di-t'ugiyi. ²² Aame geñ i d'iina wedusu sundi Zayiris, yonj goole ti diine deero boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa manj y'a iido, y'a iire a zondí ²³ wo yi-d'obe bey ti kodfime, y'ede: «Uto nunj tuddutu eeni t'unto. K'a ette manj, ki zaapey beezá t'a uttey wo t'a lekkey.»

²⁴ Injino manj Isa y'a iyye, an d'ingile soo. Wo donj duuru baadan an di y' diine, an di y' n'ayyu t'enno t'enno. ²⁵ Ti diine donj duuru i d'ede erewo

* 5:11 5.11 Kinzir: Yonj geñ Yawudiyagi an yi wolliyo ganigi a daana Raa me, k'aadumu ulu. Geñ i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siido di donj kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitek 11.7 wo Deeterenom 14.8. † 5:20 5.20 Siido ere sundutu «Geegiryagi Koomat» gette, tod'te ki dandí bar Galile ki kese peedo ge-koliyo.

soo in̄kino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú ñide ozzine koomat makumu sire. ²⁶ T'a dibire baadan a bey ñon daawiya baadan wo beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oone beeko, wo umbo beeko ti k'uune ye, ki too man ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo. ²⁷ Tod' t'illiga rabila k'Isa, in̄kino ti-t'iide diine ñon duuru ti dar k'Isa, t'a-butte kallayí, ²⁸ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta kallayí ñañal ton man, n'a utta.» ²⁹ T'a butte kallayí man, a kaamiki obite puuzo a ñhira yip, t'a uwwe a tuddutú t'uune bee.

³⁰ Aame gen̄ Isa y'a uwwe toogo a udfde ti tuddí me. Man̄ y'a-tuuye tukki ñon duuru wo y'a tunde, y'ede: «Wee wee i butte kallayó me?» ³¹ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Kee k'owwiyo ñon an ki ñayyu t'en̄no t'en̄no, wo ki-tondiyo wee wee i butte kallayá sey me?» ³² Wo ñe Isa yi wolliyó ñon i ti y' ñuule kono yi dehu y'a suune wede i y' butte. ³³ Man̄ to ere gette t'a urgide, ti ñon̄ñirso kono ti zuune munda wede i-ñide me. T'a d'ñide, t'a ñire zon̄dí wo ñerec ti di ruute pay. ³⁴ Wo ñe Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nun̄, kono kon̄ mi ziipe addá a nuuno gen̄, m'utte. T'eenizi gen̄ m'uune bee, m'aaho ti toose.»

³⁵ Aame Isa y'a ti rootiyto in̄kino gen̄, ñon zina an okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an i di ruute a Zayiris, an'de: «Utá t'a t'ihe, ki moo me wede dooyiso ki y' naatiya sey me?» ³⁶ Wo ñe ono gen̄ Isa y'illiga ton̄ seezi ye, wo yi di ruute a goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno ñañal.» ³⁷ Wo a wenda soo ton̄ urzi yi k'ele ye a ette ti yode me, ñide ti yode Piyer, Zak ti leemadí Zan̄ ñañal.

³⁸ An ñiney di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso man̄, a ume gen̄ Isa yi wolliyó ñon baadan an ñollite m̄oolo ñañkar. ³⁹ Isa yi-t'iide k'adda boy, wo y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun ñollite m̄oolo me? Uto ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁴⁰ Kane ñuwo gen̄ an di y'okko maade. Wo ñe yon̄ y'an udfde ñuwo t'adda boy me, a uupe ti yode meek'uto ti mekk'uto wo sanalliyagi ñon afo gen̄no, san̄ Isa yi-t'iide k'adda biino ere utto adda. ⁴¹ Man̄ yi ziiða beytú wo yi di ruute, y'ede: «Talita kum!» Gen̄ i-kaza: «Uto ki nun̄, mi t'onno ni-rootiyto me!» ⁴² A kaamiki, utto t'a t'iiziga ti sooru. Tod'te ozzinatú koomat makumu sire. Kane ñuwo gen̄ an wulle in̄kino man̄, an ziiða giggeran̄ kono i jiiere eedan̄. ⁴³ Man̄ Isa y'an d'undirdé, y'ede: «A wenda soo ton̄ kun i roota ye a munda wede ize en̄ me.» San̄ y'an di ruute, y'ede: «Uto kun i eelo ombo.»

6

Ñon̄ Nazaret an koogire Isa (Matiye 13.54-58; Lik 4.16,22,24)

¹ T'ume gen̄ Isa y'a t'iiziga, y'a in̄gile ti sanalliyagi ki Nazaret geeger ere y'a ñhira. ² A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man̄, y'a iise dooyiso ñuwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Ñon̄ baadan̄ i y'ollige gen̄ an ziiða giggeran̄, wo an di ruute, an'de: «De ono pay en̄ y'uuno ti too me? Suuniyo k'ono ette i elo wee wee? Wo mummino yi d'isiyto suldí k'armika kino me? ³ Yo en̄ wede k'áhuntu sarpanje ñe me! Yon̄ min̄ ulo Mariyam ñe me! Kane zembadí kuuli'ñ sumbiyan̄ Zak, Zoz, Ziid wo Simo ñe me! Wo zembadí erayi ton̄ kane an lekkiyo ti kine ñe me!» Kono k'in̄kino an di-tuuge k'ambu k'onamí me.

⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geŋ aame tuuku toŋ onamí an d'ollige, wo de doŋ a geeger ere y'a ihira, doŋ a biza bumbizí ti doŋ adda boozí daŋŋal, onamí an k'olliga ye me.» ⁵ A ume geŋ munda k'armika soo toŋ yi k'iine yi k'ize ye, wo y'an di ziipe miŋ beezí a doŋ k'eeni miibi daŋŋal, an d'uune bee. ⁶ Wo Isa yi nuukiso eedí kono kane an ki ziipe addaŋ a yode ye.

*Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6)*

San maŋ Isa y'an izire pay illiyagi doŋ i-đuule Nazaret geŋ me. ⁷ Maŋ y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo y'an d'ele toogo ki lommitte siitandani doŋ an t'ooney a daanadaŋ, ⁸ wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Ki torguwaguŋ munda a beyguŋ kun amba ye, ise munda k'ombo, ise eese, ise tammiyagi sunŋi sunŋi adda poosaguŋ toŋ maŋ. Kun ambo dalka daŋŋal, ⁹ tobiyagi a zoŋguŋ wo kun osso kalle toŋ soo a tudduguŋ.»

¹⁰ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziiŋdey maŋ, kun di lekkoy anŋeŋŋo bini enŋilsaguŋ t'ume geŋŋo. ¹¹ Wo aame kun t'iidey ille wo doŋtú an un ki'n ziiŋdey ye wo onamguŋ an k'illigey ye maŋ, a enŋilsaguŋ t'ume geŋŋo odde zoŋguŋ toŋ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbi uŋse ye ti kane me.»

¹² Kane sanalliyagi geŋ an d'ingile, an an kazita a ɗuwo kono an di-kime lekkiyadaŋ. ¹³ Siitandani baadaŋ an ti'n lommitte, wo doŋ k'eeni baadaŋ an an di yergutu egey an d'ooniyo bee.

*Taaya k'unto Zaŋ Batis
(Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9)*

¹⁴ Mozigo Erod geŋ y'a illiga rabila k'Isa te, kono yoŋ sundí ti môolo. Doŋ onŋon an ruute, an'de: «Geŋ Zaŋ Batis yi bilɗo ti diine doŋ unto! Geŋ kono k'inkino i-d'ede toogo yi d'isiyto sulɗi k'armika me.» ¹⁵ Doŋ onŋon an'de: «Geŋ nebi Eli.» Wo doŋ soŋ an'de: «Geŋ nebi soo aa wede ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga.» ¹⁶ Wo de aame Erod y'illiga inkino maŋ, y'a ruute, y'ede: «Geŋ Zaŋ Batis wede n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke eedí, geŋ yode i-bilɗe me.»

¹⁷⁻¹⁸ Erod y'ilke inkino kono yi-ziiɗa ere leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda ere leemadá te.» Inkino maŋ Erod batum y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziiɗo Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' zidɗe adda daŋgay. ¹⁹ A rootiyo Zaŋ gette Erodiyas ti di gulkuwe t'a ti y' ziiɗa addutú. Ti dehu t'a yi t'ide, wo de urzi ti k'ooniyo ye, ²⁰ kono Erod geŋ yi orgiso a Zaŋ me, yi suune yoŋ wede ki diinekamileŋ, inkino yi di y' boohiyo. Aame Zaŋ yi eesiyo kazita k'ono Raa maŋ, Erod yi y'ollige t'uŋsuwo wo munda y'a roote yi ki suune ye.

²¹ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape. Inkino onniyo gette t'iina maŋ, Erodiyas ti d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a doŋ deero siidó, a deero k'asigiryagi wo a doŋ suma ki siidó Galile. ²² Aame geŋ uto koŋso k'Erodiyas ti-t'iide adda boy t'a immira, wo a tode gette Erod addí i-d'ibi ti doŋ an'ni wiiko pây. Inkino maŋ mozigo yi di ruute a uto koŋso, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.» ²³ Wo y'a-ti niime tuddí, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, ni di t'ela, ise kese mozikadó toŋ maŋ.» ²⁴ Maŋ

uto koŋso t'a t'ufde ti di ruute mettú, t'ede: «De n'a tonde moo me?» Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi tondo eego Zaŋ Batis.»

²⁵ Kesiko uto koŋso t'a-gime ki tukki mozigo, t'iide'ŋ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu ankeŋno k'o ti dekki eego Zaŋ Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi keŋno!» ²⁶ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti n'iime tuddi a daana don an'ni wiiko geŋ, y'a iyye yi gi di tuuge ye. ²⁷ A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti diine don boohiyadi, yi di ruute, y'ede: «K'odo, k'o ti dekki eego Zaŋ te, wo k'o d'edi.» Maŋ asugursu geŋ y'a t'iide k'adda dangay, y'a-dikko eego Zaŋ te. ²⁸ Eego y'a t'umbo adda supira, yi-d'ele a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettú. ²⁹ Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila gettiyo maŋ, aame geŋ an d'iido, nuune an t'umbe, an d'ingile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

³⁰ Don zina k'Isa an di-gimo ki sirpadi, an i di t'iide taaya a naabo ere pay an izo wo a dooyiso ere pay an duuyo duwo. ³¹ A ume geŋ i d'ede duwo baadan, don ongon an engile, don ongon an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagi geŋ an t'oone peedo boolon an di-koone an d'oomi ton umbo. Inkinon maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun t'edi ti nuuno, in t'arga siidin ki balda kun a-puukey boolon.»

³² Maŋ an di gili adda tooko, an di diipida bar kono an t'arga siidan k'adda balda. ³³ A engilsadan geŋ don baadan an di'n wulle wo an di'n zuune. Inkinon maŋ don t'adda geegiryagi pay geŋ an d'iise okkito ti zondan, an t'iide geere sey k'ume Isa ti sanalliyagi an'te geŋ me. ³⁴ Isa yi ti diige ti tooko maŋ, yi woliyo don duuru baadan, wo i di t'ize sommagi kono kane geŋ aakede dambami daa wede k'elsadan. Inkinon maŋ y'an di'n iise dooyiso a suldi baadan.

³⁵ Kane sanalliyagi an woliyo peedo t'ingile, maŋ an a d'iide sirpa k'Isa, an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balda wo peedo ton t'ingile. ³⁶ Inkinon maŋ duwo en k'an eezo an t'ette ki foydi don doome wo k'adda k'illiyagi don goppon, an d'owiltey munda k'ombo.»

³⁷ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Kane an di ruute, an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an t'ela a don duuru an d'ooma ko?» ³⁸ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede mappa miibi me, k'un ki ti woli do a eesaguj me?» An ti wullo maŋ, an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire.»

³⁹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo kun ti'n koona kan ogiysito adda soole.» ⁴⁰ Maŋ duwo an di gundite, ongon meeda, ongon ada paat. ⁴¹ Aame geŋ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Maŋ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru geŋno. Puuni ton inkinon kay y'an di-dikkida a duwo pay. ⁴² Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. ⁴³ Wo mappa ti puuni don uupite, sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire. ⁴⁴ Kane don iimi mappa geŋ, an t'ide kuuli dupu paat.

* **6:37** 6.37 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza ranŋa naabo k'onŋu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza sonko dupu ada pide.

*Sooru k'Isa ekk'ahu
(Matiye 14.22-33; Zan 6.16-21)*

⁴⁵ Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di kili adda tooko an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda, koore yode batum doŋ duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. ⁴⁶ Aame doŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.

⁴⁷ Ume y'ize did'fo geŋ, tooko tod'te a diine k'ahu dokki botto ti biza bar me, wo Isa siidi ti zenŋe t'inno me. ⁴⁸ Isa yi wolliyi kane sanalliyagi an t'ize ooŋe ki korre k'ahu me, kono maaye a giggeraŋ. Inŋino a did'fo biza soohe maŋ yi-t'ud'fo yi d'ettiyo tuddaŋ, yi sooru t'ekk'ahu aa y'an di'n eŋgile. ⁴⁹ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu geŋ, an elkiyo beyye daŋ, wo an d'iise d'ollite ⁵⁰ kono kane pay geŋ an yi wulle wo orgiso t'anni ziida baadaŋ. Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ombon! Kun orgide ye, eŋ nuuno!»

⁵¹ Maŋ y'a di gili ti kane adda tooko, aame geŋ maaye y'a ziida. Inŋino maŋ kane sanalliyagi undaŋ a t'ud'fe. ⁵² Derec, armika ere y'ize t'urzi mappa gette itatu an ki ti zuune ye, eedaŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye suldi geŋ me.

*Eliyo beeko a doŋ k'eeni a siido Zenezaret
(Matiye 14.34-36)*

⁵³ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret, tooko an di gitte a zenŋe wo an di diggite. ⁵⁴ Aame an d'eggutu geŋ, a kaamiki Isa duwo an di y' zuune. ⁵⁵ Maŋ an d'iise okkito t'adda siido gette pay. Aame an y'ollige yoŋ k'ume tuuku maŋ, doŋ k'eeni an di sokiyo ti zaadagi, an i-d'ettiyo kinŋenno genno. ⁵⁶ A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda k'illiyagi, ki geegiryagi, ise ki boydi doŋ doome geŋ, doŋ k'eeni an an d'an t'ettiyo a bere doŋ duuru. Maŋ kane duwo geŋ an i d'obe bey kono doŋ k'eeni an a-botte a bize kallayi daŋŋal toŋ maŋ, wo kane doŋ pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

7

*Dooyiso ere ki moŋgidagi
(Matiye 15.1-20)*

¹ Kane Pariziyen ti doŋ miibi ti diine doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem geŋ, an di-t'ugiyi a Isa. ² An wolliyi maŋ kane sanalliyagi onŋo an ombo beezaŋ ganigi a daana Raa me, geŋ i-kaza ki poone an t'eese ombo, beydaŋ an ki t'opilso ye aa moŋgidagaŋ an ruute me.

³ Derec, kane Pariziyen ti Yawudiyagi pay geŋ an k'ombo ye beydaŋ daa k'opilso koduwo ye maŋ, kono an aa seedu zakidi a dooyiso ere ki moŋgidagaŋ an duuye te. ⁴ Aame an aahiya suuk toŋ, an k'ombo ye daa k'opilso tuddaŋ me. Wo an aa seedu a dooyiso baadaŋ ti doolo toŋ ede ere moŋgidagaŋ an duuye te, aakede: opilsito kunzali, dingilagi wo keyyagi maala. ⁵ Inŋino maŋ kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagi an d'ombo beydaŋ ganigi a daana Raa, wo de an ki daaniya ye dooyiso ere ki moŋgidagaŋ an duuye te?»

⁶ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono doŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ derec, aa an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Duwo eŋ an o eliyi suma t'ono bizaŋ, wo de ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti nuŋ Raa me.

7 Kane suldi don an isiyo kono an o ottilso geŋ ki bita, kono urziyagi k'oogoro don an dooyiso geŋ ettiyo t'urzi duwo fanjal*."»

8 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'ambu dooyiso duwo.»

9 Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune koŋaŋuŋ k'ooliyo k'urziyagi k'oogoro Raa ki kese, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ. 10 Derec, Muusa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ki elo suma a meegá ti meedá†." Wo soŋ y'ede: "Wede yi duudiyo meegí ise meedí koo maŋ, yoŋ geŋ ki tówwo‡." 11 Wo de kune'ŋ, kun dooyiso duwo, kun'de: "Aame wede yi rootiyo a meegí ise a meedí, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge yoŋ korbaŋ, i-kaza yoŋ ni ele sedefe a Raa" maŋ, 12 geŋ kun eliyi urzi a wedusu yi ki t'ele munda a meegí ise meedí ye. 13 Kun isiyo inŋkino geŋ, kun ti tówwo ono don Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ. Wo suldi baadaŋ ti doolo toŋ ede kun isiyo inŋkino me.»

Suldi don a ki ti k'ise ganigi a daana Raa

14 Saŋ Isa y'a wiike don duuru sey an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune pay kun ollo, wo ono en itadaŋ kun di'n suuno: 15 Suldi don pay wedusu y'oomi geŋ, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a daana Raa munda wede adfiya ti bizi geŋŋo. [16 Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo.]»

17 Aame don duuru Isa yi'n iili y'aahé boy maŋ, kane sanalliyagi an di yi tunde, an'de: «Kee k'ay t'oofibi ita a ono ombide en me.» 18 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Inŋkino maŋ ki kotto, kune toŋ onamó egguŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! Kun ki suune ye ko, suldi don pay wedusu y'oomi geŋ i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me? 19 Kono suldi don wede y'oomi geŋ, i-ki ti deegu adda biza k'ulbí ye, wo de i-ti deegu adda k'addí, wo saŋ yi-ti'n naamiya.» A onamí geŋ, Isa yi rootiyo ombo pay kamilen a daana Raa me.

20 Yoŋ y'a ruute sey, y'ede: «I ti y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa munda wede adfiya t'adda biza k'ulbe. 21 Derec, t'adda k'adde wede geŋ, ti biza k'ulbí i d'adfiya elkiso ere oldo i-ti y'eliyo a suldi don ulpi aakede: boliyo, oogire, tówwo duwo mirsi, 22 moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, okkiso a suldi pay, bundiko, daggiya duwo ti metinŋko, eliyi tudde k'isiyo suldi don ulpi, zaapu k'adde a munda wede, kaldita tudde, koliyo tudde wo isiyo munda daa k'elkiso. 23 Suldi don ulpi pay geŋ adfiya t'adda k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

24 Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a inŋgile ki siido ere i duule geeger Tir. Yi-t'iide adda boy soo inŋkino, kono yi dehu wenda y'a ki suune umayí ye, miŋ umbo y'a k'iine ombide ye. 25-26 A ume geŋ, i d'ede erewo ti Pinisi siido Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututu i-d'ede siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa maŋ, kesiko t'a ukke k'ume yode. T'iide'ŋ t'a dikke a daanadí, wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nuŋ.» 27 Isa yi di ruute, y'ede: «M'oolo inŋŋi an t'oomo

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13. † 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. ‡ 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17.

an asso dɔ, kono injkino beehiye ye k'a t'ambe ombo k'in̄ni k'an di t'ele a gahiti[§] me.»

²⁸ Man̄ to ere gette ti di'n gime onamí, t'ede: «Galmeega onamá geñ derec, wo ki kotto gahiti geñño ton̄ an di delliyo a ume k'ombo, ombo ere i soldite ti bey k'in̄ni aame an ombo geñ, an di pettiyo.» ²⁹ Yoñ yi di ruute, y'ede: «A tukk'onamí geñ, mi-kama boozí, siitan ti t'udde ti tukk'utí te.» ³⁰ Sañ erewo gette t'aahe, man̄ ti-t'uuney uto ekk'onjali ti moone, siitan ti t'udde ti tuddutú me.

Eliyo beeko a wede dugiya

³¹ Sañ man̄ ti siido ere i d'uule geeger Tir gette Isa y'a injgile, yi-t'udde ti siido ere i d'uule geeger Sidon̄, y'a t'uukey siido sundutú Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza bar ki Galile. ³² Aame geñ d'uwu an di wiiko wede dugiya wo ilzí ton̄ attidí ki rootiyo me. Man̄ an i-d'obe bey a Isa, an'de: «Ki ti zaapo beezá a wede en̄no, y'a t'oone bee.» ³³ Isa y'a y'irga siidí ti diine don̄ duuru me, man̄ yi-t'ele yelagí adda kuwwa wede geñño, wo yi d'unke leezí yi t'eele ilzí. ³⁴ Sañ y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane, wo y'a zuupe suup, man̄ yi di ruute wede dugiya geñ, y'ede: «Eppata!» Geñ i-kaza a-t'ohon̄ kereñ.

³⁵ A kaamiki wede kuwwagí a t'ihina, yi d'ollige kereñ wo ilzí ton̄ a t'ikkima, yi d'orbe koduwo. ³⁶ A d'uwu geñ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, a munda wede ize en̄ a wenda soo ton̄ kun i roota ye!» Wo de en̄ y'an aapudu a wenda kun i roota ye, wo a kane aa y'an eliyo olho ki rootiyo.

³⁷ Kane d'uwu geñ an di ziida giggiran, wo an di ruute, an'de: «Naabadí pay y'isiyo ette beehiye baadan̄! Dun̄giyagi kuwwagan̄ y'an di'n ohinte, wo don̄ bizan̄ a t'ippe ki rootiyo umbo ton̄ an d'orbe.»

8

Isa y'an ele ombo a don̄ dupu pidé (Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

¹ Aame geñ don̄ duuru baadan̄ an t'ugiyey sey wo munda an d'oomi umbo, injkino man̄ Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: ² «Nuñ d'uwu en̄ o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuñ iide onniyo ado, wo an̄kenno munda k'ombo an k'ede ye. ³ Wo ni'n igiba addan̄ guguba man̄, an d'oopey a urzi kono don̄ baadan̄ ti diinayan̄ an iido ti dokki.»

⁴ Kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «De adda balda ette, ti too me in̄ t'oona mappa baadan̄ a d'uwu en̄ an d'ooma an t'assa me?» ⁵ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un̄ d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat.» ⁶ Injkin̄o y'an di ruute a don̄ duuru geñ, y'ede: «Kun ti koon̄a siido!» Man̄ y'a ziki mappa sarat geñ a beezí, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagí kono an an di-dokkida a don̄ duuru geñño.

⁷ Wo son̄ an d'ede puuni miibi sun̄ni sun̄ni injkino. Isa y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette wo a sanalliyagí, y'ede: «Puuni kun an ti dokko pây!» ⁸ Wede tuuku ton̄ y'a iimi y'a isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a dambayi deero sarat. ⁹ Kane don̄ iimi geñ i

§ 7:27 7.27 Suma «in̄ni» i-kaza don̄ Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza don̄ Yawudiyagi ye.

t'ide suma dupu pid'e. Saŋ Isa y'an igibe. ¹⁰ Wo yoŋ kesiko yi-ti gili adda tooko ti sanalliyagi, an d'ingile ki siido Dalmanuta.

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Kane Pariziyen an d'iide k'ume k'Isa, an d'iise niikiyto kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Injino maŋ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika a kize yoŋ Raa yi y'igibo. ¹² Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kane doŋ ankenno en an ton-diyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo? Derec injino wo n'un di rooto: Munda k'armika soo toŋ Raa y'an k'isa ye a kane doŋ ankenno en me.»

¹³ Saŋ kane Pariziyen Isa yi'n illi, yi-ti gili adda tooko, y'a-doopida ti dar bar Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye

(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

¹⁴ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee geŋ, an dundo an d'ambo mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa soo danjal a beezan.

¹⁵ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kun koono mentikagi a orme wede ki Pariziyen wo a orme wede ki Erod.»

¹⁶ Maŋ kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddan kono an k'umbo mappa ye. ¹⁷ Wo yo Isa rootiyadan gette y'a ti zuune, injino maŋ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune suldi doŋ ize geŋ itadan kun ki ti ziida wo kun ki'n zuune ye botto. Kune'ŋ eggun a t'ippe ko? ¹⁸ Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki woliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dunde baa ¹⁹ a mappa paat wede n'a-dimbe doŋ dupu paat ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.»

²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de un dunde baa a mappa sarat wede n'a burkite a kuuli dupu pid'e ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Dambayi deero sarat.» ²¹ Injino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto suldi doŋ n'ize geŋ itadan kun ki ti zuune ye botto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

²² Isa ti sanalliyagi an iiney Betsayda maŋ, d'ũwo an d'irkido wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'obe bey, an'de: «Galmeege wede en ki zaapo beezá, y'a t'oono bee.» ²³ Isa yi ziida bey wede geŋno, y'a y'irkide dokki t'ille. Y'iide'ŋ yi d'unkite lee a edayi, wo y'a-ti ziipe beezá a tuddi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Munda ki woliyo ko?»

²⁴ Wede y'a ihina edayi wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, d'ũwo ni'ni woliyo, wo ni'ni woliyo aa inda i sooru.» ²⁵ Isa y'a butte beezá a edayi sey. Maŋ wede edayi a t'ihina yi woliyo kereŋ. ²⁶ Injino maŋ Isa y'a y'igibe wede ki boozí, wo yi di ruute, y'ede: «K'aaho boozá, k'adda k'ille k'ad'fey ye.»

Isa miŋ yoŋ wee wee?

(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21)

²⁷ Isa ti sanalliyagi an d'ingile k'illiyagi goppon ti geeger Sezare siido Pilip. A urzi maŋ sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «Duwo an rootiyo nuŋ wee wee?» ²⁸ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Doŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, doŋ ongo an'de kee nebi Eli, wo doŋ ongo soŋ an'de kee nebi ti

diine nebiyagi donj ti kaaga.» ²⁹ Manj Isa y'anni tunde, y'ede: «De kune me, kun'de nuñ wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.» ³⁰ Injino manj Isa y'an di'n iipid'e, kono a wenda soo tonj an i roota munda ye a tukki yode me.

*Ono k'Isa a urzi k'untadi ti baldiyadi
(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)*

³¹ Sanj manj, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagi, y'ede: «Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a dabirey baadanj. Kane donj i dokkiyo donjinj, deero donj sefeke ti donj suuniyo k'oogoro pay an di n' kiigirey. Duwo an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe manj Raa y'a ti n' baldfey.» ³² Isa y'an di ruute patanj, manj Piyer y'a y'irga siidi, y'a y'iise aapufu. ³³ Aame genj Isa y'a-gime, edayi yi wolloiyo sanalliyagi, wo y'a iise aapufu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'uune adda k'adda, ki ledfo dokki ti tuddo me! Elkisada ti ere ki Raa soo ye, elkisada ki donj tudde.»

*Mummino daaniya k'Isa te
(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)*

³⁴ Sanj manj Isa y'a wiike donj duuru ti sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno manj, tuddi batum y'a ti kiigira, ki unto tonj y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ³⁵ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi manj, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa manj, y'a t'utta. ³⁶ A wede koduwatu moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge me? ³⁷ Wo ki kotto wede genj tuddi zooyatu ooñe, genj yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddi ye! ³⁸ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nuñ wo a onamo a daana donj ankenno, kane donj k'oldiko wo an ki seedu urzi Raa ye manj, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, aame n'etto ti daryika ere ki Meego wo ti ere ki maaleekiyagi donj kamilenj genj, nuñ tonj ni-d'isa sukuyagi kay a yonj me.»

9

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Donj ongonj ti diine kane donj ankenno enj an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo baadanj gette.»

*Ume k'eda k'Isa a-gime
(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)*

² Iide onniyo zoot k'ita manj, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zanj, y'an d'an d'ingile siidanj k'ekki makkolo sohero. An iiney manj, a daanadanj genj miñ tuddi a-gime sittu, ³ injino kallagi a t'ize tuwardi kar i ralita, adda siido pay ette wede a aane a-t'opile kallayi a t'ise tuware aa ki yode umbo. ⁴ A kaamiki, kane sanalliyagi ado genj an wolloiyo bibiraw nebi Eli ti Muusa an rootiyto t'Isa. ⁵ Injino manj Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'nj kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁶ Piyer munda y'a roote yi ki suune ye, kono kane aduwanj pay genj orgiso ti ni ziida baadanj. ⁷ Manj i d'iido dondirso ti di'n ippe kane genj me, wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Enj ulo nuuno ni y' giyye baadanj. Kun y'ollo!» ⁸ A kaamiki an di geldiso, wo de an wolloiyo Isa siidi a sirpadanj me, wenda ti doolo umbo.

⁹ A deeguzan t'ekki makkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede kun wulle geɗ, a wenda soo toɗ kun rootey ye, bini balɗiya ki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ ti diine ɗoɗ unto.» ¹⁰ Onami an d'umbe, wo ɗe an tondiso tuddan, an'de: «Onami geɗ miɗ i-kaza moo me: balɗiya ti diine ɗoɗ unto me?»

¹¹ Saɗ maɗ kane sanalliyagi an di y' tunde sey, an'de: «Ki moo me ɗoɗ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli ɗoo miɗ, saɗ Almasi Raa yi biire kollo" me*?» ¹² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec, Eli geɗ y'a etto ki poone, wo sulɗi pay y'an okkima a urzizan. Wo ɗe kun suune ono ɗoɗ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a tukki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ, n'a dabira baadan, wo ɗuwo an di n' kiigira†. ¹³ Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli geɗ yoɗ y'iina wo ɗuwo an i-d'ize ulsu aa addan i dehu, geɗ a-t'iide a ono ɗoɗ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi
(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

¹⁴ Aame Isa ti sanalliyagi aɗo an ti gime k'ume sanalliyagi ɗoɗ an iili maɗ, an woliyo ɗoɗ duuru baadan an d'an t'ugiye. Ti diinayan i d'ede ɗoɗ suuniyo k'oogoro an niikiyo ti kane. ¹⁵ Kane ɗoɗ duuru an wulle Isa maɗ, aame geɗ an d'iddira, an d'ukke tuddi an i t'isey toose. ¹⁶ Inkin maɗ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «A tukk'amo kun niikiyo ti kane me?»

¹⁷ Maɗ ti diine ɗoɗ duuru i d'ede wedusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadó, nuɗ n'a-d'iido ti ulo nuɗ i-d'ede siitan a eedi, bizi ti-t'ippe ki rootiyo umbo. ¹⁸ A ume tuuku siitan ti y'ambu maɗ, ti di-sedɗiyo a siido, bizi i-d'adɗiya goopiyagi, yi d'aadumu sinani, wo y'a d'unto seɗ. Nuɗ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo ɗe kane an ki d'iine ye.»

¹⁹ Maɗ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune ɗoɗ kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuɗ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a nuɗ kun ki d'umbe ye! Geɗ n'a ombina ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi.»

²⁰ Maɗ ulo an i-d'iido. Aame siitan gette ti wulle Isa maɗ, ulo geɗ t'a zidɗe siido yi tunkulso bizi goopiyagi. ²¹ Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo t'ume muno i y'iise inkin me?» Meega y'a ruute, y'ede: «I y'iise t'ume yoɗ neɗku. ²² Onniyo muno siitan gette ti-ti y' sedɗiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu ki towwadi. Wo ɗe aame kee k'aane maɗ, ki wollo sommagey, k'okki a ɗolladey!» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo, k'ede: "Kee k'aane maɗ" me? A wede i zaapu addi geɗ, sulɗi pay a Raa i-k'oone ye, y'aane.» ²⁴ A kaamiki meek'ulo y'a idili, y'ede: «Nuɗ ni ziipe addo a kee, wo ɗe k'a ni noogi kono nuɗ zaapu k'addo baata.»

²⁵ Isa yi woliyo ɗoɗ duuru i-dihimo tuddan, inkin maɗ yi di ruute a siitan gette ti golla zakidi, y'ede: «Kon siitan no, mi-ti'n isiyo ɗuwo dunɗiyagi wo m'an t'appiya a bohanan geɗ, m'ollo ni-di rooto, mi t'adɗo ti tukk'ulo me, wo mi kima ye baa!» ²⁶ Siitan t'a iise ɗollite, ulo t'a zidɗe siido yi-zehiso bar bar, wo t'a t'udɗe. Ulo geɗ lokiyok aa y'inda, inkin ɗoɗ baadan a sirpa an di ruute, an'de: «Yoɗ y'inda.» ²⁷ Wo ɗe Isa yi ziida beezi, y'a y'iiziga, maɗ ulo y'a t'ihira.

* **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † **9:12** 9.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

²⁸ Saŋ Isa y'aaha boy maŋ, kane sanalliyagí an di y' tunde siidan, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?» ²⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ita siitan ere kino ette, adđiyatú t'urzi tondiyó Raa daŋŋal.»

Ono k'Isa ki sirwe a urzi k'untadí ti baldiyadí
(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

³⁰ T'ume geŋ an d'iŋgile, an di doopida ti siido Galile. Isa yi ki dehu d'uwó an ki suune umayí ye, ³¹ kono yi dehu y'a dooye sanalliyagí. Inŋino y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa uló wede eŋ, an di n' t'eley a bey d'uwó. Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'ad'uwe maŋ Raa y'a ti n' bald'ey ti diine doŋ unto me.» ³² Wo de kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki'n zuune ye, wo ki tondiyadí an d'orgiso.

Wee wee goole a jiiere me?
(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

³³ Isa ti sanalliyagi an d'iiney Kapernayim. Aame geŋ an t'iide adda boy, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «De a urzi kun niikiyto a tukk'a moo?» ³⁴ Wo de kane an d'inda kuy, kono a urzi an niikito ti tuddaŋ an dehu an di suune, ti diinayan miŋ wee wee goole a jiiere me. ³⁵ Inŋino maŋ Isa y'a-guune, y'anni wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso wede k'ita ti doŋ pay, wo wede naabo a doŋ pay.»

³⁶ Maŋ Isa yi wiike uló neŋku, y'a y'ihira a diinayan, y'a ti y' ziida beezí wo y'an di ruute, y'ede: ³⁷ «Wede tuuku yi seedu uló aa yode eŋ bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ yi seedu nuuno daŋŋal ye, wo de aa yi seedu wede i n'igibo pây.»

Wee wee yoŋ ki kine me?
(Lik 9.49-50)

³⁸ Maŋ Zaŋ yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommitte siitanđani ti sundá, wo ay di dihe urzi k'ohirayí kono yoŋ ti kine ye.» ³⁹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun y'ohira ye, kono wede y'aase sulđi k'armika ti sundó, wo a kaamiki y'a-kime rootiyo ulsu a tukki nuŋ sey, i k'ise ye. ⁴⁰ Wede aduziŋ ye geŋ, yoŋ ki kine. ⁴¹ Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu noyoyo a kulso daŋŋal, a wede soo ti diinagaŋ a suma ki nuŋ Almasi Raa yi biire maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geŋ, y'a yi t'ooney.»

Sulđi doŋ i-t'eliyo wedusu adda k'oldíko
(Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2)

⁴² «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldíko wede soo ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno maŋ, a wede inŋino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' seđde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te. ⁴³ Aame de beezá y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldíko maŋ, k'a-d'ekko mendí. Beehiye i jiiere a kee, beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum bee miŋ, k'a lekke beydaŋ sirwaŋ wo k'a t'ettye k'adda k'uwwó ere i k'unto ye. [⁴⁴ A ume geŋ d'uwó ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki daŋgiya ye, wo uwwó t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁵ Aame zindá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldíko maŋ, k'a t'oodo k'a seđde dokki ti kee. Beehiye i jiiere a kee zindá soo wo k'a t'ooney

lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke zoŋdá sirwan wo an ki ti seɗfey adda k'uwwu. [⁴⁶ A ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki ɗaŋgiya ye, wo uwwu t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁷ Wo aame ɗe ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a t'oodo mentú. Beehiye i jüre a kee t'ersadá soo wo ki t'ettye Moziko Raa, bee miŋ k'a lekke edayá sire wo an ki ti seɗfey adda k'uwwu. ⁴⁸ A ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki ɗaŋgiya ye, wo uwwu t'oggiyo ki daayum[‡].

⁴⁹ Wede tuuku toŋ y'a t'oona dabar, wo tod' dabar gette aa uwwu t'a ki ti k'oodiba kamileŋ aa sumade. ⁵⁰ Kane sumade'ŋ munda wede beehiye, wo ɗe aame sumade geŋ unsuwadaŋ i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise unŋe sey me? Inkiŋo maŋ kune toŋ kun lekko daayum unŋe aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti tuddugun me.»

10

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo

(Matiye 19.1-9; Lik 16.18)

¹ Ti Kapernayim Isa y'a t'iiziga, y'a t'iide siifó Ziide. Saŋ maŋ yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ti nee. Doŋ baadaŋ an di-t'ugiyey sey, wo y'an iise dooyiso aakede naabadi ere daayum yi d'isiyo.

² Aame geŋ i d'ede Pariziyen miibi an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Inkiŋo an di y' tunde, an'ɗe: «Oogiradin t'ele ko urzi a kule y'a-peere eddi te?» ³ Isa onamaŋ y'an ti'n gime ti tonɗiyo, y'ede: «Oogoro ere Muusa y'un ele wee te?» ⁴ Kane an di ruute, an'ɗe: «Ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddi maŋ, yi di ɗekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú wo y'a ti t'igibe*.» ⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un riije urzi k'oogoro geŋ kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo. ⁶ Wo ɗe ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ɗe: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay geŋ, y'ikkima aŋ kule t'ere. ⁷ Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biŋ ti eddi. ⁸ Wo kane sire geŋ an t'isa tudde soo[†]." Inkiŋo maŋ kane geŋ sire ye baa, an t'ize tudde soo. ⁹ Geŋ inkiŋo munda wede Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

¹⁰ Isa ti sanalliyagi an aaxe boy. An iide'ŋ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi peeriyo geŋ me. ¹¹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki peeriyo k'erewo ulu, wo eddi yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, yoŋ geŋ yi t'ize oldiko a ɗaana k'eddi ere ki poone, kono Raa yi yi wolliyoye yoŋ wede i moone t'ere bakadi. ¹² Wo erewo toŋ inkiŋo, aame kulatu ti y'iila wo ti ziida kule ti doolo maŋ, tode gette Raa yi ti wolliyoye ere ti moone ti kule bakatu.»

Isa ti inŋi sunni

(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)

¹³ Duwo an i di ziko inŋi sunni a Isa kono y'an di zaape beezi a eedaŋ, miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito ɗuwo geŋ me. ¹⁴ Isa yi wulle inkiŋo maŋ yi-ti gulkuwe, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun oolo inŋi eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ɗoŋ i deeyiso aa kane kino. ¹⁵ Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Wede

[‡] 9:48 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24. * 10:4 10.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. † 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2.

tuuku Moziko Raa yi ki ti seedfu aa yi seedfu ulo ñenju ye mañ, yi ki t'etta ye.»¹⁶ Injino mañ ulo soñ yi di y'ambu, yi di zaapu beezí ki beeko a eedí eedí.

Wede laale ti Isa

(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

¹⁷ Isa yi t'iiziga y'engile mañ, i d'ede wedusu y'a ukko ki tuddí, y'a dikke a daanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?»¹⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuñ wede beehiye me? Beehiye Raa soo ñanjal, wenda ti doolo umbo.»¹⁹ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune ñon an'de: Ki tówwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ñaana booro ulu, ombó bize ti suma ñuwo ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá[‡].»

²⁰ Mañ wede geñ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, kane geñ pay ni'ni seedfu t'ume nuñ obulso to.»²¹ Wede geñ Isa yi di woliyo teben wo y'a yi giyye, mañ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo: k'odó, suldí ñon a-d'ede'ñ ki t'owiltoy pay wo sonko k'an d'eloy a ñon an k'ede munda ye, injino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Sañ k'a t'edi wo k'a ni daana.»²² Aame wede geñ y'illiga ono geñño mañ, ume k'edayí a t'ize zimolo wo y'a t'ize sommagi dondon, kono yoñ maaladí baadañ, sañ y'a ingile.

²³ Isa y'a wulle sanalliyagi ñon i ti y' ñuule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto oone baadañ a ñon maala an t'ettye adda Moziko Raa te!»²⁴ A onamí geñ kane sanalliyagi an ziiða giggirañ. Wo ñe Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Inñi ki nuñ, ki kotto oone baadañ k'ettiyo k'adda Moziko Raa te!»²⁵ Oone a zinzó ti-t'adde ti buldó rippile me, wo geñ oone baadañ a ceere sey a wede laale yi-t'ettye a Moziko Raa te.»

²⁶ Mañ kane sanalliyagi an ziiða giggirañ a jüre sey, an di rootiyo tuddañ, an'de: «Injino mañ, geñ a utta wee wee?»²⁷ Isa yi di'n woliyo yerere adda k'edayañ wo y'an di ruute, y'ede: «Munda en ñuwo an k'aane ye, wo ñe Raa y'aane, kono a Raa suldí pay i-k'oone ye.»

²⁸ Mañ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Ankeñ k'ollo, kaye'ñ suldízey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.»²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise zembadí kuuli erayi, meegi ti meedí, inñizí wo dombizí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa mañ,³⁰ a lekkiyo ere ankeñño ette kane geñ y'anni t'oona tañ baadañ a ceera boydí, ise zamba kuuli erayi, maawi erayi, inñi, dombi, wo ti dabar ere t'urzi ñon k'olmidayí. Wo sañ mañ adda duniya ere ki ñaana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum.»³¹ Ñon baadañ ankeñño kane ki biza, sañ an t'isa ñon k'ita, wo ñon ankeñño kane k'ita, sañ an t'isa ñon ki biza.»

Ono k'Isa ñon k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

³² Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undañ a t'udde, wo ñon i'ni daaniya toñ orgiso t'anni ziiða. Mañ Isa sanalliyagi koomat makumu sire geñ y'an irga sey ki sirpadi, wo y'an d'iise rootiyo a munda wede sañ i aaney, y'ede:³³ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eloy a bey

[‡] 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16 wo Deeterenom 5.16-20.

deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro. Kane geɗ t'urzi k'onaman nuɗ booro t'a ni seefey ki t'owwo, wo an di n' t'eley a bey don Yawudiyagi ye. ³⁴ Kane geɗ an di n' t'okkey maade, an pid'ditey lee a tuddo, an di n' gorpipay ti marpa wo an aa di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe man, Raa y'a ti n' baldey.»

Tondiyo ki Zak ti Zan
(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

³⁵ San man Zak ti Zan, inni Zebede, an a d'iide k'ume k'Isa wo an di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munda wede ay ki tonda.» ³⁶ Man Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida daryikada man, kaye'n k'ay ti'n zappey son a ammidada, son a geelada.» ³⁸ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuɗ ni sobo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nuɗ ni suyyiso ko?» ³⁹ Man an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede nuɗ ni sobo geɗ kun siba, wo suyyiso batem ki dabar ere ni suyyiso gette kun suyya. ⁴⁰ Wo de ki ume konso wede a ammidado son a geelado geɗ, urzi yon a bey nuuno ye, ume geɗ yon ki kane don Raa y'an ikkima.»

⁴¹ Aame kane sanalliyagi don koomat geɗ an illiga man, an d'iise kulkuwo ti Zak wo Zan. ⁴² Man Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geɗ pay ki d'zanadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, kane duwo an'ni wolliyo mozagi siidiyagi pay geɗ an d'ombo t'ekki donzan ti toogo, wo kane don deero an d'ombo t'ekki donzan t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ⁴³ Wo geɗ a diinagun i dehu in'kino a k'ise ye. Ki too man, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinagun man, yon geɗ yi t'iso wede naabagun, ⁴⁴ wo wede tuuku ti diinagun yi dehu y'a t'ise ki biza man, yon geɗ yi t'iso fule ki kune pay. ⁴⁵ Derec, nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iido'n kono duwo an o-ki naabe ye, wo de n'iido'n n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde don baadan t'adda k'oldikadan.»

Eliyo beeko ki wede koosiyo sundi Bartime
(Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43)

⁴⁶ San man Isa ti sanalliyagi an d'iiney geeger Zeriko. A adfiyadan ti geeger gettiyo geɗ don duuru baadan an di'n daaniya, an d'uuney wede koosiyo konso a biza k'urzi, yi d'ahultu. Wede geɗ sundi Bartime, ulo Time. ⁴⁷ Aame y'illiga engilso geɗ Isa wede ti geeger Nazaret man, y'a iise d'ollite, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuɗ!» ⁴⁸ Don baadan an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yon y'a d'olle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuɗ, k'iso adde koduwo a nuɗ!»

⁴⁹ Isa y'a t'hira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o yi waaki.» Man koosiyo an di y' wiiko, an'de: «K'omboɗ, ki t'oozigi. Isa yi ki waaku!» ⁵⁰ In'kino man kallay y'a zidde, perek y'a t'iiziga, y'a iide k'ume k'Isa. ⁵¹ Man Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo geɗ yi di'n gime onami, y'ede: «Wede dooyisadey, ni dehu edayo a-t'ihina.» ⁵² Man Isa yi di ruute, y'ede: «Kono kee ki ziipe adda a nuuno geɗ, k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayi a t'ihina yi wolliyo, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zanj 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'illiyagi sundaŋ Betpaze wo Betani, wo a sirpa mukkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagi, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kaŋ soo toŋ yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³ Aame wenda y'un ruutey, y'iisey: “Kun isiyo inkiŋo'ŋ moo me?” maŋ, kun d'eesoy: “Buuru eŋ i dehu Galmeega, wo saŋ y'un di y' kimo kaamiki.”»

⁴ Inkiŋo maŋ an d'ingile. An iide'ŋ an d'uoney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza bumbu soo inkiŋo, maŋ an t'iize. ⁵ Doŋ miibi i lekkiyo a ume geŋ an di'n wulle, maŋ an di'n tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? De ki moo me kun t'eeziyo ulo buuru eŋ me?» ⁶ Maŋ kane sanalliyagi an an di'n gime onamaŋ aa doŋ Isa y'an ruuto. Inkiŋo maŋ an di'n iili, an d'ingile.

⁷ Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan doŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-ti gili eego*. ⁸ Doŋ baadan kallagan doŋ deero an di gikkite a urzi, doŋ ongon an dimbo puutagi k'inda ti balda, an di gikkite a urzi† kay. ⁹ Kane duwo doŋ i sooru ki daana ti doŋ i daaniya geŋ, pay kaŋ soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa! ¹⁰ Beeko Raa ti koona a moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti meegiŋ Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹¹ Maŋ Isa y'a iiney Zeruzalem, yi-t'iide booro Boy Raa. Y'a wullite suldi doŋ adda pay, wo ume y'ize baa peedo t'ette k'ooriyo, kesiko ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, an d'ingile ki Betani.

Duudiyoy k'undumu sundi pigiyey

(Matiye 21.18-19)

¹² Soggo Isa ti sanalliyagi an t'udde ti Betani maŋ, aame geŋ mosogo t'a yi ziida. ¹³ Ti dokki geŋ yi wulle undumu sundi pigiyey i-d'ede puutagi dogibok, maŋ y'a zikke kabbaŋ y'elkiyo yi-t'ooney inŋi, wo de y'iide'ŋ inŋi umbo, yi d'uoney puutagi daŋŋal kono umayi ki ehiyo i k'iina ye botto. ¹⁴ Inkiŋo maŋ Isa yi di ruute a undumu geŋ, y'ede: «Ti aŋki, wenda soo toŋ yi ki deŋka ula y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagi an d'illiga.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zanj 2.13-16)

¹⁵ Saŋ an di gimo sey ki Zeruzalem, maŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, y'a iise lommite kane doŋ isiyo suuk ti doŋ k'owilte pay a ume geŋŋo. Y'an di gippirde taabulyagi ki doŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo wo ti kaakidagi doŋ k'owilte deere. ¹⁶ Wo a doŋ pay y'an di tuuge ki sokiyo suldi k'adda booro Boy Raa me. ¹⁷ Maŋ y'an iise dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Boozo eŋ an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa ki ita duwo pay‡.” Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide doŋ k'oogireS!»

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8** 11.8 An di dambu puutagi k'inda ti balda, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego. ‡ **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

¹⁸ Kane deero d'of sedefke ti d'of suuniyo k'oogoro an illiga in'kino maŋ, an dehotu urzi ki t'owwadi. Wo an isiyo in'kino kono an orgiso, kono d'of duuru dooyisadi ti'ni ziida. ¹⁹ A lohe peedfo t'a t'iire maŋ, Isa ti sanalliyagi an t'udde t'adda geeger me.

Ono k'Isa a tukk'undumu sundi pigiyi i biha

(Matiye 21.20-22)

²⁰ Soggo ti soohe an Isa an addiya tin genno, maŋ an wolloyo pigiyi wede Isa yi duude gen i biha ti sondayzi pay. ²¹ Piyer gen y'a ilke a munda wede ize, maŋ yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiyi wede ki duude i biha.» ²² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun zaapo addugun a Raa. ²³ Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede'ŋ y'aane yi di ruute a tokomo ette, y'a t'eese: "T'umayi en mi t'oozo, mi t'ooro adda bar", daa niikiyo addi, wo de yi zaapu addi munda wede yi ruute gen i t'isa maŋ, gen Raa yi di t'ela. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto: Suldi d'of pay kun tondiyoo Raa gen, kun zaapu addugun a yode kun uune baa, wo kane gen y'un di'n t'ela. ²⁵ Wo aame kun t'ihira tondiyoo Raa* wo un d'ede ono ti wenda maŋ, kun i t'iso tambobino, kono Meegugun Raa a kandaane ton y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. [²⁶ Wo de aame a d'of a ti doopide a onamgun gen tambobino kun an k'isiyo ye maŋ, Meegugun Raa a kandaane ton y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.]»

T'urzi k'aaye Isa yi naabiya me?

(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

²⁷ Saŋ maŋ an di-gimo ki Zeruzalem. Koore Isa yi t'iide yi sooru adda booro Boy Raa gen, kane deero d'of sedefke, d'of suuniyo k'oogoro wo ti d'of i dokkiyo Yawudiyagi an d'iido k'ume yode. ²⁸ In'kino maŋ an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyo suldi en t'urzi k'aaye? Wo a ele wee wee urzi k'isiyo suldi en me?» ²⁹ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nun n'un di'n tondo a munda soo danjal. Onamo kun o-ti'n kami, wo nun ton n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyo suldi en me. ³⁰ Aame Zaŋ duwo y'anni zuyye batem gen, urzi iido ti Raa kunun, ti duwo ko? Onamo kun o ti'n kami.» ³¹ Maŋ an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yon y'a roota: "In'kino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?" ³² Wo aame in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi duwo ..." maŋ? An rootiyo in'kino kono an d'ede orgiso a d'of duuru, kono kane pay gen an elkiyo'ŋ ki kotto Zaŋ yon nebi.» ³³ In'kino maŋ Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun ton maŋ n'un ki y' ruute ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyo suldi en me.»

12

Ono ombide a tukki d'of naabo doome d'of ulpi

(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an d'iise rootiyo t'ono ombide a deero Yawudiyagi, y'ede: «I d'ede wedusu in'kino yi d'iite doome k'inda sudaŋ biŋ. Doome gen y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba soole ki nayyu k'inŋi k'inda biŋ genno, y'a d'ippe boy sohuru ki boodiyoo*. Maŋ doome gen

* **11:25** 11.25 Kun t'ihira tondiyoo Raa: Di kane Yawudiyagi gen an tondiyoo Raa daayum kan ohire.

* **12:1** 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

y'an d'ele duwo an di naabe saŋ yoŋ aggađi y'a t'amba, wo yoŋ tuddi y'a ingile torguwo. ² Aame onniyo ki rakku t'iina maŋ, y'a igibe wede naabađi soo ki tukki doŋ naabo doome geŋŋo, kono an i di t'elo aggađi ere k'iŋŋi k'inda biŋ an rikke te. ³ Aame y'iiney maŋ, kane an di y' ziiđa, an di y' gusse wo an aa di y'igibe beezi guguba. ⁴ Wede doome'ŋ y'an d'igibe wede naabađi ti doolo, wo yode geŋŋo toŋ an di y' tiiza a eedi, an a-ti y' gildite. ⁵ Yi d'igibe k'aduwe sey, yode geŋ an di y'iide. Saŋ wede doome doŋ naabađi baadaŋ y'ikkipe k'ita toŋ doŋ naabo doome an di'n gussite, wo doŋ ongoŋ an di'n iidite. ⁶ K'ita maŋ i guute miŋ ulo geyyisadi, y'an ti y'igibe wo y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "Yoŋ eŋ ulo k'addo, an i d'ottiley." ⁷ Wo de kane doŋ naabo doome an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: "Eŋŋo ulo wede doome i oopa me! In y'oodo kono doome eŋ in d'ooa a kine." ⁸ Maŋ ulo geŋ an di y' ziiđa, an di y'iide wo nuune an t'umbe an di zidfo dokki ti doome me.»

⁹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋkeŋ wede doome y'aasa mummino? Yoŋ y'a etto, doŋ naabo doome y'a ti'n t'iida, wo doome k'inda biŋ y'an t'ela a doŋ naabo doolo, saŋ aggađi y'a t'amba. ¹⁰ Ki kotto kune kun gire ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zidde mentu gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiire k'oozige boy te.

¹¹ Munda geŋ iido ti Galmeega Raa, wo a kine in di woliyo'ŋ munda geŋ i jiiire eegot.†.»

¹² Kane deero Yawudiyagi an di zuune kereŋ, Isa yi rootiyo ono ombide geŋ ti kane me. Inkiŋo maŋ an di dihe urzi an di y' seeda, wo de an d'urgide a doŋ duuru. Maŋ an di y'ili, an d'ingile.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen
(Matiye 22.15-22; Lik 20.20-26)

¹³ Saŋ maŋ deero Yawudiyagi an d'igibe doŋ miibi ti diine Pariziyen ti doŋ a ita k'Erod k'ume k'Isa, kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onami. ¹⁴ An iido maŋ, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono doŋ derec, ki k'orgiso eda duwo ye, ki'ni woliyo duwo geŋ pay kaŋ soo, wo ki dooyiso urzi Raa t'ono doŋ derec. Aŋkeŋ a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romen geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko? In t'ele kunuŋ, ulu ko?» ¹⁵ Wo Isa y'a zuune kane bizaŋ sire sire, inkiŋo maŋ y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? Kun o k'eeli tamma soo, n'a ki wolle do.» ¹⁶ Maŋ an i-d'eele tamma soo, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» ¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Inkiŋo maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romen yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.» Aame an illiga ono geŋŋo maŋ, an ziiđa giggiraŋ kono yode geŋ me.

Tondiyo a urzi baldiya
(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

¹⁸ Doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sundaŋ Saduseyeŋ geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyeŋ an rootiyo, doŋ i t'inda an ki ti baldi ye. Inkiŋo Isa an di y' tunde, an'de: ¹⁹ «Wede dooyisadey, Muusa yi riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede y'inda wo yi ili ewo daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette

† 12:11 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

leemadí y'a ti seedfa kono an t'ehe inñi a suma ki wede inda genño.º.”
 20 Injino aakede i-d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone gen y'a ziida erewo wo y'a inda daa magine. 21 Mandaayawa gette leema wede ki sirwe y'a ti ziida, wo yode ton y'a inda daa magine kay, wede k'aduwe ton injino. 22 Kane zemba sarat gen an ti duude pay, wo wede tuuku yi-t'oone magine umbo. Aame kane sarat gen pay an t'inda man, tode erewo gettiyo ton t'aa d'inda. 23 Injino man an onniyo ere don i t'inda an ti balda gen, ti diine kane zemba gen erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay gen min kulutu me?»

24 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyagun, kono ki kotto kun ki'n suune ye ita k'ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa ton man. 25 Derec, a onniyo ere don i t'inda an ti balda gen, kuuli ti erayi an ki sedfa tuddan ye baa, wo de an di lekkey daa sedfu aa maaleekiyagi a kandaane. 26 Wo a urzi baldiya ki don i t'inda gen, ki kotto kun gire adda mattup ki Muusa ono don Raa yi-ruute t'adda beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala gen, y'ede: “Nun Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki YakupS.”» 27 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa gen yon Raa ki don unto ye, yon Raa ki don zeere. Gen ki kotto kun ti digge a elkiyagun gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiire

(Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28; 20.39-40)

28 I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo injino, y'in ollige Isa an niikiyto ti Saduseyen me. Wo y'illiga Isa y'anni gime onaman derec man, y'a d'iide sirpadi wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa gen, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

29 Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Urzi k'oogoro wede a jiire enno: “Kun ollo don k'Izirayel no, Galmeega Raazin, yon Galmeega soo danjal. 30 Ki geyyo Galmeega Raaza ti adda pay, ti unda pay, ti elkiyada pay wo ti toogada pay*.” 31 Wo wede ki sirwe enno: “Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†.” Urzi k'oogoro wede a ceera kane sire en umbo ti doolo me.»

32 Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Gen beehiye wede dooyisadey, onama ki ruute gen derec. Galmeega Raa yon soo danjal, Raa ti doolo umbo daa yode me‡. 33 Wede gen y'a geyye Raa ti adda pay, ti elkiyada pay wo ti toogada pay, wo y'a geyye bakada aa yi geyyiso tudda batum. Wede iza injino man, gen i jiire sedefe ere an oggiyo a ume sedefe, wo i jiire sedefe ere an isiyi ki seydi payS.»

34 Isa y'illiga ono wedusu yi'ni ruute gen derec man, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki ye ti Moziko Raa fe.» Wo t'ume gen an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi ti Dawut

(Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)

35 Isa yi dooyiso duwo adda booro Boy Raa, aame gen y'an di ruute, y'ede: «De mummino kane don suuniyo k'oogoro an di rootiyo Almasi

‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. § 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2.6. * 12:30 12.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5. † 12:31 12.31 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ 12:32 12.32 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35. § 12:33 12.33 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

Raa yi biire, y'adfo ti biza bumbu Dawut me? ³⁶ Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga t'urzi k'Unde Kamileŋ, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koonaa a ammidadó kino,

bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d'andí zoŋdá*.”

³⁷ Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku Almasi “Galmeega”. De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danŋal me?» Aame geŋ doŋ duuru baadan an di y'ollige ti ulbe unŋe.

Ondirso a duwo a tukki doŋ suuniyo k'oogoro
(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)

³⁸ Isa a dooyisadi gette y'an di ruute a duwo, y'ede: «Kun koonaa mentikagi ti doŋ suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere doŋ duuru an dehu duwo an an di'n t'eesite ti ottilso. ³⁹ Adda boydi doŋ in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo toŋ, an dehu an koone a ume wede suma pây. ⁴⁰ Kane geŋ bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soŋ an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot kono duwo an di'n wolle. Kono k'inkino geŋ booradan t'a koonay wehini a ceerey.»

Mandaayawa i-k'ede munda ye
(Lik 21.1-4)

⁴¹ Saŋ maŋ Isa y'a-guune edayi k'ume sandup ere duwo an d'eliyo soŋko adda booro Boy Raa, yi wollyo mummino duwo an obe soŋko me. Doŋ bey geŋ an d'obe soŋko baadan. ⁴² Wo i d'ede mandaayawa t'a iina, k'umbatú ti d'ibi soŋko sunni sunni sire. ⁴³ Inŋino maŋ Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jüre ti kane doŋ pay ongo eliyo soŋko adda sandup gettiyo. ⁴⁴ Derec, kane doŋ doolo pay geŋ an ele t'adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ŋ t'a d'ele pay soŋko ere ii guute ki lekkiyat te.»

13

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)

¹ Saŋ maŋ Isa yi t'udfde t'adda booro Boy Raa, aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo majjaanika moŋgali ti oozige boy enno do!» ² Isa yi di ruute, y'ede: «Derec, ki wollyo boy an t'iiziga majjaane en, mukkolo soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y'a ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye, y'a guune edayi k'ume Boy Raa. Aame geŋ sanalliyagi Piyeŋ, Zak, Zaŋ wo Andire, kane siidan ti yode danŋal an di y' tunde, an'de: ⁴ «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi geŋ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldi pay geŋ an aana me?»

⁵ Inŋino maŋ Isa y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Kun koonaa mentikagi, wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye. ⁶ I d'etto doŋ baadan an t'ambo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: “Nuŋ Almasi Raa yi biire!”, wo kane geŋ an

* 12:36 12.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

di dagga d̄uwo baadan. ⁷ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame geŋ kun addira ye. I dehu suld̄i geŋ an d'aane, wo aame geŋ a ki t'isa daŋgiya duniya ye botto. ⁸ Doŋ siido soo ti siido soo te an d̄eyya ti tuddaŋ, doŋ mozigo soo ti mozigo soo me an d̄eyya ti tuddaŋ kay. I d'isa noŋŋirso siido adda siidiyagi baadan, wo i d'isa mosogo p̄ây. Wo kane suld̄i geŋ aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i t'umbe k'ehiyo.

⁹ Kun koono mentikagi a urzi lekkiyaguŋ, kono d̄uwo an un ti'n sed̄fa an un di'n t'etta k'ume doŋ booro, wo an un di'n gorpipa ti marpa adda boyd̄i doŋ in di dooyiso. An un di'n t'etta daana doŋ deero siido wo d̄aana mozagi, kono kune doŋzó. Aame geŋ a daanadaŋ kun t'oona urzi kun di roota a suld̄i doŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geŋ me. ¹⁰ Ki poone onniyo gette t'a aana geŋ, i dehu Rabila Majjaanawa an an ti kizite a ita d̄uwo pay. ¹¹ Wo aame an un ti'n zid̄fa kono an un di'n t'ette k'ume doŋ booro maŋ, ulbuguŋ un t'ooda ki poone ye a munda wede kun di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa y'un t'eleoy ono doŋ kun di rootey. In̄kino maŋ aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo de ettey t'Unde Kamileŋ. ¹² Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey d̄uwo ki t̄owwadi, wo meege toŋ in̄kino kay a in̄nizi me. In̄ni an di kima adu ki maawaŋ, an deha urzi d̄uwo an di sed̄fa maawaŋ ki t̄owwadaŋ*. ¹³ Kune doŋ duniya pay an un di'n olmid̄a kono kun umbe a sundó, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizó bini daŋgu maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta.

Onniytagi doŋ etto ki dabar baadan

(Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24; 17.23; 21.8)

¹⁴ Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, yode geŋ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume i ki dehu k'ettiyo ye†. Wede i gariya ono eŋ eedi ti'ni soodo beehiye. Aame geŋ kane doŋ adda siido Ziide an t'ombo k'ekki moŋgali. ¹⁵ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki daŋgayadi‡ maŋ, yoŋ geŋ yi-deega, y'etta ambu munda adda daŋgay ye, yi t'ombo. ¹⁶ Wo wede yoŋ adda doome maŋ, yi t'ombo, yi kima boy ambo kallayí wede goole ye. ¹⁷ A onniytagi geŋ aasa dabar baadaŋ a kane erayi doŋ mahuwagi ti doŋ in̄nizaŋ an oodiyo! ¹⁸ Kun tondo Raa kono suld̄i geŋ a k'aana a ume reele ye. ¹⁹ Derec, a onniytagi geŋ dabar t'aasa ooŋe baadaŋ. T'ume Raa y'ikkima duniya bini an̄keŋŋo, dabar in̄kino i k'ize ye, wo ki daana toŋ i k'isa ye§. ²⁰ Aame onniytagi doŋ ki dabar geŋ Galmeege Raa y'a ki'n ihira goppon ye maŋ, wede tudde soo toŋ umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geŋ y'an ohira goppon kono doŋ yi biire ki yode.

²¹ In̄kino maŋ aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yoŋ a eŋŋo!" ise "Yoŋ a ummey!" maŋ, kune onami kun amba ye. ²² Ni rootiyo in̄kino kono i d'ad̄fa doŋ an ti t'isa tuddaŋ aa Almasi Raa yi biire, wo ti doŋ an ti t'isa tuddaŋ aa nebiyagi. Kane geŋ an d'isa suld̄i k'armika ti suld̄i doŋ i ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane an di dagga d̄uwo doŋ Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²³ Kun koono mentikagi, suld̄i pay eŋ n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.»

* **13:12** 13.12 Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14** 13.14 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15** 13.15 Yi-guune t'ekki daŋgay: I-kaza a siido k'Izirayel geŋ d̄uwo daŋgaydayzaŋ geŋ awhizaŋ patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ. § **13:19** 13.19 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1.

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28)

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniytagi donj ki dabar gen an t'ingila lewwet man, i d'aana onniytagi donj peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, ²⁵ moldali an sildita ti kandaane, wo suldi donj an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga* . ²⁶ Aame gen duwo an di n' wolla nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, ni kama ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†. ²⁷ Wo n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda siidiyagi donj a duniya itatu pide, an di t'ogiya donj ni biire‡.»

Ono ombide a tukki tormo
(Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)

²⁸ «Kun wollo wo kun elko a ono ombide donj a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutu eesiyo roobiyo man, gen kune kun suune adda k'addugun kizini yonj goppon. ²⁹ Gen injkino kay, kune tonj kun wulla suldi gen an iina man, kun suuno kama ki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj tod'te goppon, aakede nunj a biza bumbugun. ³⁰ Derec injkino wo n'un di rooto: Donj ankenno enj an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me. ³¹ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

³² «Wo suldi gen an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo man, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa tonj man. ³³ Kun koona mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.

³⁴ Suldi gen i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attidi boozu y'an d'ili a bey donj naabadi, a wede tuuku tonj yi d'eele naabo sittu sittu, wo a wede boohiyo biza bumbu yi ruute, y'ede: "K'ollo, ki lekko zeere!" ³⁵ Injino kun lekko zeere, kono wede boy yi kimo a peedo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, diddo koo, uzu y'oola koo, ti soohe koo man. ³⁶ Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye man, y'un gi di'n t'oona kun udige ye. ³⁷ Ono donj n'un rootiyo enj, ni rootiyo a duwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki towwo k'Isa
(Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zanj 11.47,49,53)

¹ A guute onniyo sire man tarnaape Pak ki Yawudiyagi wo tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme* gen, an d'adda. Man kane deero donj sedefe ti donj suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeda ti metinko ki towwadi. ² Wo kane an di ruute, an'de: «Yonj in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para man donj duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey donj eediyadan unse ekk'Isa
(Matiye 26.6-13; Zanj 12.1-8; Lik 7.36-38)

³ Isa yonj a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yonj ki bitide, an di guune ombi. Aame an ti guune gen i d'ede erewo ti t'uddo, a beytu ulo

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4.

† **13:26** 13.26 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13. ‡ **13:27** 13.27 Kun wollo adda mattup

ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9. * **14:1** 14.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod

12.1-27.

dingile an ikkima ki mokkolo sundutú albaatir, adda egey don eediyadan unse. Egey gen sundan nardo, wo zooyayan onne baadan kono an a ki gilse ti munda ye. T'iide'n, ulo dingile golladi t'a dihima, wo egey gen ti-t'ibi ekk'Isa. ⁴ Man don ongo ti diine kane don enno gen ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti t'n lattiya egey don eediyadan unse gen me? ⁵ Egey gen in aane in t'owila in t'oone tamma meeda ado ti uto†, wo in an t'ele sonko gette a don an k'ede munda ye.» Wo an i-d'orbite baadan a erewo gette.

⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo, kun i-t'oofo ulbutú ye, kono munda wede t'o ize gen a nun unse. ⁷ Kane don an k'ede munda ye gen an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu man. Wo de nun ni ki lekka daayum ti kune ye. ⁸ Tod' t'ize munda wede a toogatú, tod' t'o di yirge egey don eediyadan unse a tuddo en aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁹ Derec inkinno wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa gen, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero don sedeke
(Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6)

¹⁰ Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, y'iide'n y'a uuney kane deero don sedeke kono yi dehu Isa y'an di y' t'ela beezan. ¹¹ Aame an illiga inkinno man, kane ulban a t'ize unse wo an i di ruute an i-t'eela sonko. T'ume gen Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombo ki tarnaape Pak
(Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13)

¹² Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'a iina, tod'te onniyo ere an di waldfutu inni dambami an d'isiyo ombó ki tarnaape Pak ki Yawudiyagi§. Aame gen sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombó tarnaapayin ki Pak te?» ¹³ Man Isa yi d'igibe don sire ti diine sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger, aame gen kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy ¹⁴ bini adda boy wede y'a t'ettye. Wo kun t'iidey man, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombó tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi te?» ¹⁵ Wo yon biino y'un di-kizey, tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime beehiye. Gen a ume genno kun in d'isoy ombó te.» ¹⁶ Man kane sanalliyagi an d'ingile, an iide'n adda geeger, suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inkinno ombó tarnaape ki Pak an t'ize.

¹⁷ A peedfo t'a t'iire man, Isa y'a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me. ¹⁸ Kane an di guune ombó, wo aame an ombó gen Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inkinno wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagan ay ombó kan soo en, y'a ni t'ela bey don k'olmidayo*.» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo an di y'iise tondiso, wede son yi d'eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?» ²⁰ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Yon wede

† 14:5 14.5 Anki tamma meeda ado i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo. ‡ 14:7 14.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11. § 14:12 14.12 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5. * 14:18 14.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

soo ti diine kune donj koomat makumu sire enno, wede ay agisa beezeey kanj soo adda k'ooko. ²¹ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj n'a t'inda, geñ a-t'etta a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno[†]. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey donj k'olmidayó, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj me! Yode geñ, an ki y'ehe adda duniya ye tonj bee!»

Ombó ti sobo i kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

²² Aame an ombó geñ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute kofuwo a Raa kono k'ombó gette, manj y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, ette tuddó.» ²³ Sanj y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute kofuwo a Raa kono sobo gette, manj y'an d'ele, wede soñ yi guume guume, ²⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y'a ketta ti duwo[‡], to t'oba ki donj baadan. ²⁵ Derec injkino wo n'un di rooto: N'a t'iibe ti anjki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inñi biñ, bini onniyo ere ni siba sey geñ toote wede aware k'inñi biñ a Moziko Raa.» ²⁶ Aame an t'iimi an aa t'iibe manj, an d'ũure ôrdari tarnaape ki Pak, sanj an t'udde an d'ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayi

(Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zanj 13.37-38)

²⁷ Manj Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kune pay kun di n' kiigira a munda wede aana geñ me, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida,

wo torđo dambami a-teepa[§].”»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de sanj Raa yi ti n' bilda manj, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» ²⁹ Manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Aame donj pay an ki giigira a munda wede aana tonj, nuñ ni ki kiigira ye.» ³⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'a di rooto: Anjki a didđo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola bizi sire geñ, kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj ado.» ³¹ Wo de Piyer yi kodđime, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto tonj n'a t'inda ti kee!» Wo kane donj soo tonj an a-ti ruute injkino kay.

Isa yonj a Zesimaane

(Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46)

³² Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koona kino, koore n'ette n'a tondey Raa geñ me.»

³³ Manj ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zanj. Aame geñ orgiso t'a yi ziidfa wo ulbi i-d'oodiyo baadan. ³⁴ Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ enj sommagi dondonj aa n'a t'inda, kun ti koona kino wo kun di lekko zeere.»

³⁵ Wo yo y'a-lidde dokki boolonj ti kane me, manj y'a t'uttile zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa kono ise kotto manj dabar gette yi di ti ledde ti tuddi me. ³⁶ Adda tondiyadi y'ede: «Abba, i-kaza Meegó, suldi pay a kee i-k'oone ye, ise manj kop ki dabar ette k'o ti ledde ti tuddó me. Wo too manj pay geñ a ki t'ise aa nuñ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

[†] 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53. [‡] 14:24 14.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34. [§] 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

³⁷ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doŋ afo geŋŋo, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Simo, kee k'udige! Ki peedo soo toŋ ki k'iine ki ki likke zeere ye! ³⁸ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatú baata.»

³⁹ Saŋ Isa y'a-lid'fe siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa in'kino sey. ⁴⁰ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayan an ziida moone. Wo munda an i-di roote toŋ an ki suune ye.

⁴¹ Maŋ k'aduwe Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Ankeŋ peedo t'iide, suldi pay i t'ize, wo nuŋ wede an n'eha aa ulo wede eŋ, an n'ele a bey doŋ k'oldiko.

⁴² Kun t'oozo, in eŋgile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doŋ k'olmidayó yi t'udfo.»

Seedu k'Isa

(Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11)

⁴³ Isa onami y'a ki ti'n diŋge ye botto, a kaamiki Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi-t'udfo ti doŋ duuru a itadi, a beydaŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero doŋ sedefe, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁴ Yo wede y'an an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, y'an di ruuto doŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadi maŋ, geŋ yode kun di y' soodfoy, kun di d'engiloy, kun di boohoy koduwo.» ⁴⁵ Ziidas y'iina maŋ, kesiko y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadi. ⁴⁶ In'kino maŋ kane doŋ duuru an d'iiziga tuddi, an di y' ziida.

⁴⁷ Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi y'a t'iid'iba kasigaradi, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefe, kuudi a dikke. ⁴⁸ Wo Isa y'a t'ihina bizi, y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me? ⁴⁹ Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune, ni dooyiso a booro Boy Raa wo kun gi di n' ziida ye. Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.»

⁵⁰ Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe. ⁵¹ Wo i d'ede obulso yi-daaniya Isa, y'a diibo miŋ parde danŋalaŋ a tuddi me. Duwo an dehu an di y' seeda, ⁵² wo de y'an di buuye pardayi a beezan, y'a t'umbe bontiliŋ.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zaŋ 18.12-18)

⁵³ Isa an di t'iide k'adda foy mozigo goole doŋ sedefe, a ume wede kane deero doŋ sedefe, doŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti doŋ suuniyo k'oogoro an t'ugiyi pay. ⁵⁴ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole doŋ sedefe, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti doŋ naabo, an di kookiyo uwwo.

⁵⁵ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero doŋ sedefe, an di dehu wede a roote ono a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki towwadi, miŋ umbo an k'ooniyo ye. ⁵⁶ Doŋ baadan an iide'ŋ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo de onamaŋ aa ki t'ettiyo kaŋ soo ye. ⁵⁷ Maŋ doŋ miibi an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode, an'de: ⁵⁸ «Ay y'illiga yi ruute, Boy Raa wede duwo an iiziga eŋ y'a kossita, wo adda k'onniyo afo y'a y'ooziga a

k'isa boy wede i k'iiziga d'uwu ye.» ⁵⁹ Wo t'urzi k'onoo genno ton onaman aa ki t'ettiyo kan soo ye.

⁶⁰ Injino man mozigo goole don sedefe y'a t'iiziga a daana don i t'ugiye, wo y'a tunde Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee en, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶¹ Wo yo Isa yi d'annugu deddek, y'an ki rootiyo munda ye. Man mozigo goole don sedefe y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa wede duwo an di tamma ko?» ⁶² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulu wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiire pay, wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondara a kandaane*.»

⁶³ Injino man mozigo goole don sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! ⁶⁴ Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa te. Kune elkiyagun moo me?» Man kane pay gen an di ruute, an'de: «Booro ti y' ziidfa, munda wede yon y'ize en i-iide ki towwo.» ⁶⁵ Don ongo ti diinayan an d'iise padfita lee a tuddi. Edayi an i-t'ippe, an di gohiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi man, ki y'unto wede i k'ize me!» Man kane asigiryagi an di y' battisa.

Piyer y'a kugira Isa

(Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zan 18.17,25-27)

⁶⁶ Aame Piyer yon ti dandi a booro ki paate gen, ere soo ti diine don naabo mozigo goole don sedefe ti-t'uddo. ⁶⁷ Tode gette Piyer t'a yi wulle yi kookiyo uwwu, ti ti y' wulle ti ti y' dinge man, ti di ruute, t'ede: «Kee ton ti Isa wede ti geeger Nazaret, kune soo.» ⁶⁸ Wo Piyer y'a yi kugira, y'a ruute, y'ede: «Kon munda wede mi rootiyo gen ni ki y' suune ye, wo itadi ton ni ki ti suune ye!» Man ti booro boy y'a t'iiziga, y'a t'iide biza bumbu. Aame gen uzu y'a iise moolo. ⁶⁹ Wo to ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo a kane don a sirpatu, t'ede: «Yon wedusu en ti diine kane sanalliyagi k'Isa.» ⁷⁰ Wo Piyer y'a yi kugira sey. Tan boolon man kane don a sirpadi gen an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee ton ti siido Galile.» ⁷¹ Injino man Piyer y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede kun rootiyo en ni ki y' suune ye! Para man ono don ni rootiyo en derec ye man, a gollado!»

⁷² Wo a kaamiki uzu y'a ille ki sirwe. Aame gen Piyer y'a ille a ono don Isa yi-ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ola bizi sire gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tan ado.» Injino man y'a iise moolo.

15

Isa a daana Pilat

(Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zan 18.28-19.16)

¹ A biza soohe man, kane deero booro Yawudiyagi pay, deero don sedefe, don i dokkiyo Yawudiyagi ti don suuniyo k'oogoro, an t'ugiye an di ruute onaman kan soo. Man Isa an ti y' gittite, tin gen an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yon Romen goole siido. ² Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Gen aa ki rootiyo.»

³ Kane deero don sedefe gen, wede tuuku ton yi rootiyo ono a eedi eedi. ⁴ Man Pilat y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munda ye ko?»

* **14:62** 14.62 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

Ki k'ollige ko ono donj pay an rootiyto a tukki kee enj me?»⁵ Wo de Isa yi d'annugu deddek. Pilat yi wulle injkino manj, y'a ziida giggiri.

Booro k'Isa ki tôwwadi

⁶ Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarnaape Pak manj, y'an d'adfiya t'adda dangay wedusu soo wede donj duuru an dehu. ⁷ Wo aame genj adda dangay, i d'ede wede soo sundi Barabas ti donj doolo kanj soo an an t'elite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romenj. Kane an'ni zidde kono aame an iiziga deyyiso genj an t'iide wedusu. ⁸ Injkino donj duuru an t'iide di Pilat wo an di y' tunde, y'an d'ise munda wede aa daayum yi d'isiyo. ⁹ Manj Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu minj n'un t'adfo mozigo Yawudiyagi ko?»

¹⁰ Pilat yi rootiyo injkino kono yi suune, kane deero donj sedefe Isa an i y'ele beezi kono an kolbiso ti yode. ¹¹ Wo de kane deero donj sedefe an an t'elite ono a donj duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas. ¹² Injkino manj Pilat y'a tunde donj duuru sey, y'ede: «De wede kun yi waaku mozigo Yawudiyagi genj, kun dehu ni-d'ise mummino me?» ¹³ Wo kane an d'iise dollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko!» ¹⁴ Manj Pilat y'an di ruute, y'ede: «De munda ulsu minj y'ize moo me?» Wo de kane an di dollite baadanj ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko!» ¹⁵ Kono adde donj duuru a t'asse genj, Pilat y'an di y'udde Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa*. Sanj y'an di y'ele an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade

(Matiye 27.27-31; Zanj 19.2-3)

¹⁶ Injkino manj kane asigiryagi an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siifo, wo ebanj asigiryagi ti doolo tonj baadan an a-ti'n wiiko pay. ¹⁷ An d'umbe kalle wede goole teeze† an i di t'usse, wo an di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedi. ¹⁸ Manj an i d'iise isiyo toose, an tettiso beezanj, an d'eesiyo: «Toosada mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!» ¹⁹ An di y'oggiso a eedi ti koyile, an di padfita lee a tuddi, wo an di dikkiyto, an d'ottilso a daanadi.

²⁰ Aame an ti y'ukke maade manj, kalle wede goole teeze an ti iifiba wo an i di t'usse kallagi. Manj Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu

(Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zanj 19.16-24)

²¹ A addiyadanj ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo injkino y'aahiya doome, yonj ti geeger Sirenj, sundi Simo. Yonj genj meek' Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ²² Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundi Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ²³ A ume genj, a Isa an i d'eele toote k'inni binj kalsiya ti dunnu sundi mirr, minj y'a-tuuge ki sobo me. ²⁴ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu

* **15:15** 15.15 Marpa: Marpa guzuzu ki donj Romenj, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t'elito malfali a booha. † **15:17** 15.17 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ **15:17** 15.17 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko.

wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko, wo kallagí an di dikkidá t'urzi k'arbu teltel muntelliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi t'ambu t'ambu⁵.

²⁵ Isa an ti y' tiike ekk'undumu geñ, a peeđo t'ize k'aadumu mesuwe. ²⁶ Ekk'undumu an tiike pakirte eego wo an a-ti riije, an'de: «Yonj mozigo Yawudiyagi.» Geñ munda wede i-d'iide untadí. ²⁷ Wo a sirpadí an a-tiike doñ k'oogire sire, soñ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo wede soñ t'undumzí a kese geeladí. [²⁸ Geñ a-t'iide a ono doñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yonj an ti yi gize ti doñ k'oldiko* .»]

²⁹ Doñ adđiya tinj geñño, an di y' kaldíta wo an denilso eedan, wo an d'eesiyo: «Eeyu, kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga geñ, ³⁰ k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko, ki ti deegi!» ³¹ Kane deero doñ sedeke ti doñ suuniyo k'oogoro tonj an di y'okko maade kay, wo an di rootiyo ti tuddan, an'de: «Yonj doñ doolo y'an di'n utte minj, yi k'aane tuddí batum yi ki t'utte ye! ³² Yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo ki doñ k'Izirayel kotto manj, ankeñño t'ekk'undumu geñ yi ti deegi! Ay wulla yi ti diiga manj, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane doñ an tiike a sirpadí tonj, an di y' kaldíta injkinó kay.

Unto k'Isa

(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zañ 19.28-30)

³³ T'ume peeđo t'ize diine geñ, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peeđo lohe. ³⁴ A eesiyo peeđo lohe manj, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Geñ i-kaza: «Raa ki nuñ, Raa ki nuñ, moo me ki ni giigira me†?» ³⁵ Doñ ongo ti diine doñ i lekkiyo ankeñño geñ an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ³⁶ Wede soo ti diinayanj y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inñi k'inda binj, manj yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye, wo y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in gi di wolla do Elizi wenda yi etto, yi ti y' deega manj.» ³⁷ Wo de Isa y'a idili ti golla awwa, manj y'a-t'ihe. ³⁸ Aame geñ alboy wede i dikke adde Boy Raa soñ k'adda soñ ki paate geñ, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. ³⁹ Goole k'asigiryagi meeda ki Romenj yi t'ihira daana k'Isa, yi wulle untadí te, manj y'a ruute, y'ede: «Wede enj Ulo Raa ki kotto!»

⁴⁰ A ume geñ i d'ede erayi tonj ede, kane an t'ihirte ti dokki an di woliyo munda wede isiyo. Ti diinayanj i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak wede neñku ti Zoz, wo soo te Salome. ⁴¹ Kane erayi geñ an daaniya Isa wo an i di naabiya aame yonj a siido Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo tonj baadanj an iido ti kane me.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zañ 19.38-42)

⁴² Suldí geñ ize onniyo jima, duwo an okkime tuddanj kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peeđo t'ette k'ooriyo manj, ⁴³ wede soo ti geeger k'Arimate sundí Yusup y'a iina. Yode tonj manj wede goole ti diine doñ deero booro Yawudiyagi, wo yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa kay. Y'a iibe edayí, y'a uuney Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. ⁴⁴ Aame Pilat y'illiga Isa y'inda baa manj, y'a ziida giggirí. Injkinó y'a wiike

§ 15:24 15.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. * 15:28 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. † 15:34 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

goole k'asigiryagi meeda, y'a yi tunde, y'ede: «Isa y'inda ti kaagine ko?»
⁴⁵ Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti ruute maŋ, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'ambe nuune k'Isa me. ⁴⁶ Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nuune'ŋ y'a ti y' d'iige t'ekki undumu wede zaapu t'ekki bakadī kaŋ tontilko me. Wo y'a ŋilpe ti sotor gettumo, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mokkalō. Maŋ y'a-ti d'ŋkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo.

⁴⁷ Aame geŋ Mariyam ere ti siido Magdalla wo Mariyam mekki Zoz, kane geŋ an di wollioyo ume an ele nuune k'Isa me.

16

Baldīya k'Isa

(Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zaŋ 20.1)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. Aame geŋ Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey d'ŋ eediyadaŋ uŋse kono an i-t'assigey tukk'Isa. ² Ti soohe a onniyo dumas, peedo ti-gilo maŋ, an d'ingile ki biza muuzo. ³ Wo a urzi an di rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «De zumbulu a biza muuzo geŋ in ti y' d'ŋkiley wee wee?» ⁴ Wo an iiney maŋ, an wollioyo goole an a t'ippe a biza muuzo geŋ d'ŋkilso a kese.

⁵ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an wollioyo obulso ti kalle tuware yiguune a kese k'ammade. Aame geŋ kane orgiso t'anni ziida baadaŋ. ⁶ Wo d'e wede geŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun orgid'e ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadī kaŋ tontilko me. Yoŋ geŋ Raa yi ti y' bilde, yoŋ a eŋŋo ye. Eŋŋo kun wollo ume an ziipe nuunayī me. ⁷ Ankeŋ kun'do, kun an ti kazoy a sanalliyagi wo a Piyer pây, kun d'eesoy: “Yoŋ y'unni dellioyo a siido Galile. A ume geŋ kun di y' wolley, aakede y'un di ruute.”»

⁸ In'kino maŋ t'adda muuzo an t'ud'de, an di ŋoŋŋirso burbur eedaŋ a digge, an t'umbe dokki. Wo munda a wenda soo toŋ an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziida.

Isa yi kaza tuddī a Mariyam ere ti siido Magdalla

[⁹ Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilde maŋ, ki poone y'a gize tuddī a Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettū.
¹⁰ Tode gette t'an d'iide rabila a d'ŋ i likke ti yode, kane an t'ize sommagi dondoŋ an isiyo mōolo. ¹¹ Wo aame an illiga t'an ruute Isa yoŋ zeere ti yi wullo toŋ, onamtū an ki d'umbe ye.

Isa y'an kaza tuddī a sanalliyagi sire

¹² Saŋ maŋ Isa y'an ti gize tuddī t'urzi doolo, aame geŋ an d'ikkima ti sanalliyagi kane sire an ambe k'adda k'ille ti paate. ¹³ Kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime ki Zeruzalem, an an t'iide taaya a d'ŋ oŋgo, wo toŋ maŋ onamaŋ an ki d'umbe ye paate.

Isa y'an kaza tuddī a sanalliyagi kane koomat makumu soo

¹⁴ Saŋ maŋ Isa y'an di gize tuddī a sanalliyagi kane koomat makumu soo, an ti guune ombo. Aame geŋ y'an di'n iise aapufo, y'ede: «Zaapu k'addugun a nuŋ umbo, biza k'ulbuguŋ zakidī, kono d'ŋ an ni wulle ni bilde an un kaza toŋ, kun k'amfu onamaŋ ye!»

¹⁵ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda duniya pay, kun an kazitoy Rabila Majjaanawa a d'wo pay. ¹⁶ Wede yi ziipa addī a Isa wo an ti y'

zuyya batem maɗ, Raa y'a y'utta. Wo de wede yi ki ziipa addi a Isa ye maɗ, booro Raa t'a yi seeda. ¹⁷ Doɗ i zaapa addaɗ a nuɗ geɗ, enno suldi k'armika an d'isa a kiza toogo Raa ti kane me: an di limmita siifandani ti sundó, an d'orba t'ono doɗ doolo. ¹⁸ An seeda mimbayi ti beydaɗ, an sifa inda k'unto toɗ, munda soo toɗ i ki'n isa ye. An di zaapa beezan a tukki doɗ k'eeni, wo kane geɗ an t'oona bee.»

Eɗgilso k'Isa k'awwa ki kandaane

¹⁹ Aame Galmeeɗa Isa y'an ti ruute inkiɗo maɗ, Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa. ²⁰ Wo kane sanalliyagi an di tiipe k'adda duniya pay kazita Rabila Majjaanawa. Wo Galmeeɗa ti kane, y'an di'n noogiyó ti suldi k'armika, i-kaza onamaɗ geɗ d'erec.]

Rabila Majjaanawa k'Isa

Lik yi riije

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riije. Lik gen yon wede daawiya. Yon ti diine don zina k'Isa ye, wo yi turguwe tan baadan ti Pool wede zina k'Isa me. Yon yi likke ti kane don izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siido me. Mattup ette yi riije a wede soo sundi Teyopil. Ti diine kane don pay i riijite mattupiyagi k'ono Raa gen, Lik siidi Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siido, aakede: dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo baldiyadi ti diine don unto. Isa yi kazita ono Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni, yi lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Kane Yawudiyagi an delliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yon gen Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa gen yi suune Wede k'Uttiyo umbo man, kine duwo pay en in digge. Inkinno y'a t'igibo Uli soo danjal, kono y'a utta don i ziipe addan a yode adda siidiyagi pay. Ulo gen, yon Isa Almasi.

Toose ki Lik

¹⁻² Teyopil mee'ki nun, don ongo an wulle t'edayan suldi don Raa y'ize t'ume k'eesiyo a diinayin me. San kane an t'ize don kazita k'ono wo an in t'iide taaya a suldi gen me, man don baadan ti diinayin an d'iise raaniya ki taaya gettiyo. ³ Wo aame ni zidde ita mekk'ono a suldi don pay ize t'ume k'eesiyo genno man, Teyopil nun ton o d'ize unse n'a di raane a kee ita ki suldi gen, son k'ita bakadi bakadi. ⁴ Nun n'a raaniya kono k'a suune beehiye, dooyiso ere an ki duuye gette tod'te derec.

Urzi wede an di t'eha Zan Batis

⁵ A ozzinagi don Erod yon mozigo ki siido Ziide, i d'ede wede sedefe sundi Zakari, yon gen ti diine don sedefe don k'Abbiya*. Wo to eddi sundutu Elizabet, ti ita k'inni k'Aron mozigo goole don sedefe. ⁶ Kane gen sirwan pay ki diine a daana Raa, an ollige onami wo an sooru a urzi wede pay k'oogoro ki Galmeega Raa, duwo an an ki zaapu ono a eedan ye. ⁷ Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabet tod'te karta, kane sirwan pay an ti guulike.

⁸ Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Boy Raa isiyo naabo ki sedefe, kono iina a kaabadan an d'ise. ⁹ A urzi k'oogoro, kane don sedefe an t'ize teltel muntelliyo man, i-t'iire a yode a ogge suldi koddiyo eediyadan unse† adda Boy Galmeega Raa wede k'adda me. ¹⁰ A peedo ere an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse, kane don duuru pay ti paate an tondiyo Raa. ¹¹ A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a iide tukki Zakari, wo y'a t'ihira a kese k'ammade ki munda aa sandup an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse. ¹² Aame Zakari yi y' wulle man, eedi t'a digge wo orgiso

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8.

t'a yi ziida. ¹³ Wo de maaleeka yi di ruute, y'ede: «Zakari kee k'orgide ye, kono tondiyadá a Raa gette, yon y'illiga. Eddá Elizabet t'a t'eha ulo, wo ki di-zaapa sundí Zan. ¹⁴ Kee addá a óona t'unjuwo kono yode, wo don baadan ulban an d'isa unše a ehiyadi te. ¹⁵ Yon y'a t'isa wede goole a daana Galmeega Raa, toote k'inni bin yi ki siba ye, ise toote ti doolo wede i-d'ede orme tonj man. Yon t'adda k'adde meedi gen min, addi óoniyo t'Unde Kamilen. ¹⁶ Don k'Izirayel baadan y'a ti'n kimo ki tukki Galmeega Raazan. ¹⁷ Ettiyadi y'etto yon wede zina Raa, ti toogo k'Unde Kamilen ere i-dokkiyo nebi Eli. Injino man maawi ti innizan y'a ti'n sella an di t'okkiya, wo don i k'ollige ono ye tonj y'a ti'n kimo a suuniyo k'ono ere ki don ki diine, kono y'an isa don i t'ikkima tudan a Galmeega*.» ¹⁸ Zakari yi di ruute a maaleeka, y'ede: «De kan mummino n'a suuna ono gen derec me? Derec, nun ni t'ize goole wo eddo tonj ozzinagutu iide, ti ki t'eha ye.» ¹⁹ Man maaleeka yi di'n gime onami, y'ede: «Enj nun maaleeka Gabiriyel wede ohire a daana Raa ni di naabiya, yi n'igibo n'a-d'iido ti rabila majjaanawa kono n'a-di kize. ²⁰ Wo kee onamo ki k'umbe ye, injino man biza a di t'ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere suldi pay gen a-t'etta. Eyye, ono don ni ruute gen a t'isa aame onniyo t'iida man.»

²¹ Aame gen kane don duuru an deliyo Zakari, wo an ziida gigiran kono t'adda Boy Raa wede k'adda gen yi ki t'adfiya kesiko ye. ²² Aame yi t'udfo kotto man, yi k'aaniya rootiyo ye a don duuru gen me. Wo kane an di zuune yon i-iido munda aa suniye adda Boy Raa wede k'adda gen me, y'an ooyisito dugiyo danjal wo bizi ki rootiyo umbo.

²³ Aame Zakari y'a ti dinge onniytagi don ki naabadi adda Boy Raa man, y'a aaha boozí. ²⁴ Bini man eddi Elizabet ti t'umbe adde, tere paat gen t'ombide tudutú. Wo tod' t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: ²⁵ «Enno munda wede Galmeega Raa y'ize a tukki nun te: Nun te sukiyagi a daana donzo me, kono o k'ede ulo ye. Wo anken y'a dihe y'o di booye sukiyago a daana duwo pay.»

Urzi wede an di t'eha Isa

²⁶ Elizabet mahiwatú iide tere zoot man, Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo ki siidfo Galile sundutú Nazaret. ²⁷ Yi y'igibe ki tukk'uto konso, tod' t'ibire ulo obulso sundí Yusup, yon gen ti biza bumbu Dawut. Wo to uto konso gette sundutú Mariyam. ²⁸ Maaleeka yi-t'iide di tode, y'a t'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Konj ulbi i iso unše, konj ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa yon ti konj.» ²⁹ A onami gen ettú a digge, ti d'elkiso t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettin i-kaza moo me?» ³⁰ Injino man maaleeka yi di ruute, y'ede: «Mariyam konj m'orgide ye, kono konj m'uune beeko ti Raa. ³¹ Konj m'ollo koduwo, m'a seeda mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa. ³² Yon gen y'a t'isa wede goole, an di y' waaka Ulo ki Raa goole a jiire pay. Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko ere ki mugiyí Dawut, ³³ wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki don k'Izirayel, wo mozikadi ti ki danga ye.» ³⁴ Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Genj aasa mummino, kono nun ti kule kan soo tonj ay k'ikkima ye me?» ³⁵ Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede: «Unde Kamilen t'a deega eedí, wo toogo ki Raa goole a jiire pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha gen yon kamilen, wo sonj an di y' waaka Ulo

‡ 1:15 1.15 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § 1:16 1.16 Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6. * 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

Raa. ³⁶ Wo m'ollo, Elizabet taasadí toŋ ti uune adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a gôolikátú geŋ me, tode ere an'de karta toŋ maŋ. ³⁷ Derec, munda wede Raa yi k'aane ye umbo.» ³⁸ Injino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuŋ te ere naabo Galmeega Raa, pay geŋ o t'iso aa kee k'o ruute.» Saŋ maaleeka yi-t'iili, y'a ingile.

Mariyam tod' daŋ Elizabet

³⁹ Onniyo miibi k'ita maŋ, Mariyam t'a t'iiziga, t'a ingile ti naariya k'adda geeger ki siido Ziide ere adda diine monjali. ⁴⁰ T'iide'ŋ ti t'iide adda boy Zakari wo t'a ruute, t'ede: «Elizabet toosadí.» ⁴¹ Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto maŋ, ulo adda k'addutú y'a iise arbu wo tod' Elizabet addutú a ûune t'Unde Kamileŋ. ⁴² Tod' t'a idili ti golla awwa, t'ede: «Koŋ te Raa yi ti ziipe beeko a jiire erayi pay, wo ulo wede adda k'addi toŋ beeko Raa a eedí. ⁴³ Nuŋ te wee te doo miŋ mekki Galmeegó t'a iido wollyadó me? ⁴⁴ Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki koŋ geŋ, ulo adda k'addó toŋ i-d'ize uŋse, y'a iise arbu. ⁴⁵ Uŋsuwo a tode ere umbe a ono doŋ iido t'urzi Galmeega Raa, kane geŋ a-t'etta.»

Ôoro ki Mariyam

⁴⁶ Injino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuŋ t'addó pay n'a t'imme Galmeega.

⁴⁷ Raa yoŋ Wede k'Uttiyadó, kono k'injino addó a ûune t'uŋsuwo,

⁴⁸ kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nuŋ ere naabadí ere umbadó ettiyo. Eyye, ti anki wo ki daayum d'uwu pay an di roota kereŋ, nuŋ te ere ulbutú uŋse,

⁴⁹ kono Raa toogo a jiire pay, a nuŋ te y'o ize suldí doŋ beehiye a jiire, yoŋ sundí kamileŋ.

⁵⁰ Y'isiyo adde koduwo k'eda k'inŋi a tukki doŋ i ottilso me.

⁵¹ Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze suldí doŋ a jiire, aakede: Y'a ti'n tiipe kane doŋ an ede elkiso ere ki koliyo tuddaŋ gette,

⁵² kane mozagi yi ti'n gippirde t'ekki kaakidagaŋ me, wo doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, yi-ti'n gili t'awwa.

⁵³ Kane doŋ mosogo yi di'n ûune ti suldí doŋ majjandani, wo doŋ bey y'an ilmi daa munda beezaj.

⁵⁴ Yo y'a iide noogiyo doŋ k'Izirayel doŋ naabadí, wo y'aaze adde koduwo a kane i-ki dunde ye.

⁵⁵ Geŋŋo munda wede Raa y'an ruute y'aasa a maawiŋ, a Ibirayim wo a ita k'inŋizi ki daayum me.»

⁵⁶ Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere afo, saŋ t'a aahe boytú.

Ehiyo Zaŋ Batis

⁵⁷ Aame Elizabet onniyatú iide k'ehiyo maŋ, t'a t'ehe ulo. ⁵⁸ Kane doŋ k'ita waayatú ti taasiyagutú an di zuune Galmeega Raa yi ize adde koduwo a tod'te, wo kane toŋ an d'isiyo uŋsuwo ti tode. ⁵⁹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire† maŋ, kane an t'iide ulo an i di walda ponde wo an i di zaape sundí Zakari aa suma meegí. ⁶⁰ Wo maŋ meedí t'an di ruute kereŋ, t'ede: «Aha, ulo an di y' waaka sundí Zaŋ.» ⁶¹ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «A biza bumbugun wede sundí injino umbo.» ⁶² Maŋ an i di ruute

† 1:59 1.59 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

a meegi kaŋ dugiyko, kono an di suune ulo'ŋ yi dehu an di y' waake wee wee? ⁶³Yon y'a tunde pakirte, maŋ an i d'ele wo y'a riije: «Sundi te Zaŋ.» Kane pay geŋ an ziida giggiraŋ. ⁶⁴A kaamiki bizi a t'hina, y'a iise ono wo yi tamma Raa. ⁶⁵Inkino maŋ kane doŋ pay a ita waaya geŋ orgiso t'anni ziida, wo adda siido Ziide ere pay adda diine mongali gette, an t'owwo taaya a suldi doŋ pay ize geŋ me. ⁶⁶Kane doŋ pay illiga suldi doŋ ize geŋ, an d'elkiso eego wo an di tondiso tuddaŋ, an'de: «Saŋ maŋ yo ulo eŋ y'a t'isa moo me?» Inkino maŋ ki kotto toogo Galmeega Raa gette ti yode.

Ono doŋ Raa y'igibo t'urzi Zakari

⁶⁷Zakari meek'ulo geŋ addi a ūune ti Unde Kamileŋ, wo y'a iise rootiyto ki ono doŋ Raa y'igibo, y'ede: ⁶⁸«Tamma a Galmeega, yon Raa ki doŋ k'Izirayel,

kono doŋzi geŋ y'a ukko noogiyadaŋ, yon y'an udfde.

⁶⁹Wo a kine y'in d'udfdo Wede k'Uttiyo i-d'ede toogo, ti biza bumbū ki mozigo Dawut wede naabo Raa.

⁷⁰Eŋ onamí doŋ y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi doŋ kamileŋ:

⁷¹Yi ruute y'in di'n utta ti bey doŋ k'aduzin
wo ti bey kane doŋ pay in olmide.

⁷²Y'aaze adde koduwo a mongidagin,
wo i ki dunde ye a taasuwadi ere kamileŋ yi gitte ti kane gette.

⁷³Gette nâamiya ere Raa y'a-ti niime tuddi ti mugiyin Ibirayim,

⁷⁴y'in di'n adde ti bey doŋ k'adu.

Inkino maŋ in d'oola urzi in i di naaba daa k'orgiso,

⁷⁵kono in t'ise doŋ kamileŋ wo ki diine a daanadi me
adda k'onniytagi doŋ pay ki lekkiyadin gette.

⁷⁶Wo ulo ki nun, kee k'a ozira a daana Galmeega kono ki-d'okkima urzizi,
geŋ inkino k'a t'isa nebi ki Raa goole a jüre pay,

⁷⁷wo k'an di kiza a doŋzi an di suuna yon y'an utta
t'urzi tambobino k'oldikadaŋ.

⁷⁸Eyye, Raazin yon ōoniyo t'isiyo k'adde koduwo.

Y'in ti'n tuure ti toore wede iido t'awwa, aakede toore peeŋo ti koliyo.

⁷⁹Yo y'a toora a tukki kane doŋ i lekkiyo adda zimolo wo doŋ i lekkiyo a
biza k'oldfe,

kono y'a dokka zoŋdin a urzi wede ki toose.»

⁸⁰T'ume geŋ miŋ ulo yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa. Yi lekkiyo adda balda bini a iide onniyo ere tuddi y'an ti gize kereŋ a daana doŋ k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

¹Aame geŋ mozigo goole ki Romen Ogust* yi d'ize oogoro ki kaza duwo adda siidiyagi pay doŋ Romen ge-dokkiyo. ²Ette kaza ere ki poone, tod' t'iise aame Kiriniyus yon goole ki siido Siiri.

³Doŋ pay an t'ette an di-kizo tuddaŋ, wede tuuku ton yi d'aahiya ki siido k'ehiyadi k'ehiyadi. ⁴Wo yode Yusup ton y'a t'iiziga ti geeger Nazaret siido Galile, y'a ingile ki geeger Betilehem siido Ziide, ume wede an d'ehe mozigo Dawut, kono yode Yusup ton y'udfdo t'adda boy wede k'ita k'inni

* **2:1** 2.1 Ogust y'iise mozikadi ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'eha Isa fotto, bini ozzine koomat makumu pife, saŋ Isa an di y'ehe.

Dawut. ⁵ Y'a t'iide, an di-kizo kaŋ soo ti Mariyam ere k'ebirayí te, aame geŋ tod'te t'adde. ⁶ Koore kane a Betilehem geŋ onniyatú k'ehiyo a iide, ⁷ t'a t'ehe ulo ki kaŋbatú me. Ti di mulpite sotor, t'a ti y' duwwe a kulaaye kono ume adda biino torgagi umbo.

Maaleeka ti doŋ k'elso

⁸ Adda siido gettiyo batum, i d'ede doŋ k'elso an lekkiyo a balda an boohiyo maaladaŋ. ⁹ Onniyo soo a didfo maŋ, maaleeka ki Galmeege Raa y'a d'iide tuddaŋ wo toore Galmeege Raa yi-tooriyo eedaŋ. Injino maŋ orgiso t'an di'n ziida baadaŋ. ¹⁰ Wo maaleeka y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kono kun ollo, n'un d'iido n'un di kize rabila majjaanawa aasa unsuwo baadaŋ a doŋ pay, tod'te ettiyo: ¹¹ Anki adda didfo ette adda geeger Dawut, an un ehe Wede k'Uttiyo, yoŋ Almasi Raa yi biire, yoŋ Galmeege. ¹² Enno munda wede un kizey kun di y' suuney me: kun t'ooney ulo neŋku mulpiyo ti sotor, duwwiyo adda kulaaye†.» ¹³ A kaamiki a sirpa maaleeka geŋ, i d'udfo maaleekiyagi baadaŋ ti kandaane an tamma Raa, an'de:

¹⁴ «Tamma a Raa t'awwa a kandaane, wo a siido toose t'a koone a doŋ yi giyye.»

Ettiyo doŋ k'elso ki Betilehem

¹⁵ Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki kandaane maŋ, kane doŋ k'elso an d'iise rootiyo tuddaŋ, an'de: «Injino in t'ette Betilehem, in di wollo munda wede iido, wede Galmeege Raa y'in gize.» ¹⁶ Maŋ an d'ingile an di naariya. An iiney maŋ, an di dihite wo an di'n uune Mariyam ti Yusup, wo ulo neŋku duwwiyo adda kulaaye me. ¹⁷ Aame ulo an ti y' wulle maŋ, an d'iise tówwo taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo geŋ me. ¹⁸ Wo doŋ pay illiga geŋ an di ziida giggeraŋ a rabila ere ki doŋ k'elso gette. ¹⁹ Wo ki tode Mariyam maŋ, suldi pay geŋ t'a ti'n buuhe adda k'addutú, wo ti d'elkiso baadaŋ eego. ²⁰ Saŋ maŋ doŋ k'elso an di-gime, an di tamma Raa wo an di ruute koduwo a yode a suldi doŋ pay an illiga wo an wulle, kono suldi pay geŋ a-t'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

²¹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire maŋ, ulo an i-di wilda ponde, wo yoŋ an i-di ziipe sundi Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedi t'a seeda mahuwe botto.

Isa ti maawí adda booro Boy Raa

²² Saŋ maŋ onniyo t'a iide ere aŋ Yusup ti eddi Mariyam an ti t'ise tuddaŋ kamileŋ a daana Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo‡. Injino maŋ ulo an t'umbe k'adda booro Boy Galmeege Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y' zaapey a daanadi. ²³ An ize injino a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeege Raa, an'de: «Inni kuuli doŋ pay ki kaŋba geŋ, kane kun i di'n ooye kese a Galmeege Raa§.» ²⁴ Wo soŋ kane maawí an d'ise sedeke ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An di sedde deere sire ere ki balda umbo ere ki moddiyo toŋ sire wo inni*.»

²⁵ A Zeruzalem geŋ i d'ede wede injino sundi Simeyoŋ, yoŋ wede ki diine wo y'orgiso a Raazi, yi delliyo wede y'a utta doŋ k'Izirayel. Unde

† **2:12** 2.12 Kulaaye: Di Yawudiyagi an okkime k'inda, wo di kine kulaaye geŋ yoŋ ume lawiya ti garbe k'obe seemi a maala. ‡ **2:22** 2.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3,6. § **2:23** 2.23

Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2. * **2:24** 2.24 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8.

Kamilen ti yode ²⁶ wo tod' ti di t'iidiba ita ki poone, t'ede: «Kee ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega Raa yi biire genno ye man.» ²⁷ Injino man t'urzi k'Unde Raa, Simeyon y'a t'iide k'adda booro Boy Raa aame Isa maawi an ti y'umbo, kono an d'ise munda wede aa oogoro ti rootiyo. ²⁸ Man Simeyon y'a t'umbe ulo a beezi wo yi tamma Raa, y'ede: ²⁹ «Anjkeṅṅo enj Galmeega Raa, kee onamá ḍonj ki ruute a t'iide, nunj wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose. ³⁰ Ki kotto ni y' wulle t'edayó wede k'igibo a utta duwo me, ³¹ yode wede k'igibo duwo pay an di y' wolla. ³² Yonj genj toore, wede a kiza a ḍonj Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa, wo t'urzi yode genj duwo an di t'imma ḍonj k'IZirayel.»

Ono ḍonj Raa y'igibo t'urzi Simeyon

³³ A ono ḍonj Simeyon yi rootiyo a tukk'ulo genj, kane maawí an ziiḍa giggiran. ³⁴ Simeyon y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute a Mariyam meek'ulo, y'ede: «Konj m'ollo, ulo enj Raa yi ziipo y'a kooná urzi wede ḍonj baadanj adda siidfo k'IZirayel an di dagga, wo ḍonj onḡonj an t'ooná uttiyo. Wo yonj y'a kooná munda wede a kiza Raa a duwo, wo kane an di y' kiigira. ³⁵ Injino manj elkiso ere ombife adda k'adde ḍonj baadanj gette y'a-t'oorá kereṅ, wo konj Mariyam dabar t'a ki'n seedfa baadanj aa an ki'n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

³⁶ I d'ede sonj nebi erewo sundutú An uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumbú k'Aser. Tod' ti gúlike baa. Ti kule wede ti ziiḍa ki konṣuwatú genj, an di likke ozzine sarat ḍanḡal, manj y'a inda. ³⁷ T'ume genj t'a likke mandaayawa bini ozzinagutú a fiide ada gessire makumu pife. Ti booro Boy Raa ti ki ḍekkiyo ye, ti naabiya did'fo onṅṅu a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'ombo wo ti tondiyo Raa. ³⁸ Aame Simeyon yi rootiyo genj, tode tonj manj t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tówwó taaya k'ulo a ḍonj Zeruzalem pay, ḍonj i delliyó Raa y'an ad'fa ti dabaradanj.

Kama ki Nazaret

³⁹ Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay suldi ḍonj oogoro Galmeega Raa ti dehu an d'ise me manj, an di-gime ti ulanj ki Nazaret geeger ere an di lekkiyo adda siidfo Galile. ⁴⁰ Wo ulo genj yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa, eedí ḡoniyo boo ti suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawí

⁴¹ Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an di-koliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ⁴² Wo aame Isa i fiide ozzine koomat makumu sire† manj, maawí an ti y' wiike ti kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape ti rootiyo. ⁴³ Aame onniyto tarnaape i t'inḡile manj, kane an di-gime, wo yo ulo Isa y'a uupe a Zeruzalem, maawí an ki suune ye. ⁴⁴ Kane an elkioy ulo'ḡ ti ḍonj an ziiḍo urzizanj soo. Injino aame an izire bini peedfo t'ette k'ooriyó manj, an d'iise dehuzi adda diine taasiyaganj ti lanziyaganj. ⁴⁵ Umbo an ki y'uune ye, manj an di dehuṅ an di-gime ki Zeruzalem. ⁴⁶ Onniyo sire k'aduwe manj, an di y'uuno adda booro Boy Raa, yi-guune adda diine ḍonj suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tondiyo. ⁴⁷ Wo kane ḍonj pay i y'ollige an ziiḍa giggiranj a eedí soodo a elkiso ere i-d'ede,

† 2:42 2.42 Ozzine koomat makumu sire: I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i fiide ozzine injino manj, y'aane y'a naabe ki Raa.

ti kama k'ono don y'anni kama geŋ me. ⁴⁸ Kane maawí an yi wulle maŋ, an ziiɗa giggiraŋ wo meedi ti di ruute, t'ede: «Ulo ki nuŋ, k'isiyo kino moo me a kaye maawá me? Ki wollo, nuŋ ti meegá ay ki dehuu en undey i t'udde.» ⁴⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «De kun ni dehuu inkiŋo moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nuŋ n'a lekke adda Boy Meegó me?» ⁵⁰ Wo kane eedaŋ ti ki seefu ye onami don y'an rootiyo geŋ me.

⁵¹ Saŋ maŋ y'a t'iiziga, an di-diige ki Nazaret ti maawí soo. Yo yi d'ollige onamaŋ, wo meedi gette suldi don pay ize geŋ ti di'n boohiyo addutu. ⁵² Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo k'ono, ti beeko a daana Raa wo a daana duwo pay.

3

Zaŋ Batis wede zina Raa (Matiye 3.1-6; Markus 1.1-6)

¹ Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole ki Romen, wo iide ozzine koomat makumu paat maŋ, goole ki siido Ziide sundi Pons Pilat. Goole ki siido Galile sundi Erod Antipas, leemadi Pilip yoŋ goole yi dokkiyo siido k'Iture ti siido Tirakoni. Goole ki siido k'Abilen sundi Lizaniya, ² wo mozagi deero don sedeke sumbiyagaŋ Anne ti Kayip. A ozzine geŋ Raa yi-d'ele onami a Zaŋ ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda balɗa. ³ Wo yo Zaŋ geŋ yi soorutu adda siidiyagi don pay a biza k'ooye Zurden, yi kazita yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagaŋ, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagaŋ te.»

⁴ Geŋ a-t'iide a ono don nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattupadi, y'ede:

«Don an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda balɗa, yi d'eesiyo:
Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega,
erkiyagi kun i ti'n okkoŋ ki diine delele.

⁵ Poldagi kun ti'n onono pay,
mongali ti kessagi pay kun di bursidito,
urzi guudiyto kun ti y'ahan delele,
wo urzi wede mongali toŋ kun ti y'iso patal.

⁶ Inkiŋo duwo pay an di y' suuna urzi k'uttiyo wede Raa y'an ele me*»

⁷ A don duuru i dihimo ki tukki Zaŋ y'a ti'n suyye batem geŋ, y'an di rootiyo, y'ede: «Kune don ulpi aakede maŋkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alɗa ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Inkiŋo maŋ kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyagaŋ. Wo kun roote ye adda k'addugaŋ: “Kaye mugiyey Ibirayim me”, kono kun t'alɗa ti booro Raa te. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti mongali en min, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inŋi k'Ibirayim me. ⁹ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'a-dokkiɗa inda ti sondayzaŋ pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye maŋ, an di-dekka an di seɗɗa adda k'uwwu mendí.»

¹⁰ Inkiŋo maŋ kane don duuru Zaŋ an di y' tunde, an'de: «De ay d'ise mummino me?» ¹¹ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame wede i-d'ede kallagi sire maŋ, soŋ yi elo a wede i-k'ede ye. Aame wede i-d'ede ombo maŋ, y'an ti dooko ti wede i-k'ede ye.»

¹² A ume geŋ i d'ede don seɗɗu jibaaye toŋ an iido y'a ti'n suyye batem, wo Zaŋ an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay d'ise mummino me?»

* 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

¹³ Mañ yon y'an di ruute, y'ede: «Kune a munda wede an un ñikke geñ, ti doolo kun a amba ye.»

¹⁴ Injino asigiryagi ton an di y' tunde, an'de: «Wo ñe kaye me, ay d'ise mummino?» Yon y'an di ruute, y'ede: «Munda wedusu kun ambe ki toogo ye, ise ombó bize ti suma ñuwo ton ulu, ulbugun iso unje a ranngagun.»

Kaza ki wede ettiyo k'ita

(Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

¹⁵ Kane ñon duuru geñ an di delliso wo an di zaapu elkisadan ekki yode, wede tuuku ton yi rootiyo adda k'addi a urzi Zan geñ me, an'de: «Kunun en min aasa Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁶ Injino mañ Zan y'an di ruute a kane pay, y'ede: «Nun n'unni suyyiso batem t'ahu, wo ñe wede ettiyo k'ita geñ yon toogo yi jüre nun, ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. Yon y'unni suyya batem t'Unde Kamilen wo ti uwwo. ¹⁷ Wo yon y'a ñekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezi, y'a silde koduwo, inñi yi-t'oba giyyayi, wo odfo y'a t'ogga mentu adda k'uwwu ere i k'unto ye.»

¹⁸ A ñon duuru Zan y'an d'eele kooke ti doolo ton baadan. Geñ injino y'an di kazita urzi Rabila Majjaanawa me. ¹⁹ Wo aame geñ Erod wede i dokkiyo siido Galile, Zan y'a y'iipide kono yi ziida ere leemadi sundutu Erodiyas, wo kono son y'ize suldi ñon ulpi baadan ti doolo. ²⁰ Wo t'ekki suldi ñon pay ulpi Erod y'ize geñ, Zan y'a-ti y' ziida dangay.

Suyyiso batem k'Isa

(Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11)

²¹ Ñon pay Zan yi ti'n zuyye batem mañ, Isa ton y'a-ti y' zuyye batem. Wo aame Isa yi tondiyo Raa geñ, kandaane a t'ihina, ²² wo Unde Kamilen t'a ñiigo a tuddi, ti tudde ere aa deere. Wo golla t'a ruute ti kandaane, t'ede: «Kee ulo nuuno, ni ki giyye baadan, ulbo unje ti kee me.»

Ita mongidagi k'Isa

(Matiye 1.1-16)

²³ Aame Isa i iide suma k'ozzine ada g'adfo mañ, y'a iise kazita Rabila Majjaanawa. Aa in di rootiyo yon ulo ki Yusup, geñ ita mongidagi ettiyo: Yusup yon ulo k'Elu, ²⁴ Elu ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, Lebi ulo ki Melki, Melki ulo ki Yanay, Yanay ulo ki Yusup, ²⁵ Yusup ulo ki Matatias, Matatias ulo ki Amos, Amos ulo ki Nahum, Nahum ulo ki Esili, Esili ulo ki Nagay, ²⁶ Nagay ulo ki Maat, Maat ulo ki Matatias, Matatias ulo ki Simeyin, Simeyin ulo ki Yosek, Yosek ulo ki Yoda, ²⁷ Yoda ulo ki Yohanan, Yohanan ulo ki Resa, Resa ulo ki Zorobabel, Zorobabel ulo ki Salatiyel, Salatiyel ulo ki Neri, ²⁸ Neri ulo ki Melki, Melki ulo ki Addi, Addi ulo ki Kosam, Kosam ulo ki Elmudam, Elmudam ulo ki Er, ²⁹ Er ulo ki Zozuwe, Zozuwe ulo ki Eliyezer, Eliyezer ulo ki Yorim, Yorim ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, ³⁰ Lebi ulo ki Simeyon, Simeyon ulo ki Ziida, Ziida ulo ki Yusup, Yusup ulo ki Yonam, Yonam ulo ki Eliyakim, ³¹ Eliyakim ulo ki Meleya, Meleya ulo ki Menna, Menna ulo ki Matata, Matata ulo ki Natan, Natan ulo ki Dawut, ³² Dawut ulo ki Zeese, Zeese ulo ki Ibet, Ibet ulo ki Booz, Booz ulo ki Sala, Sala ulo ki Nason, ³³ Nason ulo ki Aminadap, Aminadap ulo ki Adimin, Adimin ulo ki Arini, Arini ulo ki Eziron, Eziron ulo ki Pares, Pares ulo ki Ziida, ³⁴ Ziida ulo ki Yakup, Yakup ulo k'Isaaka, Isaaka ulo k'Ibirayim, Ibirayim ulo ki Tera, Tera ulo ki Nahor, ³⁵ Nahor ulo ki Serug, Serug ulo ki Regu, Regu ulo ki Pelek, Pelek ulo ki Eber, Eber ulo ki Sala,

³⁶ Sala ulo ki Kenan, Kenan ulo ki Arpazad, Arpazad ulo ki Sem, Sem ulo ki Nowe, Nowe ulo ki Lemek, ³⁷ Lemek ulo ki Matusalem, Matusalem ulo ki Enok, Enok ulo ki Yered, Yered ulo ki Malaleyel, Malaleyel ulo ki Kenan, ³⁸ Kenan ulo ki Enos, Enos ulo ki Set, Set ulo ki Adum, Adum ulo ki Raa.

4

Naamiya daggiya k'Isa (Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13)

¹ Isa yi kama ti biza k'ooye Zurden ôniyo t'Unde Kamilen, man Unde Raa gette t'a-di t'iide k'adda balda. ² A ume gen Meeda siitandani t'a yi niime daggiya adda k'onniyo ada pide gen me. Adda k'onniytagi gen yon y'a likke daa k'ombo, wo aame onniytagi gen an t'ingile man, mosogo t'a yi ziida. ³ Inkino man Meeda siitandani ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, k'elo urzi a mokkolo ette t'a-kime ombo.» ⁴ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Kon te m'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu, tod'te t'urzi k'ombo bizi danjal ye*."»

⁵ Man Meeda siitandani t'a-di t'iide k'ekki mokkolo sohero, wo a kaamiki ita moziko pay ki duniya ti di gizite, ⁶⁻⁷ wo ti di ruute, t'ede: «Aame kidikka wo k'o uttilla man, n'a di t'ela a kee toogo ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane pay en an oo n'ele a nun, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.»

⁸ Man Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo gen a yode danjal ki naabo me†."»

⁹ San man Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, t'awwa gen k'oldi k'a zabba siido, ¹⁰ kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee,
an gi di booha."

¹¹ Wo son an riije, an'de:
"an gi di seeda beezan,
kono k'a t'alda zondá a ki t'oggo ekki mokkolo ye‡."»

¹² Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye§."» ¹³ Inkino aame Meeda siitandani ita naamiya daggiya ere tuuku ton pay ti ti dinge man, t'a t'irga ti tuddi bini onniyo ere ti t'oona ti doolo.

Naabo k'Isa a siido Galile (Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)

¹⁴ Isa gen ôniyo ti toogo k'Unde Kamilen y'a-gime ki siido Galile, wo sundi t'a iile adda siido pay gette. ¹⁵ A ume gen yi dooyisito adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, wo don pay an di y' tamma.

Don Nazaret an koogire Isa (Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)

¹⁶ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyoy Yawudiyagi man, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, man y'a t'iiziga y'an di gare mattup ki Raa ere ti

* **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13. ‡ **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. § **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

kaaga. ¹⁷ An i d'ele mattup lobife ki nebi Ezayi. Aame yi t'ihina man, yi d'uune ume wede an riije, an'de:

¹⁸ «Unde Galmeega Raa ti konso a eedó, yonj yi ni biire kono n'a kizite Rabila Majjaanawa a donj an k'ede munda ye.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a donj an zidfo bulagi an t'adfe, a donj konzayi edayan a-t'ihina an di wolle keren, wo a donj an an oodibe yeebadan an t'adfe ti dabaradan te,

¹⁹ kono n'an di kize ozzine wede an di wolle beeko Galmeega Raa*.»

²⁰ Aame yi dinge gariya man, mattup y'a-t'ilbida umatú, yi-di t'ele a wede i naabiya adda boy genno, yonj y'a-guune. Wo donj pay adda boy genj edayan ki tukki yode. ²¹ Injino man y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Anki batum ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa donj kun illiga en, a t'iide a kune.» ²² Donj pay an di y'imme, an ziida giggiran a ono donj majjandani udfe ti bizi genj me, wo an di rootiyo, an'de: «Yo enj ulo Yusup de me!» ²³ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto n'elkiyo kune kun o roota ono ombife enno, kun t'eesa: "Wede daawiya no, ki daawo tudda do." Wo kun o di roota sonj: "Kaye ay y'illiga suldi donj pay kee k'izo a geeger Kapernayim me, wo a enno adda siifada tonj k'iso suldi donj injino kay."» ²⁴ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nebi genj donj a geeger ere y'a ihira danjal, onami an k'olliga ye me. ²⁵ Derec injino wo n'un di rooto: Ti kaaga a ozzinagi ki nebi Eli genj, ozzine ado ti gootiyo mizzi yi ki guppe ye, i d'ize mosogo baadan adda siifo pay. A ozzine genj mandaydayi baadan a siifo k'Izrayel me, ²⁶ wo tonj nebi Eli Raa yi ki y'igibe ye, y'a nooge ere soo ti diine kane genj me. Y'a y'igibe k'ume mandaayawa ere soo Yawudowo ye ti lekkiyo a Sarepita adda siifo ki Sidon†. ²⁷ Sonj a ozzinagi ki nebi Elize genj, i d'ede donj bintifagi baadan a siifo k'Izrayel me, wo ti diinayan wenda soo tonj i k'ize ye kamilen me, a t'ize kamilen Naama danjal yonj ti siifo Siiri‡.»

²⁸ Aame an illiga onami injino man, kane donj pay i t'ugiye adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso genj, an di gulkuwe baadan. ²⁹ Manj kane an t'iiziga, Isa t'adda geeger an di y'udfe, an di-t'iide neere tokomo ere geegirzan eego, kono Isa an ti y' kibiro k'ekki zire. ³⁰ Wo yonj yi t'udfe ti diinayan, y'a ziida urzizi y'a ingile.

Isa yo a Kapernayim

(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)

³¹ Injino manj Isa y'a-diige ki Kapernayim geeger ki siifo Galile. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, d'uwu yi di'n dooyiso, ³² wo kane dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum. ³³ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso genj i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedí, y'a idili ti golla awwa, y'ede: ³⁴ «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nunj ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.»

³⁵ Manj Isa yi di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Konj m'a t'appa bizi wo mi t'adfo ti tukki wede me.» Wede genj siitan t'aa diine siifo a diinayan wo t'a t'udfe ti tuddi, ti-k'ize munda ulsu ye. ³⁶ Kane donj pay orgiso t'anni ziida wo an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Urzi k'ono donj kino enj minj mummino me! Wede enj t'urzi wede an i ele wo ti toogo ere i-d'ede gette,

* **4:19** 4.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2. † **4:26** 4.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16. ‡ **4:27** 4.27 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

siitandani y'an di rootiyo an t'adfe, wo an t'adfiya.» ³⁷ Wo Isa sundi ti moolo adda siifo gette pay.

Liyo beeko a donj k'eeni baadan
(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

³⁸ Isa genj t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi-t'udfe, y'a t'iide danj Simo. Aame y'iiney manj yi-t'uuney ande Simo i-ti d'iire girgir, wo an tunde Isa, an'de: «Erewo ette mummino ki iso!» ³⁹ Manj Isa y'aa d'uttile ki tuddutu, wo y'a ruute ti golla zakidi a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise naabiya.

⁴⁰ A peefdo t'a t'iire manj, kane donj pay an d'ede donjanj eeni wede tuuku tonj t'ita k'eenizi k'eenizi genj, an i di ziko a Isa. Yonj a wede tuuku tonj yi di zaapu beezi beezi, wo kane an d'ooniyo bee. ⁴¹ Injkinoo kane siitandani tonj an t'adfiya kay ti tukki donj baadanj kanj dollite, an d'eesiyo: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti golla zakidi wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yonj Almasi Raa yi biire me.

Enjilso k'Isa ki siifo Ziide
(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

⁴² Aame ume i t'umpile manj, ti Kapernayim Isa y'a t'udfe y'a ingile k'adda balda. Kane donj duuru an di y' dehuu. Aame an y'uune manj, kane an dehu y'a lekke a sirpadaanj wo an di y'eegire yi ki'n ooli ye. ⁴³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A geegiryagi donj ti doolo tonj, i dehu n'an kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa t'iina, kono yi n'igibo minj k'injkinoo.» ⁴⁴ Manj adda siifo Ziide yi kazita adda boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa donj ki poone
(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zanj 21.1-11)

¹ Onniyo soo Isa yonj a biza bar ki Zenezaret, wo kane donj duuru an di-t'ugiyee, an di naayu ti tuddanj kono an dehu an d'olliga ono Raa. ² Manj a biza genj yi wulle tookiyagi sire, donj sawwiya an ti diggite an opilsito lembidaganj. ³ Isa genj yi di gili adda tooko ere soo, tod'te ki Simo, wo yi di ruute a yonj, y'ede: «Ti zenge k'in odo k'adda k'ahu boolonj.» Aame an a iide k'adda manj, Isa y'a-guune ekki tooko wo y'a iise dooyiso donj duuru.

⁴ Aame y'a ti finge dooyisadi manj, yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko lembidaganj, kun sawwoy puuni.» ⁵ Manj Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Wede dooyiso, diddo ette kaye ay niite bini bini tonj, munda ay k'uune ye, wo a onama genj kaye ay di-kakke lembidagey me.» ⁶ Aame an ti gikke manj, an di ziki puuni lembidaganj bokbok aa a sittite. ⁷ Injkinoo manj kane an d'umbe beezanj, i-kaza lanziyaganj donj adda tooko ere ti doolo an t'okko noogiyadanj. Kane an iido manj, ti kane pay an t'ounite bokbok ti puuni tookiyagi sire genj aa i di sooyite. ⁸ Aame Simo Piyer yi wulle injkinoo manj, y'a-dikke a daana k'Isa wo y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nunj, k'a lefdo ti tuddo me, kono nunj wede k'oldfiko.» ⁹ Yi rootiyo injkinoo kono yode ti donj a itadi pay orgiso t'anni ziida baadanj, a baadika puuni donj an ziki genj me. ¹⁰ Wo Zak ti Zanj injni Zebede, kane donj naabadanj kanj soo ti Simo me, tonj injkinoo kay orgiso t'anni ziida. Wo de Isa yi di ruute a Simo, y'ede: «Kee k'orgide ye, ti anki enj k'a t'isa wede dehuu duwo an d'etto k'urzizo.» ¹¹ Injkinoo aame

ti tookiyagan an iiney biza zenge man, suldfizan pay an d'iili genno, an di diine Isa.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

¹² Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger soo ki siido Galile, a ume gen i d'iido wede bitide tuddi risimik. Aame yi wulle Isa man, y'a t'uttile zumayí a siido, wo y'a yi tunde, y'ede: «Galme'e ki nun, ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ¹³ Man Isa y'a igibe beezi, y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nun ni dehu, ki t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayí a nukkiide. ¹⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize en, a wenda soo ton ki rootey ye! Wo de k'odo deddet, ki-ti kazoy tuddá a wede sefeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sefeke a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono don pay an di wolle kee k'uune bee.» ¹⁵ Aame gen rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo don baadan an d'ettiyo ki tuddi kono an d'ollige onami wo an d'ooniyo beeko k'endanzañ. ¹⁶ Wo yo Isa yi t'argu k'adda balda kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede runguyun
(Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12)

¹⁷ Onniyo soo Isa yi dooyiso duwo. Kane Pariziyen ti don suuniyo k'oogoro, an iido ti illiyagi don pay ki siido Galile, ki siido Ziide, wo ki Zeruzalem, an di-guune a sirpadi. Wo toogo Galmeega Raa ti yode, ti-d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a don k'eeni. ¹⁸ Aame gen i d'iido duwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, an dehu an ti y' t'ele k'adda boy an ti y' zaape a daana k'Isa. ¹⁹ Wo kono duwo baadan gen urzi an ti y' t'ele k'adda boy umbo, injkino man an a-ti gili t'ekki boy genno, an d'ihina buldo, runguyun an ti y' zuuye ti zaadayí pay a diine don duuru a daana k'Isa. ²⁰ Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode man, aame gen y'a ruute, y'ede: «Oldikada n'a y' t'ize tambobino.» ²¹ Man kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'elkiso adda k'addan, an'de: «Yo wede en min wee wee yi kaldifa suma Raa injkino me? Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidi ye man?» ²² Isa elkisadan y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun injkino me?» ²³ Ise laylay a jire min too me a nun n'a roote: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino!» kunun, n'a roote: «Ki t'oozo wo k'a oziro?† me?» ²⁴ Wo ni dehu kun di suune, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Man yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Nun n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá.» ²⁵ A kaamiki gen wede y'a t'iiziga a daana duwo pay, y'a t'umbe zaadayí wede yi moone eego, wo y'a aah boozí yi tamma Raa. ²⁶ Kane don pay gen an ziida giggiran wo an tamma Raa. Ti orgiso baadan adda k'addan an di rootiyo, an'de: «Anki kaye ay wulle suldi don ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

* 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32. † 5:23 5.23 Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino: I-kaza munda wede don duuru t'ersadan an ki y' wolle ye. ‡ 5:23 5.23 Ki t'oozo wo k'a oziro: I-kaza munda wede don duuru an di wolle t'ersadan.

²⁷ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'ufde wo yi wulle wede seddu jibaaye sundi Lebi, yi-guune a ume naabadi yi seddu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.» ²⁸ Maŋ yon y'a t'iiziga, suldizi pay yi d'iili, wo y'a yi diine. ²⁹ Lebi yi d'ize ombō baadan a boozī a suma k'Isa, i d'ede doŋ seddu jibaaye baadan wo doŋ ti doolo toŋ ede, an di-guune ombō ti kane kaŋ soo. ³⁰ Kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro a diinayan an d'orbe sunni sunni, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'ombō wo kun di sobo ti doŋ seddu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo me?» ³¹ Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane doŋ waaliŋ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe doŋ k'eeni. ³² Nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane doŋ ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane doŋ k'oldiko kono an di-kime lekkiyadan.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'ombō
(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

³³ Kane Pariziyen an i di ruute a Isa, an'de: «Sanalliyagi ki Zaŋ ti doŋ ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombō wo an tondiyo Raa, wo kacin kane sanalliyagi an d'ombō wo an di sobo me.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo miŋ d'wo doŋ an'ni wiiko a tarnaape ki seddu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'ombō ko, aame kule k'ere yon a sirpadan geŋ me? Aha, inkiŋo ye! ³⁵ Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maŋ. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombō kollo.»

Suldi doŋ mazzini ti doŋ aware
(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

³⁶ Isa y'an di ruute ono ombide enno sey, y'ede: «Beehiye ye wenda yi sitte buude kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ kalle wede aware ki ti y' zitto wo buude kalle wede aware ki zitto'ŋ geŋ, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye. ³⁷ Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote wede oozige botto geŋ y'a-batte riitile, toote a t'obi siido wo riitile a latte pây. ³⁸ Ki too maŋ i dehu toote wede oozige botto geŋ eepiyadi adda riitile wede aware. ³⁹ Geŋ wede tuuku yi t'iibe toote wede iine maŋ, toote wede oozige botto geŋ yi ki y' dehe ye kono y'a t'eese: "Wede iine unŋe a jiire."»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi an sattita geme, an t'adufuzu an t'aydu. ² Kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyadin te?» ³ Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadi, aame mosogo ti'ni ziida geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedeke a Raa, wo yode ti doŋ a itadi an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a doŋ sedeke danjal†.»

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7. † 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

⁵ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiṅ te.»

Wedusu beezí unto
(Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6)

⁶ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo maṅ, Isa yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso d'uwu. Adda boy geṅ i d'ede wedusu soo inḱino beezí wede k'ammade unto. ⁷ Kane doṅ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an dehu an t'oono urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyi koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko? ⁸ Wo yo Isa yi suune elkisadaṅ te, inḱino maṅ yi di ruute a wede beezí unto geṅ, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ôhor a dfaana d'uwu pay kino.» Maṅ wede y'a t'iiziga, y'a t'ihira a umayí geṅno. ⁹ Saṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo d'ó, oogiradiṅ t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadiṅ te? A wedusu ki-d'ise beehiye kunuṅ, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuṅ, k'a yi t'ide ko?» ¹⁰ Aame geṅ kane doṅ pay Isa yi di'n wolliyi adda k'edayaṅ, wo saṅ yi di ruute a wede geṅ, y'ede: «Beezá ki y'onfó.» Maṅ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima. ¹¹ Wo kane doṅ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen geṅ addaṅ a ûune ti kulkuwo, an di rootiyto ti tuddaṅ a munda wede an aane an i d'ise a tukk'Isa geṅ me.

Beeriyó doṅ zina k'Isa
(Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19)

¹² Aame geṅ saṅ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo did'fó y'a-t'umpile pay ti tondiyo Raa. ¹³ Aame ume i t'umpile maṅ, Isa y'a wiike sanalliyagi, wo yi biire ti diinayaṅ doṅ koomat makumu sire y'anni wiike sundaṅ doṅ zina. ¹⁴ Kane sumbiyagan: Simo wede Isa y'a yi wiike sundi soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak, Zaṅ, Pilip, Bartelemi, ¹⁵ Matiye, Toma wo Zak uló k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addi wehini kono siifadí me; ¹⁶ Ziidas uló ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede saṅ y'a t'owila Isa.

¹⁷ Saṅ maṅ t'ekki kesse Isa ti kane doṅ yi biire an di d'iigo ki bere wede ekki kesse geṅno batum, a ume wede sanalliyagi doṅ baadaṅ an t'ugiye. A ume geṅno toṅ i d'ede doṅ duuru baadaṅ an iido ti siid'ó Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti geeger Tir ti Sidon doṅ a biza bar. ¹⁸ Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a endanzaṅ. Wo kane doṅ siitandani an'ni dabirsa geṅ, y'an d'ele beeko. ¹⁹ Kane doṅ duuru pay an dehu an di botte tudda k'Isa, kono toogo i d'ad'fiya ti tuddi, an d'ooniyo beeko pay.

Uṅsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)

²⁰ Inḱino maṅ Isa y'a zibbe edayí k'ume sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Uṅsuwo a kune doṅ un k'ede munda ye, kono Moziko Raa tod'te ki kune.

²¹ Uṅsuwo a kune doṅ aṅkeṅno mosogo t'unni t'owwo, kono saṅ maṅ ombó t'un di'n pild'ey. Uṅsuwo a kune doṅ aṅkeṅno kun m'óolo, kono saṅ maṅ kun di koobitey.

²² Uṅsuwo a kune aame d'uwu an un olmid'e, an unni koogire, an unni kald'ita wo an un rootiyto ono doṅ ulpi a eggun, kono kun ziipe addugun a nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅno. ²³ Aame suldi geṅ an iina maṅ, kune ulbugun un iso unṅe wo kun old'ito uṅsuwo k'awwa, kono munda

wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ, yoŋ baadaŋ y'unni delliyo a kandaane. Geŋ inŋkino kay kane maawaŋ an'ni dibire nebiyagi d'oŋ ti kaaga me.

²⁴ Wo de dabar a kune d'oŋ bey, kono unŋsuwaguŋ kun t'uune baa.

²⁵ Dabar a kune d'oŋ anŋkenŋo omb'o t'unni palda,

kono saŋ maŋ mosogo t'un di'n t'idey.

Dabar a kune d'oŋ anŋkenŋo i koobiyo,

kono saŋ maŋ kun di lekkey adda m'oolo wo kun d'oley ti zumari a edaguŋ.

²⁶ Dabar a kune aame d'uwo pay an unni tamma maŋ, kono geŋ inŋkino kay kane maawaŋ an ize ti d'oŋ an ti t'isiyo tuddaŋ aa nebiyagi.»

Geyyiso d'oŋ k'aduguŋ

(Matiye 5.39-47)

²⁷ «Wo n'un di rooto a kune d'oŋ i n'ollige: Kun geyyo kane d'oŋ ti kune adu, kun an iso beehiye a d'oŋ unn'olmide me. ²⁸ Kun zaapo beeko a d'oŋ unni duudiyo, wo kun tondo Raa kono d'oŋ i rootiyo ono ulpi a tukki kune.

²⁹ Aame wede yi ki diiŋe a tobbisada ki bita maŋ, ki kama tobbisada ere soo toŋ maŋ y'a ki ti daaŋa. Aame wede yi t'umbe kallaya wede goole maŋ, ki oolo kallaya wede neŋku t'adda toŋ y'a t'ambo pay. ³⁰ Wede tuuku yi tondiyo munda ti beeza maŋ, ki eelo, wo aame wede yi t'umbe munda maŋ, ki y' tonda ye. ³¹ Munda wede kun dehu d'uwo an un d'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso inŋkino kay.

³² Aame kun geyyiso d'oŋ unni geyyiso daŋŋal maŋ, sunduguŋ ede dey ko? Derec, d'oŋ k'oldiko toŋ kane an geyyiso d'oŋ an'ni geyyiso kay. ³³ Wo aame kun isiyo beehiye a d'oŋ unn'isiyo beehiye daŋŋal maŋ, sunduguŋ ede dey ko? Derec, kane d'oŋ k'oldiko batum toŋ an isiyo inŋkino kay.

³⁴ Aame kun eliy'o see a wede kun elkiyo y'un yi kima daŋŋalaŋ maŋ, geŋ sunduguŋ ede dey ko? Derec, d'oŋ k'oldiko toŋ kane an eliy'o see a d'oŋ k'oldiko d'oŋ aana an yi kima. ³⁵ Wo ki too maŋ kun geyyo kane d'oŋ ti kune adu, kun an iso beehiye, kun an elo see me wo kun zaape adduguŋ eego ye aame an un ki y' gime ye toŋ maŋ. Inŋkino maŋ munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ yoŋ baadaŋ, wo kun t'isey inŋi ki Raa goole a jire pay. Derec, yoŋ wede beehiye a d'oŋ i ki rootiyo koduwo a yode ye, wo a d'oŋ bundidi pay. ³⁶ Kun t'iso d'oŋ i woliyo sommagi d'uwo, aakede Meeguguŋ Raa toŋ yi woliyo sommagi d'uwo.»

Ki dekke booro a tukki bakada ye

(Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5)

³⁷ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki deŋka booro egguŋ ye. Kune d'oŋ ongoŋ kun i seeda ti booro ye, geŋ booro Raa toŋ t'un ki'n seeda ye. Kun oyyo isiyo tambobino a wede tuuku toŋ maŋ, geŋ Raa toŋ y'un t'isa tambobino. ³⁸ Kune a wede tuuku toŋ kun i elo, geŋ Raa toŋ y'un t'eela. Y'un t'eela baadaŋ adda mundaŋ boo, sokkiyo wo a pildita. Derec, dooziyo ere kun dooziyo a d'uwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inŋkino kay.»

³⁹ Isa y'an di ruute ono ombide sey, y'ede: «Kun ollo, wede koosiyo'n bakadi koosiyo yi y'arkide ko? Para maŋ sirwan pay an di silditi adda k'olde. ⁴⁰ Sanallusu geŋ, yoŋ t'ekki wede dooyisadi ye, wo de wede tuuku yi-duuye beehiye maŋ, y'a t'ise aa wede dooyisadi. ⁴¹ Ki moo me ki woliyo unumu wede adda k'ersa leemada, wo undumu wede adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴² De mummino k'a aane ki di roote a leemada, k'a

t'eese: "Leema ki nuŋ, k'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá enno", wo undumu wede adda k'ersadá, kee batum ki ki y' wolloyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, injino k'a wolla kereŋ, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.»

Undumu ti innizi
(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

⁴³ «Undumu wede beehiye'ŋ, inŋi ulpi yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu toŋ, inŋi beehiye yi ki t'ehe ye. ⁴⁴ Undumu tuuku toŋ ki y' suune t'urzi k'inŋizi. Geŋ injino inŋi tormo ki ki rakke ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo inŋi k'inda biŋ ki ki rakke ye ekki woskani me. ⁴⁵ Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyo t'ettiyo ti suldi doŋ beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi doŋ ulpi y'ukume adda k'addi. Derec, munda wede wedusu y'okumso adda k'addi geŋno adfiya ti bizi me.»

Boydi sire
(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Ki moo me kune kun di n' waaku "Galmeegey, Galmeegey", wo kun ki t'isiyo ye munda wede n'un rootiyo me? ⁴⁷ Wede tuuku y'ettiyo ki tuddó, y'ollige onamó wo yi sooru eego maŋ, nuŋ n'un di roote yoŋ geŋ yi deeyiso aa wee wee. ⁴⁸ Yode geŋ yi deeyiso aa wede y'oozige boy. Yoŋ geŋ yi d'ittiba olde sohuru wo ita boy y'a di ziipe eego paŋiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a ûune i paldita waawiye. Bormo gette t'a nŋiia boy geŋno wo toŋ maŋ y'a k'iddira ye, kono boy geŋ oozigayi koduwo. ⁴⁹ Wo de wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede y'a t'iiziga boy a siido daa ki zaapu k'ita boy. Ooye y'a ûune i paldita waawiye. Bormo gette t'a nŋiia boy geŋno, wo a kaamiki boy a ruuge, a nulile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Matiye 8.5-13; Zaŋ 4.46-54)

¹ Aame Isa onamí a doŋ duuru y'a ti'n dinge pay maŋ, y'a t'iiziga y'a ingile geeger Kapernayim. ² A ume geŋ i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ i-d'ede wede naabo yi y' giyye baadan wo yi-t'iire eeni y'unto. ³ Aame goole k'asigiryagi geŋ y'illiga taaya k'Isa maŋ, yi d'igibe doŋ i dokkiyo Yawudiyagi miibi ki tukki yode, an i-d'obo bey kono y'a ette y'a uttey wede naabadí. ⁴ Kane deero geŋ an iiney a sirpa k'Isa maŋ, an i-d'iise obe bey an koddime, an'de: «Wede eŋ, y'iide kee k'a ette k'a di y' noogey, ⁵ kono yoŋ geŋ siidadey yi ti giyye, wo boy wede in di dooyiso toŋ ay iiziga yode.» ⁶ Injino maŋ Isa an di giyye ti kane kaŋ soo, an d'ingile. Aame yoŋ y'iiney goppon ti boy maŋ, goole k'asigiryagi meeda yi d'igibe lanziyagi, an i-di ruute, an'de: «Goolayey y'ede: Galmee'ki nuŋ, kee ki naate ye, kono nuŋ ni k'iide ye k'a ette ki boozó me. ⁷ Geŋ kono k'injino ni wulle tuddó maŋ, nuŋ batum o k'ede urzi n'a k'ette ki tuddá ye. Wo tiŋ geŋ miŋ ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee. ⁸ Injino nuŋ batum n'ottilso a doŋ deero t'eedó, wo i d'ede asigiryagi doŋ nuŋ goole t'eedan. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" maŋ, geŋ yi d'enjilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" maŋ, geŋ yi d'ettiyo. Wo aame ni

rootiyo a bulayó: “Naabo ette ki-t’iso!” man, geñ yi-ti t’isiyo.»⁹ Aame Isa y’illiga ono geñno man, y’a ziida giggiri kono yode geñ me, wo y’a-gime ki tukki don duuru don i yi daaniya, y’an di ruute, y’ede: «Kun ollo, n’un di rooto: Adda siido k’Izirayel batum ton, ni k’uune ye wede a zaape addi a Raa aa yode kino en me.»¹⁰ Wo kane don zina an di-gime ki boy, an iide man an y’uuney wede naabo y’uune bee.

Bald’iya k’ulo obulsu ki mandaayawa

¹¹ San man tin geñ Isa y’a ingile ki geeger sundutu Nayin, sanalliyagi ti don duuru baadan an di y’ daaniya. ¹² Aame y’iiney goppon ki biza bumbu ki geeger gettiyo man, an a-t’ikkima ti duwo an t’ette ottibe nuune k’ulo obulsu ki mandaayawa yon soo danjal y’inda. Wo don baadan ti geeger gette a itatu. ¹³ Aame Galmeega yi wulle erewo gettiyo man, i di t’ize sommagi, wo yi di ruute, y’ede: «Kon m’anna, m’ole ye.» ¹⁴ San y’a d’iide goppon ki sirpa sanjali y’a-butte, man don i sarkiya an t’ihira, wo Isa y’a ruute, y’ede: «Ulo ki nun n’a di rooto, ki t’onno!» ¹⁵ Man wede inda y’a t’iizi, y’a-guune, y’a iise rootiyo, wo Isa yi di y’ele a meedi. ¹⁶ Kane don pay orgiso t’anni ziida, wo an tamma Raa, an’de: «I udfó nebi goole a diinayin, wo Raa y’ukko noogiyo donzi!» ¹⁷ Wo a munda wede Isa y’ize geñ, rabiladi a-tiipe adda siido Ziide pay, wo ti siidiyagi pay don i ti duule.

Don zina ki Zan Batis

(Matiye 11.2-6)

¹⁸ A suldi don pay ize geñ, a goolayan Zan Batis sanalliyagi an i-di t’iide taaya. Man yon yi wiike don sire ti diinayan, ¹⁹ wo y’an igibe ki tukki Galmeega kono an ti y’ tondo: «Kee min Almasi Raa yi biire, san a etto ko? Kunun ay di dello wede doolo ko?» ²⁰ Aame an iiney a sirpa k’Isa man, an i-di ruute, an’de: «Kaye Zan Batis y’ayn’igibo kono ay ki ti tonde: “Kee min Almasi Raa yi biire, san a etto ko? Kunun ay di dello wede doolo ko?”» ²¹ A ume geñ min Isa y’an d’ele beeko a don k’eeni baadan, don kesiyagan soo soo, wo don an d’ede siitandani a eedan, wo konzayi baadan edayan y’an di’n ihinte. ²² San y’an di’n gime onaman, y’ede: «Kun’do a Zan, kun i-t’oodoy taaya a munda wede kun wulle wo kun illiga en me: Konzayi an di wolloji keren, don jekese an sooru beehiye, don bitife an t’ize kamilen, dungiyagi an d’ollige, don unto an di bilde, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a don an k’ede munda ye*» ²³ Wo unsuwo a wede y’a ziida zakidi kono nuuno bini dangul!»

Rootiyo k’Isa a tukki Zan Batis

(Matiye 11.7-11)

²⁴ Don zina ki Zan Batis an t’ingile man, san Isa y’a iise rootiyo a don duuru a tukki Zan, y’ede: «Kun iide k’adda balda wolloji ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t’agisa gettiyo ko? Aha! ²⁵ De injkino kun iide wolloji ki moo me? Ki wedusu yi t’usse kallagi majjandani ko? Wo de kane don ossiyo kallagi majjandani wo an lekkiyo togos geñ, an lekkiyo adda boydi mozagi. ²⁶ De kun iide wolloji ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n’un di rooto, yon geñ yi jiire nebi sey. ²⁷ Derec, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki Zan, an’de: “Kun ollo, nun n’a t’igiba wede zindó y’a ooguma ki poone ti kee, y’a di t’okkimey urzizá†.”»

* **7:22** 7.22 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1. † **7:27** 7.27 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, ti diine d'uwu d'of pay erayi an ehe geŋ, wede aase goole a ceere Zaŋ umbo. Wo in'kino toŋ maŋ, wede yoŋ neŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ, yoŋ goole yi jiire Zaŋ. ²⁹ Kane d'of pay ti d'of sed'fu jibaaye batum toŋ an di y'illiga, an di zuune Raa yoŋ ki diine, maŋ an d'iyye Zaŋ y'a ti'n zuyye batem. ³⁰ Wo kane Pariziyen ti d'of suuniyo k'oogoro, an di giigira munda wede Raa yi dehu y'aase a kane me, maŋ an di-tuuge Zaŋ y'a ti'n suyye batem me.»

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Doŋ an'kenno eŋ n'a t'eesse kane aa wee wee? An deeyiso aa wee wee? ³² Kane an deeyiso aa in'ni an ti guune a bere d'of duuru, an di waakutu eebaŋ, an d'eesiyo: "Kaye ay un di biha siraro toŋ maŋ, kun ki d'immira ye! Ay un d'ũure ōoro k'unto toŋ maŋ, kun ki d'ũle ye!"

³³ In'kino Zaŋ Batis y'iina geŋ, yi k'ombo mappa ye, toote k'in'ni biŋ yi k'iibe ye, wo kun di rootiyo, kun'de: "Yoŋ i-d'ede siitan a eedí." ³⁴ Wo nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede eŋ, n'iina maŋ ni d'ombo ni sofo, wo kun di rootiyo, kun'de: "Kun wollo, wede eŋ y'elkiyo miŋ a ombu ti sofo toote k'in'ni biŋ d'anŋal, yoŋ lanze ki d'of sed'fu jibaaye wo ti d'of k'oldiko ongo." ³⁵ Wo Raa'ŋ suuniyo k'ono ere i d'ede, d'uwu an ti zuune tod'te ki diine t'urzi k'in'nizi pay.»

Isa ti erewo t'isiyo oldíko

³⁶ I d'ede wede soo in'kino yoŋ Pariziyen, y'a wiike Isa y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide di wede geŋno wo an di-guune an d'oomi. ³⁷ I d'ede adda geeger gette, erewo sundutú ti m'olo k'isiyo k'oldíko. Aame t'illiga Isa an ti guune ombu di wede Pariziyen geŋno maŋ, ti d'umbo ulu dingile an ikkima ki m'okolo sundutú albaatir, adda egey d'of eediyadaŋ unse.

³⁸ Ti-t'iide dar k'Isa a ume zoŋdí wo t'a iise m'olo, zoŋdí t'a ti'n zuyye ti zumartú, t'a ti'n zippite t'ilaltú, ti-d'ize puuc a zoŋdí i-kaza otilsatú baadan a yoŋ me, wo ti di yirgite egey geŋ a zoŋdí. ³⁹ Aame yo Pariziyen wede i wiike Isa yi wulle in'kino maŋ, y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: «Aame wede eŋ yoŋ nebi ki kotto maŋ, y'a ti suune erewo ere i y' butte gettiŋ wee te, tod'te ere an amfu sundutú k'isiyo k'oldíko.» ⁴⁰ In'kino Isa y'a t'ihina bizí, yi di ruute a Pariziyen, y'ede: «Simo, nuŋ oo ede ono n'a di roote.» Maŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto.» ⁴¹ Isa y'a ruute, y'ede: «I d'ede d'of sire, an i di kime soŋko ki wede y'an ele see. Wede soŋ yi di-kime tamma meeda paat, wo soŋ tamma ada paat. ⁴² Aakede kane an k'iine kamatu ye geŋ, wede y'an d'ize beeko, sirwan pay seezan y'an di y'iide. Kane d'of sire geŋ, wede a yi geyye a di ceere tuuku me?» ⁴³ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «A elkiyadó maŋ, yi ize beeko a wede seezi baadan a jiire wo yi-di y'iide geŋno.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ono geŋ ki ti'n dikke derec.»

⁴⁴ Maŋ Isa y'a-gime ki tukk'erewo gettiyo, wo yi di ruute a Simo, y'ede: «Erewo ette ki ti wollíyo de'ŋ? Nuŋ ni-t'iido adda boozá wo ahu toŋ k'o k'eele ye k'opilso zoŋdó me, wo de tod' t'o t'upile zoŋdó ti zumartú wo t'a zippite t'ilaltú. ⁴⁵ Kee ki ki n' ziida yop k'o k'ize puuc a tobbisadó ye, wo de tod'te t'ume n'iina geŋ miŋ, ti k'iili ye k'isiyo puuc a zoŋdó me. ⁴⁶ Kee egey k'in'ni k'olibiyee a eedó k'o ki yirge ye, wo tod' t'o di yirgite egey d'of eediyadaŋ unse a zoŋdó. ⁴⁷ Kono kamo n'a di rooto: geyyiso ere baadan t'ize gette i-kaza t'oldíkatú ere baadan, tod' t'uune tambobino. Wo a wede ooniyo tambobino k'oldíkadí baata geŋ, yi geyyiso

tonj baata kay.» ⁴⁸ Injino manj Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Oldikadi ni t'ize tambobino.» ⁴⁹ Kane donj i-guune ombfo ti yode'ŋ, wede sonj yi d'elkiyo adda k'addi k'addi, an'de: «Ita donj kino enj minj ti too me, isiyo tambobino k'oldiko tonj yi d'aaniya me?» ⁵⁰ Wo Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Kono konj mi ziipe addi a nunj genj, m'utte m'aaho ti toose.»

8

Erayi donj i daaniya Isa

¹ Sanj manj tinj genj Isa y'a t'iiziga, yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi kazita Rabila Majaanawa ki Moziko Raa. Kane sanalliyagidonj koomat makumu sire genj a itadi, ² ti erayi miibi donj y'an ilmito siitandani wo y'an d'elo beeko a endanzan. Kane erayi genj Mariyam ere an ti waaku Mariyam ti siifo Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettu, ³ Zane ere ki Kuuza wede i yeeriyo boy ki mozigo Erod, Suuzan wo erayi donj ti doolo tonj ede baadan, kane genj an di noogiyo Isa ti sanalliyagi ti beezan.

Ono ombife t'urzi wede korso (Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

⁴ Ti geeger ere tuuku tonj, donj baadan an d'iide tukk'Isa, an di-t'ugiyi. Manj y'an di'n duuye t'ono ombife enno, y'ede: ⁵ «I d'ede wedusu soo injino yi t'iide korso buzuni k'adda doomizi. Aame yi sakkisa genj, buzu ongonj a-zilditi a urzi, duwo an aa t'inyilse wo embi an aa di tifbe. ⁶ Buzu ongonj sonj a-zilditi a ume t'adda'ŋ pangiragi. Kane genj i t'udde manj, a biha kono kuyyo umbo. ⁷ Donj sonj a-zilditi adda k'ahimagi, kane genj a t'udde wo ahimagi an iiziga manj, an di'n ippe. ⁸ Donj ongonj sonj a-zilditi a siifo ere beehiye, kane genj a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inni meeda meeda.» Manj Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo!»

Oodibe k'ita a urzi k'ono ombife (Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

⁹ Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «Ono ombife genj i-kaza moo me?» ¹⁰ Yonj y'an di'n gime onamanj, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi donj ombife ki Moziko Raa te, wo a donj ongonj suldi genj an an rootiyo'ŋ t'ono ombife. Injino kane'ŋ an di woliyo, wo munda an ki y' woliyo ye, an d'ollige, wo ono itadan an ki ti suuniyo ye.

¹¹ Kun ollo, ette ita k'ono ombife: Buzu genj, i-kaza ono Raa. ¹² Buzu wede i zilditi a biza k'urzi genj, i-kaza duwo donj ollige ono Raa. Sanj Meeda siitandani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addan ti t'oddipe kono an ki ti zaape addan a Raa wo an ki t'oone uttiyo ye. ¹³ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi genj, i-kaza duwo donj ollige ono Raa, kesiko an di'n seedu t'ulbe unse. Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addan ye, an di zaapu addan ki peedo boolonj, wo aame i aaniya naamiya munda manj, urzi zaapu k'addan a Raa an d'ooliyo. ¹⁴ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi genj, i-kaza duwo donj ollige ono Raa, wo de sanj elkisito, dehutu k'urzi maala wo unsuwo lekkiyo duniya i ceeriyo eedan. Injino an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ¹⁵ Ki dangju buzu wede i zilditi a siifo ere beehiye'ŋ, i-kaza duwo donj ollige ono Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo, an seedu zakidi an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebanj ti doolo.»

Ono ombide a tukki pitila
(Markus 4.21-25)

¹⁶ «Wenda soo tonj y'a t'oyye pitila kono y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'onjali umbo. Ki too manj y'a dodde t'awwa kono donj ette k'adda biino an di wolle toore. ¹⁷ Suld'i donj pay ombide'n, sanj onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono donj i ki dehu duwo an k'olliga ye genj, sanj onniyo soo an di'n olliga, a t'adda a toore. ¹⁸ Injino manj kun koonna mentikagi a urzi k'ollige genj me. Derec, a wede i-d'ede'n, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye genj, mundazi wede boolonj y'elkiyo yi t'oona tonj, an i-t'amba.»

Mekk'Isa ti zembadi
(Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

¹⁹ Mekk'Isa ti zembadi an t'iide an di y' t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode ye kono duwo baadanj. ²⁰ Duwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meedá ti zembadá kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.» ²¹ Wo de Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Meedó ti zembadó, kane donj ollige onoo Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jüre maaye baadanj
(Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

²² Onniyo soo Isa ti sanalliyagi an di gili adda tooko, manj y'an di ruute, y'ede: «In ti doopo'nj ti dar bar* ti nee.» Wo kane an d'ingile. ²³ Aame an doopide genj, Isa y'a udige kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye baadanj adda bar, tooko i t'ooniyo t'ahu, an t'ize oonje kono t'an di ti'n sooyiso. ²⁴ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi, an di y'inne kanj dollite, an'de: «Wede dooyisadey, wede dooyisadey, kine in t'unto!» Manj Isa y'a t'inne, y'an idfise maaye ti ahu donj i kolzite baadanj genj me, wo a kaamiki maaye y'a ziida, ahu an t'udige defdefek. ²⁵ Sanj Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu addugunj a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziida, an ziida giggiranj wo an di rootiyo tuddanj, an'de: «Yode enj moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu tonj an d'ollige onami me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitandani a eedi
(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

²⁶ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a daana siido Galile. ²⁷ Aame Isa yi deegu ti tooko genj, i d'iide wedusu injino ti geeger gettiyo, y'iide'nj y'a y'ikkima. Yo wede genj i-d'ede siitandani a eedi, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a boy ye, lekkiyadi adda diine muuziyagi. ²⁸ Aame yi wulle Isa manj, y'a iise dollite, y'a ire zond'i wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nunj me, Isa Ulo ki Raa goole a jüre pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.» ²⁹ Yi ruute injino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'adfo ti tukki yode me!» Siitan gette tanj baadanj ti-ti y' sedfioyo a siido. Injino manj beydi an di kettiso ti zinjiri wo zond'i an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayi soo, tonj umbo yi-ti dambu, siitan t'a-di d'engilso k'adda balda. ³⁰ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede genj yi di'n gime onami, y'ede: «Nunj sundó Donj Duuru.» Yi rootiyo injino kono siitandani a eedi baadanj. ³¹ Wo kane siitandani an i d'obe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'engile k'adda k'olde wede aakede buldume ye.

* **8:22** 8.22 Bar gette tod'te a Galile, siido ere ti dar bar gette i lekkiyo kane donj Yawudiyagi ye.

³² A ume geŋ i d'ede torŋo meeda ki kinzir an elso ekki kesse. Kane siitandani an i d'obe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirdari genno, maŋ y'an d'iyye. ³³ Injino siitandani t'ekki wede geŋ an t'udŋe, an t'iide adda kinzirdari. Wo torŋo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³⁴ Aame kane doŋ k'elso an wulle munda wede ize geŋno maŋ, an d'ukke wo an an t'iide taaya a doŋ adda geeger wo a doŋ i lekkiyto a dombi pây. ³⁵ Duwo geŋ an t'udŋito wolliso ki munda wede ize. An iina a sirpa k'Isa maŋ, an y'uuna wede i ede siitandani a eedí wo an t'udŋe geŋ, yoŋ yi-guune a ume zoŋ k'Isa, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Injino kane geŋ orgiso t'anni ziida. ³⁶ Kane doŋ i wulle munda wede ize, an an t'iide taaya kaŋ mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a y'utte me. ³⁷ Injino maŋ kane doŋ siido pay an i-di ruute a Isa ti siidadaŋ y'a engile, kono orgiso ti'ni ziida baadaŋ. Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile.

³⁸ Wede i ede siitandani a eedí wo an t'udŋe geŋ, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede: ³⁹ «Ki-kama di kee wo k'an t'ododoy taaya a suldí doŋ pay Raa y'ize a kee geŋ me.» Maŋ wede y'a-gime, y'an di-gizite a doŋ geeger suldí doŋ pay Isa yi ize a yode geŋ me.

*Elíyo beeko a erewo wo baldíya k'uto Zayiris
(Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)*

⁴⁰ Isa yi-gimo ti dar bar t'inno maŋ, doŋ duuru an di y' ziida bey sire kono kane pay an yi dellíyo. ⁴¹ Aame geŋ i d'iina wedusu sundí Zayiris, yoŋ goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire a zoŋ k'Isa wo yi-d'obe bey y'a ette di yode, ⁴² kono i-d'ede utí tiŋ soo daŋŋal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tuddutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode geŋ, doŋ baadaŋ an di y' ŋayyu t'enŋo t'enŋo. ⁴³ Ti diine doŋ duuru i d'ede erewo soo injino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a doŋ daawiya, wo umbo wenda soo toŋ yi ki ti diiwe ye. ⁴⁴ Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí. A kaamiki yip obite puuzo a ihira. ⁴⁵ Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Maŋ Piyer y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kee duwo an ki ŋayyu t'enŋo t'enŋo.» ⁴⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nuŋ wenda yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a udŋe ti tuddó.» ⁴⁷ Erewo t'uwwe maŋ Isa yi ti zuune, injino to t'a iire zoŋdí ti ŋoŋŋirso burbur. A daana doŋ duuru geŋ ti di t'iide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me. ⁴⁸ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m'utte m'aaho ti toose.»

⁴⁹ Aame Isa y'a ti rootiyto injino geŋ, wede zina y'okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'íhe, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.» ⁵⁰ Wo ono geŋ Isa yi'n illiga, maŋ yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno daŋŋal, utá t'utta.» ⁵¹ Aame an iiney adda boy ki Zayiris maŋ, a doŋ duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zaŋ, Zak wo meek'uto ti mekk'uto daŋŋal. ⁵² Kane duwo pay an d'ollite móolo daŋkar kono k'uto. Injino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ôole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁵³ Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me. ⁵⁴ Wo yo Isa geŋ yi ziida beytú, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'onno!» ⁵⁵ A kaamiki undutú

t'a gimo wo t'a t'iiziga. Man̄ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo ombo.»
⁵⁶ Kane maawutú an ziidá giggeran̄, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenda soo toj kun i roota ye a munda wede ize en̄ me.»

9

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire (Matiye 10.1-9,11-14; Markus 6.6-13)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki lommitte siitandani don̄ pay an t'ooney a daanadan̄, wo k'eliyo beeko a endani duwo. ² San̄ man̄ y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a don̄ k'eeni, ³ wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwagun̄ munda a beygun̄ kun amba ye, ise dalka, ise eese, ise munda k'ombo, ise son̄ko, ise wede tuuku toj kalle ki sirwe y'amba ye. ⁴ Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziid̄ey man̄, kun di lekkoy an̄gen̄no bini en̄gilsagun̄ t'ume gen̄no. ⁵ Aame tuuku duwo an un ki'n ziid̄ey ye man̄, a en̄gilsagun̄ ti geeger gette, odde zongun̄ toj kun a ti tottigoy, gen̄ i-kaza Raa ulbí un̄se ye ti kane me.» ⁶ In̄kino kane sanalliyagi an d'ingile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a don̄ k'eeni a ume tuuku toj man̄.

Erod ulbí i ood̄iyo kono suma k'Isa ti m̄oelo (Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

⁷ Erod yon̄ wede goole yi dokkiyo siid̄o Galile, y'a illiga taaya ki suldi don̄ pay isiyto gen̄ me. Wo munda y'a roote yi ki suune ye, kono don̄ on̄gon̄ an'de: «Zan̄ Batis yi bildo ti diine don̄ unto me.» ⁸ On̄go an'de: «I gimo ki siid̄o nebi Eli.» On̄go son̄ an'de: «I bildo nebi soo ti diine nebiyagi don̄ ti kaaga.» ⁹ Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zan̄ miñ nun̄ batum n'an di ruute a asigiryagi an di-d̄ikke t'eedi me. Wo de wede gen̄ miñ tuuku me, d̄oo miñ ni d'ollige yi d'isiyto suldi pay gen̄ me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat (Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

¹⁰ Kane don̄ zina k'Isa an ti gimo man̄, an i-di t'iide taaya a naabo pay ere an izo. Man̄ y'a ti'n wiike an d'ingile ti yode, an t'irga siidan̄ goppon̄ ti geeger an ti waaku Betsayda. ¹¹ Wo kane don̄ duuru, umayi an di y'illiga wo an di'n diine. Aame duwo an iina man̄, Isa y'anni ziid̄a bey sire, y'an di gizite urzi Moziko Raa, wo a don̄ i dehu beeko tuddan̄ y'an d'ele beeko.

¹² Peedo t'ette k'ooriyo man̄, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Don̄ duuru en̄ ki'n agiba, an t'ette k'adda k'illiyagi ti boydi don̄ doome go-goppon̄ en̄no, kono an di t'ooney ume moone ti ombo, kono kine en̄ adda balda.» ¹³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Man̄ kane an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miñ mappa paat wo puuni sire dan̄jal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay d'owilo ombo a don̄ duuru pay en̄no man̄.» ¹⁴ An ruute in̄kino kono kane don̄ duuru an t'iide kuuli suma dupu paat.

Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo en̄ kun ti'n kondita kan̄ ogiysito ada paat, paat.» ¹⁵ Kane sanalliyagi an t'ize aa y'an ruute, an ti'n gundite pay. ¹⁶ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire gen̄no, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette.

Maŋ mappa ti puuni y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a doŋ duuru geŋŋo. ¹⁷ Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a fiide dappa koomat makumu sire.

Isa miŋ yoŋ wee wee?

(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

¹⁸ Onniyo soo Isa y'a t'irga siidi ti sanalliyagi, yi ton-diyo Raa. Aame geŋ y'anni tunde, y'ede: «Doŋ duuru an rootiyo nuŋ wee wee?» ¹⁹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Doŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, doŋ ongo an'de kee nebi ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga i bildo me.» ²⁰ Wo yoŋ y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nuŋ wee wee?» Piyeŋ yi di'n gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

²¹ Maŋ Isa y'an d'undirde kono ono geŋ a wenda soo toŋ an'ni ki roota ye. ²² Wo y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, i dehu n'a dabirey baadaŋ. Doŋ i dokkiyo doŋziŋ, deero doŋ sedefe ti doŋ suuniyo k'oogoro paŋ an di n' kiigirey, fuwo an di n' seedey an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldey.»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²³ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute a doŋ pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddi batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ²⁴ Inkiŋo wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno maŋ, y'a t'utta. ²⁵ A wede koduwatuu moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge ise y'a t'ettey k'ume daggiya me? ²⁶ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nuŋ wo a onamo maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, aame n'etto ti daryikado wo ti daryika ere ki Meego wo ti ere ki maaleekiyagi doŋ kamileŋ geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukuyagi kay a wede geŋ me. ²⁷ Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Doŋ ongoŋ ti diine kane doŋ ankeŋŋo eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa te.»

Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar

(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

²⁸ T'ume Isa y'a ti ruutite onami geŋ fiide suma k'onniyo gessire maŋ, y'awiike ti yode Piyeŋ, Zaŋ wo Zak, an d'ingile k'ekki makkolo kono an tondey Raa. ²⁹ Aame yi ton-diyo Raa geŋ, ume k'edayi a-gime siidi wo kallagi a t'ize tuwardi kar. ³⁰⁻³¹ A ume geŋ a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane ŋ i d'ede kuuli sire an rootiyo t'Isa, kane geŋ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki dangu naabadi, y'a-t'indey a Zeruzalem. ³² Piyeŋ ti eebi ŋ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maŋ, kane an woliyo toore adfiya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'ihira a sirpadi. ³³ Kane kuuli sire geŋ Isa an y'iili maŋ, Piyeŋ yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye ŋ kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoŋ yi ki y' suune ye munda wede yi rootiyo geŋ me. ³⁴ Aame yi rootiyo inkiŋo geŋ, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me. Aame dondirso ti ti'n ippe maŋ, orgiso t'anni ziida. ³⁵ Wo t'adda dondirso an d'illiga golla, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!» ³⁶ Aame golla ti rootiyo geŋ, kane an woliyo ŋ uupe Isa siidi danjal. Kane sanalliyagi a munda wede an wulle an d'inniga deddefek, aame geŋ munda a wenda soo toŋ an i ki ruute ye.

*Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi
(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)*

³⁷ Soggo ti soohe an ti d'iige t'ekki mukkolo man, aame geŋ doŋ duuru an t'iide okkime k'Isa. ³⁸ Man ti diine doŋ duuru i d'ede wedusu, y'a idili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tondiyo, ki wollo sommagi k'ulo nuŋ, kono yoŋ miŋ soo daŋŋal. ³⁹ Siitan ti y'ambu man, a kaamiki yi d'eesiyo dollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizi i d'adfiya goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa baadan wo ti dehu ti ki y'ooli ye. ⁴⁰ Nuŋ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.» ⁴¹ Man Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune doŋ ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki da-daayum koo ti kune me? Ulá k'a edi kenno.» ⁴² Aame ulo y'ette k'ume k'Isa geŋ, siitan gette t'a ti y' zidde a siifdo, y'a di zihite bar bar. Wo de Isa y'a t'iddise siitan te kono t'a t'adde ti tukk'ulo me, man ulo ŋ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegi. ⁴³ Wo duwo pay an ziida giggiran a toogo ere baadan ki Raa gette.

*Ono k'Isa doŋ ki sirwe k'untadi
(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)*

Aame kane pay an seedfu giggiran botto a munda wede Isa y'ize geŋ, yoŋ y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: ⁴⁴ «Kune ŋ kun ollo koduwo munda wede n'un roota en me: Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey duwo.» ⁴⁵ Wo kane ono geŋ itadan an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombidde inokino itadan an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono geŋ me.

*Wee wee goole a jiire?
(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)*

⁴⁶ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tuddan kono an dehu an di suune, ti diinayan miŋ wee wee goole a jiire me. ⁴⁷ Elkisadan gette Isa y'a ti zuune. Inokino man yi wiike ulo ŋenku, y'a y'ihira a daanadi, ⁴⁸ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi seedfu ulo aa yode en bey sire kono y'umbe a sundó man, geŋ aa yi seedfu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seedfu nuuno man, geŋ aa yi seedfu wede i n'igibo pay. Derec, yo wede ti diine kune pay en yoŋ ŋenku a jiire man, geŋ yode wede goole a jiire me.»

*Wee wee yoŋ ki kune me?
(Markus 9.38-41)*

⁴⁹ Man Zan y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo inokino yi lommite siitandani ti sundá, wo ay di dihe ohirayi kono yoŋ ti diinayey ye.» ⁵⁰ Wo Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Kun y'ohira ye, kono wede adugun ye geŋ yoŋ ki kune.»

Doŋ k'ille soo ki siifdo Samari an giigira Isa

⁵¹ Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute goppon man, y'a ziida zakidi y'a t'ette ki Zeruzalem. ⁵² Yi d'igibe doŋ zina an d'uugume poone. Kane an d'ingile, man an t'iide adda k'ille soo ki siifdo Samari kono an i-di t'okkimey ume deeguzi. ⁵³ Wo kane doŋ k'ille gette an di-tuuge an di y' seedfa me, kono yoŋ y'ette ki Zeruzalem. ⁵⁴ Aame kane sanalliyagi Zak wo Zan an illiga inokino man, an di ruute, an'de: «Galmeegey, kee ki dehu man, ay tonde uwwo ti kandaane t'a deego t'an uute mendan?» ⁵⁵ Wo de Isa y'an gime, wo y'an di'n iipide. [y'ede: «Kune kun ki suune

ye, unde ere tuuku un ede te. ⁵⁶ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iido'ñ kono n'a ki dagge undiyagi d'uwu ye, wo n'an utte.»] Mañ an d'ingile ki ille ti doolo.

*Doñ i dehu daaniya k'Isa
(Matiye 8.19-22)*

⁵⁷ Aame kane a urzi geñ, i d'ede wedusu soo inokino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geñ me.» ⁵⁸ Wo Isa yi-ti'n gime onami, y'ede: «Boo ti boyd'utú wo embi toñ ti boyd'izan, wo d'e nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

⁵⁹ Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede geñ y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó d'o.» ⁶⁰ Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane doñ aa unto an d'ottiba tuddañ, wo kee k'engilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»

⁶¹ Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, ni ki daana, wo d'e k'o eeli urzi n'a di t'eeso doñ boozó d'o.» ⁶² Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti bunğari wo y'a gelde ki daari geñ, yon beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

*Naabo ki sanalliyagi k'Isa kane ada sarat makumu sire
(Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)*

¹ Sañ mañ tin geñ Galmeega yi biire sanalliyagi ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y'an ikkipe sire sire, an d'uugume k'adda geegiryagi ti omagi pay doñ yode batum yi dihe y'etta. ² Y'an di ruute, y'ede: «Kane doñ duuru en aa doome goole y'ize k'aydu, wo doñ naabo baata. Inokino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo doñ naabo k'aydu. ³ Anken kun engilo! Kun ollo, n'un agisa en aakede inñi dambami k'adda diine sullibagi. ⁴ A beygun sonko kun amba ye, ise eese, ise tobiyagi ti doolo toñ mañ. A urzi wenda soo toñ kun t'eesey ye.

⁵ Aame kun t'iidey adda boy tuuku mañ, ki poone kun d'eesoy: "Toose Raa ti koonaa adda boy enño." ⁶ Aame wede i dehu toose a ume geñ ede mañ, toose kune t'a koonoy eedí. Wo aame wede inokino umbo mañ, toose kune t'a-kamoy ki tuddugun. ⁷ Boy wede unni ziid'ey mañ, kun lekkoy anğenño, kun d'oomoy, kun d'ooboy munda wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ñ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey doñ y'an naabiya. Kun d'ettitey boy ti boy ye.

⁸ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziid'ey mañ, kun oomoy munda wede an un t'eley me. ⁹ Adda geeger gette, kun an eloy beeko a doñ k'eeni, wo a doñtú kun an di rootoy, kun'de: "Moziko Raa t'iina goppon ti kune." ¹⁰ Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo doñtú an un ki'n ziid'ey ye mañ, kun d'engiloy bere doñ duuru wo kun an di rootoy a doñ pay, kun d'eesoy: ¹¹ "Kaye odde siid'agan wede a zon'fey toñ ay un ti y' tottigo, geñ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kune me. Wo geñ ono en kun'ni suuno kod'uwu: Moziko Raa t'iina goppon ti kune." ¹² Kun ollo, n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane doñ geeger Sodom booradan t'a koonaa soodo ti doñ ki geeger gettiyo.

¹³ Dabar a kune doñ geeger Korazen! Dabar a kune doñ geeger Betsayda! Derec, aame suldí k'armika doñ Raa y'ize di kune geñ anki y'aase a geeger Tir ti Sidon mañ, anki ti kaagine doñzan an t'ossite kallagi moolo wo

tuddaŋ an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyaɗaŋ. ¹⁴ Kono kamo onniyo ere Raa yi ðekka booro gette, kane ðoŋ geeger Tir ti Sidon booradaŋ t'a koona soodo ti ere ki kune. ¹⁵ Wo kune ðoŋ geeger Kapernayim, kun elkiyo miŋ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha! Raa y'un ti'n ðeega adda diine ðoŋ unto.» ¹⁶ Isa y'an di ruute sey a sanalliyagi, y'ede: «Wede un ollige maŋ, geŋ aa y'ollige nuuno. Wede unni koogire maŋ, geŋ aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni koogire maŋ, geŋ aa yi koogire wede i n'igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

¹⁷ Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire geŋ an di-gimo ulbaŋ ðoniyo t'uŋsuwo, wo an di ruute, an'de: «Galmeegey, siitandani toŋ an ayn'ollige aame ay an rootiyo munda ti sundá maŋ.» ¹⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni woliyo Meeda siitandani, t'a iiro ti kandaane aakede omile mizzi. ¹⁹ Kun ollo, n'un ele toogo ere kun d'ozire t'ekki mimbayi, t'ekki'ottiyagi wo t'ekki toogo pay ere ki adu, wo munda un d'isa ulsu a kune umbo. ²⁰ Wo beehiye kune ulbuguŋ un isiyo uŋse kono siitandani an un ollige, wo ki too maŋ beehiye a ceere ulbuguŋ aase uŋse kono sumbiyaguŋ raanjiyta adda mattup ki Raa a kandaane.»

Isa ulbí uŋse

(Matiye 11.25-27)

²¹ Aame geŋno batum, Isa Unde Kamileŋ ti di'n ûune addi t'uŋsuwo wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, kee Galmee'ki kandaane ti siifo, ni ki tamma kono suldi eŋ k'an di'n umbida a ðoŋ suuniyo k'ono wo a ðoŋ eedaŋ soodo a elkiso geŋ me, wo k'an t'iidiba ita a ðoŋ aa inŋi sunŋi. Eyye Mee'ki nuŋ, geŋ ki dihe suldi a t'ise inŋino. ²² Suldi pay Meego Raa y'o n'ele a beezó. Wenda soo toŋ a suune Ulo umbo, i y' suune Meega ðaŋŋal, wo wenda soo toŋ a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane ðoŋ Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi ðaŋŋal.»

²³ Saŋ maŋ Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute a kane siidan, y'ede: «Uŋsuwo a kune a munda wede kun woliyo eŋno. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto, nebiyagi baadaŋ ti mozagi baadaŋ an dihe aŋ di wolle munda wede kun woliyo eŋno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige eŋno, wo an gi di y'illiga ye.»

Ono ombife a tukki wede beehiye ti siifo Samari

(Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31)

²⁵ Onniyo soo, wede suuniyo k'oogoro yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono a Isa. Inŋino maŋ y'a d'iide sirpaɗi, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «An riije adda mattup k'oogiradiŋ moo me? Moo me ki gariya adda me?» ²⁷ Wede geŋ yi di'n gime onami, y'ede: «An riije, an'de: “Ki geyyo Galmeege Raaza ti adda pay, ti unda pay, ti toogada pay wo ti elkisada pay*.” Wo soŋ an'de: “Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†.”» ²⁸ Inŋino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Onama ki ni ruute geŋ ðerec. K'iso inŋino wo k'a lekka.»

²⁹ Wo wede suuniyo k'oogoro yi dehu y'a t'okkima bizi, inŋino y'a tunde Isa, y'ede: «Bakado wee wee?» ³⁰ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «I d'ede wedusu soo inŋino, yi ðeegu ti Zeruzalem y'ambe ki geeger Zeriko. Yo

* **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. † **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

yi-t'iire bey d'ofon d'ekkiyo k'urzi, suldfizi an t'uube pay, an di y' gusse, an di y'iili pulpul a siidfo wo an d'ingile. ³¹ Saŋ maŋ i d'iido wede sedefke yi d'eeegu t'urzi geŋŋo kay. Aame y'iina yi wulle wedusu kaŋ moone maŋ, y'a udfde dokki ti yode, y'a ingile. ³² Injino kay i d'iido wedusu yonj ti biza bumbu Lebi y'iina a ume geŋŋo, wo aame yi wulle wede geŋŋo maŋ, y'a udfde dokki ti yode, y'a ingile. ³³ Saŋ i d'iido Samariten yi t'ette torguwo, y'a iina a ume geŋŋo kay. Aame yi wulle wede geŋŋo maŋ, i di t'ize sommagi baadaŋ. ³⁴ Y'a d'iide gopponj ki tuddi wo a kund'ayi yi d'ifiti egey ti toote k'inŋi biŋ, maŋ yi di gittite. Y'a di y'umbe eego buurizi, y'a-di t'iide k'adda k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume d'eeegu torgagi, y'a-t'udige d'ok. ³⁵ Soggo ti sohe maŋ, yi d'iid'iba tamma sire, yi-d'ele a wede foy wo yi di ruute, y'ede: "Wede eŋ k'a-t'udigo d'ok a eedi. Wo soŋko ette a biita toŋ ki y'oola ye, aame ni-gimo maŋ, munda wede ki dagga kono yode geŋ, nuŋ batum n'a di y' t'ela."»

³⁶ Maŋ Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyad' maŋ, ti diine d'ofon torguwo ad'o geŋ, wede tuuku baka ki wede d'ofon k'oogire an yi gusse me?» ³⁷ Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onami, y'ede: «Bakadi wede i ize adde koduwo a yode geŋŋo.» Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Geŋ k'odo, kee toŋ k'aasoy injino kay.»

Isa yonj di Mariyam ti Marte

³⁸ Aame Isa kane ti sanalliyagi an sooru a urzi geŋ, an t'iide adda k'ille soo, a ume geŋ i d'ede erewo sundutu Marte tod' t'anni ziiida di tode. ³⁹ To Marte i-d'ede teematu sundutu Mariyam, tod' t'a-guune a sirpa zonj ki Galmeege ti d'ollige ono d'ofon yi dooyiso. ⁴⁰ Marte gette naabo zigile i ti ziiida, t'a d'iide k'ume k'Isa ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee a-ki kaza munda ye koo, kunuŋ teemad'o gette naabo pay t'o d'iili a nuŋ siid'o me? Injino ki rooto t'a di n' nooge» ⁴¹ Maŋ Galmeege yi di'n gime onamtu, y'ede: «Marte, Marte, koŋ ulbi i-d'ood'iyi wo mi d'elkiso ki suldi baadaŋ, ⁴² wo munda soo d'afŋal wede i dehu m'aase me. To Mariyam ti biire munda wede majjaane a jiire, wenda yi k'aane yi ki t'ood'iba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi tondiyo Raa

(Matiye 6.9-13)

¹ I d'ede onniyo soo, Isa yi tondiyo Raa a ume soo injino. Aame y'a ti d'inge ti tondiyo maŋ, wede soo ti diine sanalliyagi y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'ay ti'n dooyi urzi tondiyo Raa, aakede Zaŋ Batis y'a duuye sanalliyagi.» ² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde Raa maŋ, kun d'eeso:

“Meegey,

kee k'iso duwo pay an di suune kee Raa kamileŋ,

Mozikada k'a-di t'edi.

³ Onniyo ti onniyo k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

⁴ K'ay t'isi tambobino a old'iko ere ay ize a kee,

kono kaye toŋ ay isiyo tambobino a wede tuuku ay ize ulsu kay.

Wo k'ayn'ooli ye adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'old'iko ye.”»

Ombiŋe a urzi tondiyo Raa

⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagun i-d'ede lanje, y'a ette ki boozí a did'fo meeda, wo y'a t'eese: "Lanje ki nun, kee k'o eeli mappa afo, ⁶ kono wede soo ti diine lanziyagó y'iina ti torguwe ti nuuno, wo nun munda k'ombo ni di t'ele umbo." ⁷ Yo lanjayi ummey t'adda biino y'a t'eese: "Kee ki n'oolo ded'dek, kono t'innizó biza n'ay t'ippe baa, ay moone, ni k'aane ni ki t'ooziga n'a-ki t'ele mappa ye." ⁸ Wo kun ollo, n'un di rooto, lanjayi yi t'ooziga yi-t'ela suldi don pay yon yi dehu, kono yon lanjayi ye, wo kono yon yi kod'dime baadan a munda wede yi dehu me. ⁹ Wo nun n'un di rooto: Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehitu wo kun t'oona, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ¹⁰ Wede tuuku yi tondiyo man, munda an i-d'eeliyo, wede yi dehitu man, yi d'ooniyo, wo wede yi koppio biza man, an i di t'ohine. ¹¹ Meege tuuku ti diinagun, aame ulí [yi tunde ombo man, yi di t'ele mokkolo me? Kool yi tunde puuniso man, yi di t'ele miipo me? ¹² Koo yi tunde kumilso man, yi di t'ele otto me? Aha, umbo! ¹³ Injino man kune don addugun ulpi ton, kun suune eliyo suldi don majjandani a innigun. Wo gen tan miibi a ceere Meega Raa a kandaane y'aane y'an t'ele Unde Kamilen a don i yi tondiyo me!»

Isa ti Belzebul

(Matiye 9.32-34; 12.22-30; Markus 3.22-27)

¹⁴ Onniyo soo, Isa y'a-t'ilmi siitan ere wede'η ti t'ippe bizi yi k'orbe ye gen me. Aame siitan gette ti t'udd'e man, wede gen bizi a t'ihina, y'a iise ono, wo kane don duuru an ziida giggeran. ¹⁵ Aame gen don ongo ti diinayan an di ruute, an'de: «Tode Belzebul Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!» ¹⁶ Don ongon an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Injino man an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika, a kize yon Raa yi y'igibo. ¹⁷ Wo Isa y'a zuune elkisadan, injino man y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku don'tu an deyyiso ti tuddan man, mozikadan a latte, boydizan a di ruugite wede son ekki bakadi bakadi. ¹⁸ Gen injino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú man, gen an deyyiso ti tuddan batum. Wo de gen ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! Ni rootiyo injino kono kun'de, ni lommite siitandani o eliyo toogo Belzebul. ¹⁹ De injino man, don a itagun an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Gen kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno gen derec ye. ²⁰ Wo de gen, nun o eliyo toogo Raa ni lommite siitandani me man, gen i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²¹ Aame wede'η toogo ti aryagi gen boozí y'a ti y' boohe, injino man maaladi wenda soo ton y'a ki botte ye. ²² Wo de aame i ido wede toogo ti yode wo yi y' jiire man, aryagi don pay yi zaapu addi gen y'a-t'oobe, wo suldi don pay y'a siki y'an di dokkida a duwo.

²³ Wede yon ki nuuno ye'η, yon aduzó, wo wede y'a ki n' noogiyo ki tussiyo ye'η, yon yi teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu

(Matiye 12.43-45)

²⁴ «Aame siitan ti tukki wedusu ti t'addiya man, ti d'engilso k'adda balda dehitu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. Injino ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: "Ni-kime k'adda bindó ere an di n'ilmo." ²⁵ Wo a kamatu gette, t'iide'η ti-t'uuney biino rookiyo kamilen wo suldutú okkime beehiye. ²⁶ Injino man ti di kama k'adda balda, t'a

waaku siitandfani ti doolo sarat bundidí a jiire tode sey. An di-kama kan soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo, i-t'isiyo boozan. Injino yo wede genj, lekkiyadi ere k'íta i-t'isiyo ooñe i ceeriyo ere ki poone.»

Uñsuwo ere a jiire

²⁷ Aame Isa yi rootiyto injino genj, i d'ede erewo soo injino ti diine donj duuru, ti di ruute ti golla awwa, t'ede: «Uñsuwo a erewo ere t'a ki zirke adda k'addutú wo k'a uude udutú.» ²⁸ Wo yonj yi di ruute, y'ede: «Wo uñsuwo a jiire a kane donj ollige ono Raa wo an di sooru eego.»

Tondiyo ki munda k'armika *(Matiye 12.38-42)*

²⁹ Kane donj duuru an d'ettiyo k'ume k'Isa. Aame an t'ugiyi manj, y'a iise rootiyto, y'ede: «Ita duwo donj ankenno enj, kane donj ulpi, an tondiyo munda k'armika a kize Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye manj. ³⁰ Kun suune Zonas y'a guune munda wede Raa y'an di gize a donj geeger Ninib*. Genj injino nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a koona munda wede Raa y'an kiza a donj ankenno kay. ³¹ A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandí† t'a ooziga ki tukki duwo donj ankenno, wo t'an di roota: “Kune'ñ booro t'unni ziidá.” Ti roota injino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi donj dokki t'íta Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamonj, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Salamonj sey. ³² A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, donj geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo donj ankenno, wo an di roota: “Kune'ñ booro t'unni ziidá.” An roota injino kono aame donj geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa manj, an di-gime lekkiyadanj. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey.»

Eda kane toore tudde *(Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)*

³³ «Wenda soo tonj y'a-t'oyye pitila kono yi-ti t'ombidá, ise y'a-t'ossibe bogoro umbo. Ki too manj y'a ti dodde t'awwa kono donj ette k'adda biino an di wolle toore. ³⁴ Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá kane bee manj, tuddá pay tinj adda toore, wo aame edayá kane bee ye manj, tuddá pay tinj adda zimolo. ³⁵ Injino manj ki koona metike kono toore wede a tuddá genj, a ki t'ise zimolo ye. ³⁶ Wo aame tuddá pay adda toore daa munda ki zimolo manj, tuddá pay gettinj adda toore, genj aakede pitila ti tooriyo tuddá ti tooratú wede kereñ genno.»

Isa ti Pariziyen wo ti donj suuniyo k'oogoro *(Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)*

³⁷ Aame Isa y'a ti dinje onamí manj, i d'ede wedusu soo yonj Pariziyen y'a ti y' wiike y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide k'adda boy, wo an di-guune ombó. ³⁸ Yo Pariziyen y'a ziidá giggiri aame yi wulle Isa ki poone y'a t'eese ombó'ñ, beezí yi k'upile ye aa monjifagi an ruute me. ³⁹ Injino manj yo Galmeege yi di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune Pariziyen! Kune'ñ kulso ti bogoro kun t'opilso daaranj beehiye, wo addugunj óniyo foo ti tama k'oogire wo ti bundiko. ⁴⁰ Kune donj elkisagunj umbo, kun suune kereñ Raa wede ikkima ume ti paate genj, ikkima ume t'adda tonj yode me.

* **11:30** 11.30 Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5. † **11:31** 11.31 Mohita ere ti siido ki kese dandí: I-kaza mohita ere ti siido Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

⁴¹ Wo ki too maŋ a kane ɗoŋ an k'ede munda ye, kun an elo t'addugun pay, inŋkino kune kun t'isa kamilen.

⁴² Wo dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita sulɗi ɗoŋ sunni sunni i d'eliyo unŋuwo a zaami, ise puutagi ɗoŋ ki zaami toŋ maŋ. Wo de munda wede kun d'ise ki diine a ɗuwo, ti geyyiso ki Raa, kane geŋ kun d'ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane geŋno ɗoŋ kun d'ozire eego me, wo sulɗi ɗoŋ sunni sunni toŋ kun ki'n ooli ye.

⁴³ Dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ adda boyɗi ɗoŋ in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere ɗoŋ duuru toŋ, kun geyyiso ɗuwo an un di'n t'eesite ti ottilso. ⁴⁴ Dabar a kune! Kune'ŋ ɗoŋ aakede muuziyagi daa zappu mongali, ɗoŋ an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a ɗaana Raa me‡.»

⁴⁵ Wede soo ti diine ɗoŋ suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onamí geŋ kee ki kalɗa kaye ti kane pây.» ⁴⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro pây! Kune'ŋ ɗuwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro ɗoŋ ti doolo kune batum kun a ziipe t'eggun t'ekki ɗoŋ ki Raa, sarkiyatú ooŋe aakede kun zaapu attidi a dar. Wo a attidizan geŋ, kune ti yilsagun soo toŋ kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadan me. ⁴⁷ Dabar a kune! Kun aabuɗu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, kane ɗoŋ mongidagun an ti'n iide. ⁴⁸ A onamgun ti sulɗi ɗoŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kun iyye a naabo ere ki mongidagun g'ize te, kono kane an ti'n iide nebiyagi me, wo ankeŋ kune kun d'aabuɗu muuziyagan. ⁴⁹ Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: “Nun n'an t'igiba nebiyagi ti ɗoŋ zina, ɗoŋ ongon ti diinayan an ti'n t'ida, ɗoŋ ongon an di'n dabira.” ⁵⁰ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, an iide nebiyagi baadan, wo kono ki puuzadan gette kune ɗuwo ɗoŋ ankeŋno Raa y'un ti'n t'ela dangay. ⁵¹ Ki poone an iide Abel, saŋ ɗoŋ ti doolo bini Zakari wede an y'iide adda booro Boy Raa, a diine k'ume sedeke ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane ɗoŋ ankeŋno er Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzadan.

⁵² Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro! Kune'ŋ kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a ɗoŋ i dehu an d'ozire eego kun an t'iigire.»

⁵³ Aame Isa yi t'udde t'adda boy geŋno maŋ, kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen an di gulkuwe baadan ti yode, wo an di y' tundite a urzi k'ono baadan. ⁵⁴ Inŋkino geŋ kane an i ekkiyo ikka kono an t'oona munda wede butte adda k'onamí.

12

Kun koona mentikagi ti ɗoŋ bizaŋ sire sire

(Matiye 10.19-20,26-33)

¹ Aame geŋ ɗoŋ duuru baadan baadan an t'ugiye, ume an d'ozire toŋ umbo, an t'oniyilse dugganan. Isa y'an di ruute ki poone a sanalliyagi, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen, i-kaza an d'ede bize wede sire sire. ² Derec, sulɗi ɗoŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono ɗoŋ pay i ki dehu ɗuwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo ɗuwo an di'n olliga. ³ Kono kamo sulɗi ɗoŋ pay kun ruute a zimolo geŋ, saŋ onniyo soo ɗuwo an di'n olliga kereŋ, wo munda wede

‡ 11:44 11.44 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

kun miliṅe a kuude bakagun adda biino appiya geṅ, saṅ onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an d'olle.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

⁴ «Lanzyagi ki nuṅ kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgide ye a don i t'owwo tudde, wo saṅ maṅ an k'aane an aa k'ise munda ti doolo sey ye. ⁵ Nuṅ n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgide me: Kun orgido a Raa, yode wede aame kun t'inda maṅ, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwo. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, geṅ a yode kun i-d'orgide me.

⁶ Kun suune ooyo paat doo miṅ in t'owile ti sonko sire kollo, wo ti diinayanṅ soo toṅ Raa i ki dandiya ye. ⁷ Wo sonṅ ilali k'eggun geṅṅo toṅ Raa yi ti'n kaza pay. Inṅkino kun orgide ye, kono kune zooyagunṅ yi jire ooyo baadanṅ!»

Wede ono udfde ti bizi a daana duwo yonṅ ti Isa

⁸ «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a daana duwo yonṅ ki nuuno maṅ, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅṅo toṅ, n'a rootey kay yonṅ ki nuuno a daana maaleekiyagi donṅ ki Raa me. ⁹ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye maṅ, nuṅ toṅ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana maaleekiyagi donṅ ki Raa me. ¹⁰ Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅṅo maṅ, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamileṅ maṅ, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye.

¹¹ Aame an un di'n t'iidey k'ume donṅ booro adda boydi donṅ in di dooyiso, ise ki daana donṅ deero, ise ki daana mozagi toṅ maṅ, ulbugunṅ un t'oodey ye a maana k'ono donṅ kun d'oodibey eggunṅ, ise a munda wede kun di rootey me. ¹² A ume geṅ miṅ Unde Kamileṅ t'un di'n dooyey a munda wede kun di rootey me.»

Ono ombide a tukki wede laale elkisadi umbo

¹³ I d'ede wedusu ti diine donṅ duuru yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto a lemadó y'ay ti dokkidi laale ki meegey wede y'ay iili me.» ¹⁴ A wede geṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Wee wee i ni ziipe wede d'ekkiyo booro a sulduṅunṅ, ise wede dokkide laalagunṅ me?» ¹⁵ Saṅ maṅ y'an di ruute a donṅ pay, y'ede: «Kun koonā mentikagi, kun okkibe a suldi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t'ettiyo t'urzi suldi donṅ ki laale ye, ise yonṅ laalayí baadanṅ toṅ maṅ.»

¹⁶ Inṅkino maṅ y'an d'iide taaya t'urzi k'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu ki laale, i-d'ede dombi majjandani yi-darniyta. ¹⁷ Yo yi rootiyo t'adda k'addi, y'ede: "Nuṅ geṅ n'aase mummino, n'a obita mudizó a ume too me, ume oo k'ede ye me?" ¹⁸ Saṅ y'a ruute sey, y'ede: "Eṅṅo munda wede n'aasa me, giyyagó eṅ n'a-kossita, n'an aabida ti doolo deero, mudizó pay ni-t'obita adda wo suldi donṅ ti doolo toṅ maṅ. ¹⁹ Saṅ ni di roota a tuddó batum: hay nuṅ geṅ me, eṅṅo suldi kaca kaca k'ozzinagi baadanṅ, n'a-puuka, n'a ooma, n'a siba wo n'aasa unṅsuwo." ²⁰ Wo Raa yi di ruute, y'ede: "Kee wede elkisadi umbo, a didfo ettiyo batum nuṅ undá ni t'amba, wo geṅ suldi donṅ pay k'ukume aaye?"» ²¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geṅ aasa inṅkino ki wede y'okumso laale a yode batum, wo yi k'okumso laale ki suldi Raa ye me.»

Zaapu k'adde a Raa (Matiye 6.25-33)

²² Man Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Gen kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun un t'oodfe ye a urzi k'ombo, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun ton man. ²³ Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jiiere omba, wo tuddugun ti jiiere ossiyo. ²⁴ Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k'aydu ye, an k'ede giyagi ye wo ume ti doolo k'obite k'ombadan ye, wo Raa yi di'n modfiyo. Wo kune'n ki kotto kun i jiiere embi tan baadan! ²⁵ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodfiyo wede i-d'ede gen, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi don ki lekkiyadi a duniya ette? ²⁶ Aame a suldi don bo-boolon danjal ton kun k'aane ye man, de ki moo me kune ulbugun un d'oodfiyo a suldi don pay ti doolo a urzi lekkiyagun me? ²⁷ Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamon ton ti laale wede pay i-d'ede gen, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo ton man. ²⁸ Injino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwo mendi. Gen tan miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata! ²⁹ Wo kune ulbugun un ki t'oodfe daayum a urzi dehutu k'ombo ti sobo ye. ³⁰ Suldi pay gen, daayum i'ni dehutu kane don pay adda duniya i ki suune Raa soo danjal ye genno. Wo Meegugun Raa, yon yi suune suldi gen kun i dehu a urzi lekkiyagun me. ³¹ Ki too man kun deho ki poone Moziko Raa, wo san suldi gen y'un di'n t'ela kay.»

Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)

³² «Kune aakede torfo moode ere baata ton man, kun orgide ye! Derec, Meegugun Raa yi wulle man beehiye Mozikadi y'un di-t'ele me. ³³ Suldugun don un d'ede kun t'owilto, wo sonko kun an di dokko a don an k'ede munda ye. Kun soko zaada ere i ki ruumiyo ye wo ti laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi k'aana yi ki botta ye, a ummey amma ton ti ki ti y' latta ye. ³⁴ Derec, a ume wede laalagun yi lekkiyo gen, addugun ton angenno.»

Don naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)

³⁵ «Kun ti ketto tonugun a munda wede kun ise, wo pintilagun oyyisito. ³⁶ Kun lekko aakede don naabo don an delliyo kama ki goolayan ti tarnaape seedu, kono san aame y'iina wo yi guppa biza man, kesiko an i-di t'hina. ³⁷ Unsuwo a don naabo genno, don goolayan a kamadi yi'ni t'ona kane zeere. Derec injino wo n'un di rooto: Yon yi-t'ossa suldi naabo, y'a ti'n koono don naabadi me, wo aame gen yon y'an t'ela omba. ³⁸ Aame yi-kimo a didfo meeda ise ki biza soohe ton man, yi'n uuna kane zeere man, gen unsuwo a kane. ³⁹ Ono en kun ollo koduwo: Aame wede foy gen yi suune peedo ere wede k'oogire y'etto man, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozu ye. ⁴⁰ Kune ton man kun koono mentikagi, kono nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

⁴¹ Injino man Piyer y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun, ono ombide ki'ni rootiyo en a kaye danjal kunun, a duwo pay ko?»

⁴² Man Galmeege yi di ruute, y'ede: «Injino man wede yeeriyo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo gen, a yode genno galmeege yi

oola attidfi pay ki dɔŋ naabadí onɔon me, kono y'an t'ela ombadaŋ aame peeɔo t'iida maŋ. ⁴³ Unsuwo a wede naabo geŋ me, aame galmeegi a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maŋ. ⁴⁴ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede inŋkino geŋ galmeegi yi di t'ela attidfi ki sulɔɔzi pay a beezi. ⁴⁵ Wo ɔe aakede wede naabo geŋ y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeego en yi t'usso", wo yi t'iida taazu dɔŋ naabo ti doolo kuuli wo erayi, yi t'ussa a ombo ti sobito i jiira eedi. ⁴⁶ Aame geŋ galmeegi y'a aana a onniyo ere wede naabo geŋ yi k'elkiyo ye, wo a peeɔo ere yi ki ti suune ye. Galmeegi yi di t'ela danɔay ere zakidfi wo yi-t'ela aggadfi aa ki dɔŋ i ki zaapu addaŋ a Raa ye.

⁴⁷ Wede naabo wede i suune munda wede galmeegi yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddi y'a ki t'ize ye naabo ere aa galmeegi yi dehu te maŋ, yon geŋ y'a t'oona kossiyoo baadaŋ. ⁴⁸ Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye munda wede galmeegi yi dehu me, wo yi t'ize naabo ere y'a t'oone kossiyoo maŋ, kossiyadi t'aase baata. A wede sulɔɔfi baadaŋ an i ele a beezi geŋ, an tonda baadaŋ kay, wo a wede an ziipe addaŋ baadaŋ geŋ, an tonda baadaŋ sey a ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

⁴⁹ «Nuŋ n'iido n'a-t'oyye uwwo a duniya te, wo ankenno en ni dehu t'adde soo, tod' ti ziiɔa baa. ⁵⁰ Nuŋ n'a aɔɔa t'urzi dabar aakede an ni suyyiso batem, nuŋ biza k'ulbó i zehiso wo a zehita bini danɔgiya ki suyyiso batem gettiyo. ⁵¹ Kune kun elkiyo nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya ko? Aha, wo n'un di rooto, kono nuuno geŋ ɔuwo tuddaŋ an ti-t'ahinta. ⁵² Ti anki en dɔŋ adda boozan kane paat maŋ, tuddaŋ an ti-t'ahinta, dɔŋ aɔo ki tukki dɔŋ sire, wo dɔŋ sire ki tukki dɔŋ aɔo. ⁵³ Meege y'a t'ahina ti tukk'ulfi wo ulo ti tukki meegi, meede t'a t'ahina ti tukk'ututu wo uto ti tukki mettú, ande t'a t'ahina ti tukk'ere k'ulutú wo ere k'ulutú ti tukk'andutú.»

Suuniyo k'ita sulɔɔfi dɔŋ i-kaza munda wede aana (Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Isa y'a ruute sey a dɔŋ duuru, y'ede: «Aame kun wolleiyo dondirso ti koliyo ti kese peeɔo k'ooriyo maŋ, a kaamiki kun d'eesiyo: "Mizzi yi koppa", wo geŋ ki kotto i-t'isiyo. ⁵⁵ Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu ti kese ki ɔandfi maŋ, kun d'eesiyo: "Ume anki y'isa wehini", wo geŋ ki kotto i-t'isiyo*. ⁵⁶ Kune dɔŋ bizigun sire sire, kun d'aaniya kun di suuniyo ita sulɔɔfi dɔŋ kun wolleiyo t'edagun isiyo a siido wo a kandaane me, wo ɔe ki moo me ita sulɔɔfi dɔŋ Raa y'isiyo ankenno kun ki'n suuniyo ye me?»

Tôwwo k'ono ti aduzá (Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «De ki moo me munda wede ki diine kune batum kun d'ise, kun ki y' suuniyo ye me? ⁵⁸ Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto geŋ, ti yode ono kun ti'n ɔodo. Para maŋ y'a-da t'iida k'ume wede booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley danɔay. ⁵⁹ Ki kotto n'a di rooto, t'ume

* **12:55** 12.55 Di kane Yawudiyagi an wolleiyo dondirso ti koliyo ti kese peeɔo k'ooriyo maŋ, an d'eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki ɔandfi maŋ, an d'eesiyo ume anki y'iisa wehini, geŋ a di kine inŋkino ye.

geŋ ki ki t'adfa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye maŋ, tammiyagi doŋ suŋŋi suŋŋi toŋ an a-k'oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyagun

¹ Aame geŋ i d'iido duwo an i-t'iide taaya a Isa, mummino Pilat y'ele urzi doŋ miibi ti siido Galile an di'n iide, aame an isiyo sedeke a Raa geŋ me. ² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun elkiyo aame kane doŋ ti siido Galile an ti'n iide inŋkino geŋ, i-kaza kane doŋ k'oldiko a jire doŋ ti siido Galile ti doolo pay ko? ³ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay aa kane. ⁴ Wo kane doŋ koomat makumu gessire boy wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an t'inda geŋ, kun elkiyo kane doŋ k'oldiko a jire doŋ ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko? ⁵ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay inŋkino kay.»

Ono ombid'e a tukk'undumu daa k'innizi

⁶ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute ono ombid'e enno, y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iite undumu sundi pigiye adda doome k'inda biŋ. Onniyo soo yo wede geŋ y'a iido yi dehu yi rakke innizi, miŋ umbo yi ki d'uune ye. ⁷ Inŋkino maŋ yi di ruute a wede naabadi, y'ede: “Ki wollo, pigiye eŋ iide ozzine ado ni d'ettiyo d'ettiyo ni rakke innizi miŋ ni k'oonyo ye. Inŋkino ki ti y' dekkoo, yi t'amfu ume ki bita.” ⁸ Wo wede naabo yi di'n gime onami, y'ede: “Galmeeki nun, ki y'oolo y'a-t'ozzine sey k'anŋi me, siido itadi n'a-t'ottiba a t'isa dofgite, maŋ n'a d'oŋbita iizi. ⁹ Geŋ inŋkino ozzine ki daana eŋ koo yi t'eha maŋ, umbo pi maŋ k'a ti y' dekkoo kollo.”»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

¹⁰ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ A ume geŋ i d'ede erewo, siitan ti ziida diine dartu i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t'a t'ohira deŋele umbo. ¹² Aame Isa yi ti wulle maŋ, y'a ti wiike wo yi di ruute, y'ede: «Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa, m'uune bee ti eenizi me.» ¹³ Yoŋ yi di ziipe beezi a tuddutu, a kaamiki t'a t'hira deŋele wo t'a iise tamma Raa. ¹⁴ Wo yo goole boy geŋ yi-ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Inŋkino y'a t'hina bizi wo y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede onniyo zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu beeko maŋ, kun d'etto adda k'onniyagi geŋno, a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.» ¹⁵ Maŋ Galmeega yi di'n gime onami, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, a onniyagi doŋ ki puukiyadiŋ wede tuuku toŋ yi-t'eeziyo ti kuulaye'ŋ burizi koo, ise buurizi koo maŋ, kun an t'eliyo ahu dee me? ¹⁶ Erewo ette tod'te ti biza bumbu k'Ibirayim, Meeda siitandani ti ti-gitte i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, geŋ i k'ise ye ko a onniyo ere ki puukiyadiŋ kino, ni di t'eeze sibatú me?» ¹⁷ A rootiyo k'Isa gette, kane pay doŋ k'olmidayi an ziida sukuyagi, wo kane pay doŋ duuru geŋ ulbaŋ unse a suldi doŋ pay y'isiyo i ceeriyo eego geŋ me.

Ono ombid'e ekk'ulo k'undumu sundi mutard (Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

¹⁸ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso toŋ aa moo me? N'a t'eeze tod'te aa moo me? ¹⁹ Tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi

mutard wedusu y'a t'umbe y'a-giira adda jineene. Saŋ a t'udfe, a t'ize undumu wo embi an d'appiyta boydī ekki laydayi.»

*Ono ombiŋa a tukk'orme
(Matiye 13.33)*

²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa n'a t'eese tod'te aa moo me?

²¹ Tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moonoo baadan lootiyo, wo saŋ orme geŋ moonoo yi-ti t'oozige pay.»

Biza bumbu wede peryeye

²² Aame Isa y'ambe ki Zeruzalem geŋ, yi d'ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso d'uwu. ²³ Maŋ i d'ede wedusu y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, d'e geŋ Raa yi d'utta d'uwu boolon d'aŋŋal ko?» Injino Isa y'an di ruute a d'oŋ duuru, y'ede: ²⁴ «Kun ollo, n'un di rooto, kun elo gotono kun t'odo ti biza peryeye. Derec, d'oŋ baadan an deha an t'ette ti biza geŋno wo an ki d'aana ettiyo ye.

²⁵ Saŋ onniyo t'aana ere wede boy y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maŋ kune kun d'ooŋa ti paate. Aame geŋ kun t'eesa koppiyo a biza bumbu, wo kun di roota: "Galmeegey, k'ay t'ohon!" Wo yoŋ y'un ti'n kima onamgun, y'a t'eesa: "N'un ki'n suune ye kune ti tunda me." ²⁶ Injino maŋ kun di roota kun t'eesa: "Kaye ay d'iimito, ay d'iibito ti kee kaŋ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pây." ²⁷ Wo yoŋ y'un di roota sey: "N'un ki'n suune ye kune ti tunda me. Kun ti ledfo dokki ti tuddo me, kune d'oŋ pay isiyo suldi d'oŋ ki diine ye." ²⁸ Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun dillitey moolo wo kun d'aadimey sina. ²⁹ Wo i d'etto duwo sey ti kese peedo ti koliyo, ti kese peedo k'ooriyo, ti kese k'awwa wo ti kese d'andī, an di-kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa. ³⁰ Injino maŋ d'oŋ oŋgo aŋkeŋno kane k'ita, saŋ an t'isa d'oŋ ki biza, wo d'oŋ oŋgo aŋkeŋno kane ki biza, saŋ an t'isa d'oŋ k'ita.»

*Ono k'Isa a tukki Zeruzalem
(Matiye 23.37-39)*

³¹ Aame Isa y'a ti d'iŋge ti dooyiso maŋ, i d'ede d'oŋ miibi ti diine Pariziyen, an aa d'iide sirpa k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'eŋ ki t'oozo k'eŋgilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu t'owwadā.» ³² Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-ti rootoy a yo wede metike aa boo yi ti daggiya d'uwu geŋ, kun'de: "Isa y'ede aŋki ti soggo yoŋ y'a limmiti siitandani wo y'a t'ele beeko a d'oŋ k'eeni, wo a onniyo ere k'aduwe maŋ, naabadī y'a-ti d'aŋga." ³³ Wo ni roote eŋ a kune: i dehu aŋki, soggo wo soŋŋo kino geŋ, n'a eŋgila ki d'aanadō, ki too maŋ d'erec nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume doolo ye.

³⁴ Wayya kune d'oŋ Zeruzalem no, wayya kune d'oŋ Zeruzalem no! Kune d'oŋ i t'owwito nebiyagi, wo d'oŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n t'owwo. Nuŋ taŋ baadan n'a dihe n'un ti'n tusse aa oŋso ti tussiyo inŋitū adda kambartū, wo d'e kun ki dihe ye. ³⁵ Injino maŋ boygun Raa y'un di y'oola. Wo kun ollo n'un di rooto, nuŋ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeege Raa*."»

* 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa y'a t'iide ombo di wede soo ti diine deero Pariziyen. Kane don a sirpa gen, ersadan a tukk'Isa tak. ² Aame gen i d'ede wedusu tuddi t'iiziga, y'a t'ihira a daana yode. ³ Isa y'a t'hina bizi, y'a tunde kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, y'ede: «To oogiradin tin urzi t'ele kunun, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyadin te?» ⁴ Wo a onami gen kane an d'inniga deddek. Inkiyo man wede gen Isa y'a yi butte, yi-d'ele beeko wo y'a-y'igibe ki boozii. ⁵ San y'an di ruute, y'ede: «Ti diinagun en wee wee, aame i-d'ede ulo ise buru yi t'iire adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadin man, y'a k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'adde ye me? Eyye, kesiko y'a-t'adde!» ⁶ Wo a onami gen, kane an di ruute munda an ki suune ya.

Beeriyo k'ume konso adda tarnaape

⁷ Isa yi wulle'n don an'ni waaku k'ombo'n, an beeriyo omagi konsito don majjandani. Inkiyo y'an di ruute a kane pay gen t'ono ombide enno, y'ede: ⁸ «Aame wenda yi ki wiike a tarnaape ki seedu man, k'etta ki koono a ume wede suma a jiiire ye. Koo ise an wiiko wede goole i jiiire kee y'a-koono man, ⁹ wo wede unni wiike kee ti yode gen, y'a etto y'a di roota, y'a t'eesa: «Ume en ki t'oozo, ki oolo a yode enno.» Inkiyo k'a t'ooziga ti sukiyagi, k'etta k'a-kooney a ume k'ita. ¹⁰ Ki too man an ki wiiko gen, y'odo ki-koonoy a ume k'ita, inkiyo aame wede i ki wiiko y'iina man, yon y'a di roota, y'a t'eesa: «Lanze ki nun, kee ki t'oozigi, ki-koono a ume ki daana a ise majjaane kino.» Inkiyo man a kee a di t'isa suma a daana kane don pay ooma ti kee kan soo gen me. ¹¹ Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo man, Raa y'a y'isa nenku, wo wede tuddi yi ti-t'isiyo nenko man, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku don an k'ede munda ye

¹² Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike gen, y'ede: «Aame ki dehu ki waake duwo an d'oomi di kee, ise a peedo t'ize diine, ise a peedo t'ette k'ooriyo ton man, ki waake lanziyaga ye, zembada ye, taasiyaga ye wo don bey a ita waayada ye, kono kane genno ton san an gi di waaka kay, inkiyo ombada aakede an a-ti gime. ¹³ Wo ki too man, aame ki waake duwo a tarnaape di kee man, ki waako don an k'ede munda ye, don kesiyagan soo soo, don jekese wo don konzayi. ¹⁴ Gen kee ulba aasa unse, kono kane an k'ede munda an a-ki ti y' kima ye. Inkiyo a di ti y' kima Raa, a onniyo ere don ki diine a daanadi an ti bilda man.»

Ono ombide a tukki tarnaape goole

(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Wede soo ti diine don an ti guune ombo, y'illiga ono don Isa yi ruute genno man, yi di ruute, y'ede: «Unsuwo a wede i kooney ombo adda Moziko Raa.» ¹⁶ Wo Isa yi di ruute t'ono ombide enno, y'ede: «Onniyo soo wedusu yi d'ize ombo baadan, man yi wiike don baadan. ¹⁷ Aame ombo ettu t'iide man, wede boy y'a igibe wede naabadi kono y'an di kizo a don yi'ni wiike. Wede gen y'iide'n, y'a ruute, y'ede: «Kun'di, ombo ettu t'iide baa.» ¹⁸ Inkiyo man kane don pay yi wiike gen, wede son yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: «Nun ni iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo do. Kee k'o t'isi tambobino.» ¹⁹ Wede doolo yi di ruute, y'ede: «Nun ni iwila

bungari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino." ²⁰ Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: "Nun ankenno ni ziida erewo ni morbiyo, kono k'inkino ni k'aane ettiyo ye me." ²¹ Wede naabo gen y'a-gime k'ume galmeeği, y'iide'ŋ yi di t'iide taaya a onaman gen me. Aame gen wede boy yi di gulkuwe wo yi di ruute a wede naabadi, y'ede: "K'okko kesiko k'omagi don duwo ge lekkiyo, k'adda k'urziyagi don adda geegeer, ki waaki kane don an k'ede munda ye, don kesiyagan soo soo, don konzayi wo don jekese, k'an d'an t'edi kenno." ²² San man wede naabo gen y'a-gimo k'ume galmeeği, yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nun, naabo ere k'o ruute n'aase ni-t'izo, wo ume ede sey." ²³ Inkinno man wede boy yi di ruute a wede naabadi, y'ede: "K'okko sey ki urziyagi dombi, k'adda jinendani, wo don ki t'ooney a daanada gen, t'urzi tuuku ton ki ti'n waaki an t'edi k'adda boy kono boozó a done. ²⁴ Gen kun ollo, n'un di rooto, kane don ni wiike ki poone gen, wenda soo ton i k'ooma ye ombadó te."»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²⁵ Don duuru baadan an daaniya Isa, man y'a-gime ki tuddan wo y'an di ruute, y'ede: ²⁶ «Aame wede yi ni daane man, i dehu nun y'a ni geyye a ceere meegi, meedi, eddi, innizi, zembadi kuuli erayi, wo tuddi batum ton man. Para man yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁷ Wede tuuku yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye man, yon gen yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁸ Inkinno aame wede ti diinagan yi dehu y'a ooziga boy sohuru man, ki poone y'a-koone y'a-kize sonko ki suldi don pay y'owilta, wo y'a wolle aame sonkad i-t'ida towwo boy man. ²⁹ Wo de aame yi-ziipa ita danjal wo boy y'a ki ti y'iida ye man, don pay i wolla gen an di y' t'okka maade, ³⁰ an t'eesa: "Wede en yi-t'iise oozige boy min naabadi y'a-ki ti dinge ye." ³¹ Inkinno kay, aame mozigo yi dehu y'ette deyyiso mozigo bakadi wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire gen, ki poone y'a-koone y'a wolle toogadi, aame y'aane deyyiso ti asigiryagi dupu koomat genno man. ³² Aame yi k'aane ye man, yi-t'igibe don zina ki tukki mozigo bakadi ki poone yon botto dokki gen, y'a ti y' tondo toose t'a koone diinayan.» ³³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Gen inkino kay, i dehu wede tuuku ti diinagan suldi don pay i-d'ede'ŋ, y'an ooli. Para man yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye.»

Sumade don daa k'unswadan

(Matiye 5.13; Markus 9.50)

³⁴ «Kane sumade'ŋ munda wede beehiye, wo de aame sumade unswadan i t'ize umbo man, kan mummino k'an ise unse sey me? ³⁵ Kane gen i k'ise beehiye ki ruumiyo siido ye, ise ki guuru ton i k'ise ye, inkino kane gen ki sebbiyo mendan a disse. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

15

Ono ombide a tukki damu gi digge

(Matiye 18.12-14)

¹ Don sedfu jibaaye ti don k'oldiko doolo, kane pay an aa d'iide ki sirpa k'Isa kono an di y'olliga. ² Kane Pariziyen ti don suuniyo k'oogoro an d'orbe sunni sunni a tukk'Isa, an'de: «Wede en don k'oldiko yi di'n sedfu

bey sire wo yi d'omfo ti kane.» ³ Injino man Isa y'an d'iise t'owwo taaya t'ono ombide enno, y'ede: ⁴ «Aame wede soo ti diinagun i-d'ede dambami meeda wo ere soo t'a digge man, ki kotto don ada gessat makumu gessat gen yi d'ooli adda balda, y'a-kime dehutu ki ere i digge, bini y'a ti t'oono. ⁵ Wo aame yi t'uuno man, yon ulbi unse baadan, y'a t'amfo a dannyi, ⁶ y'a t'aahe boy, san y'a waake lanziyagi ti don k'ita waayadi, wo y'an di roote, y'a t'eese: “Kun iso unswuwo ti nuuno, kono nun damuzo wede i digge ni y'uuno baa!” ⁷ Kun ollo, n'un di rooto, gen injino kay aasa unswuwo baadan a kane don a kandaane, kono wede k'oldiko soo yi-gime ti lekkiyadi ere oldo gette. Unswuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki don ada gessat makumu gessat kane ki diine wo an ti gime lekkiyadan genno.»

Ono ombide a tukki tamma i digge

⁸ «Wo kun ollo sey, i d'ede erewo soo injino tammiyagutu koomat wo soo i di t'iire man, gen ki kotto tod' t'a modde pitilatú, binditu t'a rooke, t'a dehite boolo boolon bini t'a ti t'oono. ⁹ Wo aame ti t'uune man, t'a waake lanziyagutu ti don k'ita waayatu, t'an di roote, t'a t'eese: “Kun iso unswuwo ti nuuno, kono nun tammadó ere i digge ni t'uune baa.” ¹⁰ Kun ollo, n'un di rooto, gen injino kay aasa unswuwo baadan a diine maaleekiyagi don ki Raa, kono ki wede k'oldiko soo yi ti kama ti lekkiyadi ere oldo gette.»

Ono ombide a tukki ulo gi digge

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «I d'ede wede soo injino innizi kuuli sire. ¹² Onniyo soo, ulo wede nenku yi di ruute a meegi, y'ede: “Baaba, kee k'o eli aggadó ere san ni t'oono t'adda laalayá genno.” Injino man meegan y'an di diikida laalayá a innizi sire genno. ¹³ Onniyo miibi k'ita man, yo ulo wede nenku gen aggadi y'a t'iwilte pay wo y'a ziida sonko, y'a ingile ki siido ere dokki. A ummey gen yi-t'iide adda lekkiyo ere k'arbutu, injino maaladi pay y'a t'irbe. ¹⁴ Aame maaladi pay yi ti dinge man, i d'ize mosogo baadan adda siido gette, wo yon munda a beezi umbo. ¹⁵ Aame gen y'a t'iide naabo di wede soo ki don siido gettiyo, wo yo wede gen y'a y'igibe k'adda doomizi elso kinzir. ¹⁶ Ulo gen y'a dihe yi d'aadi inni boriyo don an sebbiso a kinzir, wo wenda soo ton i di t'ele umbo. ¹⁷ Injino man a lekkiyadi gette yi d'elkiso adda k'addi, y'ede: “Don naabo meegó baadan, an d'omfo i di n' palda! Wo nun a enno n'unto ki mosogo! ¹⁸ N'a-kima di meegó wo ni di rootey, n'a t'eese: Baaba, ni t'ize oldiko a Raa wo a kee. ¹⁹ Ni k'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa, injino ki n'iso aa wede soo ti diine don naabadá.” ²⁰ Man y'a t'iiziga, y'a-gime k'ume meegi.

Aame ulo yo dokki boolon ti boy gen, meegi y'a yi wulle, wo i di t'ize sommagi baadan. Y'a ukke okkimayi, y'iide n' y'a yi ziida yop. ²¹ Injino man ulo yi di ruute, y'ede: “Baaba, ni t'ize oldiko a Raa wo a kee. Ni ki t'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa.” ²² Wo meegi y'an di ruute a don naabadá, y'ede: “Kesiko, kun ambi kalle wede goole majjaane a jiiire wo kun i-t'osso a ulo me. Kun i t'eelo kokkide a yelsadi wo zondí kun i-t'osso tobiyagi. ²³ Kun soodi ulo buru wede bokkide, kun t'ododo, in d'ooma wo in d'isa tarnaape, ²⁴ kono ulo nun kun wolliyo en, yon aa y'inda wo anken aa yi bilde, yon yi digge wo anken ni y'uune.” Man an d'iise isiyi tarnaape.

²⁵ Aame gen ulo kabhadí yon a doome. A kamadi ti doome gen, aame y'iina goppon ki boy man, y'ollige tarkuuse k'otoro ti ommire. ²⁶ Man yi wiike wede soo ti diine don naabo, y'a yi tunde, y'ede: “De ize moo me?”

²⁷ Wede naabo yi di ruute, y'ede: "Geŋ leemadá aaho me, wo meegá yi d'íide ulo buru wede bokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee." ²⁸ Injino maŋ ulo kabba yi di gulkuwe wo yi ki dehu k'adda boyi yi k'ette ye. Meegí y'a t'udfo yi di y' selliyo, y'ede: "Ulo ki nuŋ, ki t'edi k'adda boyi me." ²⁹ Wo ulo yi di'n gime ono meegí, y'ede: "K'ollo kay baaba, nuŋ ozzinagi baadan n'a naabiya me, wo nyuyur kaŋ soo toŋ ni k'ize ye a munda wede k'o rootiyo me, wo a nuŋ gogguru soo danŋal toŋ k'o k'eele ye, kono n'a t'ise unŋuwo ti lanziyagó me. ³⁰ Wo a ulá wede enno kotto maŋ, yode wede maaladá pay y'a ti diggo y'a t'irbo ti erayi, aame y'iina maŋ a yode ki-d'íide ulo buru wede bokkide!" ³¹ Maŋ meegí yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuŋ, kee daayum ti nuŋ wo suldi pay doŋ oo d'ede toŋ kane ki kee. ³² Wo geŋ i dehu kine in d'ise tarnaape wo in d'ise unŋuwo, kono leemadá en yoŋ aa y'inda wo anken aa yi bilde, yoŋ yi digge wo anken ni y'uune."»

16

Ono ombide a tukki wede yeeriyo metike

¹ Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino, yoŋ i-d'ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede laale geŋ d'úwo an i d'íido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y' daggiya laalayí me. ² Maŋ wede laale y'a wiike wede yeeriyo wo yi di ruute, y'ede: "Kee n'illiga naabadá ere k'isiyo te, k'o t'óodi taaya a urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa laalayó me." ³ Injino maŋ wede yeeriyo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Nuŋ en n'aasa mummino, t'ume naabo yeeriyo galmeegó yi-ti'n adfiya geŋ me? Ki derku nuŋ toogadó umbo, wo k'ahultu a nuŋ sukuyagi. ⁴ Geŋ ni suune munda wede n'a isa me. Injino aame t'ume naabo yeeriyo yi n'udfa maŋ, doŋ ede an di n' seefa di kane me." ⁵ Injino maŋ kane doŋ i zidde seeyagi ki galmeegí, y'a ti'n wiiko soo soo. Yi di ruute a wede ki poone, y'ede: "Kee ginno seezá miibi ki-t'ela a galmeegó me?" ⁶ Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: "Boŋgali ada sire k'egey k'inŋi k'olibiyi." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki koono ki raana boŋgali koomat." ⁷ Saŋ yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seezá miibi ki t'ela me?" Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: "Suwal meeda pide ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, ki raana suwal meeda ado." ⁸ Wo yo galmeega y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye geŋ me, kono y'ize ŋ metiŋko. Injino maŋ kane doŋ duniya a urzi lekkiyo ere ti tuddaŋ gette, kane mentikagi an jiire kane doŋ ki Raa toorayí a eedaŋ.»

⁹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto, kun sofdó lanziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye geŋ me. Injino onniyo soo yo laale geŋ ti beygun yi dikka maŋ, kane lanziyagi an un di'n seefey adda boydi doŋ d'úwo an di lekkey ki daayum. ¹⁰ Wede a naabo ere neŋko boolon yi ti seefu zakidi geŋ, a naabo ere meeda toŋ d'úwo an zaape addaŋ a yode kay. Wo wede a naabo ere neŋko boolon yi ki ti seefu zakidi ye geŋ, a naabo ere meeda toŋ d'úwo an ki zaape addaŋ a yode ye kay. ¹¹ Injino maŋ, aame kune a laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye en, kun ki y' ziidfa zakidi ye maŋ, Raa toŋ yi k'aane y'un ki t'ele a beygun ye laale wede ki kotto me. ¹² Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziidfa zakidi ye maŋ, Raa toŋ y'un ki t'ele ye laale wede ki kune me.»

¹³ Wede naabo soo tonj umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise manj soj y'a y'olmid'a wo y'a-geyye soo me, wo ise manj y'a di kette ti wede soo me wo soj y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi sonjko sirwanj pay me.»

Urzi Moziko Raa

¹⁴ Aame kane Pariziyen an illiga ono donj pay Isa yi ruutite genno manj, an di y' koobiyto kono kane sonjko an ti geeyiso. ¹⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a daana duwo kun ti t'isiyo tuddugun aa donj ki diine, wo Raa addugun y'ni suune, kono munda wede duwo an yi woliyo goole genj, Raa yi y'azzuru a daanadi me.

¹⁶ Ono donj an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi genj, urzizanj a iide bini aaniya Zanj Batis. T'ume genj an di kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku tonj yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette k'adda. ¹⁷ Wo kun ollo koduwo, ooŋe a kandaane ti siido an t'engile me, wo ooŋe baadanj sey a arku raaniya soo wede nenjku a jiire k'oogoro ette y'a dagge me.

¹⁸ Wede tuuku eddi yi ti biira wo y'a ziida erewo ti doolo manj, Raa yi y' woliyo yonj wede i moone t'ere bakadi. Wo wede yi ziida erewo ere kulatu yi ti-biire manj, Raa yi y' woliyo yonj wede i moone t'ere bakadi.»

Ono ombide a tukki wede laale kane ti Lazar

¹⁹ Sanj manj Isa y'an d'iide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatu ooŋe, daayum yi lekkiyo togos adda k'unjuwo wo daayum yi d'isiyo ombi baadanj aa ki tarnaape, duwo an d'ombo. ²⁰ I d'ede wedusu i-k'ede munda ye sundi Lazar, tuddi kundayi risimik kanj moone a biza bambu ki wede laale genno. ²¹ Yonj y'a dihe y'a oomi ombi ere i soldite t'ekki taabul ki wede laale genno tonj umbo, wo de kane gahiti tonj an d'ettiyo an di daldutu kundayzi.

²² Wede i-k'ede munda ye y'inda manj, maaleekiyagi an t'umbe undi ki sirpa k'Ibirayim. Sanj wede laale tonj y'a inda, an t'ittiba. ²³ Wo kanj unde y'a t'iide k'adda diine donj unto, wo a ume genj yi dabirsa baadanj. Manj y'a umbe edayi k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadi. ²⁴ Injino y'a idili, y'ede: "Ibirayim mee'ki nunj, k'iso adde koduwo a nunj, k'agibi Lazar yi d'onjko ahu a biza yilsadi, y'o di zozza a bizo, ilzo a t'orsa kono ni dabirsa baadanj adda k'uwwu ette." ²⁵ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nunj, ki suune aame kee adda duniya lekkiyada ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar baadanj. Wo ankenj Raa yi ti y' zille a enno me, wo kee ki-t'iide adda dabar baadi. ²⁶ Wo soj i d'ede olde sohuru wo goole aa buldume a diine kune ti kaye me. Injino manj donj i dehu ette t'enno k'ume kune, an k'aane ye, wo donj t'ume kune an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye." ²⁷ Wede laale y'a ruute, y'ede: "Injino manj mee'ki nunj, ki wollo sommagó k'agiba Lazar ki foy meegó, ²⁸ kono oo d'ede zemba paat, y'a ette y'an di tookey kuudanj, kono kane tonj an ki d'etto k'ume dabar enno ye." ²⁹ Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Zembada an d'ede mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi, onamanj an'n olligey." ³⁰ Wede laale yi di ruute, y'ede: "Genj i k'iide ye Ibirayim mee'ki nunj, wo aame wede ti diine donj unto y'iida y'an uuney manj, aame genj an di-kimey lekkiyadanj." ³¹ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Aame mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi, onamanj an ki dihe an k'olliga ye manj, ki kotto kane an k'ambe ye aame wede ti diine donj unto y'a balde y'a ette tonj manj."»

17

*Urzi k'oldfiko ti tambobino
(Matiye 18.6-7; Markus 9.42)*

¹ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Derec, kane suldi daayum ede donj i-t'eliyo duwo adda k'oldfiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldfiko. ² A wede injino genj, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedfe adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'oonay a daana Raa te, aame yi t'eliyo adda k'oldfiko wede soo ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno manj. ³ Kun koono mentikagi!

Aame leemada yi t'iza oldfiko a kee manj, k'odo ki y'oonoy, ki rootoy munda wede y'a ize genj ti golla ere tasse, wo aame yi-k'illigey oldfikasi yi ti zuuney yi-gimey lekkiyadi manj, k'oyyo ki t'iso tambobino te. ⁴ Wo aame leemada yi t'iza oldfiko a kee wo sanj y'a iido ki tudda, y'a t'eese: "Leema ki nunj, nunj oldfikado ni ti zuune n'a-kime lekkiyadi", injino injino adda k'onnu tanj sarat tonj manj, k'oyyo ki t'iso tambobino te.»

Zaapu k'adde a Isa

⁵ Donj zina Galmeega an i di ruute, an'de: «Zaapu k'addey a kee baata, k'ayni noogi t'a t'ihira.» ⁶ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k'addugunj a nunj t'aase nenjo aa ulo k'undumu sundi mutard tonj manj, kun aane kun i di roote a undumu enj, kun t'eese: "T'umayaj enj ki-deeto ki koonoy adda bar", ki kotto y'a olliga onamgun, y'a-deete.»

Naabo ere in d'ise

⁷ «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagunj i-d'ede wede naabo yi derku ise y'elso moode koo manj. Aame yi wulle wede naabo y'aahiya ti doome manj, ki kotto yi-ki roote ye: "Kesiko k'okki ki-koono ombo me." ⁸ Ki too manj yi di roote, y'a t'eese: "K'o isi ombo, wo kallagaj k'a booyo ki-t'ossi donj ti doolo, ombo k'o d'eli, k'o d'eeli sobo koore ni t'iima wo n'aa t'iiba manj. Sanj a kaabadaj kee k'a ooma wo k'a sifa kollo." ⁹ Wede genj yi roota dey koduwo a wede naabadi, a naabo ere yi ruute y'aase, yi t'ize gette? Aha, yi-ki roota ye koduwo me. ¹⁰ Genj ki kune tonj injino: Aame naabagunj ere an ruute kun ti t'ize pay manj, kun rooto kun'de: "Kaye donj naabo ay k'ede urzi duwo an ay ki roote koduwo ye, ay ize munda wede an ay ruute ay d'ise danjal."»

Eliyo beeko a donj bitide kane koomat

¹¹ Aame Isa yo a urzi y'ette ki Zeruzalem genj, y'a udfde ti diine siido Samari kane ti Galile. ¹² A ettiyadi k'adda k'ille soo injino gette, donj bitide koomat an t'iide an a di y' t'ikkimo. Kane an t'ihirte ti dokki* ¹³ wo an d'iise dollite, an'de: «Isa, kee wede dooyisadey, k'iso adde koduwo a kaye.» ¹⁴ Isa y'anni wulle wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, tuddugunj kun an ti kazoy a donj sedeke†.» Aame an'te k'ume donj sedeke botto genj, a urzi bitidayanj a nukidfe an t'ize kamilenj. ¹⁵ Wede soo ti diinayanj yi wulle y'uune bee manj, y'a-gime k'ume k'Isa, yi-tamma Raa ti golla awwa. ¹⁶ Y'iide'nj y'a dikke a zonj k'Isa, y'a t'uttille zumayaj a siido, wo y'a ruute koduwo a Isa. Wo yo wede genj Samariten. ¹⁷ Injino Isa y'a ruute, y'ede:

* **17:12** 17.12 An t'ihirte ti dokki: Kane donj bitide genj an t'ihirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, duwo an'ni wolliyoo kane donj bitide genj donj kamilenj ye a daana Raa me. Injino manj an k'ede urzi an ki d'ette ki sirpa duwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46. † **17:14** 17.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

«Kane koomat geŋ an ki t'ize kamilen ye ko? Wo kane doŋ gessat uune bee too me? ¹⁸ Wenda a elke y'a-kimo y'a t'imme Raa umbo daa ki torgusu enno ye maŋ?» ¹⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'enjilo. Kono kee ki ziipe adda a nuŋ geŋ, k'utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

²⁰ Onniyo soo kane Pariziyen an di tunde Isa, an'de: «Woogo Moziko Raa t'aana me?» Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Aaniya Moziko Raa, tod'te urzi wede aa munda kun gi di wolla t'ersagun ye. ²¹ Duwo an ki roota ye: "Kun wollo tod'te a enno!", ise "Tod'te a ummey me!" Derec kun suuno, Moziko Raa tod'te a diinagun.»

²² Injino maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Saŋ onniyo t'aana ere kun di deha kun ti n' wolle onniyo soo toŋ maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj me, wo umbo kun ki n' wolla ye. ²³ Aame geŋ duwo an un di roota, an t'eesa: "Kun wollo yoŋ a enno!", ise "Yoŋ a ummey!" Wo kune kun'ta ye, kun t'okkita ye. ²⁴ Wo aa kun wollyo mizzi y'omile bididi i-ti tooriyo kandaane pay geŋ, onniyo ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ, t'aasa injino kay. ²⁵ Wo de ki poone i dehu n'a dabire baadan wo doŋ ankeŋno enj an di n' kiigira.

²⁶ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi doŋ ki Nowe geŋ, a onniyagi doŋ ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ, aasa injino kay. ²⁷ Duwo an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddaŋ bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire. Maŋ mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injino duwo geŋ pay an t'inda adda k'ahu. ²⁸ Wo soŋ munda wede ize a ozzinagi Lot geŋ a aana injino kay: duwo geŋ an d'ombo, an sobo, an d'owilte, an t'owilte, an d'aatiya wo an d'ossige boydi. ²⁹ Wo a onniyo ere Lot yi t'uddfe ti geeger Sodom maŋ, Raa ti kandaane y'a guppe ubali k'uwwu ti moonu ki suupire, an t'iide duwo pay. ³⁰ Geŋ aasa injino kay a onniyo ere nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, ni kiza tuddo geŋ me.

³¹ A onniyo gette, wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi* wo suldifizi yi iili adda maŋ, yi-deego sokiyu ye, yi t'ombo. Injino kay wede yoŋ adda doome maŋ, yi kima ki boozu ye. ³² Kun elko a taaya k'ere Lot. ³³ Wede yi diha boohiyu tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno maŋ, y'a t'utta. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto, a diddo gettiyo batum doŋ sire an moone ongalzaŋ soo, wede soo an di y'amba wo wede soŋ an di y'oola. ³⁵ Erayi sire an massu kaŋ soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ³⁶ Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di y'amba wo wede soŋ an di y'oola.» ³⁷ Injino maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yoŋ y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi t'udiga geŋ, zumbi toŋ ti t'ogiya angenno.»

18

Ono ombife a tukki mandaayawa ti wede booro

¹ Isa yi dehu y'an di kize a sanalliyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t'orme ye. Injino y'an di rootiyu t'urzi k'ono ombife enno, ² y'ede:

‡ **17:27** 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'ooone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24. § **17:29** 17.29 Taaya ki Lot k'a ti t'ooone adda mattup ki Zenez 19.24-25. * **17:31** 17.31 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Iziryel geŋ duwo dangaydayzaŋ geŋ awhizaŋ patal kono a ume muno an a di kolyo t'eeo, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ. † **17:32** 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

«Adda geeger soo i d'ede wede defkkiyo booro, yonj yi k'orgiso a Raa ye wo yi k'ottilso a wenda ye. ³ Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa soo injkino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode geñ me, ti d'eesiyo: "Kee k'ay t'isi booradey ti wede k'olmidayó me." ⁴ Injkino aaze onniytagi baadan wede geñ yi ki dehu yi-k'ise booratú ye. Wo sanj y'a ruute adda k'addi, y'ede: "Derec, nuñ a Raa ni-k'orgiso ye, wo a wenda soo tonj ni-k'ottilso ye. ⁵ Wo to mandaayawa ette nuñ ti ti n'ormiyo, injkino booratú ni di t'ise, para manj ti kodfdime baadan t'o ti kossa eedó." ⁶ Sanj Galmeegea y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo kodfuwo ono ki wede defkkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo. ⁷ Wo yo Raa booro ki donj yi biire, yi ki ti defkke ye ko aame kane an i móolo onnu wo diddo manj? Ki noogiyadan y'a-t'ósse ko? ⁸ Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradan y'an ti-defkke. Wo nuñ wede an n'eha aa ulo wede enj, aame ni-kimo geñ, n'iido duwo ni-t'ooná dey ko donj i ziipe addan a nuñ a siido me?»

Pariziyen ti wede sedfu jibaaye

⁹ I d'ede duwo ongon an elkiyo kane donj ki diine a daana Raa, wo an di koogire donj ongon pay. Injkino manj Isa yi rootiyo ono ombide sey a tukki kane genno, y'ede: ¹⁰ «I d'ede donj sire injkino an t'iide tondiyo Raa k'adda booro Boy Raa. Kane geñ wede soñ Pariziyen, soñ wede sedfu jibaaye. ¹¹ Yo Pariziyen geñ y'a t'ihira yi tondiyo Raa t'adda k'addi, y'ede: "Eyye Raa ki nuñ, n'a di roote kodfuwo kono nuñ aa donj ongo ye, kane donj k'oogire, donj ki diine ye, donj i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, wo soñ nuñ aa wede sedfu jibaaye enno ye. ¹² Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k'ombo, ni d'eliyo zakka a Raa ki suldfizó donj pay n'ooniyo me." ¹³ Yo wede sedfu jibaaye'nj y'a t'ihira dokki, edayi k'awwa ki kandaane tonj yi ki dehu yi k'ambe ye, wo y'a-t'ibí beydí a giggiri, y'a ruute, y'ede: "Eyye Raa ki nuñ, ki wollo sommagi ki nuñ wede k'oldíko enno." ¹⁴ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, yo wede sedfu jibaaye'nj y'a aahe ki boozí, Raa y'a yi wulle yonj ki diine, wo ki bakadí Raa y'a yi wulle yonj ki diine ye. Derec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo manj, Raa y'a y'isa ñenju, wo de wede tuddí yi ti-t'isiyo ñenju manj, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti inñi sunni

(Matiyè 19.13-15; Markus 10.13-16)

¹⁵ Duwo an di ziko inñi sunni a Isa kono y'an di zaape beezí a eedan. Kane sanalliyagi an wulle injkino manj, an ki dehu ye, an di'n eddfisito duwo geñ me. ¹⁶ Wo de Isa y'a ele urzi kono inñi an i-d'ette sirpadí, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inñi enj an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki donj i deeyiso aa kane kino. ¹⁷ Derec injkino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo ñenju ye manj, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale

(Matiyè 19.16-30; Markus 10.17-31)

¹⁸ I d'ede wede injkino i-d'ede gooliko y'a tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'ooná lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuñ wede beehiye me? Beehiye Raa soo fanjal, wenda ti doolo umbo. ²⁰ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune donj an'de: Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki tówwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá.»

²¹ Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Kane geŋ pay ni'ni seefu t'ume nuŋ obulsu to.» ²² Aame Isa y'illiga inŋkino maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo sey: suldí d'ofŋ a-d'ede'ŋ ki t'owilttoy pay wo soŋko k'an d'eloy a d'ofŋ an k'ede munda ye, inŋkino k'a t'ooiney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²³ Aame wede geŋ y'illiga inŋkino maŋ, y'a t'ize sommagi dondoŋ kono yoŋ laalayí baadaŋ.

²⁴ Isa yi wulle wede geŋ yi t'ize sommagi dondoŋ maŋ, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto ooŋe baadaŋ a d'ofŋ maala an t'ettey adda Moziko Raa te! ²⁵ Derec kun suune, ooŋe a ziŋzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geŋ ooŋe baadaŋ a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.» ²⁶ Kane d'ofŋ i y'ollige an di ruute, an'de: «Inŋkino maŋ, geŋ a utta wee wee?» ²⁷ Yo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Munda wede d'uwu an k'aane ye geŋ, a Raa i-k'ooŋe ye, y'aane.»

²⁸ Maŋ Piyer y'a ruute, y'ede: «Aŋkeŋ k'ollo, kaye'ŋ suldzizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise eddí, zembadí kuuli, maawí wo inŋnizi kono Moziko Raa maŋ, ³⁰ a lekkiyo ere aŋkeŋŋo ette kane geŋ y'anni t'oona baadaŋ a ceera, wo saŋ maŋ adda duniya ere ki daana y'a t'ooiney lekkiyo ere ki daayum.»

*Ono k'Isa d'ofŋ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí
(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)*

³¹ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire ki sirpadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a ummey suldí pay d'ofŋ nebiyagi an riije a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, a-t'ettey baa. ³² Inŋkino maŋ nuŋ d'uwu an di n' t'eley a bey d'ofŋ kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade, an di n' kilditey wo an pidfitey lee a tuddó. ³³ An di n' gorpipay ti marpa, saŋ an aa di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ, Raa y'a ti n' baldfey.» ³⁴ Wo kane sanalliyagi munda soo toŋ an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombide, wo an ki zuune ye munda wede Isa yi rootiyo me.

*Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko
(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)*

³⁵ Onniyo soo Isa y'iiney goppon ki geeger Zeriko maŋ, i d'ede wedusu koosiyo yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu. ³⁶ Wede geŋ y'illiga tarkuuse ki d'ofŋ duuru eŋgile geŋŋo maŋ, y'anni tunde, y'ede: «De tarkuuse ki moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute, an'de: «Geŋ Isa wede ti geeger Nazaret eŋgile me.» ³⁸ Maŋ y'a iise d'olle, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ³⁹ Kane d'ofŋ i sooru ki daana an di y'eddísito kono y'a anniga, wo de yoŋ y'a d'olle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ⁴⁰ Isa y'a t'ihira, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ kun oo ti y'arkidí.» Wo aame an i-ti y'irkido maŋ, Isa y'a yi tunde, y'ede: ⁴¹ «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegey, ni dehu edayó a-t'ihina.» ⁴² Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Edayá a-t'ohon k'a wollo! Kono kee ki ziipe addá a nuuno geŋ, k'utte.» ⁴³ A kaamiki edayá a t'ihina, maŋ y'a diine Isa, yi tamma Raa. Kane d'ofŋ duuru pay an wulle inŋkino maŋ, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

¹ Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopida y'enngile ki daana. ² Man a ume genj i d'iido wedusu sundi Zaase, yonj goole donj sedfu jibaaye wo yonj ki laale. ³ Yi dehu tu urzi y'a ti y' wolle yo Isa minj wee wee, wo urzi y'a ti y' wolle umbo kono duwo baadan an i-t'iigire, yonj kupili. ⁴ Injino manj y'a ukke ki daana, y'iide'nj y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa y'adfa tinj genno, y'a ti y' wolla. ⁵ Aame Isa y'iiney a ume k'undumu genno manj, y'a umbe edayi k'awwa wo yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-d'eegi, anjki enj i dehu n'a-d'eegey a di kee.» ⁶ Kesiko t'ekk'undumu Zaase yi-ti d'iigo, an d'aaha boozu wo y'a yi ziida Isa t'ulbe unse. ⁷ Aame duwo an wulle injino manj, kane pay an d'orbite sunni sunni ti tuddan, an'de: «Kun wollo wede enj, y'a d'iige a di wede k'oldiko!» ⁸ Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeege, yi di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmee'ki nunj, laalayó n'a-dookida omagi sire, ume soo n'an di-dokkida ki waawiye a donj an k'ede munda ye. Wo aame ni-t'umbe sonko ki wenda daa k'urzutú tonj, ni-di t'ela t'a aagila tanj pide.» ⁹ Injino manj Isa y'a ruute a tukki Zaase, y'ede: «Anjki enj donj boy Zaase an uune uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase tonj ti biza bumbu k'Ibrayim*。」 ¹⁰ Derec, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'nj dehu ki donj i digge adda k'oldikadanj wo n'an t'ele uttiyo.»

Ono ombide a tukki donj naabo adó
(Matiye 25.14-30)

¹¹ A kane donj illiga ono genj, Isa y'an di ruute ono ombide sey kono y'iina gopponj ti Zeruzalem, wo tonj kane an elkiyo Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki genno. ¹² Injino manj y'a ruute, y'ede: «I d'ede wedusu injino ti biza bumbu wede goole, y'a ingile ki siido dokki ombo moziko, sanj y'a-kimo. ¹³ Ki poone y'a engile genj, yi wiike donj koomat ti diine donj naabadí, wo y'an d'eele a wede sonj tamma soo soo ki dap ere zooyatú onje†, wo y'an di ruute, y'ede: “Kun di naabo eego, t'aa d'aagal bini kamadó.” ¹⁴ Wo kane donj siidadi an y'olmide, injino an d'igibe duwo k'itadi kono an di rootey, an t'eesey: “Kaye wede enj ay ki dehu y'a k'ise mozigayey ye.”

¹⁵ Wo aame wede genj yi t'iimo moziko yi-gimo manj, y'anni wiike kane donj naabadí donj y'an dikki sonko gette, kono y'a-wolle naabadan an aa uune t'eeego moo me. ¹⁶ Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nunj, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma koomat ki dap.” ¹⁷ Mozigo yi di ruute, y'ede: “Genj koduwo kee wede naabo beehiye, kee a naabo ere boolonj gettinj k'a ti ziida zakidi, ankenj n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi koomat.” ¹⁸ Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nunj, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma paat ki dap.” ¹⁹ A yode genno tonj mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi paat.” ²⁰ Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nunj, ettiyo tammadá ki dap te, nunj n'a-gitte a buude, n'a ziipe a tedfise. ²¹ N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-t'ambu munda wede i ki ziipe kee ye, wo ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye tonj manj.” ²² Manj mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee wede naabo ulsu, n'a dekke booro a eedá ti ono donj udfde ti bizá genj me. Ki

* **19:9** 19.9 Zaase tonj ti biza bumbu k'Ibrayim: I-kaza yi ziipe addi a Raa aa ki Ibrayim. † **19:13** 19.13 Anjkenno tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire.

suune nuŋ wehini a naabo me, munda wede i ki ziipe nuuno ye toŋ ni-t'ambu, wo ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye maŋ. ²³ Inŋino ki moo me soŋkadó k'o gi di ziipe adda baŋki ye me, t'o d'aagila, a kamadó geŋ n'iido n'a-t'ambe ti jugulu." ²⁴ Maŋ y'an di ruute a kane doŋ a sirpađi geŋ, y'ede: "Tammadi ki dap te kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tamma koomat." ²⁵ Maŋ kane an di ruute, an'de: "Galmeegey, yoŋ i-d'ede baa tamma ki dap koomat te." ²⁶ Yoŋ y'a ruute, y'ede: "Kun ollo, n'un di rooto, a wede i-d'ede geŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundazi wede boolon y'elkiyo yi t'oono toŋ an i-t'amba. ²⁷ Wo doŋ kane adu ti nuŋ, an ki dihe n'a k'ise mozigayan ye geŋ, kun ti'n waaki keŋno kun ti'n t'ida a daanadó."»

Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem

(*Matiye 21.1-11,15-17; Markus 11.1-10; Zan 12.12-16*)

²⁸ Aame Isa y'a ti ruute inŋino maŋ, y'an t'uugume a doŋ duuru kono y'a-kili ki Zeruzalem. ²⁹ Isa y'iiney goppon t'illiyagi sundaŋ Betpaze wo Betani, a sirpa mokkolo ere an ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagi, ³⁰ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, aame geŋ kun t'oonoy ulo buuru kettiyo, wenda kaŋ soo toŋ yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³¹ Wo aame wenda y'unni tunday, y'iisey: "Kun ti y'eeziyo moo me?" maŋ, kun d'eesoy: "Buuru eŋ i dehu Galmeegea."»

³² Kane doŋ y'an agisa'ŋ an d'ingile, an iide'ŋ an di'n uuney suldi'ŋ pay aa Isa y'an ruute. ³³ Aame an iise eeziyo k'ulo buuru maŋ, kane doŋzi an di ruute, an'de: «De kun t'eeziyo ulo buuru eŋ ki moo me?» ³⁴ Kane an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Buuru eŋ i dehu Galmeegea.» ³⁵ Maŋ ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan doŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa an a-ti y' gili eego. ³⁶ A urzi y'ettiyo geŋ, duwo an di gikkite kallagan doŋ deero, yi sooru eego. ³⁷ Aame y'iina goppon ti Zeruzalem a ume deegu ti mokkolo k'Inda k'Olibiye maŋ, kane sanalliyagi baadaŋ geŋ pay ulbaŋ a uune t'unjuwo, an d'iise tamma Raa ti golla awwa a suldi k'armika doŋ pay an wullite geŋ me. ³⁸ Kane an d'eesiyo: «Beeko Raa ti koono a ekki mozigo wede ettiyo ti suma Galmeegea Raa!

Toose t'a koone a kandaane wo tamma a Raa t'awwa a kandaaneS!»

³⁹ I d'ede Pariziyen miibi ti diine doŋ duuru, an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, sanalliyaga ki'n eddiso, an d'anniga!» ⁴⁰ Wo Isa y'an ti'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, aame kane an inniga maŋ, moŋgali toŋ an di fillita!»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem

⁴¹ Aame Isa y'a t'ette ki geeger Zeruzalem wo yi ti wulle maŋ, y'a iise môolo kono tode, ⁴² y'ede: «Wayya, wayya! Kune doŋ ki Zeruzalem, nuŋ ni dihe baadaŋ kune batum, onniyo gette anŋi urzi wede kun di t'oono toose kun yi zuune maŋ! Wo de umbo, ankeŋno edagun Raa y'un t'ippe, urzi toose kun ki y' wolle ye baa. ⁴³ Inŋino saŋ onniyagi an aana eggun, aame geŋ doŋ k'adugun an kilita siido a-doola geeger gette pay ki deyyisagun, an un ti'n gootika t'ume tuuku toŋ maŋ. ⁴⁴ Kane an un ti'n damba kame kamec ti boydugun pay, mokkolo soo toŋ t'ekki bakatú an k'oola ye, kono kune onniyo ere Raa y'iido tuddugun, kun ki dihe kun ki di y' suune ye.»

‡ 19:36 19.36 Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego geŋ, i-kaza yoŋ wede an'ni ottilso baadaŋ.

§ 19:38 19.38 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

Isa ti d'ofɔ suuk a booro Boy Raa
(*Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zaŋ 2.13-16*)

⁴⁵ Saŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'a iise lommite d'ofɔ isiyu suuk*.
⁴⁶ Y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó eŋ y'a koonu boy wede ki tondiyo Raa†." Wo d'e kune, kun di y'ize urmi k'ombide d'ofɔ k'oogire‡!»

⁴⁷ Isa geŋ onniyo ti onniyo yi dooyiso d'uwu a booro Boy Raa. Kane deero d'ofɔ sedefe ti d'ofɔ suuniyo k'oogoro wo ti d'ofɔ deero Yawudiyagi geŋ, an dehutu urzi ki t'owwadi, ⁴⁸ wo d'e urzi an ki y'ooniyo ye, kono kane d'ofɔ pay an ollige baadan dooyisadi gette.

20

T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso me?
(*Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33*)

¹ Onniyo soo Isa yi dooyiso d'uwu wo y'an kazita Rabila Majjaanawa a booro Boy Raa. Maŋ kane deero d'ofɔ sedefe, d'ofɔ suuniyo k'oogoro ti d'ofɔ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi ² wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti d'oo, k'isiyo suldi eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?» ³ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munda soo. Onamó kun o ti'n kami: ⁴ Aame Zaŋ d'uwu y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti d'uwu ko?» ⁵ Maŋ an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yoŋ y'a roota: "Inkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?" ⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi d'uwu" maŋ, d'ofɔ duuru pay an in ti'n kakkita ti monjali ki t'owwadiŋ, kono kane an zuune adda k'addaŋ Zaŋ yoŋ nebi.» ⁷ Inkino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenda i ele urzi me.» ⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyo suldi eŋ me.»

Ono ombide a tukki d'ofɔ naabo doome ulpi
(*Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12*)

⁹ Saŋ maŋ Isa y'a iise rootiyo a d'ofɔ duuru t'ono ombide eŋŋo, y'ede: «I d'ede wedusu inkino yi d'iite doome k'inda sundaŋ biŋ, maŋ doome geŋ y'an d'ele d'uwu an di naabe saŋ yoŋ aggadí y'a t'amba. Wo yoŋ tuddi y'a inŋile torguwo, y'a ki kimo kesiko ye. ¹⁰ Aame onniyo raku t'iina maŋ, y'a igibe wede naabadi soo ki tukki d'ofɔ naabo doome geŋŋo, kono an i di t'elo aggadí ere k'inŋi biŋ an rikke te. Aame y'iiney maŋ, kane d'ofɔ naabo doome'ŋ wede naabadi an di y' ziiɗa, an di y' gusse, an aa di y'igibe beezí guguba. ¹¹ Wede doome'ŋ yi d'igibe wede naabadi ti doolo, wo yode geŋŋo toŋ an di y' ziiɗa, an di y' gusse, an a-ti y' gildite, an aa di y'igibe beezí guguba. ¹² Wo yi d'igibe wede naabadi k'aduwe sey, yode geŋŋo toŋ an i-t'eelite kundayi, wo t'adda doome an aa di y'ilmi. ¹³ Inkino maŋ wede doome k'inda biŋ y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulu ki geyyisadó, a yode geŋ koo an i ottiley maŋ." ¹⁴ Wo d'e aame kane d'ofɔ naabo doome'ŋ ulu an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: "Eŋŋo ulu wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome

* **19:45** 19.45 Isiyu suuk adda booro boy Raa, ki suldi d'ofɔ k'eliyo sedefe a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire d'uwu t'urzi koliyo zooye suldi. Inkino maŋ Isa y'an iise lommite. † **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

en̄ in d'oopaa kine.”¹⁵ Maŋ uloo geŋ an di y' ziiɗa, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo anken̄ wede doome k'inda biŋ y'an d'isa mummino? ¹⁶ Yoŋ y'a etto, ɗoŋ naabo doome geŋ y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biŋ y'an t'ela a ɗoŋ naabo doolo, saŋ aggaɗi y'a t'amba.» Aame kane ɗuwo an illiga ono geŋŋo maŋ, an di ruute, an'de: «Aha, in̄kino geŋ i k'isa ye!»¹⁷ Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayan̄ wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono ɗoŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Mokkolo ere ɗoŋ k'oozige ɓoy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiire k'oozige ɓoy*” te?

¹⁸ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y' nooguma.»¹⁹ Kane deero ɗoŋ seɗeɗe ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an di zuune kereŋ Isa yi rootiyo ono ombide geŋ ti kane me. In̄kino maŋ an di dihe an di y' seeda aame geŋŋo batum, wo ɗe an d'urgidé a ɗoŋ duuru.

*Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ
(Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17)*

²⁰ Maŋ kane geŋ Isa an di y'iise gerɗiyo. Wo an i d'igibe ɗuwo an ti t'ize tuddaŋ aa ɗoŋ ki diine, kane an dehu an di y' seɗeɗe t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte maŋ, an t'oonaa urzi an i-di y' t'ela a bey goole siido.²¹ Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune ono ɗoŋ ki rootiyo wo ti dooyisada kane a urzizaŋ, ki'ni woliyo ɗuwo pay kaŋ soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ɗoŋ ɗerec.²² Anken̄, a urzi k'oogiraɗiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo kunun, k'eliyo ye ko?»²³ Wo Isa metiŋkadaŋ y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede: ²⁴ «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle ɗo. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeŋ.»²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «In̄kino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode kun i y'elo.»²⁶ A onami ɗoŋ yi rootiyo a daana ɗuwo geŋ, an ki d'iine seɗɗuzi ye, wo a ono ɗoŋ y'anni gime geŋ kane an ziiɗa giggiraŋ wo an d'inniga ɗeɗɗek.

Balɗiya tiŋ ede ko?

(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

²⁷ ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ an'ni waaku sudaŋ Saduseyey, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyey an rootiyo ɗoŋ i t'inda an ki ti balɗa ye. In̄kino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁸ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: “Aame wede yi ziiɗa erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe in̄ni a suma ki wede inda geŋŋo†.”²⁹ In̄kino aakede i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone y'a ziiɗa erewo wo y'a inda daa magiŋe.³⁰ Wede ki sirwe y'a ti ziiɗa wo y'a inda daa magiŋe,³¹ saŋ wede k'aduwe toŋ in̄kino. Kane sarat geŋ an di duude pay, wo an t'inda wenda soo toŋ yi k'uune magiŋe ye.³² K'ita maŋ tode toŋ t'aa d'inda kay.³³ In̄kino maŋ a onniyo ere ɗoŋ i t'inda an ti balɗa geŋ, ti diine kane zemba geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ kulutu me?»

* **20:17** 20.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. † **20:28** 20.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuuli ti erayi an seŋŋu tuddaŋ adda duniya ettiyo. ³⁵ Wo de ki kane doŋ Raa yi'ni wulle an ŋide ki baldiya ti diine doŋ unto wo an di lekka a duniya ere ki daana gette, kane kuuli ti erayi an ki seŋŋa tuddaŋ ye baa. ³⁶ Kane geŋ an ki t'inda ye baa, kono an t'ize aa maaleekiyagi. Kane inŋi Raa, kono ti unto an ti bilde. ³⁷ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, Muusa yi ruute kereŋ adda taaya ki beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala gette, aame geŋ y'a yi wiike Galmeega Raa, "Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup[†]."» ³⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere, kono a yode kane pay geŋ zeereŋ.» ³⁹ Doŋ suuniyo k'oogoro miibi ti diinayaŋ an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, onamá ki ruute geŋ a urzizaŋ.» ⁴⁰ An rootiyo inŋino kono an urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi yoŋ ulo k'aaye?

(Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37)

⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino me duwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adfo ti biza bumbu Dawut me? ⁴² Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga adda mattup ki Soom^{*}, y'ede: "Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede: K'edi ki-koona a ammidadó kino, ⁴³ bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zoŋdá." ⁴⁴ Inŋino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega." De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut daŋŋal me?»

Ondirso a duwo a tukki doŋ suuniyo k'oogoro

(Markus 12.37-40)

⁴⁵ Isa y'an di ruute a sanalliyagi a daana doŋ pay i y'ollige, y'ede: ⁴⁶ «Kun koona mentikagi ti doŋ suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere doŋ duuru an geyyiso duwo an an di'n t'esite ti ottilso. Adda boydī doŋ in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo toŋ, an geyyiso an koone a ume wede suma pây. ⁴⁷ Kane geŋ bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soŋ an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot kono duwo an di'n wolle. Kane geŋ booradaŋ t'a kooney wehini a ceerey.»

21

Mandaayawa i-k'ede munda ye

(Markus 12.41-44)

¹ Saŋ Isa y'a ume edayí, maŋ yi wolloyo doŋ laale an eliyo soŋkiyagan a Raa, a ume wede an d'eliyo soŋko a booro Boy Raa. ² Wo yi wulle soŋ mandaayawa i-k'ede munda ye, tod' t'ele soŋko sunŋi sunŋi sire. ³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ki kane doŋ ongo pay. ⁴ Derec, kane doŋ laale pay geŋ an ele t'adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ŋ t'a d'ele pay soŋko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

‡ 20:37 20.37 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. § 20:38 20.38 Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere: I-kaza kane doŋ adfo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaŋ, ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza baldiya ede. * 20:42 20.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † 20:44 20.44 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut daŋŋal me: Geŋ i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut daŋŋal ye.

*Ono donj a urzi ruugiyo Boy Raa
(Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2)*

⁵ I d'ede donj miibi an di rootiyo a tukki Boy Raa, an'de: «Yo boy enj, monjali ti oozigayi wo ti suldi donj duwo an i ele a Raa, kane pay majjandani.» Wo Isa y'a ruute, y'ede: ⁶ «Boy kun yi wolliyoy enj, sanj onniytagi an d'aana mukkolo soo tonj t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

*Onniytagi donj etto ki dabar
(Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8)*

⁷ Injino manj kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de suldi genj an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldi genj an aana me?» ⁸ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun oola tuddugunj a duwo an un ti'n dagga ye. Derec, i d'etto donj baadanj an t'ambo sundó, wede tuuku tonj y'a t'eesa: "Nun Almasi Raa yi biire!", wo soj "Peedo t'iide!" Kane genj kun'ni daana ye. ⁹ Kun d'olliga tarkuuse ki arka gopponj, wo kun d'olliga rabila k'oozige deyyiso dokki. Aame genj kun addira ye. I dehu suldi genj an d'aane doo, wo aame genj a ki t'isa kaamiki dangiya duniya ye botto.»

¹⁰ Sanj y'an di ruute, y'ede: «Donj siifó soo ti siifó soo te an deyya ti tuddanj, donj mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddanj kay. ¹¹ I d'isa nonjirsito siifó ti toogo, wo adda siidiyagi baadanj tonj i d'isa mosogo wo endani dettiso, soj i d'isa a kandaane suldi donj k'a addira, wo suldi donj k'a seeda giggirá i-kaza munda etto. ¹² Wo de ki poone suldi donj pay enj an d'aana genj, kune an un di'n sedfa wo an un di'n dabira. An un di'n t'etta k'ume donj booro adda boydi donj in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda dangay, wo an un di'n t'etta daana mozagi wo daana donj deero siifó kono kun umbe a sundó. ¹³ Genj un t'isa a kune urzi wede kun di roota a suldi donj kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno. ¹⁴ Kun zaapo addugunj a ono ni roota enj me: A munda wede kun d'oodiba eggunj genj, kun okkima tuddugunj ki poone ye. ¹⁵ Aame genj nunj batum un t'eley ono a ceerey kun di'n rootey ti suuniyo k'ono ere donj k'adugunj an k'aane an un ki ti'n kidfita ye, an ki rootey ono enj butte ye. ¹⁶ Kune maawugunj, zembagunj, taasiyagunj wo lanziyagunj genj, kane batum unni t'ela bey donj deero, wo an ti'n t'ida donj baadanj ti diinagunj me. ¹⁷ Kune donj duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundó, ¹⁸ wo ililso k'eggunj soo tonj i ki dagga ye. ¹⁹ Kun soodfo zakidi bini dangju, injino t'urzi genj kun t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

*Booro a tukki Zeruzalem
(Matiye 24.15-21; Markus 13.14-19)*

²⁰ «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asigiryagi an di ti duula manj, kun suuno aame genj onniyatú t'iide, tod'te an di damba kame kamec. ²¹ Injino manj kane donj adda siifó Ziide an t'ombo k'ekki monjali, kane donj adda geeger Zeruzalem an t'adfo, wo kane donj a dombi i-duule geeger gette an etta ye k'adda geeger te. ²² Derec, onniytagi genj an koona ki booro Raa, aame genj a aana kono a-t'etta a ono donj pay an riije ti kaaga adda mattup ki Raa. ²³ A onniytagi genj aasa dabar baadanj a kane erayi donj mahuwagi ti donj injizanj an oodiyo! Derec, adda siifó gette aasa dabar baadanj, wo kulkuwo Raa t'a deega a tukki donj siifó gettiyo. ²⁴ Donj onjo an ti'n t'ida ti kasigara, donj onjo an ti'n sedfa bulagi ki siidiyagi

pay adda duniya, wo kane don Yawudiyagi ye, Zeruzalem an d'oniyisa zondan bini dangu k'onniyagi don Raa y'an dikke.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Markus 13.24-27)

²⁵ «Kun ollo, ekki peedo, ekki tere wo ekki moldali ton, i d'isa suldi don a kiza munda. Adda siidiyagi pay duwo an d'addira, an di-t'ela elkiso baadan a tarkuuse wede ki bar wo ti wede ki ahu i kolzite gen me. ²⁶ Duwo an di-t'inda k'orgiso ti elkiso a munda wede aana adda siido pay, kono suldi don an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ²⁷ In'kino man an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a aana ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ²⁸ Aame suldi gen an iisa ettiyto man, kun t'ohor kan ohire, kun t'ambo eggun awwa, kono addiyagun goppon.»

Ono ombife a tukki tormo
(Matiye 24.32-35; Markus 13.28-31)

²⁹ Sanj Isa y'an di ruute ono ombife enno, y'ede: «Kun wollo tormo wo ti inda don ongo pay. ³⁰ Aame kun wollyo inda gen puutagizan eesiyo roobiyo man, kune batum kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ³¹ Gen in'kino kay, kun wulla suldi gen an iina man, kun suuno Moziko Raa tod'te goppon. ³² Derec in'kino wo n'un di rooto: Don ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me. ³³ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Kooke a urzi metinjo

³⁴ «Kun koono mentikagi, peedagun kun ti t'engile a isiyto tarnaapagi, ti sobito wo a elkisito suldi don ki lekkiyo duniya ye. Para man onniyo ere Raa yi defka booro t'aana aame kun ki ti delliyo ye. ³⁵ Tod' t'etto aakede lebido, kono t'a di t'ippa a tukki don adda duniya gen pay. ³⁶ Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. In'kino kun t'oona toogo kono kun t'alda ti suldi don pay aana k'ita, wo aame nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'iina man, n'un di'n t'oona kune kan ohire a daanado me.»

³⁷ Isa gen a onnu yi-t'ettiyo dooyiso duwo k'adda booro Boy Raa, wo a diddo man yi-t'ettiyo yi d'onniyo ekki mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye. ³⁸ Ti soohe walak man, kane don duuru an t'ettiyo an di y'ooniyo a booro Boy Raa kono an di y'olliga.

22

Dehutu k'urzi ki towwo k'Isa
(Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11)

¹ Tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi gen, a guute goppon. ² Aame gen kane deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro an dehutu urzi ki towwo k'Isa, wo an d'orgiso a don duuru me.

Ziidas ti deero don sedeke

³ In'kino Meeda siitandani ti-t'iide eedi Ziidas wede an yi waaku sundi soo Iskariyot, yon wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me. ⁴ Yon y'a iide an di ruuto ti deero don sedeke wo ti deero don boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me. ⁵ Kane

ulbaŋ a t'ize unŋe baadaŋ wo an i di ruute an i-t'eela soŋko. ⁶ Aame geŋ Ziidas y'a iyye, maŋ y'a iise dehuu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beeaŋ wo kane doŋ duuru an ki suuna ye me.

Dehu k'ume k'isiyo k'ombo ere ki Pak
(Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16)

⁷ Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme geŋ, onniyo t'a iina ere an di waldutu inŋi dambami an d'isiyo ombo ere ki Pak ki Yawudiyagi te. ⁸ Inŋino maŋ Isa y'a igibe Piyer kane ti Zaŋ, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy ombo tarnaapayin ki Pak kono in d'ooma.» ⁹ Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey ombe te?» ¹⁰ Yoŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'ettye k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti diŋgile, kun di y' daanoy bini adda boy wede y'a t'ettye. ¹¹ Wo kun t'iidey maŋ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me?" ¹² Wo yoŋ biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime. Geŋ a ume geŋŋo kun d'isoy ombo te.» ¹³ Maŋ kane an d'ingile, an iide'ŋ suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inŋino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

Isa y'ombo ombo tarnaape ki Pak ti sanalliyagi
(Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent 11.23-26)

¹⁴ Aame peedo t'ide maŋ, Isa y'a-guune ombo ti doŋ zindi ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ti kaagine ni dihe t'addó pay ombo tarnaapayin ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira geŋ me. ¹⁶ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, ombo ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereŋ a aaniya Moziko Raa.» ¹⁷ Inŋino maŋ y'a t'umbe kop, y'a ruute koduwo a Raa, maŋ y'ede: «Kun soodo kop eŋ, kun di dokko wede soŋ yi goomo goomo. ¹⁸ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti aŋki, ki daana ni ki sifa ye baa toote k'inŋi biŋ me, bini aaniya Moziko Raa.»

¹⁹ Saŋ y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddó ere ni t'ela kono kune, kun d'iso inŋino kono kun d'elka a nuuno.» ²⁰ Aame an t'iimi maŋ, ki kop toŋ inŋino, y'a t'umbe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti sobo adda ette, tod'te taasua ere aware Raa yi ketta ti duwo t'urzi puuzadó, to t'oba kono kune. ²¹ Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey doŋ k'olmidayó, yoŋ a eŋŋo, y'ombo ti nuŋ kaŋ soo. ²² Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a t'inda, geŋ a-t'etta a munda wede aa Raa yi dehu, wo de dabar a wede yi ni t'ela bey doŋ k'olmidayó.» ²³ Inŋino maŋ an d'iise tondiso ti tuddaŋ, an'de: «De geŋ ti diinayin wee wee aasa munda inŋino me?»

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45)

²⁴ Saŋ maŋ kane sanalliyagi an d'iise niikiyto baadaŋ ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me. ²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki doŋzaŋ ti toogo, wo kane doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo ekki doŋzaŋ, an dehu duwo an di'n waake "Doŋ k'isiyo beehyko." ²⁶ Wo ki kune inŋino ye. Ki too maŋ wede goole a jiire ti diinagaŋ y'a t'ise aa wede neŋku a jiire, wo wede yi dokkiyo duwo y'a t'ise aa wede naabo a duwo. ²⁷ Wo a elkiyagaŋ maŋ,

wede goole a jiire wee wee, wede i-guune ombfo kunuŋ, wede i naabiya a yode geŋŋo ko? Kun suune, goole wede i-guune ombfo. Wo kun wollo, ankeŋŋo nuŋ a diinaguŋ eŋ aa wede i naabiya a kune. ²⁸ Kune kun ziiɗa daayum zakidfi a ita nuŋ adda sulɗi ɗoŋ oŋŋe o iido me. ²⁹ Wo Meegó y'o ele Moziko a nuŋ, inkiŋo kay nuŋ n'un di-t'ele a kune. ³⁰ Inkiŋo maŋ kun d'oomey kun di sibey ti nuŋ kaŋ soo adda mozikadó, wo kun di konditey ekki kaakidagi mozikó, kun ɗekkey booro a tukki boha bumɗiyagi koomat makumu sire ki ɗoŋ k'Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

³¹ Galmeeega y'a ruute, y'ede: «Simo, Simo, kee k'ollo, Meeda siitandani ti tunde urzi ti Raa wo yi-d'ele, kune pay t'un ti'n tonjile aakede an tonjilso geme. ³² Wo ɗe nuŋ n'a tunde Raa kono kee, kono zaapu k'addá a nuŋ a ki dagge ye. Wo aame ki-gimo a nuuno maŋ, zembadá k'an eelo toogo.» ³³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise k'adda danggay, ise n'a t'indey ton maŋ.» ³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Piyer k'ollo, n'a di rooto, anki a didɗo ki poone uzu y'a kookila geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ adfo.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k'Isa

³⁵ Maŋ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame n'un igibe isiyo naabadó daa soŋko, daa k'eese wo daa toɓiyagi geŋ, munda unni biito ko?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda ay ki'n biito ye.» ³⁶ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Wo ankeŋŋo eŋ wede i-d'ede soŋko maŋ y'a t'ambe, wede i d'ede eese ton inkiŋo kay, wo wede i-k'ede kasigara ye maŋ, kallayí wede goole y'a t'owol, wo yi d'owili kasigara te. ³⁷ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, eŋ ono ɗoŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Yoŋ an aa ti y' gize ti ɗoŋ tówwo ɗuwo kaŋ soo*." Geŋ inkiŋo i dehu o d'aane. Maŋ ono ɗoŋ an riije a tukki nuŋ geŋ, a-t'etta.» ³⁸ Kane sanalliyagi an di ruute, an'de: «Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.» Yoŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Geŋ iide baa.»

Tondiyo Raa ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye

(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

³⁹ Maŋ t'adda geeger Isa yi-t'udɗe, y'a inŋile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye aa yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagi an di y' diine. ⁴⁰ Aame y'iiney a ume geŋŋo maŋ, yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t'oorá adda naamiya daggiya ye.» ⁴¹ Wo yoŋ y'aa lidɗe dokki ti tuddaŋ suma wede y'a seɗɗe mokkolo, maŋ y'a-dikke wo yi tondiyo Raa, y'ede: ⁴² «Meegó, ki dehu maŋ dabar ette k'o ti ledɗo ti tuddó me, wo ton maŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴³ Maŋ i d'iido maaleeka ti kandaane yi d'eele toogo a Isa me. ⁴⁴ Isa ulbi i-d'oodfiyo baadaŋ, maŋ yi tondiyo Raa ti toogo a jiire sey, wo raŋŋadí a t'ize aa puuzo i zozziso a siido.

⁴⁵ Aame yi-tunde Raa maŋ, y'a t'iiziga y'a-gime ki tukki sanalliyagi, y'an di'n uuney kane an udige kono an t'ize sommagi dondon. ⁴⁶ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun moone me? Kun t'oozo wo kun tondo Raa, kono kun ki t'oorá adda naamiya daggiya ye.»

Seedu k'Isa ki tówwadi

(Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)

* 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

⁴⁷ Isa onamí y'a ki ti'n dínge ye botto, aame geŋ kane doŋ duuru an t'uddo. Yode wede an yi waaku Ziidas, yoŋ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'an t'uugumo a doŋ duuru me. An iiney maŋ, y'a d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziida yop kono yi-d'ise puuc a tobbisadí. ⁴⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ziidas, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, k'an di n' t'ele bey doŋ k'olmidayó t'urzi k'isiyo puuc a tobbisadó ko?» ⁴⁹ Aame kane doŋ a ita k'Isa an wulle munda wede isa geŋno maŋ, an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, ay ti'n dokko ti kasigara ko?» ⁵⁰ Maŋ wede soo ti diinayan y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefe, kuudi a dikke. ⁵¹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo, geŋ iide baa.» Injino yo y'a aa butte a kuudi wede geŋno wo yi-d'ele bee. ⁵² Injino maŋ a kane deero doŋ sedefe, deero doŋ boohiyo Boy Raa wo ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi iido seeduzi, Isa y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo tuddó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me?» ⁵³ Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. Wo de ankeŋno ette peedagun, peedo ere ki doŋ toogo adda zimolo an d'ise naabadaŋ.»

Piyer y'a kiigira Isa

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)

⁵⁴ Maŋ Isa an di y' ziida, an ti y' dukke, an di t'iide k'adda boy ki mozigo goole doŋ sedefe. Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki. ⁵⁵ Duwo an di mudde uwwa a diine booro boy, wo Piyer y'a zunke yi kookiyo uwwa ti kane. ⁵⁶ Aame yi zunke ye kookiyo uwwa geŋ, i d'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y' wolliso tebeŋ adda k'edayi, maŋ t'a ruute, t'ede: «Wede enno toŋ yoŋ ti yode kaŋ soo.» ⁵⁷ Wo Piyer y'a yi giigira, yi di ruute, y'ede: «Erewo no, nuŋ ni ki y' suune ye.» ⁵⁸ Taŋ boolon maŋ i d'iido wede ti doolo, y'a yi wulle wo y'a ruute, y'ede: «Derec, kee toŋ wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa!» Maŋ Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Ato, nuŋ ti diine kane ye.» ⁵⁹ A likke bini maŋ, i d'iido wede ti doolo yi-kodfime, yi d'eesiyo: «Ki kotto wede eŋ yoŋ ti yode kaŋ soo, kono yoŋ ti siido Galile.» ⁶⁰ Maŋ Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, munda wede ki rootiyo geŋ a nuuno ye.» Wo a kaamiki aame y'a ti rootiyo botto geŋ, uzu y'a iile. ⁶¹ Galmeega y'a gilde ki tukki Piyer wo yi di y' wolliyo tebeŋ adda k'edayi. Injino maŋ Piyer y'a ilke a ono doŋ Galmeega yi-ruute, y'ede: «Anki eŋ ki poone uzu y'a oola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.» ⁶² Maŋ t'adda boy Piyer yi-t'uddo ti paate wo y'a iise moolo baadaŋ.

Kaldita wo kossiyo k'Isa

(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)

⁶³ Duwo doŋ i boohiyo Isa an di y'okko maade wo an di y' kossiyo. ⁶⁴ Edayi an i-t'ippe wo an di y' tondiso, an'de: «Kee nebi maŋ, ki y'unto wede i ki diine me!» ⁶⁵ Wo an i-d'irbita ono baadaŋ ti doolo doŋ ki kaldita.

Isa a daana deero doŋ booro

(Matiye 26.59,63-65; Markus 14.55,61-64)

⁶⁶ Aame ume i t'umpile maŋ, kane doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, deero doŋ sedefe ti doŋ suuniyo k'oogoro, an t'ugiyey pay an di-t'iide Isa ki daana deero booro Yawudiyagi, ⁶⁷ wo an di y' tunde, an'de: «Almasi Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti do.» Yoŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame n'un ruuta maŋ, kun k'amba ye onamó me, ⁶⁸ wo aame n'unni tunda toŋ maŋ, onamó kun ki ti'n kima ye. ⁶⁹ Wo ti anki eŋ, nuŋ wede an n'ehe

aa ulo wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiiere pay.»⁷⁰ Kane pay an di ruute, an'de: «Inkino man kee Ulo Raa ko?» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aa kune batum kun ruute, en min nuuno.»⁷¹ Inkino man an di ruute, an'de: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki ruote sey ye baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a daana Pilat

(Matiye 27.2,11-14; Markus 15.1-5)

¹ Man kane don j t'ugiyen an t'iiziga pay, an di-t'iide Isa ki daana Pilat, yon Romen geole siido. ² A ume gen kane an d'iise sakiyaa k'Isa, an'de: «Wede en kaye ay y'uuney don siidadey yi ti'n daggiya, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole ki Romen me, wo son yi t'ize yode batum Almasi Raa yi biire, yon mozigo Yawudiyagi.» ³ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Gen aa ki ruute.» ⁴ Inkino man Pilat y'an di ruute a kane deero don sedefe ti don duuru, y'ede: «Wede en nun munda k'ulsu a eedi ni k'uune ye, wede i di t'ide booro t'a yi seeda me.» ⁵ Wo kane an di kod'dime, an'de: «Yon t'urzi dooyisadi don pay y'an t'eliyto ono bini a-t'ooziga deyyiso. Yon y'iiiso ti siido Galile, y'a tuuke y siido Ziide pay, wo anken y'aa d'iina a enno.»

Isa a daana mozigo Erod

⁶ Aame Pilat y'illiga ono genno man, y'a tunde, y'ede: «Wede en yon ti siido Galile ko?» ⁷ Wo aame yi zuune Isa yon ti siido ere mozigo Erod Antipas man, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono a onniytagi gen yode Erod ton a Zeruzalem. ⁸ Aame Erod yi wulle Isa man, ulbi aaze unse baadan, kono yon y'ollige rabiladi ti kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. Inkino yi zaapu elkisadi yi-d'isa munda k'armika y'a-wolla. ⁹ Erod y'a yi tundite tan baadan, wo yo Isa yi-k'ohine bizi ye. ¹⁰ Kane deero don sedefe, ti don suuniyo k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyo ono ti golla zakidi. ¹¹ Erod kane ti asigiryagi an di y'okko maade wo an di y'ambutu saa saac. An i-di t'usse kalle majjaane, man yi di y'igibe a Pilat. ¹² Erod ti Pilat gen ti poone kane adu, wo ti onniyo gette an t'ize lanziyagi.

Booro k'Isa ki towwadi

¹³ Inkino man Pilat y'a-tusse kane deero don sedefe, deero Yawudiyagi wo ti don duuru, ¹⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede en kun oo d'iido n kun'de, duwo pay yi ti'n daggiya. Inkino ni y' tunde a daanagun a ono don kun rootiyo a tukki yode gen me, wo nun munda ulsu a eedi ni k'uune ye a t'ide booro t'a yi seeda me. ¹⁵ Erod genno ton munda ulsu yi k'uune ye a eedi me, inkino y'ay ti y' gimo. Kono k'inkino, wede en munda ulsu yi k'ize ye wede a t'ide k'unto me. ¹⁶ Inkino man n'an t'ela urzi a asigiryago an ti y' gorpipa ti marpa doo min, san an i-d'eeza kollo.» ¹⁷ Yi ruute inkino kono aa an d'isiyo daayum a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y'an d'adde wedusu soo t'adda dangay.

¹⁸ Wo pay kan soo an d'iise dollite, an'de: «Wede gen ki y'odo! K'ay t'adfi Barabas!» ¹⁹ Yo Barabas gen an yi ziida dangay kono yon wede an t'eele ono a duwo an d'iiziga deyyiso adda geeger ki tukki Romen, wo son y'iide wedusu. ²⁰ Pilat y'an d'iise rootiyo sey a don duuru kono yi dehu Isa yi-d'eeze. ²¹ Wo kane an di dollite, an d'eesiyo: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede

zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko!» ²² Manj Pilat y'an di ruute k'aduwe, y'ede: «Wede enj munda ulsu minj y'ize moo me? Nuñ manj munda ulsu ni k'uune ye a eedí i di t'íde k'unto me. Injino n'an t'ela urzi an ti y' gorpipa ti marpa doo minj, sanj an i-d'eeza kollo.» ²³ Wo kane an di koddime dollite ti gilla awwa, an d'eesiyo: «Isa ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko!» Manj Pilat i-di t'iide a dollitadanj gette. ²⁴ Injino yonj booro y'an ti-dikke a munda wede Yawudiyagi an tondiyo me. ²⁵ Barabas wede kane an dehu genj, Pilat y'a y'udde, yode wede an ti y'ele adda dangay kono y'an t'eelite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romenj, soñ y'iide wedusu genj me. Wo yo Isa y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an d'ise munda wede kane Yawudiyagi an dehu.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)

²⁶ Manj Isa an di-t'ette k'ume taakiyadi. A urzi an a-t'ikkima ti wede soo injino yonj ti geeger Sireñ, sundí Simo, y'aahiya doome. Kane asigiryagi an di y' ziidá, an i-d'ele undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko, y'a t'umbe a dannayi wo yi daaniya Isa. ²⁷ Donj duuru baadanj ki siido gette an di y' daaniya, ti diinayanj erayi an a-t'íbi beydanj a giggiranj wo an di dollite móolo kono k'Isa. ²⁸ Manj Isa y'a gilde k'ume k'erayi genno wo y'an di ruute, y'ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun ôole ye kono nuñ me, ki too manj kun ôolo'ñ ki kune wo ki inñigunj. ²⁹ Derec, onniytagi sanj manj an d'aana, aame genj an di roota: "Uñsuwo a kane erayi donj kartiyagi, a kane donj an k'ehe ye wo an k'uude inñi ye botto." ³⁰ Injino manj duwo an di roota, an t'eesa: "Moñgali an ay di ti'n ruugi!" wo soñ an t'eesa: "Kessagi an ay ti'n ombidí!" ³¹ Aame duwo an o isiyo kino a nuñ wede aakede undumu zeere enj me manj, an d'aana moo me a kane donj aakede inda donj meedí me*?»

³² An a-dukko a ita k'Isa donj sire ti doolo, kane donj k'oogire, an ti'n t'íde ti yode kanj soo. ³³ An iiney a ume wede sundí «osse k'eego» manj, a ume genj Isa asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko. Wo an a-tiike ti yode donj k'oogire sire, wede soñ t'undumzi a kese k'ammidadi wo soñ t'undumzi a kese geeladi. ³⁴ Injino manj Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuñ, k'an t'iso tambobino, kono an ki suune ye munda wede an isiyo genj me.» Wo asigiryagi an di dikkidá kallagi k'Isa t'urzi k'arbu telte muntelliyo. ³⁵ Kane donj duuru an t'ihira angennó, an di wollioyo. Kane deero Yawudiyagi an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Yonj donj doolo y'an utte de, ankenj y'utto tuddí batum, aame yo Almasi Raa yi biire kotto manj!» ³⁶ Kane asigiryagi tonj an di y'okko maade, an a d'ettiyo gopponj ki sirpadí, an i-d'eliyo toote suddo k'inñi k'inda binj y'a sife, ³⁷ wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto manj, k'utto tuddá batum!» ³⁸ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riinej, an'de: «Yode enj mozigo Yawudiyagi.»

³⁹ Ti diine donj k'oogire sire an ti'n tiike ekk'inda genj, wede soñ y'a gilde Isa, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto manj, k'utto tuddá batum wo kaye páy!» ⁴⁰ Wo yo wede soñ y'a y'ididise, yi di ruute, y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro ti ki ziidá k'unto ti yode enj kanj soo. ⁴¹ Ki kine

* **23:31** 23.31 Ono k'Isa yi rootiyo a tukki Undumu zeere wo Inda donj meedí: I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede oldíko munda ye tonj an di y' dibire bini unto. Inda meedí kane Yawudiyagi donj k'isiyo k'oldíko, genj tanj baadanj a jiiere dabar ere an t'ooná te.

dabar ette d'erec, kono in ooniyo munda wede in ize t'urzi naabadiŋ, wo yo wede eŋ munda ulsu yi k'ize ye.» ⁴² Saŋ y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko aame ki-kimo ki mozikadá geŋ me.» ⁴³ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Derec inŋkino wo n'a di rooto: Aŋki eŋ kee ki-t'etta ti nuŋ adda jenne.»

Unto k'Isa

(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41)

⁴⁴⁻⁴⁵ Aame peeŋo t'ize diine maŋ, ti ki tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peeŋo lohe. Wo alboy wede i d'ikke adde Boy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate, a t'ihina tar a diinayí. ⁴⁶ Isa y'a id'ili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, n'a-d'elo undó a beezá†.» Aame y'a ti ruute inŋkino maŋ, y'a-t'íhe. ⁴⁷ Goole k'asigiryagi meeda ki Romeŋ yi wulle munda wede ize me. Maŋ y'a imme Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede eŋ yoŋ ki diine.» ⁴⁸ Kane doŋ duuru pay iide wollíyo geŋ, aame an wulle munda wede ize maŋ, kane an di-gime, beydaŋ an a-t'íbi gígíraŋ kono an mólolo. ⁴⁹ Wo kane pay laŋziyagi k'Isa ti erayi doŋ i yi diino ti siido Galile, an t'ihirte ti dokki an di wollíyo munda wede isiyo.

Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47)

⁵⁰⁻⁵¹ I d'ede wedusu sundí Yusup yoŋ ti geeger ki Yawudiyagi sundutú Arimate. Wede geŋ yoŋ beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa. Yoŋ wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo yi k'iyye ye a munda wede doŋ deero booro oŋgo an dihe an d'ise a tukk'Isa, wo soŋ a naabadaŋ ere an ize te. ⁵² Yo y'a iide y'a uuney Pilat, y'a yi tunde a nuune k'Isa. ⁵³ Pilat yi-d'iyye, maŋ Yusup y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. Y'a ñilpe ti sotor tuwarwa zooyatú ooŋe, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mökkolo, a ume isire wenda kaŋ soo toŋ an k'eele ye. ⁵⁴ Suldí geŋ ize onniyo jima, dúwo an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa‡. ⁵⁵ Kane erayi doŋ i diino Isa ti siido Galile geŋ, Yusup an di y' diine, an di wullo muuzo wo mummino an ziipe nuune k'Isa me. ⁵⁶ Saŋ maŋ an di-gime k'adda geeger, an iide'ŋ an d'iwilo egey ti puutagi k'inda doŋ eediyadaŋ uŋse, an aa di gilse ki rorríso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Baldíya k'Isa

¹ Onniyo dumas ti soohe walak maŋ, erayi an di ziki egey doŋ kalsiya eediyadaŋ uŋse a beydaŋ, an d'inŋgile ki biza muuzo. ² An iiney maŋ, an wollíyo zumbulu wede an a-t'ippe a biza muuzo'ŋ doŋkilso a kese. ³ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo nuune Galmeega Isa an ki y'uuney ye. ⁴ Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a daanadaŋ i d'ido kuuli sire ti kallagi i ralita. ⁵ Inŋkino kane orgiso t'anni zída, an di nukkite, wo de kuuli doŋ sire geŋ an an di ruute, an'de: «Ki moo me kun wekku wede zeere a diine doŋ unto me? ⁶ Yoŋ umbo a eŋŋo me, Raa yi ti y' bildfe. Kun elko a ono doŋ y'un

† 23:46 23.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6. ‡ 23:54 23.54 Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peeŋo t'ambe k'ooriyo ere ki aŋki bini peeŋo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo toŋ inŋkino kay, geŋ inŋkino nuune k'Isa an di dihe an t'ottiba ki poone peeŋo t'a oora geŋ me.

ruute aame yo botto a siido Galile, y'ede: ⁷ "I dehu nuṅ wede an n'ehe aa ule wede eṅ, an di n' t'ela a bey doṅ k'oldiko, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko, wo onniyo sire k'aduwe maṅ n'a-baldfa."»

⁸ Inṅino maṅ kane erayi geṅ an di'n ilke ono doṅ Isa y'an ruute geṅ me. ⁹ Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide'ṅ an an t'iide taaya gette pay a kane doṅ koomat makumu soo wo a kane sanalliyagi doṅ oṅgo pay. ¹⁰ Kane erayi doṅ iide ki biza muuzo geṅ, Mariyam ere ti siido Magdalla, Zane wo Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi doṅ ti doolo doṅ iide ti kane geṅ, taaya gette an an t'iide pay a doṅ zina k'Isa me. ¹¹ Wo kane a onamaṅ geṅ an di'n wulle erayi aa doṅ maadagi, onamaṅ an ki d'umbeye. ¹² Wo toṅ maṅ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki biza muuzo. Y'iiney maṅ, y'a t'uttile yi ṅoonjiyo k'adda, yi wolliyoy'ṅ sarwilagi daṅṅal, maṅ y'a ziida giggiri a munda wede ize geṅ me, wo y'a-gime ki boozii.

A urzi k'Emayus

¹³ A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi sire an ambe k'adda k'ille sundutu Emayus, tod'te suma kubbaara paat ti Zeruzalem me. ¹⁴ Kane an di rootiyo tuddaṅ a suldi doṅ pay ize geṅ me. ¹⁵ Aame kane an rootiyo wo an niikiyo ti tuddaṅ geṅ, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye ti kane an di sooru kaṅ soo. ¹⁶ Kane an di y' wolliyoy', wo munda an t'eegirso ki suuniyadi me.

¹⁷ Maṅ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di sooru de, kun di niikiyo a tukk'amme?» Inṅino maṅ kane an t'ihira, sommagi dondoṅ. ¹⁸ Wede soo ti diine kane sire geṅ sundi Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siida daṅṅal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye munda wede ize adda k'onniytagi doṅ k'ita eṅ me?» ¹⁹ Yoṅ y'anni tunde, y'ede: «De ize moo me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda wede i-iina a tukk'Isa wede ti geeger Nazaret. Yoṅ geṅ nebi wede toogo, wo y'a ti gize toogadi t'urzi naabadi wo t'urzi k'onami a daana Raa wo a daana duwo pay. ²⁰ Kane deero doṅ sedikadiṅ ti doṅ dokkiyadiṅ an an di y'ele a bey doṅ k'olmidayi kono booro t'a yi seeda ki towwo, wo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko. ²¹ Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yoṅ wede soo y'an adda doṅ k'Izirayel ti bey doṅ k'aduzan. Wo t'ekki suldi pay geṅ, onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi geṅ ize me*». ²² Wo toṅ erayi miibi ti diinayey an ay'n'iddira. Anki ti soohe walak an d'ingile ki biza muuzo. ²³ An iide'ṅ, nuune k'Isa an ki y'uune ye. Kane an digimo, an ay t'iide taayadan te an'de, maaleekiyagi an'n iido tuddaṅ wo an di ruute, an'de: "Yoṅ zeere." ²⁴ Ti diine kaye ay sooru kaṅ soo geṅ, doṅ miibi an d'ukke ki biza muuzo wo an d'uuney miṅ pay a-t'iide aakede erayi an ruute. Wo yoṅ miṅ umbo, an ki y' wullo ye.»

²⁵ Inṅino maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune doṅ elkisagaṅ attidi, kun k'ambu kesiko ye ono doṅ pay nebiyagi an ruutite geṅ me. ²⁶ Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire geṅ y'a dabire inṅino doo miṅ, saṅ yi t'etta adda daryikadi kollo.» ²⁷ Saṅ y'an di gizite kereṅ suldi doṅ pay an riinṅite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa geṅ me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini y'a-ti dṅinge ti mattupiyagi doṅ pay ki nebiyagi.

* **24:21** 24.21 Onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi geṅ ize me: I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y'unto maṅ, undi ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k'aduwe geṅ, yi ki bilde ye maṅ geṅ umbo ki daanadi baa.

²⁸ Aame kane an iiney goppon ti ille ere an'te maŋ, Isa yi d'isiyo aakede y'ingile ki daana in'kino. ²⁹ Wo kane an di kod'dime, an d'eesiyo: «Kee k'oopo ti kaye kino, peedfo t'a t'ooriyo ume y'ize.» In'kino maŋ yi-t'iide adda boy, y'a uupe ti kane. ³⁰ Y'a-guune ombo ti kane, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa, maŋ y'a burkite, y'an d'ele. ³¹ Aame geŋ edayan a t'ihina, kane an di y' zuune Isa me, wo a kaamiki ti daanadan y'a ŋukidde. ³² Kane an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine a urzi wo yon y'in rootiyto a tukk'ono d'ofŋ an riinjite ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, ki kotto in d'uwwa munda a biza k'ulbiŋ me.»

³³ Maŋ kesiko kane an t'iiziga, an di-gime ki Zeruzalem. An iide'ŋ an di'n uuney kane sanalliyagi koomat makumu soo geŋ an t'ugiyi ti d'ofŋ an sooru soo, ³⁴ wo kane an an di ruute a d'ofŋ sire geŋ, an'de: «Ki kotto Galmeegea yi bilde, yi gize tuddi a Simo!» ³⁵ Wo kane batum an an t'iide taaya a munda wede ize a urzi, wo mummino kane Isa an di y' zuune a ume wede y'an borkiso mappa geŋ me.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

³⁶ Aame kane onamaŋ botto an a ki ti'n d'inge ye geŋ, a kaamiki yode Isa batum y'a gize tuddi a diinayan, wo y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ³⁷ Kane an d'iddira, orgiso t'anni ziida baadan kono an elkiyo an wulle'ŋ beyye. ³⁸ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun orgiso me? Moo me un d'ede niikiyo adda k'addugun me?» ³⁹ Kun wollo beydo ti zoŋd'of, eŋ miŋ nuŋ! Kun ni botto, wo kun wollo beyye'ŋ i-k'ede tukiyo ye osse ye, wo nuŋ oo d'ede aakede kune kun woliyo. ⁴⁰ Yon y'a ti d'inge onami maŋ, y'an di gize beydi ti zoŋdi. ⁴¹ Wo kane onami an k'ambu ye botto kono addaŋ ūune t'un'usuwo wo an ziida giggiraŋ. In'kino maŋ yon y'anni tunde, y'ede: «A enno un ede munda k'ombo ko?» ⁴² Kane an i di burko puuniso gayirsa an i-d'ele. ⁴³ Yon y'a ziida wo y'a t'iimi a daanadan.

⁴⁴ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ botto ti kune geŋ, enno munda wede n'un ruute me: I dehu ono d'ofŋ an riije a tukki nuŋ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono d'ofŋ ki nebiyagi wo adda mattup ki Soom geŋ, kane pay a aane kono a-t'ette a ono mattupiyagi genno.» ⁴⁵ In'kino maŋ yon y'an t'ihina eedan, kono an di seeda ita k'ono d'ofŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, ⁴⁶ wo y'an di ruute, y'ede: «Enno munda wede an riije me, an'de: Almasi Raa yi biire, y'a dabira bini y'a t'inda, saŋ onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti y' balda ti diine d'ofŋ unto me. ⁴⁷ Geŋ i dehu an di kizite ti sundi a ita duwo pay, an di t'eese ti Zeruzalem, an an di roota a duwo an di-kima lekkiyadan wo an t'oona tambobino k'oldikadan. ⁴⁸ A suldi pay geŋ kune kun illiga wo kun wulle. ⁴⁹ Wo nuŋ ni-t'igibo a eggun munda wede Meego Raa yi ruute y'un t'ela. Wo kune'ŋ, kun lekko adda geeger bini toogo ere i deego t'awwa ti kandaane t'un di'n ōna.»

En'gilso k'Isa k'awwa ki kandaane

⁵⁰ Saŋ t'adda geeger Isa y'an t'udde ti paate, an d'ingile k'ume wede goppon ti ille ki Betani. A ume geŋ y'a ziki beydi wo y'an di ziipe beeko. ⁵¹ Aame y'an zaapu beeko geŋ, kane y'an di'n iili, yon Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. ⁵² Aame geŋ kane an di-dikke wo an t'uttile a daanadi, saŋ an di-gime ki Zeruzalem t'un'usuwo baadan. ⁵³ Kane an d'ettiyo daayum k'adda booro Boy Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zan yi riije

Ej urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zan yi riije. Adda mattup ette Zan y'a ruute ti suldi don Isa y'ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye duwo. Wo son y'a ruute a urzi k'untadi wo a urzi baldiyadi ti diine don unto. Isa yi kazita ti toogo a duwo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Mattup Zan yi riije ette, onamtú i ki deeyiso pay ye ti ono don adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riije me. A eesiyo mattup ette, Zan y'a ruute Isa yon wede an yi waaku Ono gen, yon Raa y'a iido ki siido, y'a-gime wedusu (Zan 1.1,14). Isa y'aaze suldi k'armika baadan, kono duwo an d'oyye yon Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto gen, duwo tuddan an ti-t'ihinte kono yode. Don ongo an ziipe addan a Isa kono an zuune adda k'addan yon Ulo Raa, wo don son an di y' g'igira. Wo de Zan y'a riije, y'ede: «Ono don soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yon Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi man, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zan 20.31)

Raa yi kaza tuddi t'urzi k'Isa Almasi

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, wedusu an yi waaku Ono yon ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono gen kane soo, wo wede an yi waaku Ono gen yon min Raa batum. ² Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, yode ti wede an yi waaku Ono gen kane soo. ³ Suldi don Raa y'ikkima pay gen, an ikkima ti wede an yi waaku Ono gen soo. Munda wede Raa y'ize siidi umbo, daa wede an yi waaku Ono gen me. ⁴ Wede an yi waaku Ono gen, yon lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a duwo. ⁵ Toore gen yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y' ziiida ye. ⁶ Injino man ti kaaga Raa y'a igibe wede zindi ki tukki duwo, wedusu gen sundi Zan. ⁷ Zan yon wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore genno, kono t'urzi yode duwo pay an d'olliga, wo an zaape addan a toore genno. ⁸ Yode Zan gen toore yode batum ye, yon y'iide y'an di kize toore a duwo. ⁹ Yo Wede an yi waaku Ono gen, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'ade duwo pay.

¹⁰ Yon gen y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo don duniya an gi di y' zuune ye. ¹¹ Y'a t'iide k'ume donzi Izirayel, wo kane an gi di y' ziiida ye. ¹² Wo de a kane don i yi ziiida wo i ziipe addan a yode gen, y'an d'ele urzi an t'ize inni Raa. ¹³ An t'ize inni Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inni Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

¹⁴ Injino man wede an yi waaku Ono gen y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addi doniyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede derec. Ay di wulle goolikadi, goolikadi ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Uli soo danjal. ¹⁵ Wo Zan gen y'a iise kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede:

«Enṅo wedusu wede ni rootiyo onamí me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadó me, wo yon goole y'a jiiire nuṅ, kono nuṅ an di'n t'eha botto geṅ, yon ede to.» ¹⁶ Yon addí'ṅ tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadan ki daayum a kine pay, wo beekadí daayum a ekki kine. ¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a dūwo. Wo de beeko ti derec an iido t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁸ Wenda soo tonṅ i wulle Raa umbo, wo de Ulo yon soo d'annal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa geṅ, y'in di y' gize.

Zaṅ Batis ti d'on zina ki Pariziyen
(Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17)

¹⁹ Kun ollo eṅ ono Zaṅ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zeruzalem an d'igibe d'on sedeke ti d'on ti biza bumbu Lebi ki tukki Zaṅ. An d'iide, an d'uuney Zaṅ kono an di y' tonde: «Kee'ṅ wee wee?» ²⁰ Aame an iide an yi tunde maṅ, yon y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kereṅ, y'ede: «Nuṅ Almasi Raa yi biire ye.» ²¹ Inṅino maṅ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ṅ Eli ko?» Maṅ Zaṅ y'ede: «Aha, nuṅ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ṅ nebi wede ay delliyo ko?» Zaṅ y'ede: «Aha, nuuno ye.» ²² Inṅino an i di ruute, an'de: «Kee'ṅ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a d'on ayn'igibo me. Kee miṅ wee wee?» ²³ Maṅ Zaṅ y'an di'n gime onamaṅ ti ono d'on nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuṅ golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeega kun i-ti y'okkonṅ ki diine delele*.»

²⁴ A diine d'on zina an igibe ki tukki Zaṅ geṅ, Pariziyen tonṅ adda. ²⁵ Kane geṅ an di yi tunde Zaṅ sey, an'de: «Kee'ṅ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo ye de, ki moo me ki'ni suyyiso d'uwon'ṅ batem me?» ²⁶ Zaṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Nuṅ d'uwon'ṅ ni'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinagun geṅ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye. ²⁷ Wede geṅ y'ettiyo k'itadó, wo nuṅ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye.» ²⁸ Suldizanṅ pay an ize geṅ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo a ame Zaṅ d'uwon'ṅ y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maṅ Isa yi-t'ud'fo k'ume Zaṅ. Aame Zaṅ yi y' wulle maṅ, y'ede: «Kun wollo enṅo Ulo Damu Raa i booyiso old'iko d'on duniya pay me. ³⁰ Ono ni ruute a tukki yode enṅo, n'ede: “Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yon goole y'a jiiire nuṅ, kono nuṅ an di n' t'eha botto geṅ, yon ede to.” ³¹ Ki poone tonṅ nuṅ ni ki y' suune ye yon wenda me, wo n'iido d'uwon'ṅ ni di'n suyyiso batem t'ahu'ṅ kono n'an di y' kize a d'on k'Izirayel.»

³² Zaṅ yi kazita a tukk'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a d'iigo ti kandaane aa deere, t'a di-guune a tuddí. ³³ Nuṅ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe d'uwon'ṅ ni di'n suyyiso batem t'ahu geṅ y'o di ruute, y'ede: “Unde Raa gette k'a ti wolla t'a d'eege ti kandaane, t'a di koono a tukki wede. Geṅ yode geṅno wede a suyya d'uwon'ṅ ti Unde Kamileṅ me.” ³⁴ Wo munda geṅ n'a yi wulle, wo inṅino maṅ n'un di kaza kereṅ, wede eṅ yon Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey tonṅ, Zaṅ ti sanalliyagi d'on sire geṅ an lekkiyo a umayan. ³⁶ Zaṅ geṅ yi wulle Isa y' engile maṅ, y'a ruute y'ede: «Enṅo Ulo Damu Raa me.» ³⁷ Aame kane sanalliyagi sire geṅ an illiga Zaṅ yi ruute inṅino maṅ, an d'iise daaniya k'Isa. ³⁸ Isa yi gilde maṅ, yi wolliyo'ṅ an yi daaniya, maṅ

* 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya'ŋ kun dehu moo me?» Maŋ kane an i-di'n gime onamí, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a too me?»³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maŋ an d'ingile, an di wullo ume yi-lekkiyo me. Geŋ a peeŋo lohe, ume'ŋ an a-ti y'ingile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geŋ, yon̄j ti diine ɗon̄j sire illiga ono Zan̄j yi ruute wo an di diine Isa geŋŋo. ⁴¹ An ti gimo maŋ, Andire y'iide'ŋ y'a uuney ki poone'ŋ leemadí Simo, wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ŋ, ay yi wullo.» (T'ono Girek geŋ Kiris i-kaza Almasi.) ⁴² Maŋ yi-di t'iide leemadí Simo k'ume k'Isa. An iiney maŋ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayí, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ Simo ulo ki Zonas, wo ti aŋki en gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza mokkolo.

Pilip ti Natanayel

⁴³⁻⁴⁴ Onniyo k'ita maŋ Isa y'a ingile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Betsayda, siido k'Andire ti Piyer. Maŋ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.» ⁴⁵ Saŋ maŋ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wedusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi toŋ an ruute onamí me. Yon̄j Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.» ⁴⁶ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey, munda beehiye etto ɗey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

⁴⁷ Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddí maŋ, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'Izirayel toc miŋ yode eŋŋo, yo eŋ wede ki diine.» ⁴⁸ Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kaŋ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki waako'ŋ geŋ, ni ki wulle kee'ŋ a undiso pigiye.» ⁴⁹ In̄kino maŋ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó, kee'ŋ Ulo Raa. Kee'ŋ mozigo ɗon̄j k'Izirayel.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldí baadan̄ a ceera eŋŋo sey.» ⁵¹ Maŋ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec in̄kino wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane a-t'ihina, wo maaleekiyagi Raa an di ɗeegita wo an di kilita† t'awwa nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋŋo.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

¹ Onniyo sire k'aduwe maŋ, i d'ize seedu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide, ² wo Isa ti sanalliyagi toŋ an'ni wiike. ³ An ize bini maŋ, toote k'in̄ŋi biŋ a biite. In̄kino maŋ mekk'Isa ti di ruute a ulutú'ŋ, t'ede: «Toote k'in̄ŋi biŋ an biite.» ⁴ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, nuŋ n'aase mummino? Peedadó ti k'iide ye botto.» ⁵ In̄kino maŋ tod' t'an di ruute ɗon̄j naabo'ŋ, t'ede: «Y'un ruuta munda maŋ, kun t'iso.» ⁶ Aame geŋ i d'ede ɓon̄gali zoot an tutte ki moŋgali, Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddan̄, k'a t'ise kamilen̄ a ɗaana Raa a urzi k'oogiradan̄. Bukkulu soo geŋ y'oomi suma toolo sire ado. ⁷ Maŋ Isa y'an di ruute ɗon̄j naabo, y'ede: «ɓon̄gali geŋ kun t'oonito t'ahu.» In̄kino maŋ kane ɗon̄j naabo an iide'ŋ, an t'úunite ɓon̄gali'ŋ geŋ pepelele. ⁸ Aame ɓon̄gali'ŋ an ti'n úunite maŋ, Isa y'ede: «Aŋkeŋ kun eesu ahu geŋ, kun i-ɗodo a wede dokkide.» Maŋ kane ɗon̄j naabo an d'eezi, an i-d'iide. ⁹ Wede

† **1:51** 1.51 Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

dokkide geṅ y'an uwwē ahu ɗoṅ i-gime toote k'inṅi biṅ geṅ me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo ɗoṅ naabo ɗoṅ eeziti ahu geṅ an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo,¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki poone'ṅ ɗuwo an eesiyo dokkide ti toote wede kaɗigi, saṅ ɗuwo geṅ i ti koliyo eedaṅ maṅ, an d'eesiyo wede unṣe ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kaɗigi k'ume k'ita.»

¹¹ Geṅ inṅino munda k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize toogadi, wo t'urzi geṅ sanalliyagi an di ziipe addaṅ a yode. ¹² Saṅ maṅ tin geṅ Isa y'a t'iiziga, meedi, zembadi ti sanalliyagi pay an di-diige ki geeḡer Kapernayim. A ume geṅ an di likke onniyo miibi.

Lomme ɗoṅ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

¹³ Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon maṅ, Isa y'a-gili Zeruzalem. ¹⁴ Y'iiney maṅ, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney ɗoṅ k'owilte buṅgari, ki dambami, ki deere wo ɗoṅ pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pây, an isiyo suuk adda*. ¹⁵ Inṅino maṅ yi d'ize karre, y'an iise lommite. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambanzaṅ wo ti buṅgarzaṅ me. Wo taabulyagi ɗoṅ pelkiyto gurus geṅ y'an di gippirɗe, ti sonkiyagaṅ a-zibbite. ¹⁶ Wo a ɗoṅ k'owilte deere y'an di ruute, y'ede: «Sulɗugun eṅ pay kun ti sokito t'eṅ me. Boy Meegó eṅ, kun ti y'ise ume suuk ye.» ¹⁷ Aame geṅ kane sanalliyagi an d'ilke a ono ɗoṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nuṅ addó i n'aadumu†.»

¹⁸ Inṅino maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.» ¹⁹ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa eṅ kun di-kossito, wo adda k'onniyo aɗo n'a y'ooziga.» ²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa eṅ ɗuwo an iiziga adda k'ozzine ada piɗe makumu zoot miṅ, kee k'ede adda k'onniyo aɗo maṅ k'a y'ooziga?» ²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddi batum. ²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maṅ, sanalliyagi an d'ilke a ono ɗoṅ yi ruute geṅ me. Inṅino an d'umbe a ono ɗoṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono ɗoṅ Isa yi ruute.

Isa yi suune adde ɗuwo pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tarnaape Pak ki Yawudiyagi geṅ, y'aaze suldi k'armika baadaṅ ɗuwo an di wulle, wo ɗoṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a yode. ²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addi a kane ye, kono kane pay yi'ni suune. ²⁵ Yoṅ geṅ wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adde ɗuwo pay yoṅ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame geṅ i d'ede wedusu sundi Nikodem. Yode geṅ ti diine ɗoṅ sundaṅ Pariziyen, wo ti diine deero Yawudiyagi pay. ² Onniyo soo a diddo maṅ, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ṅ Raa yi-k'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika ɗoṅ aa kee ki d'isiyo eṅ me, aame Raa ti yode ye maṅ.»

* **2:14** 2.14 Maale ti embi kane geṅ ɗoṅ k'owilte an d'owilte a ɗoṅ i-d'eliyo seɗeɗe a Raa. Wo ɗoṅ pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romen ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romen ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † **2:17** 2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inġino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.»

⁴ Maŋ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedi, t'a ti y' t'ehe sey ko?»

⁵ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Derec inġino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettey ye. ⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde geŋ yon ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geŋ yon unde.

⁷ Kee k'elkite ye a ono doŋ n'a ruute, n'ede: "An un ti'n eho doolo geŋ me." ⁸ K'elko a maaye wede i baahu geŋno. Yi baahu k'ume wede aa addi i dehu, k'a olliga buukayí danŋal wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ŋ ki ki suune ye. Geŋ inġino ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa toŋ maŋ.»

⁹ Maŋ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De geŋ inġino mummino me?»

¹⁰ Inġino maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «De kee'ŋ wede dooyiso goole a siido k'Izirayel, miŋ ono geŋ ki gi di'n suuniyo ye ko? ¹¹ Derec inġino wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey doŋ ay kazita me. ¹² Wo aame n'un rootiyo ti suldi doŋ isiyo a siido toŋ kun k'ambu ye, de mummino kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldi doŋ a kandaane maŋ? ¹³ Wenda soo toŋ ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno, ni ki diigo t'awwa ye maŋ. ¹⁴ Aakede ti kaaga aŋ Muusa kane adda balda geŋ yi d'umbe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-dudde t'awwa*.

Geŋ inġino, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ maŋ, an ti'n dodda t'awwa kay, ¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addi a nuuno maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁶ Raa geŋ y'a giyye kine doŋ duniya pay, y'aa t'igibo Uli yon soo danŋal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addi a yode maŋ, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ Raa y'igibo Uli ki duniya kono y'a ki dekka booro ekki doŋ duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode doŋ duniya an d'utte. ¹⁸ Wede yi ziipa addi a yode maŋ, booro ti ki y' seeda ye, wo wede yi ki ziipa addi a yode ye maŋ, booro ti y' ziida baa, kono yi ki ziipe addi a suma k'Ulo wede soo danŋal ki Raa geŋno ye. ¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'ŋ duwo an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane an isiyo naabo ere oldo. Geŋno urzi wede booro Raa t'a seeda wede me. ²⁰ Inġino maŋ wede tuuku y' isiyo munda wede ulsu geŋ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y' isiyo oldo gette, itadi i t'adfa. ²¹ Wo wede daayum y' isiyo naabo ere derec geŋ, y'a t'adfa a toore kono duwo an di wolle naabadi ere derec gette, an t'eese yo en wede Raa kotto.»

Isa ti Zan Batis

²² Saŋ maŋ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagi an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An di-guune angeŋno, wo Isa yi di'n suyyiso duwo batem. ²³ Aame geŋ Zan Batis toŋ yi suyyiso pay duwo me a ume sundi Aynon, goppon

* **3:14** 3.14 Aame ti kaaga doŋ k'Izirayel an t'udfo ti siido Misir geŋ, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Maŋ Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'udde mimbayi ulpi, an di'n ihite, doŋ baadan an t'inda. Aame an zuune oldikadan maŋ, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Maŋ Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkon miipo maala, k'a-dodfo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umba edayi yi wulla miipo gettiyo maŋ, y'a t'oona bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

ti Salim, a ume geṅ ahu baadaṅ. Duwo an d'ettiyo tuddí, yi ti'n suyyiso batem. ²⁴ Aame geṅ yoṅ Zaṅ an ki ti y' ziiḍa dangay ye botto.

²⁵ Inḱino maṅ onniyo soo i d'iiziga niikiyo, sanalliyagi Zaṅ ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamileṅ a ḍaana Raa me. ²⁶ Maṅ kane an di y'uuney Zaṅ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'a ruutite taayadí geṅ, yode toṅ anḱeṅṅo ḍuwo y'anni suyyiso batem kay, wo anḱeṅ ḍuwo pay an ti dihima tuddí.» ²⁷ Maṅ Zaṅ y'an di ruute, y'ede: «Wede geṅ ti siidí yi k'aane yi ki t'oone munda ye, daa Raa yi-k'ele ye maṅ. ²⁸ Kune toṅ maṅ kuudugunṅ y'illiga aame ni ruute, n'ede: «Nuṅ Almasi Raa yi biire ye. Nuṅ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode.» ²⁹ Kun suune, wede i ziiḍa erewo geṅ kulatú yode geṅṅo. Wo yo lanze kule k'ere geṅ y'a t'ôhira a sirpadí, ulbí unṅse baadaṅ kono y'a olliga munda wede lanṅayí yi roota. Geṅ nuṅ toṅ inḱino, ulb'ôṅ aase unṅse baadaṅ a di ceere. ³⁰ Inḱino maṅ ḍerec, yode geṅ sundí t'a ôole, wo suma nuuno a kime k'íta te.»

Wede iido ti kandaane

³¹ Wede i ḍiigo ti kandaane geṅ, yoṅ yi jiiere ḍuwo pay. Wo wede a siido geṅ, yoṅ a siido, wo onamí y'orbe toṅ ki sulḍi ḍoṅ a siido. Wede yi ḍiigo ti kandaane geṅ, yoṅ yi jiiere ḍuwo pay. ³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onamí umbo. ³³ Wo wede y'umbe onamí geṅ, yi suune adda k'addí Raa yi rootiyo ono ḍoṅ ḍerec. ³⁴ Wede Raa y'igibo enj yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa doozyiatú. ³⁵ Meega Raa geṅ Ulí yi y' giyye, yi-d'ele sulḍi pay a beezí. ³⁶ Wo wede y'ela addí a Ulo Raa maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yi-tuuga zaapu k'addí a Ulo Raa maṅ, lekkiyo gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkuwo Raa t'a koono eedí.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa geṅ y'a zuune Pariziyen an illiga ḍuwo an rootiyo an'de, ḍoṅ baadaṅ yi-ti'n isiyi sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo ḍoṅ ki Zaṅ, ² wo kacinj yo Isa geṅ ḍuwo i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanalliyagi. ³ Inḱino maṅ y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile. ⁴ Wo ki Galile geṅ, i dehu y'a adde ti siido Samari. ⁵ Maṅ y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari goppon ti doome wede Yakup yi-ele a ulí Yusup ti kaaga*. ⁶ A ume geṅ i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume geṅṅo maṅ, y'urme y'a-guune biza k'osso gettiyo a peedo t'ize diine.

⁷⁻⁸ Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo geṅ, kane sanalliyagi an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, maṅ i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo k'ahu. Erewo gette Samariten. Maṅ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe ḍo.» ⁹ Inḱino maṅ tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu ḍe ki tondiyo ahu soḍo a bey nuṅ Samaritenowo me?» Ki too maṅ kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me. ¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koṅ mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tondiyo ahu soḍo me maṅ, a tonde ahu soḍo miṅ koṅ a bey yoṅ me, wo y'aane yi di t'eele ahu ḍoṅ i d'eliyo lekkiyo.» ¹¹ Inḱino maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32.

a-k'ede dara ye, wo osso sohoru de k'a t'oonu ahu doṅ i d'eliyo lekkiyo ti too me? ¹² Kunuṅ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iibe, inṅizi wo ti maaladi pay me.» ¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enṅo maṅ, ôrme y'a yi seeda sey. ¹⁴ Wo wede y'iiba ahu doṅ nuṅ ni-t'ela maṅ, ôrme yi ki y' seeda ye baa. Ahu doṅ nuṅ ni-t'ela eṅ, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.» ¹⁵ Inṅino maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu geṅ k'o eeli kono ôrme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayí, kun t'edi.» ¹⁷ Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuṅ daa kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koṅ onamí derec, mi rootiyo kulayí umbo me. ¹⁸ Koṅ mi zidde kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankenṅo eṅ kulayí ye. Mi ruute derec.» ¹⁹ Inṅino maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeeḡó, nuṅ ni wolliyo maṅ, kee eṅ nebi. ²⁰ Ti kaaga moṅgidagey Samariten an uttile a Raa ekki makkolo ettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a Raa a Zeruzalem.» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamó, saṅ onniyo t'aana, aame geṅ kun k'ottila a Meega Raa ekki makkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye. ²² Kune Samariten kun ottilso a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta duwo y'ettiyo ti di Yawudiyagi. ²³ Wo onniyo gette saṅ t'aana, wo tod'tiṅ t'iina, doṅ ottilso a Meega t'addaṅ soo geṅ, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu doṅ ottilso inṅino. ²⁴ Raa yoṅ unde, wo doṅ ottilso a yode geṅ an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.» ²⁵ Maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuṅ ni suune Almasi Raa yi biire saṅ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina maṅ, suldi pay y'ay ti'n kizita.» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuṅ wede i rootiyo eṅ miṅ Almasi.»

²⁷ Inṅino maṅ sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziida giggiraṅ aame an wulle Isa yi rootiyo t'erewo gettiyo maṅ, wo wenda soo toṅ ti diinayan yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey k'erewo?» kunuṅ, «Kun rootiyo t'erewo moo me?» me. ²⁸ Inṅino maṅ erewo ti d'iili toolatú a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ṅ t'an di ruuto duwo, t'ede: ²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enṅo kay, y'o-t'iddipe itadó a suldi doṅ n'ize pay me. Yode eṅ aasa Almasi Raa yi biire koo maṅ!» ³⁰ Maṅ t'adda geeger duwo an di dihimo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile maṅ kane sanalliyagi an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, k'edi ki ooma do.» ³² Wo yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ombadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.» ³³ Maṅ kane sanalliyagi an di rootiso tuddaṅ, an'de: «Kunuṅ ombó wenda yi-t'eeley ko?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombadó te isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti d'ange naabo ere y'o elo.» ³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Duwo an rootiyo, an'de: "Adda tere pide aasa k'aydu kollo." Wo kun ollo, nuṅ n'un di ruoto, kun ambo edaguṅ, kun wollo dombi an iine k'aydu. ³⁶ Wede aydu geṅ raṅnadi y'a ti t'oone, wo inṅi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyda geṅ, kane miṅ pay ulbaṅ unṅe. ³⁷ Inṅino maṅ ono an rootiyo geṅ derec: "Wede soo'ṅ ki korso wo wede soo'ṅ k'aydu me." ³⁸ Nuṅ, n'un igibe aydu k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire doṅ doolo, wo kun aa di-guune a raṅnadaṅ.»

† 4:14 4.14 Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

³⁹ Inḵino maṅ kane Samariten doṅ ti geeger gette, doṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a Isa a ono k'ereṅo t'an ruute, t'ede: «Isa yi-t'iidfiba ita a suldi doṅ pay t'ize geṅ me.» ⁴⁰ Geṅ inḵino kane Samariten geṅ an iina aame k'Isa maṅ, an di y' tommiyo, an'de y'a lekke ti kane. Maṅ yoṅ yi d'ize onniyo sire ti kane me. ⁴¹ A onniyo gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadi gette doṅ baadaṅ a jüre sey an di ziipe addaṅ a yode, a onami doṅ y'an gizite me. ⁴² Inḵino maṅ kane Samariten an i di ruute a ereṅo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono doṅ ay illiga kuudey, a ono doṅ koṅ m'ay ruute daṅṅal ye. Anḵeṅ ay zuune ki kotto yoṅ Wede k'Uttiyo doṅ duniya pay.»

*Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuuma
(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)*

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari maṅ, tinḵ geṅ y'a t'iiziga, y'a inḵile ki Galile. ⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi geṅ doṅ a geeger y'a ihira daṅṅal, onami an k'olliga ye me.» ⁴⁵ Wo aame y'iiney Galile maṅ, kaciṅ kane doṅ siido geṅ an di y' ziiḵa bey sire, kono kane toṅ maṅ an iide tarnaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo suldi doṅ pay Isa y'ize a onniyo tarnaape geṅ me.

⁴⁶ Saṅ maṅ Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'inṅi biṅ geṅṅo. A geeger Kapernayim i d'ede wede goole adda k'akuuma, uli tuddi eeni y'unto. ⁴⁷ Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile maṅ, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo yi di tommiyo, y'ede: «Galme'e ki nuṅ, k'edi in ti deege Kapernayim. Ulo nuṅ tuddi eeni y'unto, ki di t'eley bee.» ⁴⁸ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Kune duwo eṅ, aame kun ki wulla suldi k'armika ye maṅ, kun ki zaapa addugun a Raa ye.» ⁴⁹ Wo yo wede goole geṅ yi-koddfime, yi d'eesiyo: «Galme'e ki nuṅ, in ti deege kotok, kono ulo nuṅ y'unto.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Maṅ wede geṅ y'a umbe a ono doṅ Isa yi-ruute, wo y'a-gime. ⁵¹ Aame yoṅ a urzi geṅ, doṅ naabadi an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.» ⁵² Maṅ yoṅ y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Maṅ kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.» ⁵³ Maṅ yo meek'ulo geṅ y'a zuune adda k'addi peedo gettin a-t'iide a peedo ere loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Inḵino maṅ ti onniyo gettiyo yode ti doṅ boozí pay an di ziipe addaṅ a Isa. ⁵⁴ Geṅ munda k'armika wede ki sirwe Isa y'ize a kamadi ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede runḵuyun

¹ Bini maṅ tarnaape ki Yawudiyagi y'a udde a Zeruzalem, wo Isa toṅ y'a gili. ² Wo a Zeruzalem geṅ, gopponṅ ti biza bumbú* wede dambami an d'addiya, i d'ede togile k'ahu t'ono doṅ k'Eber an yi waaku Betzata. A biza togile geṅ an d'ize daabagi deero† paat. [³ Adda daabagi geṅ doṅ k'eeni baadaṅ moonite. Onḵoṅ koṅzayi, doṅ onḵoṅ zoṅḵaṅ unto, muṅkilagi

* **5:2** 5.2 Geeger ki Zeruzalem tod'tinḵ dooliyo ti waaya moṅgali awwa sohuru. Adda waaya moṅgali an d'idfdipe biza bumbiyagi baadaṅ k'addiya wo k'ettiyo. † **5:2** 5.2 Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi oldali meeda uto ada gessat, wo yoṅ dookile kan sire. Inḵino maṅ i d'ede daabagi deero paat addi sohuru, pife a kese wo soo a diine. Daabe geṅ toogadi mombayi t'umbey wo t'enṅo i di seedu.

pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu, ⁴ kono ume muno maṅ maaleeka Galmeeḡa yi-ti deegu adda k'ahu yi di'n korre. Maṅ wede k'eeni wede i ti deegu ki poone geṅ, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizi tuuku toṅ maṅ.] ⁵ Aame geṅ i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi ziida geṅ i-d'ede ozzine ada g'ado makumu gessire. ⁶ Aame Isa y'iiney aame geṅṅo maṅ, y'a yi wulle wede geṅ kaṅ moone, wo y'a zuune eenizi ti kaagine me. Maṅ y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'oone bee ko?» ⁷ Maṅ wede k'eeni y'ede: «Galmee'ki nuṅ, ki nuṅ oo d'ede wee wee i-ti'n sedde adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso maṅ, wede doolo yi-ti deegu.» ⁸ Inḡino maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadaya, k'a eṅgilo!» ⁹ A kaamiki geṅ wede y'a uune bee, y'a t'umbe zaadaya, yi-sooru y'a inḡile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁰ Wede geṅ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, maṅ an i-di ruute, an'de: «Aṅki onniyo ere ki puukiyadin. A urzi k'oogiradin a-k'ede urzi ki sarkiya zaade beezá ye.» ¹¹ Maṅ yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geṅ y'ede: "Ki t'ambo zaadaya, k'a eṅgilo."» ¹² Maṅ kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute inḡino wee wee: "Ki t'ambo zaadaya, k'a eṅgilo" me?» ¹³ Wo wede uune bee geṅ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine doṅ duuru anḡeṅṅo.

¹⁴ K'ita maṅ, wede geṅ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Maṅ yi di ruute, y'ede: «K'ollo, aṅkeṅ k'uune bee, wo k'ita k'isa oldiko ye, para maṅ a-d'aana munda wede ulsu a ceera eṅṅo sey.» ¹⁵ Maṅ yo wede geṅ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kaciṅ o ele beeko Isa.» ¹⁶ Inḡino maṅ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerdiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me. ¹⁷ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini aṅkeṅṅo. Nuṅ toṅ maṅ, n'a naabe.» ¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga inḡino maṅ, an d'iise dehuu k'urzi ki tówwadi, kono y'a ti diipida a oogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddi aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inḡino wo n'un di rooto: Nuṅ Ulo eṅ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munda wede n'isiyo geṅ ni wolliyi ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geṅ, nuṅ Ulo toṅ ni d'isiyo kay. ²⁰ Derec, Meega yi giyye nuṅ Ulo geṅ, y'o-di gizite suldi pay doṅ yoṅ y'isiyo me. Suldi doṅ y'o kizita a ceera doṅ eṅṅo sey, wo kune kun seeda giggirguṅ. ²¹ Wo aa Meega yi baldiya doṅ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geṅ, nuṅ Ulo toṅ ni d'eliyo lekkiyo a duwo doṅ aa addó i dehu. ²² Meega geṅ yi ki dekkiyo booro a tukki wenda ye, yoṅ y'o elo urzi dekkiyo booro a nuṅ Ulo, ²³ inḡino duwo pay an t'imme nuṅ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuṅ Ulo ye maṅ, geṅ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec inḡino wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamó wo yi ziipa addi a wede i n'igibo maṅ, yoṅ geṅ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeda ye, yi t'udde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo. ²⁵ Derec inḡino wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tin t'iina. Kane doṅ a daana Raa aa an t'inda geṅ, an d'olliga golla nuṅ Ulo Raa, wo doṅ illiga gollado maṅ an di lekka ki daayum. ²⁶ Wo aa Meega i-d'ede togo k'eliyo lekkiyo a duwo geṅ, a nuṅ Ulo toṅ maṅ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a duwo kay. ²⁷ Derec, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, y'o d'ele toogo ki dekkiyo

booro. ²⁸ Inŋkino maŋ ulbuguŋ i t'ooŋde ye a ono geŋ me, kono onniyo saŋ t'aana, wo ɗoŋ pay adda muuziyagi an d'olliga golladó, wo an di-baldá. ²⁹ Aame geŋ ɗoŋ ize beehiye'ŋ an di-baldá, an t'oona lekkiyo, wo ɗoŋ ize oldíko an di-baldá, booro t'anni seeda. ³⁰ Nuŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni ɗekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni ɗekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda wede aa addó i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuŋ batum n'a kizite ono a tukki nuŋ batum maŋ, onamó ɗuwo an k'ambe ye. ³² Wo i kazita a tukki nuŋ wede doolo, wo ni suune onamí ɗoŋ yi kazita a tukki nuŋ geŋ ɗerec. ³³ Kune kun d'igibe ɗoŋ zina ki tukki Zaŋ Batis, wo yoŋ y'un di gizite ono ɗoŋ ɗerec a tukki nuŋ. ³⁴ Wo ki nuŋ, ni ki dehu wedusu ye a kizite ono a tukki nuŋ me, wo ni rootiyo inŋkino kono ni dehu kune kun d'utte. ³⁵ Zaŋ geŋ yoŋ aa binje oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize uŋsuwo ti yode k'onniyo miibi a toorayí. ³⁶ Zaŋ yi gizite ono a tukki nuŋ, wo nuŋ o d'ede suldí baadan ti doolo sey a jüre ɗoŋ Zaŋ yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum, ti kazita a tukki nuŋ, wo i-kaza i n'igibo Meega. ³⁷ Wo Meega wede i n'igibo toŋ, yode batum y'a gizite a tukki nuŋ. Yoŋ wede kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume k'edayí ye, ³⁸ wo onamí i ki lekkiyo adda k'addugun ye, kono kun ki ziipe addugun a nuŋ wede y'igibo ye. ³⁹ Kun dooyiso baadan ono ɗoŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane geŋ miŋ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum. De kane geŋ miŋ an kazita a tukki nuuno. ⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddó, kun ki t'oone uttiyo ye. ⁴¹ Nuŋ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi ɗuwo ye. ⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugun umbo. ⁴³ Nuŋ n'iido'ŋ ti suma Meegó, wo kun gi di'n ziidá ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode geŋ, kun di y' seeda bey sire. ⁴⁴ Kune kun dehu ɗuwo an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo ɗanŋal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugun a nuŋ mummino? ⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a ɗaana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe elkisagun geŋno. ⁴⁶ Aame kun ziipe addugun a Muusa kotto maŋ, a nuuno toŋ maŋ kún zaape addugun, kono yoŋ yi riinje miŋ a tukki nuuno. ⁴⁷ Wo aame ono ɗoŋ Muusa yi riinje geŋ kun k'umbe ye maŋ, kun d'ambe onamó mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutú soo bar ki Tiberiyat. ² Wo ɗoŋ baadan an di y' diine kono an wulle suldí k'armika ɗoŋ y'isiyo a ɗoŋ k'eeni geŋno. ³ Maŋ Isa ti sanalliyagi an aa di gili eego makkolo, an di-guune. ⁴ Onniyto gette tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. ⁵ Isa yi zibbe edayi maŋ, yi woliyo ɗoŋ duuru baadan an'tiyo tuddaŋ. Maŋ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela ɗoŋ duuru kino ga ooma me?» ⁶ Isa yi-rootiyo a Pilip inŋkino yi deediyo addí, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maŋ, yi suune munda wede y'aasa me. ⁷ Maŋ Pilip yi di'n gime onamí, y'ede: «In

t'oone tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay toŋ maŋ, a t'ide dey ko wede soŋ yi-t'oone boolo boolon me?»⁸ Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode toŋ ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede:⁹ «A sirpa eŋ i d'ede ulo a beezi mappa paat an iidiba ki orz ti puuni sire, de geŋ a t'ide moo a doŋ duuru eŋ me?»¹⁰ Injino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondita.» A ume geŋ soole baadan. Maŋ duwo suma dupu paat geŋ an di-gundite adda.¹¹ Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute koduwo a Raa, y'an di-dikkida a doŋ duuru geŋno. Wo puuni toŋ y'a-t'ize injino kay, an d'iimi, an d'isse a uupite.¹² Aame duwo pay geŋ an iimi an issite maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Ombo ere uupite kun ti tussi mentu ye.»¹³ Maŋ kane an ti-tusse, an d'uune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede duwo an d'iimi geŋ me.¹⁴ Aame doŋ geŋ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize geŋno maŋ, an'de: «Ki kotto wede eŋ nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.»¹⁵ Aame geŋ Isa y'a zuune, an ido'ŋ ki toogo miŋ an ti'n t'ela mozigo, maŋ y'a t'irga siidi k'ekki makkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu

(Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52)

¹⁶ A tukki lohe maŋ, t'ekki makkolo sanalliyagi an di-dfiigo biza bar.¹⁷ An di-gili adda tooko kono an di-doopida ki geeger Kapernayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize diddo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto.¹⁸ Aame kane adda k'ahu geŋ i d'iiziga maaye baadan, ahu i-kolzite.¹⁹ An ize suma kubbaara paat zoot maŋ, an woliyo'ŋ Isa yi sooru t'ekk'ahu, y'ettiyo tuddan. Maŋ orgiso t'anni ziida kono an ki zuune ye ettiyo geŋ Isa me.²⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, eŋ nuuno!»²¹ Aame geŋ an dehu y'a di kili ti kane adda tooko, wo kacinj taŋ boolon an iina zenjege ki siido ere an d'ette.

Ombo ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo maŋ kane duwo doŋ uupe ti zenjege bar t'inno geŋ, an wulle tooko tiŋ soo danjal. Sanalliyagi an di-gili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidan.²³ Wo saŋ maŋ i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede duwo an d'iimi mappa wede Galmeega y'a ruute koduwo a Raa geŋno.²⁴ Aame kane duwo geŋ, an wulle Isa ti sanalliyagi kane umbo maŋ, an aa di-giliti adda tookiyagi geŋno, an d'umbe Kapernayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipida maŋ, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y'tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de kee k'iina a eŋ woogo me?»²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita suldi k'armika geŋno ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse geŋno.²⁷ Kun naabe ki ombo ere i-ti lattiya gettiyo ye, wo de kun naabo ki ombo ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogadi a nuuno.»²⁸ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?»²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyo kune kun d'ise te, kun zaape addugun a yo wede yode batum y'igibo.»³⁰ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Munda k'armika miŋ tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay di zaapa addey a kee me? Naabo tiŋ k'isa tuuku te?»³¹ Ti kaaga toŋ mongidagin

* 6:7 6.7 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raŋna naabo k'onnu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pife.

aame kane adda balɗa geŋ an iimi ombɔ ere sundutú mann, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Y'an ele ombaɗan iido ti kandaane†."»
 32 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Ombo ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meegó y'un eliyo ombɔ ere ki kotto, ettiyo ti kandaane. 33 Ombo ere Raa y'eliyo, tod'te ti ɗiigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a doŋ duniya pay.»

34 Inkiŋo maŋ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombɔ gette k'ay eeli ki daayum.» 35 Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ ombɔ ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddó maŋ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addi a nuŋ maŋ, órme yi ki y' seeda ye ki daayum. 36 Wo ɗe n'un ti y' ruute: kun wulle toŋ, kun ki ziipe addugun a nuŋ ye. 37 Kane doŋ pay Meega y'o eliyo en, an d'etto ki tuddó. Wo wede ettiyo ki tuddó geŋ, ni ki y' kiigira ye. 38 Nuŋ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addó i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu. 39 Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane doŋ y'o elo en, soo toŋ ni ki dagga ye, wo n'a ti'n balɗa pay a onniyo k'ita maŋ. 40 Eyye, ettiyo naabo ere Meegó yi dehu te: kane doŋ pay an ti gima edayan ki tukk'Ulo, an ziipa addan a yode maŋ, an t'oona lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ onniyo k'ita maŋ n'a ti'n balɗa.»

41 Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuŋ ombɔ ere i ɗiigo ti kandaane» geŋ, kane Yawudiyagi an illiga maŋ, an d'orbe sunni sunni ti tuddan kono yode, 42 wo an di ruute, an'de: «Yode en Isa ulo Yusup ye ko? Meegí ti meedi toŋ in'ni suune enno. De yi rootiyo yi ɗiigo ti kandaane mummino?» 43 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunni sunni ti tuddugun ye. 44 Wenda soo toŋ y'a etto ki tuddó ti siidi umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddó ye maŋ. Wo nuŋ onniyo k'ita n'a ti y' balɗa. 45 Ono en nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Doŋ pay an t'oona dooyiso ti Raa‡." Inkiŋo maŋ wede tuuku y'illiga ono Meega wo y'a ziida a dooyiso gettiyo maŋ, y'a etto ki tuddó. 46 Wenda soo toŋ i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti ɗaana Raa ye maŋ. Yode ɗanŋal i yi wulle Meega me. 47 Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nuŋ maŋ, yode geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. 48 Nuŋ miŋ ombɔ ere i d'eliyo lekkiyo. 49 Ti kaaga moŋɗifagun an iimi ombɔ sundutú mann a balɗa toŋ, an t'inda, 50 wo ɗe ombɔ ere ti ɗiigo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima maŋ, yi ki t'inda ye. 51 Nuŋ miŋ ombɔ ere i d'eliyo lekkiyo, i ɗiigo ti kandaane. Aame wede y'iima ombɔ ettiyo maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo ombɔ ere n'an t'ela tod'te tukiɗadó, n'an t'ele kono ɗuwo pay an t'oona lekkiyo.»

52 A onami geŋ kane Yawudiyagi an d'iise niikiyo ti tuddan, an'de: «Mummino me wede en y'in t'ela tukiɗadi in d'aadima me?» 53 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iidima tukiŋo ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno ye, wo kun k'iiba puuzadó ye maŋ, lekkiyo kun ki t'oona ye. 54 Wede y'iidima tukiɗadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda toŋ maŋ nuŋ onniyo k'ita n'a ti y' balɗa. 55 Derec, tukiɗadó tod'te ombɔ ere ki kotto, wo puuzadó sobo ere ki kotto. 56 Wede y'iidima tukiɗadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a lekka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti yode. 57 Meega wede i n'igibo, yoŋ yi lekkiyo zeere, wo nuŋ toŋ ni lekkiyo zeere

† 6:31 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15. ‡ 6:45 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

t'urzi yode. Geŋ inŋkino wede y'iidfima tuddó maŋ, y'a lekka zeere t'urzi nuuno kay. ⁵⁸ Wo ombo ere i d'iigo ti kandaane ette: Tod'te aa ombo ere sundutú mann, moŋgidagun doŋ ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombo gette an d'iimi toŋ an t'inda. Wo wede y'iima ombo ere nuŋ n'eliyo ettiyo maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.» ⁵⁹ Ono geŋ Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso duwo a boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi ongo an t'irga ti tukk'Isa

⁶⁰ Aame kane sanalliyagi an illiga Isa yi ruute inŋkino maŋ, ongoŋ an'de: «Onamí en j jiiire eego, inŋkino wee wee a ambe me?» ⁶¹ Yode Isa y'a zuune t'adda k'addí sanalliyagi geŋ an orbe sunni sunni ti tuddaŋ a ono doŋ yi ruute geŋ me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Onamó en kune un uuŋe de?» ⁶² Aame kun wulla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone maŋ, kun t'eesa moo me? ⁶³ Eliyo lekkiyo a duwo Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono doŋ n'un ruute geŋ, kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo. ⁶⁴ Wo de ti diinagun doŋ ongoŋ an ki ziipe addaŋ a nuŋ ye.» Wo geŋ Isa yi'ni suune t'ume k'eesiyo too kane doŋ i ki ziipe addaŋ a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey doŋ k'olmidayi me. ⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ inŋkino kono kamo n'un ruute, wede ti siidi yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'ihina urzi ye maŋ.»

⁶⁶ Aame yi ruute inŋkino maŋ, kane sanalliyagi baadaŋ an di lidde ti tuddí, an d'iili daaniyadi te. ⁶⁷ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'ede: «Wo kune toŋ, kunuŋ kun dehu kun ti ledde pay ko?» ⁶⁸ Maŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'íta k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me. ⁶⁹ Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune kee Wede kamilen Raa y'igibo.» ⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune koomat makumu sire geŋ, unni biire nuuno ye ko? Wo de wede soo ti diinagun yoŋ ulo Meeda siitandani.» ⁷¹ Isa yi rootiyo inŋkino ti Ziidas ulo Simo Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire, a y'owila a bey doŋ k'olmidayi.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe addaŋ a yode ye

¹ Aame geŋ Isa yoŋ daayum a siido Galile, yi sooru, yi d'ambu kenno kenno. Yi ki dehu y'a k'ozirte adda siido ki Ziide ye, kono deero Yawudiyagi an yi dehu ki tówwadí. ² Aame geŋ tarnaape Yawudiyagi sundí soo tarnaape ki daabagi* geŋ gopponj. ³ Inŋkino maŋ zemba k'Isa an i di ruute, an'de: «T'en ki t'oozo, k'engilo ki siido Ziide kono sanalliyagá doŋ a ummey toŋ maŋ, an di wolle naabo ere k'isiyo gette. ⁴ Aame wede yi dehu duwo an di y' suune maŋ, yi k'ombida ye naabo ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi k'armika geŋ beehiye'n, doŋ duniya pay an di wolle, wo an gi-di suune.» ⁵ Kaciŋ kane zemba k'Isa toŋ an ki ziipe addaŋ a yode ye. ⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ peefadó ti k'iide ye botto. Kune peefagun tod'te daayum koduwo. ⁷ Kune doŋ duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuŋ an ni koogire kono n'an t'oodfibe ita a naabadaŋ ere an isiyo

* **7:2** 7.2 Tarnaape ki daabagi en tarnaape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'adfiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi doŋ maawaŋ ti kaaga an likkito a balda. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

oldo gettiyo. ⁸ Kune tarnaape kun ti kolo. Nuṅ ni ki kili ye kono peedadó ti k'iide ye botto.» ⁹ Aame y'an ti ruute inḱino maṅ, yoṅ y'a uupe a siido Galile.

Dooyiso k'Isa a tarnaape ki daabagi

¹⁰ Aame zembadí an ti gili tarnaape maṅ, saṅ maṅ yode toṅ y'a-gili, wo kaṅ ombide, wenda soo toṅ i ki y' wulle ye. ¹¹ Adda tarnaape geṅ kane deero Yawudiyagi an di y' dehu, an'de: «De Isa miṅ a too me?» ¹² Wo kane doṅ duuru geṅ an di niikutu ti tuddaṅ. Doṅ oṅgoṅ an'de: «Yoṅ wede isiyo beehiye.» Wo doṅ soṅ an'de: «Ato, yoṅ yi ti daggiya duwo.» ¹³ Wo ti diinayaṅ geṅ wenda y'a roote ti golla awwa umbo, kono an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tarnaape maṅ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa, y'a iise dooyiso duwo. ¹⁵ A dooyisadí gette kane deero Yawudiyagi an ziida giggeraṅ, an'de: «Mummino me wede eṅ yi ki duuye tunda ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedó ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo. ¹⁷ Aame wede yi dehu y'aase naabo ere Raa yi dehu maṅ, y'a ti suune dooyisadó te. Dooyisadó ettinṅ t'ettiyo ti Raa kunuṅ, ni rootiyo ti suma nuuno k'eedó ko? ¹⁸ Wede geṅ aame yi rootiyo ti suma yode k'eedí maṅ, geṅ yi dehu duwo an di y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma wede i y'igibo maṅ, wede geṅ yi rootiyo ono doṅ derec, munda wede di yode ki diine ye umbo. ¹⁹ Ki kotto kune un ele oogoro Muusa, wo kune wenda soo toṅ a seeda aa oogoro ti rootiyo umbo. De ki moo me kun dehu kun di n' t'iide me?» ²⁰ Kane doṅ duuru an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede siitan a eedá ko? Kunuṅ wee wee i dehu tōwwadá me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ n'ize munda k'armika soo daṅṅal, wo kune pay kun ziida giggeruṅ. ²² Waldu ponde gette t'iise ti moṅgidaguṅ ti kaaga to, ti k'iise ti Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki waldu k'inṅni kuuli. Maṅ onniyo ere ki puukiyadiṅ toṅ kune kun di waldu ponde me. ²³ Wo aame ulo'ṅ onniyo waldu pondayí a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiṅ, kun di waldu kono kun aa ki ti doopida oogoro Muusa ye maṅ, de ki moo me kune kun di kulkiso ti nuṅ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadiṅ me? ²⁴ Kun dekke booro a munda wede kun woliyo t'edaguṅ ye, wo de kun dekke booro ere ki diine.»

²⁵ Doṅ oṅgo ti siido Zeruzalem geṅ an di rootiyo, an'de: «Eṅ miṅ wede an dehu ki tōwwadí dey? ²⁶ Kun wollo do yi d'orbe a daana duwo daa k'ombide, wo wenda i di roote umbo. Kunuṅ doṅ deero an yi zuune eṅ Almasi Raa yi biire ko? ²⁷ Wo ki too maṅ yo Almasi Raa yi biire ettiyadi gette y'etto ti tunda, wenda soo toṅ umbo a suuna itadí me, wo yode eṅ itadí in ti suune.»

²⁸ Inḱino maṅ Isa yi dooyiso a booro Boy Raa geṅ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune duwo eṅ, kun'de nuṅ kun ni suune, wo kun suune itadó. Para maṅ ni k'iido ti suma nuuno k'eedó ye, wo yo wede i n'igibo geṅ yoṅ yi rootiyo ono doṅ derec, miṅ kun ki y' suune ye. ²⁹ Wo nuṅ ni yi suune kono i n'igibo yode, wo nuṅ n'iido ti gulbe yode.» ³⁰ Inḱino maṅ kane an di dehu urzi seedufuzi, wo wenda soo toṅ a ette a yi seeda umbo, kono yoṅ onniyadi ti k'iide ye botto. ³¹ Aame geṅ doṅ baadaṅ ti diine doṅ duuru an di ziipe addaṅ a yode, wo kane an di ruute, an'de: «Almasi Raa

yi biire y'iido toŋ maŋ, y'aasa suldi k'armika baadan a ceera wede enno dey?»

Agisa duwo ki seedu k'Isa

³² Maŋ kane Pariziyen an d'illiga ono don, don duuru an orbe sunni sunni a tukk'Isa geŋ me. Inkinno maŋ kane Pariziyen ti deero don sedeke an d'igibe don i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa. ³³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti kune onniyadó oo guute baata, saŋ maŋ n'a-kima k'ume wede i n'igibo. ³⁴ Kune kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye, kono ume wede nuŋ n'ette geŋ, kun k'aana ettiyo ye.» ³⁵ Inkinno maŋ kane Yawudiyagi an di ruute diinayan, an'de: «De y'a amba miŋ, ki too me in gi di y' t'oona ye me? Y'a engila ki tukki Yawudiyagi don i-tiipe an lekkiyo adda diine don Yawudiyagi ye geŋno ko? Kunuŋ y'a dooyey don Yawudiyagi ye ko? ³⁶ Ono don y'i rootiyo, y'ede: “Kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye” wo “ume wede nuŋ n'ette geŋ, kune kun k'aana ettiyo ye”, miŋ i-kaza moo me?»

Ahu don i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki dangu tarnaape gette, tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette Isa y'a t'iiziga kaŋ ohire, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede orme yi y' zidfa maŋ, y'edi tuddo yi-siba. ³⁸ Wede yi ziipa addi a nuuno maŋ, aakede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Y'a t'isa aa ersa k'ahu don i d'eliyo lekkiyo okko baadan t'adda k'addi.”» ³⁹ Isa yi rootiyo inkinno ti Unde Raa ere Raa y'an t'ela a don i ziipe addan a yode. Aame geŋ Raa y'an k'ele Undi ye botto a duwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadi ye botto.

Kono k'Isa duwo tuddan an ti t'ihinte

⁴⁰ Don ongo ti diine don duuru geŋ an illiga ono k'Isa maŋ, an di ruute, an'de: «Wede en ki kotto yoŋ nebi wede an ruute a etto.» ⁴¹ Ongo soŋ an'de: «En Almasi Raa yi biire.» Wo de don ongo an'de: «Almasi Raa yi biire geŋ y'a adfo ti Galile, i k'ise ye! ⁴² Ki kotto an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire geŋ y'adfa ti biza bumbu mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betilehem siido ere an d'eha Dawut.» ⁴³ Inkinno maŋ kono k'Isa geŋ, duwo tuddan an ti-t'ihinte. ⁴⁴ Don ongo ti diinayan geŋ an dehu seeduzi, wo wenda soo toŋ a t'ooziga a yi seeda umbo.

⁴⁵ Aame geŋ don i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa geŋ, an di-gimo. Maŋ kane deero don sedeke ti Pariziyen an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' zidfo ye me?» ⁴⁶ Maŋ kane don i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede en me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.» ⁴⁷ Maŋ kane Pariziyen an an di ruute, an'de: «Kune toŋ maŋ y'un ti'n diggo pay ko? ⁴⁸ Kunuŋ kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise Pariziyen wede soo i ziipe addi a yode me! ⁴⁹ Kun wolliyo kane don ambu ono yode geŋ, kane oogoro an ki ti suune ye, duudiyo Raa a eedan.»

⁵⁰ Nikodem yoŋ ede, yoŋ wede ti diine Pariziyen, yode wede onniyo soo y'a uuney Isa a didfo geŋ, y'an di ruute, y'ede: ⁵¹ «A urzi k'oogiradin, wede daa k'ollige bizi wo daa suuniyo munda wede y'ize geŋ, booro ti y' seeda ko?» ⁵² Kane an i di'n gime onami, an'de: «Kee toŋ ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono Raa ki koduwo, ki t'oona ko nebi ti siido Galile me?»

† 7:38 7.38 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1. ‡ 7:40 7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18.

Erewo ti t'udige kule bakatú

[⁵³ Injino maŋ an di-tiipe wede tuuku toŋ y'a aahe ɓoozí ɓoozí.

8

¹ Wo Isa y'a ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye. ² Soggo ti soohe walak maŋ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo ɗoŋ baadan an d'iido tuddi. Injino maŋ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso. ³ Aame geŋ ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an ziiɗo erewo an aa ti ziiɗo ti moone ti kule bakatú, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti-t'ihira a ɗaana ɗuwo pay ⁴ wo an i di ruute a Isa, an'ɗe: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziiɗo ti moone ti kule bakatú. ⁵ Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riije ti kaaga y'ede, erayi ɗoŋ isiyo kino eŋ, ki tówwu ki kakkisa ti moŋgali*. Wo ki kee maŋ, k'ede moo me?»

⁶ An rootiyo injino an i ekkiyo ikka, kono an di y' seefa t'ono. Maŋ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagí a siido. ⁷ Kane an koɗɗime tonɗisadi, injino Isa y'a t'umbe eedí, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wede yi k'isiyo oldiko ye maŋ, yi ambo mukkolo, y'a ti seɗɗo ki poone.» ⁸ Maŋ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagí a siido. ⁹ Aame an illiga Isa yi ruute injino maŋ, kane ɗoŋ duuru an d'iise eŋgilsito soo me k'íta bakadí bakadí, iise ti góɗɗali bini a-t'iide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ohire a ɗaanadí. ¹⁰ Injino maŋ Isa y'a t'umbe eedí, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, ɗoŋ i ki'n ziiɗo'ŋ kane too me? Wenda soo toŋ a roote koŋ booro ti ki'n ziiɗa umbo ko?» ¹¹ Maŋ ti di'n gime onamí, t'ede: «Wenda soo toŋ umbo, Galmee'ki nuŋ.» Injino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ ni ki ɗekke booro eedí ye. Mi t'oozo, m'eŋgilo wo m'isa oldiko ye baa.»]

Isa yoŋ toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a ɗoŋ duniya pay. Wede yi ni diina maŋ, y'a t'oonaa toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.» ¹³ Maŋ kane Pariziyen an i di ruute, an'ɗe: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum geŋ, onamá ay k'ambe ye.» ¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ ni kazita ono a tukki nuuno batum toŋ maŋ, onamó ɗerec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo ɗe kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me. ¹⁵ Kune kun ɗekkiyo booro a suuniyo ere ki kune ɗoŋ tudde. Nuŋ a tukki wenda soo toŋ ni ki ɗekkiyo booro ye. ¹⁶ Wo aame ni ɗekkiyo booro maŋ, ni ɗekkiyo ɗerec kono nuŋ siidó ye. Ay ɗekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me. ¹⁷ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiraguŋ, an'ɗe: “Doŋ sire an rootiyo onaman i t'iide kaŋ soo maŋ, geŋ onaman ɗerec†.” ¹⁸ Nuŋ ni kazita ono a tukki nuŋ batum, wo Meega wede i n'igibo toŋ, yi kazita ono a tukki nuŋ kay.» ¹⁹ Injino maŋ kane an i di ruute, an'ɗe: «De Meegá too me?» Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nuŋ kun ki n' suune ye, wo Meegó toŋ kun ki y' suune ye. Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruutite ono geŋ aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon ti ume wede ɗuwo an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo toŋ a yi seefa umbo kono yoŋ onniyadi ti k'iide ye ɓotto.

Ono k'Isa a eŋgilsadi

* **8:5** 8.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22. † **8:17** 8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15.

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nun n'engila, wo kune kun di n' deha, wo de kun aa di t'inda ti oldikaguṅ a egguṅ. Ume wede n'ette eṅ, kun k'aane ettiyo ye.» ²² Inḱino maṅ kane Yawudiyagi an di ruute tuddaṅ, an'de: «Kunṅ yi rootiyo inḱino y'a t'ida tuddi ko, yi rootiyo: “Ume wede n'ette eṅ, kun k'aane ettiyo ye” me?» ²³ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ṅ ti dandā a duniya, wo nun ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nun ki duniya ettiyo ye.» ²⁴ Kono k'inḱino n'un di ruute kun di t'inda t'oldikaguṅ a egguṅ me. Aame kun k'ambu “nun miṅ nun” ye maṅ, kune kun di-t'inda ti oldikaguṅ a egguṅ.» ²⁵ Maṅ kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee miṅ wee wee?» Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun n'un ti gize tuddo t'ume k'eesiyo to.» ²⁶ Nun oo d'ede ono ki rootiyo a ekki kune, ti suldi doṅ n'a dekke booro egguṅ toṅ baadaṅ, wo wede i n'igibo'ṅ yoṅ yi rootiyo ono doṅ derec, wo ni kazita a d'uwu pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me. ²⁸ Inḱino maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nun wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, kun ti n' ziipa t'awwa[‡] maṅ, kun di'n suuna eṅ “nun miṅ nun”. Wo kun di suuna munda wede ti suma nuuno k'eedo ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye.» ²⁹ Wo yo wede i n'igibo geṅ, yoṅ ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siido ye, kono nun n'isiyo daayum munda wede ulbi i-d'ise unse.» ³⁰ A ono doṅ Isa yi ruute geṅ, doṅ baadaṅ an di zipe addaṅ a yode.

Doṅ eedaṅ toore ti doṅ adda buliko

³¹ Maṅ Isa y'an di ruute a Yawudiyagi doṅ i ziipe addaṅ a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamoṅ maṅ, kune sanalliyago ki kotto.» ³² Aame geṅ derec kun di suuna, wo derec gette t'un di'n isa doṅ eedaṅ toore.» ³³ Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inṅi k'Ibirayim, buliko a wenda kaṅ soo toṅ ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa doṅ eedaṅ toore mummino?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inḱino wo n'un di rooto: Wede isiyo oldiko geṅ yoṅ bule k'oldiko.» ³⁵ Wede bule geṅ yi ki lekka daayum adda boy ye, wo ulo boy geṅ yoṅ miṅ daayum y'a lekka adda boy. ³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti'n iza egguṅ toore maṅ, kune kun t'isa ki kotto doṅ eedaṅ toore. ³⁷ Nun ni suune kune ita k'inṅi k'Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi towwado kono onamoṅ geṅ kun k'ambu ye. ³⁸ Munda wede nun ni rootiyo, ni wullo ki Meego. Wo kune kun isiyo munda wede meegugun y'un ruute.» ³⁹ Maṅ kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inṅi k'Ibirayim maṅ, kun d'ise naabo ere aa yoṅ y'aaze.» ⁴⁰ Nun n'un ruute ono doṅ derec n'illigo ti Raa toṅ, anḱeṅ kun di dehu urzi towwado. Wo inḱino me Ibirayim yi k'ize ye. ⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meegugun.» Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Kaye inṅi doṅ ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame Meegugun Raa ki kotto maṅ, nun kun di n' geyye kono nun n'uddo miṅ ti Raa, wo n'iido keṅṅo t'urzi yode. Ni k'iido'ṅ ti toogo k'eedo ye, yode i n'igibo me.» ⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadaṅ kun ki'n suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamoṅ me. ⁴⁴ Kune meegugun Meeda siitandani, wo kun dehu kun d'ise naabo ere meegugun yi dehu. Yoṅ t'ume k'eesiyo to, naabadi towwu d'uwu. Munda

[‡] 8:28 8.28 Kun ti n' ziipa t'awwa: I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko, wo Meegi yi y'umba k'awwa ki kandaane maṅ.

wede d'erec yi k'isiyo ye, kono d'erec di yode umbo. Aame yi lohito ono maŋ, yi rootiyo t'addi pay, kono yoŋ wede lohito, wo yoŋ meeki lohito k'ono. ⁴⁵ Wo kono nuŋ ni rootiyo ono d'oŋ d'erec geŋ, onamó kun ki d'ambu ye. ⁴⁶ Wee wee t'adda diinaguŋ eŋ aane i roote nuŋ ni ize oldiko me? Wo d'e aame ni rootiyo ono d'oŋ d'erec maŋ, ki moo me onamó kun ki d'ambu ye me? ⁴⁷ In'kino maŋ wede yoŋ ki Raa geŋ y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

⁴⁸ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá geŋ, d'erec ye ko?» ⁴⁹ Isa y'an di-gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun di-toogiyo ki tammadó me. ⁵⁰ Nuŋ ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yoŋ geŋ wede d'ekkiyo booro. ⁵¹ D'erec in'kino wo n'un di rooto: Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye.»

⁵² Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «An'ken kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi toŋ an t'inda, miŋ kee k'ede: "Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye." ⁵³ Kee'n goole ki ceere meegey Ibirayim wede inda, ti nebiyagi d'oŋ i t'inda ko? Kunuŋ k'elkiyo kee wee wee?» ⁵⁴ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ n'a t'imme tuddó maŋ, tammadó gette ki bita. Nuŋ i ni tamma Meegó, wede kun'de yoŋ Raaguŋ genno, ⁵⁵ wo kun gi di y' suuniyo ye. Nuŋ ni y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune ye maŋ, geŋ nuŋ ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo d'e nuŋ ni y' suune, wo ni d'ollige onamí n'a-ti sooru eego. ⁵⁶ Aame meeguguŋ Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla maŋ, addi a úne t'un'asuwo, wo yi ti wulle maŋ, ulbí un'še.» ⁵⁷ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kee ozzinagá ada paat toŋ i k'iide ye, d'e Ibirayim k'a yi wulle mummino?» ⁵⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «D'erec in'kino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha geŋ, "nuŋ miŋ nuŋ".» ⁵⁹ In'kino maŋ an ziki moŋgali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine d'oŋ duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'ud'fe.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

¹ Onniyo soo Isa yi sooru, maŋ yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to. ² Maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede eŋ ize oldiko miŋ, yode kunuŋ maawí ko, an di y'ehe koosiyo me*?» ³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Yoŋ koosiyo kono k'oldiko yode ye, wo kono k'oldiko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadi t'urzi yode. ⁴ Peedo to ede botto, t'a ki t'iire ye geŋ, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame did'fo t'iina maŋ, wenda soo toŋ a naaba umbo. ⁵ An'kenno nuŋ adda duniya botto eŋ, nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a d'oŋ duniya pay.» ⁶ Aame Isa y'a ti ruute in'kino maŋ, yi bid'fe lee a siido, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo genno, ⁷ maŋ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede geŋ y'a iide, y'a t'upilo, yi-gimo maŋ yi wollioyo kereŋ. ⁸ In'kino maŋ kane d'oŋ k'ita waayadi ti

* 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

kane doṅ i yi wullite y'ahultu geṅ, an di ruute, an'de: «De eṅ wede i-ti konso, i d'ahultu ginno ye ko?» ⁹ Doṅ oṅgo an'de: «Eṅ yode.» Oṅgo an'de: «Ato, eṅ yode ye. Wenda eṅ yi yi deeyiso.» Maṅ yode batum y'ede: «Eṅ miṅ nuuno dey.» ¹⁰ Kane an di yi tunde, an'de: «Kaṅ mummino edayá a t'ihina me?» ¹¹ Maṅ yoṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Wede an yi waaku Isa geṅ yi-lutte siido ti lee bizi, wo y'o-t'elite a edayó, maṅ y'o di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile Silowe.» N'a iide, n'a t'upilo, maṅ edayó o-t'ihino.» ¹² Maṅ kane an di ruute, an'de: «Wede geṅ too me?» Yoṅ y'a ruute, y'ede: «Daṅ ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

¹³ Koosiyo wede edayí i t'ihina geṅ, an di t'iide ki daana Pariziyen. ¹⁴ Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede geṅ, onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁵ Injino maṅ kane Pariziyen toṅ an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Maṅ wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ṅ, y'o t'unkite lee a edayó, wo n'iide'ṅ n'a t'upilo, maṅ edayó a t'ihina, ni woliyo.» ¹⁶ Maṅ kane Pariziyen oṅgo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiṅ.» Wo de kane doṅ soṅ an'de: «Wede k'oldfiko suldi k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Geṅ ti diinayan an t'ihinte. ¹⁷ Injino maṅ wede koosiyo edayí i t'ihina geṅ, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?» Maṅ wede y'a ruute, y'ede: «Yoṅ geṅ nebi.»

¹⁸ Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuuge k'ambu, wede geṅ ti poone yoṅ koosiyo wo ankeṅ edayí a t'ihina me. Injino an di wiiko maawi k'ehiyadi. ¹⁹ Maawí an iina maṅ, an di'n tunde, an'de: «Yode eṅ ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe miṅ koosiyo to ko? Wo ankeṅ mummino yi woliyo me?» ²⁰ Kane maawí an an di'n gime onamaṅ, an'de: «Eyye, ay suune eṅ uley, wo ay ehe koosiyo to. ²¹ Wo ankeṅno yi woliyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y' suune ye. Kun tondo yode, yoṅ eṅno yi t'ize goole, y'un ti rooto.» ²² Maawí an rootiyo injino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayan an'de, wede yi ruuta kereṅ Isa yoṅ Almasi Raa yi biire maṅ, an ti y' limma ti diinayan me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye. ²³ Geṅ injino maawí an ruute, an'de: «Yoṅ eṅno yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

²⁴ Maṅ kane Pariziyen an di y' wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto derec a daana Raa, ki kaye maṅ ay suune wede eṅ yoṅ wede k'oldfiko.» ²⁵ Injino yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ni ki suune ye yoṅ wede k'oldfiko, wede k'oldfiko ye toṅ maṅ. Ki nuṅ munda wede ni suune, ti poone nuṅ koosiyo wo ankeṅ ni woliyo.» ²⁶ Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?» ²⁷ Y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ono geṅ n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki moo me kun dehu n'un di roote sey me? Kunuṅ, kune toṅ kun dehu kun t'ise sanalliyagi pây ko?» ²⁸ Injino maṅ an di y'iise kaldita, an'de: «Kee sanallusu yode me, kaye sanalliyagi ki Muusa. ²⁹ Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede eṅ ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo maṅ.» ³⁰ Wede y'an di ruute, y'ede: «Onamguṅ eṅ nuṅ ni ziida giggeró, wede y'o t'ihina edayó miṅ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye! ³¹ Kine in suune Raa geṅ doṅ k'oldfiko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottilso

wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu†. ³² T'ume k'eesiyo duniya bini anki, wenda kaŋ soo toŋ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyo t'ume k'ehiyadi me. ³³ Aame wede eŋ yi k'iido ti Raa ye maŋ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.» ³⁴ Inkiŋo maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kee miŋ t'ume k'ehiyada to ŋilpiyo adda k'oldfiko, miŋ ki dehu k'ay di'n dooye!» Maŋ an di y'ilmí, an di y'udfe paate.

Doŋ koŋzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayi geŋ deero Yawudiyagi an ti y'ilmí maŋ, y'a iide, y'a y'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe adda ko a yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ me?» ³⁶ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onami, y'ede: «Yoŋ wee wee Galmeegó, kono n'a zaape addo a yode me?» ³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi woliyo wo a-rootiyo, eŋ miŋ yode.» ³⁸ Maŋ wede yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addo a kee, Galmeegó.» Y'a-dikke, y'a t'uttile a daanadi. ³⁹ Inkiŋo maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'iido k'adda duniya kono n'a defka booro, doŋ koŋzayi edayan a-t'ihina, wo doŋ an woliyo geŋ an t'isa koŋzayi.» ⁴⁰ A sirpa geŋ i d'ede Pariziyen an illiga inkiŋo maŋ, an di ruute, an'de: «Kunuŋ kaye toŋ ay t'isa koŋzayi pay ko?» ⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kune koŋzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, geŋ booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun woliyo kereŋ geŋ, booro t'un di'n seeda, oldfikaŋ a lekka daayum a eggun.»

10

Ono ombife a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Aame wede yi k'adfiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me maŋ, yoŋ geŋ wede k'oogire goole. ² Wo wede ettiyo ti biza geŋ, yoŋ wede k'elso. ³ A wede k'elso geŋ, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambami ere soo ti sundutu sundutu, wo kane an d'ollige golladi, pay y'an adfe paate. ⁴ Aame yi ti'n adfiya pay ti paate maŋ, y'an t'oogumso wo kane an di y' daaniya, kono kane golladi an ti suune. ⁵ Wo wede an ki y' suune ye geŋ, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jire sey an t'ombe dokki ti tuddi me, kono golladi an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombife, wo ono geŋ itadan an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di duule sey, y'ede: «Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza bumbu wede dambami an d'adfiya. ⁸ Doŋ iido ki poone ti nuŋ geŋ, kane deero k'oogire, wo kane'ŋ dambami an ki'n illiga ye. ⁹ Nuŋ miŋ aa biza bumbu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno maŋ, y'a t'oona uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adfe aa addi i dehu, wo ombo toŋ yi-t'oona. ¹⁰ Wede k'oogire geŋ y'ettiyo miŋ ki oogire, ki towwo wo ki lattiya. Wo nuŋ n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a duwo, lekkiyo ere adda darna. ¹¹ Nuŋ miŋ wede k'elso beehiye. Wede k'elso beehiye geŋ y'a oyye y'a t'inda kono dambami me. ¹² Wo wede i naabiya ki ranadi, yoŋ wede k'elso ye, dambami ki yode ye geŋ, yi wulle sullibe yi t'udfo maŋ, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli.

† 9:31 9.31 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

Maṅ dambami sullibe yi-seɗɗe, wo ɗoṅ soṅ an aa di-teepe. ¹³ Wede i naabiya ki raṅṅadi geṅ, yoṅ y'a t'ombe kono yi wollyo munda wede ki yode, yoṅ seezi ye a dambami me. Nuṅ wede k'elso beehiye, ¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune. ¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nuṅ toṅ ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nuṅ oo d'ede dambami ti doolo toṅ ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe eṅṅo ye. Kane geṅṅo toṅ n'a-ti'n waako pây, an d'olliga golladó. Inḱino a t'isa torɗo soo, wede k'elso toṅ soo. ¹⁷ Meega geṅ yi ni giyye kono nuṅ n'iyye n'a t'inda, kono saṅ n'a balɗa. ¹⁸ Wenda soo toṅ umbo aane a t'oodiba puukiyadó te, i t'eliyo nuṅ ti siidó. Nuṅ o d'ede toogo k'oodibe puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Geṅ inḱino munda wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa inḱino maṅ, ti tuddaṅ an t'ihinte sey. ²⁰ Doṅ baadaṅ ti diinayan an di ruute, an'de: «Yoṅ geṅ ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?» ²¹ Wo ɗoṅ soṅ an'de: «Eṅ ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki koṅzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

²² Ozzine ti ozzine, a sommiide a ume reele baadaṅ maṅ, an d'isiyo tarnaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an di y'ize kamileṅ*. ²³ Aame geṅ Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamoṅ, yi d'ambu k'ume soo me, soo me. ²⁴ Inḱino kane deero Yawudiyagi an di ti ɗuule, wo an i-di ruute, an'de: «De kee'ṅ ay della, k'ay k'iza tuddá woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire maṅ, k'ay ti rooti keren.» ²⁵ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ n'un ruute, wo kun ki ziipe addugun a nuuno ye. Naabo ere pay nuṅ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuṅ. ²⁶ Wo kune kun ki ziipe addugun a nuuno ye, kono kune dambamó ye. ²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuṅ wede k'elsadaṅ. Nuṅ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya. ²⁸ Nuṅ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudɗic an ki t'inda ye wo wenda soo toṅ a ti'n t'ooba ti beezó umbo. ²⁹ Meegó wede oo n'elo geṅ yoṅ toogo y'a jiire pay, wenda soo toṅ umbo a aane a-t'oobe munda ti bey Meega me. ³⁰ Nuṅ ti Meega geṅ kaye wede soo.»

³¹ Inḱino maṅ kane deero Yawudiyagi an ziki moṅgali sey ki kakkisadi ki tówwadí. ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ a ɗaanagun n'ize naabo beehiye baadaṅ ti suma Meegó me, wo naabo tin tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti moṅgali ki tówwadó me?» ³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti moṅgali ay gi di t'ide ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'ide kono ki kalɗa suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa†.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eṅ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiragun‡: “Raa y'ede kune raayagi.” ³⁵ Kun suune wenda soo toṅ umbo a aane a t'oodiba munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geṅ inḱino kane ɗoṅ

* **10:22** 10.22 Yawudiyagi an d'isiyo tarnaape geṅ a tere k'ayɗu, aame reele baadaṅ. Tarnaape geṅ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu pife daa k'ehiyo k'Isa ɓotto. Adda k'ozzine aɗo ti poone geṅ ɗoṅ Siriyeṅ an likke adda geeger Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Inḱino maṅ an d'ize tarnaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamileṅ. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onniyo gessire. † **10:33** 10.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16. ‡ **10:34** 10.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

Raa y'an ruute onamí geṅ, y'anni wiike kane raayagi me. ³⁶ Wo nuṅ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuṅ Ulo Raa maṅ, kune kun'de ni kaldita suma Raa. Geṅ kaṅ mummino ni kaldita me? ³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maṅ, kune toṅ kun ki zaape addugun a nuuno ye. ³⁸ Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuṅ kun ki zaape addugun ye toṅ, kun zaapo addugun a naabo gettiyo, kono tiṅ geṅ kun di suuna kereṅ Meega ti nuṅ wo nuṅ ti yode.» ³⁹ Inḱino maṅ kane Yawudiyagi an di dihe seeduzi sey, wo yoṅ y'an t'umbilke. ⁴⁰ Maṅ Isa y'a-gime, yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ki kese peedó ge-koliyo, k'ume wede Zaṅ y'a zuuyite batem ti poone. Yi lekkiyo anḱeṅṅo. ⁴¹ Doṅ baadan an d'iide tuddi, wo an di rootiyo, an'de: «Zaṅ geṅ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doṅ yi ruutite a tukk'Isa geṅ d'erec.» ⁴² A ume geṅ doṅ baadan an di ziipe addaṅ a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'ede wede soo sundi Lazar ti ille ki Betani. Yoṅ geṅ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaṅ soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey doṅ eediyadaṅ unṣe a zoṅ k'Isa, t'a di zippite t'ilaltú. Maṅ onniyo soo leemadaṅ Lazar geṅ yi t'iire eeni. ³ Inḱino maṅ kane zembadi geṅ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ṅ y'ede: «Galmeegey k'ollo, lanzaya wede ki giyye geṅ, yi t'iire eeni.» ⁴ Aame Isa y'illiga inḱino maṅ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geṅ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geṅ duwo an di t'imma Raa. Wo soṅ t'urzi geṅ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geṅ, Isa yi'ni giyye baadaṅ. ⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddi eeni maṅ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayi geṅ yi likke onniyo sire. ⁷ Saṅ maṅ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.» ⁸ Maṅ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto eṅ miṅ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti moṅgali ki t'owwada, miṅ ki dehu k'a kime k'ummey sey!» ⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peedó ti koliyo bini t'a-t'oore geṅ, ume'ṅ toore kereṅ, wo wede yi sooru toṅ maṅ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi wolliiyo toore ki doṅ duniya pay. ¹⁰ Wo wede yi sooru didfo maṅ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.» ¹¹ Aame Isa yi ruute inḱino maṅ, y'an di ruute sey, y'ede: «Lanzayin Lazar edayi i ziida moone, wo nuṅ n'ette n'a ti y' t'inney.» ¹² Maṅ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone maṅ, saṅ y'a utta.» ¹³ Yo Isa yi ruute inḱino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum. ¹⁴ Inḱino maṅ Isa y'an di ruute pataṅ, y'ede: «Lazar y'inda. ¹⁵ Nuṅ ulbó unṣe a kune sanalliyagó, kono n'a t'ize umbo a untadi me. T'urzi geṅ un t'ela toogo kun di zaapa addugun a nuuno. Wo anḱeṅ in eṅgile, in ti y' wollo.» ¹⁶ Inḱino maṅ Toma wede an yi waaku soṅ Wede Rooṅ geṅ, y'an di ruute a sanalliyagi oṅṅoṅ, y'ede: «Kun t'oozo, kine toṅ in di t'indey ti yode.»

¹⁷ Isa y'a iiney Betani. A aaniyadi geṅ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo iide onniyo pide. ¹⁸ Betani gette tod'te goppon ti Zeruzalem me, suma kubbaara ado. ¹⁹ Inḱino maṅ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geṅ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadan an d'iide selliyadaṅ. ²⁰ Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppon t'illadaṅ maṅ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimayi, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy. ²¹ Marte ti y'uuney maṅ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuṅ, anḱi kee ede maṅ, leemadó yi ki t'inda ye. ²² Wo

nuŋ ni suune aŋkeŋŋo toŋ maŋ, munda wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadi geŋ yi-balda.» ²⁴ Marte ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune a onniyo k'ita doŋ i t'inda an ti balda geŋ, yode toŋ y'a-balda*.» ²⁵ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo lekkiyo wo i baldiya doŋ unto. Wede yi ziipa addi a nuuno maŋ, aame y'inda toŋ y'a-balda. ²⁶ Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addi a nuuno maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye. A ono eŋ koŋ m'umbe ko?» ²⁷ Maŋ tod' ti di'n gime onami, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, nuŋ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa yi ruute a etto ki duniya.» ²⁸ Inŋkino maŋ, t'a-gime waaku teematu Mariyam. T'iide'ŋ ti di miline, t'ede: «Wede dooyisadin yo a enno. M'edi, yi kin tondiyoye.» ²⁹ Mariyam t'illiga inŋkino maŋ, perek t'a t'iiziga, t'a ingile k'ume yode. ³⁰ Aame geŋ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uuney genno. ³¹ Kane Yawudiyagi doŋ a ita Mariyam an ti selliyo geŋ an wulle ti t'iiziga perek maŋ, kane toŋ an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette moolo ki biza muuzo. ³² Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo ti y' wulle maŋ, t'a dikke a daanadi, wo ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemado yi ki t'inda ye.» ³³ Isa yi wulle Mariyam ti moolo ti Yawudiyagi doŋ a itatu pay maŋ, yode toŋ addi y'a ki n'iife ye, a-litte. ³⁴ Maŋ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley a ummey.» ³⁵ Inŋkino maŋ Isa edayi a ise soldite zumari. ³⁶ Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo do, yi giyye baadan de me, yi moolo me.» ³⁷ Wo kane doŋ ongo ti diinayan an di ruute, an'de: «Yon wede i di t'hina eda wede koosiyo de, ki moo me y'a iili Lazar y'a inda me?»

Baldiya Lazar

³⁸ Isa geŋ daayum yi k'iine addi yi ki n'iife ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti dunŋkile zumbulu. ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' doŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ Marte teema ki wede inda geŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, yon y'eediyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.» ⁴⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ruute de me, aame mi ziipa addi a nuuno maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.» ⁴¹ Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti y' dunŋkile. Aame geŋ Isa y'a t'umbe edayi k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadan a kee Meego, kono kee ki n'illiga. ⁴² Derec, nuŋ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo inŋkino a doŋ sirpadó eŋ an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.» ⁴³ Aame y'a ti ruute inŋkino maŋ, y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'addi!» ⁴⁴ Maŋ Lazar wede inda geŋ y'a bilde, y'a t'udfo t'adda muuzo me, beydi ti zoŋdi geŋ tuuniyo ti budfani, wo eedi diibiyo ti buufe pay†. Wo Isa y'an di ruute a doŋ sirpa geŋ, y'ede: «Budfani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a engile.»

Dehutu k'urzi ki towwo k'Isa

(Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-2)

⁴⁵ Yawudiyagi baadan doŋ iido selliyo Mariyam geŋ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maŋ, an di ziipe addan a yode. ⁴⁶ Wo doŋ ongo an iide'ŋ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize. ⁴⁷ Maŋ kane deero doŋ

* **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2. † **11:44** 11.44 A ozzinagi geŋ doŋ k'Izirayel an niipiyo nuune inŋkino: eego tuunito sittu, beydan siidan, zoŋ toŋ siidan wo tudde toŋ sittu.

sedeke ti Pariziyen geŋ an t'ugiyee deero booro Yawudiyagi, an di ruute diinayan, an'de: «N d'ise mummino, kono wede en y'isiyo suldi k'armika baadan. ⁴⁸ Aame in y'iila a naabadi ettiyo man, d'uwu pay an di zaapa addan a yode, injkino kane Romeŋ an d'etto, Boy kamileŋ ki Raa an ti y' latta wo siidadiŋ pây.» ⁴⁹ Man ti diinayan i d'ede wede soo sundi Kayip, a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedeke yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye. ⁵⁰ Kun ki wollyo ye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine doŋ siido, miŋ kine pay in di t'inda.» ⁵¹ Wo ono doŋ udfde ti bize geŋ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedeke yode geŋ, Raa yi-d'ele ono doŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono doŋzi Yawudiyagi. ⁵² Wo yi t'inda ki doŋ siido danŋal ye, wo de k'ogiyso k'inŋi Raa doŋ i-tiipe, an t'isa kan soo.

⁵³ Geŋ injkino ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki t'owwadi. ⁵⁴ Tiŋ geŋ yode Isa toŋ tuddi y'a ti ziida, yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayi geŋ y'a t'irga, y'a ingile ki geeger sundutu Epirayim a biza balda, ti sanalliyagi an di lekkiyo anŋeŋno.

⁵⁵ Aame geŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. Injkino man doŋ baadan t'adda siidiyagi an di-gili ki Zeruzalem kono an t'okkimey tuddan, an t'ise kamileŋ a daana Raazan. ⁵⁶ Adda booro Boy Raa geŋ Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddan, an'de: «Elkiyagun moo me? Kun elkiyo miŋ Isa y'etto ko tarnaape me?» ⁵⁷ Kane deero doŋ sedeke ti Pariziyen geŋ an di ruute, an'de: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa man, y'ay di rooto, ay di seeda.»

12

Yergu k'egey doŋ eediyadan unŋe a zoŋ k'Isa (Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana geŋ, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto.

² Aame Isa y'iiney Betani man, an d'ize omb'o ti sundi. Marte ere k'eliyo k'ombadan, wo Lazar yoŋ ti diine doŋ an iimi kan soo. ³ Man Mariyam ti d'umbe egey doŋ eediyadan unŋe sundan nardo, daa kalsiya munda, suma litir a diinayi wo zooyayan ooŋe. Ti di yirgite zoŋ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltu. Boy geŋ i d'uune ti eediyo ki egey geŋno. ⁴ Man i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundi Ziidas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, y'ede: ⁵ «I dehu egey en in t'owila a adde suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye!» ⁶ Ziidas yi rootiyo injkino kono yoŋ wede k'oogire. I sarkiya korbitayan yode, wo yi ti sokiyto. Yi ki wollyo sommagi ki doŋ munda an k'ede ye ye. ⁷ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo d'eddek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁸ Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune*, wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.»

⁹ Man kane Yawudiyagi baadan an d'illiga Isa yo a Betani. Injkino man an d'ingile ki Betani, wo ettiyadan an iide gette an di wollo Isa danŋal ye, wo an a di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilde ti diine doŋ unto pây. ¹⁰ Ti onniyo gettin kane deero doŋ sedeke an di dihe Lazar toŋ an di y' t'ide,

* 12:8 12.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

11 kono t'urzi yode Yawudiyagi baadan an t'argu ti tuddan wo an di zaapu addan a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11; Lik 19.28-40)

12 Ti soggatú man kane don baadan iide tarnaape geŋ, an d'illiga Isa y'ettiyo k'adda geeger Zeruzalem. 13 Inkino man kane don geŋ an dimbo puutagi k'inda sundan palmiye a beydan, an t'iide okkimayi, an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeegea Raa, yon mozigo ki don k'Izirayel!» 14 Isa yi d'uune ulu buuru, y'a-ti gili eego, geŋ a-t'iide a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: 15 «Kune don geeger Siyon kun orgide ye. Enno mozigagun y'ettiyo, y'a ti gilo ekk'ulo buuru.» 16 Munda wede ize geŋ ki poone sanalliyagi an ki zuune ye. Wo aame Isa yi-gili kandaane goolikadi Raa yi-t'ele man, kane an d'ilke kacin munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Isa geŋ, a-t'iide.

17 Aame Isa y'a wiike Lazar t'adda muuzo wo y'a ti y' bilde ti diine don unto geŋ, don baadan an wulle, man kane geŋ an iide'n, an di gizite a duwo a munda wede ize me. 18 Inkino man don baadan an d'ukke okkimayi, kono an illiga munda k'armika wede y'ize geŋ me. 19 Man kane Pariziyen an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Kun woliyo de'n, kune kun k'aana ye. Wede en y'inni jiiire, duwo pay an ti buuye k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadi

20 Ti diine don iide Zeruzalem an i-d'ottile a Raa a onniyo tarnaape geŋ, i d'ede don miibi kane Girek. 21 Kane geŋ an d'iide tukki Pilip wede ti Betsayda siido Galile, an di y' tunde, an'de: «Madi, kaye ay dehu ay di wolle Isa.» 22 Man Pilip y'a uoney Andire, sirwan pay an d'ingile k'ume k'Isa an i di ruuto. 23 Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Anken peedo t'iide, nun wede an n'ehe aa ulu wede en, Raa y'an di kiza goolikado a duwo. 24 Derec inkino wo n'un di rooto: Aame buzu ki-giira man, adda siido yi d'unto doo min, yi-t'addiya kollo, yi d'ehiyo inni baadan ti doolo. Wo aame yi k'inda ye man, y'a lekke daayum yon min yode. 25 Wede yi geyyiso tuddi man, y'a ti dagga, wo wede lekkiyadi ere adda duniya ette yi ti giigira man, y'a t'utta wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. 26 Wede yi dehu yi naabe ki nun man, y'a ni daane. Geŋ inkino ume nun ni lekkey geŋ, wede naabadon ton angenno. Wede yi dehu yi naabe ki nun man, Meega y'a yi t'irma.

27 Anken undó ti gorpiso, wo nun n'a roote moo me? N'a t'eese: "Mee'ki nun, kee ki n'utti ti munda wede ettiyo a eedó en me?" Wo nun n'iido min kono k'inkino, n'a adda t'urzi dabirsa. 28 Mee'ki nun a duwo sundá k'an ti kaza.» Inkino man ti kandaane golla ti rootiyo, t'ede: «Nun n'an ti gize, wo n'an di kiza sey.» 29 Wo kane don a ume geŋ an d'illiga, an di ruute, an'de: «Iddise mizzi ko?» Wo don ongo an'de: «I ruute Maaleeka Raa!» 30 Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki kune. 31 Anken peedo t'iide don duniya booro t'anni seeda, wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate. 32 Wo ki nun, aame ti siido an ti n' dufda t'awwa man, duwo pay n'an arga a nuuno.» 33 A onami geŋ yi rootiyo kan mummino urzi yi t'inda me. 34 Man kane don

† 12:13 12.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26. ‡ 12:15 12.15 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.

duuru geŋ an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riije ti kaaga adda mattup k'oogiradiŋ, Almasi Raa yi biire geŋ yoŋ y'a lekka ki daayum, wo mummino kee ki rootiyo yoŋ wede an y'ehe aa ulu wede en, an ti y' dodda t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulu wede, miŋ wee wee?»³⁵ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Toore yoŋ ede botto a diinaguj ki onniyto miibi geŋ, kun oziro a toore geŋno kono zimolo t'un gi di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo geŋ, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye.³⁶ Miŋ yo toore ede botto geŋ, kun zaapo adduguj kun daano toore geŋno, kono kun t'isa inŋi toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a Isa ye

Isa y'a ti ruute inŋkino maŋ, ti tuddaŋ y'a t'irga wo yi-t'umbida.³⁷ Ti suldi k'armika doŋ Isa y'ize baadaŋ a daanadaŋ geŋno toŋ, kane Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a yode ye.³⁸ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaagaŋ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee umbe a ono doŋ ay ruutite me? Wo a wee wee Galmeege Raa yi gize toogadi te?»³⁹ Yode Ezayi geŋno batum y'a ruute sey, ki moo me duwo en an k'ambu ye me, kono:⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayaŋ, wo addaŋ y'an ize zakidi, kono edayaŋ a ki wolle ye, wo eedaŋ t'a ki seeda munda ye. N'an ize inŋkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.»⁴¹ Ezayi yi ruute inŋkino kono yi wulle gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi geŋno toŋ ti diine deero Yawudiyagi geŋ, doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode kaŋ ombide, kono an orgiso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayaŋ, k'adda boŋ wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye.⁴³ Inŋkino maŋ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi duwo, miŋ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ono k'Isa an deŋka booro ekki duwo

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addi a nuuno geŋ, yi ki ziipe addi a nuuno ye, wo de yi ziipe addi a wede i n'igibo.⁴⁵ Wo wede i ni wulla maŋ, geŋ aa yi wulle wede i n'igibo.⁴⁶ Nuŋ toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addi a nuŋ maŋ, y'a ki lekke adda zimolo ye.⁴⁷ Aame wede y'ollige onamo wo yi ki sooru eego ye maŋ, i deŋka booro eedi nuuno ye, kono nuŋ ni k'iido'ŋ deŋkiyo booro ye, n'iido'ŋ n'a utte duwo.⁴⁸ Wede i ni giigira wo onamo yi k'ambu ye maŋ, munda a deŋka booro eedi ede. Wo ono doŋ ni ruute geŋ miŋ, onniyo k'ita maŋ kane geŋ an deŋka booro eedi.⁴⁹ Derec, ono doŋ ni rootiyo en ti suma nuuno k'eedo ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me.⁵⁰ Wo nuŋ ni suune onami doŋ y'o ruute n'a roote'ŋ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono doŋ ni rootiyo en, ni'ni rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoŋ ki sanalliyagi

¹ Soggo'ŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadi t'iide, duniya ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa geŋ doŋzi a duniya yi'ni giyye, inŋkino maŋ y'an di'n geyye bini untadi.² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune ombo maŋ, Meeda siitandani ti-d'ele elkiyo a biza k'ulbe Ziidas ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi.³ Wo yo Isa

§ 12:38 12.38 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. * 12:40 12.40 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

yi suune Raa yi ele suldi pay a beezí, yoŋ yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa, ⁴ t'ume k'ombo y'a t'iiziga, kalayí goole t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooni. ⁵ Maŋ yi d'ibi ahu a seelo, y'a iise opilso zoŋ sanalliyagí, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooni geŋŋo. ⁶ Iina a kaaba Simo Piyer maŋ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'o ki t'opile ye zoŋdó me!» ⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuŋ n'isiyo'ŋ ki ki y' suune ye, wo saŋ maŋ k'a yi suuna.» ⁸ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Kudic, kee k'o ki t'opila ye zoŋdó me!» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maŋ, kee ti nuŋ in ki t'okkiya ye.» ⁹ Aame geŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Inkino maŋ k'o ki t'opile zoŋdó danŋal ye, k'o t'opili beydó ti eedó pây!» ¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye geŋ y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zoŋdó baa, kono yoŋ tuddi pay kamileŋ. Wo aŋkeŋŋo eŋ kune kamileŋ, wo pay ye.» ¹¹ Wo yo Isa geŋ yi y' suune wede i yi t'ela a bey doŋ k'olmidayí me. Geŋ inkino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamileŋ ye me.»

¹² Aame y'a ti diŋge t'opilso zoŋ sanalliyagí maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'a-guune a ume an d'ombo wo y'an di ruute, y'ede: «Munda wede n'ize a kune geŋ, itadí kun yi zuune dey? ¹³ Kune kun di n' waaku "wede dooyiso" wo "Galmeege", geŋ ki kune derec kono eŋ miŋ nuuno. ¹⁴ Wo aame nuŋ wede dooyisagun wo Galmeegegun n'un upile zoŋgun maŋ, kune toŋ wede tuuku yi-di t'opile zoŋ ki bakadí bakadí. ¹⁵ Inkino geŋ n'un gize urzi, kono kun d'ise aa nuŋ ize a kune. ¹⁶ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina geŋ, yoŋ t'ekki wede i y'igibe ye. ¹⁷ Ono eŋ kun'ni zuune maŋ, kune adda k'unŋuwo aame kun a ziidá zakidí maŋ. ¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni'ni suune doŋ ni biire me. Wo geŋ inkino a-t'ette a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede ay ombo umpadey soo geŋ, yi t'ize wede k'olmidayó*." ¹⁹ T'aŋkeŋŋo suldi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ "nuŋ miŋ nuŋ". ²⁰ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas

(Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23)

²¹ Aame Isa yi ruute inkino maŋ, biza k'ulbí a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagun y'a ni t'ela bey doŋ k'olmidayó.» ²² Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi ti geldiyo bakadí bakadí, wo an ki zuune ye yi rootiyo ti wenda me. ²³ Ti diine kane sanalliyagi geŋ wede soo Isa yi giyye baadaŋ, y'a-guune a sirpadí. ²⁴ Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí, kono y'a tonde Isa yi rootiyo t'aaye. ²⁵ Inkino maŋ yo sanallusu geŋ y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki rootiyo t'aaye?» ²⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela maŋ, geŋ yode.» Maŋ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yi-d'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot. ²⁷ T'ume Ziidas yi ziidá mappa yi t'iimi maŋ, Meeda siitandani ti-t'iide eedí. Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.» ²⁸ Wo ti diine kane doŋ i-guune ombo geŋ, wenda soo toŋ umbo a suune

* **13:18** 13.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **13:20** 13.20 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas inƙino me. ²⁹ Ziidas geŋ yon wede sarƙiya korƙite, inƙino doŋ ongoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munda i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munda a doŋ weedayan umbo koo man. ³⁰ Wo aame Ziidas yi ziida mappa man, kesiko y'a t'udde paate. Ume toŋ y'ize didfo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udde man, Isa y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ nun wede an n'eha aa ulo wede en, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nun geŋ, duwo an di wolla gooliko Raa. ³² T'urzi ki nun gooliko ki Raa i gize geŋ, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nun Ulo gette a duwo, wo taŋ boolon Raa y'a-t'isa. ³³ Inni ki nun, ti kune n'aa ki lekka baadan ye baa. Kune kun di'n deha, wo ankeŋ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nun n'ette en, kun k'aane ettiyo ye. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun geyyo tuddugun. Eyye, kun geyyo tuddugun aakede nun n'unni giyye. ³⁵ Aame kun giyya tuddugun man, duwo pay an un di'n suuna kune sanalliyagó.»

³⁶ Man Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nun, kee k'ambe ki too me?» Man Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ume wede nun n'ette en, ankeŋni ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'iida man, k'a ni daana kollo.» ³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, moo me ankeŋni ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.» ³⁸ Man Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nun? Derec inƙino wo n'a di rooto: Ki poone uzu y'a óla geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Kune ulbugun i t'oodfe ye. Kun zaapo addugun a Raa wo kun zaapo addugun a nuuno pây. ² Adda boy Meegó geŋ ume lekkiyo baadan. Ki kotto aame ume umbo man, nun n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me. ³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo man, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kan soo a ume wede nun ni lekkey. ⁴ Kune kun yi suune urzi wede k'ume nun n'ette me.» ⁵ Man Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?» ⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nun min urzi, nun min derec wo nun min lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me. ⁷ Aame nun kun ni zuune man, Meegó toŋ kun di y' suune kay. Wo ti anki en min kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Man Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi do, man addey a-t'udiga.» ⁹ Man Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nun ti kaagine ni lekkiyo ti kune, min ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle man, geŋ aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me? ¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nun ti Meega, wo yon ti nun aa wede soo me. Ono doŋ ni rootiyo en, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nun geŋ, yi d'isiyo naabadi t'urzi nuuno. ¹¹ Kun zaapo addugun a nuuno, ki kotto nun ti Meega wo yon ti nun kaye aa wede soo. Aame a onamó en kun k'ambu ye toŋ, kun ambo a naabo ere n'isiyo. ¹² Derec inƙino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nuuno

maŋ, naabo ere nuŋ n'isiyo ette, yoŋ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega. ¹³ Munda wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa, kono d'uwó an t'imma Meega t'urzi k'Ulo. ¹⁴ Aame kun tunda munda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamilen

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo geŋ kun d'ozire eego. ¹⁶ Wo nuŋ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune. ¹⁷ Wo tod'tin Unde ere ki Derec, tode gette doŋ duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wollio ye wo an ki ti suune ye. Wo de kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod'te t'a lekka adda k'addugun. ¹⁸ Geŋ i-kaza n'un ki'n oola noŋgayi ye, n'a kimo tuddugun. ¹⁹ Tan boolon daŋŋal doŋ duniya an ki n' wolla ye baa. Wo kune kun di n' wolla, kono nuŋ ni lekkiyo zeere, wo kune toŋ kun di lekka zeere kay. ²⁰ Onniyo gette t'iina maŋ, kune kun di suuna nuŋ ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nuŋ wo nuŋ ti kune aa wede soo. ²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo wo y'a ti sooru eego maŋ, yoŋ yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y'a yi geyya wo nuŋ toŋ maŋ n'a yi geyya kay, nuŋ n'a kiza tuddó daayum a yode.»

²² Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mummino me kee k'a kiza tuddá a kaye, a doŋ duniya ye me?» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye geŋ, y'a seeda onamó, wo Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nuŋ kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo. ²⁴ Wede yi ki n' geyye ye geŋ, onamó yi ki'n seedu ye. Ono doŋ kun ollige eŋ ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo. ²⁵ Suldí geŋ n'un ti'n ruute ki poone nuŋ ede botto ti kune geŋ me. ²⁶ Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamilen, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di n' dooya a suldí pay, wo t'un t'ela elkiyo kun d'elka ono doŋ pay n'un ruutite.

²⁷ Nuŋ n'un iili toose, n'un ele toose ere ki nuŋ batum*. Nuŋ n'un ele aa doŋ duniya an ki d'eliyo ye. Ulbugun i t'oodo ye, kun orgide ye. ²⁸ Kun illiga n'un ruute, n'ede: "N'engile wo n'a kimo tuddugun." Aame kun ni giyye maŋ, ulbugun aase unŋe a engilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nuŋ. ²⁹ Suldí geŋ t'ankeŋno n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maŋ kun di zaapa addugun a nuŋ. ³⁰ Ankeŋ ki daana eŋ ni k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo derec tode gette i-k'ede toogo ye a tukki nuŋ me. ³¹ N'isiyo munda wede a-t'ette a ono doŋ Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geŋ doŋ duniya an di suuna nuŋ Meega ni y' giyye. T'en kun t'oozo, in engile.»

15

Isa aa undumu biŋ wede ki kotto

¹ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ aa undumu biŋ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo. ² Laydayi doŋ pay kettiyo ti nuŋ wo i k'ehiyo ye, yi-ti'n dekkiso mendaŋ. Wo laydayi doŋ ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadaŋ sey. ³ Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize doŋ kamilen aa undumu wede an ti y'ikkima. ⁴ Kun lekko kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa

* 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maŋ ti ki t'ehe ye, geŋ kune toŋ inŋkino aame kun ki likka kettiyo ti nuŋ ye maŋ, kun t'isa ki bita. ⁵ Nuŋ aa undumu biŋ wo kune aa laydayi. Wede yi likka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ ti yode maŋ, yode geŋ y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ, kono daa nuuno munda kun k'aane kun ki t'ise ye. ⁶ Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nuŋ ye maŋ, yoŋ geŋ an di seŋda dokki ti paate aakede layisa dekkiyo. Tode gette i-ti baahu, maŋ an t'ambu, an di seŋdiyo adda k'uwwo, ti-t'oggiyo mentú. ⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuŋ wo onamó kun'ni seefu maŋ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geŋ kun di y' t'oona. ⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego eŋŋo: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ wo kun t'iso sanalliyagó. ⁹ Aa Meega yi ni giyye geŋ, nuŋ toŋ n'unni giyye. Kun lekko daayum adda geyyisadó. ¹⁰ Aame kun seefu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo maŋ, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nuŋ ni seefu a suldi doŋ Meegó yi ruute n'aase wo ni-lekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuŋ n'un ruute inŋkino kono nuŋ ulbó aase uŋse ti kune, wo uŋsuwaguŋ gette t'aase baadaŋ ki baadaŋ a ceere. ¹² Kun ollo, eŋŋo urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tudduguŋ, aakede nuŋ n'unni giyye. ¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono laŋziyagi geŋ, geyyiso ti doolo a ceera tode gette umbo. ¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo maŋ, geŋ kune laŋziyagó. ¹⁵ Kune n'un ki'n waake doŋ naabadó ye, kono wede naabo geŋ yi ki suune ye munda wede galmeegí y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku laŋziyagó, kono suldi doŋ Meegó y'o gizite n'un k'ingga ye, n'un ti'n gizite pay. ¹⁶ Nuŋ i ki n' biire kune ye, wo nuuno unni biire me. Nuŋ n'un d'ele attidi kun d'ette kun d'ise naabo ere ki daakatú, aa layisa k'undumu ehiyo baadaŋ. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki daayum. Inŋkino maŋ munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ¹⁷ Eŋ munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tudduguŋ.»

Doŋ duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame doŋ duniya an unni giigira maŋ, kun elko an giigira ki poone nuuno. ¹⁹ Aame kune ti doŋ duniya soo maŋ, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo de kune ki kane ye, kono nuŋ n'unni biire wo n'un ti'n iifiba ti diinayan me. Kono kamo doŋ duniya an un di'n koogire me. ²⁰ Inŋkino maŋ kun elko a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye." Geŋ nuŋ an ni dibire, wo kune toŋ maŋ an un di'n dabira kay. Wo nuŋ onamó an'ni seefu maŋ, ki kune toŋ an di'n seefu kay. ²¹ Dabar ere an unni dabira gette kono kun umbe a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye. ²² Aame nuŋ ni k'iido wo n'an ki ruute ye maŋ, booro k'oldfiko t'an ki'n seefu ye. Wo ankeŋ an lekkiyo adda k'oldfikadaŋ pi maŋ, urzi an t'adfa eedaŋ umbo t'oldfikadaŋ me. ²³ Inŋkino maŋ wede i ni koogire geŋ, yi koogire Meegó pây. ²⁴ Aame nuŋ a diinayan ni k'ize suldi doŋ wenda ti doolo soo toŋ yi k'ize ye maŋ, geŋ booro k'oldfiko ti ki'n seefu ye. Wo ankeŋ suldi doŋ geŋ an i wulle toŋ, nuŋ ti Meegó an ay di'n koogire pi. ²⁵ Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiradaŋ, an'de: "An ni giigira daa k'urzutu*."»

²⁶ Nuŋ n'iiney a ume Meega maŋ, Ere Noogiyaguŋ n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina maŋ, t'an

* 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5.

di kiza onamó a dŋuwo. ²⁷ Wo kune toŋ kun di kizita onamó, kono t'ume n'iise naabo geŋ kune ti nuuno.»

16

¹ «Sulđi pay geŋ n'un ti'n ruutite kono urzi zaapu k'addugun a Raa kun ki d'oola ye. ² T'adda boyđi d'oj in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jiire sey, onniyo t'aana inŋkino wede tuuku unni t'ida geŋ y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a daana Raa. ³ Kane an un isa inŋkino kono nuŋ ti Meega an ay ki'n zuune ye. ⁴ Wo de sulđi geŋ n'un ti'n ruute kono aame onniyo t'iina maŋ, kun d'elka a ono d'oj n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamilen

«Nuŋ n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'ŋ kono nuŋ ti kune. ⁵ Ankeŋ ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti diinagun wede a ni tonde umbo, y'a t'eese: "K'ambe ki too me?" ⁶ Wo de sulđi n'un ti'n ruute inŋkino maŋ, ulbugun i d'oodiyo baadaŋ. ⁷ Wo ki too maŋ n'un rootiyo ono d'oj d'erec, beehiye a kune nuŋ n'a inŋgile. Wo aame ni k'inŋgila ye maŋ, tode Ere Noogiyagun gette ti k'etto ye. Wo de n'inŋgila n'iiney maŋ, n'un ti-t'igibo. ⁸ Tod' t'iina maŋ, d'oj duniya eedaŋ t'an ti-dagga a elkisadaŋ ere a urzi k'oldfiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi d'ekka booro te*. ⁹ Kane an ti digge a elkisadaŋ ere a urzi k'oldfiko, kono an ki zaapu addaŋ a nuŋ ye. ¹⁰ An ti digge a elkisadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuŋ n'enŋgile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa. ¹¹ Wo an ti digge pây a elkisadaŋ ere a urzi Raa yi d'ekka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida.

¹² Para maŋ nuŋ oo d'ede sulđi baadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo de kune un k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankeŋno me. ¹³ Aame Unde ere ki D'erec t'iina maŋ, t'un di'n kiza sulđi d'oj pay d'erec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettú ye, wo de ti rootita sulđi d'oj pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a sulđi d'oj etto k'ita. ¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a dŋuwo, kono ono d'oj tod' t'un roota geŋ adđa ti bize nuuno. ¹⁵ Sulđi d'oj pay Meega i-d'ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette t'un kiza munda' wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Moolagun t'a-kima t'unŋsuwo

¹⁶ «Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla.» ¹⁷ Inŋkino maŋ kane sanalliyagi ongo an di rootiyo diinayaŋ, an'de: «I-kaza moo me onamí d'oj y'in rootiyo: Taŋ booloŋ maŋ in ki y' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey in di y' wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?» ¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onamí d'oj yi rootiyo "taŋ booloŋ" miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono d'oj yi rootiyo me.» ¹⁹ Isa y'a zuune kane an dehu an di y' tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono d'oj n'un ruute, n'ede: "Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla" genno ko? ²⁰ D'erec inŋkino wo n'un di rooto: Kune kun d'oola wo kun di d'illita, wo kane d'oj duniya ulbaŋ aasa unŋse. Kun di lekka t'ulbe k'oodiyo, saŋ ulbugun a ðona t'unŋsuwo. ²¹ Geŋ aakede erewo addutú i t'umbé k'ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondoŋ aame k'ehiyo geŋ me. Wo aame ti d'ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dand'iya, ulbutú i-d'isiyo unŋse kono ti ehe wedusu adda duniya. ²² Wo kune'ŋ ankeŋno kun lekko t'ulbe

* 16:8 16.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'oj zina 24.25.

k'oodiyo, wo de saŋ maŋ n'un di'n wolla sey. Aame geŋ adduŋ a ôona t'unŋsuwo, wo unŋsuwagun gette wenda soo tonj a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t'iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ²⁴ T'ume k'eesiyo bini anŋki munda ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t'oona, inŋkino maŋ adduŋ a ôona t'unŋsuwo.»

Isa duniya yi ti jiire

²⁵ «Sulđi pay geŋ n'un ruutite t'ono ombide, wo de onniyo t'iida maŋ n'un d'orba kereŋ t'ono ombide ye baa. Wo sulđi pay ki Meega geŋ n'un ti'n roota kereŋ. ²⁶ Onniyo gette t'iida maŋ, ti siggun kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y' tonda ye baa kono kune me. ²⁷ Yo Meega batum miŋ y'unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n'iido'ŋ ti sirpa Raa me. ²⁸ Nuŋ n'iido'ŋ t'ume Meegó ki duniya me, wo anŋkeŋ duniya ni t'ooli, ni-kime k'ume Meegó.» ²⁹ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Anŋkeŋ onamá ki rootiyo eŋ kereŋ baa, ombide ye. ³⁰ Anŋkeŋ kaye ay zuune kee ki suune sulđi pay, wo ki ki dehu wenda y'a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k'iido ti Raa.» ³¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Anŋkeŋ kun umbe baa ko? ³² Saŋ onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina baa, kun di-teepa wede soŋ k'umayi k'umayi, kun di n'oola siidó. Wo de nuŋ siidó ye, kono Meega ti nuuno. ³³ Sulđi geŋ n'un ti'n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nuŋ. Adda duniya ette kun t'oona dabar, wo kun ombon kono nuŋ duniya ni ti jiire.»

17

Isa yi tondiyo Raa ki sanalliyagi

¹ Aame Isa y'an ti ruute inŋkino maŋ, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, peedo t'iide. K'an ti kaza gooliko k'Ulá a d'uwu, kono Ulá tonj y'an di-kize goolikadá te. ² Yo Ulá ki d'ele toogo a tukki d'uwu pay, kono y'an t'ele lekkiyo ere ki daayum a kane doŋ pay kee ki ele geŋ me. ³ Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an di suune kee Raa wede ki kotto soo danŋal, wo i dehu an di suune nuŋ Isa Almasi wede kee k'igibo. ⁴ Nuŋ adda duniya ette, goolikadá a d'uwu n'an ti-gize, wo naabo ere k'o elo n'aase, ni-t'ize. ⁵ Mee'ki nuŋ, ti poone k'a okkima duniya botto geŋ, nuŋ o d'ede gooliko a d'aana kee. Anŋkeŋ tode gette a daanadá k'o t'eli. ⁶ A d'uwu doŋ kee ki biire t'adda duniya wo k'o di'n ele geŋ, suma kee Raa n'an ti gize. Kane ki kee wo k'o di'n elo, wo onamá an di'n ziiifa. ⁷ Anŋkeŋ kane an zuune sulđi pay doŋ k'o elo a beezó eŋ, kane ettiyo ti kee. ⁸ wo ono doŋ kee k'o elo geŋ, a kane nuŋ n'an ti'n ruute. Kane an di'n ziiifa bey sire, an di zuune ki kotto nuŋ n'iido ti gulbe kee, wo an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuŋ ni tondiyo kee'ŋ kono kane. Ni ki-tondiyo kono doŋ duniya ye, wo de ni ki tondiyo ki kane doŋ kee k'o elo, kono kane ki kee. ¹⁰ Sulđi pay oo d'ede geŋ kane ki kee, wo sulđi ki kee ki nuŋ. Wo t'urzi sulđi doŋ k'o elo geŋ nuŋ d'uwu an di n' t'omma. ¹¹ Wo anŋkeŋ nuŋ duniya ni t'ooli ni-kime k'ume kee, wo kane an lekka adda duniya. Mee'ki nuŋ kee wede kamileŋ, k'anni booho ti toogo sundá ere k'o ele, kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti nuŋ kine aa wede soo. ¹² Aame nuŋ ti kane geŋ, ni di'n boohiyo ti toogo sundá ere k'o ele. N'an di'n buuhe, ti diinayan wenda soo tonj i ki digge ye. I digge wede soo kono a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga

adda mattup ki Raa* . ¹³ Ankeŋ ni-kime k'ume kee, wo ni rootiyo ono eŋ nuŋ botto adda duniya, kono unŋsuwadó t'a koone baadan ki baadan adda k'addan. ¹⁴ Nuŋ onamá n'an ele a doŋzá me, wo kane doŋ duniya an di'n giigira kono kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁵ Nuŋ ni ki tondiyo doŋzá k'a ki'n adde t'adda duniya ye, wo ni ki tondiyo k'anni boohi ti Mohita k'oldfiko gettiyo. ¹⁶ Kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁷ Kane ki'n ooyo keese a kee t'urzi wede derec, kono onamá kane derec. ¹⁸ Aakede kee ki n'igibo k'adda duniya geŋ, nuŋ toŋ maŋ n'a ti'n t'igibe k'adda duniya. ¹⁹ Wo kono kane geŋ nuŋ batum tuddó n'a-t'uuye keese a kee, kono kane toŋ tuddan an ti-t'ooye keese a kee t'urzi wede derec.

²⁰ Nuŋ ni ki-tondiyo kono ki kane danŋal ye, wo ki doŋ pay i zaapa addan a nuŋ t'urzi k'ono doŋ an an kizita. ²¹ Nuŋ ni ki tondiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuŋ, aakede kee kettiyo ti nuŋ wo nuŋ kettiyo ti kee geŋ, kane toŋ an t'ise kettiyo aa wede soo, kono doŋ duniya an d'ambe i n'igibo kee. ²² Gooliko ere kee k'o'elo gette, nuŋ n'an ele. Inŋkino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuŋ aa wede soo, ²³ nuŋ ti kane wo kee ti nuŋ. T'urzi geŋ an t'ise doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo, inŋkino doŋ duniya an di suuna i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki giyye nuŋ. ²⁴ Mee'ki nuŋ, kane kee k'o'n'elo, wo nuŋ ni dehu ume wede nuŋ ni lekkey geŋ, kane toŋ an di lekkey kay. Aame geŋ kane an di wolley goolikadó ere k'o'ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too. ²⁵ Mee'ki nuŋ, kee wede ki diine. Doŋ baadan adda duniya an ki suune ye, wo nuŋ ni ki suune, wo kane sanalliyagó toŋ an zuune i n'igibo kee me. ²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane toŋ an di t'oona kay, wo nuŋ batum miŋ ti kane aa wede soo.»

18

Isa an yi ziiɗa ki tôwwo

(Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53)

¹ Aame Isa y'a ti diŋge onamá inŋkino maŋ, tiŋ geŋ ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile, an di diipida sorgile ki Sediron. Ti darga geŋ i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagí an t'iide adda. ² Wo Ziidas, wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, ume'ŋ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum k'ume geŋ me. ³ Inŋkino maŋ Ziidas y'an d'an t'iide k'adda jineene gettiyo a asigiryagi doŋ ki Romen, ti doŋ i boohiyo Boy Raa kane doŋ deero doŋ sedeke ti Pariziyeŋ an iidiba geŋ me. Kane asigiryagi geŋ an ziki a beydan lampiyagi, biŋgagi wo suldi deyyiso. ⁴ Wo ki Isa yoŋ yi suune suldi doŋ pay i aana me. Inŋkino maŋ y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee?» ⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onamá, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ nuŋ.» Wo Ziidas wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ yoŋ a diine kane. ⁶ Aame Isa y'an ruute «Nuŋ miŋ nuŋ» maŋ, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'ibi siido ramama. ⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee?» Wo kane an i di'n gime onamá, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» ⁸ Isa y'an di ruute,

* 17:12 17.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

y'ede: «Nun n'un ruute de me, nun miŋ nun. Aame kun dehu nuuno maŋ, doŋzó'ŋ kun oolo an d'enŋile.»

⁹ Geŋ inŋino a onamí doŋ yi ruute ki poone'ŋ a-t'iide a urzizaŋ*, onamí doŋ yi ruute, y'ede: «Mee'ki nun, d'uwó doŋ k'o ele eŋ, soo toŋ ni ki digge ye.» ¹⁰ Maŋ Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezi, y'a t'iidiiba, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefe, kuudi wede k'ammade a dikke. Wede naabo geŋ sundí Malkus. ¹¹ Maŋ Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee k'elkiyo miŋ kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole doŋ sedefe

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54)

¹² Saŋ maŋ kane asigiryagi Romen ti goolayan, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi doŋ i boohiyo Boy Raa geŋ, Isa an di y' ziiida, an ti y' gittite. ¹³ An di-t'iide ki poone'ŋ di Anne eeme Kayip. Kayip geŋ mozigo goole doŋ sedefe a ozzine geŋ me. ¹⁴ Wo yo Kayip geŋ y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ŋ wedusu soo y'a t'inda kono doŋ duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa

(Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57)

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo geŋ an daaniya Isa. Sanallusu wede soo geŋ, mozigo goole doŋ sedefe ki y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole doŋ sedefe me. ¹⁶ Wo Piyer geŋ y'a uupe paate a biza bumbu. Inŋino maŋ sanallusu wede mozigo goole doŋ sedefe ki y' suune geŋ y'a d'udfe, yi di ruute a ere naabo i boohiyo biza bumbu gettiyo, maŋ Piyer toŋ yi-t'iide kay. ¹⁷ Aame y'ette k'adda geŋ, to ere naabo i boohiyo biza bumbu gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee toŋ maŋ ti diine sanalliyagi ki wedusu eŋŋo dee da?» Piyer yi di'n gime onamtu, y'ede: «Aha! Nun ti kane ye.»

¹⁸ Ume'ŋ reele, inŋino maŋ kane doŋ naabo ti asigiryagi doŋ i boohiyo Boy Raa geŋ an di mudfe uwo, an di kookiyo. Piyer toŋ maŋ y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

Mozigo goole doŋ sedefe ti Isa

(Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71)

¹⁹ Aame geŋ yo mozigo goole doŋ sedefe y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadi. ²⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Munda ombide soo toŋ ni ki ruute ye. Ni ruute onamó'ŋ kereŋ a daana doŋ duniya me. Ni duuyite'ŋ daayum adda boydi doŋ in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige. ²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ŋ doŋ i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nun n'an ruute, an yi suune.» ²² A ono doŋ Isa yi ruute inŋino geŋ, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ohire a ume geŋno, y'a yi bitte Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole doŋ sedefe miŋ ki di rootiyo inŋino ko?» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'ŋ too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'ŋ derec maŋ, ki moo me ki di n' battiya me?» ²⁴ Inŋino maŋ Anne y'a y'igibe kaŋ kettiso di Kayip mozigo goole doŋ sedefe.

* **18:9** 18.9 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 6.39; 10.28; 17.12. † **18:14** 18.14 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 11.49-50.

Piyer y'a giigira Isa sey

(Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62)

²⁵ Aame geŋ Piyer yo ede a biza k'uwwo, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee toŋ ti diine sanalliyagi ki wede enno dee da?» Maŋ Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nuŋ ti kane ye.» ²⁶ Ti diine doŋ naabo ki mozigo goole doŋ sedeke geŋ, i d'ede wede ede yon taasa ki wede Piyer y'a-dikke kuudí genno, yi di ruute, y'ede: «Wo kee eŋ, ni ki wullo ti yode adda jineene dee da?» ²⁷ Maŋ Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame geŋ uzu y'a iile.

Isa a daana goole siido

(Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5)

²⁸ Saŋ maŋ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yon Romen goole siido. An iiney maŋ, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradan ye, kono an d'ooma ombó tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ²⁹ Injino maŋ Pilat y'a t'udde, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney maŋ, y'anni tunde, y'ede: «Wede eŋ kun yi zikiye'ŋ ki moo me?» ³⁰ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye maŋ, ay di y' seedo ay a d'etto ko?» ³¹ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Injino maŋ ooho, kune batum kun ti y' waako, kun dekkoy booro aa oogiragun ti rootiyo.» Maŋ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki towwo wedusu ye.»

³² Geŋ injino a-t'iide a ono doŋ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaŋ mummino untadí ere yi t'inda te. ³³ Injino maŋ Pilat y'a-gime k'adda boy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ mozigo Yawudiyagi ko?» ³⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá doŋ ki rootiyo eŋ, ilke'ŋ kee kunuŋ, a-gize'ŋ d'uwó ko a tukki nuŋ me?» ³⁵ Maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu ko? I ki ziido'ŋ doŋ siidadá ti deero doŋ sedeke oo d'iido me. K'izo moo me?» ³⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ mozikadó a siido ettiyo ye. Aame mozikadó ki duniya ettiyo maŋ, doŋzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeda, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo injino ye, ankenno mozikadó a siido ettiyo ye.» ³⁷ Injino maŋ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ kacin mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuŋ mozigo. Kono injino nuŋ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki derec, wo kane doŋ i dehu urzi wede ki derec geŋ, an d'ollige onamó.» ³⁸ Maŋ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo derec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute injino maŋ y'a t'iiziga, y'a t'udde k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ me, a tukki wede eŋ munda ulsu ni k'uune ye. ³⁹ Wo de aa daayum kun d'isiyo a tarnaape Pak ki Yawudiyagi maŋ, n'un d'adfiya wedusu t'adda dangay, wede aa addugun i dehu. Geŋ kun dehu n'un t'adfo mozigo Yawudiyagi ko?» ⁴⁰ Injino maŋ kane an d'iise dollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ŋ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ŋ Barabas!» Wo yo Barabas geŋ, yon wede dekkioy k'urzi.

¹ Injino man Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa. ² Asigiryagi an di gini kadumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse. ³ Man an aa d'ettiyo goppon k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' danjisa.

⁴ Pilat y'a t'udde sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nun Isa n'un di y'adfo paate, wo kun suuno a tukki yode en nun munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁵ Man Isa y'a t'udde paate ti kadumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'η enno!» ⁶ Aame deero don sedeke ti asigiryagi don i boohiyo Boy Raa an wulle Isa man, an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko!» Man Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me, kono nun a tukki yode en munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁷ Man kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'η ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddi yon Ulo Raa.» ⁸ Aame Pilat y'illiga ono genno man, y'a urgide baadan. ⁹ Yi-t'iide k'adda boy, man y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'η ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu deddek, onami'η yi-ki'n kama ye. ¹⁰ Injino man Pilat yi di ruute, y'ede: «A nuuno min, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nun oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me.» ¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'η a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-k'ele ye man. Kono kamo, wede y'an ele nun a beezá gen, yon wede k'oldiko a jiire kee.»

¹² Tin gen Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise d'ollite, an'de: «Wede en ki iiza man, duwo an di suuna kacin kee'η lanze ki mozigo goole ki Roman ye. Wede yi ti t'isiyo tuddi aa mozigo gen, y'olmidé mozigo goole ki Roman.» ¹³ Aame Pilat y'illiga injino man, Isa y'a y'udde ti paate, wo yon y'a-guune ekki kaakido booro. Ume gen an iiziga ti kanjiragi deero, an di y' waaku Gabata* t'ono don k'Eber me. ¹⁴ Injino man soggo tarnaape Pak ki Yawudiyagi gen, a peefo t'ize diine man, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigagun enno!» ¹⁵ Man kane an d'iise d'ollite, an'de: «Ki y'odo, ki y'odo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko!» Man Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mozigagun n'a ti y' taako ekk'undumu genno ko?» Kane deero don sedeke an i di'n gime onami, an'de: «Mozigayey ti doolo'η umbo. Mozigayey min yon soo, mozigo goole ki Roman.» ¹⁶ Injino man Pilat y'an di y'ele Isa a beezan, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. Man kane asigiryagi an ti y' ziida.

Isa ti undumzi

(Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzi an di y' taakey, y'a t'udde t'adda geeger me, y'a injile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono don k'Eber an yi waaku Golgota†. ¹⁸ Aame an iiney a ume genno man,

* **19:13** 19.13 Gabata: Gen i-kaza bere, an iiziga ti kanjiragi deero, an di sooru t'eego. † **19:17** 19.17 Golgota: Gen i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede.

asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an aa tiike doŋ sire a sirpa k'Isa me, wede soŋ t'undumzi a kese k'ammade, wede soŋ t'undumzi a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riije ekki pakirte, an a-ti tiike ekk'undumu geŋno: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.» ²⁰ Raaniya gette Yawudiyagi baadan an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geŋ yon goppon ti geeger te, wo raaniya gette an riije t'ono doŋ k'Eber, t'ono Romen wo t'ono Girek pây. ²¹ Aame kane deero doŋ sedefe Yawudiyagi an wulle raaniya gettiyo maŋ, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de: «Raaniya ere yon "mozigo Yawudiyagi" gette mentú. Ki raanja: "Wede eŋ yi-t'ize tuddi, y'ede yon mozigo Yawudiyagi."» ²² Maŋ Pilat y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ ni riije geŋ, ni riije baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko maŋ, kallagí an di ziki, an di dikkiɗa omagi piɗe, wede soŋ yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallayí goole, yon geŋ an indigo miŋ inkiŋo baa, t'awwa a-ti diige dandi daa yeppiyo. ²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Yo eŋ in ti y' sittite ye, in t'iso teltel muntelliyo, wede tuuku i t'iira maŋ, y'a t'amba.» Geŋ inkiŋo a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallagó an di dikkiɗa, wo kallayó goole an t'ize teltel muntelliyo.» Geŋ inkiŋo munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa geŋ, an t'ihira meedí, teema meedí, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siido Magdalla. ²⁶ Isa yi woliyo'ŋ meedí, wo a sirpatú sanallusu wede yi y' giyye geŋno. Maŋ yi di ruute a meedí, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí eŋno.» ²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y'ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Inkiŋo maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe

(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49)

²⁸ Tiŋ geŋ, Isa y'a zuune sulɗi pay a ti diŋge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ orme.» Yi ruute inkiŋo kono a-t'ette a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa[§]. ²⁹ Aame geŋ i d'ede keyye boo ti toote suddo k'inŋi k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundi izop. An di zulpe adda toote geŋno, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa. ³⁰ Aame Isa y'uwwe toote geŋno maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti diŋge.» Inkiŋo maŋ y'a t'uttille eedí ki siido, maŋ y'a iili undi t'a t'udde, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu doŋ an ti'n tiike ekk'inda doŋ zaapu t'ekk'eeban kaŋ tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a juire. Inkiŋo maŋ an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di dambe zoŋdaŋ an di t'inda, wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.»

³² Maŋ Pilat y'a igibe asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti doŋ sire an tiike ti Isa soo geŋno. Wede ki poone an di dimbe zoŋɗi, saŋ wede ki sirwe. ³³ Aame an iide k'ume k'Isa maŋ, an woliyo'ŋ yon y'inda. Inkiŋo maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zoŋɗi me. ³⁴ Wo asigirsu soo ti diine kane asigiryagi

‡ 19:24 19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. § 19:28 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16.

geṅ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maṅ a kaamiki a uɔfde puuzo ti ahu. ³⁵ Wede eṅ yi wulle t'edayí suldí pay geṅ me, d'oo miṅ yi rootiyo taayadan me, wo onamí eṅ yi rootiyo d'erec. Yoṅ yi suune yi rootiyo ono d'oṅ d'erec, kono kune toṅ kun d'ambe kay. ³⁶ Inḱino maṅ suldí pay eṅ a iina, kono a-t'ette a ono d'oṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toṅ i ki dahima ye*.» ³⁷ A ume doolo toṅ ede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saṅ onniyo soo wede an yi giira geṅ, an di y' wolla†.»

Doṅ eliyó Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56)

³⁸ Saṅ maṅ tiṅ geṅ i d'ede wede soo sundí Yusup ti geeger k'Arimate. Yoṅ geṅ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodíbe itadí ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ṅ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' d'eege nuune k'Isa me. Maṅ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ṅ, y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu me. ³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a did'do geṅ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundí mirr kalsiya ti suldí doolo eediyadan uṅse, attidí suma jeenu ada g'ado. ⁴⁰ Inḱino maṅ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an a-d'ibiti suldí eediyadan uṅse, an di ṅilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldí eediyadan uṅse, an di ṅilpiyo ṅilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi. ⁴¹ Goppon ti ume an tiike Isa ekk'undumu geṅ i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo toṅ an k'eele ye. ⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppon. Suldí geṅ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tuddaṅ kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba

(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12)

¹ A onniyo dumas ti soohe walak peeɔo daa koliyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a ingile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maṅ, ti woliyo'ṅ zumbulu wede an d'uṅkile a biza muuzo geṅ, d'oṅkilso a kese. ² Inḱino maṅ t'a-gime kaṅ okko. T'iide'ṅ, t'a uuney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geṅno, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeege aṅ wenda an t'iidiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tunda koo maṅ ay ki suune ye.» ³ Aame Piyer kane ti sanallusu soo geṅ an illiga inḱino maṅ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo. ⁴ Sirwaṅ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geṅ y'okko baadan i jiire Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me. ⁵ Y'iiney maṅ, y'aa d'uttile, yi ṅooniyo k'adda muuzo. Yi woliyo'ṅ sarwilagi d'oṅ an di ṅilpe'ṅ booyiso a siido, wo k'adda'ṅ yi-ki t'iide ye. ⁶ Taṅ booloṅ maṅ, Simo Piyer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi woliyo'ṅ sarwilagi d'oṅ an di ṅilpe'ṅ booyiso a siido. ⁷ Wo sarwilagi d'oṅ an di gitte bizi'ṅ geṅ, kane'ṅ lobide zaapu a kese siidan ti d'oṅ an di ṅilpe tudde'ṅ kaṅ soo ye. ⁸ Inḱino maṅ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga geṅ, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yi-bilɔfe. ⁹ Bini onniyo gettiyo toṅ, kane sanalliyagi ita k'ono geṅ an ki zuune ye botto, ono d'oṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, saṅ Isa y'a-balɔa ti diine d'oṅ unto geṅ me*. ¹⁰ Saṅ maṅ kane sanalliyagi sire geṅ an di-gime, an d'aahe ki boozan.

* **19:36** 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † **19:37** 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10. * **20:9** 20.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla
(Markus 16.9-11)

¹¹ Saṅ maṅ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ṅ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, ti-môolo. Kaṅ môolo geṅ t'a t'uttile, ti-ṅoṅiyo k'adda muuzo. ¹² Ti wolloiyo'ṅ adda'ṅ maaleekiyagi sire ossiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soṅ a ume k'eedi, wo soṅ a ume zoṅdi. ¹³ Kane maaleekiyagi geṅ an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onaman, t'ede: «Ni môolo Galmeegó, aṅ wenda an t'iidiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.» ¹⁴ Aame ti rootiyo geṅ t'a gilde, wo ti wolloiyo'ṅ Isa yi t'ihira a ume geṅṅo, wo t'a ki y' zuune ye. ¹⁵ Saṅ maṅ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, mi môolo moo me, wo mi dehu wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti tondiyo wede jineene, maṅ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iidiba nuune k'Isa kee maṅ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ṅ, n'ette n'a t'amba.» ¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutu, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatu'ṅ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono doṅ k'Eber, t'ede: «Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.») ¹⁷ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuṅ ni ki gili k'ume Meegó ye fotto. Wo koṅ, m'odo k'ume zembadó, m'an rootoy nuṅ ni kili k'ume Meegó wede a kune toṅ Meegugun kay, k'ume Raazó wede a kune toṅ Raagun kay.» ¹⁸ Inkiṅ maṅ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a ingile k'ume sanalliyagi. T'iide'ṅ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono doṅ yi ruuto me.

Isa yi gize tuddi a sanalliyagi
(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

¹⁹ A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maṅ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiyiye adda boy, boha'ṅ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda geṅ, Isa y'an uuney an wolloiyo'ṅ yi t'ihira a diinayan, maṅ y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ²⁰ Aame y'an ti ruute inkiṅ maṅ, saṅ y'an d'iise kazita beydi ti ume wede an yi giira a sirpadi. Wo kane sanalliyagi ulbaṅ unse an wulle Galmeegaṅ geṅ me. ²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koono ti kune. Aakede Meegó yi n'igibo k'adda duniya geṅ, kune toṅ n'un di'n agiba k'adda duniya kay.» ²² Y'a ti ruute inkiṅ maṅ, y'an di biha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun soodo Unde Kamilen.» ²³ A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadi maṅ, Raa toṅ yi t'isa tambobino kay a oldikadi te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye maṅ, oldikadi Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

²⁴ Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi geṅ, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundi soo Ulo Roṅṅo, yoṅ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geṅ, yoṅ umbo. ²⁵ Aame Tomas y'iina maṅ, kane sanalliyagi oṅṅo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!» Wo de Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydi ye, aame ni ki t'eela yelsadó adda buldo ponte ye, wo beezó eṅ ni ki t'eela a buldo ere an yi giira a sirpadi ye maṅ, onamgun eṅ ni k'amba ye.»

²⁶ Onniyo dumas ki daana maṅ, kane sanalliyagi an t'ugiyiye sey adda boy, wo onniyo gette Tomas toṅ ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, maṅ Isa y'an di'n uuney sey, y'a t'ihira a diinayan, y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ²⁷ Saṅ maṅ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydo me, k'agibi yelsada, ki t'eelo adda. K'eli beezá پای ki t'agiba

adda sirpadó, wo ki niikiyo'ŋ k'a oolo baa, ki zaapo addá a nuuno.» ²⁸ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeeḡ, wo kee Raazó.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono ki ni wulle t'edayá, wo unŋsuwo a kane doŋ an ki n'wulle ye wo an di ziipe addaŋ a nuŋ.»

³⁰ Isa y'ize'ŋ suldi k'armika baadaŋ a daana sanalliyagi me, wo kane raaniya pay ye adda mattup ette. ³¹ Ono doŋ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yon Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi maŋ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

¹ Aame suldi geŋ i t'ingile maŋ, Isa y'an di-gize tuddi sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddi te.

² Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo Roono, Natanayel wede ti Kana siido Galile, inŋi Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geŋ an lekkiyo kaŋ soo. ³ Maŋ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ette sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Inkiŋo maŋ an d'ingile, an iiney maŋ an di gili adda tooke, an d'iise sawwiya. A diddo gette an ziwwe kee, puuniso soo toŋ an k'umbe ye. ⁴ Ume i t'umpile maŋ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye.

⁵ Inkiŋo maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inŋi ki nuŋ, puuni kun uune deŋ?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Aha, ay k'uune ye.» ⁶ Inkiŋo maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun seŋdo lebiŋo ki kese k'ammade tooke, wo kun t'oono puuni me.» Maŋ an di zidde lebiŋo ki kese k'ammade ki tooke. An iise argu maŋ, k'ambu k'adda tooke an k'aaniya ye kono puuni'ŋ baadaŋ, lebiŋo boo. ⁷ Sanallusu wede Isa yi giyye geŋ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eŋ Galmeeḡ!» Aame Piyer y'illiga eŋ Galmeeḡ maŋ, kallayi wede goole yi t'iidiba geŋ yi t'usse, yi-ti diige adda k'ahu. ⁸ Wo kane sanalliyagi doŋ soŋ an d'ettiyo ti tooke, an d'argu lebiŋo boo ti puuni gettiyo, kono kane'ŋ ti zenḡe dokki ye, suma k'oole meeda sire danŋal. ⁹ Aame an ti diige a siido maŋ, an wolliy'o'ŋ puuni ossiyto a biza k'uwwo, wo mappa a kese.

¹⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni doŋ kun ziko geŋ, kun soki miibi.» ¹¹ Simo Piyer y'a di gili adda tooke, y'a-t'irgo siido lebiŋo ti puuni boo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu ado, toŋ lebiŋo a ki zitte ye. ¹² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Inkiŋo maŋ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo toŋ umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yon Galmeeḡ me.

¹³ Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe mappa, y'an di-dikkida, wo puuni toŋ y'an d'eele. ¹⁴ Eŋ k'aduwe Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi, t'ume yi-bilde ti diine doŋ unto me.

Isa ti Piyer

¹⁵ Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zan, kee ki ni giyye a jiiire kane enno ko?» Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inŋi dambamó.» ¹⁶ Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zan, kee ki ni giyye ko?» Yon yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dambamó.» ¹⁷ Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zan, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aduwe sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondon, wo yi di ruute,

y'ede: «Galmee'ki nuṅ, kee ki suune sulđi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó. ¹⁸ Derec inḱino wo n'a di rooto: Aame kee'ṅ obulsu geṅ ki kettiyo serrayá ti siidá, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa addá i dehu, wo aame ki t'iza gôole maṅ, beydá k'an onđa soken, a di ketta serrayá wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.» ¹⁹ Isa yi rootiyo inḱino kono yi kaza t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute inḱino maṅ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maṅ Piyer y'a gilde, yi wolleyo'ṅ sanallusu wede Isa yi giyye geṅno ti daraṅ me, wede onniyo soo aame an ombo geṅ, y'aa d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, wee wee wede a ki ti k'owila me?»

²¹ Piyer yi y' wulle maṅ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeegó, wo a yode eṅ i-d'aana moo me?» ²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maṅ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ṅ seezá ye, ki ni daani daaniya.» ²³ Inḱino maṅ rabila gette a-tiipe, zemba doṅ i ziipe addaṅ a Isa geṅ an d'illiga, sanallusu geṅ yi ki t'inda ye. Wo ki too maṅ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geṅ yi ki t'inda ye me, wo de yi ruute'ṅ, y'ede: «Ni dehu maṅ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ṅ seezá ye.»

²⁴ Yode sanallusu geṅno i rootiyo taaya ki sulđi geṅ me, wo y'a ti'n riine. Wo ay suune onamí yi rootiyo eṅ derec. ²⁵ Isa y'ize sulđi ti doolo toṅ baadaṅ, wo aame an ti'n raaje pay soo ti soo maṅ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mattupiyagi doṅ an raaje me.

Naabo doŋ zina k'Isa Almasi

Eŋ urzi k'ono doŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riinje. Mattup ki Naabo doŋ zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino doŋ zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute soŋ mummino Unde Kamilen t'a d'iige ekki doŋ zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamilen me. Wo suldi doŋ oone ti dabar ere an uune a urzi naabadaŋ geŋ, yi ti'n ruute pây adda mattup ette.

Ti kaaga geŋ kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane danŋal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane doŋ zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a doŋ Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite baadaŋ a urzi naabo doŋ zina sire an ize gettiyo, kane miŋ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a doŋ ki geeger Zeruzalem, bini doŋ baadaŋ an ziipe addaŋ a Isa wo an seeđu zakidi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki doŋ kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Doŋ zina k'Almasi a Zeruzalem

¹ Teyopil mee'ki nuŋ, nuŋ adda mattupadó ere ki poone, ni riinje suldi doŋ pay Isa y'ize wo yi duuye d'wo t'ume k'eesiyo, ² bini onniyo ere Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amba geŋ, ti toogo k'Unde Kamilen y'an di ruute suldi doŋ an d'ise a doŋ zindi doŋ yi biire. ³ Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilde maŋ, y'an di gize tuddi te a kane doŋ zindi t'urzi baadaŋ, geŋ i-kaza yoŋ ki kotto yi-bilde. Wo adda k'onniyo ada pide geŋ tuddi y'an di gize, wo y'an di gizite suldi doŋ ki Moziko Raa. ⁴ Onniyo soo an ti guune ombo ti kane geŋŋo maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kod'wo, ti Zeruzalem eŋ kun arga tunda ye, kun dello munda wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizó. ⁵ Ti poone Zaŋ d'wo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ŋ adda k'onniyo miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilen.»

Isa y'engile k'awwa ki kandaane

⁶ Wo kane doŋ i t'ugiyi a daanadi geŋ an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki doŋ k'Iziryael k'an ti t'ela me?»

⁷ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldi doŋ aakede onniyo, ise peedo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti toogadi geŋ, kun k'aane kun ki ti'n suune ye. ⁸ Wo de kune kun t'oona toogo aame Unde Kamilen ti diiga egguŋ maŋ. In'kino maŋ kun kizita onamó, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'amba k'adda siido ki Ziide ti Samari pay, bini dan'gu siido pay.» ⁹ Aame y'a ti ruute in'kino maŋ, a daanadaŋ geŋ miŋ y'a t'iiziga jomkey, y'a in'gile k'awwa ki kandaane, an di woliyo bini dondirso ti di y'ippe. ¹⁰ Aame kane an baŋbiya Isa y'engile k'awwa ki kandaane geŋ, an woliyo bibaraw a sirpadaŋ doŋ sire ti kallagi tuwardi, an an di ruute, an'de: ¹¹ «Kune doŋ ti siido Galile no, kun ohire kun baŋbiya k'awwa ki kandaane moo me? Geŋ Isa Raa yi y'umbe ti daanaguŋ, saŋ onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'in'gile k'awwa ki kandaane in'kino sey.»

12 Injino manj kane d'oj zina geñ, t'ekki morkkolo ere an ti waaku morkkolo k'Inda k'Olibiye an di-d'iige, an d'ingile ki Zeruzalem kono to morkkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kuɓɓaara soo. 13 An iiney Zeruzalem manj, an di-gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú aame an d'ogiyso daayum. Aame geñ kane Piyer, Zanj, Zak, Andre, Pilip, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziid ulo Zak. 14 Kane pay onamanj kanj soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi d'oj ongo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zemba k'Isa pay.

Beeriyo Matiyas a olde Ziidas

15 Adda k'onniytagi geñ, onniyo soo Piyer y'a t'iiziga a daana zemba kane suma meeda uto ada sire an t'ugiye geñno, wo y'an di ruute, y'ede: 16-17 «Zemba ki nuñ, kun suune Ziidas yonj ti diine kine, wo naabadi ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita manj y'a t'ize wede k'oogumso a d'oj ki seedu k'Isa. Ono geñ Unde Kamilenj ti'ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, geñ a-t'iide. 18 Injino manj ti soñko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kacij wede geñ y'a iire t'addi a siido adda doome geñ me, addi a bitte inji k'addi a t'udfite pay ti paate. 19 Rabila gette d'oj siido Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo geñ injino doome Ziidas y'iwila geñ an di y' waaku ti onamanj "Akil Damma", i-kaza "doome an iwila ti puuzo wede." 20 Ono enj nebi Dawut yi riije ti kaaga adda mattup ki Soom, y'ede:

"Boozí a kila bulgo, wenda a lekka umbo*."

Wo yi riije soñ, y'ede:

"Ume naabadi wenda doolo y'a t'amba†."

21-22 Injino manj i dehu wedusu y'a-t'ette ti kine, y'a t'ise wede kazita ki rabila ki baldiya Galmeega Isa. Wedusu geñ y'aase ti diine kane d'oj izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega Isa y'izire adda siido ti kine, t'ume Zanj yi ti y' zuyye batem bini onniyo ere Raa y'a y'umbe ti diine kine, y'a injile k'awwa ki kandaane.»

23 Aame geñ an di biire d'oj sire, Yusup wede Barsabas sundi soo Zistus, kane ti Matiyas. 24 Injino manj an tunde Raa, an'de: «Galmeega, kee ki suune adde duwo pay, injino ki beero soo ti diine d'oj sire enno, 25 kono y'a t'ambe naabo d'oj zina k'Isa a olde ki Ziidas, kono yo Ziidas geñ ume naabadi yi iili, yi t'iide k'ume wede aa addi i dehu i-d'iide untadi.»

26 Injino manj an t'ize teltel mutelliyo, manj i-t'iire a Matiyas, geñ yonj y'a di giyye ti kane d'oj zina d'oj koomat makumu soo geñno.

2

Aaniya k'Unde Kamilen

1 Aame onniyo tarnaape ki Pantekot t'iina tonj manj, kane d'oj i ziipe addaj a Isa geñ pay an lekkiyo umayanj soo. 2 A kaamiki an ollige manj tarkuuse aa ki maaye baadanj i-deegu ti kandaane, iide'ñ i-t'úune adda boy wede kane adda geñno. 3 Aame geñ an woliyo munda aa ilze k'uwwo iide a t'ihinte, wede soñ i di ziipe tuddi tuddi. 4 Kane pay addaj a úune t'Unde Kamilenj, injino an d'iise orbe t'ono d'oj doolo, wede tuuku tonj yi d'orbe t'ono d'oj aa Unde Raa ti ele ele.

5 Wo aame geñ a Zeruzalem i d'ede Yawudiyagi d'oj i seedu urzi Raazan zakidi, an iido ti siidiyagi d'oj adda duniya pay. 6 A onamanj d'oj geñ kane

* 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26. † 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8.

ɗoŋ duuru an d'ukke, an iide, an ziida giggiraŋ kono wede tuuku toŋ yi d'ollige ono t'onami t'onami. ⁷ Wo kane ɗoŋ duuru an di roote munda an ki suune ye, an di wolleiyo beesel, wo an'de: «Kane ɗoŋ i rootiso eŋ, kane pay miŋ ti siido Galile ye ko? ⁸ De mummino kane duwo eŋ wede tuuku toŋ yi d'orbe ti ono kine me? ⁹ Kine ɗoŋ iido ti siidiyagi ɗoŋ ki Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi, ¹⁰ ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Sireŋ adda siido Libi, ɗoŋ soŋ an iido ti Room, ¹¹ ti siido Kiret, wo ti siido k'Arabi. ɗoŋ soŋ Yawudiyagi, ɗoŋ ongo Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddaŋ Yawudiyagi pay miŋ, kane ay di'n ollige an d'orbe t'onamey t'onamey me. De geŋ munda k'armika Raa ye ko?» ¹² Kane pay eedaŋ t'a digge, an di roote munda an ki suune ye, an di rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «De geŋ i-kaza moo me?» ¹³ Wo ongoŋ an di'n okko maade, an'de: «Kane eŋ an t'iibo toote.»

Ono Piyer a ɗaana ɗoŋ duuru

¹⁴ Inkiŋo maŋ Piyer ti kane ɗoŋ zina ɗoŋ koomat makumu soo geŋ an t'iiziga, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune pay Yawudiyagi wo kune ɗoŋ pay iido ki Zeruzalem, kun t'ohinto kuwwaguŋ a ono ɗoŋ ni roota, kono kun di suune munda wede ize. ¹⁵ Kun'de ɗoŋ eŋ an t'iibo, maŋ an ki t'iibo ye, ume ti soohe fotto*.¹⁶⁻¹⁷ Wo aŋkeŋ ono ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zowel a-t'iide, y'ede:

“A onniytagi ɗoŋ ettiyo k'ita geŋ,

Undó n'a ti teepa ekki ɗuwo pay.

Inniŋuŋ kuuli erayi an di rootita ono ɗoŋ n'agisa.

Inni obilagi ti konazi an d'etta munda aa suniye,

wo góldalguŋ an t'oona suniye.

¹⁸ Eyye, ki kotto onniytagi geŋ,

a ɗoŋ naabadó kuuli erayi pay,

n'an di teepa Undó wo an di rootita ono ɗoŋ n'agisa.

¹⁹ N'aasa suldi ɗoŋ i ceeriyo eego awwa a kandaane,

wo a ɗandí a siido suldi ɗoŋ i-kaza munda,

an di wolla puuzo, uwwo wo dondari ki saa.

²⁰ Peedo ti-t'etta ume a t'isa zimolo, tere a t'isa aa puuzo.

Aame suldi geŋ an t'ingila maŋ, onniyo Galmeega Raa t'a aana, onniyo ere meeda ki daryika Raa gette.

²¹ Wo aame geŋ wede tuuku y'iila ti suma Galmeega Raa maŋ, yoŋ y'a y'utta†.”

²² Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kune ɗoŋ k'Izirayel no, kun ollo munda wede n'un di roote: Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t'urzi yode Raa y'a ize suldi k'armika wo suldi ɗoŋ i ceeriyo eego a diinaguŋ, wo kune batum kun'ni suune. Inkiŋo maŋ Raa y'un gize kereŋ i y'igibo yode.

²³ Yode wede geŋ un y'ele a beyguŋ Raa batum aa yoŋ yi dihe, wo aa munda wede y'ilke ti poone y'aasa. Inkiŋo maŋ kun an di y'ele a bey ɗoŋ i ki suune Raa ye, an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, an di y'iide. ²⁴ Wo ɗe Raa y'a ti y' bilde, y'a y'udde ti dabar ere k'unto te, kono unto i-k'ede toogo ye a tukk'Isa me. ²⁵ Dawut toŋ yi ruute ti kaaga a tukki yoŋ me, y'ede:

“Yo Galmeega daayum ni yi wolleiyo ɗaanadó,

n'a k'orgide ye kono yoŋ daayum a sirpadó.

* **2:15** 2.15 ɗoŋ k'Izirayel an k'ombo munda ye ti soohe, daa an ki tunde Raa a peedo t'ize k'aadumu mesuwe ye me. † **2:21** 2.21 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5.

26 Kono kamo nuñ ulbó unse, wo ilzó y'a t'imme t'unసుwo, wo ni zaapu elkisadó aame n'inda ton, nuñ Raa yi ti n' balda.

27 Nuñ ni suune kee Galmeegó ki ki n'oola adda diine don unto ye, ki k'oola tudde ki wedizá kamilen a ki ruuma adda muuzo ye.

28 Kee urziyagi don o-do t'etey k'ume lekkiyo k'o ni gize, ulbó unse kono kee daayum ti nuñ[‡].”»

29 Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo zemba ki nuñ, nuñ oo d'ede urzi n'un di rooto kereñ a urzi ki mugiyin Dawut me. Yoñ y'inda, an di y'ele adda muuzo, wo muuzadí ton mañ ankenno tod'te di kine. 30 Yo Dawut geñ yoñ nebi, wo yi suune Raa geñ y'a ti nūime tuddí a d'aana yode, y'a ruute, y'ede: “Mozikadá gette ni di t'ela a ulo ti diine k'inñi don ki biza bumbizáŠ.” 31 Dawut geñ yi zuune ki poone Almasi Raa yi biire yi balda me, geñ y'a ruute, y'ede:

“Yoñ an ki y'iili adda diine don unto ye, wo tuddí i ki ruume adda muuzo ye *.”»

32 Piyer y'a ruute sey, y'ede: «Wede n'a ruute geñ yoñ Isa, kaye pay ay di y' wulle Raa y'a ti y' bilda. 33 Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane y'a lekkey a ammidadí, wo a Isa Meega Raa yi-d'ele Unde Kamilen ere yi ruute y'in di t'ela. Injino mañ yo Isa y'in d'elo Unde Kamilen a kine aa kun wolliyoo wo kun ollige ankenno. 34 Wo yo Dawut geñ yode batum k'awwa ki kandaane yi ki gili ye, wo ton y'a ruute, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koonaa a ammidadó kino,

35 bini don k'aduzá n'an isa

aa munda ki bita ti d'andí zoñdá†.”

36 Injino mañ kune don k'Izirayel pay kun suuno ki kotto, Isa wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko geñ, Raa yi y'ize Galmeega wo Almasi Raa yi biire.»

Don dupu afo an ziipe addan a Isa

37 Aame kane duwo an illiga injino mañ addan a iile wiic, wo an tunde Piyer ti don zina k'Isa ongo, an'de: «De ay d'ise mummino, zemba ki nuñ?» 38 Mañ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Kun ti kama lekkiyagun wo wede tuuko ton yi suyoo batem ti suma k'Isa Almasi, kono kun t'oona tambobino k'oldikagun. Injino mañ Raa y'un t'ela Unde Kamilen, 39 kono ono don Raa yi ruute y'aasa en a kune, a inñigun, wo a don dokki, a don pay don Galmeega Raazin yi'ni waaka.»

40 Piyer geñ y'an di ruute ono baadan sey kono an t'eele kooke, an d'ambe, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'addo ti diine don i t'udde t'urzi wede d'erec ki Raa geñ me, wo kun t'oona uttiyo.» 41 Don umbe a ono Piyer geñ an ti'n zuyee batem, wo a onniyo gette kane suma dupu afo an a-ti giyye ti zemba don i ziipe addan a Isa.

Lekkiyo don ki poone an ziipe addan a Isa

42 Kane pay kañ soo an d'ollige dooyiso ere don zina k'Isa an'ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kañ soo, ombadan kañ soo, wo daayum an ton diyo Raa kañ soo. 43 Kane don duuru pay an lekkiyo t'orgiso a Raa, kono kane don zina geñ ti toogo ere ki Raa an d'isiyo suldi baadan don i ceeriyo eego

‡ 2:28 2.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11. § 2:30 2.30 Kun wollo adda mattup ki Soom 132.11. * 2:31 2.31 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. † 2:35 2.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

ti suldí k'armika. ⁴⁴ Kane d'ofon pay i ziipe addan a Isa, an lekkiyo kanj soo, maaladanj tonj kanj soo. ⁴⁵ An owile doome koo boy koo manj, sonjko gette an di-dokkide diinayanj pay, a wede tuuku tonj a attidizí attidizí. ⁴⁶ Kane pay addanj soo, onniyo ti onniyo an d'ettiyo booro 'Boy Raa, ombadanj kanj soo ti unjuwo wo ti tassuwa adda boydfizanj me. ⁴⁷ Daayum an tamma Raa wo a lekkiyadanj gette duwo pay an di'n geyyiso. Wo onniyo ti onniyo Galmeeqa yi'n aagulu ti duwo d'ofon an ooniyo urzi k'uttiyo.

3

Piyer ti Zanj wo wede zofndi unto

¹ Onniyo soo Piyer kane ti Zanj an t'ette tondiyo a booro 'Boy Raa a peedfo t'ibbira, peedfo ere aa daayum an tondiyo Raa. ² Wo gopponj a sirpa ki biza 'Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane genj, an d'umbo wedusu zofndi unto t'ume k'ehiyadi to, daayum an ti y' zaapu anjgenno, yi d'ahultu munda a bey d'ofon ettiyo ki booro 'Boy Raa. ³ Aame wede genj yi wulle Piyer kane ti Zanj an'te booro 'Boy Raa manj, y'a iise ahulu munda a beezanj. ⁴ Aame an illiga injkino manj, Piyer kane ti Zanj genj an di y' wolleyo tefenj, wo Piyer y'ede: «K'ayni wolle!» ⁵ Aame genj wede y'an iise wolleyo, kono y'elkiyo yi-t'oono munda ti beezanj. ⁶ Manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Nunj o k'ede sonjko ye, dap ye, wo munda wede o d'ede n'a-d'elo, ti suma ere ki Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, ki t'oozo wo k'a oziro.» ⁷ Manj Piyer y'a igibe beezí wede k'ammade, y'a di y' ziiida, y'a y'iiziga kanj ohire. A kaamiki wede'nj d'ofndali ti zofndi a t'ize toogo. ⁸ Wede genj y'a ilde k'awwa y'a t'ihira, wo y'a iise sooru, yi-t'iide ti kane k'adda booro 'Boy Raa, yi sooru, yi lohito, yi tamma Raa. ⁹ Wo yonj wede genj duwo pay an di y' wulle yi sooru wo yi tamma Raa. ¹⁰ Aame duwo genj an yi wulle wo an yi zuune yonj wede i konso daayum a biza 'Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane yi d'ahultu genno manj, an ziiida giggiranj ti orgiso a munda wede i iide a wede genno.

Ono Piyer a booro 'Boy Raa

¹¹ Wo wede genj Piyer ti Zanj y'an k'eeziyo ye. Injkinno manj d'ofon duuru pay an d'iide k'ume kane kanj okko, k'adda daabe wede an yi waaku daabe ki Salamonj, kono kane an ziiida giggiranj. ¹² Aame Piyer yi wulle duwo iido tuddanj manj, y'an di ruute y'ede: «Kune d'ofon k'izirayel no, kun seedu giggirgunj moo me, kun ay di'n wolliso injkino me? Kun elkiyo wede uune bee yi sooru enj ti toogo kaye ko kununj, kun elkiyo kaye ki diine a urzi Raazey me ko? Aha, injkino ye. ¹³ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup, yonj genj minj Raa mongidafaginj, yi-d'ele gooliko a Isa wede naabadí. Yode wede kune batum kun an di y'ele a deero Romanj. Aame mozigo Pilat yi dihe yi-d'eeze kono yo yi zuune yi k'ize munda ye tonj, kune kun di giigira. ¹⁴ Yode wede kamilenj wo ki diine a daana Raa genj kun di y' giigira, wo kun di dihe kun i d'ize beeko a wede t'owwo d'ofon. ¹⁵ Injkinno manj wede i d'eliyo lekkiyo a duwo genj, kun an di y'ele a duwo, an di y'iide. Wo Raa y'a ti y' bilda ti diine d'ofon unto me, kaye ay di y' wulle. ¹⁶ Wo wede enj kun yi suune wo kun yi wolleyo, munda wede ize a daanagunj. I ele beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi zaapu k'adde a yode, y'uune beeko pay ette t'urzi zaapu k'adde a Isa, aa kune pay kun wolleyo enno.

¹⁷ Wo ankenj zemba ki nunj, ni suune aame kune wo ti deerugunj pay Isa kun di y' giigira genj, munda wede kun isiyo kun ki y' suune ye. ¹⁸ Genj injkino a-t'iide a ono d'ofon Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi pay, y'ede:

“Almasi Raa yi biire, y’a dabira*.” ¹⁹ Ankeñ kun ti kama lekkiyagun, kun ti kami ki tukki Raa kono y’un di-booya oldikagun. ²⁰ Injino man Galmeege Raa y’un t’ela puukiyo, wo y’un ti y’ t’igibo Almasi Raa yi biire a kune, yon Isa. ²¹ Wo ankeñno Almasi y’a-lekko a kandaane bini onniyo ere suldi pay a t’isa aware, aa Raa y’a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi don kamilen. ²² Muusa y’a ruute ti kaaga, y’ede: “Galmeege Raagun y’un d’oodiba nebi aa nuuno ti diine zembagun, wo kune kun d’olliga suldi don pay y’un rootita gen me†.” ²³ Wo son y’ede, aame wede tuuku yi-tuuga k’ollige k’ono nebi genno man, y’a dagga, yode gen yi k’isa ti diine don Raa ye‡. ²⁴ Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide son k’ita bakadi bakadi gen, an ruutite wo an gizite a suldi don isiyo a onniytagi don ankeñno gen me. ²⁵ Zamba ki nun, ono don nebiyagi an ruutite pay gen a kune, wo taasuwa ere Raa yi gitte ti mongidagin gette kune adda, aame yi ruute a Ibirayim, y’ede: “Ita duwo pay a siido an t’oona beeko t’urzi k’innizá§.” ²⁶ Gen ki poone a kune Raa y’igibo wede naabadi me, kono y’un di zaape beeko wo tuuku ton y’a ti y’ kimo ti naabadi ere oldo gette.»

4

Piyer ti Zan a daana deero yawudiyagi

¹ Aame Piyer ti Zan an an ti rootiyo a don duuru gen, kane don sedefe, goole don boohiyo Boy Raa ti Saduseyen miibi an d’iina aame kane. ² Kane an di-gulkuwe baadan aame an wulle don zina sire an dooyiso don duuru wo an an kazita, an’de Isa yi-bilde, wo don i t’inda ton an di balda kay. ³ Injino man Piyer ti Zan an ti’n zidde, an di’n ibi dangay bini ki soggo, kono peedo t’ingile baa. ⁴ Aame gen ti diine don illiga ono ki Piyer ti Zan gen, don baadan an d’umbe, wo ti don i ziipe addan a Isa an aa di giyye, kane duwo ette suma dupa paat.

⁵ Soggo man kane deero don sedefe, don i dokkiyo Yawudiyagi wo don suuniyo k’oogoro an t’ugiye pay a geeger ki Zeruzalem. ⁶ A ogiysadan gette i d’ede kane Annemozigo goole don sedefe ti don boozí pay, Kayip, Zan wo Alegzandire. ⁷ Piyer ti Zan t’adda dangay an di’n uddo, an d’an t’iide diinayan wo an di’n tunde, an’de: «Wede en kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te, wo ti suma k’aaye?» ⁸ Aame gen Piyer yon addin une ti Unde Kamilen wo y’an di ruute, y’ede: ⁹ «Kune deero don sedefe wo don i dokkiyo donjin, anki kun ayni wiiko ki daanagun en, kun dehu kun defke booro a eeday kono ay ize beehiye a wede zondí unto, wo son kun dehu kun di suune t’urzi mummino y’utte t’eenizi me. ¹⁰ Injino man kune deero siido ti don k’Izirayel pay, munda en kun yi suuno koduwo: wede kun woliyo yi t’ihira a daanagun en, y’uune bee ti toogo ki suma ere k’Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, yode wede kun ti y’ tiike ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadi kan tontilko, wo Raa y’a ti y’ bilde ti diine don unto me. ¹¹ Aakede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yon aa mukkolo ere kune don k’oozige boy kun di zidde mentú, tode gettiyo a t’ize mukkolo ere majjaanawa a jire k’oozige boy te*.” ¹² Injino man n’un di rooto Isa danjal urzi k’uttiyo me, kono adda duniya pay ette Raa yi k’eele ye suma ti doolo in di’n utta kine duwo me.»

* **3:18** 3.18 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5. † **3:22** 3.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15. ‡ **3:23** 3.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29.

§ **3:25** 3.25 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18. * **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

¹³ Aame geŋ kane deero an wulle Piyer ti Zaŋ an rootiyo onamaŋ daa k'orgiso maŋ, an ziida giggiraŋ kono kane doŋ i ki duuye tunda ye, kane miŋ doŋ kino baa. Wo kane deero geŋ an suune an izire t'Isa me. ¹⁴ Wo aakede an wolliyo wede uune bee a sirpadaŋ geŋ, urzi an an di roote munda a kane umbo. ¹⁵ Inkiŋo maŋ an an d'ele urzi an t'adde t'adda boy me. Aame kane an t'udde maŋ, kane deero booro Yawudiyagi an di-ruute diinayaŋ, ¹⁶ an'de: «A doŋ eŋ in an d'isa mummino me? Derec, Piyer ti Zaŋ an ize munda k'armika geŋ, doŋ Zeruzalem pay an y'illiga, kine in k'aane in ki niike ye. ¹⁷ Wo kono rabila gette a ki teepa a duwo pay ye geŋ, in an ondirfo ki kossiyadaŋ, kono suma k'Isa pidipidifŋ an ki roota ye baa a wede tuuku toŋ maŋ.»

¹⁸ Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ an di'n wiike, wo an an di ruute, an'de: «Ti anki kun ohor, suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya wenda ye baa.» ¹⁹ Maŋ Piyer ti Zaŋ an an di'n gime onamaŋ, an'de: «A suuno kune batum munda wede ki diine a daana Raa me, ay d'ambe ono kune kunuŋ, ono Raa ko? ²⁰ Ki kaye maŋ ay k'anniga ye ti rootiyto a munda wede ay wulle wo ay illiga me.» ²¹ Maŋ kane deero geŋ an an d'undirde ki kossiyadaŋ sey, wo an an d'iize. An an d'ise ulsu an k'uune ye, kono duwo pay geŋ an tamma Raa a munda ize geŋ me. ²² Yoŋ wede uune beeko t'urzi munda k'armika geŋ, ozzinayi ette suma k'ada pide ti makumu.

Tondiyo Raa ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

²³ Aame Piyer ti Zaŋ ti dangay an an iize maŋ, an d'ingile an d'uuney zembadaŋ, an an t'iide taaya pay a munda wede deero doŋ sedeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an an ruutite me. ²⁴ Aame doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an illiga ono ki Piyer ti Zaŋ geŋno maŋ, pay onamaŋ kaŋ soo an tunde Raa, an'de: «Galmeegey, kee wede k'ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi doŋ pay adda. ²⁵ Kee wede ki ele Unde Kamileŋ a Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a ruute, y'ede:

“Ki moo me doŋ siidiyagi pay an ahutu bokimo me?

Ki moo me ita duwo pay an t'owwo onamaŋ ki bita me?

²⁶ Kane mozagi a siido pay an t'ikkima tuddaŋ ki arka, wo deero boha bumbiyagi an t'ugiye ki deyyiso ki Galmeege Raa wo ti Almasi Raa yi biire†.”

²⁷ Eyye, ono geŋ derec, Erod ti Pons Pilat an t'ukkiye a geeger ettiyo, ti kane doŋ Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye, an di kiigira wede naabadá, Isa wede kamileŋ ki biire. ²⁸ Inkiŋo maŋ munda wede ki dihe ti poone geŋ, an t'ize pay t'urzi toogadá, aa kee ki dihe. ²⁹ Wo ankeŋ Galmeege, kee ki wollo an ay ondirso ki kossiyadey, kaye doŋ naabadá kee k'ay eli toogadá ay di kizite onamá daa k'orgiso. ³⁰ K'ay eli toogadá kono ay an t'ele beeko a duwo, wo ay d'ise suldi k'armika ti suldi doŋ i ceeriyo eego ti suma wede naabadá, Isa wede kamileŋ.» ³¹ Aame kane an d'inge ti tondiyo Raa maŋ, ume wede an d'ugiye ki tondiyo geŋ y'a iise nonŋirso. Wo Raa yi di'n uune t'Unde Kamileŋ pay, maŋ an d'iise kazita k'ono Raa daa k'orgiso.

Lekkiyo ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

³² Doŋ i ziipe addaŋ a Isa pay geŋ elkisadaŋ kaŋ soo, ti diinayaŋ wenda soo toŋ y'a roote eŋ ki nuuno umbo, pay maaladaŋ an t'obe ume soo. ³³ Kane doŋ zina k'Isa an kazita ti toogo baadaŋ rabila k'Isa te, an d'eesiyo:

† 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

«Yonj Galmeege Isa yi-bilɗe, kaye ay yi wulle.» Wo kane pay geŋ Raa y'an di ziipe beeko baadaŋ. ³⁴ Ti diinayan wenda soo toŋ munda i-baate umbo. Doŋ an d'ede dombi ise boyɗi toŋ an owile maŋ, soŋko gette an d'ettiyo, ³⁵ wo an an d'eliyo a bey doŋ zina k'Isa, maŋ kane geŋ an an di-dokkiɗe, soŋko gette a wede tuuku toŋ a attidizi attidizi. ³⁶ Ti diine doŋ geŋ i d'ede wede sunɗi Yusup yonj ti biza bumbu Lebi, wo kane doŋ zina k'Isa an di y' waaku Barnabas suma gette i-kaza «wede k'eliyo kooke», yonj an y'ehe a siido Siipire. ³⁷ Yonj wede geŋ i-d'ede doome wo y'a t'iwila, y'a t'umbo soŋko y'an d'iido, y'an d'ele a bey doŋ zina k'Isa.

5

Ananiyas ti Sapira

¹ Wo i d'ede wedusu sunɗi Ananiyas ti eddi Sapira, doomizaŋ an t'iwila. ² Kane geŋ an ti gitte onamaŋ kaŋ soo, soŋko y'a-diikiɗa sire, ere soo a yode wo soo y'a t'umbe, y'an d'iide y'an d'eliyo a bey doŋ zina k'Isa. ³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki moo me Ananiyas ki-d'iili adda a Meeda siitandani ti-t'iide me, wo ki moo me ki lohito ono a Unde Kamileŋ, k'a t'uuyo soŋko doomiza soo a kee me? ⁴ Wo doome doomiza, aame ki ki t'owila ye wo ki t'iwila toŋ maŋ, soŋko gette k'a ti naabe aa adda i dehu. Wo de ki moo me ki d'isiyo inkiŋo me? Naabadá k'ize gette a duwo ye, k'ize ulsu a Raa.» ⁵ Aame Ananiyas y'illiga ono geŋno maŋ, y'a iidiiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo kane doŋ pay illiga geŋ orgiso t'anni ziida baadaŋ. ⁶ Inkiŋo maŋ obilagi an t'iiziga, an di niipe, an iide, an t'elo adda muuzo. ⁷ Saŋ an likke bini maŋ, eddi ti-t'udɗo daa suuniyo munda wede ize. ⁸ Aame t'iina maŋ, Piyer y'a ti tunde, y'ede: «M'o ki ti rooti do, ettin soŋko ere pay kun iwila doomugun ko?» Maŋ tod' t'a ruute, t'ede: «Eyye, ettin soŋko tode.» ⁹ Inkiŋo maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Mummino me koŋ ti kulayi kun di-gitte onamgun kaŋ soo, kun di naame Unde Galmeege me? M'ollo, doŋ iide ottibe kulayi an ti gimo kane a biza bumbu geŋno, an ki ti'n amba an t'ottibo kay.» ¹⁰ A kaamiki t'a iidiiba, t'a iire a zoŋ ki Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo ti ottibe ki kulatu maŋ, an t'uuna t'inda. An t'umbe, an a-t'ittibo a sirpa kulatu. ¹¹ A armika gette doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa wo doŋ pay illiga toŋ maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ.

Doŋ zina k'Isa ti doŋ k'eeni

¹² Doŋ zina k'Isa an d'izite sulɗi k'armika ti sulɗi doŋ i ceeriyo eego baadaŋ a diine doŋ duuru me. Kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay kaŋ soo, an t'ogiyso adda daabe goole wede an yi waaku daabe Salamaŋ. ¹³ Kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, wenda ti doolo a roote taaya keyyiso ti kane umbo. Wo toŋ kane doŋ duuru geŋ an di'n tamma baadaŋ. ¹⁴ Wo onniyo ti onniyo doŋ baadaŋ erayi kuuli an d'aagulu k'aagulu, an di zaapu addaŋ a Galmeege, an a-ti keyyiso ti kane. ¹⁵ Ti sulɗi k'armika doŋ an isiyo geŋ, doŋ k'eeni an ti'n sokiyo biza k'urzi ti zaadagi, ongoŋ a ranɗayi, kono aame Piyer y'udɗa wo undisadi ti butta tuuku ti diinayan maŋ, y'a t'oona bee. ¹⁶ Ti geegiryagi sunni doŋ gopponj ti Zeruzalem toŋ, doŋ baadaŋ an di zikito doŋ k'eeni, ongoŋ siitandani an ti'n ukkite maadagi, wo kane pay geŋ an d'uune bee.

Doŋ zina k'Isa adda danɗay

¹⁷ Inkiŋo maŋ mozigo goole doŋ sefeke ti doŋ itadi, kane geŋ ti diine deero siido an'ni waaku soŋ Saduseyen, kolbiso t'a jiire eedaŋ, an dehu

dofɔŋ zina k'Isa an di'n dabire. ¹⁸ Aame geɗ an ti'n zid'fe, an di'n ibi dangay a daana ki dofɔŋ pay. ¹⁹ Wo a did'fo kotto maɗ, Galmeega Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha dangay me, dofɔŋ zina k'Isa y'an udf'fe wo y'an di ruute, y'ede: ²⁰ «Kun engilo k'adda booro Boy Raa, kun an kazitoy a duwo taaya ki suldi pay i d'eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.» ²¹ Injino maɗ onami an d'illiga, soggo ti soohe walak an d'ingile k'adda booro Boy Raa, an d'iise dooyiso duwo.

Wo yo mozigo goole dofɔŋ sedefe ti dofɔŋ k'itadi, an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t'ugiye, kane dofɔŋ woliyo k'ono k'adda siido k'Izirayel. Maɗ an d'igibe dofɔŋ i boohiyo Boy Raa an di waaku dofɔŋ zina k'Isa adda dangay. ²² Wo aame dofɔŋ an igibe an iide maɗ, dofɔŋ zina k'Isa umbo adda dangay me. Maɗ an di-gimo k'ume dofɔŋ i'n igibe, an an t'iide taaya a munda wede kane an wullo, ²³ an'de: «Kaye ay iide, ay uuney boha dangay appiyta beberec, wo dofɔŋ boohiyo toɗ kane ede. Wo aame an ay t'ihinte boha maɗ, kane dofɔŋ zina k'Isa umbo adda dangay me.» ²⁴ Aame goole dofɔŋ boohiyo Boy Raa ti deero dofɔŋ sedefe an illiga injino maɗ, an di roote munda an ki suune ye a munda wede ize a tukki dofɔŋ zina geɗ me, wo an tondiso tondiso ti tuddaɗ baa, de aasey moo me, moo me. ²⁵ Saɗ maɗ i d'ede wedusu y'a iido ti rabila, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kay, dofɔŋ kun ti'n ibi adda dangay geɗ, ankeɗ kane adda booro Boy Raa an dooyiso duwo.» ²⁶ Injino maɗ kesiko goole dofɔŋ i boohiyo Boy Raa y'a iide ti duwo itadi kono dofɔŋ zina k'Isa y'an ti'n waako, wo an an k'izo ooɗe ye kono an orgiso duwo an ti'n kakkita.

Dofɔŋ zina k'Isa a daana dofɔŋ booro

²⁷ Aame kane dofɔŋ zina k'Isa geɗ ti Boy Raa an ti'n wiiko, an d'an t'iide ki daana deero Yawudiyagi maɗ, mozigo goole dofɔŋ sedefe y'an iise tondiso, ²⁸ y'ede: «Kaye ay un ruute, kun ohor, ti suma k'Isa kun dooya wenda ye. Wo ankeɗ kun wollo, kun ize eɗ moo me, dofɔŋ siido Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo wede eɗ t'a oope eedey.» ²⁹ Maɗ Piyer ti dofɔŋ zina k'Isa ongoɗ an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ise ki poone munda wede Raa yi dehu, saɗ wede ki duwo kollo. ³⁰ Kune Isa kun ti y' tiike ekk'undumu, kun di y'iide, wo Raa wede ki mongidagiɗ y'a ti y' bilde ti diine dofɔŋ unto me. ³¹ Raa y'a y'umbe a ammidadi, y'a ti y' ziipe Mozigo wo Wede k'Uttiyo kono y'an di kize urzi a dofɔŋ k'Izirayel, an di kime lekkiyadaɗ wo an t'oone tambobino k'oldikadaɗ. ³² Wo suldi ize geɗ kaye ay wulle wo ay illiga, kaye ti Unde Kamileɗ ere Raa y'an ele a dofɔŋ i ollige onami toɗ maɗ.»

³³ Aame kane dofɔŋ geɗ an illiga ono geɗɗo maɗ, an di-gulkuwe baadaɗ, an dehu an ti'n t'iide dofɔŋ zina k'Isa geɗ me. ³⁴ Wo de a diine deero Yawudiyagi geɗ i d'ede wedusu yoɗ Pariziyen sundi Gamaliyel, yoɗ wede dooyiso k'oogoro Yawudiyagi, wo dofɔŋ pay an yi suune yoɗ wede beehiye. Yoɗ y'a t'iiziga a diinayan wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ki poone n'a roote geɗ dofɔŋ eɗ kun ti'n ad'fo.» ³⁵ Aame an ti'n udf'fe maɗ, y'an di ruute a dofɔŋ booro, y'ede: «Zemba ki nuɗ dofɔŋ k'Izirayel, kun elko do munda wede kun dehu kun an d'ise a dofɔŋ eɗ me. ³⁶ Kun elke munda dokki ye, i d'ede wedusu sundi Tedas y'a-t'ize tuddi wede suma, yi d'irga duwo a itadi suma meeda pide. Wo yode geɗ an di y'iide, maɗ dofɔŋi an di-tiipe wo munda geɗ a-ti d'inge injino. ³⁷ Aame yode geɗ yi t'ingile maɗ, i d'ize wede ti doolo sundi Ziidas, yode geɗ ti siido Galile. Aame deero Romen an iiziga kaza duwo geɗ, y'a t'ud'fe ki balda wo dofɔŋ baadaɗ an di y' diine, wo

yode tonj an di y'ïide kay, wo donji an di-tiipe. ³⁸ Wo ankenj n'un di rooto, kun t'ele eggun ye a donj enj me, kun oolo an d'engile, aame suldzan donj an isiyo, wo onamanj an kazita enj ettiyo t'urzi duwo manj, sanj a ôhira. ³⁹ Wo aame mundazan an isiyo enj ki Raa kotto manj, kun k'aana ôhiradanj ye kino me, para manj koo kun deyyiso Raa batum manj.»

Injino manj kane donj booro an d'umbe a ono Gamaliyel. ⁴⁰ Donj zina k'Isa genj an an di'n gime, an an di'n ele a bey donj boohiyo Boy Raa, an di'n gusse ti dalyagi. Sanj deero an an di ruute, an'de: «Kun ôhor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Manj an an d'iize. ⁴¹ Donj zina k'Isa an t'udde ti diine deero Yawudiyagi t'ulbe unse, kono Raa yi'ni wulle kane an t'ïide an dabire kono an umbe a suma k'Almasi. ⁴² Wo ti tarkuuse a eedan genno tonj, onniyo ti onniyo adda booro Boy Raa, adda boydzan daayum an kazita, an dooyiso duwo a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yonj Almasi Raa yi biire.

6

Beeriyô donj dokkide k'ombo

¹ A onniytagi genj sanalliyagi k'Isa an d'aagulu k'aagulu, wo kane Yawudiyagi donj orbe ono Girek genj an kulkiso ti Yawudiyagi donj orbe ono donj k'Eber, kono mandaydzan donj orbe Girek genj a dokkide k'ombo ere daayum daayum gette, an an k'eliyo ye. ² Aame kane donj zina koomat makumu sire an illiga injino manj, an di'n ugiye sanalliyagi k'Isa pay, manj an an di ruute, an'de: «Derec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a duwo, ay t'ette dokkide k'ombo sey me.» ³ Genj injino zemba ki nunj, kune batum kun beero ti diinaganj donj sarat, duwo donj sundanj ti moolo ki beehiye, ôoniyo t'Unde Kamilenj wo ti suuniyo k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane. ⁴ Injino manj kaye ay ele tuddey pay a urzi tondiyo Raa, wo a naabo kazita k'onami a duwo. ⁵ A onamanj genj kane zemba pay an d'umbe eego, manj an di biire Etiyenj wede i ziipe addi pay a Raa wo ôoniyo t'Unde Kamilenj. An di biire sey Pilip, Pirokor, Nikanor, Timonj, Parmenas wo Nikolas wede ti geeger ki Antiyos, yonj Yawudusu ye wo y'a-t'ize tuddi Yawudusu. ⁶ Manj kane genj, zemba an an d'an t'ïide ki ðaana donj zina k'Isa, an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

⁷ Injino manj ono Raa genj adda siido Zeruzalem a-tiipe, duwo an di'n zuune, sanalliyagi k'Isa genj an d'aagulu k'aagulu, wo donj sedefe Yawudiyagi baadanj an di ziipe addanj a Isa pâj.

Seedu k'Etiyenj

⁸ Etiyenj genj Raa yi di y'ûune ti beeko, wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldi k'armika baadanj ti suldi donj i ceeriyo eego a diine donj duuru. ⁹ Wo i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti diinayanj donj onjonj Yawudiyagi donj ti geeger Sirenj wo ti Alegzandire, kane genj ti diine donj adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi waaku «boy bulagi an an iize», wo donj onjonj Yawudiyagi donj ki siido Silisi ti Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etiyenj. ¹⁰ Wo ðe an ki d'iine kersiyadi ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamilenj ti ele genj me. ¹¹ Injino manj kane genj an d'iwila duwo kono an di roote: «Kaye ay y'illiga yi ruute ono donj ki kalda k'oogoro Muusa ti suma Raa.» ¹² A donj duuru an an t'elite ono wo a donj i dokkiyo Yawudiyagi ti donj suuniyo k'oogoro Yawudiyagi pâj, wo kane donj pay genj an d'iiziga tukki Etiyenj, an di y' ziiða an di-t'ïide ki ðaana deero booro Yawudiyagi. ¹³ Wo a ðaana kane genj an di wiike donj lohito k'ono pay, an'de: «Wede enj daayum yi

kaldá Boy Raa wo oogoro Muusa, ¹⁴ kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti geeger Nazaret geŋ y'a-kossita ti Boy Raa wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a ti-kima ti doolo.» ¹⁵ Aame geŋ doŋ duuru pay i-guune adda boy goole ki booro geŋ, an di y' wolliso Etiyeŋ tebeŋ, wo ume k'edayi i-tooriyo aa ume k'eda maaleeka.

7

Etiyeŋ a daana doŋ booro

¹ Inŋino maŋ mozigo goole doŋ sedefe y'a tunde Etiyeŋ, y'ede: «Onamaŋ an rootiyo a tukki kee geŋ d'erec ko?» ² Etiyeŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Maawi ki nuŋ, zemba ki nuŋ, kun ollo bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo botto a siido k'ehiyadí sundutú Mezapotami, wo ki poone y'a eŋgila ki geeger ki Araŋ geŋ, Raa goole a jiire yi di gize tuddí, ³ wo yi di ruute, y'ede: "Ki t'oozo ki oolo siidafá, wo doŋ boozá k'a eŋgilo ki siido ere saŋ maŋ n'a di kizey*." ⁴ Inŋino maŋ Ibirayim y'a t'iiziga, y'a t'udfe ti siido Kalde, y'a iŋgile yi lekkiyo a geeger ki Araŋ. Wo bini meegí y'inda maŋ, saŋ Raa y'a-di t'iido ki siido ere aŋkeŋ kun di lekkiyo aŋkeŋno ettiyo. ⁵ Wo de Raa yi di ruute munda wede yi di t'ela, y'ede: "Siido ette n'a-t'ela a kee wo k'eda k'inŋizá, an di lekka adda." Wo aame geŋ Raa yi-k'ele ume boolonj suma y'a-koone toŋ umbo a siido ette, wo ki sirwe ulo k'addí toŋ umbo Raa yi-k'ele ye†. ⁶ Maŋ Raa yi ruute sey, y'ede: "Ita k'inŋizá an di lekka a siido torgai, an di'n isa bulagi, an di'n dabira ozzinagi meeda pide. ⁷ Wo kane duwo doŋ i'n isa bulagi geŋ, nuŋ Raa n'a dekka booro a eedaŋ. Wo saŋ kane ita k'inŋizá geŋ t'umayaŋ an t'oozigo, an t'etto keŋno, an oo d'ottila‡." ⁸ Aame Raa y'a ti d'inge onamí inŋino maŋ, y'a gitte taasuwa ti Ibirayim, wo munda wede i-kaza taasuwa geŋ, waldú ponde. Inŋino maŋ Ibirayim a ulí Isaaka yi di wilda ponde, aame yi y'ehe i'iide onniyo gessire maŋ. Inŋino kay Isaaka yi di wilda ponde a ulí Yakup, wo Yakup y'an di wildite ponde a inŋizá kane koomat makumu sire moŋgidagiŋ geŋno§.

⁹ Moŋgidagiŋ inŋi Yakup geŋ an gulbike ti leemadaŋ Yusup, an di y'iwila aa bule, wo doŋ í y'iwila an di-t'iide siido Misir. Wo Raa daayum ti yode, ¹⁰ dabaradí yi di ti buuye pay. Yi d'ele suuniyo k'ono, lekkiyadi yi di ti t'ize uŋse a daana Parahoŋ mozigo ki siido Misir. Inŋino maŋ Parahoŋ y'a ti y'ziipe wede goole ki siido Misir, wo boozí toŋ yi-d'iili a beezí pây. ¹¹ Bini maŋ i d'ize mosogo baadaŋ adda siido Misir pay, wo a siido Kanahaŋ pây. Duwo an di dibire baadaŋ, wo moŋgidagiŋ munda an t'oomi toŋ umbo. ¹² Aame Yakup y'illigo a Misir ombo ede maŋ, y'a igibe moŋgidagiŋ an an d'owilo, gette ettiyadaŋ ere ki poone. ¹³ Aame yi'n igibe ki sirwe sey maŋ, Yusup y'an t'iidiba itadí a zembadí an di y' zuune. Wo Parahoŋ toŋ ita maawi Yusup a Kanahaŋ y'a ti zuune pây. ¹⁴ Inŋino maŋ Yusup y'a igibe, y'a-waako meegí Yakup ti doŋ boozí pay, kane ada sarat makumu paat. ¹⁵ Aame Yakup y'illiga maŋ, y'a t'iiziga ti doŋ boozí pay, y'a iŋgile Misir an di likko bini maŋ, y'a inda ti inŋizá pay kane doŋ moŋgidagiŋ

* **7:3** 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † **7:5** 7.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31; 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8. ‡ **7:7** 7.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12. § **7:8** 7.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4.

me. ¹⁶ Wo nundanzañ* an di ziko ki Sisem, an t'ittiba adda muuzo ere Ibirayim y'iwila ti soñko a bey k'inñi k'Amor a Sisem†.

¹⁷ Ozzinagi ti ozzinagi mañ doñziñ an d'iigila baadañ a siido Misir me, wo peedo toñ t'iide ere Raa y'a-ti danje ono doñ yi ruute y'aasa a Ibirayim. ¹⁸ Sañ mañ i-gili mozigo ti doolo a Misir me, wo yoñ geñ yi ki suune ye urzi Yusup me. ¹⁹ Mozigo geñ doñziñ yi ti'n digge, wo moñgidagin y'anni dibire, yi'n isiyo ki toogo inñizan an d'ooliyo an t'unto‡. ²⁰ Aame geñ Muusa an ti y'ehe, yoñ ulo demileñ, majjaane a daana Raa, an di y' mudde kan ombide tere ado adda boy meegi. ²¹ Aame an k'aane ombidayi ye mañ, an t'umbe, an di ziipo paate, wo sañ uto Parahon t'a y'uune, t'a t'umbe a tode, t'a yi mudde aa ulutu§. ²² Muusa geñ an ti y' duuye a suuniyo ere pay ki doñ Misir. Y'a t'ize wede i suune rootiyo k'ono wo toogo a naabo pay.

²³ Muusa i iide ozzine ada pide mañ, i-d'iide elkiyo y'a ette, y'a wollo zembadi doñ k'Izirayel. ²⁴ Mañ y'a ingile, y'iideñ yi woliyo wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zembadi, mañ y'a-y'uube, wo yi di ti duuze, wede Misir geñ y'a y'iide. ²⁵ Y'ize in kino geñ y'elkiyo zembadi doñ k'Izirayel an d'elka Raa yi dehu y'an utte t'urzi yode, kacin umbo an ki zuune ye. ²⁶ Sañ soggo sey mañ, yi d'uune doñ k'Izirayel sire an deyyiso, wo yi dehu y'a ti'n t'okkiye an di lekke ti toose. In kino mañ y'an di ruute, y'ede: "Zemba ki nuñ, kuneñ zemba ye ko? De ki moo me kun isiyo ulsu ti tuddugun me?" ²⁷ Wo wede i isiyo ulsu a leemadi geñ y'a gibira Muusa, wo y'ede: "Kee i ki ziipe mozigo wo wede dekkiyo booro a tukki kaye wee wee?" ²⁸ Kunuñ ki dehu k'a ni t'iide aa loho k'iide wede Misir ko?" ²⁹ Aame Muusa y'illiga in kino mañ, ti siido Misir y'a t'umbe, y'a ingile ki siido Madiyan, yi lekkiyo an genno, a siido gette yi d'ehe inñi kuuli sire*.

³⁰ Adda siido gette Muusa yi likke ozzine ada pide. Sañ onniyo soo mañ yoñ adda balda goppon ti moko sunutu Sinayi, maaleeka ki Raa yi di gize tuddi adda beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala. ³¹ A munda k'armika Muusa yi wulle geñ, y'a ziida gaggiri. Wo y'a d'iide goppon, y'a wolle koduwo, y'a iide mañ y'ollige golla Galmeega Raa, t'ede: ³² "Nuñ Raa ki moñgidaga, Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup." Muusa orgiso t'a yi ziida baadañ, y'a iise nonjirso, yi k'aane yi k'ambe edayi, y'a ki wolle munda genno ye. ³³ In kino mañ Galmeega yi di ruute, y'ede: "Tobiyaga ki t'odfipo kono ume wede kee k'ohire en, yoñ kamilen en, nuñ Galmeega. ³⁴ Derec, ni wulle dabar ki doñzo a siido Misir te, n'illiga soopiyadañ te, wo nuñ n'iidoñ kono n'an adde. Anken k'edi, n'a-k'agiba ki siido Misir†."»

³⁵ Sañ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Yode Muusa wede doñ k'Izirayel an di y' giigira, an'de: "Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede dekkiyo booro me?" Geñ sañ Raa batum y'a y'igibe, y'a t'ize mozigayan, wo y'a t'ize wede k'addiyadañ. Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima adda k'undumu gozzibor genno. ³⁶ Yode Muusa geñ y'an uddo doñ k'Izirayel ti siido Misir, t'urzi k'isiyo suldi doñ i ceeriyo eego ti suldi k'armika adda

* **7:16** 7.16 Nundanzañ: I-kaza nundani sire danjal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † **7:16** 7.16 Taaya Yusup kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1-47.12. ‡ **7:19** 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § **7:21** 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10. * **7:29** 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15, 21-22; 18.3-4. † **7:34** 7.34 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10.

siido Misir batum, wo soŋ aame kane an doopide Bar Teezowo, wo aame kane adda balda ozzine ada pide[‡]. ³⁷ Yode Muusa sey y'an di ruute a doŋ k'Izirayel, y'ede: "Raa yi d'adfa ti diine zembagun nebi aa nuuno[§]." ³⁸ Wo aame doŋ k'Izirayel an t'ugiye a balda toŋ maŋ, yode Muusa sey a guune a diine moŋgidagin ti maaleeka me, yode geŋ yi di rootiyo a Muusa t'ekki makkolo Sinayi. Injino yode Muusa sey yi-t'ollige ono Raa doŋ i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo y'in di kaza^{*}. ³⁹ Wo moŋgidagin an ki d'illiga ye onami me, an di y' giigira, wo adda k'addan an dehu an di-kime ki siido Misir. ⁴⁰ An i-di ruute a Aron, an'de: "K'in okkoŋ raayagi a ozira a daanadin, kono in ki suune ye munda i iide a yode Muusa wede y'in di'n uddo ti siido Misir me." ⁴¹ Injino maŋ a onniytagi geŋ an d'ikkima ulo buru go loŋgusizan, maŋ an i d'ele sedeke a yode geŋ me, ulban unje an d'ize tarnaape a naabo ere an ize ti beezan gette[†]. ⁴² Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an d'ottilso a moldali a kandaane, aa an riije ti kaaga adda mattup ki nebiyagi, an'de:

"Kune doŋ k'Izirayel no, geŋ a nuuno dey ko kun izite sedeke ki seydi wo sendikagi doŋ ongo kun izite,

aame kune adda balda ozzine ada pide geŋ me? Aha, a nuuno ye.

⁴³ Kune kun zirke boy golmodo ki raayusu sundi Molok,

wo ti mooliso ere ki raa wede sundi Repan.

Kane suldi geŋ kun ikkima ti beygun kono kun an d'ottille.

Injino maŋ nuŋ n'un ti'n limma bini siido Babiloon, wo ti Babiloon geŋ ki daana sey[‡]."

⁴⁴ Etiyeŋ y'a ruute sey, y'ede: «Adda balda geŋ moŋgidagin an d'ede Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, i-boohiyo suldi doŋ ki taasuwa ere Raa yi gitte ti doŋzi. Boy geŋ Muusa y'a t'ikkima aa Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide a munda wede yi wulle i-iide aa suniye. ⁴⁵ K'ita maŋ moŋgidagin an an d'iili Boy Raa wede an ikkima ki golmodo geŋ a innizan, an t'umbo ti kane aame geŋ Zozuwe wede dokkiyadan, y'an d'an d'aaho ki siido ere ita doŋtu Raa yi'n ilmi ti daanadan. Geŋ injino Boy Raa geŋ y'a likke adda siido gettiyo bini moziko ki Dawut.[§] ⁴⁶ Dawut y'a uune beeko ti Raa, maŋ Dawut y'a tunde Raa, yi d'ooziga boy a Raa ki Yakup^{*}. ⁴⁷ Wo miŋ a ki t'ize ye, a t'iiziga Boy Raa uli Salamon.[†] ⁴⁸ Wo Raa goole a jire pay geŋ, yoŋ yi ki lekkiyo adda boy wede duwo an oozige ye, aa Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi soo:

⁴⁹ "Galmeega y'ede: Kandaane aa ume wede ni-konso, ni lekkiyo wo siido aa ume wede ni d'oŋe zoŋdo ni puukiyo.

De kune boy miŋ wede tuuku me, kun o ooziga,

wo aame tuuku n'a lekka adda me?

⁵⁰ Suldi pay en i zippe nuŋ ye ko[‡]?"

⁵¹ Etiyeŋ y'an di ruute doŋ booro sey, y'ede: «Kune doŋ i koogire Raa, kune doŋ sukkiya kun ki ziipe addugun a Raa ye, kun t'udde aa maawugun koyok, daayum kun koogire Unde Kamileŋ. ⁵² Ti kaaga

[‡] **7:36** 7.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33. **§** **7:37** 7.37

Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. ***** **7:38** 7.38 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1-20.17 wo Deeterenom 5.1-33. **†** **7:41** 7.41 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod

32.1; 32.2-6. **‡** **7:43** 7.43 Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27. **§** **7:45** 7.45 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17. ***** **7:46** 7.46 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel

7.1-16. **†** **7:47** 7.47 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 6.1-38. **‡** **7:50** 7.50 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

maawugun nebiyagi pay an di'n dibire, wo an di'n fiide kane donj i gizite ti poone aaniya k'Almasi yonj ki diine genj me. Wo aame onniyo t'fiide manj, yode tonj kun di y' giigira, kun di y'fiide. ⁵³ Raa y'un d'ele oogiradi t'urzi maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire eego ye.»

Tôwwo k'Etijen

⁵⁴ Aame donj booro an illiga Etijen yi ruute injkino manj, an di-gulkuwe baadanj, an d'ahutu bokimo. ⁵⁵ Wo yo Etijen doniyo ti Unde Kamilenj y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane manj, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'ihira a ammade Raa. ⁵⁶ Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni wolliyi kandaane i t'ihina wo yonj wede an y'ehe aa ulo wede genj yi t'ihira a ammade Raa.» ⁵⁷ Kane an illiga injkino manj an zidde d'olle baadanj, kuwwaganj an aa ti nyiyite, kono an k'olliga onami ye. Manj an d'iziga pay kanj soo ki tuddi. ⁵⁸ An di y' ziida t'adda geeger, an di y'udde paate, an di y'iise kakkisa ti mongali ki tôwwadi. Kane donj i wulle wo illiga genj, kallaganj deero an t'idfdi, an t'ibi sirpa k'ulo obulsu sundi Sool. ⁵⁹ Aame an yi kakkisa genj, Etijen yi tondiyo Raa, y'ede: «Galmeege Isa, ki t'ambo undó.» ⁶⁰ Sanj y'a iire ti zibbaní, wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Galmeege, a oldikadanj ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a ti ruute injkino manj, y'a-t'ihe.

8

1a Wo Sool onamanj soo ti donj fiide Etijen me.

Sool ti donj ogiyo ti suma k'Isa

^{1b} A onniyo gettiyo batum duwo an di'n iise dabirsa baadanj ki donj ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem. Kane pay genj an di-tiipe k'adda siido Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d'uupe donj zina k'Isa siidanj. ² Donj i seedu urzi Raa zakidi genj an t'ittiba Etijen me, wo an d'fiile baadanj a untadi gette. ³ Wo ki yode Sool manj yi dehu y'an ise umbo donj ogiyo ti suma k'Isa me, yi d'ettiyo boy ti boy, yi di'n dehu ti ti'n seddu kuuli erayi, yi ti'n obe dangay.

Pilip yo a Samari

⁴ Kane donj i-tiipe genj, an d'ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa. ⁵ Genj injkino Pilip y'a t'fiide k'adda geeger meeda ki siido Samari, y'a iise kazita rabila k'Almasi Raa yi biire a donj siido gettiyo. ⁶ Kane donj siido gette pay an zaapu kuudanj tak a ono donj Pilip y'an kazita genj me, kono an illiga wo an wolliyi t'edayanj suldi k'armika donj y'isiyo genj me. ⁷ Injkin manj siitandani an t'udfdite ti tukki donj k'eeni baadanj ti d'ollite ere ti golla awwa. Wo donj baadanj runguyun, ongonj an denkiso, pay an d'uune bee. ⁸ Injkin manj donj geeger pay gette ulbanj unse baadanj.

⁹ Aame genj i d'ede wedusu adda geeger gette sundi Simo, yonj kombide ti kaagine wo a donj siido Samari genj y'an d'isiyo suldi k'armika, kane pay an seedu giggiranj. Y'a-t'ize tuddi aa wede i-d'ede toogo. ¹⁰ Kane duwo pay iise ti innisi bini donj deero genj, an di y' daaniya telele, wo an d'eesiyo: «Wedé enj i-d'ede toogo Raa, ere an ti waaku "toogo a jiire baadanj" gettiyo.» ¹¹ Ti kaagine Simo ti kombidikadi gette, yi d'isiyo suldi k'armika duwo an seedu giggiranj, injkino an di y' daaniya telele. ¹² Wo ankenj Pilip y'fiide y'an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo ki suma k'Isa Almasi. Injkin manj erayi kuuli pay an d'umbe wo an ti'n zuyye

batem. ¹³ Aame geŋ yode Simo batum toŋ, y'a ziipe addá a Isa wo an ti y' zuyye batem, y'a ziiða ita Pilip. Wo aame yi wulle suldí k'armika baadaŋ ti suldí doŋ i ceeriyo eego doŋ Pilip y'isiyto geŋŋo maŋ, y'a ziiða giggiri.

¹⁴ Aame kane doŋ zina k'Isa a Zeruzalem an illiga doŋ siido Samari an 'ni ziiða ono Raa bey sire maŋ, an an d'igibe Piyer ti Zaŋ. ¹⁵ Aame an iineyo a Samari maŋ, an tunde Raa a kane Samariten doŋ i ziipe addaŋ a Isa kono Raa y'an t'ele Unde Kamileŋ. ¹⁶ Wo aame geŋ Raa yi-k'ele Undí ye botto a wenda me, an'ni suyyiso batem ti suma Galmeega Isa danŋal. ¹⁷ Injino maŋ Piyer ti Zaŋ an an di ziipe bey a eedaŋ wo an d'uune Unde Kamileŋ. ¹⁸ Aame Simo yi wulle Unde Raa ti ddiigo a tukki doŋ geŋ t'urzi doŋ zina k'Isa an an ti ziipe bezaŋ a eedaŋ maŋ, yi dehu y'an t'ele soŋko a Piyer ti Zaŋ me. ¹⁹ Wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo gette kun o eeli kay kono n'a zaape bey a tukki duwo, an t'oono Unde Kamileŋ.» ²⁰ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Kee ti soŋkadá pay Raa y'unni dagga, kono k'elkiyo ti soŋkadá gette k'aane ki t'owila munda wede Raa y'eliyo ti mozuwo me. ²¹ Adda naabadey ette kee adda ye, aggadá umbo ti kaye me, kono a daana Raa biza k'ulbá ki diine ye. ²² Ki-kama lekkiyadá, naabadá ere oldo gette ki t'oolo, wo k'a tondo Raa koo y'ay t'isa tambobino maŋ a elkisadá ere oldo gette. ²³ Nuŋ ni wolliyo maŋ kee addá i-k'aadumu a suldí eŋ me, wo kee bule k'oldiko.» ²⁴ Injino maŋ Simo y'an di ruute, y'ede: «I tondo Galmeega kune batum kono nuŋ me, kono munda wede kun rootiyo geŋ oo ki d'aana ye.» ²⁵ Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ geŋ an an t'iide taaya a duwo, a munda wede kane an wulle a urzi k'Isa, wo an di gizite ono Galmeega. Saŋ maŋ an di-gime ki Zeruzalem, a kamadaŋ geŋ a urzi an di gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi baadaŋ ki siido Samari.

Pilip ti wede ti siido k'Etiyopi

²⁶ Saŋ maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'urzi wede ki dandí, urzi wede ti Zeruzalem i d'ambu geeger Gaza, urzi geŋ yoŋ t'adda balda.» ²⁷ Injino maŋ kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a iŋgile, yi sooru sooru. A sooruzi gette yi wolliyo bibiraw wedusu a daanadí. Wede'ŋ geŋ yoŋ wede goole wo kokkiso ti siido k'Etiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k'Etiyopi, wede yeeriyo korbite tode, yi t'iide Zeruzalem ottilso a Raa. ²⁸ Konso adda puusadí yi-kime ki siidfadí, wo yi gariya mattup ki nebi Ezayi. ²⁹ Unde Raa ti di ruute a Pilip, t'ede: «K'a naara, ki y'oonoy wede puus geŋ me.» ³⁰ Maŋ Pilip y'a-niire, y'iide'ŋ y'a yi ziiða wede suma adda puusadí geŋ me, y'ollige yi gariya mattup ki nebi Ezayi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ki gariya geŋ, munda ki yi suuniyo deŋ ko?» ³¹ Wede yi di'n gime onamí, y'ede: «De n'a suune mummino, wenda y'a ki'n ziipe urzi ye maŋ?» Maŋ wede yi di ruute Pilip, y'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koono a sirpa nuuno.» ³² Eŋŋo ume wede yi gariya an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me:

«Yoŋ aa damu wede an arkudu ki tôwwo,
wo aa ulo ki damu wede an dekkiso ilalí wo yi ki môolo ye,
iŋkino kay yode toŋ bizí yi k'ihina ye.

³³ An di-d'ele sukuyagi, derec ki yode an i-ki t'ele ye,
wee wee a roota suma k'innizí me,
lekkiyadí a siido an i-ti dikke*.»

* 8:33 8.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

³⁴ Wede suma geŋ y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo dfo, nebi yi rootiyo inŋkino t'aaye ti yode batum kunuŋ, ti wenda doolo ko?» ³⁵ Inŋkino maŋ Pilip y'a t'ihina bizi, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa. ³⁶ An iide kee maŋ, an d'uune ahu. A ume geŋ wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay eŋ ahu, de moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [³⁷ Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe adda'ŋ pay a Isa maŋ, n'a ki ti suyye batem.» Maŋ wede yi di'n gime onami, y'ede: «N'umbe, Isa Almasi yoŋ Ulo Raa.»] ³⁸ Inŋkino maŋ Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusada ki-t'ohor.» Maŋ Pilip kane ti wede suma an di-diige t'ekki puus me, an di-diige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' zuyye batem. ³⁹ Aame an t'udde t'adda k'ahu maŋ, Unde Galmeega t'a ti y' nukidfe Pilip me. Wo yo wede suma geŋ yi ki y' wulle ye baa, inŋkino y'a inŋgile ki daanadi ti unŋsuwo. ⁴⁰ Wo yo Pilip yi woliyo'ŋ yo a Azot, maŋ yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

¹ Wo aame geŋ Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'ide sanalliyagi ki Galmeega. Inŋkino maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole doŋ sedefe ² kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'ooney deero boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame doŋ i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a ti'n sedfo y'an d'an t'etto ki Zerusalem, an di'n obey dangay.

³ Aame yi uune mattup maŋ, y'a inŋgile ki Damas. Y'izire kee y'iiney goppon ti geeger maŋ, a kaamiki i diigo toore ti kandaane, wiliŋ a tuure a tukki yode. ⁴ Y'a iire a siido wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?» ⁵ Maŋ Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Maŋ golla gette t'a ruute, t'ede: «Nuŋ Isa wede kee ki di y' dabirsa. ⁶ Wo ki t'oozo, k'eŋgilo k'adda geeger, anŋeŋ an aa di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.» ⁷ Wo kane doŋ ti Sool soo geŋ an t'ihira, munda an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziida kono golla an di-t'ollige wo wenda an ki y' woliyo ye. ⁸ Maŋ Sool y'a t'iiziga, edayi kargigal wo i ki woliyo ye. Aame geŋ doŋ iide ti yode an i ziida beezi, an ti y' dukke k'adda geeger Damas. ⁹ Onniyo adfo Sool edayi i ki woliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'ombo daa sobo.

Sool edayi i t'ihina

¹⁰ A Damas geŋ i d'ede wedusu sundi Ananiyas, yode geŋ sanallusu k'Isa. I-d'iide munda aa suniye Galmeega yi di gize tuddi, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananiyas!» Maŋ Ananiyas yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeego, nuŋ eŋno n'ollige.» ¹¹ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'adfo ti urzi wede an yi waaku urzi dfelele, ki t'odoy adda boy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundi Sool ki Tarsi. Ankeŋno yi tondiyo Raa, ¹² wo adda munda i-iide aa suniye geŋ y'a wulle wedusu sundi Ananiyas, yoŋ yi-t'iide di yode, yi di ziipe beezi a edayi, maŋ edayi a t'ihina.» ¹³ Wo Ananiyas yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeego, wede eŋ rabiladi ni t'illiga, doŋ baadan an ruute a suldi doŋ ulpi pay y'isiyo a doŋza a Zerusalem me. ¹⁴ Wo deero doŋ sedefe an i ele mattup y'a-sedde doŋ i tondiyo ti suma kee a eŋno, geŋ inŋkino y'iido keŋno me.» ¹⁵ Wo de Galmeega yi di ruute, y'ede:

«K'odo, ki y'oonoy wede geŋ me, kono nuŋ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundó a d'uwu d'oj Yawudiyagi ye, a mozagan wo a d'oj k'Izirayel. ¹⁶ Wo nuŋ batum ni di kizita suldi d'oj pay y'a dabira kono sundó.» ¹⁷ Injino maŋ Ananiyas y'a t'iiziga y'a ingile, y'iiney maŋ yi-t'iide adda boy Ziidas, Sool toŋ adda. Y'iide'ŋ yi di ziipe beezi a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuŋ, Galmeega i n'igibo me, yode Isa wede y'a di gize tuddi aame kee a urzi k'ettiyo keŋŋo, yi n'igibo ki tukki kee kono edaya a wolle sey, wo Raa yi-ki ti k'óone t'Unde Kamileŋ.» ¹⁸ A kaamiki gaŋgiragi aa ki puuni a iise soldite ti edayi, maŋ edayi a iise wolliso sey. Y'a t'iiziga, wo Ananiyas y'a ti y' zuuye batem. ¹⁹ Saŋ yi d'iimi, toogadi t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyo miibi ti sanalliyagi k'Isa a Damas me. ²⁰ Wo tiŋ geŋ miŋ y'a iise kazita baa adda boydi d'oj Yawudiyagi ge dooyiso, yi d'eesiyo: «Isa yoŋ Ulo Raa.» ²¹ Kane d'oj pay i y'ollige geŋ an ziida giggiraŋ, wo an di rootiyo diinayan, an'de: «Eŋ miŋ yo wede i-dabirsa baadan kane d'oj i ton-diyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye ko? Wo ettiyadi keŋŋo ette y'iido'ŋ toc miŋ sedduzan, wo y'an di'n t'eley bey deero d'oj sedeke ye ko?» ²² Yo Sool a kazita k'onami geŋ, i di t'ele toogo yi kazita i ceeriyo ki ceeriyo t'addi pay, y'an di rootiyo kereŋ Isa yoŋ Almasi Raa yi biire. Injino kane Yawudiyagi d'oj i lekkiyo a Damas geŋ, an i di roote munda an ki suune ye.

²³ Saŋ bini maŋ kane Yawudiyagi geŋ, kaŋ soo an di-ruute ti diinayan ki t'owwadi Sool me. ²⁴ Injino a rootiyadan gette wedusu yi di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddaŋ, an di boohiyo boha bumbiyagi geeger onnu wo diddo kono Sool y'udda maŋ ki t'owwadi. ²⁵ Injino maŋ onniyo soó a diddo, kane sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe adda gedde, an ti y' zuuye ti waaya moŋgali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

²⁶ Saŋ ti Damas geŋ Sool y'a iiney Zeruzalem. Aame y'iiney maŋ, y'a dihe y'a di keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay an orgiso a yoŋ me, kono an k'ambu ye ki kotto yi t'ize sanallusu k'Isa me. ²⁷ Injino maŋ Barnabas y'a iyye, y'a ti y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume d'oj zina k'Isa. Aame geŋ y'an t'iide taaya mummino Sool yi wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi ruutito me, wo soŋ mummino Sool yi gizito ti suma k'Isa daa k'orgiso a Damas me. ²⁸ Injino maŋ t'ume geŋŋo Sool y'a-t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'ambu keŋŋo keŋŋo kaŋ soo wo yi kazita ti suma Galmeega daa k'orgiso. ²⁹ A kane Yawudiyagi d'oj orbe ono Girek toŋ y'an di kazita wo yi niikiyto pay ti kane me, wo kane an di dihe urzi ki t'owwadi. ³⁰ Aame kane zemba d'oj i ziipe addaŋ a Isa geŋ an illiga injino maŋ, Sool an di d'ingile ki geeger Sezare, wo an ti y' diipida y'a ingile ki geeger Tarsi.

³¹ Injino maŋ kane d'oj ogiyo ti suma k'Isa a siido Ziide, a siido Galile wo a siido Samari pay geŋ, an di lekkiyo ti toose. Kane an t'ize d'oj toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo Unde Kamileŋ ti di'n noogiyo an d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

³² Aame geŋ Piyer daayum yi sooru adda siido pay, yi d'ambu keŋŋo keŋŋo. Onniyo soo maŋ y'a t'iide wolliso ki d'oj ki Raa i lekkiyo a geeger Lidda. ³³ A ume geŋ i d'ede wedusu sundi Ene yoŋ ruŋguyun, ozzine

gessire yi lekkiyo moone ekk'onḡgali. Aame Piyer y'iiney a ume geḡḡo maḡ, wede geḡ yi y'uune, ³⁴ wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki t'oozo'ḡ, kee batum ki t'olbo suldi moonizá me.» A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'ihira. ³⁵ Aame kane d'on pay a geeger Lidda wo a bere ki siido Saron geḡ an wulle inḡkino maḡ, an di-gime lekkiyadaḡ a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

³⁶ I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te sanallawa k'Isa, sundutú Tabita (i-kaza Dorkas* t'ono Girek). Tode gette a d'uwu t'an isiyo beehiye, d'on umbadaḡ toḡ t'an d'eeliyo munda me. ³⁷ Aame Piyer yon daayum a geeger Lidda geḡ, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda maḡ an ti-zuyye, nuune an ti y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú, an ti y' duwwe. ³⁸ Lidda gette goppon ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yon anḡgeḡḡo maḡ, an d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an de: «Leema ki nuḡ k'ayn'olliga maḡ, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.» ³⁹ Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a inḡgile ti kane. Aame y'iiney maḡ, kane an di ti gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú. Kane mandaydayi pay an di y'uuna ti zumari a edayan, wo an i di kazita kallagi d'on Tabita ti giniti aame t'a t'inda botto. ⁴⁰ Piyer y'an di ruute a d'uwu an t'adde t'adda boy. An t'udde maḡ, yo y'a-dikke, y'a iise tondiyo Raa. Saḡ maḡ y'a-gime edayi k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede: «Tabita koḡ mi t'oozo'ḡ.» Maḡ t'a t'ihina edatú, wo aame ti wulle Piyer maḡ, t'a-guune. ⁴¹ Piyer yi ziida beytú t'a-t'iiziga, maḡ mandaydayi ti d'on ki Raa onḡon y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere. ⁴² Inḡkino maḡ d'on pay adda geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo d'on baadaḡ an di ziipe addaḡ a Galmeega. ⁴³ Wo a Zoppa geḡ Piyer y'aa likke onniyo baadaḡ di wede k'odige golmidagi sundi Simo.

10

Korney ti Piyer

¹ I d'ede wedusu sundi Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yon goole ki asigiryagi meeda ki Romen, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundaḡ «Italiyenḡ». ² Wede geḡ yon yi seedu urzi Raazi zakidi, yode ti d'on adda boozí pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi d'on an k'ede munda ye toḡ y'an d'isiyo beehiye, wo yi tondiyo Raa daayum. ³ Inḡkino maḡ onniyo soo a peedo lohe Korney i-d'iido munda aa suniye. Y'a yi wulle kereḡ maaleeka Raa me yi d'iidiba itadi, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!» ⁴ Wo yon yi di y' wolliso maaleeka tefen, maḡ orgiso t'a yi ziida wo yi di ruute, y'ede: «Galmeega, de moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee tondiyada Raa y'illiga ti beehiyo ere k'isiyo a d'uwu te, inḡkino yon yi ki k'elkiyo. ⁵ Wo anken ki agiba d'uwu an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundi Simo, sundi soo te Piyer, y'a etto. ⁶ Yo wede geḡ torgusu yi lekkiyo di wede sundi Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozí a biza bar.» ⁷ Aame maaleeka wede i ruute a Korney geḡ y'inḡgile maḡ, Korney yi wiiko d'on sire ti diine d'on naabadi, wo asugursu soo wede i seedu urzi Raazi zakidi, ti diine k'asigiryagi. ⁸ Korney y'an t'iide taaya a munda wede ize, saḡ y'an igibe ki Zoppa.

* 9:36 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

⁹ Injino man kane an d'ingile, soggio ton kane daayum a urzi goppon an a-t'ette ki Zoppa, wo peeḏo t'ize diine. Injino a peeḏo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki boy t'awwa, y'a tonde Raa. ¹⁰ Aame geḅ mosogo t'a yi ziida, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa ombo geḅ, i-d'iido munda aa suniye, ¹¹ wo yi woliyo'ḅ kandaane a t'ihina wo munda aa boogo goole kettiso a bohani pife, i-deegu ki siido aa dara. ¹² Wo adda k'addi i d'ede ita seyḏi ḏoḅ zoḅḏaḅ pife pife, ita seyḏi ḏoḅ i morkimso a siido wo ita k'embi ḏoḅ oppiyo a kandaane pây. ¹³ Aame geḅ y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'ḅ! Seyḏi eḅ ki soḏḏo, k'a t'oodo, k'a t'aada.» ¹⁴ Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeeḅó aha! Nuḅ munda weḏe k'ombo ulu, yoḅ ganigi a ḏaanadâ geḅ kaḅ soo ton ni k'iimi ye.» ¹⁵ Maḅ golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munda weḏe Raa y'ede yo eḅ kamilen geḅ, ki k'elke aa munda k'ombo ulu ye.» ¹⁶ Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtú miḅ kane ḏey taḅ aḏo, saḅ a kaamiki munda geḅ a-gili ki kandaane.

¹⁷ Piyer geḅ y'a ziida giggiri a munda weḏe i-iide aa suniye, wo munda i-kaza yi ki y' suuniyo ye geḅ me. Koore geḅ kane ḏuwo ḏoḅ Korney yi'n igibe geḅ, boy Simo an di y' dihite, an y'uune, aḅkeḅ kane a biza bumbu. ¹⁸ Kane an di wiike ḏoḅ boy, an iido maḅ an di'n tunde, an'de: «Simo weḏe an yi waaku soḅ Piyer geḅ, yoḅ a eḅḅo ko?» ¹⁹ Piyer geḅ yoḅ daayum y'elkiso a munda weḏe i-iide aa suniye geḅḅo, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'ollo, i d'ede ḏoḅ aḏo an ki dehu ton maḅ. ²⁰ Ki t'oozo'ḅ, ki ti deego, k'eḅgilo ti kane daa k'orgiso, kono ḏuwo eḅ i'n igibo nuuno.» ²¹ Injino maḅ Piyer yi-ti ḏiigo, y'an di'n uuney kane ḏuwo geḅ me, wo y'an di ruute, y'ede: «Eḅ miḅ nuḅ weḏe kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?» ²² Maḅ an i di'n gime onamí, an'de: «Kaye eḅ ayn'igibo Korney, yode weḏe goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoḅ weḏe ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yoḅ maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.» ²³ Injino maḅ ḏuwo geḅ Piyer y'a ti'n wiike k'adda boy, an d'inne di yode.

Ti soggatú maḅ kane ḏuwo geḅ an t'iiziga ti Piyer an d'ingile kaḅ soo. Wo zemba miibi an ziipe addaḅ a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo. ²⁴ Saḅ onniyo ki ḏaana maḅ Piyer ti kane ḏuwo geḅ an d'iiney Sezare. Koore geḅ yo Korney y'a t'ugiye ḏoḅ boozí ti lanziyagi ḏoḅ kuc an di'n delliyo. ²⁵ Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda boy maḅ, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zoḅḏi kono yi-d'ottille. ²⁶ Maḅ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ḅ!» Wo yi ziida beezí, y'a y'iiziga, y'ede: «Nuḅ weḏe tudde aa kee pây.» ²⁷ Maḅ Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-t'iide k'adda boy. A ume geḅ yi woliyo ḏoḅ baadaḅ i t'ugiye a ḏaanadí. ²⁸ Y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti k'ele ye a Yawudus y'a ette boy weḏe Yawudus ye, y'a lekke ti yode me. Wo ḏe nuḅ Raa y'o ruute kereḅ, koḏuwo ye a ḏaanadí weḏe tuuku ton n'a yi wolle yoḅ ganigi wo ulsu me. ²⁹ Geḅ injino, aame kun iide kun ni wiiko geḅ, ni ki ruuto ye munda me wo n'a ingilo miḅ ti kune baa. Aḅkeḅ ni dehu n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido me.» ³⁰ Maḅ Korney yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo aḏo, a peeḏo ere ki lohe gettiyo batum, ni tondiyoo Raa adda boozó. A kaamiki geḅ miḅ weḏus ti kallagi i ralita wic wic yi-t'ohire a ḏaanadó, ³¹ wo y'o di rootiyo: “Korney, kee tondiyadâ Raa y'illiga, wo y'elkiyo a beehiyko ere kee k'isiyo a ḏoḅ an k'ede munda ye me. ³² Aḅkeḅ ki agiba ḏuwo an d'ette ki Zoppa, an di waako weḏe soo sunḏi Simo, sunḏi

soo te Piyer, y'a etto. Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'odíge golmidagi, boozí a biza bar." ³³ Aame geŋ kesiko ni d'ígibe d'uwó ki tuddá, wo kee k'aaze adde koduwo k'a iido. Wo ankeŋ kaye pay enno a d'aana Raa kono ay d'olliga suldí don pay Galmeega y'a ruuto k'ay dí roote.»

Ono Piyer adda boy Korney

³⁴ Injino maŋ Piyer y'a iise kazita k'ono, y'ede: «Ankeŋno ni suune ki kotto Raa geŋ y'inni wollíyo kine d'uwó pay en miŋ kaŋ soo. ³⁵ Ti ita d'uwó pay, wede tuuku y'ottilso a Raa wo y'isiyo munda ki diine maŋ, yoŋ geŋ lekkiyadi i di t'ise unŋe a Raa me. ³⁶ A don k'Izirayel Raa y'ígibo onamí, Rabila Majjaanawa ere ki toose t'urzi k'Isa Almasi, yode wede Galmeeki d'uwó pay.

³⁷ Kune kun suune Zaŋ yi kazita a d'uwó, y'ede: «Kun ti suyyo batem», wo soŋ munda wede iina ki poone a siido Galile wo adda siido Ziide pay. ³⁸ Wo kun suune mummino Raa yi biiro Isa wede ti geeger Nazaret, yode wede yi-d'ele Unde Kamilen ti toogo ere yi d'isiyo armika me. Isa geŋ y'an izire omagi pay, a d'uwó y'an d'isiyo beehiye, kane don an d'ede toogo Meeda siitandani a eedaŋ toŋ y'an d'eliyo bee kono Raa ti yode.

³⁹ Wo kaye ay wulle t'edayey suldí don pay Isa y'ize adda siido Yawudiyagi wo a Zeruzalem me. Yoŋ geŋ deero Yawudiyagi an ti y' tiike ekk'undumu, an di y'iide. ⁴⁰ Saŋ onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto, wo yi d'ele urzi y'an di gize tuddí. ⁴¹ A baldiyadí gette i y' wulle Yawudiyagi pay ye, i y' wulle kaye don Raa yi biire ti poone kono ay di roota taayadí, kaye don ay d'iimi wo ay d'iibe ti yode aame Raa yi ti y' bilde ti diine don unto geŋ me. ⁴² Saŋ Isa y'ay ruute ay di kizite Rabila Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di roote Isa yoŋ wede Raa yi biire y'a dekka booro a tukki don zeere wo don i t'inda pây. ⁴³ Kane nebiyagi pay an rootiyo ti yode Isa, an'de: «Wede tuuku yi ziipa addí a yode maŋ, y'a t'oona tambobino k'oldíkadí t'urzi toogo ere ki sundí.»

Unde Kamilen ti don Yawudiyagi ye

⁴⁴ Aame Piyer y'an kazita botto geŋ, a kaamiki Unde Kamilen t'a d'iiŋo a tukki kane don pay ollige onamí geŋno. ⁴⁵ Maŋ kane Yawudiyagi don i ziipe addaŋ a Isa iido ti Piyer geŋ an ziida gígiran, wo an di zuune kane don Yawudiyagi ye toŋ, Unde Kamilen ere Raa y'elo gette ti d'iiŋe a tukki kane pay. ⁴⁶ Kane Yawudiyagi geŋ an ollige don Yawudiyagi ye toŋ, an orbe t'ono don doolo wo an tamma taŋ miibi Raa yoŋ goole a jüre me. Injino Piyer y'a ruute, y'ede: ⁴⁷ «Ankeŋ kane d'uwó en an uune Unde Kamilen aakede kaye, geŋ ay k'aane ay gi di-tooge ye an di suyye batem t'ahu me.» ⁴⁸ Maŋ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Duwo en kun ti'n suyyo batem ti suma k'Isa Almasi.» Injino maŋ Piyer an di y' tunde y'a lekke onniyo miibi ti kane.

11

Ono Piyer a d'aana zemba a Zeruzalem

¹ Don zina k'Isa ti zemba don i ziipe addaŋ a Isa a siido Ziide geŋ, an illiga kane don Yawudiyagi ye toŋ ono Raa an uune. ² Wo aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem maŋ, kane Yawudiyagi don i ziipe addaŋ a Isa an di y'irba, ³ wo an i ruute, an'de: «Ki moo me kee k'ize injino, ki-t'iide di don

i ki waldu ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!»⁴ Injino man Piyer y'an d'iise tōwwo taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a munda wede ize.

⁵ Y'an di ruute, y'ede: «Aame nuñ a geeger ki Zoppa ni tondiyo Raa geñ, munda o d'iido aa suniye. Ni woliyo ñ munda i deegu ti Raa ki tuddó, yode geñ yi deeyiso aa boojo goole kettiso a bohani pife, munda geñ yi d'eegu ti kandaane bini a iina aame sirpadó. ⁶ Wo ni woliyo tebeñ k'adda k'adde munda geñno, n'a wulle seydi booze, seydi balda, seydi doñ i morkimso a siido wo embi doñ oppiyo a kandaane pây. ⁷ Man n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede: "Piyer, ki t'oozo'ñ! Seydi eñ ki sodfo, k'a t'óodo, k'a t'aada." ⁸ Wo n'a ruute, n'ede: "Galmeegó ato! Nuñ munda wede k'ombo ulu, yon ganigi a daanadá geñ kan soo tonj ni k'iimi ye." ⁹ Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kandaane, t'ede: "Munda wede Raa y'ede yo eñ kamilen geñ, ki k'elke aa munda wede k'ombo ulu ye." ¹⁰ Golla gette t'a ruute ruute tañ adfo, sañ a kaamiki munda geñ a-gili ki kandaane sey. ¹¹ Kacin aame geñ miñ a kaamiki doñ adfo an o igibo ti Sezare, an iido an di n'uuna adda boy wede kaye'ñ adda. ¹² Unde Kamilen t'o di ruute n'a ingile ti kane daa k'orgiso. Kane zemba doñ zoot i ziipe addañ a Isa ni wiiko kenno geñ, an di n'igibo a Sezare, wo nuñ ti kane pay ay t'iide k'adda boy Korney. ¹³ Yon y'ay t'iide taaya mummino maaleeka y'iide k'adda boozí y'a yi wulle, wo yo maaleeka yi di ruute, y'ede: "Ki agiba d'wo ki geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundí soo an yi waaku Piyer, y'a etto. ¹⁴ Yon y'a di roota ono a urzi wede sañ kun t'ooney uttiyo, kee ti doñ boozá pay." ¹⁵ Aame Korney y'a ti d'inge taayadi wo n'a t'eeze tōwwo taayadó botto geñ, Unde Kamilen t'a d'iige a tuddañ aa ti d'iige a tukki kaye t'ume k'eesiyo. ¹⁶ Injino man n'a ilke a ono Galmeega yi ruute, y'ede: "Zañ d'wo yi'ni zuyiite batem t'ahu, wo de kune'ñ Raa y'un ti'n suyia batem t'Unde Kamilen†." ¹⁷ Ni wulle kane tonj Raa y'an ele Undi aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. Injino man, nuñ wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a munda yi dehu y'aase me?» ¹⁸ Sañ ono geñ d'wo an ti'n illiga man, kane pay an d'inniga wo an d'iise tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a doñ Yawudiyagi ye tonj, urzi y'an ele an di-kime lekkiyadañ wo an t'oona lekkiyo ere ki kotto.»

Doñ ogiyso ti suma k'Isa a Antiyos

¹⁹ Aame Etiyeñ an y'iide man, an d'iise dabirsa doñ i ziipe addañ a Isa. Injino man kane geñ an di-tiipite ki siidiyagi doolo. Doñ ongo ti diinayan an d'ingile ki siido Pinisi, ki siido Siipire, wo ki geeger k'Antiyos‡, wo an di kazita ono Raa a doñ Yawudiyagi daññal. ²⁰ Aame geñ doñ miibi ti diine kane doñ i ziipe addañ a Isa iido ti Siipire wo ti siido Siren geñ, an d'ingile ki Antiyos, wo an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa a doñ Yawudiyagi ye. ²¹ Toogo Galmeega ti kane, injino doñ baadañ an di-gime lekkiyadañ, wo an di ziipe addañ a Galmeega. ²² Doñ ogiyso ti suma k'Isa a Zeruzalem geñ rabila gette an t'iire kuudañ, man an d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette y'a wollo. ²³⁻²⁴ Barnabas geñ yon wede beehiye, yi ziipe addi pay a Isa wo addin ñoniyo ti Unde Kamilen. Aame y'iiney a Antiyos wo yi wulle doñ i ziipe addañ a Isa geñ Raa y'an ti ziipe beeko man, ulbí i-d'ize unse baadañ, wo y'an d'eele kooke pay kono an di lekke kettiyo ti Galmeega. Wo aame geñ doñ baadañ an a-ti giyye ti Galmeega.

* **11:3** 11.3 Doñ i ki waldu ponde ye: I-kaza doñ Yawudiyagi ye. † **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 1.5; Lik 3.16 wo Zanj 1.33. ‡ **11:19** 11.19 Geeger k'Antiyos: Antiyos gette geeger meeda ki siido Siiri.

²⁵ Saŋ maŋ Barnabas y'a iŋgile ki Tarsi kono y'a waako Sool. ²⁶ Aame yi y'uuno maŋ, y'a ti y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Maŋ kane sirwaŋ ozzine an di y'iidiba ti doŋ ogiyso ti suma k'Isa aŋgeŋŋo, wo an di duuye doŋ baadaŋ a urzi zaapu k'addan a Isa. Geŋ a Antiyos geŋŋo sanalliyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki poone «doŋ k'Almasi».

Zemba doŋ a Antiyos ti zemba doŋ a Ziide

²⁷ Aame geŋ i d'ede nebiyagi an d'iigo ti Zeruzalem an t'iide ki Antiyos. ²⁸ Nebi soo ti diinayan sundi Agabus, Unde Raa ti di ruute adda k'addi, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «Saŋ i d'isa mosogo baadaŋ adda siidiyagi doŋ pay doŋ Romen ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette ize aame Kilood yoŋ mozigo goole ki Romen. ²⁹ Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga iŋkino maŋ, an di dihe an tusse munda wede tuuku toŋ a toogadi, an di-t'igibe ki noogiyso zemba i lekkiyo a siido Ziide. ³⁰ Iŋkino maŋ an tusse, an an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a bey doŋ dokkiyo ki zemba doŋ a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda dangay

¹ Aame geŋ mozigo Erod y'a iise dabirsa zemba oŋgoŋ ti diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa. ² Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zaŋ an di y'iide ti seebir. ³ Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi an t'ize uŋse maŋ, y'an d'ele urzi Piyer toŋ an ti y' seedo a onniytagi doŋ ki tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme. ⁴ Aame an ti y' ziido maŋ, an di y'ele adda dangay, wo Erod y'a-ti zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n dikkiida omagi pide, an di y' booh. Yi dehu y'a deka booradi a daana duwo pay aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi yi t'iŋgila maŋ. ⁵ Iŋkino maŋ Piyer yi lekkiyo dangay wo kane doŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ an tondiyo Raa daa puukiyo wo t'addan pay kono yode.

Adfiya Piyer ti dangay

⁶ A diddo ere soggo Erod y'a deka booro ki Piyer a daana duwo pay gette, Piyer geŋ yi moone a diine k'asigiryagi sire, beydi'ŋ kettiso ti zinziro sire, wo a biza dangay ummey asigiryagi sey an boohiyo. ⁷ A kaamiki maaleeka ki Galmeege Raa y'a d'iige adda dangay, biino ere Piyer adda gette a-tuure kereŋ. Maŋ maaleeka y'a yi butte Piyer a sirpadi kono y'a-t'inne, wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Maŋ zinziro ti beydi a tiipe. ⁸ Saŋ maaleeka yi di ruute, y'ede: «Ki-ketto toona wo ki t'osso tobiyaga.» Piyer y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallaya goole wo k'a ni daani.» ⁹ Iŋkino maŋ Piyer y'a diine maaleeka, t'adda dangay y'a t'udde, wo a elkiyadi yi ki zuune ye munda wede maaleeka y'isiyo geŋ derec me, y'elkiyo i-iido munda aa suniye. ¹⁰ An t'udde t'ume k'asigiryagi doŋ ki poone, ti doŋ ki sirwe toŋ an a-t'udde pay, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-t'adde k'adda geeger. Biza geŋ a t'ihina siidi a daanadaŋ me, wo an t'udde maŋ an d'izire kaŋ soo a urzi, saŋ a kaamiki nokkot maaleeka yi y'iili Piyer me.

¹¹ Iŋkino maŋ Piyer eedi t'a iido, y'a yi zuune munda wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede: «Aŋkeŋ ni zuune baa geŋ derec, Galmeege Raa y'igibo maaleeka y'a-n'udde ti bey k'Erod wo ti munda wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»

¹² Aame yi zuune inĵino maŋ, y'a inĵile ki ɓoy k'ere'wewo sundutú Mariyam mekki Zan, sundí soo Markus. Adda ɓoy geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an t'ugiyee an tondiyo Raa. ¹³ Piyer y'iide'ŋ yi koppiyo biza yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutú Rood, t'a iido t'a-t'ihina biza. ¹⁴ Aame t'illiga'ŋ golla ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutú a ũune t'unju'wewo ɓaadaŋ. Inĵino maŋ t'a-t'ihina biza umbo, t'a-gime kaŋ okko, t'an di ruuto, t'ede: «Piyer yo enno a biza.» ¹⁵ Kane an i-di ruute, an'de: «Koŋ mi t'okko maade ko?» Wo ɗe tod' t'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Inĵino maŋ kane an di ruute, an'de: «Geŋ maaleekayi koo maŋ.» ¹⁶ Inĵino yo Piyer geŋ yi koppiyo biza pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle maŋ, an ziid'a giggiraŋ. ¹⁷ Maŋ y'an d'ize likuw ti beezí kono an d'anniga, wo y'an t'iide taaya mummino Galmeege yi-y'ud'ɗo ti danĵay me. Y'an di ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zemba ongo toŋ, kun an t'oodoy taaya.» Saŋ t'ume kane y'aa t'ud'ɗe, y'a inĵile k'ume doolo.

¹⁸ Ume i t'umpile maŋ asigiryagi an wolliyo Piyer umbo, undaŋ a t'ud'ɗe, an d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe moo me?» ¹⁹ Mozigo Erod y'a igibe ɗuwo ki dehu'zi, wo an ki y'uuno ye. Maŋ y'anni wiike kane asigiryagi ɗoŋ i yi boohiyo me, y'anni tundite ti kulkuwo, y'ede: «De Piyer kun i ize mummino!» Inĵino maŋ y'an di ruute a asigiryagi doolo an ti'n ɗodo. Saŋ maŋ Erod y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-lekko a geeger Sezare onniyo miibi.

Unto ki mozigo Erod

²⁰ Inĵino maŋ kane ɗoŋ geegiryagi Tir ti Sidon geŋ, an ooniyo ombo ti siido ki mozigo Erod, wo aame geŋ yoŋ yi ti gulkuwe ɓaadaŋ ti kane ɗoŋ siido geŋ me. Maŋ kane ɗoŋ pay geŋ an t'iide onamaŋ kaŋ soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod. Maŋ an d'uuney wede soo sundi Bilastus, yoŋ geŋ wede boohiyo biino mozigo. Kane an iide an ti y' njiya, y'an d'an t'ette k'ume mozigo Erod. ²¹ Inĵino maŋ Erod y'an d'ele onniyo, wo aame onniyo gette t'iina maŋ yi-t'usse kallayí ki moziko, y'a-guune kaakido booro, y'a iise rootiyo t'a ɗaana ɗuwo pay. ²² Doŋ ollige geŋ an d'iise ɗollite, an'de: «Enno en i rootiyo wedusu ye, en raayusu!» ²³ Aame Erod y'illiga ono ɗuwo geŋno maŋ, ulbi unse tuddí y'a ti-gili, tamma gette yi-k'iili a Raa ye. Inĵino maŋ a kaamiki, maaleeka ki Galmeege Raa y'a yi diiŋe ti eeni, ondirdagi adda k'addi an di y'iimi, y'a inda.

²⁴ Tin geŋ ono Raa i-teepiyo ki ɗaana ki ɗaana, wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa. ²⁵ Aame Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogiyo ɗuwo a Zeruzalem an aa ti-ɗiŋge maŋ, an a-ti y' wiike ti kane Zan wede sundí soo Markus, an di-gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo ɗoŋ dokkiyo a Antiyos

¹ T'adda diine ɗoŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos geŋ, i d'ede nebiyagi wo ɗoŋ dooyiso: Barnabas, Simeyon an yi waaku sundí soo Bakulu, Lisiyus ti siido Siren, Manayen wede an iiziga kaŋ soo ti Erod wede mozigo a siido Galile, wo Sool. ² Onniyo soo, an t'ugiyee an ottilso a Galmeege wo an di lekkiyo daa k'ombo, aame geŋ Unde Kamileŋ t'an di ruute, t'ede: «Barnabas ti Sool geŋ kun oo ti'n ooyo siidaŋ ki naabo ere nuŋ ni'ni

* 12:17 12.17 Zak: Zak wede en jeema k'Isa.

wiike.» ³ Injino maŋ aame an ti likke daa k'omfo wo an tunde Raa geŋ, zemba an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas ti Sool, an d'ingile.

Barnabas ti Sool a Siipire

⁴ Injino maŋ Barnabas ti Sool Unde Kamilen ti'n agisa naabo geŋ, an d'ingile an t'iide ki geeger Selusi. Tin geŋ an d'uune tooko, an di-gili an d'ingile ki Siipire, siido ere a diine k'ahu. ⁵ An iiney a geeger Salamin a Siipire maŋ, an d'iise kazita k'ono Raa adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso. Aame geŋ Zan Markus tonj yonj ti kane y'an di'n noogyo. ⁶ Aame an ti diipida siido Siipire maŋ, an d'iiney geeger Papos. A ume geŋ an d'ikkima ti Yawudusu soo sundi Bar-Zezu, yode geŋ kombide, yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, ⁷ yonj yi lekkiyo a sirpa goole ki Romenj adda siido gettiyo. Wede goole siido geŋ sundi Serziyus Poolus, yonj wede eedi soodo a elkiso. Yode geŋ y'anni wiike Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa. ⁸ Wo kombide geŋ sundi soo t'ono Girek an yi waaku Elimas geŋ, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye goole siido y'a zaape addi a Isa me. ⁹ Injino maŋ Unde Kamilen ti-t'uune adda k'adde Sool sundi soo Pool, yi di y' woliyo wede n geŋ yerere adda k'edayi, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda uune ti metinjo wo ti bundiko! Kee ulo Meeda siitandani! Kee adu ki suldi donj pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi donj dfelele ki Galmeega ki di ti'n lette. ¹¹ Wo ankenj k'ollo, Galmeega y'a ki daana, k'a koosa suma k'onniyo miibi toore peedo ki ki y' wolla ye.» A kaaniki y'a-guuse, yonj aa adda zimolo, yi-kama kenjo kenjo yi dehu wenda yi seeda a beezi y'a ti y' dokke. ¹² Aame goole siido geŋ yi wulle munda wede i ina a Elimas genjo maŋ, y'a ziipe addi a Galmeega kono dooyiso gette i y' ziida baadanj.

Pool a Antiyos siido Pizidi

¹³ Wo Pool ti donj a itadi an t'iiziga ti Papos, an di-gili adda tooko, an d'ingile ki geeger Perz a siido Pampili, wo aame an iiney maŋ Zan Markus yi'n iili, y'a-gime ki Zeruzalem. ¹⁴ Maŋ ti Perz geŋ kane an t'iiziga, an d'ingile ki geeger k'Antiyos siido Pizidi. An iiney Antiyos geŋ, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-gundite. ¹⁵ Aame kane duwo geŋ an gire adda mattup k'ogoro Muusa ti ono donj ki nebiyagi maŋ, donj deero ki boy geŋ an an di ruute, an'de: «Zemba ki nunj, aame un ede ono ki kooke a duwo enjo maŋ, kun an eelo.» ¹⁶ Injino maŋ Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, maŋ y'a ruute, y'ede: «Kune donj k'Izirayel, wo kune donj Yawudiyagi ye donj ottilso a Raa, kun n'ollo. ¹⁷ Raa wede ki kine donj k'Izirayel y'a biire mongidagin. Y'an iigila aame kane an lekkiyo a siido Misir, sanj ti toogadi y'an uddo ti siido gette. ¹⁸ Adda k'ozzine ette suma k'ada pide, Raa y'anni mudde adda balda me. ¹⁹ Sanj maŋ ita duwo sarat adda siido Kanahanj gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siido kane gette aa korbite a donzi. ²⁰ Suldi pay geŋ i t'ingile a iide ozzine suma meeda pide uo ada pay.

Maŋ Raa yi biire donj dekkiyo booro a ekki mongidagin, an di woliyo onamanj bini nebi Samiyel. ²¹ Aame Samiyel yonj nebi geŋ, mongidagin an tunde Raa y'an t'eele mozigo. Maŋ Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis ti biza bumfu Benzamen, y'iimi mozikadi ozzinagi ada pide. ²² Sanj maŋ Raa y'a ti diige Sayul me, y'a di ziipe Dawut mozigo me, yonj geŋ wede Raa y'a ruute sundi, y'ede: "Ni uune Dawut ulo Zeese, yonj geŋ wede aa addo i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu." ²³ Ti ita k'inni Dawut geŋ Raa yi d'iidiba wede soo sundi Isa, yonj Wede k'Uttiyo ki donj k'Izirayel. Geŋ

injkino Raa y'a-ti dinge ono don yi ruute y'aasa me. ²⁴ Ki poone Isa y'a aana gen, Zan Batis y'a iido y'a gizite a don k'Izirayel pay kono an dikime lekkiyadan wo y'a ti'n suyye batem. ²⁵ Aame Zan yi zuune naabadi goppon ti danja man, y'a ruute, y'ede: "Kune kun elkiyo nun wee wee? Nun Almasi wede kun dellioy genno ye. Wo de wede ettiyo k'itadon gen, yon nun batum ni k'ide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye*."

²⁶ Zemba ki nun, kune don ti ita k'inni k'Ibirayim wo kune don ottilso a Raa, ono don k'uttiyo en Raa yi'n elo a kine. ²⁷ Aame Isa y'iina man, don Zeruzalem ti deerizan an ki y' zuune ye Isa wede Raa y'igibo me, wo ono nebiyagi don an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadin genno ton, itadan an ki'n zuune ye. Wo de an d'ize kono booro t'a yi ziida ki towwo, a-t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga. ²⁸ Kane duwo gen munda wede an t'oone a tukki yode a t'iide ki towwadi umbo, wo ton man an di tunde Pilat y'a t'ele urzi ki towwadi. ²⁹ Injkino a munda wede kane an ize gen a-t'iide a ono don pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, man kane Yawudiyagi an ti y' diige t'ekk'undumu me, wo an di y'eele adda muuzo. ³⁰ Wo de Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto me. ³¹ San man y'an di gize tuddi tan baadan a enno enno, a donzi don an gilo kan soo ti siido Galile ki Zeruzalem, wo anken kane gen an di rootiyo taayadi a daana Yawudiyagi pay. ³²⁻³³ Injkino man ono don Raa yi ruute y'aasa a mongidagin ti kaaga gen, anken y'a ti'n dinge a kine innizan, aame Isa yi ti y' bilde ti diine don unto gen me. Wo anken Rabila Majjaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize injkino aa an riine ti kaaga adda mattup ki Soom sire, an'de:

"Kee ulo nun me,

wo ti anki duwo an di suune nun Meega†."

³⁴ Wo Raa yi ruute ti kaaga, yon y'a ti y' balda ti diine don unto kono y'a ki ruuma ye. Gen Raa yi ruute injkino, y'ede:

"N'un di zaapa beeko ere kamilen

wo suldi don derec ni ruute ni-t'ela a Dawut‡."

³⁵ Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup ti doolo, y'ede:

"Ki oola tudde ki wediza kamilen i-ruuma adda muuzo ye§."

³⁶ Wo Dawut yon a koduwadi y'a niibe naabo Raa wo san y'a inda, an di y'ele adda muuzo aame mongidagi, wo tuddi a ruume. ³⁷ Wo yode wede Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto gen, tuddi i ki ruume adda muuzo ye. ³⁸⁻³⁹ Zemba ki nun, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo tambobino k'oldikagun. Wo t'urzi yode, wede tuuku yi ziipe addi a yode man, yon gen Raa yi y' wolloji ki diine a daanadi me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n ize don ki diine a daana Raa ye. ⁴⁰ Injkino kun koono mentikagi, kono un ki d'aana ye munda wede nebiyagi an riine ti kaaga, an'de:

⁴¹ "Kun ollo bee kune don okko maade Raa gen,

kun soodo gaggirgun wo kun di nokkido,

kono a lekkiyagin ette ni d'isa munda wede kun d'addira,

wo munda gen aame wenda y'un ruuta ton man,

kun k'amba ye*."»

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zan 1.20,26-27. † **13:32-33** 13.32-33 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ **13:34** 13.34 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 55.3. § **13:35** 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. * **13:41** 13.41 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5.

⁴² Aame Pool ti Barnabas an adfiya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, kane doŋ duuru an di'n tunde, an'de: «Soŋŋo a onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey ono eŋ me.» ⁴³ Aame ti ogiyo an ti tiipe man, doŋ baadan Yawudiyagi, ti doŋ Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddan Yawudiyagi an d'ottilso a Raa pây, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane geŋ an an di kazita ono Raa, wo an an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo doŋ Yawudiyagi ye

⁴⁴ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi t'iina man, doŋ baadan ti diine doŋ adda geeger gette an t'ugiye, an d'ollige ono Galmeega doŋ Pool ti Barnabas an kazita. ⁴⁵ Wo aame kane Yawudiyagi an wulle doŋ duuru geŋŋo man, kolbiso t'a jiire eedan, an d'iise kaldita Pool an'de, onami yi rootiyo geŋ lohito. ⁴⁶ Injino man Pool ti Barnabas an an di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite ono Raa me. Wo de kune kun ti-tuuge k'ollige k'ono Raa geŋ, aa kune batum kun dikke booro a eggun, lekkiyo ere ki daayum kun ki ti t'oona ye. Injino kaye ay d'ambe ki tukki doŋ Yawudiyagi ye, ⁴⁷ kono eŋŋo munda wede Galmeega y'ay ruute ay d'ise me, y'ede: "Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita d'wo pay, kono k'an d'etta t'uttiyo ere ki Raa bini d'angu siido pay[†]."»

⁴⁸ Aame kane doŋ Yawudiyagi ye an illiga ono geŋŋo man, an tamma Raa wo an di ruute, an'de: «Ono Galmeega eŋ unse baadan.» Wo kane doŋ pay Raa yi biire an t'oona lekkiyo ere ki daayum geŋ, an di ziipe addan a Isa. ⁴⁹ Injino man ono Galmeega a-tiipe adda siido gette pay. ⁵⁰ Wo kane Yawudiyagi geŋ an an t'elite ono a erayi doŋ sundan ti moolo wo an ottilso a Raa, ti doŋ deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite ono a doŋ duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siidadan an di'n ilmi. ⁵¹ Kane sire geŋ odde zoŋdan an an ti y' tuttige‡, wo an d'ingile ki geeger k'Ikoniyon. ⁵² Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siido Pizidi geŋ, an di lekkiyo addan ooniyo t'Unde Kamileŋ wo ulban unse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyon

¹ Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyon man, an d'ingile an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa geŋ, Yawudiyagi baadan ti doŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa. ² Wo de kane Yawudiyagi doŋ i-tuuge ki zaapu k'addan a Isa geŋ, an an t'elite ono a kane doŋ Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadan, an di kulkuwe ti kane zemba geŋŋo. ³ Wo ton man Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadan adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addan umbo kono Galmeega ti kane. Wo yoŋ y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldi k'armika ti suldi doŋ i ceeriyo eego, i-kaza onaman a urzi beeko Galmeega geŋ d'erec. ⁴ Kane doŋ geeger an t'ihinte omagi sire, doŋ soŋ a ita Yawudiyagi, wo doŋ soŋ a ita doŋ zina k'Isa. ⁵ Sar kane Yawudiyagi miibi ti doŋ Yawudiyagi ye wo ti deerizan, an di ruute an an d'ise ulsu a doŋ zina k'Isa, an ti'n kakkite ti monjali an ti'n t'ide. ⁶ Wo

[†] 13:47 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6. [‡] 13:51 13.51 Tottiso k'odde zoŋ: Geŋ i-kaza «oofibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iifiba sibe ti golladan, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

aame Pool kane ti Barnabas an illiga injkino man, an t'umbe an d'umbe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siido Likayuni, ti illiyagi donj i ti-duule. ⁷ Aame an ibeya a siido gettiyo man, angenno tonj an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siido Listire

⁸ A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zondfi unto t'ume an ti y'ehe too, kanj soo tonj umbo yi k'izire ye. ⁹ Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa man, yo wede genj yi d'ollige. Pool yi di y' wollyyo teben, man y'a zuune wede genj yi ziipe addi, yi dehu y'a utte t'eenizi me. ¹⁰ Injkino man Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor kanj ohire!» Wede y'a ilde k'awwa, y'a t'lhira, y'a iise sooru. ¹¹ Aame kane donj duuru an wulle munda wede Pool y'ize genno man, an d'iise dollite t'ono ki Likayuni, an'de: «Raayagi an t'umbo tukki duwo, an di-diigo diinayinj!» ¹² Injkino man Barnabas an i-d'ele suma ki raazanj Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazanj Ermes† kono yonj wede k'eesiyo k'ono. ¹³ Boy raayusu Zewus genj yonj a biza geeger. Injkino manj wede sedefe ki Zewus genj y'iide'nj, yi zidde bungari, y'an d'izite d'ogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza boy genno, kono yi dehu ti kane donj duuru genj an an d'ise sedefe akka Pool ti Barnabas. ¹⁴ Wo aame kane donj zina sire genj an illiga injkino man, addanj a k'ize unjse ye, kallaganj an di zittite, manj an d'ukke an t'iide diine donj duuru genno, an di dollite, an'de: ¹⁵ «Wayya, kune duwo enj, kun isiyo injkino mo'o me? Kaye minj duwo aa kune pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono longayi donj ki bita genj kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi donj adda pay. ¹⁶ Ti kaaga Raa y'an iili duwo adda siidiyagi pay, donj tuuku tonj an ad'diya urzizanj k'eedanj k'eedanj. ¹⁷ Wo tonj manj y'an di kaza daayum a duwo yonj Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi donj ki derku, kun d'aydu aame onniyo ti towwo manj. Eyee, yonj y'un d'eliyo omba baadanj wo addugunj y'un di'n onniyo t'unjuwo.» ¹⁸ Ti onamanj genno tonj, ti ooŋe baadanj Pool ti Barnabas an d'iine donj duuru an di'n lhira t'isiyo sedefe a kane me.

¹⁹ Sanj manj kane Yawudiyagi ti Antiyos siido Pizidi wo ti Ikonijonj an d'iina a Listire, an di'n irga donj duuru ki tukki kane. Injkino manj Pool an ti y' gikkite ti mongali ki towwadi, sanj an t'irga t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda. ²⁰ Wo kane sanalliyagi genj an di-t'ugiyi a eedi, sanj Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo manj ti Barnabas an d'ingile ki geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siido Siiri

²¹ Pool ti Barnabas an iiney a Derbe manj, an di gizite Rabila Majjaanawa wo donj baadanj an di ziipe addanj a Isa, an t'ize sanalliyagi. Sanj manj an digime k'adda geegiryagi ki Listire, Ikonijonj wo Antiyos siido Pizidi. ²² Adda geeger sonj an an d'eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addanj a Isa, an d'eesiyo: «In t'oono dabar baadanj doo minj, in t'etta ki Moziko Raa kollo.» ²³ Wo t'adda diine donj ogiyo ti suma k'Isa genj a ume sonj an di beeriyo donj dokkiyo dokkiyo, wo aame genj an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo ti tondiyo Raa, sanj kane zamba genj an i-di'n ele a bey Galmeege wede an ziipe addanj kono y'anni boohe.

* **14:12** 14.12 Suma Zewus: I-kaza mozigo raayagi ki donj Girek. † **14:12** 14.12 Suma Ermes: I-kaza wede zina raayagi ki donj Girek.

²⁴ Saŋ maŋ Pool ti Barnabas an d'ingile an di diipida ki Pizidi, an d'ingile ki siido Pampili. ²⁵ An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, saŋ maŋ an di-ŋiige ki biza bar ki geeger k'Atali. ²⁶ Tiŋ geŋ an di-gili adda tooke, an digimo ki Antiyos siido Siiri, ume wede ti poone zemba an an di'n ele kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo ankeŋ an ti diŋge. ²⁷ Aame an iiney a Antiyos maŋ, an di'n ugiye doŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ pay, wo an an t'iide taaya a munda wede Raa y'ize t'urzi kane, wo soŋ mummino Raa y'ize y'an t'ihina urzi a kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an ziipe addaŋ a Isa me. ²⁸ Aame geŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyto baadaŋ ti sanalliyagi me.

15

Ogiyo meeda a Zeruzalem

¹ I d'ede doŋ ede kane a siido Ziide, an d'ingile ki Antiyos an di dooyiso zemba, an'de: «Kune kun ki ti wilɗa ponde aa oogoro Muusa ti ki rootiyo ye maŋ, Raa y'un ki'n utta ye.» ² Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onamaŋ geŋ me, an di niikite baadaŋ ti kane me. Inŋkino maŋ an di dihe Pool ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti zemba ongo kono an di wollo ono geŋ ti doŋ zina k'Isa wo ti doŋ dokkiyo. ³ Inŋkino maŋ doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munda ki torguwadaŋ me, wo an di'n igibe an d'ingile. An di diipida ki siido Piniŋ wo ki siido Samari, a ume geŋ an an t'iide taaya mummino doŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa me, wo kane zemba pay geŋ addaŋ a ŋune t'unŋsuwo.

⁴ Aame kane an iiney Zeruzalem maŋ, doŋ ogiyo ti suma k'Isa, doŋ zina k'Isa wo doŋ dokkiyo pay geŋ, an di'n ziida bey sire. Wo Pool ti Barnabas an an t'iide taaya a sulɗi doŋ pay Raa y'ize t'urzi kane. ⁵ Wo doŋ ede ti diine Pariziyen doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an t'iiiziga an d'iise rootiyo, an'de: «Doŋ Yawudiyagi ye an ziipe addaŋ a Isa geŋ i dehu an di walɗa ponde, wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»

⁶ Inŋkino maŋ kane doŋ zina k'Isa ti doŋ dokkiyo an t'ugiyee kono an di wolle urzi k'ono geŋno. ⁷ Aame an niikite kee maŋ, Piyer y'a t'iiiziga y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuŋ, kun suune nuŋ Raa yi ni biire ti diine kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa a doŋ Yawudiyagi ye, kono ono eŋ an di'n olliga wo an zaape addaŋ a Isa. ⁸ Wo yo Raa yoŋ wede yi suune adde d'uwu pay, geŋ y'an di gize kono kane toŋ yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamileŋ aa y'in ele a kine kay. ⁹ Raa y'inni wollioyo kine ti kane pay miŋ kaŋ soo: kono kane an ziipe addaŋ a Isa, Raa yi'n ize addaŋ kamileŋ a daanadi me. ¹⁰ Wo ankeŋ moo me kun dehu kun di lette adde Raa, kun an di zaape attidi ki daaniya k'oogoro Muusa a ekki sanalliyagi k'Isa me, attidi wede moŋgidagiŋ toŋ an k'iine sarkiya ye, wo kine toŋ maŋ in k'aane ye kay? ¹¹ Aha, i k'ise ye inŋkino me. In ambo miŋ t'urzi beeko ere ki Galmeega Isa kine Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane toŋ inŋkino paŋ.»

¹² Aame kane doŋ duuru pay geŋ an illiga inŋkino maŋ, an d'inda kuy, wo an d'ollige Pool ti Barnabas an t'owwo taaya a sulɗi k'armika ti sulɗi doŋ i ceeriyo eego Raa y'ize t'urzi kane a diine doŋ Yawudiyagi ye.

¹³ Aame onamaŋ i diŋge maŋ, Zak y'a iise rootiyo, y'ede: «Zemba ki nuŋ, kun ollo kay! ¹⁴ Simo y'in ruute mummino t'ume k'eesiyo Raa y'a buuhe doŋ Yawudiyagi ye me, kono yi-beere ti diine kane an t'ise doŋ ti suma yode. ¹⁵ Wo ono nebiyagi toŋ a-t'iide a sulɗi geŋno, kono ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

16 “Galmeega y’ede: Saŋ maŋ nuŋ n’a kimo n’a y’ooziga boy Dawut wede iire me,

suldi pay i litte geŋ n’an okkima n’a y’ooziga a umayi.

17 Inkiŋo maŋ doŋ pay ti doolo toŋ an di deha nuŋ Galmeega, eyye ita doŋ siido pay ni wiiko an t’isa doŋzó.

Enno ono doŋ Galmeega yi ruute me.

18 Suldi geŋ yon y’an ti’n gize t’ume ti kaaga too *.”

19 Zak y’a ruute sey, y’ede: «Enno munda wede ni wolliyó beehiye me, in an ki t’ise ye mukkolo morkiye a kane doŋ Yawudiyagi ye i-gime ki tukki Raa. 20 Wo in an raanŋa mattup kono in an di roote, an k’aadi ye sey wede an eliyó sedefe a longayi me, kono a daana Raa yon ganigi, bholiyó toŋ ulu an d’ooli, an k’aadi ye sey wede ki seysu inda puuzadi ti k’udde ye me, ise puuzo toŋ ulu an k’oomi ye. 21 In an raanŋa inkiŋo kono ti kaagine duwo an kazita urzi k’oogoro Muusa adda geegiryagi pay, wo an gariyta adda boydi doŋ in di dooyiso a onniytagi doŋ ki puukiyadin me.»

Mattup a zemba doŋ Yawudiyagi ye

22 Inkiŋo maŋ doŋ zina k’Isa, doŋ dokkiyo ti doŋ pay ogiyso ti suma k’Isa, kaŋ soo an di biire ti diinayan duwo an ti’n t’igibe a ita Pool ti Barnabas ki Antiyos siido Siiri. Maŋ an t’iidiba Ziid sundi soo Barsabas, wo Silas, kane geŋ doŋ suma, zemba pay an’ni suune. 23 An an d’ele mattup gette a beezan, wo adda mattup an riŋe, an’de:

«Kaye doŋ zina k’Isa, doŋ dokkiyo ti zemba pay ay un t’ize toose a kune zemba doŋ Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k’Antiyos, a siido Siiri wo a siido Silisi. 24 Ay illiga doŋ ede ti diinayey, an t’iide di kune. Kane doŋ geŋ an un ti-digge eggun te, wo an un di’n ele adda k’elkiso ti onaman geŋ me, biza k’ulbugun a-gime. Wo de kaye ay an ki ruute ye an d’ise inkiŋo me.

25 Inkiŋo maŋ kaye pay ay di ruute kaŋ soo ay biire duwo ay di’n t’igibe ki tukki kune a ita zemba doŋ ki geyyiso Barnabas ti Pool, 26 kane doŋ ele tuddan k’unto toŋ maŋ kono an daaniya suma Galmeegin Isa Almasi. 27 Inkiŋo ay un t’igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti bizaŋ munda wede ay un riŋe adda mattup ette. 28 Geŋ inkiŋo t’urzi k’Unde Kamilen, kaye batum ay un ki zaape attidi ti doolo ye, wo kun daano munda wede ay un riŋe adda mattup: 29 Sey wede an eliyó sedefe a longayi kun aadi ye, puuzo toŋ ulu kun oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k’udde ye kun aadi ye, ise bholiyó toŋ ulu kun d’ooli. Aame suldi pay geŋ kun iila maŋ, a kune beehiye. Kaye zembagun a enno ay un t’ize toose baadan.»

30 Mattup gette an an d’ele a doŋ an biire, maŋ kane an d’ingile ki Antiyos. An iiney maŋ an di’n ugiye doŋ i ziipe addan a Isa geŋ pay, mattup gette an an d’ele. 31 Aame mattup gette an ti gire maŋ, onamtu geŋ zemba an d’eele kooke wo ulban an t’ize unse baadan. 32 Ziid ti Silas geŋ kane nebiyagi, a zemba an an d’eele kooke t’urzi baadan kono an di koone zakidi a urzi zaapu k’addan a Isa. 33 An di likke onniyto baadan angen me, saŋ maŋ zemba an di’n igibo wo an di ruute, an’de: «Kun dikama ti toose k’ume doŋ un igibo me.» [34 Wo Silas geŋ i-di t’ize unse, y’a lekke me.] 35 Aame geŋ Pool ti Barnabas an d’uupo a Antiyos, ti zemba baadan ongo an di dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi k’ono Galmeega.

Áhuntu ki Pool ti Barnabas

* 15:18 15.18 Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

³⁶ Onniyto miibi k'ita maŋ Pool yi di ruute Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo zemba adda geegiryagi pay d'oj in an gizito ono Galmeega, an isiyo mummino koo maŋ a urzi Raazaŋ me.» ³⁷ Barnabas yi dehu y'a di waake Zaŋ wede sundi soo Markus ti kane. ³⁸ Wo d'e ki Pool maŋ yi ki dehu Zaŋ yi k'ette ye ti kane me, kono yonj ti siido Pampili y'an di'n iilo, a naabadaŋ y'an ki'n nuugo ye. ³⁹ A ume geŋ niikiytadaŋ t'a guune zakidfi, injino an a-t'ihinte. Barnabas y'a wiike Markus an di-gili adda tooke, an d'ingile ki siido Siipire. ⁴⁰ Wo Pool y'a-wiike Silas, maŋ zemba an tunde Galmeega kono beekadi t'a koone kane, saŋ an d'ingile. ⁴¹ Pool y'an izire siido Siiri ti Silisi pay, y'an d'eeliyo kooke a d'oj ogiysito ti suma k'Isa a ume tuuku tonj maŋ.

16

Pool y'a-ti wiike Timote ti kane

¹ Saŋ maŋ Pool y'a t'iide Derbe wo soŋ ki Listire. A ume geŋ i d'ede sanallusu k'Isa sundi Timote, meedi tod'te Yawudowo ti ziipe addutu a Isa, wo meegi yonj Girek. ² Yo Timote zemba d'oj i lekkiyo a Listire ti Ikoniyoŋ an yi tamma. ³ Pool yi dehu y'a ti y' waake ti yode. Injino maŋ yi di wilda ponde kono Yawudiyagi d'oj i lekkiyo a siidiyagi geŋno geŋ an zuune pay meegi yonj Girek me. ⁴ Aame Timote yi-ti wilda ponde maŋ, an d'ettiyo geeger ti geeger, an an di kazita a zemba d'oj i ziipe addaŋ a Isa, munda wede kane d'oj zina k'Isa ti d'oj dokkiyo a Zeruzalem an dihe, wo kane an an di rootiyo an d'ozire eego a munda geŋ me. ⁵ Wo kane d'oj ogiysito ti suma k'Isa geŋ an d'oonyo toogo baadaŋ a urzi zaapu k'adde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an d'aagulu k'aagulu.

Pool i iide munda aa suniye

⁶ Saŋ maŋ tinj geŋ an dehu an t'ette ki siido k'Aazi an kizitey ono Raa, miŋ Unde Kamileŋ t'an t'iigire k'ettiyo me. Injino an d'ingile, an di diipida siido Pirizi ti Galat. ⁷ Aame an iiney gopponj ti siido Mizi maŋ, an dehu an t'ette siido Bitini, wo ki ume geŋno tonj Unde k'Isa t'an di-tuuge k'ettiyo me. ⁸ Injino maŋ siido Mizi an ti diipida, an d'ingile ki biza bar ki geeger Tirowas. ⁹ An di-diige an geŋno, a diddo maŋ Pool i-d'iide munda aa suniye, yi wollioyio wedusu ti siido Maseduwan yi t'ihira a daanadi wo yi di y' tondiyo t'obe bey, y'ede: «Ki ti doopidi t'enno ki siido Maseduwan, k'ay di-noogey kotok!» ¹⁰ Aame Pool yi wulle munda wede i-iide aa suniye geŋno maŋ, kesiko kaye* ay dihe urzi k'ettiyo ki Maseduwan kono kaye ay zuune Raa y'ayni waaku ay di kizitey Rabila Majjaanawa a d'oj siido gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

¹¹ Ti Tirowas geŋ ay d'uune tooke ay di-gili, ay d'ingile d'elele ki siido ere a diine k'ahu sundutu Samotiras, wo soggo maŋ ay d'iiney a biza bar ki geeger Nayapoli. ¹² Ti Nayapoli ay d'ingile ki Pilip, tod'te geeger meeda ki siido Maseduwan, d'oj Romenj baadaŋ an lekkiyo adda. Adda geeger gette ay di likke onniyto. ¹³ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ t'adda geeger ay t'udde, ay d'ingile biza k'ooye, ay elkiyo ay t'ooney ume Yawudiyagi ge d'ogiyso ki tondiyo Raa. A ume geŋ ay d'uuney erayi an t'ugiye, kaye tonj ay di gundite ti kane wo ay an di gizite ono Raa. ¹⁴ Erewo

* **16:10** 16.10 A ume wede Lik yi riŋe kaye kaye geŋ, i-kaza yode tonj adda.

soo ti diinayanj sundutú Lidi, tod'te ti geeger Tiyatir, tod' t'isiyo suuk ki juwa zooyatú ooŋe wo tod' t'ottilso a Raa. T'ay di'n ollige kodec kodec wo Galmeege yi-d'ize adda k'addutú, ono Pool geŋ itadanj t'anni zuune, t'a ziipe addutú a Isa. ¹⁵ Saŋ tod' t'a-zuyye batem ti doŋ boytú pay, maŋ t'ay di'n wiike kino, t'ede: «Aame kun zuune nuŋ ni ziipe addó a Galmeege ki kotto maŋ, kun t'edi kun lekka di nuuno.» Wo tod' t'a ziiɗa zakidí, ay d'iyye.

Pool ti Silas adda danggay a Pilip

¹⁶ Onniyo soo ay t'ette k'ume tondiyo Raa maŋ, i d'ede uto koŋso bulowo t'ay di'n uuna, tode gette i-d'ede siitan ettú ti di kazita suldí doŋ etto. A munda wede t'an oodíbe ita a ɗuwo geŋ, galmaawutú an d'ooniyo soŋko baadanj. ¹⁷ T'a iise daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo ti golla awwa, ti d'eesiyo: «Doŋ eŋ kane doŋ naabo ki Raa goolé a jiiire pay! An un kaza urzi wede Raa yi dehu y'un di'n utte.» ¹⁸ Onniyo baadanj tod'tiŋ a ita kane, maŋ onniyo soo Pool addi a-tiire, y'a-gime k'ita wo yi-di ruute a siitan ere a ekki erewo gette, y'ede: «Ti suma ere k'Isa Almasi ni di rooto, mi t'adfo t'ekk'erewo te!» A kaamiki siitan t'a t'udfe t'ekk'erewo te. ¹⁹ Aame galmaawutú an woliyo munda wede an ziipe elkiyadanj ekki tode an k'ooniyo ye baa maŋ, an ti'n zidfe Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere doŋ duuru a ɗaana doŋ booro. ²⁰ An d'an t'iide k'ume doŋ deero booro Romenj, an di ruute, an'de: «Kane ɗuwo eŋ Yawudiyagi wo an ti lettiyo siifadey. ²¹ An dooyiso urzi k'oogiradanj, suldí doŋ kaye Romenj ay k'ede urzi ay ki d'oyye, ay ki daane ye.»

²² Wo kane doŋ duuru pay i t'ugiye geŋ an d'iizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane deero booro Romenj an an di ruute, an'de: «Kallaganj kun t'odɗiwo wo kun'ni kosso ti karre.» ²³ Aame an ti'n girpipe maŋ, an di'n ibi danggay, wo an i-di ruute a wede boohiyo doŋ danggay, an'de: «Doŋ eŋ ki'ni booho koduwo.» ²⁴ Aame wede boohiyo an i ti ruute inŋkino maŋ, kane geŋ y'an d'an t'iide k'adda danggay ere k'adda wo zoŋɗan yi-t'ele adda poole.

Wede boohiyo doŋ danggay yi ziipe addi a Isa

²⁵ A didfo meeda maŋ Pool ti Silas an tondiyo Raa, an d'oro an tamma Raa, wo doŋ danggay ti doolo an di'n ollige. ²⁶ A kaamiki, siidfo t'a iise ɗonɗirso, mongali doŋ k'eesiyo boy danggay a ɗunɗire, wo boha bindfani pay toŋ a kaamiki a t'ihinte waŋ waŋ, wo zinziiri a zoŋ doŋ danggay pay a-dimbe. ²⁷ Maŋ wede boohiyo geŋ y'a iddira, y'a t'inne, yi woliyo boha ohinte waŋ waŋ, y'elkiyo doŋ danggay an t'umbe. Inŋkino maŋ y'aa t'iidiba seebir, yi dehu y'a-kiira tuddi. ²⁸ Wo Pool y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ay! K'oolo, ki k'iira tuddá ye. Kaye pay ede.» ²⁹ Inŋkino maŋ wede geŋ y'a tunde, y'ede: «Kun oo k'eeli bingé do.» An i eelo maŋ, kesiko yi-t'iide k'adda, yi ɗonɗirso burbur, y'a iire a zoŋ ki Pool ti Silas. ³⁰ Saŋ maŋ t'adda danggay y'an di'n uɗfe wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'ŋ, n'aase mummino n'a t'oone uttiyo te?» ³¹ Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo adda a Galmeege Isa wo k'a t'oona uttiyo, kee ti doŋ boozá pay.» ³² Maŋ an i-di gizite ono Galmeege a yode wo a doŋ adda boozí pay. ³³ A peedfo gettiyo batum a didfo meeda, wede boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile kundayzanj, maŋ a kaamiki an ti y' zuyye batem, yode ti doŋ adda boozí pay. ³⁴ Saŋ maŋ Pool ti Silas y'an d'an d'aaha boozí y'an d'eele ombo, wo yoŋ ulbí unse baadanj ti doŋ boozí pay kono an ziipe addanj a Raa.

³⁵ Wo aame ume i t'umpile man, deero booro Romeŋ an d'igibo guumiyagi an i-di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti dangay k'an adde Pool ti Silas me.» ³⁶ Man wede boohiyo y'a iide yi di ruute a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo an'de, n'un ti'n addo. Anken kun t'addo, kun engilo ti toose.» ³⁷ Wo Pool y'an di ruute guumiyagi, y'ede: «An ay di'n gusse a daana duwo pay daa k'ollige k'onamey min, para man kaye ŋ doŋ ti siido Romeŋ. An ay di'n ibi dangay, wo anken an dehu an ay d'eeze kan ombide man, i k'ise ye. Inkin man edi kane batum an ay di'n adfa.» ³⁸ Man guumiyagi an iide'ŋ, an an di ruute a deero booro inkin. Aame an zuune kacŋ Pool ti Silas kane doŋ ti siido Romeŋ too man, orgiso t'anni ziida. ³⁹ Inkin kane batum an d'iide an an t'ize tambobino, man ti dangay an di'n udfde wo an an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'addo.» ⁴⁰ Aame ti dangay an t'udfde man, Pool ti Silas an t'iide ki boy Lidi, a ume geŋ an ti'n wulle zemba doŋ i ziipe addan a Isa wo an an d'eele kooke, san an t'iiziga an d'ingile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

¹ Pool ti Silas an ingile ti geeger Pilip man, an t'udfde ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Man an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume geŋ i d'ede boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ² Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda boy genno. Adda suuk adfo geŋ a onniyo ere ki puukiyi Yawudiyagi man, an di niikutu ti kane doŋ adda a urzi k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. ³ Pool y'an di kazita y'an di sekiŋo kereŋ, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-balda ti diine doŋ unto me. Wo Almasi Raa yi biire geŋ, yoŋ Isa wede n'un kazita.» ⁴ I d'ede Yawudiyagi ongo ono geŋ an'ni ziida, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo doŋ Girek baadan an ottilso a Raa, ti erayi baadan doŋ sundan ti moolo toŋ man, an a-t'iide ti kane.

⁵ Wo de kane Yawudiyagi doŋ i ki ziipe addan a Isa ye, an di gulbike baadan. Inkin man an iide'ŋ an di wiiko doŋ bita i d'erilsito a urziyagi geŋ, an d'iide baadan, an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. San an t'iide ki boy Zason kono Pool ti Silas an ti'n sedde, an an di'n t'ette ki daana doŋ duuru. ⁶ Wo de an ki'n uune ye, inkin man an di ziida Zason ti zemba miibi doŋ i ziipe addan a Isa. An d'an t'iide daana doŋ deero ki geeger, wo an d'iise dollite, an'de: «Kane duwo en doŋ duniya pay an ti'n digge, anken an iina di kine! ⁷ Zason y'a ti'n ziida di yode, wo kane doŋ pay geŋ an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo goole ki Romeŋ ye, an'de i d'ede mozigo goole ti doolo ede, sundi Isa.» ⁸ Aame doŋ duuru ti doŋ deero ki geeger an illiga ono genno man, addan a litte. ⁹ Inkin man kane doŋ deero geŋ an di tunde munda, man Zason ti zemba ongo an d'iidi beezan an an d'ele doo min, an an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

¹⁰ A didfo man kesiko zemba an di'n unzile Pool ti Silas me, an d'ingile ki geeger Beere. Aame an iiney man an t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ Kane Yawudiyagi doŋ a Beere geŋ elkisadan ede a jiiire doŋ a Tessaloni, an d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu an di suune ono Pool yi rootiyo geŋ d'erec kunuŋ, mummino me. ¹² Doŋ baadan ti diinayan an di ziipe addan a Isa, wo erayi doŋ Girek sundan ti moolo ti kuuli baadan pay, an di ziipe addan a Isa.

13 Wo d'e aame Yawudiyagi don ki Tessaloni an illiga Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere man, an d'iido an an t'elite ono a don duuru, an d'iise tarkuuse angenno ton man. 14 Kesiko zemba don i ziipe addan a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere. 15 Zemba don iide agisa ki Pool gen, an aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an iiney man, y'an di ruute a don k'agisadi, y'ede: «Aame kun ti gima man, kun an di rootoy an kan Silas ti Timote gen, kesiko an di'n t'oona a enno.» Man kane an di-gime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

16 Aame Pool yi delliyo Silas ti Timote a Aten gen, yi woliyo man geeger gette i t'uune ti longayi danjal, man i ki d'ize unse ye, addi a litte. 17 Injino man yi d'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti Yawudiyagi wo ti don Yawudiyagi ye an ottilso a Raa. Wo a bere don duuru ton, an di niikiyto daayum ti duwo don i lekkiyo angenno. 18 A ume gen i d'ede don ede kane don suuniyo k'ono, ongo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundi Epikuris*, ongo a ita wede suuniyo k'ono sundi Zeno†, an di niikiyto ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldiyadi. Aame duwo an illiga injino man, don ongo an di ruute, an'de: «Yi bakkiya ton moo me?» Wo don ongo an'de: «Yi kazita ono raayagi don a siido kine ye.» 19 Injino man an ti y' wiike an di-t'iide k'ekki mokololo ere daayum don deero siido an towwo onaman, wo an di ruute, an'de: «Urzi k'onama ki dooyiso aware en, kaye ay di suune itadan ko? 20 Kee k'ay kazita suldi don ay ki'n suune ye, wo anken ay dehu ay di suune koduwo i-kaza munda me.» 21 An rootiyo injino kono don geeger ta'aten pay ti torgagi don i lekkiyo adda siido ton, an lekkiyo ti towwo taaya danjal wo a ollige ki rabila ere aware.

22 Injino man Pool y'a t'iiziga a daana deero don siido, wo y'an di ruute y'ede: «Kune don geeger k'Aten no, a suldi pay gen ni woliyo man kun seedu zakidi min a urzi raayagun. 23 Aame ni sooru adda geegirgun ette ni woliyo suldi baadan aa raayagun don kun d'ottilso eego, wo ni wulle ume sedeke soo gen raaniya eego n: "Ki raayusu wede in ki y' suune ye." Injino man kun ollo, nun n'un di kaza ono ki raayusu wede kun i-d'ottilso wo kun ki y' suune ye enno. 24 Raa wede ikkima duniya ti suldi pay don adda gen, yon Galmeega ki kandaane ti siido. Yon yi ki lekkiyo ye adda boydi don duwo an okkime ti beezan me. 25 Wo yi ki dehu duwo an i gi di naabe do ye, yon munda tuuku ton yi ki dehu ye, kono yode danjal wede in eliyi puukiyo ere in di lekkiyo ti suldi don pay me.

26 Wo yon Raa yi d'ikkima wedusu soo, wo t'urzi yode gen ita duwo pay ette t'a iido kono an di lekke a siido pay. Ozzine y'a ti y' dikkida, wo y'an t'ihinte yirwagi ki siidiyagi don an di lekka. 27 Raa y'ize injino kono duwo an di y' dehe, kan totirso ton man an di y' t'oone, kono gen ki kotto yon dokki ye ti wede tuuku ti diinayin me. 28 Gen ono en in suune: "T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo in di lekkiyo‡." Aakede don suuniyo k'ono ongo ti diinagun ton an'de:

* **17:18** 17.18 Epikuris: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha botto, a itadi sanalliyagi baadan. Kane a lekkiyadan dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munda wede ettiyo a morkiye genno i dokkiyo duniya me. † **17:18** 17.18 Zeno: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha botto. ‡ **17:28** 17.28 Ono en i'ni ruute n wede i-d'ede ooro adda k'addi, yon Girek sundi Epimenid.

“Kine in iido ti Raaᓈ.”

²⁹ Injino aa kine in iido ti Raa geŋ, in ki d’elke Raa aa yon longusu wede duwo an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki monjali ti tirfikadan geŋno ye. ³⁰ Aha injino ye, ti kaaga duwo Raa an ki y’ suune ye, wo y’a dihe yi-ki ti’n t’ele dangay ye. Wo ankeŋ yi waaku duwo pay t’ume tuuku ton maŋ an di-kime lekkiyadan. ³¹ Geŋ Raa yi biire onniyo soo y’a-dekka booro a doŋ duniya pay, wo y’isiyo injino t’urzi wede ede yi biire a dekka booro ere ki diine me. Yon geŋ wede y’a ti y’ bilde ti diine doŋ unto, geŋ munda wede i-kaza yode geŋ wede Raa yi y’ biire.»

³² Aame doŋ i t’ugiye geŋ an illiga Pool yi ruute a urzi k’unto ti baldiya maŋ, doŋ ongo an d’iise okko maadayi wo doŋ ongo an i di ruute, an’de: «Kaye ay dehu sonŋo maŋ onamaŋ geŋ ay di’n olliga ki koduwo kollo.»

³³ Injino maŋ Pool doŋ i t’ugiye yi’n iili, y’a ingile. ³⁴ Wo doŋ ongo an aa t’iide ti yode, an di ziipe addaŋ a Isa. Ti diinayan Denis, yon wede ti diine deero siido, wo erewo sundutu Damaris, wo doŋ ti doolo ton ede.

18

Pool yo a geeger Korent

¹ Saŋ maŋ Pool ti Aten y’a t’iiziga, y’a t’iide geeger Korent. ² A Korent geŋ yi d’uune Yawudusu sundi Akilas an y’ehe a siido Pontus, wo y’aaniya ti siido k’Itali kane ti eddi sundutu Pirsil, kono Kilood mozigo goole ki Romen y’i d’ize oogoro a Yawudiyagi pay an t’adde ti geeger Room te. Maŋ Pool y’a-ti giyye ti kane. ³ Wo yon naabadi aa ki Akilas geŋ, yi lekkiyo ti kane an di naabiya yeppiyo tanda ki bindani ti kane kaŋ soo. ⁴ Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Pool yi-t’ettiyo yi kazita adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti Yawudiyagi wo ti doŋ Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k’ono Raa.

⁵ Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan maŋ, Pool y’a iili peedadi pay a kazita k’ono Raa, y’an di kazita a Yawudiyagi, y’ede Isa yon Almasi Raa yi biire. ⁶ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, an d’iise kalditadi. Injino maŋ Pool y’a-rittige kallagi wo y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ sibe ti gollado ni ti y’ dikke puuzagun t’oopa a eggun, nuŋ adda ye. Ti anki en nuŋ ni t’ette ki tukki doŋ Yawudiyagi ye.» ⁷ Maŋ Pool ti ume geŋ y’a t’udde, y’a t’iide di wede sundi Titiyus Zistus, yon geŋ y’ottilso a Raa, boozí ita waaya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me. ⁸ Aame geŋ goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundi Kirisipus, y’a ziipe addi a Galmeega ti doŋ boozí pay. Doŋ geeger Korent doŋ illiga ono Pool ton, baadan an di ziipe addaŋ a Isa wo an di zuyye batem.

⁹ Onniyo soo a diddo maŋ Pool i-d’iido munda aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y’ede: «Kee k’orgide ye a doŋ en me, ki kazita ono Raa me k’anniga ye. ¹⁰ Nuŋ ti kee, wenda soo ton y’a-ga da botta ye k’isiyo k’ulsu me, kono adda geeger ette nuŋ doŋzón baadan.» ¹¹ Injino maŋ Pool y’a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y’a duuyite ono Raa a doŋ pay.

Pool a daana goole siido Galiyon

¹² Aame Galiyon yon Romen goole siido ki Akayi geŋ, kane Yawudiyagi an di gitte onamaŋ kaŋ soo an di seeda Pool. An yi ziida maŋ, an di-t’iide k’ume deero booro, ¹³ wo an di ruute, an’de: «Wede en yi ti’n argu duwo

an d'ottile a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.» ¹⁴ Para 'ŋ Pool yi dehu y'a t'ihina bizi y'a roote, miŋ Galiyoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede eŋ y'ize munda wede ulsu, koo ise yi ti daggiya d'uwu maŋ, kesiko booro n'un t'ise. ¹⁵ Wo de kun niikiyto a urzi dooyiso, a sumbiyagi d'uwu wo a urzi k'oogiragun maŋ, geŋ a wollo kune baa, nuŋ ni k'aane ni ki koone booro ki suldi geŋŋo ye.» ¹⁶ Wo t'ume booro Galiyoŋ y'an di'n igibe. ¹⁷ Inkiŋo maŋ kane doŋ duuru geŋ, goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundi Susten, an di y' ziida, an di y' gusse a daana doŋ booro, wo de Galiyoŋ y'a t'iidiba eedi.

Kama ki Pool k'Antiyos siido Siiri

¹⁸ Pool y'a likke onniyto baadaŋ sey a Korent me, saŋ zemba yi'n iili, y'a t'iide biza bar ki geeger Saŋkire, an a-giyye ti Pirisil wo Akilas. A ume geŋ eedi y'a-guuke, kono yi ruute yi-d'isa munda a Raa wo aŋkeŋ y'a ti diŋge baa*. Saŋ an di-gili adda tooke, an d'eŋgile ki siido Siiri. ¹⁹ An iiney a geeger k'Epez maŋ, Pirisil ti Akilas Pool yi'n iili aŋgeŋŋo, wo yoŋ y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti kane Yawudiyagi. ²⁰ Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, miŋ yoŋ y'ede: «Aha, nuŋ ni ki lekka ye.» ²¹ Wo y'an di'n iili, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu maŋ, saŋ n'a kimo.» Wo y'a iŋgile k'Epez ti tooke. ²² Aame Pool y'iiney a geeger Sezare maŋ, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso doŋ ogiyo ti suma k'Isa, saŋ y'a-d'iige ki geeger k'Antiyos siido Siiri. ²³ A Antiyos yi likke onniyto miibi, saŋ y'a-gime yi t'udde ti siido Galat, y'a t'uukey siido Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

²⁴ A ume geŋ i d'ede Yawudusu sundi Apolos, yoŋ an y'ehe a geeger k'Alezandiri, y'a iina Epez. Yoŋ ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koduwo wo yi rootiyo beehiye. ²⁵ A urzi Galmeega geŋ d'uwu an yi duuye baadaŋ, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti derec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zan danŋal. ²⁶ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me. Wo aame Pirisil ti Akilas an y'illiga maŋ, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koduwo derec ki Raa te. ²⁷ Saŋ maŋ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siido k'Akayi, iŋkiŋo maŋ zemba an i-d'eele kooke, wo an an di riije mattup a sanalliyagi k'Isa a siido k'Akayi kono an di y' seeda bey sire. Aame y'iiney a ummey maŋ, an t'ize beehiye baadaŋ a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me. ²⁸ Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an di gize kereŋ t'urzi k'ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa: Isa yoŋ Almasi Raa yi biire. Inkiŋo maŋ a elkisadaŋ gette y'an di ruute a daana d'uwu pay, y'ede: «Kune kun digge.»

19

Kama ki Pool ki Epez

¹ Aame Apolos yo a Korent geŋ, Pool yi-t'udde ti siido k'Aazi ere adda moŋgali, y'a iiney Epez. Aŋgeŋ an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa oŋgoŋ, ² wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe addugun a Isa geŋ, Unde Kamileŋ kun uune deŋ ko?» Maŋ kane an di'n gime onami, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamileŋ ede toŋ maŋ.» ³ Inkiŋo maŋ Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onami,

* **18:18** 18.18 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

an'de: «Ay uune suyyiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zan.» ⁴ Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zan yi zuyye batem don k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadan, wo soŋ y'an di rootiyo an zaapo addan a wede etto k'itadi, yoŋ Isa.» ⁵ Aame an illiga inŋino maŋ, an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa. ⁶ Pool y'an di ziipe bey a eedan, wo an d'uune Unde Kamilen. Inŋino maŋ an d'iise orbe t'ono don doolo, wo an di rootiyto ono don Raa y'igibo. ⁷ Kane pay don i zuyye batem geŋ kuuli suma koomat makumu sire.

⁸ Adda tere ado geŋ, daayum Pool yi-t'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi geŋno don i y'ollige me. ⁹ Wo de Yawudiyagi ongo an ki dehu an ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addan a Isa me, a dooyisadi ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a daana duwo pay. Inŋino maŋ Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda boy ki lokkon ki wede soo sundi Tiranus. ¹⁰ Geŋ y'anni duuye ozzine sire, inŋino maŋ kane pay don siido k'Aazi, Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye, an d'illiga ono Galmeega me.

Inŋi Seba kane sarat

¹¹ Raa yi d'isiyo suldi k'armika don k'a seeda giggira t'urzi Pool. ¹² Inŋino maŋ an d'ambu kalle koo ise buude koo maŋ i butte tukki Pool, saŋ an'tiyo an an bottiyo a tukki don k'eeni, maŋ kane geŋ an d'ooniyo bee, wo kane siitandani ton an t'addiya ti eedan me. ¹³ A ume geŋ i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindan an d'ettiyo ume ti ume, an di lommitte siitandani ti tukki don k'eeni. Inŋino an di'n niime lommitte ti suma Galmeega Isa pay, a siitandani wede tuuku ton yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yi-kazita, ni rootiyo kun t'addo!» ¹⁴ Don isiyo inŋino geŋ kane inŋi sarat ki Seba, yoŋ Yawudusu ti diine deero don sedefe. ¹⁵ Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y' suune, wo Pool ton ni y' suune, wo de kune miŋ kune an wee wee?» ¹⁶ Wo wede i-d'ede siitan a eedi geŋ y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yoŋ yi jiire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontiliŋ t'adda boozí me, tuddan kundayi jerem. ¹⁷ A munda wede ize geŋ, don pay k'Epez, Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye an illiga maŋ, orgiso t'anni ziiida pay wo an d'imme gooliko ere ki suma Galmeega Isa. ¹⁸ Don baadan ti diine don i ziipe addan a Isa an d'ettiyo an t'oofibe addan, wo an tondiyo tambobino a daana duwo pay a oldikadan ere an ize gette. ¹⁹ Wo ti diine don i sokiyo d'indoriyo geŋ, don baadan an di ziki mattupiyagi ki d'indoriyagan, an t'igge a daana duwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi geŋ suma tamma dupu ada paat*. ²⁰ Geŋ inŋino ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo daana ki daana ti toogo ere i ceeriyo baadan.

Tarkuuse baadan a Epez

²¹ Aame suldi geŋ i t'ingile maŋ, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a adfe ti siido Maseduwan, y'a tookey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem maŋ, i dehu n'a aaney a geeger Room pay.» ²² Inŋino maŋ yi d'igibe ki daanadi don noogiyadi sire, Timote ti Erasta an d'ingile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyo miibi a siido k'Aazi me.

* **19:19** 19.19 Anki tamma dupu ada paat i-kaza soŋko ŋoŋo ŋoŋo, suma soŋko naabo ki don meeda uto adda pife adde k'ozzine.

²³ Aame geŋ d'ɔŋ k'Epez an d'iiziga tarkuuse baadaŋ ki kulkuwo a urzi Galmeegea. ²⁴ A ume geŋ i d'ede wede sundi Demetirus, yon wede naabo maala yi d'okkimte boydi sunni sunni ki maala gurus, i deeyiso boy wede goole ki raayawa sundutu Artemis[†], d'ɔŋ pay an d'ottilso. Injino maŋ Demetirus ti d'ɔŋ naabadi an d'ooniyo soŋko baadaŋ ti naabadaŋ gette. ²⁵ Onniyo soo y'an ugiye d'ɔŋ naabadi ti d'ɔŋ an naabiya kaŋ soo geŋ, y'an di ruute, y'ede: «Laŋziyagi ki nuŋ, kun suune kine in t'ize d'ɔŋ bey miŋ ti naabadiŋ ettiyo. ²⁶ Wo ankeŋ kun ollige wo kun woliyo munda wede isiyo eŋ me. Yo Pool geŋ d'ɔŋ baadaŋ yi'n ti'n kama k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: "Raayagi d'ɔŋ duwo an okkime ti beezan geŋ, kane raayagi ye." Y'isiyo injino a enno danjal ye, wo a omagi baadaŋ ki siido k'Aazi pay. ²⁷ Naabo yode gette t'iida ki daana maŋ, duwo an di-kiigira naabadiŋ te, wo naabo kine danjal ye, an di kiigira boy raayawa ere meeda sundutu Artemis, a t'isa aa munda ki bita. Injino maŋ meedikatu t'a dagga, tod'te raayawa ere duwo pay adda siido k'Aazi an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

²⁸ Aame kane d'ɔŋ naabo pay an illiga ono d'ɔŋ Demetirus yi ruute geŋno maŋ, an di kulkuwe, an d'iise d'ollite, an'de: «Raayawa Artemis ki d'ɔŋ k'Epez, tod'te meeda!» ²⁹ Tan boolon maŋ d'ɔŋ duuru eedaŋ t'a iide, kane d'ɔŋ geeger pay geŋ an di gulkuwe, wo an ti'n zidde Gayus ti Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido ti Pool kaŋ soo. An d'an t'iide ki bere d'ɔŋ duuru[‡]. ³⁰ Injino maŋ Pool yi dehu y'a ette ki daana d'ɔŋ duuru y'a rootey ono, wo kane sanalliyagi k'Isa an i di-tuuge. ³¹ Wo kane laŋziyagi Pool geŋ, d'ɔŋ deero ki naabiyaŋ adda siido k'Aazi ton, an i-d'igibo a yode an'de, y'etta ye ki bere d'ɔŋ duuru me.

³² A ume geŋ a iizi tarkuuse baadaŋ sey adda diine d'ɔŋ duuru me, d'ɔŋ ongo an d'ollite keŋno, d'ɔŋ soŋ an d'ollite k'ummey, wo d'ɔŋ ongo baadaŋ urzi an ugiye ki munda ton an ki suune ye. ³³ Injino maŋ i d'ede wede sundi Alegzandire, yo kane Yawudiyagi ongon an di y' ŋaayu ki daana y'a roote ono a duwo, wo d'ɔŋ ongo ti diine d'ɔŋ duuru an i di t'iide taaya a urzi k'ono geŋno. Injino y'an d'ize likuw ti beezi, yi dehu y'an di roote a d'ɔŋ duuru geŋ me. ³⁴ Wo de aame kane d'ɔŋ k'Epez geŋ an zuune Alegzandire Yawudusu maŋ, an d'iise d'ollite pay onamaŋ kaŋ soo suma peedo sire, an'de: «Raayawa Artemis ki d'ɔŋ k'Epez, tod'te meeda!»

³⁵ An idilti kee maŋ, i d'ede wedusu yon wede raaniya ki suldi pay adda geeger geŋ, y'a iine y'an inniga, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune d'ɔŋ k'Epez geŋ, duwo pay an suune kine d'ɔŋ geeger k'Epez, kine d'ɔŋ boohiyo boy k'Artemis tod'te meeda, wo ki mokiŋkatu ere iiro ti kandaane. ³⁶ Geŋ wenda soo ton a niike umbo, injino maŋ kun t'asso wo kun t'elko koduwo a munda wede kun dehu kun d'ise me. ³⁷ Duwo eŋ kun ti'n zidde keŋno, an un k'uugiro munda t'adda boy raayawa ye, wo an ki gildite raayawa kine ye. ³⁸ Wo aame Demetirus ti d'ɔŋ an naabiya kaŋ soo geŋ an d'ede ono a tukki wenda maŋ, onniyo booro ede, an d'ette k'ume d'ɔŋ dekkiyo booro, an an di t'ide taaya. ³⁹ Wo un d'ede munda ti doolo ton maŋ, an di tonde d'ɔŋ duuru d'ɔŋ i woliyo urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me. ⁴⁰ Aame kun k'ooli ye maŋ, in t'oona ono, Romen an t'eesa kine in kulkiso ti kane a ogiyo ere anki ette. Injino a ogiysadiŋ ette urzi in ki t'oona

[†] 19:24 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Duwo an i di sappa bere kono suldi d'ɔŋ an derku geŋ t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladaŋ ton ti d'aagulu. [‡] 19:29 19.29 Bere d'ɔŋ duuru k'Epez yon goole, y'ambe duwo suma dupu ada sire makumu pide.

ye, in an di roota addan a-t'assa me.» Aame wede geñ y'a ti d'ingile onami man, y'an di ruute a d'oj duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siido Gires

¹ Aame d'oj k'Epez kulkuwadan i t'isse man, Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele kooke. Man y'an t'ize toose, yi'n iili, y'a ingile ki siido Maseduwan. ² Aame yi doopide Maseduwan geñ, sanalliyagi d'oj y'ooniyo a daanadi, y'an d'eeliyo kooke baadan. San y'a iiney a siido Gires, ³ angeñ y'a likke tere ado. San man y'a dihe yi di kili adda tooke, y'a engile ki siido Siiri, wo man y'a illiga kane Yawudiyagi an i-t'ikke a urzi. Inkiño man y'a dihe y'a-tooye y'a adde ti Maseduwan. ⁴ Kane d'oj a itadi geñ, kane Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko wo Segondus ti geeger Tessaloni, Gayus ti geeger Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim kane ado geñ ti siido k'Aazi. ⁵ Kane geñ an ay d'uugume, an d'ingile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

⁶ Wo kaye'ñ tarnaape mappa daa k'orme ay d'ize a geeger Pilip. Aame onniyo tarnaape mappa daa k'orme ti t'ingile man, ay di gili adda tooke, ti geeger Pilip ay d'ingile. Onniyo paat ki daana man, san d'onzey ay di'n uuney a Tirowas, angeñ ay d'ize onniyo sarat. ⁷ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a tukki lohe man, ay t'ugiyey ay d'iimi kan soo mappa wede i-kaza tudde k'Isa me. Wo kono soggo yo Pool y'engila geñ, y'an di gizite ono a zemba, y'a gizite bini diddo meeda. ⁸ Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatú kaye ay t'ugiyey geñ, lampiyagi baadan ooyisito. ⁹ Aame geñ i d'ede ulo sundi Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool geñ yi k'ohire ye, yi kazita yi kazita, man ulo geñ edayi i ziida moone, y'a udige kuy. Inkiño t'awwa ti boy wede k'aduwe geñ yi-t'uubo, y'a iire siido. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga man, y'inda. ¹⁰ Inkiño man kesiko Pool yi-ti diige, y'a iide k'ume k'ulo geñno, y'aa d'uttile y'a ti y' ziida giggiri, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbugun un t'oode ye, ulo'ñ puukiyadi to ede.» ¹¹ San man Pool y'a-gili k'awwa k'umayi, y'a t'umbe mappa, y'an di burkite an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini ume y'a t'umpile. San man y'a ingile. ¹² Wo yo obulsu geñ aame an ti y'umbe zeere yi biygile man, an di y'igibe a boozí, wo kane duwo pay geñ addan a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'ambe ki Mile

¹³ San man kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay di-gili adda tooke, ay d'ingile ki geeger k'Assos, ume ay di y' delley aa yon yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zondi. ¹⁴ Geñ a Assos Pool y'ay di'n uuney, man pay kan soo ay di-gili adda tooke, ay d'ingile geeger Mitilen. ¹⁵ Ti Mitilen ay d'ingile, soggo ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sundutú Kiyos. Onniyo sirwe man ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sey sundutú Samos, wo onniyo k'aduwe ay d'iiney a geeger ki Mile. ¹⁶ Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'ingile t'urzizey kono Pool yi ki dehu yi k'ohira a Epez, kono yi gi di t'ossa a siido k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarnaape Pantekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a d'oj dokkiyo ti Epez

¹⁷ Aame ay iiney a Mile man, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a d'oj dokkiyod'oj ogiyo ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'oona a

Mile.» ¹⁸ Aame d'oj dokkiyo an iina a sirpadí mañ, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuñ ni likke a diinaguj ti onniyo ere ki poone n'iina adda siidfo k'Aazi me. ¹⁹ Nuñ ni niibe a Galmeega a diinaguj me ti ottilso baadan, ti moolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego. ²⁰ Kun suune nuñ n'un ti gizite, wo n'un ti n' duuye pay, munda umbo n'un k'ing'a ye, wede aase beehiye a kune me, ise a daana duwo pay, ise adda boyduguj toñ mañ. ²¹ Nuñ n'an gizite a Yawudiyagi wo a d'oj Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadan a daana Raa wo an zaape addan a Galmeegij Isa Almasi. ²² Wo anken n'enjile ki Zeruzalem, kono nuñ i ni dokkiyo Unde Kamileñ ni d'oyyiso, wo ni ki suune ye munda wede a ummey o aaney a eedó me. ²³ Wo adda geegiryagi d'oj pay n'ettiyo gen, Unde Kamileñ t'o kaza dangay ti dabar baadan an ni delliyo. ²⁴ Wo nuñ lekkiyadó a duniya ette i ki n'ooniso ye. Munda wede i n'ooniso'n, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini dangutú: n'a kizite urzi Rabila Majjaanawa, mummino i-kaza Raa yoj wede beeko me.

²⁵ Derec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti anki ki daana en nuñ ni-suune kun ki n' wolla ye baa. ²⁶ Kono kamo kun ollo koduwo ti anki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazí mañ, nuñ adda ye, ²⁷ kono n'un ti gizite pay munda wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munda umbo n'un k'ing'a ye. ²⁸ Injino mañ kun koon mentikagi a urzi lekkiyaguj, wo a tukki torfo pay ere ki Raa ogiyo ti suma k'Isa. Tode gette Unde Kamileñ t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa dambami d'oj Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Uli Isa. ²⁹ Nuñ ni suune, aame n'un iza umbo mañ d'oj ulpi an t'etta diinaguj, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine torfo. ³⁰ Wo d'oj ongo ti diinaguj toñ an di dooya rabila ere k'a t'eesee derec, an di roona adde sanalliyagi ongo, an di'n daana. ³¹ Injino mañ kun lekko zeere, wo kun elko: aame nuñ di kune adda k'ozzine adfo gen, didfo wo onnu n'a-t'iile toñ ni k'iili ye, wede tuuku ti diinaguj t'eeliyo kooke me.

³² Wo anken nuñ n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onamí d'oj a urzi beekadí. Kane ono Raa gen an un di'n isa d'oj toogo a urzi zaapu k'adduguj a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'oonney suldi d'oj Raa yi boohiyo a d'onzi pay. ³³ Nuñ ni ki ziipe ye addó a maala gurus, a dap, ise a kalle wenda soo toñ mañ. ³⁴ Kune batum kun suune, nuñ ni niibe ti beezó, ni d'ooniyo munda a lekkiyadó te wo ti d'oj pay a itadó. ³⁵ A suldi d'oj pay n'ize gen, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge d'oj an k'ede munda ye, wo in elko a ono d'oj Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Unsuwo baadan a jiiire a wede y'eliyo munda, ti wede an i eliyó munda."»

³⁶ Aame Pool y'a ti d'inge onamí mañ, y'a dikke ti kane pay wo y'a tunde Raa. ³⁷ Injino mañ kane pay an d'iise moolo, wo wede tuuku toñ yi di y' seefu giggiri yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa. ³⁸ Kane an t'ize sommagi dondon a onamí d'oj yi ruute, y'ede: «Ti anki ki daana en, nuñ kun ki n' wolla ye baa» gen me. Sar mañ an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

¹ Aame zemba ay'n iilo mañ, ti tooko ay d'ingile d'elele ki geeger Kos. Soggo mañ ay d'ingile ay d'iiney a geeger Rood, wo tin gen ay di d'iiige

biza bar ki geeger Patara. ² Angeŋ ay d'uune tooke ti doolo t'ambe ki siido Pinisi, ay di-gili adda tooke gettiyo, ay d'ingile. ³ A engilsadey gette, siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire gette, ay di wulle ki kese beeze geelo, injino man ay d'ingile ki siido Siiri. Ay iiney a geeger Tir man, ay di diige kono an di-deggite suldi suuk don adda tooke angenno. ⁴ A ume geŋ ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Unde Kamilen t'an di gize a munda wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, injino man a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.» ⁵ Aame iide onniyo sarat man ay t'iiziga, wo zamba ti erayzan ti innizan pay an ay di'n igibe bini ay t'udde ti geeger. Man ay d'iiney biza bar, angeŋ ay t'uttile ay tunde Raa. ⁶ Saŋ ay a-ti zidde bey ti tuddey, man ay di-gili adda tooke, wo kane an di-gime ki boydizan.

⁷ Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti dinge a geeger Petolmayi. Angeŋ zamba ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo. ⁸ Soggo man ay d'ingile, ay d'iiney a geeger Sezare, angeŋ ay t'iide a boy ki Pilip wede kazita Rabila Majjaanawa, ay di diige di yode, ay di likke angenno. Yode wede ti diine don sarat an biire a Zeruzalem*. ⁹ Yo wede geŋ i-d'ede inni konazi pide, kane geŋ an rootiyo ono don Raa y'agisa.

¹⁰ Angeŋ ay likke onniyo baadan, man nebi sundi Agabus y'a d'iina ti siido Ziide. ¹¹ Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umbe ser wede ki Pool geŋ, y'a-gitte zon ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Enno ono don Unde Kamilen ti rootiyo: Wede ser en, Yawudiyagi an ti y' kettey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey don Yawudiyagi ye.»

¹² Aame kaye ti zamba don a Sezare pay ay illiga injino man, ay yi d'obe bey a Pool kono ki Zeruzalem y'a k'ette ye. ¹³ Injino Pool y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kun molo me, geŋ kun oo ti dekkiyo biza k'ulbo? Nun n'iyye ki kettisado danjal ye, wo soŋ n'iyye n'a t'indey a Zeruzalem kono suma Galmeege Isa geŋ me.» ¹⁴ Kaye onamey yi-tuuge geŋ, injino man ay gi di gidfima ye, wo ay'de: «Galmeege yi t'iso munda wede yi dehu me.»

¹⁵ Aame ay inne onniyo miibi a Sezare man, ay t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay di-gili ki Zeruzalem. ¹⁶ Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe, an ay di'n t'iide di wede sundi Nanson, yon ti siido Siipire, ti diine don ti poone i ziipe addan a Isa too. Geŋ di yode ay di diige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

¹⁷ Aame ay iiney a Zeruzalem geŋ, zamba an ay di'n ziida t'ulbe unse. ¹⁸ Wo soggo man Pool ti kaye pay ay t'iide wolloyo Zak a boozí, wo di yode geŋ ay di'n uune kane pay don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa an t'ugiye. ¹⁹ Aame ay ti'n iisite man, Pool y'an t'iide taaya soo soo a suldi don pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine don Yawudiyagi ye.

²⁰ Aame an t'illiga onami man, kane pay an d'imme Raa. Saŋ an i di ruute a Pool, an'de: «Leemadey, kee ki wollo do, Yawudiyagi dupiyagi miibi don i ziipe addan a Isa wo i seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me. ²¹ Kacin kane an illiga oniyapi a tukki kee me, an'de kee ki kazita a Yawudiyagi pay don i lekkiyo a diine don Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi k'oogoro Muusa me. Kee k'ede ponde a innizan an ki walda ye, wo urzi k'oogoro Yawudiyagi an ki daane ye. ²² Anken in d'ise mummino? Derec, daa niiku kane an d'olliga kee a enno me. ²³ Injino man munda wede ay a roota geŋ, k'a t'iso. I d'ede a en kuuli kane pide an ruute an i-d'isa munda a Raa. ²⁴ K'a t'odo k'ume k'aade ti kane, tuddugun kun ti t'isoy

* **21:8** 21.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 6.5.

kamileŋ a daana Raa, wo k'an d'eloy sonkadan ere ki sedefe te, kono an di kookey eedan. Inkiŋo maŋ duwo pay an suuna ono doŋ pay an rootiyo a tukki kee geŋ d'erec ye, wo kee toŋ lekkiyada a-t'ette a urzi k'oogoro Muusa kay. ²⁵ Wo kane Yawudiyagi ye doŋ an ziipe addaŋ a Isa geŋ, ay an riine mattup a munda wede ay dehu me: an ki d'aadi ye sey wede an eliyoo sedefe a loŋgayi me, puuzo toŋ ulu an k'oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'ud'efe ye an k'aadi ye, ise boliyo toŋ ulu an d'ooli.»

²⁶ Inkiŋo Pool y'a iyye a onamaŋ, soggo maŋ kane kuuli pide geŋ y'a ti'n wiike, an t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tuddaŋ kamileŋ a daana Raa. Maŋ yi-t'iide booro Boy Raa, y'an di rooto doŋ sedefe onniyo ere tuddaŋ t'a t'isa kamileŋ a daana Raa t'a daŋga, wo wede tuuku toŋ y'a t'ela sedikadi sedikadi me.

Seedfu ki Pool a Boy Raa

²⁷ A daŋgu k'onniyo sarat geŋ Pool yo a booro Boy Raa, wo kane Yawudiyagi doŋ iido ti siido k'Azazi an di y' wulle, maŋ an an t'elite ono a doŋ duuru pay, wo Pool an di y' ziiida. ²⁸ An d'iise dollite, an'de: «Kun okki kune doŋ k'Izirayel geŋ me! Enno wedusu wede i kazita munda wede ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku toŋ maŋ, a tukki kine Yawudiyagi, a tukk'oogoro Muusa wo a tukki boy enno. Wo ankeŋ doŋ Yawudiyagi ye toŋ y'an d'an t'iido ki Boy Raa enno, inkiŋo ume kamileŋ en an ti y'ize ganigi a daana Raa me.» ²⁹ Kane an rootiyo inkiŋo kono an wullo Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Boy Raa.

³⁰ Adda geeger pay gette doŋ an d'iise tarkuuse gordon, doŋ t'ume tuuku toŋ an d'okko k'adda, Pool duwo an di y' ziiida an di y'ud'efe t'adda booro Boy Raa me, wo kesiko boha an a-t'ippite. ³¹ An dehu an di y' t'iide, maŋ doŋ son an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi meeda zoot ki Romen, an'de: «Doŋ pay ki Zeruzalem an isiyo tarkuuse.» ³² Kesiko yo goole geŋ yi wiiko deero k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadaŋ an d'ukke k'ume doŋ duuru. Aame an wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadi maŋ, Pool an di y'iili ti kossiyadi me.

³³ Inkiŋo maŋ goole k'asigiryagi pay y'aa d'iide sirpa Pool, y'a yi ziiida wo y'an di ruute a asigiryagi an ti y' kettito ti zinziŋi sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede en yon wee wee, wo y'ize moo me?» ³⁴ Wo de adda diine doŋ duuru geŋ wede tuuku toŋ yi dollite k'eedi, k'eedi. Wo goole k'asigiryagi pay geŋ yi-ki t'ollige ye munda an rootiyo me, kono tarkuuse baadaŋ. Inkiŋo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di-t'odo k'adda boy wede zakidi. ³⁵ Aame Pool y'iiney a biza boy aame koliyto maŋ, kane asigiryagi an a-ti y'umbe kono doŋ duuru an dehu an i-d'ise ulsu. ³⁶ Wo kane doŋ duuru pay geŋ an yi daaniya ti dollite, an'de: «Ki y'ododo! Ki y'ododo!»

Pool a daana doŋ duuru

³⁷ Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda boy wede zakidi geŋ, yi di ruute a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «Tambobino doo, n'a-deege bizo kay ko?» Maŋ yo goole geŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune ko? ³⁸ Kee ti siido Misir ye ko? Kee wede goppo goppon en ki t'ud'efe balda ti doŋ dupu pide a itada, kee ye ko?» ³⁹ Pool yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudisu an ehe a Tarsi siido Silisi, nuŋ wede ti siido ki geeger ere i-d'ede suma. K'o t'ele urzi maŋ, n'an di roote a doŋ duuru.» ⁴⁰ Inkiŋo maŋ goole k'asigiryagi pay yi-d'ele urzi. Pool y'a t'ihira a ume koliyto, y'an d'ize likuw ti beezi

kono duwo an d'anniga. Donj pay an d'inniga, manj Pool y'an d'iise rootiyo t'ono donj k'Eber, y'ede:

22

1 «Maawi ki nuŋ, zemba ki nuŋ, ankeŋ kun ollo munda wede n'a roote me, kono tuddó geŋ bizó n'a ti y' deege kay.» 2 Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono donj k'Eber manj, an d'inda kuy. Injino manj yo Pool y'a ruute, y'ede: 3 «Nuŋ Yawudusu an n'ehe a geeger Tarsi siido Silisi, n'ihira a Zeruzalem enno, wo wede i ni duuye Gamaliyel, y'a ni duuye mummino n'a daane kodúwo urzi k'oogoro monjidagin me. Kono kamó urzi Raa n'a yi ziiɗa zakidí baadanj aa kune anki pay. 4 Donj i daaniya urzi Galmeega n'anni dibire bini ongoŋ an t'inda, kuuli erayi ni-ti'n kettiso, ni-ti'n obe adda dangay. 5 Mozigo goole donj sefeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum tonj an di roote d'erec onamó ni rootiyo enj me, kono o ele mattup kane a zemba Yawudiyagi donj a geeger Damas me. Wo n'a ingile Damas kono n'a-seɗɗo donj i ziipe addanj a Isa a ummey, n'an d'an t'etto ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

6 «Nuŋ n'a ingile wo a urzi peedo t'ize diine n'iina gopponj ki Damas manj, a kaamiki ni woliyo toore baadanj ti kandaane a diigo wiliŋ a tuure a tuddó. 7 N'a iire tul a siido wo n'a illiga golla t'o rootiyo, t'ede: "Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?" 8 Manj n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Injino manj golla t'a ruute, t'ede: "Nuŋ Isa wede ti geeger Nazaret, wede kee ki dabirsa." 9 Kane donj ti nuŋ geŋ toore an di y' wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki ti t'illiga ye. 10 Injino manj n'a tunde, n'ede: "Galmeega n'aase mummino?" Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Ki t'oozo k'eŋgilo Damas, wo angeŋ an a di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me." 11 Wo ni ki woliyo ye, kono toore geŋ o d'ibbira edayó. Injino manj donj ti nuŋ geŋ an oo ziiɗa beezó, an di n'irkidfe, an o di-t'iide ki Damas.

12 Angeŋ i d'ede wede sundí Ananiyas, yonj geŋ yi seedu zakidí a urzi k'oogoro Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas geŋ an yi tamma. 13 Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede: "Sool leema ki nuŋ, edayá i t'ohon!" Wo a kaamiki edayó a t'ihina ni woliyo, wo Ananiyas n'a yi wulle kereŋ. 14 Wo y'o di ruute sey, y'ede: "Raa ki monjidagin yi ki biire ti kaagine too kono k'a suuna munda wede yonj yi dehu, k'a wolle yode danjal wede ki diine me, wo k'a olliga ono donj adfiya ti bizí. 15 Geŋ kee k'a kizita taayadí a duwo pay, a munda wede ki wulle wo k'illiga. 16 Wo ankeŋ ki delliso moo sey me? Ki t'oozo, an ki ti suyyo batem wo ki tondo sama Galmeega, y'a di booye oldikadá."»

Zina Pool di donj Yawudiyagi ye

17 «Sanj manj n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo soo manj ni-t'iide adda Boy Raa ni tondiyo Raa, aame geŋ o d'iide munda aa suniye, 18 Galmeega n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: "Kesiko ki t'adɗo ti Zeruzalem me, kono donj siido enj an k'ooya ye taayadá ere k'an kizita a urzi nuŋ me." 19 Nuŋ ni di ruute, n'ede: "Galmeeg'ki nuŋ, kane tonj an suune ni sooru k'adda boyɗi donj Yawudiyagi ge dooyiso minj, kono ay ti'n seɗɗu donj i ziipe addanj a kee, ay di'n kossiyo, ay di'n obe adda dangay. 20 Wo aame an iide Etiyeŋ wede kazita taayadá tonj, nuŋ ede, nuŋ tonj adda a munda wede ize geŋ me, nuŋ wede boohiyo kallagi ki donj i t'iide tówwadí." 21 Manj Galmeega

y'o di ruute, y'ede: "Toŋ maŋ k'engilo, ni k'agisa ki dokki ki tukki doŋ kane Yawudiyagi ye."»

Pool ti goole k'asigiryagi Romenj

²² Kane doŋ duuru geŋ an di y'ollige Pool me bini a onamí doŋ k'ita geŋŋo maŋ, aame geŋ an d'iise doŋlote, an'de: «Wede eŋ kun y'odo! Kun y'odo! Kun y'oola yi lekka ye a siido ette!» ²³ Wo an di doŋlote ki doŋlote, kallagan an t'id'dipe, an d'oggiso siido i d'oozige odde k'awwa. ²⁴ Injino maŋ goole k'asigiryagi Romenj y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Wede eŋ kun ti y'elo adda boy wede zakidi wo kun ti y' dekkito ti karre, kono y'a roota ono doŋ derec. Ni dehu n'a suune ki moo me d'uwo an doŋlote a tukki yode me.» ²⁵ Aame an y'iise kettiso ki defkksadi ti karre maŋ, Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi meeda a sirpadi, y'ede: «Oogoro t'ele urzi ko a wede ti siido Romenj kun di y' defkkiti ti karre, daa k'ollige bizi me?»

²⁶ Aame goole k'asigiryagi meeda geŋ y'illiga injino maŋ, y'a iide, yi di gize a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «K'a elko do a naabo ere k'isiyo ette, kono wede eŋ yon wede ti siido Romenj.» ²⁷ Injino maŋ goole k'asigiryagi pay geŋ y'a iide k'ume Pool, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee ti siido Romenj kotto ko, k'o ki ti rooti do?» Pool y'a ruute, y'ede: «Eyye, nuŋ ti siido Romenj.»

²⁸ Injino goole k'asigiryagi pay yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'a ele soŋko baadan doo miŋ n'a t'ize wede ti siido Romenj kollo.» Pool yi di ruute, y'ede: «Nuŋ t'ume an n'ehe miŋ wede ti siido Romenj too.» ²⁹ Kesiko kane doŋ an di y' kosse geŋ an di lidde ti tuddi me, wo yo goole k'asigiryagi pay toŋ orgiso t'a yi ziida, kono yi ti gittite Pool ti zinzi, wo ankeŋ yi zuune kacinj yon ti siido Romenj.

Pool a daana doŋ deero

³⁰ Goole k'asigiryagi pay geŋ yi dehu y'a suune urzi wede derec, munda wede Yawudiyagi an sakiya Pool. Injino maŋ soggo y'an di ruute a deero doŋ sedefe wo a deero booro Yawudiyagi pay an di-t'ogiyi. Saŋ Pool zinzi an i di t'iize, an di-y'uddo, an di-t'iide ki daanadanj.

23

¹ Aame Pool y'iina a daana kane deero Yawudiyagi maŋ, yi di'n woliyo tebeŋ adda k'edayanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuŋ, nuŋ daayum a sooruzo ere a daana Raa gette a elkisado ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo.» ² Maŋ mozigo goole doŋ sedefe sundi Ananiyas y'an di ruute a doŋ a sirpa Pool, y'ede: «Kun i-ti y' daana bizi me.» ³ Injino maŋ Pool yi di ruute, y'ede: «Kee toŋ Raa y'a ki daana, kee wede aa waaya lee an aa t'ele buuye tuware, a t'ihina saŋ t'a oora*. Kee ki-guune k'a defka booro a eedo a urzi k'oogoro, kacinj a urzi k'oogoro ye a doŋza k'an di rootiyo ki kossiyado.» ⁴ Kane doŋ a sirpa Pool an i di ruute, an'de: «Kee mozigo goole doŋ sedefe ki Raa miŋ ki di y' kaldá!» ⁵ Pool y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuŋ, ni ki suune ye yon mozigo goole doŋ sedefe me, kono ni suune ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede goole ki siidadá ki ki y' kilde ye."»

⁶ Pool yi suune kane deero Yawudiyagi geŋ itadanj Saduseyenj wo soŋ Pariziyen. Injino maŋ y'a idili a daanadanj, y'ede: «Zemba ki nuŋ, nuŋ Pariziyen, maawo toŋ Pariziyen, kono kamo ni zaapu elkisado onniyo soo Raa y'a baldá doŋ i t'inda, geŋ kono k'injino an defkiyo booro a eedo

* **23:3** 23.3 Kun wollo adda mattup ki Ezekiel 13.10-15. † **23:5** 23.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

me.» ⁷ Aame kane Pariziyen ti Saduseyen an illiga yi ruute inkinno man, an d'iiziga niikiyo ti tuddan, wo a ogiysadan gette an t'ihinte. ⁸ Inkinno man kane Saduseyen an rootiyo don i t'inda gen an ki ti balda ye, maaleekiyagi ti undiyagi ton umbo, wo ki kane Pariziyen an ambu baldiya ede, wo maaleekiyagi ti undiyagi ton ede. ⁹ Inkinno man an di niikite ti tuddan bini a t'iiziga tarkuuse baadan, wo don suuniyo k'oogoro ongo ti diine Pariziyen gen an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo, an'de: «Kaye munda ulsu a tukki wede en ay k'uune ye, naabadí ette ise unde koo maaleeka gi-ruute koo man.» ¹⁰ Niikiyadan ti koliyo ti koliyo bini goole k'asigiryagi pay ton i di t'ele orgiso, y'elkiyo Pool an ti y' sittita. Inkinno man y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y' deegi, wede en kun ti y'adfo ti diine deero Yawudiyagi me, ti beezan kun ti y'oobo, kun di-t'odo k'adda boy wede zakidi.» ¹¹ A didfo gette Galmeega y'a gize tuddi a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'ombon, a Zeruzalem en taayadó k'an ti gize, wo i dehu a geeger ki Room ton k'an di kizey kay.»

Koniyo k'eego ki t'owwo Pool

¹² Soggo ti soohe man Yawudiyagi ongo an t'ugiyi kan ombide, an a-ti niime tuddan a daana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siba ye aame Pool ay ki y'iida ye man.» ¹³ Don i niime tuddan inkinno kane kuuli ada pide ti makumu. ¹⁴ Wo kane an d'ingile, an d'uuney deero don sedeke ti don i dokkiyo Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay a-ti niime tuddey ti suma Raa, aame ay-iima wo ay-iiba ki poone Pool ay ki y'iida ye man, a golladey. ¹⁵ Inkinno man kune ti kane deero booro Yawudiyagi pay kan soo, k'un tondo goole k'asigiryagi pay y'un di y'adfo Pool ki daanagun sey, aa kun dehu kun di wolle onami ki koduwo gen me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y' t'ida ki poone y'a aana ume kune gen me.»

¹⁶ Wo ulu bilzi ki teema Pool gen, onaman y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a ukke k'adda boy wede zakidi. Y'iiney man yi di ruute a Pool ono don y'illigo me. ¹⁷ Inkinno man Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute, y'ede: «Ulu bilzi en ki di t'odo k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di rootey.» ¹⁸ Goole k'asigiryagi gen bilzi y'a di-t'iide k'ume goolan, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dangay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi en n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di roote.» ¹⁹ Yo goole k'asigiryagi pay gen bilzi yi ziida a beezi, wo an aa d'irga siidan. Man y'a yi tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote moo me?» ²⁰ Inkinno man bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane Yawudiyagi onaman an t'n iide, an'de soggo man an gi di tonda Pool k'an di y'adfa, k'an di y' t'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley onami ki koduwo. ²¹ Wo kee k'amba ye onaman me, kono kane kuuli ada pide ti makumu gen ti diinayan don son an t'ombidey, an di y' delley. Kane an ele tuddan an a-ti niime an k'ooma ye, an ki siba ye daa Pool an ki y'iida ye man. Tuddan an t'ikkima an delliyo min, kee k'an t'ele urzi k'an di y'adfo baa.» ²² Aame goole k'asigiryagi pay gen yi t'illiga inkinno man, a bilzi'n yi di ruute, y'ede: «A wenda soo ton ki rootey ye ono don k'o d'iido en me, wo anken k'engilo baa.»

Engilso ki Pool a didfo ki Sezare

²³ San man goole k'asigiryagi pay gen yi wiike don sire ti diine deero k'asigiryagi, y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire, asigiryagi ti punzigi ada sarat, wo asigiryagi don ti aryagi meeda sire, kun

t'okkonj tuddugun, kun d'enjala ki Sezare[‡] a didfo duwo an t'iima man. ²⁴ Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis goole siido me.» ²⁵ Injino man yi di riije mattup a Peelikis, y'ede:

²⁶ «Mattup ette a-raaniya nun Kilood Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole siido. Ki poone n'a-t'ize toose. ²⁷ Wede n'a y'agisa en, kane Yawudiyagi an di y' ziida, an dehu an di y' t'ide. Wo aame ni zuune yonj ti siido Romenj man, ti asigiryagó n'a ukke, n'a-y'udfo ti beezanj me. ²⁸ Wo ni dehu n'a suune munda wede Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me man, injino n'a-di t'iide k'ume donj deero booro Yawudiyagi. ²⁹ Man n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa a urzi k'oogiradan, wo de a urzi k'oogoro Romenj genj munda ulsu yi k'ize ye i di t'ide k'unto ise ki dangay tonj man. ³⁰ Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti gitte onaman an koniyo eego a tukki yode genj me, injino man kesiko n'a-di y'igibe. Wo a donj i yi sakiysa'n n'an di ruute, n'ede: "Kun'do, kun di wolloy onamgun a daanada."»

³¹ Injino man kane asigiryagi an t'ize munda wede goolayan y'an ruute me, an ti y' wiike Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatiris[§]. ³² Soggo man kane asigiryagi donj ti zondan an di-gime k'umayan ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi an d'injile ki daanadan ti Pool me. ³³ Aame kane asigiryagi ti punzigi genj an iiney a Sezare man, an i d'ele mattup gette a goole siido gettiyo, wo an i-di y'ele Pool a beezi. ³⁴ Goole siido genj y'a wulle mattup gette, wo y'a tunde Pool, y'ede: «Kee a siido tuuku an ki k'ehe me?» Pool y'a ruute, y'ede: «Nun ti siido Silisi.» Aame yo yi zuune Pool ti Silisi man, yi di ruute, y'ede: ³⁵ «Aame donj i ki sakiysa an iina man, n'a ki tondita kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di y' boohe adda boy mozigo Erod.

24

Pool a daana Peelikis

¹ Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare man, mozigo goole donj sedefe Ananiyas ti donj i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede k'ooniyo sundi Tertilus. Kane pay an d'iina, an t'iide daana Peelikis goole siido, an i-di t'iide taaya a munda wede an sakiysa Pool. ² Goole siido y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina man Tertilus y'a iise pettiyo bizi, y'ede: «Kee wede suma, goole siido, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo adda siido pay ti toose, wo t'urzi suuniyo ki dokkiyo donja ay wolliyo suldi donj beehiye pay k'ikkimta me. ³ A suldi donj pay ay ooniyo injino genj, a peedo tuuku ise a ume muno tonj man, kaye sundá ay gi di sefdiyo ye. ⁴ Nun ni ki ti t'osse ye, injino man ti beeko ere ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peedo boolonj danjal. ⁵ Kaye ay yi wulle man wede en yonj ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi pay adda duniya me. Wo yonj goole ki donj i daaniya Isa wede ti geeger Nazaret. ⁶ Y'a dihe Boy kamilen ki Raa tonj y'a ti y' lette, y'a y'ise ganigi. Injino ay di y' ziida, [ay di dihe ay t'ise booro a urzi k'oogiradey, ⁷ wo goole k'asigiryagi pay sundi Liziyas y'a ukko, ti toogo baadan y'a y'uube ti beezey me. ⁸ Sanj man Liziyas y'an di ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolley onamgun a daana kee goole siido."] Injino man kee batum, aame ki y'iisa tondiso man, k'a suuna munda wede ay

[‡] 23:23 23.23 Sezare: Geeger meeda, ume k'asigiryagi baadan. [§] 23:31 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede boy zakidi k'asigiryagi Romenj.

yi sakiyisa d'erec, geŋ onamó in̄kino.» ⁹ Kane Yawudiyagi geŋ onaman ti Tertilus soo, an'de: «Eyye, onamí yi ruute geŋ d'erec.»

Ono Pool a daana Peelikis

¹⁰ In̄kino maŋ goole siido y'a ize likuw ti beezí a Pool kono y'a roote, maŋ yoŋ y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni suune kee wede d'ekkiyo booro ki siidadey iide ozzinagi baadan, in̄kino maŋ a onamó doŋ n'a-deege bizó a daana kee eŋ, nuŋ ni zaapo addó a kee. ¹¹ Kee batum ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire toŋ i k'iide ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa me. ¹² Adda booro Boy Raa wenda soo toŋ yi ki n'uuney, ni ki niikiyto ti wede tuuku ise n'an k'eliyto ono a doŋ duuru ye, wo geŋ adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi doolo adda geeger toŋ maŋ. ¹³ Wo kane doŋ eŋ, aŋken̄no munda wede an ni sakiyisa, an k'aane an ki ti y' roote d'erec ye. ¹⁴ Wo munda wede n'a roote a daanadá t'addó pay eŋno: Nuŋ ni naabiya a Raa wede ki mongidagey a urzi wede aware. Ki kane Yawudiyagi an'de urzi geŋ d'erec ye, wo de nuŋ n'umbe a suldi doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi. ¹⁵ Wo nuŋ toŋ ni zaapu elkisadó a Raa, aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elkisadan, kono kane doŋ ki diine wo doŋ ki diine ye pây, an di baldá ti unto a onniyo k'íta maŋ. ¹⁶ Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo a daana Raa wo a daana d'uwu me.

¹⁷ Ozzinagi baadan nuŋ umbo, in̄kino n'a-gimo ki Zeruzalem n'an d'iido ti soŋko ki noogiyo a doŋ siidadó doŋ weedayan umbo, wo ni-d'ise sendikagi a Raa. ¹⁸ Geŋ in̄kino n'iide k'adda booro Boy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade ere kee wede k'a t'ise kamilen̄ a daana Raa, d'uwu ti nuuno umbo, wo munda ki tarkuuse toŋ umbo. ¹⁹ Wo de i n'uuney kane Yawudiyagi miibi ti siido k'Aazi. Kane ede a daanadá maŋ, a-di roote kane munda wede n'ize ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno maŋ, miŋ kane umbo. ²⁰ Wo in̄kino toŋ, kane doŋ a eŋno eŋ an rooto dimme wede tuuku n'ize aame an dikke booro a eedó a daana deero booro Yawudiyagi me. ²¹ Wo ni suune n'ize munda soo dan̄jal, ni ruute ti golla awwa a daana kane, n'ede: "Nuŋ n'elkiyo baldiyo ki doŋ i t'inda ede, kono kamo aŋki an d'o t'iido booro ki daana kune me."»

²² Peelikis geŋ yoŋ y'a zuune kereŋ onaman a urzi k'Isa Almasi me, maŋ booro y'a t'ihira k'onniyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido maŋ, n'un di wolla onamgun kollo.» ²³ Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki y' booho Pool adda danggay, ki-d'oolo urzi boolon a munda wede yi dehu y'aase, wo a lanziyagi toŋ k'an oolo urzi an d'ette an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda danggay

²⁴ Onniyo miibi k'íta maŋ, Peelikis ti eddi Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool. Maŋ Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ²⁵ Maŋ Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke ki diine, tuddá k'a ti seeda, wo mummino onniyo k'íta Raa y'a dekkey booro a tukki d'uwu pay me. In̄kino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede: «Aŋken̄ k'engilo, aame onniyo ni ki diha maŋ, n'a ki waaka kollo.» ²⁶ Y'elkiyo soŋ Pool yi di t'eela soŋko, in̄kino yi di y' waaku daayum an di pelkiyo ti yode. ²⁷ Ozzine sire geŋ i-t'ingile in̄kino, maŋ Peelikis an ti y' bilke ti Porsiyus Pestus. Wo yode Peelikis geŋ yi dehu Yawudiyagi ulban an d'ise un̄se, maŋ Pool y'a y'iili adda danggay.

25

Pool a daana Pestus

¹ Aame Pestus y'iina a siido gettiyo man yi d'ize onniyo afo, man y'a-gili ti Sezare ki Zeruzalem. ² Deero don sedefe ti deero Yawudiyagi gen an d'iide, an i di t'iide taaya a tukki Pool, an di y' tunde wo an di kodfime, an'de: ³ «K'ay ise beeko man, Pool k'a-di t'etto ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddan kono an di y' t'ida urzi. ⁴ Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool yon adda dangay a Sezare, san man nun batum nikima k'umme me.» ⁵ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Don deero ti diinagun an di-deega ti nuuno ki Sezare, wo aame munda wede Pool y'ize ulsu gen, on o-di t'idey taaya.» ⁶ Pestus yi d'izo onniyo gessire koo koomat dan danjal a Zeruzalem me, san y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú man y'a-guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di ruute an di wiiko Pool. ⁷ Aame Pool y'iina man kane Yawudiyagi don iido ti Zeruzalem an di ti duule, an d'orbite ono baadan wo ulpi siidan a tukki Pool me, ono don an orbite gen an k'aane an ki ti'n roote derec ye. ⁸ Wo Pool k'oofibe k'eedi, y'ede: «Nun ni k'ize ye munda ulsu a urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Boy Raa, ise a mozigo goole ki Romen ton man.»

⁹ Yode Pestus gen yi dehu Yawudiyagi ulban an d'ise unse, inkino man y'a tunde Pool, y'ede: «Kunun ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a daanadó a ummey ko?» ¹⁰ Pool yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, nun ettin booro ere aa a daana mozigo goole ki Romen, onamó kun ti'n wollo a enno. Nun munda ulsu a Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune. ¹¹ Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize oldiko wo ni t'ize munda o t'ide k'unto man, ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo de aame munda wede an ni sakiya en derec ye man, wenda wede i-t'oone urzi an di'n t'ele a bey kane umbo. Nun booradó ette a aaney di mozigo goole ki Romen.» ¹² Inkino man aame Pestus an ti ruute ti don i-d'eliyo kooke man, yi di ruute, y'ede: «Kee k'unte suma mozigo goole ki Romen gen, k'a engila ki daana yode mozigo goole ki Romen.»

Pool a daana Pestus ti Agiripa

¹³ Onniyo miibi k'ita man, mozigo Agiripa ti teemadi Berenis an d'iina a Sezare, an i-di t'iso toose a Pestus. ¹⁴ An likke onniyto baadan angenno, aame gen Pestus yi di t'iide taaya a mozigo kono Pool gen me, y'ede: «A en i d'ede wedusu Peelikis yi iili adda dangay. ¹⁵ Aame n'iide Zeruzalem gen, deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi an d'ede ono ti yode, wo an di n' tunde an'de, ni rooto yo en booro ti y' zida. ¹⁶ Wo n'an di ruute, n'ede: "Kaye Romen ay k'isiyo ye inkino me, daa ki wede an i-gi d'iide k'ume booro yi ki diige bizi a daana ki don i yi sakiya ye me." ¹⁷ Inkino man kane an t'iido kenno ki sirpadó, wo soggo man kesiko n'a-guune a ume booro wo n'an di ruute Pool an di y' wiiko ki daanadó. ¹⁸ Wo kane don an yi sakiya gen an iina man, an ki ruute ye a suldi don oone aa nun n'elkiyo y'ize me. ¹⁹ An d'ede niikiyto danjal ti yode a urzi daaniya Raazan, wo a tukki wede soo sundi Isa yon gen y'inda wo Pool y'ede yon zeere. ²⁰ Wo nun ni ki suune ye urzi dekkiyo booro a ono gen me. Inkino man n'a tunde Pool y'a ette Zeruzalem, an t'isey booradan a ummey a onaman gen me. ²¹ Wo Pool y'a-tuuge, y'a dihe y'a t'ette ki daana mozigo goole ki Romen, yode a wolley onaman me. Inkino man n'an di ruute a asigiryagi an di y' boohe a dangay bini onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole ki Romen.» ²² Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Nun

batum ni dehu wede geŋ n'a y'olliga.» Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

²³ Injino maŋ ti soggatú mozigo Agiripa ti teamadí Berenis an t'usso kallagi moziko, an t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siido adda biino ere k'ogiyso. Maŋ Pestus y'an di ruute doŋzi, Pool an di y' wiiko. ²⁴ Aame geŋ Pestus y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune doŋ pay ti kaye, kun wollo wede eŋ, kane Yawudiyagi pay an d'iido an o di ruute ono a eedí. An di n'uuney a Zeruzalem, wo an d'iido keŋŋo pay, an dollite wede eŋ i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere ye baa. ²⁵ Wo ki nuŋ, ni k'uune ye munda wede ulsu y'ize i-di t'iide k'unto me, wo de yode batum y'ede onamaŋ eŋ an i deŋgey mozigo goole ki Romenj. Injino maŋ ni dihe n'a ti y' t'igibe k'ummey ki daana yode. ²⁶ A tukki yode eŋ ono doŋ ni di raaje a mozigo goole ki Romenj ni ki'n suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki daana kune, wo toc miŋ ki daana kee mozigo Agiripa. Kun ti y' tundita maŋ, koo ni-t'oono ono doŋ n'aana ni di raaja a yode me. ²⁷ Derec ye, k'a t'igibe wede daŋgay ki Room daa ki suuniyo munda wede ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a daana k'Agiripa

¹ Aame geŋ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Ki rooto, ki-deego bizá.» Injino maŋ Pool y'a umbe beezí, wo y'a iise deegu bizi, y'ede: ² «Mozigo Agiripa, aŋki nuŋ ulbó uŋse n'aane n'a roote ono doŋ n'a-deege bizó a daana kee, a suldí pay doŋ zembadó Yawudiyagi an ni sakiysa, ³ kono kee ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'eese derec aame an dehu maŋ. ⁴ Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó ere ni likke t'ume nuŋ obulsu a daana doŋzó a Zeruzalem me. ⁵ An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyen, urzi wede ooŋe baadaŋ ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'eese derec aame an dehu maŋ. ⁶ Wo aŋkeŋ an dekkiyo booro a eedó kono ni zaapu elkisadó a ono doŋ Raa y'a ruute y'an t'ela a moŋgidaginj. ⁷ Kane boha bumbiyagi koomat makumu sire ki doŋzó geŋ, an zaapu elkisadaŋ an di wolla daŋgiya ki suldí doŋ Raa y'an ruute t'urzi naabo an isiyo daayum onnu wo diddo a yode. Mozigo Agiripa, nuŋ toŋ ni zaapu elkisadó injino, geŋŋo munda wede kane Yawudiyagi an ni sakiysa me. ⁸ Ki moo me kune Yawudiyagi kun elkiyo munda geŋ i ki t'ise ye, Raa y'a balda doŋ unto me?

⁹ Para'ŋ nuŋ toŋ maŋ n'ilke doŋ umbe a suma k'Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t'urzi tuuku toŋ maŋ n'aana ni'ni deyya. ¹⁰ Geŋ naabo gette a Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi toogo ere n'uune ti deero doŋ sedeke, doŋ ki Raa baadaŋ n'a ti'n zidde daŋgay, wo aame an dehu t'owwadaŋ toŋ ni d'ooyiso. ¹¹ Daayum ni d'ettiyo k'ume soo me soo me, k'adda boydí doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, kane ni di'n dabirsa kono ni dehu ki toogo an di kilde suma k'Isa. Kono kane geŋ n'a t'ize aa gede maade, an t'ombiyo geegiryagi ki siido doolo toŋ ni di'n daaniya.

⁹ Para'ŋ nuŋ toŋ maŋ n'ilke doŋ umbe a suma k'Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t'urzi tuuku toŋ maŋ n'aana ni'ni deyya. ¹⁰ Geŋ naabo gette a Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi toogo ere n'uune ti deero doŋ sedeke, doŋ ki Raa baadaŋ n'a ti'n zidde daŋgay, wo aame an dehu t'owwadaŋ toŋ ni d'ooyiso. ¹¹ Daayum ni d'ettiyo k'ume soo me soo me, k'adda boydí doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, kane ni di'n dabirsa kono ni dehu ki toogo an di kilde suma k'Isa. Kono kane geŋ n'a t'ize aa gede maade, an t'ombiyo geegiryagi ki siido doolo toŋ ni di'n daaniya.

Taaya Pool mummino y'a ziipe addi a Isa me

¹² Geŋ injino onniyo soo n'ingile ki Damas ti toogo wo ti urzi naabo ere deero doŋ sedeke an o ele. ¹³ K'ollo kay mozigo Agiripa, aame nuŋ a urzi wo peedo t'ize diine geŋ, ni wolliyi toore wiliŋ i d'iigo ti kandaane, a jiire toore peedo, a d'iige tuddó wo a tukki doŋ a itadó pây. ¹⁴ Kaye pay geŋ a t'ibi ramama a siido, wo n'ollige golla ti rootiyo ti ono doŋ k'Eber,

t'ede: "Sool, Sool de moo me ki ni dabirsa me? Kee ki k'aana ye, kee'η aa buru a bey galmeeḡi yi yi kossiyo." ¹⁵ Maḡ n'a tunde, n'ede: "Galmeeḡa, de kee wee wee?" Wo yo Galmeeḡa y'a ruute, y'ede: "Nuḡ Isa, wede kee ki yi dabirsa. ¹⁶ Wo aḡkeḡ ki t'oozo, ki t'ôhor. Nuḡ n'a-gize tuddô kono ni ki biire k'a t'ise wede naabadô, wo k'a rootita a ðuwo mummino ki ni wulle aḡkeḡno, wo a suldi ðoḡ ki wolla n'a kizita sey me. ¹⁷ Aḡkeḡ n'a ki ti-k'adfa ti bey ðoḡzá Yawudiyagi wo ti bey ðoḡ kane Yawudiyagi ye. Ni-k'agisa ki tukki kane Yawudiyagi ye, ¹⁸ kono k'an di t'ihiney edayan, t'adda zimolo an t'adfo k'ume toore, wo ti moziko Meeda siitandani an t'etto k'ume Moziko Raa. Aame an ziiḡa addan a nuḡ maḡ, an t'oono tambobino k'oldfikadan, wo an t'oono aggadan t'adda suldi ðoḡ Raa yi boohiyo a ðoḡzá."

Ono Pool a urzi naabadi

¹⁹ Inḡkino maḡ mozigo Agiripa k'ollo bee, a munda wede o iido aa suniye ti kandaane geḡ, n'a ki tuuge ye. ²⁰ Wo ki poone n'a iise kazita a ðoḡ Damas ti ðoḡ Zeruzalem, wo soḡ a omagi pay ki siido Ziide, wo saḡ a ðoḡ oḡḡo ki siidiyagi ðoḡ kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an di-kime lekkiyadan, an di-kime ki tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto. ²¹ Geḡ inḡkino kane Yawudiyagi an ni ziiḡa adda Boy Raa, wo an dihe an di n' t'ide me. ²² Wo Raa y'a ni buuhe bini aḡki, wo daayum ni kazita taayadi a ðoḡ pay sunḡi deero. Onamô ni rootiyo miḡ, kane ðoḡ nebiyagi ti Muusa an ruutite a munda wede saḡ a aana geḡno, munda ti doolo n'a ki rootiyo ye. ²³ Ni rootiyo miḡ: Almasi Raa yi biire geḡ, y'a dibire wo y'a bilde ki poone ti diine ðoḡ unto me, wo y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a ðoḡziḡ Yawudiyagi wo a ðoḡ Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addi a Isa

²⁴ Aame Pool yi-ḡiige bizi inḡkino maḡ, Pestus y'a idili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade! Ki duuye baadan duuru, aḡkeḡ kee ki t'okko maade!» ²⁵ Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Pestus kee wede suma, goole ki siido, k'ollo. Nuḡ ki maade ye, onamô ni rootiyo eḡ ðerec wo a urzizaḡ. ²⁶ A ðaana mozigo Agiripa eḡ n'a roote onamô daa k'orgiso, kono suldi ize geḡ yoḡ yi suune soo soo. Nuḡ ni suune munda soo i-dandê umbo, kono suldi ize geḡ kaḡ ombide ye. ²⁷ Mozigo Agiripa, k'umbe koo a ono ðoḡ nebiyagi an ruute me? Nuḡ ni suune kee k'umbe a ono geḡ me.» ²⁸ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee k'elkiyo miḡ a kaamiki eḡ n'a zaape addô a Isa ko?» ²⁹ Maḡ Pool yi di ruute, y'ede: «Ise aḡkeḡno k'ita toḡ maḡ, nuḡ ni tondiyo Raa, a zaape adde a Isa kee ðaḡḡal ye, wo kune ðoḡ pay aḡki kun n'ollige eḡno, kun t'ise aa nuuno wo ti zinziḡi kino ye!»

³⁰ Inḡkino maḡ mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole siido y'a-t'iizi, wo Berenis ti ðoḡ pay uḡiye an a-t'issige. ³¹ Wo aame kane geḡ an t'irga maḡ, an di ruute tuddan, an'de: «Wede eḡ oldiko ere i di t'ide k'unto, ise ki ðaḡḡay toḡ, umbo yi k'ize ye.» ³² Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para maḡ wede eḡ aḡki in i-d'eeze, aame yi ki ruute booradi t'a aaney di mozigo goole ki Romenḡ ye maḡ.»

¹ Duwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda tooke, ay d'engila ki siido k'Itali. Aame geŋ Pool ti doŋ danŋay ongo an i-di'n ele a Ziiliyus goole k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundaŋ «asigiryagi ki mozigo goole ki Romenj.» ² Ay di-gili adda tooke ki siido k'Adiramit t'ambe geegiryagi doŋ a zeŋge ki siido k'Aazi, wo ay d'ingile, Aristarko ti geeger Tessaloni siido Maseduwan ti kaye. ³ Soggo maŋ ay d'iiney a Sidonj, wo Ziiliyus geŋ yonj beehiye ti Pool me, aame geŋ yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo lanziyagi, kono yi seedo munda wede yi dehu. ⁴ Saŋ tinj geŋ ay d'ingile, ay d'umbe ki kese ere maaye baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire, kono maaye a giggirey duuru. ⁵ Ay di diipida bar ere gopponj ti siido Silisi ti Pampili, wo ay d'iiney a geeger Mina siido Liizi. ⁶ A ume geŋ goole k'asigiryagi yi d'uune tooke ti geeger k'Alegzandiri t'ambe k'Itali, wo y'ay ti'n gili adda. ⁷ Ay d'ettiyo boolonj ti boolonj, ay d'ize onniyto baadanj, ay t'ize ooŋe baadanj bini ay d'iiney geeger Sined. Wo de t'urzi geŋ ay k'aaney dokki ye kono maaye baadanj, maŋ ay t'udde gopponj ti siido sundutu Kap Salmone, ay d'ingile ki zeŋge wede maayayi baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret. ⁸ Ay d'ettiyo ti ooŋe baadanj ay seedu ita zeŋge zeŋge, wo ay d'iiney ume wede an yi waaku Zeŋge Majjaane, gopponj ti geeger Laze.

⁹ Ay d'ize onniyto baadanj doo minj ay d'iiney a ume geŋ me, wo anŋenj ume a t'ize ulsu baadanj sey k'engilso me, kono onniyo tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo* i t'ingile. Injino maŋ Pool y'an di tuuke kuudanj doŋ naabo adda tooke me, y'an di ruute, y'ede: ¹⁰ «Lanziyagi ki nuŋ, ni wollioyo'ŋ torguwo ette in t'isa ooŋe, tooke ti suldi suuk adda pay a latta wo kine tonj maŋ in di-t'inda, tooke danŋal ye.» ¹¹ Wo goole k'asigiryagi geŋ yi zaapu addi baadanj a ono wede tuuliyo tooke ti wede tooke batum, a ono Pool yi-ki zaapu addi ye. ¹² Wo soŋ zeŋge wede geŋ yonj majjaane ye ki lekkiyo a ume reele me, kono kamo doŋ baadanj an dehu ti tookiyaganj urzi ede maŋ, tinj geŋ an d'engile an d'aaney geeger Peeniks zeŋge ki siido Kiret. Zeŋge geŋ yonj ki d'andj ki kese peedo k'ooriyo, wo k'awwa ki kese peedo k'ooriyo. Geŋ anŋeŋŋo an di dihe an di lekkey ume reele me.

Ursino adda bar

¹³ Maŋ i d'iiziga maaye yi baahu pelele ti d'andj wo kane an elkiyo torguwadanj an engila. Geŋ maala ere i seedu tooke an ti-t'umbo t'adda k'ahu me, wo an d'ingile an seedu ita zeŋge ki siido Kiret. ¹⁴ Wo saŋ maŋ taŋ boolonj i d'iizigo maaye baadanj sundi Erakilonj t'adda mongali ki siido ere a diine k'ahu gettiyo. ¹⁵ Tooko yi-di d'ingile ay k'aaniya girpiyatú ye kono maaye a giggirey, ay yi d'iili tuddey a maaye y'ay di'n dokkiyo adda bar baa. ¹⁶ Ay d'udde ti d'andj siido neŋko ere a diine k'ahu sundutu Koda, ay d'iigire boolonj ti maaye me. Aame geŋ ay d'ize ki toogo bini tooke neŋko ki naakiwsa tudde ay d'iine girpiyatú. ¹⁷ Kane doŋ naabo adda tooke an a-t'irgo tooke ere neŋko an a-ti gili, wo tooke ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki seedutu. An orgiso t'a k'ooro adda dolso ere ki zeŋge ki siido Libi ye, injino maŋ alboy an di-diggite wo an i-d'iili tuddanj a maaye, yi di'n dokkiyo. ¹⁸ Ursino gette t'ay di'n tindiwe baadanj bini soggo, maŋ kane doŋ naabo adda tooke an d'iise sebbiso suldi suuk t'adda tooke k'adda bar. ¹⁹ Wo onniyo k'aduwe maŋ suldi doŋ an boohiyo k'okkime tooke, kane pây an aa di-zibbite ti beezanj. ²⁰ Onniyto baadanj

* 27:9 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo an isiyo a tere guuge.

ise peedo, ise moldali ay ki'n wolliyo ye, ursiṇo gette t'a guune zakidī ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku y'a elke ay d'utta umbo.

²¹ Doṇ pay adda tooko geṇ, onniyto baadaṇ wenda soo toṇ yi t'eele munda a bizi umbo. Injino maṇ Pool y'a t'ihira a daanadan, wo y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nuṇ, aṅki kun illigo onamó, in likko a Kiret maṇ, dabar ti daggiya suldi kino i k'ise ye. ²² Wo aṅkeṇ n'un di rooto, kun ombon! Wenda soo toṇ ti diinaguṇ i ki t'inda ye, i dagga tooko sittú. ²³ A diddo ette maaleeka ki Raa wede ni-daaniya wo ni-naabiya geṇ, y'a iido sirpadó, ²⁴ wo y'o di ruute, y'ede: "Pool kee k'orgide ye, kee k'a ettey ki daana mozigo goole ki Romen. Wo Raa beekadi a eedá gette, doṇ pay adda tooko ti kee eṇ y'an utta." ²⁵ Injino maṇ lanziyagi ki nuṇ, kun ombon kono ni zaapu addó a Raa, onamí doṇ y'o ruute eṇ a-t'etta. ²⁶ Wo kine in'te eṇ, in di gohey a zenje siido soo ere a diine k'ahu.»

²⁷ A didd'adey ere ki koomat makumu pide toṇ, ursiṇo t'ay di'n d'engilso daayum ki daggiya adda bar sundutú Mediterane. A diddo meeda maṇ, doṇ naabo tooko an owwiyo ay iina goppon ki siido. ²⁸ Maṇ an zidde sibe ti maala eego, wo an di zuune sohirko k'ahu kayya ada g'ado makumu sarat, wo ki daana boolon maṇ an di-zidde sey, maṇ sohirko k'ahu a t'irga kayya ada sire makumu gessire. ²⁹ Maṇ an d'urgide koo ise mongali tunda maṇ tooko t'a goha. Injino maṇ an di gikkite maldali pide deero kettiso ti sibbani a ume k'ita tooko kono t'a-dirse, wo an di delliyo ume a t'ompila, wo ume y'an k'ompilso kesiko ye. ³⁰ Aame geṇ kane doṇ naabo tooko an dehu an t'oodi eedan, tooko an d'ooli mentú. An d'isiyo aa an kakkisa maldali deero doṇ i seedu tooko a daanatú geṇ, an ti-dfiige tooko neṅko ki naakiwsa tudde adda k'ahu. ³¹ Wo Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi Romen ti asigiryagi, y'ede: «Kane doṇ eṇ an ki likka adda tooko ye maṇ, kune kun k'utta ye.» ³² Injino maṇ kane asigiryagi an di-dikkite sibbani doṇ i seedu tooko neṅko ki naakiwsa tudde geṇ me, an di-t'iili t'a iire.

³³ Ki poone ume y'a ompila geṇ, Pool y'an di ruute a doṇ pay an oomo munda, y'ede: «Kun ollo, aṅki eṇ un d'ede onniyo koomat makumu pide kun lekkiyo adda k'elkiso wo mosogo, daa k'ombo. ³⁴ Injino maṇ n'un di rooto, wede tuuku toṇ yi oomo munda boolon, kono geṇ koduwo un t'eele toogo kono kun d'utta. Wo iilso k'eege soo ki wede tuuku toṇ i ki dagga ye.» ³⁵ Aame Pool yi ruute injino maṇ, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa a daana duwo pay, saṇ y'a burkite wo y'a iise ombo. ³⁶ Injino maṇ kane pay geṇ an d'imbiṇa, an d'iise ombo kay. ³⁷ Adda tooko ṅ kaye meeda sire uto ada sarat makumu zoot. ³⁸ Aame an t'iimi an isse maṇ, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

³⁹ Ume i t'umpile maṇ, siido gette doṇ naabo tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zenje, maṇ an dihe tooko an di-t'ette k'ume dolso an iina maṇ. ⁴⁰ Maldali deero doṇ i seedu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda bar, sibbani doṇ an gittite inda doṇ i dokkiyo tooko an t'iizite. Maṇ an di gitte alboy aame daana tooko kono maaye yi di'n ṅaayu k'ume dolso. ⁴¹ Wo an iide'ṅ, an t'iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziidfa. Ume daanatú i-t'iide adda dolso ti k'aane ti k'engile ye, wo ume k'itatú bar t'okko baadaṇ geṇ a dihima. ⁴² Kane asigiryagi geṇ an dehu doṇ dangay an ti'n t'ide, kono koo tuuku yi suune ahu maṇ, y'utta ṅ iye. ⁴³ Wo yo goole k'asigiryagi Romen geṇ yi dehu y'a utte Pool,

injkino man y'an di-tuuge ki tôwwadan me. Y'an di ruute a kane donj i suune ahu'n an t'obo ki poone, an di-doopo ti nee a siido. ⁴⁴ Donj sonj an di'n diiko, wede tuuku y'a ti soodo a sarpanje, ise a keyali k'inda tooko tonj man. Wo genj injkino, pay an t'ibi ahu, an di dippida pay ti bee a siido me.

28

Pool yo a siido sundutú Malt

¹ Aame ay ti diipida ay utte man, siido ere a diine k'ahu gette ay d'illiga kacinj sundutú Malt. ² Kane donj siido gette an ay di'n ziida ti geyyiso baadan. Angenj mizzi tonj y'a d'iise koppiyo wo ume reele genj, an ay di mudde uwwo gidi gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.» ³ Pool y'a-ziki keyyami y'a d'ibi uwwo, wo a wehinko gette makike t'adda y'a uddo, y'a y'ihida beezí. ⁴ Aame kane donj siido gette an wulle makike yi t'irbe bey Pool man, an d'iise rootiso ti tuddan, an'de: «Wede enj wede tôwwo duwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar yi y'uddo tonj man.» ⁵ Wo Pool y'a rittige makike k'adda k'uwwu, wo i ki y'aadumu ye. ⁶ Kane donj ongo an delliyo, an wolla ooziga woogo, y'oodiba y'ooro tul y'inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munda boolonj tonj k'aadumu umbo man, an di-gime elkiyadan, an'de: «Yo enj raayusu.»

⁷ Ume genj yonj gopponj ti dombi ki wede goole ki poone ki siido ere a diine k'ahu gettiyo, yonj sundí Pibiliyus. Yode genj y'ay di'n ziida ti geyyiso baadan, wo ay d'ize onniyo ado a boozí me. ⁸ Meeki Pibiliyus genj yonj eeni ekk'onjali, i-di d'orbiyo wo yi d'ara puuzo. Pool y'a iide y'a ti y' wullo, yi-tunde Raa, man yi ziipe beezí a tuddí wo yi-d'ele beeko. ⁹ Sanj man donj k'eeni ki siido gette an d'iidito pay, wo y'an d'ele beeko pây. ¹⁰ A kaye genj donj siido gette an ay d'uttile baadan, wo a onniyo k'engilsadey tonj an ay d'eele suldi baadan donj ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

¹¹ A ume genj i d'ede tooko sundutú «Raayagi Roomo» t'iido ti geeger k'Alegzandiri, tode gette ume reele ti ti y'ingile a zenje siido ere a diine k'ahu ettiyo. Iide tere ado man, ay di-gili adda ay d'ingile. ¹² Ay d'iiney geeger sundutú Sirakuz, aame genj ay d'ize onniyo ado. ¹³ Tinj genj ay ziida ita zenje zenje, ay d'iiney geeger sundutú Reggiyo. Soggo man maaye ti dandí y'a iise baahu, onniyo sire ay d'iiney a geeger sundutú Puzole. ¹⁴ A geeger gette ay d'uune zemba donj i ziipe addan a Isa, an ay di'n dihe ay d'ize onniyo sarat ti kane. Genj injkino sanj ay d'ingile ki Room. ¹⁵ Kane zemba ti Room genj an d'illiga rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an d'iina a ume sundí «Suuk ki Appiyus» wo a ume sundí «Ume Moone Ado ki Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle man, y'a ruute koduwo a Raa wo ii d'eele kooke. ¹⁶ Aame ay iiney Room man, an i-d'ele urzi a Pool y'a lekke siidí ti asigursu soo ki boohiyadí.

Pool yi kazita ono Raa a Room

¹⁷ Iide onniyo ado man, Pool y'a wiike deero Yawudiyagi donj a geeger Room ki di yode. Aame an t'ugiyen man, y'an di ruute, y'ede: «Kune zemba kuuli, nuñ munda ulsu a donzaj ni k'ize ye, ise a urzi k'oogoro mongidagin tonj ni k'ize ye, wo tonj a Zeruzalem an di n' ziida dangay, an an di n' ele a bey Romenj. ¹⁸ Kane Romenj an di n' tundite, sanj an dihe an oo d'eeze kono munda n'ize ulsu o di t'ide k'unto an k'uune ye. ¹⁹ Wo kane Yawudiyagi an

di-tuuge, in̄kino maŋ nuŋ toŋ n'a ruute n'ede, booradó i ti d'angey mozigo goole ki Romen, an̄ken o k'ede elkiyo n'a ki kiigira don̄zó Yawudiyagi ye. ²⁰ Geŋ kono k'in̄kino n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di roote me. In̄kino maŋ ni sarkiya zin̄ziri ette kono ki wede kane don̄ k'Izirayel an zaapu elkisadaŋ.» ²¹ Kane don̄ i t'ugiyee geŋ an i-di ruute, an'de: «Kaye mattup ti siido Ziide soo toŋ ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo toŋ t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'ide taaya, ise y'ay di roote k'ulsu kee me. ²² Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga munda wede k'elkiyo k'a roota me, kono kaye ay suune a munda wede k'a seedu zakidi geŋ, aame tuuku toŋ duwo an ki dehu ye.»

²³ An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kaŋ soo, wo a onniyo gette an d'iide baadaŋ a jiire, an di y'uuney Pool a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an kazita in̄kino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti don̄ ki nebiyagi. ²⁴ Don̄ on̄go an d'umbe a onami don̄ yi ruutite, wo don̄ soŋ an di-tuuge k'ambu me. ²⁵ A teepiyadaŋ gette an di-tiipe onamaŋ i-ki t'iide kaŋ soo ye, maŋ Pool y'an di ruute miŋ kino dan̄ŋal, y'ede: «Unde Kamilen ti ruute d'erec a mon̄gidagun̄ t'urzi nebi Ezayi, ²⁶ t'ede: "K'odo k'ume duwo eŋ k'an di rootoy, k'ede:

Kune kun d'olliga kereŋ, wo ono itadaŋ kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereŋ, wo munda kun ki y' wolla ye.

²⁷ Derec, duwo eŋ kuwwagaŋ an a-ti niyye dan̄kila kono a k'olliga ye, edayaŋ an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an gi di'n suune ye.

An ize in̄kino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*."»

²⁸ Wo Pool y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo, rabila ere k'uttiyo ki Raa ette an t'elo a don̄ Yawudiyagi ye, wo kane an di-t'olliga.»

²⁹ Aame Pool y'a ti ruute in̄kino maŋ, Yawudiyagi an d'ingile an di niikutu tarkat tarkat ti tuddaŋ. ³⁰ Pool y'a likke ozzine sire a boozí wede y'a ele soŋko geŋ me, don̄ pay ettiyo wollisadi geŋ yi di'n seedu bey sire.

³¹ Yi kazita urzi Moziko Raa, wo yi dooyiso urzi Galmeege Isa Almasi daa k'orgiso wo daa morkiye munda.

* 28:27 28.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riije a donj Romenj

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riije a kane donj i ziipe addan a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kanj soo tonj yi k'iide ye fotto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onamí genj duwo an di ziipe addan an d'ogiyso ti suma k'Isa. Pool y'an riije kono an di suune yonj wee wee, wo soñ y'an di ruute a suldí donj beehiye a jiire a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine duwo pay minj in t'ize oldiko, injkino in di-lidde ti lekkiyo ere unse a daana Raa te. Wo de ankenno in aane in di-kime in di-t'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye tonj manj. Ki Raa kane donj pay i ziipe addan a Isa genj yi'ni wल्लीyo pay kanj soo, wede a ceere bakadí umbo. Kane genj Raa yi'ni wल्लीyo donj ki diine a daanadí me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanjiya nunj Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

² Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a duwo pay t'urzi nebiyagi an ti riije ti kaaga adda mattupadí. ³⁻⁴ Rabila ette tod'te a tukk'Uli, Galmeeginj Isa Almasi. A urzi tudde genj, yonj y'uddo ti biza bumbu mozigo Dawut. Wo a urzi k'Unde Kamilenj, Raa ti toogadí y'a ti y' gize Isa yonj Uli, aame yi ti y' bilde ti diine donj unto genj me. ⁵ T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize donj zina k'Isa, kono ay kizite onamí a donj Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addan a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego. Injkino manj i di t'ele suma a yode me. ⁶ Kune tonj ti diine kane donj Isa Almasi yi wiike genno, kun t'ize donji.

⁷ Nunj ni raanjiya a kune zemba pay donj Raa yi giyye baadan a geeger ki Room, kune donj Raa y'unni wiike kun t'ize donji. Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Pool ti zemba donj a geeger ki Room

⁸ Ki poone'nj, n'a roote koduwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siidiyagi pay enj duwo an rootiyo ki beehiye a urzi zaapu k'addugunj a Isa me. ⁹⁻¹⁰ Raa wede ni-naabiya ti addó pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Uli genj, yonj yi suune ono donj ni rootiyo enj d'erec me. Aame tuuku ni tondiyo Raa manj, daayum sundugunj ni gi di seddiyo ye. Wo adda tondiyadó gette ni tondiyo Raa daayum yi dehu manj, y'o di t'ihina urzi n'a ette n'un ti'n wollo. ¹¹ Injkino ki kotto nunj mosogo kune baadan, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munda wede Unde Kamilenj t'o ele, kono un t'ele toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa. ¹² Wo soñ aame n'iiney di kune manj, in t'ooney toogo ti tuddin, nunj ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addugunj a Isa wo kune tonj kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addó a Isa kay.

¹³ Zemba ki nunj, ni dehu kun di suune, nunj taŋ ɓaadan n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo de Raa y'o ki ti ziki aryagó ye bini anki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabadó t'aase ti dfaakatú, aakede naabadó ere n'izo a diine d'oj Yawudiyagi ye adda siidiyagi ongo. ¹⁴ Nunj naabadó n'a ette ki tukki d'oj pay, ise d'oj edayan ohine, d'oj edayan daa k'ohine, ise d'oj i duuye, d'oj i ki duuye ye toŋ maŋ. ¹⁵ Kono kamo, geŋ a kune d'oj i lekkiyo a geeŋer Room toŋ, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

¹⁶ Nunj o k'ede sukiyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa maŋ, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane d'oj Yawudiyagi ye. ¹⁷ Injino maŋ Rabila Majjaanawa gette ti'n t'oodibe ita mummino d'uwu Raa yi di'n isiyo ki diine a d'aanadi me. Geŋ t'urzi zaapu k'addan a yode d'anjal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettin iide baa. Geŋ a-t'iide a ono d'oj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolloyo ki diine a d'aanadi geŋ, yonj y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.»

Oldiko d'uwu

¹⁸ Wo geŋ Raa t'awwa ti kandaane yi d'eegu kulkuwadi a tukki d'oj pay isiyo oldiko ere tuuku ti yode wo a d'oj isiyo suldi pay ki diine ye, ti naabadaŋ gette kane d'erec ki Raa an i t'eegirso ti-ki t'ad'ia ye. ¹⁹ Ki too maŋ suldi d'oj d'uwu an aane an di suune a tukki Raa geŋ, a kane suldi geŋ kereŋ, kono Raa y'an ti'n gize. ²⁰ Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo Raa batum yonj mummino, ki ki ti y' wolle ye. Wo de t'ume Raa y'ikkima duniya bini anki toŋ maŋ, kane suldi d'oj in ki'n wolloyo ye geŋ, kane d'uwu d'oj eedaŋ soodo a elkiso, an aane an di'n suune t'urzi suldi d'oj y'ikkima geŋno. Injino maŋ kane d'uwu geŋ, a daana Raa ono d'oj an di roote k'oodibe k'eedaŋ umbo. ²¹ Kane an suune adda k'addaŋ Raa yonj ede, wo de an gi di y' tamma ye, wo an ki rootiyo ye ko d'uwu a yode Raa me, ki too maŋ an di t'imme miŋ yode Raa. Wo kaciŋ kane a elkisadaŋ ere daa k'urzutú gette a ti'n lidfe, wo t'elkisadaŋ ere umbo gette an di lekkiyo adda zimolo. ²² An elkiyo kane an d'ede suuniyo k'ono, kaciŋ an t'ize maadagi. ²³ Ki too maŋ an di t'imme gooliko Raa yode wede i k'unto ye, wo miŋ a olde yode an d'ikkimta longayi d'oj i deeyiso aa wedusu i d'unto, aa embi, aa seydi d'oj zondaŋ pide pide, wo aa seydi d'oj i morkimso a siido.

²⁴ Kono k'injino Raa y'an iili kono an d'ise suldi pitiŋko d'oj tuddaŋ ti dehu geŋno, geŋ an ti lattiya tuddaŋ ti suldi sukiyagi d'oj an isiyo geŋ me.

²⁵ Kane d'erec ki Raa an d'iili, wo a olde tode an di daaniya urzi lohito k'ono. An d'ottilso wo an di naabiya a suldi d'oj Raa y'ikkima, wo a yode batum wede ikkima suldi pay geŋ, an i-ki d'ottilso ye wo an i-ki naabiya ye, ki too maŋ d'uwu an di y' t'imme ki daayum! Eyye.

²⁶ Kono kamo Raa y'an iili kono an di naapu, an d'isiyo suldi sukiyagi. Kane erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu an d'iili, wo an di moonite ti tuddaŋ, geŋ munda wede Raa yi ki dehu ye. ²⁷ Kane kuuli toŋ injino kay, ki moone t'erayi aa Raa yi dehu an d'iili, wo tuddaŋ t'an d'an t'umbe berber ki moonite ti tuddaŋ, an d'isiyo suldi sukiyagi. Injino a sooruzanj ere oldo gette, an d'ooniyo dangay ere d'erec a naabadaŋ.

²⁸ Wo kane d'uwu an di-tuuge an di suune Raa me, geŋ Raa y'an iili adda k'elkisadaŋ ere oldo gettiyo, injino an d'isiyo suldi d'oj k'isiyo ye. ²⁹ Kane

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

addan̄ i-t'ũune t'ita sulđi pay đon̄ ki diine ye. An d'isiyo ulsu mirsi, an d'okkiso a sulđi pay, kane bundidĩ, addan̄ an zaapu baadan̄ a sulđi đwo, an t'owwo đwo mirsi, an di dehu ono k'ulpi, an daggiya đwo ti metin̄ko, an d'isiyo sulđi đon̄ ulpi k'a ki wolle ye, wo an di rootiyo ono butte a tukki đwo. ³⁰ An đekkiyo đwo, kane adu ki Raa, an kaldita đwo, an di koliyo tuddan̄, an tamma tuddan̄ t'ono bizañ, elkisadan̄ tin̄ ki dehutu k'urzi k'isiyo k'oldiko ere aware aware, wo k'ollige k'ono maawan̄ an di-toogiyo. ³¹ Kane geñ an t'isiyo aa đon̄ elkisadan̄ umbo, an a-ki ti sooru ye a onaman̄ đon̄ an rootiyo me, geyyiso tudde an k'ede ye, wo an ki woliyo sommagi đwo ye. ³² Ki kotto kane an'ni suune ono đon̄ đerec ki Raa yi ruute, y'ede kane đon̄ isiyo sulđi đon̄ ulpi in̄kino geñ, an iide k'unto. Ton̄ man̄ kane sulđi geñ an ki'n ooliyo ye, wo tin̄ geñño ton̄ kane an an tettiso bey a đon̄ isiyo sulđi in̄kino geñ me.

2

Booro ki Raa

¹ In̄kino kee k'ise wede tuuku ton̄, ki đekkiyo booro a tukki đon̄ ongo man̄, a đaana Raa ono đon̄ k'a rootey k'oodibe k'eeda umbo, kono aame ki đekkiyo booro a tukki đon̄ ongo wo kee ton̄ k'isiyo aa ki kane kay man̄, geñ kee batum booro ti ki ziida. ² Wo kine in suune Raa geñ, yon̄ yi đekkiyo booro a urzi wede đerec a tukki kane đon̄ isiyo sulđi đon̄ ulpi in̄kino geñ me. ³ Kee wede ki đekkiyo booro a tukki kane đon̄ isiyo sulđi đon̄ ulpi in̄kino, wo kee batum k'isiyo aa ki kane kay man̄, k'elkiyo min̄ ti booro Raa k'a t'alda ko? ⁴ Raa geñ yon̄ beehiye baadan̄, yon̄ i-d'ede ombine wo wasigale, kunun̄ kane sulđi geñ ki ti'n isiyo ki bita ko? Ki too man̄ beehiyo Raa gette, tod' t'a-di d'ette k'urzi wede k'a-kime lekkiyada ye geñ, kee k'okumso kulkuwo Raa baadan̄ a eeda, k'onniyo ere kulkuwadi ti đeega geñ me. Onniyo gette Raa y'a đekka booro ere đerec ki diine a tukki đwo pay*. ⁶ A wede tuuku ton̄ a onniyo gette Raa yi di t'eley munda wede đerec a naabadĩ naabadĩ†. ⁷ A kane đon̄ i dehu urzi k'isiyo beehiyo kono an t'oona gooliko ti Raa, suma, wo lekkiyo ere ki ki t'inda ye gette, a kane geñño Raa y'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. ⁸ Wo de a đon̄ i ti toogiyo a đerec ki Raa, an k'ollige onami ye wo an d'isiyo sulđi đon̄ ki diine ye geñ, a tukki kane geñño Raa y'a kulkuwa baadan̄ wo booradi t'a đeega me. ⁹ Kane đon̄ pay isiyo ulsu geñ an t'oona dabar t'ulbe k'oodiyo baadan̄. Booro gette ti seeda kane Yawudiyagi đon̄ illiga ki poone, wo kane đon̄ Yawudiyagi ye pay. ¹⁰ Wo de a wede tuuku isiyo beehiyo geñ, y'a t'oona gooliko ti Raa, suma wo toose, sulđi geñ y'an t'ela a kane Yawudiyagi đon̄ illiga ki poone, wo a kane đon̄ Yawudiyagi ye pay, ¹¹ kono Raa đwo yi'ni woliyo pay min̄ kan̄ soo.

¹² Kane đon̄ pay ize oldiko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye geñ, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeda ye. Wo kane đon̄ pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldiko geñ, Raa y'a đekka booro eedan̄ t'urzi k'oogoro gette. ¹³ Derec, đwo Raa yi'ni woliyo ki diine a đaanadi, kane đon̄ ollige oogoro Muusa geñño ye. Wo de yon̄ yi woliyo ki diine a đaanadi, kane đon̄ a seedu oogoro wo a ti sooru eego. ¹⁴ Kane đon̄ Yawudiyagi ye geñ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'eedan̄ geñ min̄ an d'isiyo munda

* 2:5 2.5 Kun wollo adda mattup ki Soponi 2.2-3. † 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 62.13 wo Piroberb 24.12.

wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addan, wo kacinj an ki ti suune ye. ¹⁵ An isiyo injkino gen, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riije a biza k'ulban. Gen elkisadan ere an di suuniyo munda en beehiye en ulsu gette, t'an kaza injkino, wo soj elkisadan t'an di'n noogiyo a munda wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munda wede ulsu an dehu an d'ise me. ¹⁶ Gen injkino suldi pay gen itadan a t'adda kerej a onniyo booro Raa ere yi dekka t'urzi k'Isa Almasi a suldi don ombide a urzi lekkiyo duwo gette. Gen i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

¹⁷ Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu addugun a urzi k'oogoro Muusa, wo kun koliyo tuddugun kun d'eesiyo Raa kun yi suune. ¹⁸ Kune kun suune munda wede Raa yi dehu duwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro gen kun aane kun di beere munda wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye. ¹⁹ Kun elkiyo'j kune don i dokkiyo don konzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki don i lekkiyo adda zimolo. ²⁰ Kun elkiyo'j kune don dooyiso ki don i ki suune munda ye, wo soj kun elkiyo kune don dooyiso k'inni. Kun elkiyo injkino kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a suldi pay wo a derec ki Raa pay. ²¹ Kun ollo, kune kun di dooyiso don onjon, wo de ki moo me tuddugun batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a duwo oogire ulu, wo de ki moo me kun d'oogire me? ²² A duwo kun di kazita moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, wo de ki moo me kune kun di moonite me? Longayi kun azzuru, wo de ki moo me suldi don adda boozan kun t'oogire me? ²³ Kun koliyo tuddugun, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopide a oogoro gette, injkino kun ti lattiya suma Raa. ²⁴ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyagun ere oldo gette, don Yawudiyagi ye an di kalda suma RaaS.»

²⁵ Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego man, waldu ponde gette a kune beehiye, wo de kune don i wilfa ponde ton, a oogoro Muusa kun a ti doopide man, eggun aa don i ki wilfa ponde ye. ²⁶ Wo de aame wede yon daa waldu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego man, gen ki kotto Raa y'a yi wolla a daanadi aakede wede i wilfa ponde. ²⁷ Wede a urzi tudde daa waldu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa man, yon y'a dekka booro eggun kono kune un d'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi waldu ponde, wo kun a-ti doopide. ²⁸ Yawudusu toc minj wee wee? Kunun yode wede duwo an yi wolliyo y'isiyo suldi don Yawudiyagi ge d'isiyo ko? Kunun wede i wilfa ponde a urzi tudde ko? Aha! ²⁹ Wo de Yawudusu wede toc minj, yon adda k'addi, wo waldu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riije ye. Wedusu gen y'ooniyo tamma ti Raa, ti duwo ye.

3

Raa yon daayum ki diine

¹ Injkin man Yawudusu minj yi jiire duwo tanj me? Waldu ponde tin daakatú moo me? ² Beehiykadan tod'te baadan t'urzi tuuku ton man. Ki poone'j Raa y'an ele onami a bey kane Yawudiyagi. ³ Ki kotto Yawudiyagi onjon ono Raa an gi di'n ziida zakidi ye. Wo an ize injkino man, gen Raa

‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 7.25. § 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.5.

onamí y'a ki'n seeda zakidí ye ko? ⁴ Aha, in̄kino ye! Kine in suune Raa geŋ yi rootiyo ono doŋ d'erec, wo d'wo pay geŋ doŋ lohito k'ono. Derec, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kee Raa aame ki rootiyo maŋ, i dehu d'wo an gi di suune kee ki diine, wo aame d'wo an d'ekkiyo booro eedá toŋ, kee booro ti ki seedu ye*.»

⁵ Doŋ ongoŋ an rootiyo, an'de: «Munda wede in isiyo ki diine ye geŋ, a-noogiyo d'wo an di suuniyo Raa yoŋ ki diine.» Wo d'e geŋ d'erec maŋ, kine in t'eese moo me? In di roote miŋ, Raa yoŋ ki diine ye ko, aame kulkuwadí ti d'eegu a tukki kine geŋ me? Ni rootiyo in̄kino aa doŋ tudde ge rootiyo. ⁶ Aha, in̄kino ye! Derec, Raa yoŋ ki diine, wo aame yoŋ ki diine ye maŋ, d'e geŋ mummino Raa y'a dekka booro a tukki d'wo pay me?

⁷ Doŋ ongo soŋ an rootiyo, an'de: «De aame t'urzi lohito k'onamó geŋ, d'wo an di wolliiyo kereŋ a jiiire d'erec ki Raa wo i-d'eliyo tamma baadan, d'e ki moo me booro ti di'n seedu kono n'ize oldfiko me?» ⁸ Wo in̄kino maŋ, ki moo me in ki rootiyo ye, «In iso ulsuko kono beehiyo t'aasa baadan» me? Doŋ ongoŋ an di rootiyo ono ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo in̄kino nuuno batum. Kane doŋ geŋ, d'erec booro Raa t'anni seeda.

Wede ki diine umbo

⁹ Wo d'e kine Yawudiyagi miŋ, in jiiire kane doŋ ongoŋ ko? Aha, in ki'n jiiire ye! Nuŋ n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye pay kaŋ soo an i dokkiyo oldfiko. ¹⁰ Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wenda ki diine a d'aana Raa umbo, ise soo toŋ maŋ.

¹¹ Wenda a suune d'erec ki Raa umbo, ise wenda soo toŋ umbo a dehe Raa me.

¹² Kane pay an t'ud'de t'urzi wede d'erec ki Raa, pay kaŋ soo an d'isiyo ulsu mirsi,

wenda aase munda wede beehiye umbo, ise soo toŋ maŋ†.

¹³ Bizaŋ òoniyo ti suldí doŋ ulpi aakede suldí doŋ adda muuzo ohine, ti ilzar an di daggiya d'wo ti metiŋko.

T'adda bizaŋ i d'addiya ono doŋ ulpi aakede naawa makike‡.

¹⁴ Ti bohanaŋ i d'addiya ono doŋ ki duudiyiyo ti d'ekkiso kadigi§.

¹⁵ Zoŋd'aŋ soodo k'ettiyo ki t'owwo d'wo.

¹⁶ K'ume tuuku an'tiyo geŋ miŋ, an di lattiya lekkiyo d'wo wo an di'n eliyo adda lekkiyo ere ooŋe.

¹⁷ Wo urzi toose an ki y' suune ye*.

¹⁸ A lekkiyadan gette a Raa an i-k'orgiso ye†.»

¹⁹ Wo ankeŋ kine in suune, suldí doŋ pay oogoro Raa ti rootiyo geŋ, ti rootiyo a kane doŋ pay ti'ni dokkiyo geŋŋo, in̄kino wede tuuku toŋ yi ki t'ihina bizi ye, wo doŋ duniya pay an di suune kereŋ kane doŋ k'oldfiko a d'aana Raa me. ²⁰ Geŋ kono k'in̄kino wenda soo toŋ umbo, Raa y'a y'ise ki diine a daanadí t'urzi daaniya k'oogoro me, oogoro gette tod' t'eliyo urzi daŋŋal d'wo an di suuniyo oldfiko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo d'wo

* **3:4** 3.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 51.6. † **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4. ‡ **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 5.10; 140.4. § **3:14** 3.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 10.7. * **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.8. † **3:18** 3.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 36.2.

²¹ Wo ankenno kine duwo pay Raa y'in di'n isiyo ki diine a daanadi, t'urzi doolo daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y' gize kereṅ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono donj ki nebiyagi an riije ti kaaga. ²² Raa yi di'n isiyo duwo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. Urzi geṅ, yonj yi y'ihina a kane donj pay i ziipe addan a Almasi, kono ise Yawudusu, Yawudusu ye tonj, ahuntu tudde umbo. ²³ Duwo pay miṅ an t'ize oldiko, injino an di lidde ti Raa wo ti goolikadi te. ²⁴ Wo Raa ti beekadi gette, duwo y'an ize donj ki diine a daanadi ki waawiye, t'urzi k'Isa Almasi yonj y'an udde t'adda k'oldiko. ²⁵⁻²⁶ Yonj geṅ Raa y'elo sedeke, y'a inda puuzadi t'a ibi ki booyiso k'oldiko ki donj pay i ziipe addan a yode. Raa y'ize injino, kono yi dehu y'a kize daayum yonj ki diine. Yonj ki diine ti kaaga to, duwo an ize oldiko tonj, y'a imbiṅa yi-ki ti'n ele danggay ye. Wo ankenno yonj daayum ki diine, yi dehu y'a kize yonj ki diine, wo y'an ise ki diine a daanadi kane donj i ziipe addan a Isa me.

²⁷ Injino manj munda ede sey ko, wede kine in di kili tuddiṅ me? Aha, umbo baa. De ki moo me? In ki kili tuddiṅ injino ye kono Raa y'in ti'n ize donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addin a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. ²⁸ Eyye, kine in suune, kane duwo Raa y'an di'n isiyo donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. ²⁹ Raa geṅ, yonj Raa ki Yawudiyagi danjal ko? Kunuṅ donj Yawudiyagi ye pay tonj Raazan ko? Eyye, donj Yawudiyagi ye tonj Raazan pay, ³⁰ kono Raa miṅ yonj soo danjal. Y'an isa kane Yawudiyagi ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode, wo kane donj Yawudiyagi ye tonj injino t'urzi zaapu k'addan a yode kay. ³¹ Injino manj, aame kine in zaapu addin a Isa geṅ, i-kaza oogoro in ti towwo ko? Aha, injino ye. Ki too manj t'urzi zaapu k'addin a yode geṅ, oogoro itatu i-t'adfiya kereṅ.

4

Ibirayim meeki donj pay i ziipe addan a Raa

¹ Wo ankenj kine in di roote moo me a tukki mugiyin Ibirayim me? Yonj wede tudde geṅ yi d'uune moo me? ² Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yonj ki diine a daanadi kono y'ize naabo ere beehiye manj, geṅ i-d'ede urzi y'a kili tuddi. Wo de a daana Raa injino ye. ³ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, injino Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi me*.» ⁴ Kine in suune aame wede yi niibe manj, y'a t'oone ranṅadi. Wo ranṅadi gette duwo an gi di wolle aa an i ize beeko ye, wo an di wolle aa munda wede i dehu an i di y' t'ele. ⁵ Wo de aame wede yi ki niibe ye, wo yi ziipe addi a Raa wede donj k'oldiko y'anni woliyo kane ki diine a daanadi me manj, yonj geṅ Raa yi woliyo wede ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addi a yode geṅ me. ⁶ Geṅ injino ti kaaga tonj Dawut y'a ure a urzi k'unṅsuwo ki wede Raa yi y' wulle yonj ki diine a daanadi, daa ki naabadi ere y'ize, y'ede:

⁷ «Unṅsuwo a kane donj Raa y'an t'ize tambobino a doopifadanj ere a urzi k'oogoro,
wo y'an di buuye oldikadanj.

⁸ Unṅsuwo a wede oldikadi Galmeega Raa yi ki ti kaza ye baa†.»

* 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. † 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-2.

⁹ Unjsuwo gette Raa yi t'elo a kane dɔŋ i waldɔ ponde dɔŋnal kunuŋ, a kane dɔŋ i ki waldɔ ponde ye pay ko? Kine in rootiyo, in'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, in'kino maŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a dɔanadi me.» ¹⁰ Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yoŋ ki diine a dɔanadi geŋ, yi wilda ponde kunuŋ daa waldɔ ko? Aha! Ponde yi ki wilda ye, saŋ y'a wilda kollo. ¹¹ Ki poone Ibirayim y'a waldɔ ponde botto geŋ miŋ, Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a dɔanadi, kono yi ziipe addi a yode. Saŋ maŋ Raa yi di ruute y'a wilda ponde, waldɔ ponde gette munda wede i-kaza Raa yi y' wulle yoŋ wede ki diine a dɔanadi t'urzi zaapu k'addi a yode. T'urzi geŋ Ibirayim y'a t'ize meeki dɔŋ pay i ziipe addan a Raa, ise dɔŋ i ki waldɔ ponde ye toŋ maŋ, kane geŋ Raa y'an di'n wulle dɔŋ ki diine a dɔanadi me. ¹² Ibirayim y'a t'ize meeki dɔŋ pay i waldɔ ponde, geŋ ni rootiyo ti kane dɔŋ i wilda ponde, wo soŋ an'ambu zina ki meegiŋ Ibirayim yoŋ yi ziipe addi a Raa ki poone y'a waldɔ ponde geŋ me.

Urzi zaapu k'adde k'Ibirayim a Raa

¹³ Ti kaaga Raa yi di ruute a Ibirayim yi di t'ela duniya ette a yode wo k'eda k'in'izi. Wo yi ruute in'kino a Ibirayim kono yi diine oogoro ko? Aha, yi ruute in'kino kono yi y' wulle yoŋ wede ki diine a dɔanadi t'urzi zaapu k'addi a yode. ¹⁴ Aame suldi dɔŋ Raa yi ruute y'an t'ela geŋ, kane ki dɔŋ i daaniya urzi k'oogoro Raa dɔŋnal maŋ, urzi zaapu k'adde a Raa geŋ ki bita, wo ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa geŋno toŋ dɛrec i ki lekka ye. ¹⁵ Dɛrec, urzi k'oogoro geŋ i-d'eegu kulkuwo Raa a tukki dɔwo, wo aame oogoro umbo maŋ, doopide a urzi k'oogoro toŋ umbo kay.

¹⁶ Geŋ kono k'in'kino t'urzi zaapu k'adde a yode in t'oona suldi dɔŋ Raa yi ruute y'in t'ela, kono yi dehu in di suune kereŋ y'in eliyi ti beekadi. In'kino maŋ ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa geŋ, dɛrec i lekkiyo a kane pay ita k'in'ni k'Ibirayim. Ono eŋ dɛrec i lekkiyo a dɔŋ i daaniya oogoro Muusa dɔŋnal ye, wo a dɔŋ pay i ziipe addan a Raa aakede Ibirayim, yoŋ meeki kane pay. ¹⁷ Dɛrec, ono eŋ an'riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Kee n'a ki ti k'ize mugiyi k'ita dɔwo adda siidiyagi baadan*.» Ibirayim geŋ yoŋ meegiŋ a dɔana Raa, kono yi ziipe addi a yode wede dɔŋ unto y'an d'eliyo lekkiyo, wo munda wede umbo toŋ yi rootiyo i-t'isiyo. ¹⁸ Ibirayim munda wede yi zaapu elkisadi geŋ yi ki y' ooniyo ye toŋ, yi zaapu elkisadi eego. Y'a ziipe addi a Raa, in'kino maŋ Raa y'a y'ize mugiyi k'ita dɔwo adda siidiyagi baadan, geŋ a-t'iide a ono dɔŋ an'riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geŋ ita k'in'izá toŋ aasa baadan in'kino.» ¹⁹ Aame Raa yi ruute in'kino geŋ, Ibirayim ozzinagi ette suma meeda. Yoŋ yi suune tuddi t'urme yi t'aahe k'unto, wo eddi Sara toŋ ti k'aane ti ki t'ehe ye, wo toŋ maŋ yi k'ormiyo ye, yi seedu zakidi a urzi zaapu k'addi a Raa me. ²⁰ Ibirayim i-k'ede niiku adda k'addi ye, kono yi suune munda wede Raa yi ruute yi-t'ela geŋ yi y' t'oona. In'kino maŋ t'urzi zaapu k'addi a Raa geŋ yi d'uune toogo wo y'a imme Raazi. ²¹ Dɛrec yoŋ y'iyye t'addi pay, Raa i-d'ede toogo yi-t'isa munda wede yi ruute yi-d'isa me. ²² Kono kamo t'urzi geŋ Ibirayim Raa y'a yi wulle yoŋ wede ki diine a dɔanadi me. ²³ Wo de ono eŋ an'riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim Raa y'a yi wulle wede ki diine a dɔanadi» geŋ, an'riiŋe a tukki

‡ 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.9-14. § 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. * 4:17 4.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5. † 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5. ‡ 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

yode dafɲal ye, ²⁴ wo a tukki kine pay, kine toŋ Raa y'in di'n wolla doŋ ki diine a daanadi, kono in ziipe addiŋ a yode wede a bilde Galmeeŋiŋ Isa ti diine doŋ unto. ²⁵ Yo Isa, Raa y'an di y'ele a bey d'uwu, an di y'iide kono k'oldikadiŋ, wo y'a ti y' bilde kono y'in di'n ise doŋ ki diine a daanadi.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

¹ Geŋ inŋkino, t'urzi zaapu k'addiŋ a Isa geŋ, kine Raa y'in di'n ize doŋ ki diine a daanadi. Wo aŋkenŋo kine ti Raa in lekkiyo ti toose t'urzi Galmeeŋiŋ Isa Almasi. ² T'urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, yoŋ y'in d'hina urzi in di lekkiyo zakidi adda beeko Raa, wo kine ulbiŋ in d'ise uŋse kono in zaapu elkisadiŋ in t'oona gooliko ti Raa. ³ Wo beehiye a jiiere'ŋ, kine in iido dabar toŋ maŋ ulbiŋ in iso uŋse, kono in suune in dabirsa maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi t'ombiŋe. ⁴ Kine in seedu zakidi t'ombiŋe maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi a naabo Raa, aame in iido suldi doŋ ooŋe toŋ maŋ. Kine in seedu zakidi a naabo Raa maŋ, geŋ in t'isa doŋ i zaapu elkisadaŋ a Raa. ⁵ Aame in zaapu elkisadiŋ a Raa maŋ, zaapu k'elkiso gette t'in ki ti'n t'ela sukuyagi ye, kono Raa geyyisadi y'in ti tiipe adda k'addiŋ t'urzi k'Unde Kamileŋ ere y'in ele.

⁶ Derec, ti kaaga kine in k'ede toogo ye in t'adde t'adda k'oldiko me. Wo onniyo ere Raa y'ele gette iide kotto maŋ, Almasi Raa yi biire y'a iido, y'a inda kono doŋ k'oldiko. ⁷ Geŋ ooŋe a wede y'a oyye y'a t'inda a olde wede ki diine me. Koo wede y'a oyye y'a t'inda a olde ki wede isiyo beehiye. ⁸ Wo tiŋ geŋno toŋ, Raa geŋ y'in t'iidiba ita yoŋ y'inni giyye, y'a igibo Almasi y'a inda kono kine aame kine in lekkiyo botto adda k'oldiko geŋ me. ⁹ Derec, aŋkenŋo t'urzi puuzo k'Isa, Raa y'in di'n ize doŋ ki diine a daanadi, geŋ inŋkino kay in suune yoŋ y'in di'n utta ti booro Raa te. ¹⁰ Derec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo de Raa y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'unto k'Ulí. Wo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode geŋ, geŋ inŋkino kay in suune Raa y'in di'n utta t'urzi k'Ulí kono yoŋ yi bilde ti diine doŋ unto me. ¹¹ Wo beehiye a jiiere'ŋ, kine ulbiŋ in d'ise uŋse ti Raa t'urzi Galmeeŋiŋ Isa Almasi, yode wede aŋkenŋo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

¹² T'urzi wedusu soo sundi Adum oldiko ti t'iido adda duniya, wo t'urzi k'oldiko gette unto ti-t'iido duniya. Inŋkino maŋ unto t'a ziida duwo pay, kono duwo pay miŋ an t'ize oldiko*. ¹³ Ki poone Raa yi di t'ela oogiradi a Muusa geŋ, oldiko tod'te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo geŋ, duwo oldikadaŋ Raa yi ki ti kaza ye. ¹⁴ Wo de toŋ maŋ, iise ti Adum bini Muusa geŋ unto i-d'ede toogo too ekki duwo me. Unto gette t'a ziida kane doŋ ize oldiko ti doolo ti ere ki Adum, yoŋ y'ize a munda wede Raa yi ruute k'isa ye toŋ maŋ.

Adum geŋ yoŋ undiso ki wede a etto. ¹⁵ Wo de oldiko ere Adum y'ize ti munda wede Raa y'in elo ti beekadi geŋ, a ki t'iide soo ye. Derec, t'urzi k'oldiko wede soo dafɲal doŋ baadaŋ an t'inda. Geŋ inŋkino kay in suune, beeko ere Raa y'elo t'urzi wede soo, Isa Almasi gette, Raa y'a ti tiipe ekki doŋ baadaŋ daa dooziyo. ¹⁶ Wo soŋ munda wede Raa y'eliyo wo ti oldiko ki wede soo y'ize gette, a ki t'ette soo ye. T'urzi k'oldiko ki

* **5:12** 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

wede soo y'ize gette, duwo pay booro Raa t'anni ziiɗa. Wo ise a oldiko ere baadanj duwo an ize gettiyo tonj, munda wede Raa y'eliyo ti beekadi genj, y'an ize donj ki diine a daanadi me. ¹⁷ Derec, t'urzi wede soo, t'urzi k'oldiko yode soo danjal, unto i-d'ede toogo ekki duwo pay. Genj injkino in suune, t'urzi wede soo Isa Almasi, kane donj ooniyo beeko Raa ere y'eliyo daa dooziiyo wo yi di'n isiyo donj ki diine a daanadi genj, an di lekkey an d'oomey moziko ti yode kanj soo.

¹⁸ Genj injkino ki danju, t'urzi k'oldiko wede soo, Adum, booro Raa t'a ziiɗa duwo pay. Genj injkino kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise duwo pay ki diine a daanadi, wo t'urzi genj an t'oone lekkiyo ere ki daayum. ¹⁹ Genj kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipida ono Raa, duwo baadanj an t'iire adda k'oldiko. Genj injkino kay t'urzi wede soo y'illiga ono Raa, duwo baadanj Raa y'an di'n ize donj ki diine a daanadi.

²⁰ Raa y'a elo oogoro, wo oldiko t'a t'ize baadanj, wo de aame oldiko ti t'ize baadanj manj, beeko Raa t'a t'ize baadanj a jiiere sey. ²¹ Ti kaaga oldiko i-d'ede toogo ekki kine duwo t'in di'n towwo. Injkino kay ankenno beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine duwo ki diine a daanadi, injkino in t'ooney lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeejin Isa Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kanj soo t'Almasi

¹ Ankenj kine in di roote moo me? In di lekke ketiiyo t'oldiko kono beeko Raa t'a t'ise baadanj ko? ² Aha, injkino ye! Kine a daana k'oldiko tuddinj aa unto, de mummino in di lekke adda k'oldiko sey me? ³ Kune un dunde ko? Kine donj pay an in ti zuyye batem genj, in aa ti gitte kanj soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suuyiso batem genj, kine in aa ti gitte kanj soo ti yode a untadi. ⁴ Injkino manj t'urzi suuyiso batem genj, aakede kine an in t'in ittiba kanj soo ti Almasi a untadi*. Genj aakede Almasi yi bilɗe ti diine donj unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meeginj Raa genj, injkino kine tonj in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.

⁵ Aame kine in aa ti gitte biɗj ti yode kanj soo a urzi k'untadi manj, genj derec a baldiyadi tonj, kine ketiiyo kanj soo ti yode. ⁶ Ono enj kun ollo kofuwo, aame Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko genj, lekkiyadinj ere ti poone adda k'oldiko gette an ti-tiike ti yode Almasi, injkino manj tuddinj ere k'oldiko gette Raa y'a ti jiiere toogatu a t'ize umbo, genj kine bulagi k'oldiko ye baa. ⁷ Derec, wede y'inda genj yi t'ufɗe t'adda k'oldiko me. ⁸ Wo de aame kine in t'inda ti Almasi kanj soo manj, genj in ambo in di lekkey zeere kay ti yode me. ⁹ Kine in suune'nj, Almasi t'ume yi bilɗe ti diine donj unto genj ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unto i-k'ede toogo ye baa a tukki yode me. ¹⁰ Almasi untadi ere y'inda kanj soo gettinj mok baa a t'iide, wo untadi gette t'oldiko t'a ti'n diikida. Ankenno yonj zeere, yi lekkiyo ki Raa. ¹¹ Genj injkino kay kun ti wollo tuddugunj aa unto a daana k'oldiko me, wo a daana Raa tuddugunj kun ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo ketiiyo kanj soo t'Isa Almasi.

¹² Injkino manj kun i oola urzi a oldiko ti t'oona toogo a tuddugunj ere k'unto ye, wo kun gi di daane sulɗi donj ulpi tuddugunj ti dehu genno ye. ¹³ Kun oola mokugunj tuuku tonj y'isa naabo ere k'oldiko ye, aa arku k'isiyo munda wede ki diine ye. Wo genj kun i elo tuddugunj a Raa aakede donj

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

i bilde ti diine don unto anken an lekkiyo zeere, wo kun elo mokugun tuuku ton ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munda wede ki diine. ¹⁴ Gen oldiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine bulagi k'aaye?

¹⁵ Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa man, gen i-kaza in d'ise oldiko baa ko? Aha, injkino ye! ¹⁶ Kune kun suune, aame kun ele tuddugun a wede kun i di naabe man, kun d'olliga onami, kun t'ise bulagi ki wede kun ollige onami genno. Aame oldiko i-ede toogo ekki kune man, kune bulagutu wo un d'etta unto, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune man, kune bulagutu wo Raa y'un di'n isa don ki diine a daanadi. ¹⁷ Wo in rooto koduwo a Raa, kono ti kaaga kune bulagi k'oldiko, wo de ankenno dooyiso ere an unni duuye gette kun illiga, kun d'umbe t'addugun pay wo kun sooru eego. ¹⁸ Kune Raa y'un ti'n udfde t'adda k'oldiko me, wo kun t'ize bulagi kono kun d'ise munda wede ki diine aa yi dehu. ¹⁹ Onamo ni rootiyo en a suuniyo ere ki don tudde, kono suldi itadan kun ki ti suuniyo koduwo ye. Gen ti kaaga kun ti t'ele tuddugun pay adda buliko k'isiyo suldi pitiŋko, ti doopide ere kun a ti doopide a urzi k'oogoro un ti'n led'fiyo ti daana Raa. Wo ankenno kun ti-t'iso tuddugun bulowo k'isiyo naabo ere ki diine kono y'un di'n isa don ooyiso kese a yode.

²⁰ Ti kaaga aame kune bulagi k'oldiko gen, kune'n seegun ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Aame kun izite suldi don ankenno un t'ize sukiyagi gen, kun d'uune moo me? Ki kotto kane suldi gen, a duwo an di'n t'etta k'ume k'unto. ²² Wo de ankenno Raa y'un ti'n udfde t'adda k'oldiko me, kun t'ize bulagi yode, kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yon yi dehu, injkino y'un di'n uuye kese a yode, gen a duwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. ²³ Derec, oldiko gette ranatutu unto, wo de munda wede Raa y'eliyo ki waawiye gen lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n gitte kan soo ti Galmeejin Isa Almasi.

7

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

¹ Zemba ki nun, ki kotto ono don ni roota en, kune kun'ni suune adda k'addugun, kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro gette i-d'ede toogo ekki wedusu'n aame yon zeere danjal. ² Injkin man erewo ti ziida kule kule, tod'te kettiyo a kulatu t'urzi k'oogoro aame yi lekkiyo zeere gen me. Wo de aame kulatu y'inda man, oogoro seedu gette ti ki ti seeda ye baa, tod'te ettutu toore. ³ Wo aame kulatu yon zeere yi k'inda ye wo ti y'iili, ti ziida kule doolo man, gen an di waaka ere ti moone ti kule bakatu. Wo de aame kulatu y'inda man, tod'te ettutu toore, t'aane t'a seeda kule doolo, oogoro ti ki ti seeda ye, gen an gi di wolla ere i moone ti kule bakatu ye. ⁴ Gen injkino kay zemba ki nun, kune eggun aa unto a daana k'oogoro me, kono t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki sedeke gette, aa kun t'inda kan soo ti yode. Injkin man kine in t'ize don k'Almasi wede i-bilde ti diine don unto, kono naabadij t'aase ti faakatutu a Raa me. ⁵ Derec, ti kaaga kine in likke lekkiyo ere aa tudde ti dehu, aame gen suldi don in d'eliyo liikiwe ki naapu an d'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tudjin, injkino in d'ettiyo unto. ⁶ Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziida aakede don dangay, wo ankenno kine a daanatu aa don unto kono Raa y'in ti'n udfde ti toogatu

me. Injino maŋ in naabo a Raa t'urzi wede aware Unde Kamileŋ t'inni dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede mazzini k'oogoro Muusa geŋŋo ye baa.

Oogoro ti oldiko

⁷ Injino maŋ kine in t'eese moo me, oogoro gette tod'te oldiko ko? Aha, injino ye! Wo de ni zuune oldiko t'urzi k'oogoro. Anki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a munda wedusu ulu*» ye maŋ, nuŋ zaapu k'adde a munda wede gette ni ki ti suune ye. ⁸ Wo t'urzi k'oogoro geŋ oldiko ti d'uune urzi ti nuŋ, injino ni zaapu addó a suldi d'uwó don tuuku ton maŋ. Derec, daa k'oogoro maŋ, oldiko gette ettú aa munda unto. ⁹ Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune ye geŋ, ni lekkiyo aa addó i dehu, wo de aame oogoro ni ti zuune maŋ, oldiko t'a jire eedó. ¹⁰ wo nuŋ aa n'inda: Oogoro ere Raa y'elo kono duwo t'an d'an t'ette k'ume lekkiyo geŋ, a nuŋ o-t'ize urzi k'unto. ¹¹ Injino t'urzi k'oogoro geŋ, oldiko ti d'uune urzi t'a ti n' mibilde, wo t'urzi tode gette o d'iide unto.

¹² Geŋ injino oogoro Raa gette tode batum kamileŋ, wo urziyagutú ton kane kamileŋ, ki diine wo beehiye. ¹³ Injino maŋ munda wede beehiye geŋ, a nuŋ o-t'ise urzi k'untadó ko? Aha, injino ye! I n'iide'ŋ oldiko. Geŋ t'urzi k'oogoro ere beehiye gette, oldiko ti d'uune urzi ki tówwadó. Injino maŋ in suuno oldiko tod'tiŋ ki kotto oldiko, wo t'urzi k'oogoro geŋ oldiko itatú a t'udfe kereŋ, tod'tiŋ oldo a jire pay.

Oldiko ti jire ekki duwo

¹⁴ Ki kotto kine in suune oogoro gette t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo de nuŋ wede tudde eŋ, n'a t'ize bule k'oldiko. ¹⁵ Geŋ munda wede n'isiyo, ni ki y' suuniyo ye. Injino munda wede ni dehu n'aase geŋ, ni ki ti y'isiyo ye, wo de ni-t'isiyo munda wede n'azzuru. ¹⁶ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geŋ ni ti y'isiyo maŋ, geŋ i-kaza oogoro gette ni ti suune adda k'addó tod'te beehiye. ¹⁷ Geŋ isiyo injino nuuno ye, isiyo'ŋ oldiko ere i lekkiyo adda k'addó. ¹⁸ Derec, ni suune munda wede beehiye geŋ yi ki lekkiyo ye adda k'adde nuŋ wede tudde eŋ me. Ki kotto nuŋ o d'ede mosogo k'isiyo munda wede beehiye, wo toogadó umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo ye. ¹⁹ Injino maŋ munda wede beehiye ni dehu n'aase geŋ, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni-t'isiyo munda wede ulsu ni ki dehu ye. ²⁰ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geŋ ni ti y'isiyo maŋ, geŋ isiyo nuuno ye, isiyo oldiko ere i lekkiyo adda k'addó.

²¹ Injino maŋ, nuŋ ni dehu n'aase munda wede beehiye, wo de adda k'addó ni d'owwiyo munda i ni dokkiyo ede, ni d'isiyo miŋ munda wede ulsu danjal. ²² Ki kotto nuŋ batum adda k'addó geŋ, ulbó o isiyo unse'ŋ ki daaniya k'oogoro Raa, ²³ wo de ni d'owwiyo adda tuddó munda i ni dokkiyo ede, yi deyyiso ti oogoro Raa ere nuŋ n'iyye elkisadó pay eego. Munda wede i ni dokkiyo adda k'addó geŋ, yi-ti n' gitte miŋ k'isiyo k'oldiko. ²⁴ Wayya nuŋ eŋ, sommagi o di-t'iide! Wee wee a n'adfa ti tuddó ere o d'etta unto ette? ²⁵ Geŋ in rooto koduwo a Raa t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi!

Injino maŋ t'elkisadó pay nuŋ n'a iyye n'a t'ize bule k'oogoro Raa, wo a urzi tudde ni t'ize bule ki munda wede i ni dokkiyo adda k'addó k'isiyo k'oldiko geŋŋo.

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

8

Lekkiyo ti toogo ere k'Unde Kamilen

1 Injino man ankenno en, donj i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi genj, booro Raa ti ki'n seeda ye baa. ² Derec, wede yi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi manj, munda wede i yi dokkiyo genj, Unde Kamilen ere ti d'eliyo lekkiyo. Tode gette t'a y'udfe ti munda wede i yi dokkiyo k'isiyo k'oldiko wo ti unto. ³ Munda wede oogoro Muusa ti k'iine ti ki y'ize ye kono kine donj tudde in k'ede toogo in ki d'ozire a urzi genno ye genj, Raa y'a y'ize. Injino manj y'a igibo Uli y'a iido ti tudde ere aa ki kine donj k'oldiko kono y'in di'n adde t'adda k'oldiko, tinj genj oldiko ere duwo an isiyo y'a-t'iide mentu. ⁴ Y'ize injino kono munda wede ki diine oogoro ti dehu genj a t'ise ekki kine, kono in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di lekke aa Unde Kamilen ti dehu. ⁵ Injino manj kane donj i lekkiyo aa tudde ti dehu genj, elkiyadanj a suldi donj tudde ti dehu. Wo kane donj i lekkiyo aa Unde Raa ti dehu genj, elkiyadanj a suldi donj Unde Kamilen ti dehu kay. ⁶ Aame wede y'elkiyo a suldi donj tudde ti dehu wo yi daaniya manj, y'ette k'ume k'unto, wo de wede y'elkiyo a suldi donj Unde Kamilen ti dehu wo yi daaniya manj, y'ette k'ume lekkiyo wo ti toose. ⁷ Suldi donj pay ulpi tudde ti dehu genj, kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-toogiyi ki daaniya k'urzi k'oogoro Raa me, umbo ti k'aaniya ye. ⁸ Kane donj i lekkiyo aa tudde ti dehu genj, kane an k'aane an ki t'ise ye munda wede Raa ulbi i-d'ise unje me.

⁹ Wo de kune, kun ki lekkiyo aa tudde ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa ti dehu, kono Unde Raa tod' ti lekkiyo adda k'addugun. Aame wede i-k'ede Unde k'Almasi adda k'addi ye manj, yonj ki Almasi ye. ¹⁰ Aame Almasi adda k'addugun manj, ki kotto tuddugun t'a t'inda kono k'oldiko me, wo Unde Raa ere adda k'addugun t'un d'eliyo lekkiyo, kono Raa y'un ti'n ize donj ki diine a daanadi. ¹¹ Wo aame Unde ki wede a bilde Isa ti diine donj unto gette tod'te adda k'addugun manj, yode wede a bilde Isa Almasi ti diine donj unto genj, yi-t'ele lekkiyo a tuddugun ere k'unto gette t'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo adda k'addugun.

¹² Genj injino manj zamba ki nunj, kine in d'ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo de seezinj a urzi tuddinj ti dehu ye, injino in gi di lekke aa tuddinj ti dehu ye. ¹³ Aame kun lekkiyo aa tudde ti dehu manj, kun di t'inda. Wo de aame t'urzi k'Unde Raa suldi donj ulpi tudde ti dehu genj kun'n iila manj, kun di lekka. ¹⁴ Derec, kane donj i ni dokkiyo Unde Raa genj, kane inni Raa. ¹⁵ Kune Unde Raa kun uune genj, t'un gi di'n ise bulagi wo kun ki d'orgide ye. Wo de tode Unde Raa gette t'un di'n ize kun t'ize inni Raa ki kotto, t'urzi genj in di y' waaku «Abba!» I-kaza Meego. ¹⁶ Tode Unde Raa batum t'in d'isiyo adda k'addin in di suuniyo ki kotto kine inni Raa. ¹⁷ Derec, kine inni Raa genj, in t'ooney aggadinj t'adda suldi pay donj i-d'ede in t'ooney t'Almasi kanj soo, kono aame kine in dabirsa aa yonj yi dibire manj, genj in t'ooney daryika ti yode kanj soo.

Daryika ere ki daana

¹⁸ Nunj ni suune adda k'addo, dabar ere in dabirsa ankenno ette, tod'te aa munda ki bita a daana daryika Raa ere y'in kizey a kandaane gette. ¹⁹ Kane suldi donj pay Raa y'ikkima genj, an delliyi gottitonj, woogo me Raa y'a ti'n kiza innizi kereñ, kane anj wee wee. ²⁰ Kane suldi donj pay Raa y'ikkima genj, an t'iire a bey toogo ere t'an gi di'n t'etta ki tunda ye. Kane suldi genj i ki dihe kane batum ye, wo de in ele k'adda toogo gette yode

Raa batum. Wo tonj manj kane suldi genj an zaapu elkiyadanj a Raa, ²¹ kono onniyo soo kane suldi pay genj Raa y'an adda t'adda toogo ere ki lattiya ti-ti'n isiyo bulagi genj me. Injino manj an t'isa eedanj toore, wo daryika ere inji Raa an t'ooney gette kane tonj adda kay.

²² Kine in suune, suldi donj pay Raa y'ikkima genj, ankenno an dawilsa botto aa erewo addutu i t'umbe k'ehiyo. ²³ I ki dawilsa kane suldi genno danjal ye, kine pay donj uune Unde Kamilej aa barta ere ki poone ki suldi donj Raa yi ruute y'in t'ela genj me, kine in dawilsa adda k'addin, koore in delliyi onniyo ere tuddinj Raa y'a-t'adda t'adda dabar ere k'oldiko, in t'isa injizi a-t'etta a munda wede yi dehu. ²⁴ Derec, kine in uune uttiyo wo in zaapu elkisadinj eego botto. Wo aame suldi donj in zaapu elkisadinj eego in 'ni wulla manj, genj zaapu k'elkisadinj eego umbo baa. Injino suldi in 'ni woliyo genj in di zaape elkisadinj eego sey ko? ²⁵ Wo aame in zaapu elkisadinj a munda wede in ki y' woliyo ye manj, genj in di y' delle ti ombiye. ²⁶ Genj injino kay, Unde Raa tonj t'in di'n noogiyo, kono kine toogadinj baata a urzi Raa me. Urzi tondiyo Raa wede beehiye tonj in ki y' suune ye, wo tode Unde Kamilej batum ti-tondiyo Raa kono kine, ti-dakiya ti ono donj ki k'aane ki ki ti'n roote ye. ²⁷ Raa genj yi y' woliyo munda wede a biza k'ulbe wedusu me, wo munda wede Unde Kamilej ti dehu t'a tonde genj yonj yi y' suune. Derec, Unde gette ti tondiyo Raa kono kine donji aa yonj yi dehu.

²⁸ Kine in suune Raa yi naabiya a suldi pay ki beehiyo kane donj i y' geyyiso, kane genj yi'ni wiike kono a-t'ette a munda wede yonj yi dihe ti poone. ²⁹ Kane donj Raa yi'ni zuune kane ki yode ti poone too genj, yonj yi dihe ti poone too y'an ise an di deeye Uli, kono yonj genj y'a t'isa goole ki zamba baadanj. ³⁰ Kane donj Raa yi'ni dihe ti poone too genj, y'a-ti'n wiike pay. Kane yi ti'n wiike genj, y'an di'n ize donj ki diine a daanadi. Wo kane yi'n ize donj ki diine a daanadi genj, an d'uune daryikadi pay.

Geyyiso Raa tod'te meeda

³¹ Kine in di roote moo sey a ceere me? Aame Raa yonj ki kine manj, wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me*? ³² Raa genj Uli k'aggadi tonj yi ki ti y' lidde ye ti dabar te, wo yi y'elo sedefe ki kine duwo pay, injino manj ki kotto ti Uli genj suldi pay yi'n t'ela ti mozuwo. ³³ Wee wee a sakiya donj Raa yi biire me? Wenda soo tonj umbo, kono kane Raa yi'n ize donj ki diine a daanadi me. ³⁴ Wee wee a roota kane booro ti'ni ziida me? Wenda soo tonj umbo, kono Isa Almasi yonj y'inda, wo beehiye a jiiere sey y'a bilde ti diine donj unto y'a-gili k'awwa, ankenj yi lekkiyo a ammade Raa wo yi tondiyo Raa kono kine. ³⁵ Moo me in ti'n dekka ti geyyiso ere k'Almasi te? Dabar kunun, ulbe k'oodiyo baadanj kunun, dabar ere t'urzi duwo kunun, mosogo kunun, lekkiyo bey sok sokenj kunun, lekkiyo ere aa a biza zire kunun, unto ere a bey duwo ko? Kane genj an in ki ti'n dekka ye ti geyyiso ere k'Almasi te. ³⁶ Genj a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono ki kee Raa genj, kaye duwo an ay di'n towwo daayum. Kaye an ay di'n woliyo aa dambami ki waldutu.» ³⁷ Wo de ti suldi donj pay in aaniya genno tonj, kine in t'umbe eego a jiiere t'urzi yode wede inni giyye. ³⁸⁻³⁹ Eyye, nunj ni suune adda k'addo, munda soo tonj umbo in ti'n dekka ti geyyiso Raa te: ise in t'inda, ise in lekkiyo zeere, ise maaleekiyagi,

* **8:31** 8.31 Wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me: I-kaza a kine donj ele addinj a Isa genj, a lekkiyadinj ette aduzinj ede wo kane genj an k'aane an in ki ti'n dekke ye ti Raa me wo an in ki t'eegire ye k'ettiyo ki Moziko Raa te. † **8:36** 8.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 44.23.

ise donj doolo an d'ede urzi ki dokkiyo wo an d'ede toogo, ise suldi donj ankenno, ise suldi donj etto k'ita, ise suldi donj an d'ede toogo a kandaane, ise suldi donj ti d'andi siido, ise munda ti doolo Raa y'ikkima tonj manj. Genj munda umbo wede a aana in ti'n dekka ti geyyiso Raa, wede in iidiiba ita t'urzi Galmeeginj Isa Almasi me.

9

Raa ti donj yi biire

¹ Ono ni rootiyo enj kane d'erec, ni ki lohito ye kono nuñ ni lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Elkisadó ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette, i ti dokkiyo Unde Kamilenj t'ó di kaza ono donj ni rootiyo kane d'erec. ² Nuñ o-t'ize sommagi dondon wo addó i n'aadumú daayum. ³ Derec, aame i-t'ise manj, nuñ batum Raa yi ti'n duudo, n'a-ledde t'Almasi kono zembadó Yawudiyagi an d'utte, kane donjzó a urzi tudde me. ⁴ Kane donj k'Izirayel genj Raa y'anni biire kono an t'ize inñizí, y'an di gize toore goolikadí, y'agittite taasuya ti kane, y'an d'ele oogiradí, y'an d'ele urzi an i-d'ottilé, y'an di ruute suldi donj y'an t'ela, ⁵ wo kane an uddó ti biza bumbú mongidaganj donj sundanj t'a ñile*. Wo Almasi Raa yi biire a urzi tudde y'uddó ti biza bumbú kane, yode wede t'ekki suldi pay, genj in amma Raa ki daayum! Eyye.

⁶ Genj i-kaza ono donj Raa yi ruute genj i ki t'ingile ki bita ye, kono kane donj ti biza bumbú k'Izirayel pay genj, kane pay donj Raa donj ki kotto ye. ⁷ Raa yi di ruute a Ibirayim y'a t'oona ita k'inñi, donj a t'isa inñi Raa ki kotto. Aame yi ruute inñino genj, yi ki ruute ti ita k'inñi k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute ti kaaga a Ibirayim, y'ede: «Genj t'ita k'inñi k'Isaaka d'uwó an di'n waaka ita k'inñizá†.» ⁸ Genj i-kaza inñi k'Ibirayim donj an ehe a urzi tudde genj, kane pay inñi Raa ki kotto ye, ita k'inñi k'Ibirayim ki kotto kane donj an ehe a-t'iide a ono donj Raa yi ruute y'aasa. ⁹ Enño ono donj Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nuñ konno ume kino sey genj n'a kimo di kee, wo aame ni kimo genj eddá Saara t'ulo a beytú baa‡.» ¹⁰ Wo genño danjal ye, in elko soñ a Rebeka tod' t'ehe inñi roonjo kuuli meeganj yonj mugiyinj Isaaka. ¹¹⁻¹³ Kane inñi adda k'adde meedanj botto genj, an k'ize munda k'ulso ye, ki beehiye ye. Wo tonj manj Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadí ñenku§.» Genj a-t'iide a ono an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuñ Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y' lidde*.» Raa y'ize inñino kono munda wede yi dehu genj a t'ise. Yonj yi beeriyo d'uwó aa addí i dehu, t'urzi naabadanj ye wo de t'urzi yode Raa siidi i'ni waaku d'uwó me.

¹⁴ Inñino manj kine in t'eeese moo me? Raa genj y'isiyo munda wede ki diine ye ko? Aha, inñino ye! ¹⁵ Yonj yi ruute ti kaaga a Muusa, y'ede: «Ni-d'ise adde koduwo a wede tuuku ni dehu ni d'ise adde koduwo, wo n'a wolle sommagi ki wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi†.» ¹⁶ Inñino manj kane suldi genj an ettiyo t'urzi munda wede d'uwó an dehu ye, t'urzi toogadanj ye, wo de an ettiyo t'urzi k'adde koduwo ki Raa siidi. ¹⁷ Genj inñino an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa ono donj Raa yi ruute a

* **9:5** 9.5 Mongidaganj donj sundanj t'a ñile: Kane genj Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo inñi Yakup kane koomat makumu sire. † **9:7** 9.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12. ‡ **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10. § **9:11-13** 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23.

* **9:11-13** 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † **9:15** 9.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19.

Parahonj mozigo ki siidfo Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eedá n'a-ti t'ize zakidí minj, kono t'urzi kee d'uwu an di suuna toogadó wo an di kazita sundó adda siidfo pay‡.» ¹⁸ Injkinu manj Raa genj, a wede tuuku yi dehu yi-d'ise adde koduwo manj, yi-d'isiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedí zakidí manj, yi di y'isiyo.

Raa genj yonj aakede wede k'aabufu

¹⁹ Wo de suldí Raa yi ti'n isiyo injkinu manj, koo wenda y'o di roote, y'a t'eese: «Ki moo me a d'uwu yi d'eesiyo an isiyo ulsu me? De wee wee a aane a-tooge a munda wede yi dehu y'aase me?» ²⁰ Kee wedusu minj wee wee, k'a niike Raa me? Kununj munda aabufu genj, y'aane yi roote koo a wede i y'iibida, y'a t'eese: «Ki moo me ki n'iibida kino me?» ²¹ Wede k'aabufu genj y'aane yi d'aabida munda wede aa addí i dehu ti lee wede luttiyo genj me. Ti lee wede yi lutte genj minj yi d'aabida ooko majjaanawa k'eliyo munda a donj suma, wo sonj yi d'aabida ooko ki naabo adda boy ere daayum. ²² Injkinu manj Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadí a d'uwu wo an di suune toogadí. Genjjo tonj yonj yi di'n sarkiya t'ombiñe, kane donj iide kulkuwadí t'a deege eedanj genj me, kane genj ki daggiya gopponj. ²³ Wo de a donj ongo sonj y'an d'ize adde koduwo, y'a dihe y'an di kize laale wede baadanj ki daryikadí. Kane genj donj Raa yi'n ikkima ki poone too an d'etta ki daryikadí. ²⁴ Kine tonj adda, kine donj Raa yi wiike t'adda diine donj Yawudiyagi danjal ye, t'adda diine donj Yawudiyagi ye pay. ²⁵ Genj derec ono donj Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede: «Kane donj ti poone donjzó ye genj, n'an di'n waaka donjzó.

Wo kane donj ki geyyisadó ye genj, n'an di'n waaka donj ki geyyisadóŒ.

²⁶ Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: «Kune donjzó ye» genj,

anjenno batum an di'n waaka injni Raa zeere*.»

²⁷ Nebi Ezayi tonj y'a gizite a tukki donj k'Izirayel, yi d'eesiyo: «Ise donj k'Izirayel kane baadanj aa dolso a biza bar tonj manj, i d'utta donj miibi danjal ti diinayanj me. ²⁸ Derec, ono donj Galmeege Raa yi ruute genj, kesiko y'an isa pay a siidfo met‡.» ²⁹ Suldí genj a-t'iide a ono donj Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeege Raa Goole k'arka genj, y'in ki guute ita k'injji miibi ye manj,

anji in t'ize aakede donj ki geeger Sodom, in di deeye aa donj ki geeger Gomor Raa yi'n uute‡.»

Donj k'Izirayel an ti tuuge ki zaapu k'addan a Raa

³⁰ Injkinu manj kine in t'eese moo me? Kane donj Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise donj ki diine a daana Raa ye tonj, kane Raa y'anni wulle donj ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'adde a yode. ³¹ Wo de kane donj k'Izirayel an dehu an t'ise donj ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro genj, an a biite a urzi soorutu me. ³² An aa biite kono kane an ki dihe an t'ise donj ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a yode ye, an elkiyo an t'isa t'urzi naabadanj. Kane genj an di guhe ekki wede aa mukkolo ere k'eliyo morkiye a d'uwu. ³³ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun wollo a geeger ki Siyon gette, ni ziipe wedusu aa mukkolo k'eliyo morkiye a d'uwu, mukkolo ere ki-t'oore.

‡ 9:17 9.17 Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16. § 9:25 9.25 Kun wollo adda Mattup ki Oze

2.25. * 9:26 9.26 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki

Ezayi 10.22-23. ‡ 9:29 9.29 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9.

Wo wede yi ziipa addi a yode man, yi-ki seedfa sukiyagi yeſ.»

10

Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye Galmeege minj soo

¹ Zemba ki nun, munda wede ni dehu t'addo pay, wo ni tondiyo Raa kono kane Yawudiyagi gen, Raa y'an di'n utte. ² Derec, nun Pool enj ersado ti wulle, kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi Raa gette, wo de naabo ere wehini gette an isiyo daa suuniyo k'urzi wede derec. ³ Kane urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadi gen itadi an ki y' zuune ye, wo an di dehu an di daane urzi wede kane batum an ziipe. Injino man urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadi gen, an d'iili. ⁴ Aame Almasi y'iido ki duniya gen, oogoro Muusa y'a-ti t'iide a urzutú. Injino man donj pay i ziipe addan a Almasi gen, Raa y'anni woliyo kane donj ki diine a daanadi me.

Raa y'utta wede tuuku ele addi a Galmeege Isa

⁵ Yode Muusa batum tonj y'a riije ti kaaga a urzi wede duwo an t'ise ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro, y'ede: «Wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genno man, t'urzi gen y'a lekka*.» ⁶ Wo de enno ono donj mattup ki Raa ti rootiyo a urzi wede duwo Raa yi-ti'n isiyo donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a yode me, t'ede: «Kee adda k'adda k'elke ye: Wee wee a kila ki kandaane me?» Genj i-kaza ki deegu k'Almasi me. ⁷ Wo sonj kee k'elke ye: «Wee wee a etta k'ume beyyagi ge lekkiyo me?» Genj i-kaza ki koliyo k'Almasi ti diine donj unto me. ⁸ Injino man enno ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a urzi wede duwo yi-ti'n isiyo ki diine a daanadi me: «Ono Raa gen kane gopponj ti kee, a biza wo adda k'adda†.» Kun ollo, enj ono ki zaapu k'adde a Raa ay kazita a duwo me. ⁹ Genj injino aame ki ruuta kereṅ a daana duwo Isa yonj Galmeege, wo k'umba adda k'adda yonj Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto man, Raa y'a k'utta. ¹⁰ Aame wede yi ziipa addi a Isa man, Raa y'a yi wolla yonj ki diine a daanadi me, wo aame wede ti bizi yi ruuta kereṅ a daana duwo Isa yonj Galmeege man, Raa y'a y'utta. ¹¹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi ziipe addi a yode man, yi-ki seedfa sukiyagi ye‡.» ¹² Injino man ise Yawudiyagi, donj Yawudiyagi ye tonj, kane minj pay kanj soo, Galmeege manj soo, y'an d'isiyo beehiyko a kane donj pay i waaku sundi. ¹³ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi wiika suma Galmeege Raa man, y'a y'uttaſ.»

¹⁴ Wo de kanj mummino an di waake sundi daa ki an ki ziipe addan a yode ye me? Wo de kanj mummino an di zaape addan a yode daa ki an k'illiga rabiladi ye me? Wo de kanj mummino an d'olliga rabiladi daa ki wenda yi ki gizite ye man? ¹⁵ Wo de kanj mummino an di kizite daa ki an k'igibe wenda ye man? Enj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo ulbanj unse aame an woliyo donj kazita Rabila Majjaanawa an'tiyo manj*.» ¹⁶ Wo ti diine kane donj illiga genj, pay an ki d'umbe ye a

§ 9:33 9.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. * 10:5 10.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12. † 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.4; 30.12-14. ‡ 10:11 10.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § 10:13 10.13 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5. * 10:15 10.15 Donj kazita Rabila Majjaanawa: T'ono Girek an'de: zonj ki donj i kazita Rabila Majjaanawa genj kane beehiye. Injino zonj genj i-kaza duwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7.

Rabila Majjaanawa gette. Geŋ derec, nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede: «Galmeega Raa, wee wee a umbe a ono doŋ ay an gizite geŋ me[†]?» ¹⁷ Geŋ inŋkino wede y'a zaape addi a Almasi t'urzi k'ollige rabila ere an gizite gettiyo. Wo to rabila gettin ono k'Almasi.

¹⁸ Inŋkino maŋ ni tondiyo sey n'ede, rabila gettin Yawudiyagi an ki t'illiga ye ko? Aha, an t'illiga! Eŋ ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Golla doŋ kazita gette doŋ adda siidiyagi pay an di t'illiga, wo onamaŋ a-tiipe bini ita Raa[‡].»

¹⁹ Nuŋ ni tondiyo sey n'ede, doŋ k'Izirayel miŋ ono geŋ itadaŋ an ki'n zuune ye ko? Wo eŋ ono doŋ Raa yi ti'n ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y'ede:

«Kune doŋzo n'un di'n isa kun di kolbika ti doŋ kane doŋzo ye.

N'un t'ela ooniso kun di kulkuwa ti ita duwo doŋ elkisadaŋ umbo[§].»

²⁰ Wo nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga daa k'orgiso ono doŋ Raa yi ruute, y'ede:

«Nuŋ a n'uune doŋ i ki n' dehu ye, wo n'an di gize tuddo a kane doŋ i ki n' tondiyo munda ye.»

²¹ Wo de Raa y'a ruute sey a tukki doŋ k'Izirayel, y'ede:

«Daayum n'alliya beezo ki tukki kane doŋ eedaŋ zakidi wo an o ti tuuge*.»

11

Doŋ k'Izirayel Raa yi ki'n giigira ye

¹ Inŋkino maŋ nuŋ ni tondiyo: Doŋ k'Izirayel geŋ Raa y'anni giigira ko? Aha, ki kotto y'an ki'n giigira ye, kono nuŋ batum miŋ ti siido k'Izirayel, t'ita k'inŋi k'Ibirayim wo ti biza bumbu Benzamen. ² Raa doŋzi doŋ yi biire ti poone geŋ, yi ki'n giigira ye. Ki kotto kun suune ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a ume wede Eli yi moolo yi sakiysa a Raa kono k'oldiko ki doŋ k'Izirayel, y'ede: ³ «Galmeega Raa, nebiyaga'ŋ an ti'n iide wo ume sendikaga an di gussite, a guute miŋ nuŋ siido, wo an dehu an aa di n' t'ide*.» ⁴ Wo de Raa yi di'n gime onami y'ede moo me? Yoŋ y'ede: «A nuŋ ni buuhe kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane geŋ an ki dikke ye zibbanan a daana raazan Baal me[†].» ⁵ Ki kine doŋ ankenno toŋ inŋkino, i guute doŋ miibi Raa yi biire t'urzi beekadi me. ⁶ Kane geŋ Raa yi'ni biire t'urzi beekadi, t'urzi naabadaŋ ye. Wo de aame yi'ni biire t'urzi naabadaŋ maŋ, geŋ beeko Raa gette tod'te beeko ye, kono an uune t'urzi naabadaŋ.

⁷ Inŋkino kine in t'eese moo me? In t'eese kane doŋ k'Izirayel munda wede an dehu geŋ an ki y'uune ye, wo de kane doŋ miibi Raa yi biire geŋ an di y'uune. Wo kane doŋ uupe pay geŋ Raa y'an di'n ize addaŋ zakidi.

⁸ Eŋ ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa y'an di'n ize tuusiyagi a urzi k'elkiso, y'an t'ippe a edayaŋ kono an ki wolle ye, wo kuwwagaŋ y'an di njiyye danŋkila kono an ki d'olliga ye,

† **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. ‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5. § **10:19** 10.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. * **10:21** 10.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2. * **11:3** 11.3 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18.

bini anki ton an lekkiyo inkinon.»

⁹ Mozigo Dawut ton y'a ruute a don k'olmidayí, y'ede: «Ombadan ere an isiyo aa an ekkiyo ikka a duwo gette an ankiilo, i t'iso aa zelwe ki sedduzan, an t'oore adda k'oldiko, an t'oone dangay.

¹⁰ Geŋ Raa edayan y'an t'appa kono an gi di wolle ye, y'anni dabiwo kono an di lekke daayum nukkiyo§.»

¹¹ Inkinon man ni ton diyo sey, aame don k'Izirayel an ele morkiye a urzi Raa an t'iire geŋ, ki daanadan ko? Aha, ki daanadan ye! Wo de t'urzi doopidadan ere a urzi Raa gette, kane don Yawudiyagi ye an d'uune urzi k'uttiyo. Raa y'ize inkinon kono a t'ooziga kolbiso don k'Izirayel. ¹² T'urzi doopide ki don k'Izirayel a urzi Raa geŋ, don adda duniya pay an d'uune beehiyko ere baadan ki Raa, wo t'urzi soldite ki don k'Izirayel a urzi Raa geŋ, kane don Yawudiyagi ye ton an d'uune beehiyko ere baadan ki Raa pay. Inkinon a onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo k'urzi k'uttiyo man, beehiyko ere Raa y'an isa gette baadan a ceera ki don ongo.

Uttiyo ki don Yawudiyagi ye

¹³ Anken onamo ni rootiyo en a kune don Yawudiyagi ye. Nun wede zina k'Isa yi n'igibo ki tukki don Yawudiyagi ye, n'a kize naabo ere Raa y'o ele ette tod'te meeda. ¹⁴ Inkinon man n'elkiyo koo t'urzi naabadó ette, a t'ooziga kolbiso ki zembadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki Raa kono don miibi ti diinayan an d'utta. ¹⁵ Aame Raa y'n uuye don k'Izirayel a kese geŋ, don duniya y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Inkinon man don k'Izirayel yi ti'n wiika ki sirpadí sey man, geŋ aasa mummino? Ki kotto onniyo gette a t'isa aa don i t'inda an ti bilde!

¹⁶ Aame mappa kun iidiba ki poone geŋ kun i ele a Raa man, wede pay a guute geŋ miŋ ki yode pây*. Wo aame sondayi k'undumu geŋ ki Raa man, laydayi geŋ miŋ kane ki yode pây. ¹⁷ Yawudiyagi geŋ kane aakede undumu boy sundí olibiye laydayi ongon an di díkkite. Wo kee wede Yawudusu ye geŋ, kee aakede undumu balda sundí olibiye, an aa ki ti-k'ite a olde ki laydayi k'undumu boy wede sundí olibiye geŋno. Wo anken kee ton k'oobo ufu k'undumu don addiya t'adda sondayzi geŋno. ¹⁸ Kono kamo kee wede aakede layisa an iite aatiya geŋ, ki kili tuddá ye a daana laydayi don an di díkkite me. Wo kee mummino ki-koliyo tuddá me? Ki too man sondayi an k'ooniyo toogo ti laydayi ye, wo de laydayi ooniyo toogo ti sondayi me.

¹⁹ Ki too man k'a rooteŋ: «Laydayi geŋ Raa yi ti'n díkkite kono a olde kane y'a-t'ite nuuno.» ²⁰ Geŋ derec! Kane Raa yi ti'n díkkite kono an ki ziipe addan a yode ye. Wo keeŋ ume geŋ ki y'uune kono ki ziipe adda a yode. Inkinon man ki kili tuddá ye, ki too man k'a lekke t'orgiso a Raa. ²¹ Ni rootiyo inkinon kono aame kane Yawudiyagi don aakede laydayi k'undumu boy ton Raa yi ki'n iili ye man, geŋ kee ton ki koona metike kono Raa yi ki k'oola ye kay. ²² Ki suuno Raa geŋ yon beehiye wo wehini pây: Yon wehini ti kane don i t'iire, wo beehiye ti kee aame ki lekkiyo daayum adda beehiykadí do, para man kee ton t'umayá Raa y'a ki ti dekka mendá kay. ²³ Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi geŋ an ti gima lekkiyadan wo an ziipa addan a Isa man, Raa y'a-ti'n t'aata ekk'undumzan wede ti

‡ 11:8 11.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10. § 11:10 11.10 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24. * 11:16 11.16 Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21.

poone, kono yonj i-d'ede toogo y'a-ti'n t'aate ti doolo ekk'undumzanj sey. ²⁴ Derec, kee wede Yawudusu ye genj, kee'nj aakede layisa k'undumu balda sundi olibiye ere Raa yi ti dikke wo y'a-t'iite a old'e ki layisa k'undumu boy, para manj kee umaya ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'ooŋe ye a jjiire sey kane aakede laydayi k'undumu wede ki boy genj, Raa y'aana y'a ti'n t'aata ekk'undumzanj wede y'anni dikkite.

Uttiyo ki doŋ k'Izirayel

²⁵ Zemba ki nunj, ni dehu kun di y' suune munda wede ombide ki Raa me, kono kun ki d'elke adda k'addugunj kune doŋ suuniyo k'ono ye: Doŋ k'Izirayel ongonj, an di lekka addan daayum zakidi ti Raa, bini kane doŋ pay Yawudiyagi ye Raa yi biire genj an t'oona uttiyo. ²⁶ Wo genj a t'isa injkino doo minj, saŋ doŋ k'Izirayel pay Raa y'an di'n ufta kollo, genj a-t'etta a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede i d'addiya duwo t'adda k'oldiko genj y'a etto ti geeger Siyonj, y'iido'nj y'a-booya oldiko k'ita k'inŋi Yakup.

²⁷ Kun ollo gettiyo taasuwadō ere ni ketta ti kane, a onniyo ere n'an booya oldikadanj te[†].»

²⁸ Kane Yawudiyagi genj an di-tuuge k'ambu a Rabila Majjaanawa k'Isa te, injkino an t'ize adu ki Raa, wo genj a kune doŋ Yawudiyagi ye un t'ize beehiye. Wo ki too manj kane genj Raa yi'ni biire kono an t'ise doŋzi, kane daayum yi'ni giyye kono a taasuwa ere yi gitte ti kaaga ti moŋgidaganj.

²⁹ Ki kotto munda wede Raa y'eliyo genj yi ki ti y' seeda sey ye baa, wo kane doŋ yi wiike genj bizī yi ki y' kama ye. ³⁰ Ti kaaga kune doŋ Yawudiyagi ye kun di tuuge ono Raa kun k'illiga ye, wo ankeŋŋo Raa y'un d'ize adde koduwo kono Yawudiyagi an di-tuuge k'ollige k'onamī me. ³¹ Genj ki kane Yawudiyagi toŋ injkino, ankeŋŋo an ti tuuge k'ollige k'ono Raa me, tinj genj kune doŋ Yawudiyagi ye Raa y'un d'ize adde koduwo. Injkino manj ankeŋŋo kane toŋ Raa y'an d'isiyo adde koduwo kay. ³² Derec, Raa genj y'a ize a duwo pay an di-tooge k'ollige k'onamī. Y'ize injkino kono y'an d'ise adde koduwo a duwo pay.

³³ Ki kotto manj, wee wee a aane a-d'ooze laale ki Raa me! Suuniyo k'onamī ti elkisadi gette, kane a jjiire suldi pay! Wenda soo toŋ umbo a aane a suune ita k'ono doŋ Raa yi dehu y'aase munda me! Wo wee wee a aane a suune naabo ere Raa yi dehu y'aase te! ³⁴ Genj ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wee wee i zuune elkiso Galmeega Raa te?

Wee wee i eele kooke me?

³⁵ Wee wee ki poone i-eele munda a Raa, kono saŋ yi di y' kima me[‡]?»

³⁶ Suldi pay genj ikkima yode Raa, kane pay an d'ohire a umayanj t'urzi yode wo kane nj pay ki yode. Genj tamma ti koona a yode Raa ki daayum! Eyee.

12

Lekkiyo ere aware a urzi k'Almasi

¹ Zemba ki nunj, kun wollo Raa y'ize adde koduwo a kine, injkino manj a suldi pay genj n'un d'eele kooke kono kune batum kun di t'ele tuddugunj a Raa, aa sedeke zeere, ooyiso kese a yode, ulbi i-d'ise unjse. Genjŋo urzi

[†] 11:27 11.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21. [‡] 11:35 11.35 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo Zop 41.3.

wede ki kotto kun d'ise k'ottilso a Raa me. ² Kun daane lekkiyo ere ki don duniya ankenno ye, wo ki too man kun i d'ooli urzi a Raa y'un ti'n kima, y'isa inkino t'urzi k'elkiso ere aware y'un elhiyo. Inkino man kun di suuna munda wede Raa yi dehu: munda wede beehiye, munda wede ulbi i-d'ise unje, wo munda wede i-k'ede baatiya ye.

³ Nun Raa y'o ele beekadi, inkino man a wede tuuku ti diinagun ni di roote, n'a t'eese: Yi kili tuddi y'elke yon yi jiiere ye, ki too man yon nenku, wo y'elko a yode batum ki kotto yon a ume too me? Wo wede tuuku y'ise inkino gen, y'iso a toogo k'urzi zaapu k'addi ere Raa yi ele ele. ⁴ Wede gen tuddi tin soo wo mokiyagutu baadan, kane pay gen wede tuuku ton ti naabadi naabadi. ⁵ Gen inkino kay, kine baadan ton a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kan soo aa mokiyagi don ki tudde, wo wede tuuku ton ti naabadi naabadi. ⁶ Wo kine in uune suldi don Ude Kamilen ti'n ele in di naabe eego, t'urzi beeko Raa wede tuuku ton yi d'uune munda siidi siidi aa Raa yi dehu. A wede son ki rootiyo k'ono don Raa y'agisa man, yi'ni rooto a-t'ette a urzi zaapu k'adde ki kine pay. ⁷ A wede son ki noogiyu duwo man, y'anni noogo. A wede son ki dooyiso duwo man, y'anni dooyo. ⁸ A wede son k'eliyo kooke a duwo man, y'an elo. A wede son k'eliyo suldi a duwo man, y'an elo ti mozuwo. A wede son ki dokkiyo duwo man, y'anni d'okko a urzututu. A wede son k'isiyo k'adde koduwo a duwo man, y'an iso ti unjuwo.

⁹ Kun geyyo tuddugun t'adde soo. Munda ulsu kun y'azzar kun ti ledfo, wo kun soodo zakidi k'isiyo munda wede beehiye. ¹⁰ Kun geyyo tuddugun t'adde soo aakede zemba, wede tuuku ton yi t'iso ki poone a urzi k'ottilso ti tuddugun me. ¹¹ Kun soodo zakidi a urzi Galmeega me. Kun t'ise don golguwo ye, kun naabo a Galmeega t'adde soo. ¹² Kune ulbugun un iso unje a munda wede kun zaapu elkisagun eego. Aame kune adda dabar ton, kun ombon, wo kun soodo zakidi bini danggu a urzi tonduyo Raa me. ¹³ Don ki Raa don i dehu ki noogiyadan gen, kun'ni noogo, wo duwo kun'ni soodo daayum bey sire.

¹⁴ Kun tondo Raa y'an di zaape beeko a don unni dabirsa, kun an zaapo beeko, kun'ni duude ye. ¹⁵ Kun iso unjuwo ti kane don adda k'unjuwo, kun oolo ti kane don i moolo. ¹⁶ Kun lekko t'ollige k'ono tuddugun. Kun oyo naabo ere tuuku ton kun ti t'iso, ise nenko too man. Kun elke kune don suuniyo k'ono ye.

¹⁷ Aame bakada y'a ize ulsu man, ki ti-kime ti ulsuko ye. Adda k'addugun kun deho munda wede k'isiyo beehiye a eda duwo pay. ¹⁸ Aame urzi ede wo kun aane man, kun lekko ti toose ti duwo pay. ¹⁹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, munda wede ulsu duwo an un isiyo gen, an ti y' dooze kune batum ye, kun oolo kulkuwo Raa t'a dfege a eedan. Derec, ono en i ruute Galmeega Raa, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku ton dangayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me*.» ²⁰ Wo de son an'de: «Aame aduzá gen yon mosogo man, ombó ki eelo, aame yon orme man, ahu ki eelo, kono aame k'iza inkino man, aakede ki ziki rididi k'uwwu ki t'ibi eedi, gen yi seeda sukiyagi†.» ²¹ Ki oola urzi a oldiko ti ceera eeda ye, wo de ki ti ceero t'isiyo beehiyo.

* **12:19** 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. † **12:20** 12.20 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22.

13

Ki koliyo ye t'ekki deero k'akuuma me

¹ Wede tuuku tonj yi kili ye t'ekki deero k'akuuma donj an d'ede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo genj an ele Raa, wo kane donj i naabiya a urzi genj i'ni zippe yode. ² Injino wede yi takirsa ti deero k'akuuma genj, yi takirsa a munda wede Raa yi dehu. Donj i takirsa ti kane genj, kane batum an waaku booro t'a d'eege a eedan. ³ Kane donj isiyo beehiyko an k'ede orgiso ye a deero donj booro me, wo de a orgidfe kane donj isiyo ulsu. Kune'ŋ kun dehu kun an ki d'orgidfe a deero k'akuuma ye man, kun iso beehiye kono an un di'n t'imma. ⁴ Derec, deero k'akuuma genj kane duwo donj i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun d'ise beehiye. Wo de aame kun isiyo ulsu man, kun an orgido, kono kane genj an d'ede toogo duwo an ti'n t'ele danggay, wo genj ki bifa ye. Aame an isiyo injino genj an naabiya ki Raa, an kaza kulkuwo Raa a tukki donj isiyo suldi donj ulpi. ⁵ Kono kamo i dehu in ki kili ye t'ekki deero k'akuuma me. In ise injino kono in t'alda ti danggay danjal ye, wo de son elkisadinj ere in di suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gettiyo t'in kaza urzi genj yonj beehiye.

⁶ Genj kono k'injino kun eliyi jibaaye me, kono donj i seddu jibaaye'ŋ naabo gette an t'ele Raa an di naabe ki diine a urzutú. ⁷ A wede tuuku tonj munda wede i dehu kun i di t'ele genj, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldi, ottilso wo eliyi suma, a wede tuuku tonj kun i elo munda wede i dehu kun i di t'ele me.

Geyyiso tudde

⁸ See ki wenda oppa eggun ye, aa gooto a eggun see wede ki geyyiso tudde danjal. Wede yi geyyiso duwo genj, y'a t'izire pay ekk'oogoro Muusa te. ⁹ Ki kotto urziyagi k'oogoro an rootiyo, an'de: «Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki tówwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki zaapu k'adde a munda wede ulu*.» Kane urziyagi enno ti donj ongo pay genj minj, a-t'iide minj a urzi k'oogoro soo, wede y'ede: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.» ¹⁰ Wede i-d'ede geyyiso genj yi k'ise ulsuko a bakadí ye. Injino manj wede i-d'ede geyyiso genj oogoro Muusa pay y'a ti d'inge.

Kun t'okkonj tuddugun

¹¹ Kun koona mentikagi a ono donj kun illiga kono kun suune ankenno kine a ume muno me. Peedo t'iide kun t'onno ti moone me. Ankenno uttiyo ere Raa y'in di'n utta in t'adda t'adda duniya ette, tod'te gopponj a jire ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addinj a Isa genj me. ¹² Didfo t'engilso, ume yi t'ompilso. Injino manj naabo ere oldo in isiyo adda zimolo gette in di sebbu daarinj, wo in t'osso suldi k'arka donj ki toore Raa. ¹³ In oziro ki diine aakede donj i sooru a onnu. In ti ledfo ti suldi donj aakede: sobito ti ombito i-t'eliyo isiyo suldi donj kaca kaca a ceere eedinj, ti suldi donj ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k'ulpi ti kolbisito me. ¹⁴ Wo de kun t'osso suldi donj pay Galmeeengin Isa Almasi y'in elo, kun i ooli urzi a tuddugun ye kun d'ise suldi donj ulpi aa tod' ti dehu me.

14

Ki d'ekke booro ekki leemadá ye

* **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

¹ Wede toogadi baata a urzi zaapu k'adde a Isa'ŋ kun yi soodo bey sire, kun yi niike ye a munda wede y'elkiyo beehiye geŋ me. ² Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k'addi a Isa'ŋ y'aane y'a oomi suldi pay, wo de wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa'ŋ y'a oomi puutagi danŋal. ³ Wede y'ombo suldi pay geŋ y'a ki ti y' t'idda ye wede aadumu sey me, wo wede yi k'aadumu sey ye geŋ, yi ki dekke booro ye ekki wede ombo suldi pay me, kono yode toŋ Raa yi y' ziiŋa bey sire kay. ⁴ Kee wee wee ki dekkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y'aa seedu zakidi koo, y'aa ki seedu ye koo, geŋ a wolle galmeeŋi. Wo yoŋ y'a-seeda zakidi, kono Galmeeŋa i-d'ede toogo ki noogiyadi.

⁵ Wede soŋ y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ*, wo ki wede soŋ y'elkiyo kane onniytagi pay miŋ kaŋ soo. I dehu wede tuuku toŋ y'a oyye adda k'addi munda wede y'elkiyo geŋ beehiye. ⁶ Wede y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeeŋa. Wede y'ombo suldi pay geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeeŋa, kono yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. Wede yi k'ombo suldi oŋgo ye geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeeŋa, kono yode toŋ yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. ⁷ Inŋkino maŋ ti diinayiŋ wenda soo toŋ umbo y'a lekke ti siidi me, wo wenda soo toŋ umbo y'a t'inda ti siidi me. ⁸ Aame kine in lekkiyo zeere maŋ, in lekkiyo t'urzi Galmeeŋa, wo aame in unto maŋ, in unto t'urzi Galmeeŋa. Inŋkino maŋ ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ, kine ki Galmeeŋa. ⁹ Derec, Almasi y'a inda wo y'a bilde ti diine doŋ unto, kono y'a t'ise Galmee'ki doŋ unto wo ki doŋ zeere.

¹⁰ Wo de kee ki moo me ki dekkiyo booro ekki leemada me? Wo ki moo me kee ki ti y'odde leemada me? Ki kotto kine pay miŋ in etta k'ume booro Raa y'a dekke booro a eediŋ. ¹¹ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ Galmeeŋa Raa zeere n'a-ti nâame ti tuddo: kane duwo pay an dikka a daanado wo kane pay an t'imma nuŋ Raa†.» ¹² Inŋkino maŋ wede tuuku toŋ ti diinayiŋ y'a t'idey taaya a daana Raa a suldi doŋ pay y'ize.

Leemada ki ti y' t'ele adda k'oldiko ye

¹³ Inŋkino maŋ in oolo ki dekkiyo booro ti tuddiŋ me. Wo de ki too maŋ kun ti wollo munda wede kun isiyo geŋ, i-t'isa mokkolo morkiye a leema yi t'ora adda k'oldiko ye. ¹⁴ Derec, nuŋ Galmeeŋa Isa y'o ti gize ni suune adda k'addo, munda wede ganigi ti siidi a daana Raa umbo, wo aame wede y'elkiyo munda en a daana Raa ganigi maŋ, geŋ miŋ munda geŋ a yode i-t'ize ganigi a daana Raa me. ¹⁵ Aame t'urzi munda wede kee k'ombo geŋ i-t'isa ulsu a leemada maŋ, geŋ i-kaza ki ki sooru a urzi geyyiso ye. Kono k'ombo danŋal geŋ, i ki dehu leemada wede Almasi y'inda kono yode'ŋ k'a ki y' dagge ye. ¹⁶ Munda wede kun elkiyo a kune beehiye geŋ, a doŋ oŋgoŋ an ki-t'ise urzi an ki di roote munda geŋ ulsu ye. ¹⁷ Derec, lekkiyadiŋ ere a Moziko Raa, tod'te a urzi k'ombito ti sobito ye, wo de tod'te lekkiyo ere ki diine, ti toose wo ti unsuwo, kane geŋ suldi doŋ Unde Kamileŋ t'in ele. ¹⁸ Wede i naabiya k'Almasi inŋkino geŋ, Raa ulbi unse ti yode me wo duwo toŋ an yi woliyo yoŋ beehiye.

* **14:5** 14.5 Onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ: I-kaza duwo oŋgo an i woliyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ, aakede onniytagi tarnaape Yawudiyagi. Wo di kine toŋ onniytagi ki oholo wo onniytagi k'aagulu tere geŋ, duwo oŋgo an woliyo aa an jiiire eebaŋ. † **14:11** 14.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 45.23.

19 Injino manj in deho munda wede in t'ela toose ti d'uwu pay, wo in di t'ihira kanj soo a urzi zaapu k'addinj a Isa. 20 Kono k'ombo danjal genj, naabo Raa ki ti latte ye. Derec, ombo tuuku tonj tod'te kamilenj a daana Raa me, wo de aame t'urzi munda wede kee k'ombo genj donj ongonj an t'etta adda k'oldiko manj, beehiye ye, k'oolo. 21 Beehiye'nj, suldi donj pay i t'eliyo leema adda k'oldiko genj kun oolo, ise aadumu sey, ise sofo toote‡, ise munda tuuku tonj manj. 22 Munda wede k'elkiyo a kee beehiye a urzi zaapu k'adda a Isa genj, ki y' booho adda k'adda i y' suune kee ti Raa. Unsuwo a wede addi i ki defkiyo booro ye a munda wede y'ilke beehiye genj me. 23 Wo de wede y'ombo wo i-d'ede niiku adda k'addi manj, yonj genj booro Raa ti y' ziida, kono munda wede y'isiyo genj a ki t'iide ye a munda wede y'elkiyo beehiye a daana Raa me. Wo derec, suldi donj pay in isiyo wo a ki t'ettiyo ye a munda wede in elkiyo beehiye a daana Raa genj, oldiko.

15

Sarkiya zemba donj toogadanj baata

1 Kine donj i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa genj, i dehu in di'n sarke zemba donj toogadanj baata a urzi zaapu k'adde genj me. Kine in gi di dehe munda wede ulbinj in d'ise unse danjal ye. 2 I dehu wede tuuku tonj ti diinayinj yi deho isiyo ki munda wede bakadi ulbi i-d'ise unse ki beehiyo yode, kono y'a t'ihira a urzi k'eliyo k'adde a Isa. 3 Derec, Almasi genj yi ki dihe munda wede ulbi i-d'ise unse a yode danjal ye. Wo de genj, aa ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kaldita ere duwo an gildite kee Raa gette o-t'iire eedó*.» 4 Derec, munda wede an riine pay ti kaaga adda mattup ki Raa genj, an yi riine kono in di'n dooye. Injino manj t'urzi k'ono enj in d'ooniyo kooke wo in di seeda zakidi, kono in di zaapu elkisadinj a Raa. 5 Nunj ni tondiyo Raa wede in d'eliyo kooke wo toogo in di seeda zakidi genj, y'un ti'n iso donj onamgunj i-t'ette kanj soo. Genj munda wede Isa Almasi yi dehu. 6 Injino genj kune pay t'adde soo wo aa ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki Galmeeginj Isa Almasi.

Rabila Majjaanawa a duwo pay

7 Injino manj, zemba'nj kun'ni soodfo bey sire, aakede Almasi y'unni ziida. Kun iso injino kono a t'ele tamma a Raa. 8 Genj n'un di rooto ki kotto, Raa yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. Kono kamo Almasi genj y'iido'nj y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono y'a-ti danje suldi donj Raa yi ruute ti kaaga y'aasa a mongidaganj. 9 Wo sonj donj Yawudiyagi ye tonj, an di t'imme Raa kono y'an ize adde kod'uwu, genj aa ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nunj n'a ki t'imma adda diine donj Yawudiyagi ye, wo n'a oora ti sundá a di t'ela suma‡.» 10 Wo sonj an di ruute sey, an'de: «Kune donj Yawudiyagi ye kun iso unsuwo ti kane donj ki Raa‡.» 11 Wo sonj an'de: «Kune donj pay Yawudiyagi ye kun amma Galmeega Raa, kune ita duwo pay kun y'amma§.» 12 Nebi

‡ 14:21 14.21 Toote: Toote wede adda mattup ette, yonj toote wede an isiyo injni binj, a siidadanj ti kaaga genj, d'uwu pay an sofo wo aame a leema i t'ise mikkolo morkiye manj, ulu ki sibe ye.

* 15:3 15.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10. † 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. ‡ 15:10 15.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. § 15:11 15.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1.

Ezayi toj y'a ruute, y'ede: «I d'adfa wede t'ita k'inni Zeese*, yon y'iido y'a dokka kane donj Yawudiyagi ye, wo kane gen an di zaapa elkisadan a yode†.»

13 Nun ni tondiyo Raa wede eliyo toogo kun di zaapu elkisagun a yode gen, y'un ti'n onono ti unjuwo wo ti toose a urzi zaapu k'addugun a Isa. Injino man kun zaapo elkisagun daayum a yode t'urzi toogo k'Unde Kamilen.

Pool yi rootiyo a urzi naabadi

14 Zemba ki nun, ni suune adda k'addo kune batum kun dehu daayum kun d'ise munda wede beehiye. Suldi donj i dehu kun di'n suune gen, kun ni suune pay, wo kun aane wede tuuku tonj bakadi y'a ti y' zaape urzi urzi. 15 Ki too man ki suldi donj ongon adda mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono un ki dand'e ye a munda wede an unni duuye me. Ni riije injino kono Raa y'o ele beekadi, 16 n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki kane donj Yawudiyagi ye. N'a iili tuddo pay a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, kono kane donj Yawudiyagi ye an t'ise aakede sedefe ere Raa ulbi i-d'ise unse, ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamilen. 17 Injino man, a lekkiyado ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi gette, nun ulbo unse a naabo ere n'isiyo ki Raa te. 18 Ise o d'ede ono ki rootiyo tonj ni k'aane ni ki roote ye, wo aame ni roote man, n'a roote a munda wede Almasi y'ize t'urzi nuuno danjal, kono n'a ti'n waako kane donj Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo an d'ozire eego. Y'ize injino t'urzi k'ono donj ni gizite wo t'urzi suldi donj n'ize, 19 t'urzi toogo suldi k'armika i-kaza Raa toogo, t'urzi suldi donj i ceeriyo eego, wo t'urzi toogo k'Unde Kamilen. Gen injino Rabila Majjaanawa k'Almasi n'a-gizite a omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney siido k'Iiliri. 20 Wo de munda wede ni dihe, n'a kizite Rabila Majjaanawa a omagi donj duwo an k'illiga suma k'Almasi ye botto, kono a naabad'o ere ki kazita k'ono ette, n'a ki kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite ye. 21 N'ize injino a-t'ette a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A kane donj an an ki ruute munda a tukki yode ye gen, an di y' wolla, wo a kane donj i-k'illiga duwo an ki tokwo taaya a tukki yode ye gen, ita k'ono an di'n suuna‡.»

Pool yi dehu y'etta Room

22 Gen munda wede tan baadan a-n'iigire n'a ette di kune me. 23 Wo de ankenno, nun naabad'o n'a ti dinge adda siidiyagi enj me. Iide ozzinagi baadan nun mosogo kune, wo n'a dihe n'a ette n'un ti'n wollo, 24 wo n'etta di kune aame n'amba ki siido k'Espan. Nun n'elkiyo ni-t'ahiney n'un ti'n wolley, n'a lekkey onniyto miilbi ti kune wo mosogo ki kune t'a diigey boolon man, ni t'ooney zaafa doo min, n'a ingiley kollo. 25 Wo de ankenno n'ambe ki Zeruzalem a naabo ere ki noogiyo donj ki Raa donj a ummey. 26 Ni dehu kun di suune zemba donj i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi gen, an dihe t'unjuwo aggaran an d'ele a kane donj ki Raa donj an k'ede munda ye a Zeruzalem. 27 Naabo ere ki tussiyi gette i dihe kane batum, wo ki kotto gen munda wede an t'ele. Kane Yawudiyagi donj i ziipe addan a Isa gen an di dikki'da maaladan ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane donj Yawudiyagi ye kanj soo, injino man kane donj Yawudiyagi ye tonj maaladan an di dokki'da ti kane kay. 28 Aame

* **15:12** 15.12 Zeese: Gen yon meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire gen y'ufdo ti biza bambu Dawut. † **15:12** 15.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10. ‡ **15:21** 15.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

naabo tussiyo a ti dɨŋgey wo soŋko ere an tusse gette n'an eley a beezan man, n'a enɣiley ki siido k'Españ ni-t'âhiney ti di kune. ²⁹ Wo nuŋ ni suune, aame n'etta di kune geŋ n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.

³⁰ Wo de zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me t'urzi Galmeegin Isa Almasi wo t'urzi geyyiso ere Unde Kamilen t'in eliyo: Kun deyyo ti nuuno kanj soo adda tondiyagunj ere kun tondiy Raa kono nuŋ gette. ³¹ Kun tondo Raa kono n'a t'aldey ti bey donj i ki ziipe addan a Isa ye a siido Ziide, wo soŋ munda wede n'amba a beezó ki noogiyo donj ki Raa a Zeruzalem geŋ, an di y' seedey bey sire. ³² Injino n'a aaney ti unŋsuwo baadan di kune me, aame Raa yi dihey man, n'a-puukey boolonj ti kune. ³³ Geŋ Raa wede i d'eliyo toose yi koono ti kune pay! Eyye.

16

Toose ki Pool

¹ Nuŋ n'un di rooto a urzi teemadinj sundutu Peebe, tod'te diyakones t'a seedu zakidi a naabatú ere a diine donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Saŋkire. ² Kun ti soodo bey sire ti suma Galmeega aakede donj ki Raa an d'isiyo ti tuddan. Kun ti noogo a munda wede tuuku ti dehu ti bey kune me, kono tod' ti nuuge donj baadan wo nuŋ batum tonj ti ni nuuge.

³ Kun an t'iso toose a Pirisil ti Akilas kane donj ay naabiya kanj soo a urzi k'Isa Almasi me. ⁴ Kane an d'iyye an t'umbe puuzadan kono nuŋ n'a utte. Naabadan ere an ize gette i rootiyo koduwo nuuno danjal ye, donj pay ogiysito ti suma k'Isa kane Yawudiyagi ye tonj, an rootiyo koduwo kay. ⁵ Kun an t'iso toose pay a donj ogiyo ti suma k'Isa di Pirisil ti Akilas. Kun i t'iso toose a Epaynat leemadó wede ki geyyiso, yode wede ele addi a Almasi ki poone a siido k'Aazi. ⁶ Kun i-t'iso toose a Mariyam tod' ti ziiye baadan a naabo kono kune me. ⁷ Kun an t'iso toose a Andirinus ti Ziniyas, kane geŋ taasiyagó, wo an ayni zidde dangay kanj soo ti nuŋ me. Kane geŋ donj zina k'Almasi donj an d'ede suma, wo an ziipe addan a Almasi ki poone ti nuuno.

⁸ Kun i-t'iso toose a Ampilyatus, leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega. ⁹ Kun i-t'iso toose a Irben wede ay naabiya kanj soo a urzi k'Almasi, wo soŋ a Stasis leemadó wede ki geyyiso. ¹⁰ Kun i-t'iso toose a Apeles, yode wede donj pay an wulle yi ziiida zakidi a naabadi ere a urzi k'Almasi. Kun an t'iso toose a donj boy ki Aristobul. ¹¹ Kun i-t'iso toose a taasizó Erodiyonj. Kun an t'iso toose a donj i lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega adda boy ki Narsis. ¹² Kun an t'iso toose a Tiripen ti Tiripoz, kane geŋ erayi donj i ziiye baadan a naabo Galmeega me. Kun i-t'iso toose a Perizid teema ere ki geyyiso, tode tonj ti ziiye baadan pay a naabo Galmeega me. ¹³ Kun i-t'iso toose a Ripis, yode wede Galmeega yi biire, wo a meedi, tod'te a nuŋ aakede meedó kay. ¹⁴ Kun an t'iso toose a Asenikirit, Pelegonj, Ermes, Patirobas, Ermas wo soŋ a zemba donj i ziipe addan a Isa ti kane. ¹⁵ Kun an t'iso toose a Pilolog kane ti Zili, Neere ti teemadi Olimpás, wo donj ki Raa pay donj ti kane.

¹⁶ Kun t'eesitoy tuddugunj, kanj bey sire sire aakede zemba. Donj ogiyo ti suma k'Almasi a omagi pay geŋ an un t'ize toose.

Pool yi danju onami

¹⁷ Zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me: Kun koono mentikagi ti donj i dehu ahuntu duwo. Kane geŋ morkolo morkiye a kane

ɗonj i ziipe addan̄ a Isa, wo an di leɗɗiyo ti dooyiso ere kun uune gette. Kun ti leɗɗo ti tuddan̄ me, ¹⁸ kono kane ɗuwo geɗ an ki naabiya ki Galmeegin̄ Almasi ye, wo ɗe raazan̄ min̄ addan̄*, kane geɗ an ti'n daggiya ɗonj tasse t'ono ɗonj un̄se ki bizaɗ wo t'ono ɗonj k'ombo bize ekki ɗuwo. ¹⁹ Duwo pay an suune kun ollige ono Galmeega wo kun sooru eego me. In̄kino man̄ nuɗ ulbó un̄se ti kune me, wo ɗe ni dehu kun t'ise ɗonj an d'ede suuniyo k'ono, kono kun d'ise munda wede beehiye, kun aa ki ti y' keyye ye ti munda wede ulsu me. ²⁰ Tan̄ boolon̄, Raa wede i d'eliyo toose geɗ, Meeda siitandani y'a ti ɗoguma ti ɗandí zongun̄. Geɗ beeko ki Galmeegin̄ Isa ti koon̄a eggun̄!

²¹ Timote wede ay naabiya kan̄ soo ton̄ y'un t'ize toose, wo kane taasiyagó Lisiyus, Zason wo Sosipater an un t'ize toose pây. ²² Wo nuɗ Tertiyus i raaniya ono ɗonj Pool yi ruute adda mattup ette, n'un t'ize toose ti suma Galmeega wede in ti'n gitte kan̄ soo. ²³ Gayus, wede ni lekkiyo di yode geɗ, y'un t'ize toose. Kane pay ɗonj ogiyo ti suma k'Isa a en̄no en̄, an ogiyo di yode. Erasta wede yeeriyo korbite ki geeger ette, y'un t'ize toose ti leemadin̄ Karitus pây.

[²⁴ Geɗ beeko ki Galmeegin̄ Isa Almasi ti koon̄a eggun̄ pay! Eyye.]

Tamma a Raa soo ɗan̄ɗal

²⁵ In amma Raa, yon̄ i d'ede toogo y'un di'n isa zakidí a urzi zaapu k'addugun̄ a Isa, geɗ aakede Rabila Majjaanawa ere ni kazita a tukk'Isa Almasi ti rootiyo. Wo t'urzi Rabila Majjaanawa geɗ Raa y'a t'iidiba ita ki munda wede t'ume k'eesiyo duniya i lekkiyo ombiɗe a ɗuwo pay. ²⁶ Wo ɗe an̄ken̄no munda wede ombiɗe geɗ Raa yi t'iidiba itadí kereɗ a ita ɗuwo pay, t'urzi k'ono ɗonj nebiyagi an riin̄e ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo ki daayum geɗ y'a ruute munda wede ay d'ise'n̄, ay an ti'n zaape ɗuwo a urzi an zaape addan̄ a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego.

²⁷ Geɗ tamma t'a koone a Raa, yode ɗan̄ɗal i-d'ede suuniyo k'ono! In y'amma t'urzi k'Isa Almasi ki daayum! Eyye.

* **16:18** 16.18 Raazan̄ min̄ addan̄: I-kaza an ombito sulɗi ɗonj oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombó ulu, son̄ i-kaza an isiyo sulɗi ɗonj ulpi tudde ti dehu.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Korent

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Mattup ette Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siido Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadi ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Injino donj baadan Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa.

Ki poone Pool y'a raanja mattup ette, kane donj Korent tonj an i-riije mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldi baadan, wo de kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane geñ, baadan an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo donj Korent te, wo a yode i gi di t'ize unje ye. Wo y'a dihe y'an di-kime onaman donj an'ni riije adda mattupadan, wo y'an t'eele kooke pay.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldi baadan, aakede: ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seedu, a urzi k'aadumu sey wede an eliyi sedefe a longayi, a urzi suldi donj Unde Kamilen t'eliyo, wo a urzi baldiya ki donj i t'inda. Wo y'an di ruute soñ geyyiso tudde gette, tod'te ti jüre suldi pay.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, nunj wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaniya ti leema Susten, ² a kane donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent*, kane donj Raa yi'ni wiike an t'ize donji, y'an uuye kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, wo ti kane donj pay i waaku suma Galmeegin Isa Almasi, a aame tuuku tonj manj, yonj Galmeeganj wo Galmeegin pay. ³ Geñ beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggun.

Beehiyko a donj geeger Korent

⁴ Kono kune geñ nunj daa puukiyo ni rootiyo koduwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi. ⁵ Derec, kune kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi geñ, a kune Raa y'un ele laale ki suldi pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay. ⁶ Geñ ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-ziiida zakidi adda k'addugun. ⁷ Injino manj ankenjo munda wede Raa y'eliyo ti beekadi'ñ, a kune soo tonj un ki biite ye, kune donj i delliyi onniyo ere Galmeegin Isa Almasi y'a kiza tuddi a duwo pay geñ me. ⁸ Geñ yode y'un di'n isa donj i seedu zakidi bini danggu. Injino manj, a onniyo ere ki Galmeegin Isa Almasi yi kimo'ñ, wenda soo tonj yi k'aana yi ki zaapa ono eggun ye. ⁹ Geñ derec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kanj soo ti Uli Galmeegin Isa Almasi, yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

Ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa

¹⁰ Zamba ki nunj, enno munda wede n'un t'eele kooke ti suma Galmeegin Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kanj soo, tudugunj kun ti t'ahinte ye, kun t'iso addugunj soo, elkisagunj tonj soo. ¹¹ Zamba ki nunj, ni rootiyo injino kono

* **1:2** 1.2 Korent gette geeger meeda ki siido k'Akayi, wo Akayi gette siido soo tod'te adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romen ga-dukke, tod'te a kese dandi ki siido ere ankenjo an ti waaku Gires.

ɗuwo an iido ti dan Kilowe an o di ruute, kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun. ¹² Gen enno munda wede ni dehu n'a roote me: Kune ti diinagun wede tuuku toj yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wede soŋ «Nuŋ ki Apolos», wede soŋ «Nuŋ ki Piyer» wo wede soŋ «Nuŋ ki Almasi». ¹³ Munda wede kun isiyo gen, aa Almasi tuddi dokkide. Kun oo ki ti rooti ɗoo, an tiike kono kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, nun Pool ko? Kunun an unni zuyye batem ti suma nun Pool ko?

¹⁴ Nuŋ ni rootiyo koduwo a Raa kono ti diinagun wenda soo toj ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye maŋ. ¹⁵ Inkiŋo maŋ wenda soo toj umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma nun Pool me. ¹⁶ Wayya, nun o dunde, ni zuyye batem soŋ Stepanas ti ɗoŋ boozii, wo ni k'elkiyo ye baa wenda ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me. ¹⁷ Kun suune Almasi yi n'igibo, ɗuwo n'a ki'n suyyite batem ye, wo ɗe n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita ŋ ono ɗoŋ unse, kono ɗuwo an gi di'n wolle nun aa wede suuniyo k'ono ye, para maŋ unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko gette, a t'isa aa munda ki bita.

Almasi, toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa

¹⁸ Ono ɗoŋ in kazita a tukk'Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko gen, a kane ɗoŋ i lekkiyo a urzi daggiya, ono gen an ollige'ŋ aa ono ɗoŋ maadagi, wo ɗe a kine ɗoŋ Raa y'in utte, ono gen in di'n ollige, kane toogo ki Raa batum. ¹⁹ Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ɗe:

«Kane ɗoŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono, suuniyo k'onamaŋ gette n'an ti dagga,
kane ɗoŋ eedaŋ soodo a elkiso, elkisadaŋ soodo gette n'an ti t'isa ki bita†.»

²⁰ Inkiŋo maŋ kane ɗoŋ suuniyo k'ono en, an di roote moo sey me? ɗoŋ suuniyo k'oogoro Muusa en, an di roote moo sey me? ɗoŋ niikiyo k'ono k'ozzinagi ɗoŋ ankeŋno en, an di roote moo sey me? Derec, suuniyo k'ono ere adda duniya ette, Raa yi-t'ize aa suuniyo ɗoŋ maadagi‡.

²¹ Ki kotto kane ɗoŋ duniya ti suuniyo k'ono ere k'aggadaŋ, an k'iine an ki ti zuune ye suuniyo k'ono ere ki Raa te. Inkiŋo maŋ Raa ulbi i-d'ize unse y'an di'n utte kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a yode t'urzi kazita k'ono ɗoŋ ɗuwo an elkiyo ono ɗoŋ maadagi gen me. ²² Kane Yawudiyagi an dehu an di wolle suldi k'armika a kize onamiŋ in kazita ɗerec, wo kane Girek an dehu urzi suuniyo k'ono. ²³ Wo ɗe kaye ay kazita Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo a kane Yawudiyagi ono gen an t'ize aa makkolo morkiye. Wo a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an elkiyo ono ɗoŋ maadagi. ²⁴ Wo ɗe ki kane ɗoŋ Raa yi wiike, ise Yawudiyagi ise Yawudiyagi ye toŋ, an suune yo Almasi toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa. ²⁵ Munda wede Raa y'isiyo wo ɗuwo an elkiyo yon ki maade gen, maadikadi gette ti jiiere suuniyo k'ono ere ki kane, wo munda wede ɗuwo an elkiyo Raa toogadi baata gen, toogadi gette ti jiiere ere ki kane.

Munda wede Raa yi biire

²⁶ Zemba ki nun, kun wollo kay, ti diine kune ɗoŋ Raa yi wiike'ŋ, a eda ɗuwo kune an wee wee, ɗoŋ suuniyo k'ono baata, ɗoŋ toogo baata, wo ɗoŋ adda boozan sundaŋ ti moolo baata. ²⁷ Wo ɗe Raa yi biire munda wede aa ki maade a eda ɗoŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane ɗoŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono. Raa yi biire munda wede toogadi

† 1:19 1.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.14. ‡ 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 44.25.

baata a eda dɔŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukuyagi a kane dɔŋ an elkiyo an d'ede toogo. ²⁸ Raa yi biire munda wede a eda dɔŋ duniya yon ki bita, dɔwo an di y' koogire wo an di y' wolliyi t'umbo soo geŋ, kono y'a latte munda wede dɔwo an yi wolliyi beehiye i-d'ede suma. ²⁹ Raa y'ize injino kono wede tudde soo ton umbo a kili tuddi a daanadi me. ³⁰ Yon y'un ti'n gitte kanj soo ti Isa Almasi. Wo yo Almasi geŋ, y'a t'ize a kine urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi k'Almasi Raa y'in di'n isiyo dɔŋ ki diine a daanadi, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo yi'n di'n adɔfiya t'adda k'oldfiko. ³¹ Geŋ ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi man, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'izeŋ.»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

¹ Ki nuuno zemba ki nuŋ, ti poone n'iide di kune kono n'un di gize munda wede ombide ki Raa. Aame geŋ n'un ki ruutite ono dɔŋ a ki jiire eggun ye, wo soŋ n'un ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi dɔwo ye. ² Nuŋ, di kune n'a dihe t'addo pay min, n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko danjal. ³ Kono kamo aame nuŋ batum di kune geŋ, toogadɔ baata, o d'ede orgiso baadan wo ni nonjirso*. ⁴ Dooyisadɔ ti ono dɔŋ n'un gizite geŋ, kaneŋ munda a ti'n t'okkiye ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi dɔwo kun d'oyye eego umbo. Wo de kane ono geŋ toogo ere k'Unde Raa t'un ti'n gize kereŋ. ⁵ Injino man zaapu k'addugun a Isa gette, ti ki konso ekk' suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi dɔwo ye, wo de ti konso a toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

⁶ Derec, kaye ay anni dooyiso urzi suuniyo k'ono soo injino a dɔŋ i-dirse a urzi zaapu k'addan a Isa. Wo de ay an ki'n dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti dɔŋ duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi dɔŋ ki duniya ye, kane geŋ san an t'isa ki bita. ⁷ Wo de kaye ay anni dooyiso suuniyo k'ono ere ki Raa ombide, wo tod' ti lekkiyo ombide a dɔwo me. Tode gette Raa yi ti biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima duniya botto too, kono y'in di'n t'etta k'adda daryikadi. ⁸ Ti diine mozagi dɔŋ ki duniya geŋ, suuniyo k'ono gette wenda soo ton umbo i ti suune me. Aame an ti suune kotto man, Galmeega yon goole a jiire pay geŋ an ki y' taake ye ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. ⁹ Wo de ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Munda wede ersa ti ki y' wulle ye, kuude yi ki y'illiga ye, wo munda wede wedusu yi k'ilke eego ye geŋ, kane Raa yi'n ikkima a dɔŋ i y' giyye†.»

¹⁰ Wo geŋ a kine t'urzi k'Unde Kamilen, Raa y'in t'iidiba ita ki suldi dɔŋ ombide geŋ me. Derec, Unde Kamilen gette suldi pay ti'ni suune, ise suldi dɔŋ ombide ki Raa adda k'addi ton man. ¹¹ Wee wee t'adda diine dɔwo enj, aane a suune munda wede adda k'adde bakadi me, daa ki unde ere adda k'addi ye man? Injino kay munda wede adda k'adde Raa, wenda soo ton umbo a yi suune me, daa ki Unde Raa ye man. ¹² Ki kine in k'uune unde ere ki duniya ye, wo de in uune Unde ere ettiyo ti Raa, kono in di

§ 1:31 1.31 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 18.9. † 2:9 2.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15.

suune suldi donj pay Raa y'in eliyo t'urzi beekadi. ¹³ Wo ekki suldi genj, ay ki rootiyo'ŋ t'ono donj ettiyo t'urzi suuniyo k'ono ere ki duwo ge dooyiso ye, wo de ay rootiyo t'ono donj Unde Raa t'ayni dooyiso. Genj injino ay di kazita suldi donj derec ettiyo t'urzi k'Unde Raa, a kane donj an d'ede Unde gettiyo.

¹⁴ Wede y'elkiyo a urzi tudde danjal genj, yi k'ambe ye a suldi donj ettiyo t'urzi k'Unde Raa me. Kane genj a yode aa ono donj maadagi, yonj yi k'aane itadanj yi ki ti suune ye, kono suldi genj t'urzi k'Unde Raa danjal wede y'aane y'anni suune me. ¹⁵ Wo de wede i-d'ede Unde Raa genj, suldi pay y'aane y'an ozire, wo ki yode batum wenda soo tonj umbo a aane a dekke booro eedi me. ¹⁶ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wee wee aane a suune elkiyo ki Galmeega Raa te?

Wee wee aane a yi dooye me?»

Wo de kine'ŋ, in d'ede elkiyo ere k'Almasi gette adda k'addinj.

3

Donj i ki dirse ye a urzi zaapu k'addan a Isa

¹ Ki nunj manj, zemba ki nunj, aame n'iide di kune genj n'un ki ruutite aakede a donj an d'ede Unde Raa ye. Wo de n'un ruutite aakede a donj i lekkiyo aa tuddanj ti dehu, kono kune aa injni sunni a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi me. ² Ono donj n'un gizite genj aa n'un ele udu kun d'iibe, ombo ere zakidi ye, kono ombo gette kun ki ti-t'oomi ye*. Wo de ankenjo tonj kun k'aane kun ki ti-t'oomi ye, ³ kono kune'ŋ lekkiyagun daayum aa tudde ti dehu. Ni rootiyo injino kono a diinagun un d'ede kolbiso wo niikiyto, genj i-kaza kune'ŋ lekkiyagun aa tudde ti dehu. Ki kotto, kune'ŋ soorugun pay gette aa ki donj tudde danjal. ⁴ Wo aame ti diinagun wede soŋ yi d'eesiyo: «Nunj ki Pool», wo wede soŋ: «Nunj ki Apolos» manj, genj kun rootiyo aa donj tudde ge rootiyo danjal.

Tuddugun Boy Raa

⁵ Kun di niikiyto a tukki nunj Pool ti Apolos minj, kaye moo baadi me? Kaye minj donj naabo Raa danjal, wo t'urzi kaye kun di ziipe addugun a Isa. Kaye wede tuuku tonj y'ize naabo ere a-t'ette a munda wede Galmeega yi ele. ⁶ Aakede iido ki poone nunj Pool n'a-giira buzu, sanj Apolos y'a d'ibiti ahu, wo de Raa siidi a y'udde buzu wo yi d'ohire me. ⁷ Injino wede i giira ti wede ibiti ahu genj, kane sundanj umbo, wo de suma ki Raa wede buzu yi-ti y'adfiya wo yi d'ohire. ⁸ Wede i giira ti wede ibiti ahu genj, kane kanj soo wede a ceere bakadi umbo. A wede tuuku tonj Raa yi di t'ela ranjadi a naabadi ere y'ize. ⁹ Ni rootiyo injino kono kaye ay naabiya kanj soo naabo Raa te, wo kune doome Raa.

Wo soŋ kune boy wede Raa y'oozige. ¹⁰ Raa a beekadi y'o d'ele urzi k'isiyo naabo di kune aakede wede y'ilke wo y'a-riike ita boy, genj nunj n'a-ziipe ita boy te, wo wede doolo yi d'oozige eego. Wo de wede tuuku oozige genj, yi koonaa metike a urzi k'oozigayi genj me. ¹¹ Derec, Isa Almasi Raa y'a ti y' ziipe aakede ita boy wede soo danjal, injino wenda soo tonj umbo a aane i-zaape ita boy ti doolo me. ¹² Ekk'ita boy gette donj ongo an d'oozige ti suldi donj aakede: dap, maala gurus, ise mongali donj majjandani, donj ongo ti inda, ti seemi ise ti bulgo. ¹³ A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, naabo wede tuuku tonj itatu a t'adfa kereŋ. Derec, onniyo gette

‡ 2:16 2.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13.
5.12-14.

* 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Eber

naabo wede tuuku tonj Raa yi-ti t'ela adda k'uwwo y'a ti naama. Injino wede tuuku tonj y'a-wolla naabadi oldo kunuñ, beehiye koo manj? ¹⁴ Aame wede yi niibe wo naabadi gette uwwo ti ki t'igga ye manj, yonj genj y'a t'oono ranñadi. ¹⁵ Wo de aame wede naabadi i t'igga manj, yi ki t'oono ye ranñadi te. Yode batum Raa y'a y'utta, wo genj aakede an y'irgo ti biza k'uwwo.

¹⁶ Ki kotto kun suune kune Boy Raa, wo Unde Raa ti lekkiyo adda k'addugunj. ¹⁷ Aame wede yi litta Boy Raa manj, yode tonj Raa y'a ti y' latta. Derec, Boy Raa genj yonj kamilenj, wo Boy Raa minj yonj kune batum.

Kune ki Almasi

¹⁸ Kune'ñ wenda soo tonj y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Aame wede ti diinagunj y'elkiyo yonj i-d'ede suuniyo k'ono a urzi lekkiyo donj duniya manj, yi t'iso aa ki maade kono y'a t'isa wede i-d'ede suuniyo k'ono ki kotto. ¹⁹ Derec, suuniyo k'ono ere ettiyo ti donj duniya gette, a daana Raa tod'te aa munda ki maade, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo donj an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono genj, Raa yi-ti'n seɗɗu t'urzi metinjkananj.» ²⁰ Wo soñ an riije, an'de: «Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane donj an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita.» ²¹ Kono k'injino genj, wenda soo tonj tuddi yi kili ye t'urzi wedusu me. Derec, suldi pay genj kane ki kune, ²² ise nuñ Pool, Apolos wo Piyer, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldi donj ankeñño wo suldi donj etto k'ita tonj manj. Kane pay genj minj ki kune. ²³ Wo de kune ki Almasi, wo Almasi yonj ki Raa.

4

Galmeega danjal i dekkka booro me

¹ Injino manj i dehu kaye'ñ duwo an ay di'n wolle donj naabo k'Almasi, wo donj i yeeriyo suldi donj ombide ki Raa. ² Wede yeeriyo genj, i dehu y'a t'ise wede i seɗɗu zakidi a urzi naabadi. ³ Ki nuuno, ise i dekke booro a eedó kune, ise donj dekkiyo booro tonj manj, nuñ i ki n'aadamu ye. Wo de nuñ batum ni ki dekke booro a eedó ye. ⁴ Ki kotto nuñ munda wede k'oldiko a eedó ni ki suune ye, wo de genño tonj i-ki kaza nuñ ki diine a daana Raa ye. Wede i dekkka booro eedó'ñ yode Galmeega. ⁵ Kono k'injino genj wede tuuku tonj kun dekke booro eedi ye, ki poone onniyatú t'a aana, onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita ki suldi donj ankeñño i lekkiyo ombide adda zimolo, wo elkiyo duwo ere adda k'addanj tonj y'a ti waara pây. Injino manj onniyo gette wede tuuku tonj Raa y'a yi t'imma a naabadi ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zemba donj a Korent

⁶ Zemba ki nuñ, ni rootiyo injino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye. Nuñ ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi genj kun di suune ita k'ono donj duwo an rootiyo, an'de: «Kun ti doopida yirwe ye, kun lekko a ono donj an riije genño.» Injino manj wenda soo tonj ti diinagunj yi kila tuddi yi t'eesa, yi t'umbe yode enño wo yo enj mendí me. ⁷ Wee wee a ruute kee ki jiire donj onjo me? Ki kotto, suldi pay donj a-d'ede genj a ele Raa. Wo de a ele Raa manj, ki moo me ki-koliyo tuddá aakede a-k'ele Raa ye me?

† 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13. ‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 94.11.

⁸ Anken kun elkiyo suldi don pay addugun i dehu kun uune baa! Kun t'ize don laale baa! Kun t'ize mozagi baa, wo de kaye'ŋ, ay ki t'ize ye! Kune kun t'ize mozagi ki kotto man, geŋ beehiye, inkinno kaye ton ay d'ooma moziko ti kune kay! ⁹ Wo geŋ nun n'elkiyo kaye don zina k'Isa en Raa y'ay ti'n ziipe don k'ita ti duwo pay. Kaye aa don booro ti'ni ziida ki t'owwo a daana don duniya, kono an ay di'n udfde a bere don duuru, an ay di'n okko maade a daanadan wo a daana maaleekiyagi pay. ¹⁰ Kaye don maadagi kono k'Almasi me, wo de kune don suuniyo k'ono a urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti Almasi. Kaye toogadey baata, wo de kune don toogo. Kune'ŋ an un d'eliyo suma, wo de kaye an ay di'n wolloiyo aa don bita! ¹¹ Bini anki ton kaye daayum mosogo wo orme, ossiyo ton ay baatiya, an ay d'isiyo ulsu, ay d'ambu k'ume soo me soo me, ¹² ay d'oodibe yeebadey a naabo ti beezey doo min ay d'ombo kollo. Duwo an ayni kaldita ton, ay tondiyo Raa y'an di-zaape beeko. Duwo an ayni dabirsa a urzi k'Isa ton, ay d'ombine*. ¹³ Duwo an ay rootiyo ono don ulpi ton, kaye ay an dikama onaman ti golla ere tasse. Bini anki ton kaye duwo an ayni wolloiyo aa disse ki don duniya, aa ganigi wede don duniya pay an y'azzuru.

Geyyiso Pool a don ki Korent

¹⁴ Nun ni raaniya ono en, kono n'un gi di'n t'ele sukuyagi ye. Wo de ni raaniya kono n'un di-tooke kuudugun, aakede kune in'izid don ni giyye faadan. ¹⁵ Ise un d'ede don dokkiyo a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi geŋ kane dupiyagi ton man, meege k'ehiyagun min soo. Geŋ nun ni t'ize aa meegugun kono kun uune ehiyo ere aware a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi, t'urzi Rabila Majjaanawa n'un gizite. ¹⁶ Inkinno man, n'un di rooto ti obe bey, kun ambo zindó. ¹⁷ Geŋ kono k'in'kinno, n'un t'igibe Timote yon aa ulo k'addo wede ki geyyiso, yi seedu zakidi a naabadí ere a urzi Galmeega te. Yon y'un di'n dooyey sey a suldi don i dokkiyo nun Pool a urzi lekkiyadó ere kettiyo kan soo t'Almasi, geŋ munda wede ni-dooyiso duwo a ume tuuku ton man, a diine don pay ogiysito ti suma k'Isa.

¹⁸ Don ongon ti diinagun an elkiyo ni ki kima ye baa di kune me, inkinno an di koliyo tuddan. ¹⁹ Wo de aame Galmeega yi diha man, ni kima di kune goppon. Aame n'iiney man, kane don i koliyo tuddan geŋ ni'ni suuney a ono don addey ti bizaŋ ye, wo de a toogo ere an d'ede. ²⁰ Ni rootiyo inkinno kono lekkiyo wede a urzi Moziko Raa gette, tod'te i ki kaza'ŋ t'ono don ad'fiya ti bizi ye, wo de i kaza'ŋ toogo ki naabo ere y'isiyo. ²¹ Inkinno man kun dehu moo me? Kun dehu n'a odo di kune min ti dalka kunun, n'a odo ti geyyiso wo ti adde tasse ko?

5

Lekkiyo ere oldo a diine don ogiyo ti suma k'Isa

¹ Kaye ay d'ollige a ume tuuku ton duwo an rootiyo, don ongon ti diinagun an isiyo boliyo, wo boliyo ere an isiyo gette kane don i ki suune Raa soo danjal ye ton an k'ise inkinno ye, kono i d'ede wede soo y'isiyo boliyo t'ere meegi*. ² Wo kune'ŋ kun di koliyo tuddugun! Ki too man kun d'ole m'olo a oldiko gette, wo wede y'isiyo boliyo ere inkinno gette ti diinagun kun ti y' limmi. ³ Derec ki nuuno man, ki tudde nun dokki ti kune me, wo ton elkiyadó daayum ti kune, wo nun booro ni-ti dikke a

* **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.3; 20.34. * **5:1** 5.1 A urzi k'oogoro Yawudiyagi ise a oogoro Romen ton, ki moone t'ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1.

tukki wede isiyo inĳino geŋ me, aakede nuŋ a diinaguŋ. ⁴ Kun t'ogiyoy kaŋ soo, wo nuŋ elkisadó ti kune. Geŋ ti suma wo toogo ki Galmeegiŋ Isa Almasi, ⁵ wede inĳino geŋ kun y'oolo a bey Meeda siitandani kono t'a t'ide tuddi ere k'oldfiko gettiyo, wo de undí t'a utta a onniyo kama Galmeega Isa te.

⁶ Beehiye ye kun di kili tudduguŋ me! Ki kotto ono eŋ kun'ni suune: «Orme boolon daŋŋal geŋ miŋ, gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay.†» ⁷ Inĳino maŋ oldfiko aa orme mazzini a diinaguŋ gette kun ti t'addo mentú, kono kun t'isa aa gododo aware daa k'orme. Wo derec, kun t'ize aa gododo daa k'orme t'urzi k'unto k'Almasi, yode wede aakede ulo damu an wilda ki sefeke a tarnaape Pak ki Yawudiyagi‡. ⁸ Inĳino tarnaape Pak geŋ in iso, wo in iso ti mappa daa k'orme, a kize in isiyo t'addiŋ soo wo t'ono doŋ derec. Wo de tarnaape geŋ in k'ise ti mappa wede an ize t'orme mazzini ye, a kize in k'isiyo'ŋ ti bundiko wo ti suldí doŋ ulpi in isiyo mirsi geŋŋo ye§.

⁹ Adda mattupadó ere n'un riine ti poone gette, ni ruute, n'ede: «Kun lekke kaŋ soo ye ti doŋ isiyo boliyo me.» ¹⁰ Onamá eŋ ni ki rootiyo'ŋ a tukki kane doŋ pay isiyo boliyo adda duniya ye, a tukki kane doŋ pay okkiso a suldí pay ye, a tukki kane doŋ pay oogire ye, a tukki kane doŋ pay i daaniya loŋgayi ye. Wo de inĳino ye maŋ, i dehu kun t'addé t'adda duniya me! ¹¹ Aha, nuŋ n'un riine kun ki lekke kaŋ soo ye ti wede y'ede, yoŋ leema a urzi k'Almasi wo yi d'isiyo boliyo, yi d'okkiso a suldí pay, yi daaniya loŋgayi, yi kaldíta duwo, yi soŋo i ceeriyo eego, wo y'oogire ti metiŋko. Wede isiyo inĳino geŋ, ombó toŋ kun oomi ye ti yode me. ¹²⁻¹³ Inĳino maŋ kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, i deŋka booro eedaŋ nuuno ye. Kane geŋ i deŋka booro eedaŋ Raa. Wo doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, kune i deŋko booro eedaŋ me, kono ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede isiyo ulsu geŋ, ti diinaguŋ kun ti y'olmu*.»

6

Tôwwo k'ono ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ A diinaguŋ aame wede i-d'ede ono ti leema maŋ, ki moo me kun d'oyyiso daa k'orgiso kun d'engilso ki daana doŋ i ki suune Raa ye, an un d'isiyo booraguŋ te? Ki too maŋ kun t'ette ki daana doŋ ki Raa un d'ise booraguŋ te. ² Ki kotto i deŋka booro a ekki doŋ duniya kune doŋ ki Raa. Kune kun ki suune ye ko? Wo aame i deŋka booro a ekki doŋ duniya kune maŋ, wo de mummino ono doŋ i k'oone ye toŋ, ti diinaguŋ kun ki d'aaniya ye, deŋkiyo booradaŋ me. ³ Kun suune maaleekiyagi toŋ kine i deŋka booro eedaŋ me. Geŋ inĳino in aane a ceere in deŋke booro k'ono doŋ a lekkiyadiŋ ere a duniya te. ⁴ Wo aame un aaniya ono a diinaguŋ maŋ, kun d'ettiyo ki daana doŋ deŋkiyo booro, kane geŋ doŋ ogiyso ti suma k'Isa an'ni wolliyoo aa doŋ bita! ⁵ Nuŋ ni rootiyo inĳino geŋ, sukuyagi a kune. Ti diinaguŋ wenda soo toŋ umbo ko, i-d'ede suuniyo k'ono y'a aane y'a deŋke booro zembadí me? Aha, ede! ⁶ Beehiye ye, leema ti leema an d'ede ono wo an d'ise booro a daana doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye me!

† 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. Orme boolon daŋŋal geŋ miŋ, gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay: I-kaza oldfiko boolon gette t'a aagila aagila t'a seeda doŋ pay. ‡ 5:7 5.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21. § 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.7. * 5:12-13 5.12-13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.7.

⁷ Derec, aame ti diinagun kun isiyto bordari man, gen min i-kaza kun t'ire baa a urzi Raa me. Beehiye a kune'ŋ, leema y'un ise munda wede ki diine ye ton kun d'ombina, ise y'a-t'oobe suldugun ton, bee min kun koone booro a daana duwo. ⁸ Wo de kune, isiy suldi don ki diine ye me, kun t'oobyto suldi ki don ongon, wo kane'ŋ gen min zembagun don i ziipe addan a Isa. ⁹ Ki kotto kun suune, don isiy munda wede ki diine ye gen, an k'etta ye ki Moziko Raa te. Kune'ŋ wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' daga ye: Don isiy boliyo, don ottilso a longayi, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, don i ti t'isiyo tuddan aa erayi, kuuli don i moonite ti tuddan, ¹⁰ don k'oogire, don okkiso a suldi pay, don i sobo i ceeriyo eego, don i kaldita duwo, wo don oogire duwo ti metinjo, kane gen an k'etta ye ki Moziko Raa te. ¹¹ Ti poone don ongo ti diinagun, gettin lekkiyadan. Wo de ankenno kune Raa y'un t'upile oldikagun, y'un di'n uuye kese a yode, wo y'un di'n ize don ki diine a daanadi ti suma Galmeega Isa Almasi wo t'urzi k'Unde Raa.

Tudde tod'te boy k'Unde Kamilen

¹² Don ongon an rootiyo, an'de: «Nun o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinjo, wo de kane suldi gen pay beehiye ye a nun me. «Nun o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinjo, wo de nun ni ki dehu n'a ki t'ise bule ki munda tuuku ton man ye. ¹³ Son an rootiyo, an'de: «Ombo tod'te k'adda k'adde, wo adde ki sarkiya k'ombo.» Eyye derec inkinjo, wo kane gen sirwan pay onniyo soo Raa y'an isa umbo. Wo de tudde gette Raa yi t'ikkima k'isiyo boliyo ye. Ki too man tudde gette ki yode Galmeega, wo Galmeega ton, yon ki tode tudde. ¹⁴ Raa yi ti y' bilde Galmeega Isa ti diine don unto gen, kine ton ti toogadi y'in ti'n balda kay.

¹⁵ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te aakede moke ki tudde k'Almasi. Inkinjo man, beehiye ye n'a t'ambe moke ki tudde k'Almasi, n'a-ti y' t'okkiye ti tudde k'erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatutu, a t'ise moke ki tuddutu me. ¹⁶ Gen ki kotto, kun suune wede y'a t'ukkiye ti erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatutu man, yode ti tode gen an t'ize tudde soo, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane sire gen an t'isa tudde soo*.» ¹⁷ Wo de wede y'a t'ukkiye ti Galmeega man, yode gen a urzi k'Unde an t'ize aa wedusu soo.

¹⁸ Inkinjo man kun ti ledfo dokki t'urzi boliyo me. Oldiko ere pay ti doolo wede y'isiyo gette, tod'te adda tudde ye. Wo de wede y'isiyo boliyo gen y'isiyo oldiko a tuddi batum. ¹⁹ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te boy k'Unde Kamilen, tode Unde gette Raa y'un t'ele ti lekkiyo adda k'addugun. Tuddugun gette ki kune ye. ²⁰ Kune Raa y'un iwila ti zooye wede onne, gen kune ki yode. Inkinjo man Raa kun y'amma ti tuddugun gette.

7

Kama k'ono a urzi seedu

¹ A urzi k'onamgun don kun ni tunde adda mattupagun gen, anken beehiye kule y'a-seeda tuddi yi ki dehe ye erewo te. ² Wo de, min wede tuuku ton yi-ki t'etta a isiy boliyo ye gen, beehiye yi-seeda erewo wo erewo ton ti-seeda kule. ³ Kule gen ki moone ti eddi yi-ki tooge ye, wo tode erewo ton inkinjo, a kulatu ti-ki tooge ye kay. ⁴ Erewo gette ti ki roote ye tuddutu ki tode danjal me, kono tuddutu ki kulatu pay. Wo kule ton

* 6:16 6.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

injkino yi ki roote ye tuddí ki yode danjal me, kono tuddí ki eddí pây.⁵ Injkino kune'ŋ, wede tuuku tonj tuddí yi-ti tooga ye a bakadí me, wo d'e ise man, kun ti dekke ti tuddugun geŋ k'onniyto miibi aame kun a ti gitte onamgun danjal kono kun di tonde Raa. Wo sanj kun di-kime a lekkiyagun ere daayum, para manj tuddugun kun ki ti seeda ye, kun t'ooro bey Meeda siitandani t'un di'n naama daggiya.

⁶ Ono donj ni rootiyo en, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo d'e n'un kaza urzi kun di lekke beehiye. ⁷ Ki nunj man, munda wede beehiye'ŋ duwo pay an di lekke daa seddu aa nuuno. Wo d'e wede tuuku tonj Raa yi-d'ele munda siidi siidi, wede sonj yi-d'ele munda kino, a wede sonj yi-d'ele munda kino.

⁸ Ankenj, ni rootiyo a kane donj i ki zidde ye botto ti donj mandaydayi, beehiye an di lekke daa seddu aa nuuno Pool. ⁹ Wo d'e tuddan an k'aane an ki ti seeda ye man, an sodfo. Beehiye an sedde min, tuddan t'an d'an t'ambe an t'ette naapu.

¹⁰⁻¹¹ Enno munda wede ni rootiyo kane donj i zidde an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo Galmeega: I dehu kule geŋ eddí yi ki ti peere ye, wo erewo tonj kulatu ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatu ti y'iili man, t'a lekko daa seddu, ise man an t'okkiyo ti kulatu t'a-kama*.

¹² A kane donj ongo, ono enj i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeega ye: Aame leema yi ziipe addi a Isa, wo eddi ti ki ziipe addutu a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode man, i dehu y'a ki ti peere ye. ¹³ Geŋ injkino kay, aame erewo ti ziipe addutu a Isa, wo kulatu yi ki ziipe addi a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode man, i dehu t'a ki y'ooli ye. ¹⁴ Ni rootiyo injkino kono kule wede i ki ziipe addi a Isa ye geŋ, yonj gopponj ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddi. Ki erewo ere i ki ziipe addutu a Isa ye tonj injkino, tod'te gopponj ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatu. Para man, inngun geŋ kane dokki ti Raa, wo d'e ki kotto man kane gopponj ti Raa me.

¹⁵ Wo d'e aame kane donj i ki ziipe addan a Isa ye geŋ, an dehu an di-teepe ti kane donj i ziipe addan a Isa ise erewo ise kule man, urzi ede. Aame geŋ kane zamba donj i ziipe addan a Isa ise kule erewo geŋ, eedan toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti toose. ¹⁶ Konj erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayi t'urzi konj me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta edda t'urzi kee me?

Konso a lekkiyo ere Galmeega y'eliyo

¹⁷ Injkino man adda k'ono donj pay en, munda wede a jiire enno: Kune'ŋ wede tuuku tonj yi koono a lekkiyadi ere Galmeega yi ele, ti poone sanj Raa y'a ti y' wiike. Geŋ munda wede ni rootiyo adda diine donj pay ogysito ti suma k'Isa an d'ise. ¹⁸ Wede'ŋ ponde yi wilda ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike man, geŋ yi-t'ise tuddi aa wede pondayi daa waldu ye. Wo wede daa waldu ponde ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike man, geŋ yi dehe waldu ponde ye. ¹⁹ Ise wede'ŋ yi wilda ponde, yi ki wilda ye tonj, adda geŋ munda a di y' nooge umbo, i jiire in d'ozire ekki suldi donj Raa yi'n rootiyo in d'ise. ²⁰ I dehu wede tuuku tonj yi koono a lekkiyadi ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike. ²¹ T'ume Raa y'a ki waaka botto geŋ kee bule man, ulba a-t'oodde ye. Wo d'e aame urzi k'a t'adde eeda ti buliko ede man, geŋ beehiye ki t'adfo†. ²² Derec, bule wede Galmeega yi y' wiike geŋ, yi t'ize

* **7:10-11** 7.10-11 Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32; Markus 10.11-12 wo Lik 16.18. † **7:21** 7.21 Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'adde eeda t'adda buliko ede tonj, ki lekko bule wo buliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

eedí toore a urzi Galmeege me. Geŋ inŋkino kay, wede eedí toore Galmeege yi y' wiike geŋ, yoŋ yi t'ize bule ki Almasi. ²³ Raa y'un iwila ti zooye wede ooŋe, geŋ kune ki yode, inŋkino maŋ kun t'ise bułagi d'uwu ye. ²⁴ Zemba ki nuŋ, i dehu wede tuuku toŋ a daana Raa yi koono a lekkiyadi ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a doŋ i ki zidde ye

²⁵ A urzi kane doŋ i ki zidde ye, ono eŋ i rootiyo Galmeege ye, i rootiyo nuuno a elkiyadó, nuŋ wede Galmeege y'oze adde koduwo. Inŋkino d'uwu an zaape addaŋ a nuuno. ²⁶ Kun ollo ettiyo elkiyadó te: A ulbe k'oodiyo wede ankenno baadaŋ eŋ, beehiye a kune wede tuuku toŋ, yi koono a lekkiyadi aa ere ti poone. ²⁷ Kee'ŋ a-d'ede erewo maŋ, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye maŋ, ki deha seedu ye. ²⁸ Wo de aame ki ziida toŋ maŋ, ki k'ize oldiko ye, wo aame uto koŋso ti ziida toŋ maŋ, ti k'ize oldiko ye. Wo d'erec, kane doŋ i zidde geŋ dabaradaŋ baadaŋ a lekkiyadaŋ te, wo nuŋ ni dehu n'un ti n ledde ti dabar gette.

²⁹ Kun ollo zemba ki nuŋ, enno munda wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeege goppon. Inŋkino t'ankenno kane doŋ an d'ede erayi geŋ, an lekko aakede doŋ an k'ede erayi ye. ³⁰ Doŋ adda moolo geŋ, an lekko aakede kane adda k'unŋsuwo ye. Doŋ owilte suldi geŋ, an lekko aakede an k'ede suldi ye. ³¹ Wo doŋ i lekkiyo beehiye ti maala duniya toŋ, an lekko aakede an ki lekkiyo beehiye ti maala duniya ye, kono duniya ere in ti wollioyo ankenno ette, tod' t'engilso.

³² Nuŋ ni dehu kun di lekke daa k'ulbe k'oodiyo. Wede yi ki ziida erowo ye geŋ, elkisadi a naabo Galmeege, yi dehu y'aase munda wede Galmeege ulbi i-d'ise unse. ³³ Wo de wede i ziida erewo geŋ, yoŋ elkisadi a suldi duniya, yi dehu y'aase munda wede eddi ulbutu i-d'ise unse, ³⁴ inŋkino elkisadi i-t'isiyo sire. Wo ki erayi toŋ inŋkino, erewo daa kule ise uto koŋso toŋ, tod'te elkisatu a naabo Galmeege, kono ti dehu tudutu wo elkisatu gette a lekke ooyiso kese a yode. Wo de erowo ere i ziida kule gette, tod'te elkisatu a suldi duniya, ti dehu t'aase munda wede kulatu ulbi i-d'ise unse.

³⁵ Ni rootiyo inŋkino beehiye a kune, n'un ki doddiyo sibe a gollagun ye, wo de ni dehu kun d'ise munda wede beehiye a jiire wo kun di lekke kettiyo ti Galmeege daa k'elkiso a munda doolo.

Ono a obilagi ti konazi doŋ ibire

³⁶ Obulsu geŋ, ere k'ebirayi yi ti giyye baadaŋ wo y'owwiyo tuddi yi ki ti-seeda ye, yi t'isa munda ki sukiyagi ti tode, wo yi ti seeda maŋ, geŋ y'iso aa addi i dehu. Kane sirwan geŋ beehiye an di-seeda, inŋkino obulsu geŋ yi ki t'ize oldiko ye. ³⁷ Wo de aame obulsu geŋ yi dihe adda k'addi wenda yi ki y'ize ki tooge ye, tuddi yi ti ziida, wo ere k'ebirayi gette yi ki ti seeda ye maŋ, yi ki ti t'udige ye, inŋkino geŋ y'ize beehiye yi ki ti ziida ye toŋ maŋ. ³⁸ Inŋkino maŋ wede ere k'ebirayi yi ti ziida geŋ y'ize beehiye, wo wede yi ki ti ziida ye geŋno toŋ y'ize beehiye a jiire.

Ono a mandayfayi

³⁹ Erewo gette tod'te kettiyo a kulatu aame yoŋ yi lekkiyo zeere geŋ me. Wo y'inda doo min, tod'te ettú toore t'aane t'a seeda kule wede aa addutu i dehu, wo de i dehu kule ti seeda geŋ yoŋ yi ziipe addi a Galmeege Isa do. ⁴⁰ Ki too maŋ a elkiyadó, unŋsuwatú baadaŋ a ceere t'a lekke sittu me. Wo nuŋ toŋ n'elkiyo ono ni rootiyo eŋ i ni dokkiyo Unde Raa.

8

Sey wede an eliyō sedefeke a longayi

¹ A urzi sey wede an eliyō sedefeke a longayi geñ*, ankeñ n'un di-kama onamgun, derec kune kun'de: «Kine pay in d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n eliyō a koliyo tudde, wo de geyyiso tudde gette t'in di'n noogiyo in d'ohire a urzi zaapu k'addin a Isa. ² Wede y'elkiyo yi suune munda mañ, munda geñ yi ki y' zuune a urzutú ye botto. ³ Wo de wede yi geyyiso Raa mañ, yode Raa toñ yi y' suune.

⁴ Injino mañ sey wede an eliyō sedefeke a longayi geñ, k'aadumu ko? Derec, kine in suune kane longayi geñ i ki kaza munda wede derec ye adda duniya me, wo ede Raa yoñ soo ñañjal. ⁵ Derec, ñoñ ongoñ an'de raayagi ede a kandaane wo a siido me. Ki kotto ki kane'ñ raayagi baadañ wo galmaawi toñ baadañ. ⁶ Ise injino toñ, ki kine Raa soo ñañjal, yoñ Meega y'ikkima suldi pay, wo kine pay ki yode. Galmeege soo ñañjal, yoñ Isa Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima suldi pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.

⁷ Wo de ti diine zemba geñ, kane pay an k'ede suuniyo gettiyo ye. Doñ ongoñ ti diinagun an ti d'ille ottilso a longayi. Wo ankenno an ziipe adda a Isa toñ, aame an aadumu sey wede an ele sedefeke mañ, an elkiyo ki kotto sey geñ an ele sedefeke a longayi. Wo kane elkisadañ ere an di suune munda eñ beehiye eñ ulsu gette toogatú baata, injino mañ an d'owwiyo an t'ize ganigi a ñaana Raa me. ⁸ Ombo gette t'in gi di'n t'etta goppon ti Raa ye. Aame in k'ombo ye toñ in ki t'ise ñoñ k'ita ye, wo aame in ombo toñ in ki'n aagila ti munda ye†.

⁹ Kune eggun toore, un d'ede urzi kun d'ise munda wede kun dehu. Wo de kun koona mentikagi a munda wede kun isa, kono zemba ñoñ kane toogadañ baata a urzi zaapu k'adda a Isa geñ, an ki-t'ooro adda k'oldfiko ye. ¹⁰ Aakede i d'ede wedusu yoñ toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa, wo yi wolliyō kee wede a-d'ede suuniyo geñ ki-guune a biza boy longusu k'aadumu sey mañ, geñ aase mummino me? Koo kono kee geñ, yode wede elkiyadi ere y'a suune munda eñ beehiye eñ ulsu gette toogatú baata, geñ y'a t'eese y'aadi kay sey wede an ele sedefeke a longayi geñ me. ¹¹ Injino mañ, kono suuniyadá gette, leema wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa geñ yi-t'ooro y'a dagge, yoñ leema wede Almasi y'inda kono yode geñ me. ¹² Geñ injino kun isiyo oldfiko a zembagun, wo kun an t'eeleiyō kuuno a elkisadañ ere toogatú baata an di suune munda eñ beehiye eñ ulsu gette. Injino mañ oldfiko kun isiyo gette a yode Almasi batum. ¹³ Kono kamo a tukk'ombo ñañjal leemadó ni-ti y' t'ele adda k'oldfiko mañ, ti anki eñ sey sedefeke ni k'aadima ye baa kono ni-ki ti y' t'ele leemadó adda k'oldfiko ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a t'oono aggadi

¹ Ki kotto, nuñ o d'ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu. Ki kotto nuñ wede zina k'Isa, wo Galmeegeñ Isa toñ ni y' wulle t'edayó*. Ki kotto kune batum geñ, kun ziipe addugun a Isa t'urzi naabo ere n'ize ki Galmeege. ² Ki ñoñ ongoñ an ki n' wolliyō nuñ wede zina k'Isa ye toñ, ki kotto a kune'ñ nuñ wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo kettiyo kan soo

* **8:1** 8.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo ñoñ zina 15.20,29. † **8:8** 8.8 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.17. * **9:1** 9.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo ñoñ zina 22.17-18; 26.16.

ti Galmeega geŋ, kune batum munda wede i-kaza ki kotto nuŋ wede zina k'Isa.

³ Enno ono doŋ n'a oofiba eedó a daana doŋ i zaapu ono a eedó me: ⁴ Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di sibe ti bey doŋ ay an naabiya. ⁵ Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di waake erewo ere i ziipe addutú a Isa ay d'ozire soo, aa doŋ zina k'Isa ongo, zemba Galmeega Isa, wo Piyer ge d'isiyo. ⁶ Ki kotto, nuŋ ti Barnabas toŋ, ay d'ede urzi ay t'oone ombo ti beyguŋ. Kaye sirwey danŋal ye a naabe ti beezey me. ⁷ Kun illiga ko, wede'ŋ y'isiyo naabo k'asigar wo munda an i-ki t'ele ye me? Kunuŋ wee wee doo miŋ yi-t'aate jineene wo innitú y'a k'oomi ye me? Kunuŋ wee wee doo miŋ y'a else moodé wo uđu y'a ki sibe ye me? Aha, wenda inŋkino umbo!

⁸ Ono doŋ ni rootiyo eŋ, a urzi lekkiyo doŋ tudde danŋal ye, oogoro Muusa toŋ ti rootiyo inŋkino. ⁹ Geŋ ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kaŋ onyilse maŋ, bizi ki ti t'ele baara ye†.» Kunuŋ ono eŋ i-kaza Raa y'elkiyo a buŋgari danŋal ko? ¹⁰ Ki kotto, ono eŋ Raa yi rootiyo kono kaye dee da? Eyye, ono eŋ an riine kono kaye. Derec, wede yi derku'ŋ yi zaapu elkisadi y'a t'oona munda, wo wede yi sara mudu'ŋ yi zaapu elkisadi y'a t'oona aggadi. ¹¹ T'urzi kaye kun d'uune suldi doŋ beehiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen adda k'adduguŋ. Inŋkino maŋ, i ceeriyo eggun koo kaye ay t'oone agga t'adda maalaguŋ me‡? ¹² Aame doŋ ongoŋ an d'ede urzi an d'ooniyo agga ti beyguŋ inŋkino maŋ, geŋ kaye toŋ ay d'ede urzi ay t'oone a ceere kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede geŋno toŋ, munda ti beyguŋ ki toogo ay ki tunde ye. Wo de ay d'imbina a suldi doŋ pay ay iido a eedey geŋ me, kono a ki-t'ise mokololo morikiye a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi ye.

¹³ Ki kotto kun suune, doŋ i naabiya adda Boy Raa geŋ, an t'oone ombadan ti suldi doŋ adda Boy Raa, wo doŋ i naabiya a ume sefeke geŋ, an t'oone aggadan ti suldi doŋ an eliyi ki sefeke§. ¹⁴ Geŋ inŋkino kay, Galmeega y'a ruute, y'ede: Doŋ i kazita Rabila Majjaanawa geŋ, an t'oone suldi lekkiyadan t'urzi Rabila Majjaanawa*.

¹⁵ Ki too maŋ nuŋ o d'ede urzi n'a tonde munda ti beyguŋ, wo de ni ki tunde ye. Ni raanjiya inŋkino kono ni ki dehu n'a ki t'oone munda ti beyguŋ ye. N'inda bee miŋ n'a tonde! Wenda soo toŋ umbo a aane o di latte urzi k'unŋsuwo ere o d'ede ette! ¹⁶ Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nuŋ o ki-t'ise urzi tamma tuddó ye, kono tode gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu n'aase, wo dabar a nuŋ aame Rabila Majjaanawa ni ki ti gizita ye maŋ. ¹⁷ Wo aame naabo ette i ti dihe nuŋ ti siidó maŋ, geŋ o d'ede urzi an o t'ele ranŋadó, wo de urzi yeeriyo eŋ o y'ele a beezó Raa geŋ, nuŋ o d'ede attidi ni ki t'alda ye. ¹⁸ Inŋkino maŋ a naabo ette ranŋadó moo me? Ranŋadó tiŋ ni kazita Rabila Majjaanawa ki waawiye daa ki tondiyo munda, ise o d'ede urzi n'a tonde munda kono ni kazita Rabila Majjaanawa toŋ maŋ.

Raayika Pool a urzi kazita Rabila Majjaanawa

¹⁹ Derec, nuŋ o d'ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu, nuŋ bule ki wenda ye, wo toŋ n'a-t'ize tuddó aa bule ki d'uwu pay, kono doŋ baadan an d'ette tukk'Isa. ²⁰ Aame nuŋ a diine Yawudiyagi geŋ, n'a likke aa ki

† 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. ‡ 9:11 9.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 15.27. § 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebtiik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3.

* 9:14 9.14 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7.

kane Yawudiyagi, kono an d'ette tukk'Isa†. A diine kane donj i'ni dokkiyo oogoro Muusa genj, nuñ tonj n'a likke aa i ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane donj i'ni dokkiyo oogoro Muusa genj an d'ette tukk'Isa, ise nuñ i ki n' dokkiyo oogoro Muusa ye tonj manj. ²¹ Injino kay, ti kane donj i ki suune oogoro Muusa ye genj, n'a likke aa oogoro gette ni ki ti suune ye, kono kane donj i ki suune oogoro Muusa ye genj an d'ette tukk'Isa. Genj i-kaza t'urzi k'oogoro Raa ni ki t'udde ye, kono nuñ ni daaniya urzi k'oogoro k'Almasi. ²² A diine kane donj toogadanj baata a urzi zaapu k'addanj a Isa genj, nuñ tonj ni-ti t'isiyo tuddó toogatú baata aa ki kane, kono an d'ette tukk'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addanj. A donj pay, urzi donj tuuku tonj ni-ti y'isiyo kono donj onjonj ti diinayanj mummino tonj a t'oone uttiyo. ²³ N'isiyo pay miñ kono Rabila Majjaanawa, injino munda wede beehiye Raa yi ruute y'in t'eley t'urzi tode genj, nuñ tonj n'a t'ooney aggadó.

²⁴ Ki kotto kun suune, donj obe dalala a bere k'okko genj an okko pay, wo de soo danjal i-t'ambu zooye k'okko me, genj kun okko aa ki yode, kono kun t'amba zooye. ²⁵ Injino manj kane pay donj obe dalala, donj i dunjiyo wo moo moo genj, tuddanj an ti-dabirsa baadanj. Wo an isiyo injino kono an d'ooniyo kadumul ki wede i jiire, wo kadumul gette sanj i-ti lattiya. Wo de kine, a urzi k'Almasi in obe dalala kono in t'oona kadumul ki wede i jiire, ere a lekka ki daayum. ²⁶ Kono kamo nuñ Pool enj n'okko, wo ni k'okko aa edayó n'a t'ippe ye. Ni deyyiso n'a t'ooney kadumul genj, ni ki gohiso kutuba a ume waawiye ye. ²⁷ Nuñ tuddó ni-ti dabirsa baadanj wo ni-ti seedu aa bule. Aame ni k'isiyo injino ye manj, nuñ wede i kazita Rabila Majjaanawa a duwo enj, an di n' adda.

10

Donj k'Izirayel adda balda

¹ Zamba ki nuñ, ni dehu kun a d'elke a suldi donj an iide a mongidagey Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y'an da t'an diibe dondirso ti di'n dokkiyo*, wo pay an diipida bar Teezewo†. ² Adda dondirso wo adda bar Teezowo gette, kane genj miñ pay aa an ti zuyye batem wo an a ti gitte ti Muusa kanj soo. ³ Kane pay an d'iimi ombadanj tinj soo ere a urzi k'Unde. ⁴ Wo kane pay an d'iibe sobadanj tinj soo ere a urzi k'Unde. Derec, a urzi k'Unde kane an iibe ahu donj udde t'adda zumbulu‡ wede a urzi k'Unde. Zumbulu genj yonj ti kane yi di'n daaniya, wo genj miñ yonj Almasi. ⁵ Injino tonj, pay an t'ize suldi donj Raa ulbi i-ki d'ize unse ye. Kono k'injino an t'indita adda balda§, a guute miibi danjal donj i k'ize oldfiko ye me.

⁶ Suldi donj an iido a kane genj, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldfiko ye. Injino kine in k'ooli tuddinj k'isiyo suldi donj ulpi tudde ti dehu, aa kane g'aaze ti kaaga genjo ye*. ⁷ A lonjayi kun otile ye, aa donj ongo ti diinayanj g'aaze me. Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo an di-guune ombó ti sobo, sanj manj an t'iiziga ommire, wo an d'isiyo suldi pitinjo†.» ⁸ Kine in ooli tuddinj a isiyo boliyo ye, aa donj ongo ti diinayanj g'aaze ti kaaga genj me, injino adda k'onniyo soo danjal donj dupu ada sire makumu adó an t'inda‡. ⁹ Kine pidipidinj Galmeega in

† **9:20** 9.20 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 21.20-26. * **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ **10:4** 10.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § **10:5** 10.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16. * **10:6** 10.6 Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4. † **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6. ‡ **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18.

yi naame ye, aa dɔŋ oŋgo ti diinayan g'aaze ti kaaga wo kane mimbayi an di'n ihite an t'inda[§]. ¹⁰ Ki dɔŋgu kun gurgire ye, aa dɔŋ oŋgo ti diinayan ga gurgire ti kaaga a tukki Galmeega Raa, wo kane geŋ maaleeka wede ki lattiya y'iido y'an iide*.

¹¹ Suldi dɔŋ iido a kane geŋ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Injino an ti'n riine adda mattup ki Raa, kono an in di'n zaape a urzi, kine dɔŋ i lekkiyo a onniytagi dɔŋ k'ita en me. ¹² Geŋ injino wede y'elkiyo yon toogo a urzi zaapu k'addi a Isa man, yi koon metike yi t'ooro ye. ¹³ Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette, tod'tin aa ere duwo pay an ooniyo gettiyo. Raa yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa, injino y'un ki'n oola adda naamiya daggiya i ki ceera eggun ye. Wo de aame un iido naamiya daggiya ton, Raa y'un t'ela toogo kun d'ombina wo son urzi kun t'adfa.

Kun ottile a longayi ye

¹⁴ Kono kamo zamba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyiso, kun ti ledfo dokki t'urzi longayi me. ¹⁵ Nuŋ, n'un rootiyo aakede a duwo dɔŋ an d'ede suuniyo k'ono. Injino a onamo ni rootiyo en, a suuno kune batum. ¹⁶ Ki kotto kop wede ti sobo adda in di rootiyo koduwo a Raa in di sobo kan soo geŋ, y'in ti'n kettiyo kan soo ti puuzo k'Almasi te. Wo son mappa wede in di borkiso in t'ombo kan soo geŋ, y'in ti'n kettiyo kan soo ti tudde k'Almasi me†. ¹⁷ Derec, i d'ede mappa soo, wo ise kine baadan ton, geŋ in t'ize aa tudde soo, kono kine pay in dokkide min mappa soo geŋ.

¹⁸ Kun elko dɔŋ k'Izirayel geŋ, dɔŋ aadumu sey wede an eliyi sedefe a Raa a ume sedefe geŋ, ki kotto an di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa, yode wede an i ize ume sedefe geŋ. ¹⁹ Injino man, nuŋ n'a roote moo me? N'a t'ese sey wede an ele sedefe a longayi, ti longayi batum min, kane'ŋ ki bita ye ko? ²⁰ Eyye, kane'ŋ ki bita! Wo de sendikagi dɔŋ ki dɔŋ i ki suune Raa ye an eliyi geŋ, an eliyi a siitandani, a Raa ye[§]. Injino man, nuŋ ni ki dehu ye kun a di kette kan soo ti siitandani me. ²¹ Kune kun k'aane kun ki sibe kop sire ye, kop ki Galmeega wo kop ki siitandani me. Ombo sire kun k'aane kun ki dokkida ye, ombo ki Galmeega wo ombo ki siitandani te. ²² Kunuŋ in dehu in t'ooziga kolbiso Galmeega ko*? In elkiyo min kine toogo in jure yode ko? Aha, injino ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

²³ Dɔŋ ongon an rootiyo, an'de: «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec injino, wo de kane suldi geŋ pay beehiye ye†. «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec injino, wo de suldi pay geŋ a ki nooge ye k'a t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa me. ²⁴ Geŋ wenda soo ton yi deha munda wede k'aggadi danjal ye, wo de wede tuuku ton yi deho bakadi yi-t'ooone kay.

²⁵ Suldi dɔŋ pay kun owile a suuk geŋ, kun iwilo'ŋ kun oomo, daa tondiyo en sey an ele a longayi koo me‡, kono elkiyagun ere kun di suuniyo

§ **10:9** 10.9 Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6. * **10:10** 10.10 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14. † **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Matiye 26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20. ‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 7.6,15-16. § **10:20** 10.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.17. * **10:22** 10.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. † **10:23** 10.23 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 6.12. ‡ **10:25** 10.25 Di kane dɔŋ Korent geŋ, sey wede an eliyi sedefe a longayi ton man an t'ambu ki suuk an t'owile.

munda enj beehiye enj ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁶ Ni rootiyo injkino kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siidfo ti suldfi pay eego genj, kane ki Galmeega Raa\$.»

²⁷ Aakede wede yi ki ziipe addi a Isa ye genj y'unni wiike ombfo di yode, wo kun iyye kun ette manj, munda wede y'un ele genj kun oomo, daa tondiyo enj sey an ele a longayi koo me. Injkino elkiyagunj ere kun di suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁸ Wo de aame wede doolo y'un ruuta: «Sey enj an ele sedefe a longayi» manj, kono ki wede un gize genj kun aadima ye, wo soj kono ki elkiyo ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁹ Aame ni rootiyo «ki elkiyo ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu» manj, ni ki rootiyo ti elkiyagunj ere kun di suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gettiyo ye, wo de ni rootiyo ti ere ki wede un gize genjo. Wo de nuj wede o d'ede urzi n'aase munda aa addo i dehu minj, ki moo me elkiyo ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu ki wede doolo gette t'a dekke booro eedo me? ³⁰ Aame a ombfo ni rootiyo koduwo a Raa manj, wo ki moo me wenda y'a roote ulsu a tukki nuuno, kono k'ombfo ere ni ruute koduwo a Raa te?

³¹ Injkino manj ise kun ombfo, ise kun sobo wo ise kun ise munda tuuku tonj manj, kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa. ³² A lekkiyagunj gette, kun isa ye munda wede wenda yi-t'oree adda k'oldfiko me, ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo a donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa tonj manj. ³³ Genj injkino nuj batum ni dehu duwo pay ulbanj an d'ise unje a suldfi donj pay n'isiyo genj me. Ni ki dehu munda k'aggado danjal ye, wo de ni dehu munda wede aase beehiye a donj baadanj kono Raa y'an di'n utte.

11

¹ Kun ambo zindfo, aakede nuj batum n'ambu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine donj ogiyo ti suma k'Isa

² Ankenj n'unni tamma kono kune'nj daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso ere n'unni duuye gette kun ti boohiyom. ³ Wo de ni dehu kun di suune ita munda enjo: Almasi genj yonj t'ekki kule tuuku tonj manj, kule genj yonj t'ekkerewo, wo Raa genj yonj t'ekkalmasi. ⁴ Injkino aame kule yi tondiyo Raa, ise yi rootiyo ono donj Raa y'agisa wo eedi tuuniyo manj, genj yi-di d'eliyo sukuyagi a Almasi wede t'eedi me. ⁵ Wo de aame erewo tuuku ti tondiyo Raa, ise ti rootiyo ono donj Raa y'agisa wo ettu tuuniyo ye manj, genj ti-di d'eliyo sukuyagi a kulatu me, tode gette aakede erewo ettu kookiyo. ⁶ Aame erewo ti ki dehu ettu t'a ki ti diibe ye manj, genj t'a kooko! Wo de aame erewo ilaltu dekkiso ise ettu kookiyo genj a tode sukuyagi manj, t'a di diibo munda! ⁷ Kule genj aame yi tondiyo Raa ise yi rootiyo ono donj Raa y'agisa manj, i ki dehu eedi y'a gi di diibe ye, kono kule genj Raa yi y'ikkima yi deeyiso a yode wo yonj i-kaza majjaanika Raa*. Wo de to erewo gette tod'te i-kaza majjaanika kule. ⁸ Derec, Raa y'ikkima kule y'iidiba sirpa k'erewo ye, wo de erewo Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule. ⁹ Wo kule genj Raa yi y'ikkima k'erewo ye, wo de erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†. ¹⁰ Injkino manj, kono maaleekiyagi genj erewo ettu t'a di diibe, a kize tod'te ti d'andi donj t'ettu. ¹¹ Wo injkino tonj a urzi Galmeega, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule tonj daa k'erewo yi k'ise ede ye.

§ 10:26 10.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1. * 11:7 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † 11:9 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23.

¹² Derec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule, wo de ye yo kule toŋ i y'ehiyo erewo, wo kane pay geŋ miŋ an ettiyo ti Raa.

¹³ Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettú daa diibiyo me? ¹⁴ Aame tuuku toŋ ki kotto, d'wo an suune kule geŋ yi k'ooli ilali sonŋirti ye, para maŋ a yoŋ sukuyagi. ¹⁵ Wo de Raa yi ele ilali sonŋirti a urzi wode geŋ yi ele majjaanika, kono ilali sonŋirti geŋ kane aa munda ki diibiyo k'ettú. ¹⁶ Aame wede yi rootiyo a urzi eŋ yi k'iyye ye maŋ, nuŋ ni di roote munda soo, kaye'ŋ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise d'oŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo toŋ maŋ.

Ombó Galmeegea

¹⁷ Ono geŋ n'a t'n d'inge iŋkino. Wo de i d'ede munda soo iŋkino wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitagun gette t'un ki'n noogiyo ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo de t'un d'isiyo munda wede ulsu.

¹⁸ Munda wede n'a roote ki poone'ŋ, d'wo an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyso ti suma k'Isa geŋ, a diinagun un d'ede ahuntu tudde. Wo nuŋ toŋ n'umbe ono geŋ aase derec ede. ¹⁹ Derec, i dehu ahuntu tudde a diinagun aase ede, kono tiŋ geŋ d'wo an di'n suune kereŋ kane d'oŋ a diinagun i seedu zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa me. ²⁰ Wo de aame kun t'ogiyso geŋ, kun elkiyo'ŋ kun ombó ombó Galmeegea wo de iŋkino ye, ²¹ kono aame kun ti konso ombó geŋ, wede tuuku toŋ yi naariya ombó k'umpadi ere y'umbo, iŋkino d'oŋ ongo an di lekkiyo mosogo wo d'oŋ ongo an di sobo i ceeriyo eedan. ²² Wo aame kun ettiyo ombó wo ti sobo danŋal maŋ, kun oomo wo kun oobo a boydugun! Geŋ d'oŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa kun'ni wolliyo aa munda bita, wo kun d'an d'eliyo sukuyagi a d'oŋ an k'ede munda ye. De geŋ n'un di roote moo me? De n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye baa a urzi geŋ me!

²³ Iŋkino maŋ kun ollo, ettiyo dooyiso ere nuŋ n'uune ti bey Galmeegea wo n'un t'n duuye te: Adda didfo ere Galmeegea Isa an an di y'ele a bey d'oŋ k'olmidayí gette, y'a t'umbe mappa, ²⁴ y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombó gette, maŋ y'a burke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddó tod'te ki kune, kun d'iso iŋkino kono kun d'elka a nuuno. ²⁵ Aame an t'iimi maŋ, ki kop ti sobo adda toŋ iŋkino, y'a t'umbe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti sobo adda ette, tod'te taasua ere aware Raa yi gitte ti d'wo t'urzi puuzadó*. Aame tuuku kun siba, sobo ere adda kop ettiyo maŋ, kun d'iso kino kono kun d'elka a nuuno.

²⁶ Iŋkino maŋ aame tuuku kun iima mappa enno wo kun iiba sobo ere adda kop ettiyo maŋ, geŋ aa kun kazita urzi k'unto Galmeegea bini kamadi. ²⁷ Kono k'iŋkino geŋ wede y'ooma mappa wo y'iiba sobo ere adda kop ki Galmeegea daa k'urzutú maŋ, yoŋ geŋ booro ti y' ziida kono yi-t'ize tudde wo puuzo ki Galmeegea ki bita. ²⁸ Iŋkino wede tuuku toŋ yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadi d'oo miŋ, saŋ y'a oomo mappa wo y'a oobo sobo ere adda kop kollo. ²⁹ Ki kotto, wede y'ombó wo yi sobo daa ki suuniyo k'ita tudde Galmeegea geŋ, yode batum yi ti t'eliyo tuddí adda booro aame y'ombó wo yi sobo geŋ me. ³⁰ Geŋ kono k'iŋkino d'oŋ baadan ti diinagun an d'uune eeni, d'oŋ ongoŋ mokiyanŋ toogadan baata wo d'oŋ ongoŋ an t'inda. ³¹ Aame kine batum urzi lekkiyadin in ti y'elkiso d'oo miŋ, saŋ

‡ **11:21** 11.21 Kun ti konso ombó: I-kaza ti kaaga d'oŋ i ziipe addan a Isa geŋ a lohe an t'ogiyso an d'ombó booro, wo aame k'ombadan geŋ an d'ombó ombó Galmeegea pay. § **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.19. * **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.20.

in d'ombo kollo man, Galmeega yi ki defka booro eedin ye. ³² Wo de Galmeega yi defkiyo booro eedin kono yi'n di'n deeziyo. Injino man a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in ki'n seeda ye wo kane don duniya t'anni seeda.

³³ Injino man zemba ki nun, aame kun t'ugiyi kun ombo ombo Galmeega man, kun dello tuddugun. ³⁴ Aame wede mosogo ti y' ziida man, yi t'oomi boozí, kono ogiysitagun gette t'un ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisagun ere ongo kun riije adda mattupagun gette, aame n'iiney di kune man, n'un ti'n zaapey urzi kollo.

12

Suldi don Unde Kamilen t'eliyo a duwo

¹ Zemba ki nun, a urzi suldi don Unde Kamilen t'eliyo gen, anken ni dehu kun di suune kere. ² Kune'n, ti kaaga Raa soo danjal kun ki y' zuune ye botto. Kun suune, aame gen an un di'n irga ki tukki longayi don i k'orbe ye, kono a toogadan kun k'iine kun ki ti tuuge ye. ³ Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi rootiyto ono don ettiyo t'urzi k'Unde Raa man, yode gen yi k'aane yi ki roote ye, y'a t'eese: «Isa'n Raa yi ti y' duudo me.» Wo wenda soo ton umbo aane a roote, a t'eese: «Isa yon Galmeega me» daa ki Unde Kamilen ti ki y' dokkiyo ye man.

⁴ Suldi don Unde Kamilen t'eliyo ti beekatu a duwo gen, itadan siidan siidan. Wo de suldi pay gen, eliyto min to Unde soo gettiyo. ⁵ Naabiyagi don Galmeega y'eliyo a duwo gen, kane itadan siidan siidan, wo de in naabiya pay min ki Galmeega soo genno. ⁶ Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a duwo gette itatu sittu sittu, wo de Raa min yon soo, gen yode yi-ti'n isiyo duwo pay an d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette. ⁷ A wede tuuku ton Unde Raa ti-d'eliyo munda, i-kaza tod'te adda k'addi. Munda gen yon ki noogiyto zemba pay. ⁸ A son Unde Kamilen ti-d'eliyo suuniyo k'ono a ono don y'an rootiyto a duwo gen me, a wede son ti-d'eliyo suuniyo ki suldi don ki Raa a ono don y'an rootiyto a duwo gen me, wo gen min ettiyo t'urzi k'Unde soo gettiyo pay. ⁹ A wede son Unde soo gettiyo ti-d'eliyo munda ki zaapu k'adde a Isa zakidi, wo a wede son Unde soo danjal gettin ti-d'eliyo munda k'eliyo beeko a don k'eeni. ¹⁰ A wede son k'isiyo suldi k'armika, wo a wede son ki rootiyto k'ono don Raa y'agisa. A wede son ki suuniyo k'ita k'undiyagi, yode en onami ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo yode en onami ettiyo t'urzi Meeda siitandani. A wede son k'orbe t'ono don doolo, wo a wede son ki kama k'ono genno. ¹¹ Wo de Unde tin tod'te soo wo tode batum eliyto suldi pay gen me. A wede tuuku ton ti-d'eliyo munda siidi siidi aa tod' ti dehu*.

Don pay i ziipe addan a Isa'n kane tudde k'Almasi

¹² Kine in suune tudde wede gette tod'tin soo, wo mokiyaगतु baadan. Wo de mokiyaगतु baadan ton, tudde tin soo. Gen ki don kettiyo kan soo t'Almasi ton kane aa tudde gettiyo†. ¹³ Derec kine pay, ise Yawudiyagi, Yawudiyagi ye, ise bulagi, bulagi ye ton man, kine Raa y'in ti'n zuyye batem, y'in ti'n gitte kan soo t'Unde Kamilen soo gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine pay Raa y'in di'n uune addin t'Unde soo gettiyo.

* **12:11** 12.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.6-8. † **12:12** 12.12 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.4-5.

¹⁴ Tudde wede gette mokutu soo danjal ye, wo de mokiyagutu baadan.
¹⁵ Aakede zina t'a roote, t'a t'eese: «Nuñ te bey ye geñ, inkinno ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise t'a roote inkinno ton, tod'te daayum moke ki tudde.
¹⁶ Soñ aakede kuude y'a roote, y'a t'eese: «Nuñ ersa ye geñ, inkinno ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise yi roote inkinno ton, yon daayum moke ki tudde.
¹⁷ Aame tudde pay tod'te ersa man, in d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te kuude man, in d'eede ti moo me? ¹⁸ Wo de Raa yi ziipe moke tuuku ekki tudde geñ aa yon yi dihe. ¹⁹ Aame mokiyagi pay geñ i t'ize moke soo man, geñ tudde a too me? ²⁰ Inkinno man, mokiyagi baadan wo i-t'isiyo tudde soo.

²¹ Geñ derec, ersa ti k'aane ti ki roote ye a bey, t'a t'eese: «Kee ni ki dehu ye me.» Ise eego ton ti k'aane t'an ki roote ye a zon, t'a t'eese: «Kune n'un ki'n dehu ye me.» ²² Wo de ki too man, mokiyagi tudde don in elkiyo an k'aane an ki nooge munda ye geñno ton, tudde daa kane ti k'aane ye. ²³ Mokiyagi don in an k'eliyo suma ye geñ, kane'ñ in di'n boohiyo beehiye a jiiire. Mokiyagi don i dehu duwo an ki'n wolle ye kono sukuyagi geñ, in di'n mulpiyo a jiiire. ²⁴ Mokiyagi tudde don ki wolliyo sukuyagi ye geñ, kane'ñ i ki dehu in gi di'n mulpite inkinno ye. Wo de Raa y'ikkima tudde'ñ kono t'urzi geñ mokiyagi don in an k'eliyo suma ye geñ, an d'ooniyo suma beehiye a jiiire. ²⁵ Y'ize inkinno kono mokiyagi tudde an ki t'ahinte ye, wo de a lekkiyadan an d'elke ti tuddan. ²⁶ Aame moke soo yi dabirsa man, kane pay geñ miñ an dabirsa ti yode. Aame moke soo y'uune tamma man, kane pay geñ miñ an isiyo unsuwo ti yode.

²⁷ Wo ki kotto kune'ñ tudde k'Almasi, wo wede tuuku ton moke ki tudde yode. ²⁸ Inkinno man adda diine don ogiyo ti suma k'Isa geñ, ki poone Raa yi ziipe don zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi, k'aduwe don dooyiso duwo. Sañ man don Unde Kamilen t'an ele munda k'isiyo suldi k'armika, k'eliyo beeko a don k'eeni, ki noogiyo duwo, ki dokkiyo duwo, wo k'orbe t'ono don doolo.

²⁹ Ki kotto kane pay geñ don zina k'Isa ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki dooyiso duwo ye. Kane pay an k'isiyo suldi k'armika ye, ³⁰ kane pay Unde Kamilen t'an k'ele ye munda k'eliyo beeko a don k'eeni me. Kane pay an ki t'ise don orbe t'ono don doolo ye, kane pay an ki t'ise don kama k'ono don doolo ye. ³¹ Inkinno man wede tuuku ton ti diinagun yi deho munda wede beehiye Unde Kamilen t'eliyo. Wo de anken urzi wede beehiye a jiiire pay n'un di y' kaza.

13

Geyyiso ti jiiire suldi pay

¹ Kun ollo, aase n'a orba t'ono don doolo ise ono maaleekiyagi ton, wo de o k'ede geyyiso ye man, geñ nuñ aakede maala ti moolo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuuse ki bita. ² Aase nuñ Unde Kamilen tod' t'ele munda ki roofiyo k'ono don Raa y'agisa, ise n'a suune ita suldi ombide pay, ise o d'ede suuniyo ki suldi pay, wo ise urzi zaapu k'addo a Isa y'aase zakidi i jiiire pay, n'aane ni di roote a tokomo t'en mi-deeto, ton t'a-deete*, wo de o k'ede geyyiso ye man, geñ nuñ aa munda ki bita. ³ Wo aame n'a-dokkida laalayó pay a don an k'ede munda ye, ise ni-ti t'ele tudd adda k'uwwo n'a t'ogge ton, wo de o k'ede geyyiso ye man, a ki n' nooge ti munda ye.

* 13:2 13.2 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17:20; 21.21 wo Markus 11.23.

⁴ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yoŋ y'a ombiŋa wo d'uwu y'an d'ise beehiye. Yi ki kolbika ye, yi ki makile ye, wo yi ki kili tuddi ye. ⁵ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yi k'isiyo suldi sukiyagi ye, yi ki wolliyi munda k'aggadi danŋal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi ki seedu maake ye. ⁶ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, ulbi i-k'isiyo unŋe ye a suldi doŋ d'uwu an isiyo ki diine ye geŋ me, wo de ulbi i isiyo unŋe a suldi doŋ d'erec. ⁷ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yoŋ y'isiyo tambobino a suldi pay, a suldi pay yi zaapu addi a Isa, a suldi pay yi zaapu elkisadi a Raa, wo yi d'ombiŋe a suldi pay.

⁸ Geyyiso gette tod'te ti ki danŋa ye. Wo munda wede Unde Kamilen t'eliyo ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa'ŋ, onniyo soo y'a ohira. Munda k'orbe t'ono doŋ doolo toŋ, y'a danŋa. Wo suuniyo suldi doŋ ki Raa ki rootiyto a d'uwu toŋ, t'a ohira. ⁹ Derec, kine suuniyadiŋ t'a biite, wo ono doŋ Raa y'agisa'ŋ, a rootiytadan in a beetiyo. ¹⁰ Wo de suldi pay a t'iida a munda wede Raa yi dehu'ŋ, munda wede a-biite a t'isa umbo.

¹¹ Kun ollo, aame nuŋ ulo neŋku, ni rootiyto ki neŋkuwo, elkisado ki neŋkuwo wo suuniyadiŋ toŋ ki neŋkuwo. Wo de aame ni t'ize goole maŋ, suldi neŋkuwo n'a iili. ¹² Ankeŋŋo kine suldi in ki'n wolliyi kereŋ ye, in'ni wolliyi aa adda kaynaaŋa mazzini, wo de saŋ maŋ suldi in di'n wolley kereŋ a daanadiŋ. Ankeŋŋo suuniyadiŋ t'a biite, wo de saŋ maŋ Raa n'a yi suaney kereŋ aa yoŋ yi ni zuune.

¹³ Wo de ankeŋ i d'ede suldi ado, kane an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa, zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo de ti diine suldi ado geŋ, geyyiso t'a jiire.

14

Rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa ti orbe t'ono doŋ doolo

¹ Inkiŋo maŋ ki poone'ŋ, kun deho urzi geyyiso d'uwu. Wo kun deho soŋ suldi doŋ Unde Raa t'eliyo, wo a jiire'ŋ munda ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa. ² Ki wede orbe t'ono doŋ doolo'ŋ, y'orbe a Raa, a d'uwu ye. Ono geŋ wenda soo toŋ umbo a suune itadan me, wo t'urzi k'Unde Kamilen yi d'orbe ono doŋ ombide ettiyo ti Raa. ³ Wo de ki wede i rootiyto ono doŋ Raa y'agisa'ŋ, yi rootiyto a d'uwu: y'a-ti'n zaapu a urzi an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa, y'an d'eeliyo kooke wo y'an di'n selliyo. ⁴ Wede y'orbe t'ono doŋ doolo'ŋ, yode batum a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me, wo de wede yi rootiyto ono doŋ Raa y'agisa'ŋ, yi noogiyo doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. ⁵ Ki nuŋ maŋ, beehiye ni dehu kune pay kun d'orba t'ono doŋ doolo, wo de ni dehu a jiire kun di rootite'ŋ ono doŋ Raa y'agisa. Wede yi rootiyto ono doŋ Raa y'agisa'ŋ, yi jiire wede orbe t'ono doŋ doolo, wo aame ise y'orbe t'ono doŋ doolo maŋ, i dehu wedusu y'a ti'n kime ono geŋ ti onamguŋ, kono doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa.

⁶ Wo ankeŋ zemba ki nuŋ, kun ollo, aakede n'a ette di kune wo n'un d'orba t'ono doŋ doolo maŋ, un ki'n nooge ti munda ye. Ki too maŋ i dehu n'un d'orba ono doŋ un di kize munda wede Raa y'oodibe ita, ise suuniyo, ise ono doŋ Raa y'agisa, ise dooyiso toŋ maŋ. Para maŋ un ki'n nooge ti munda ye. ⁷ Geŋ inkiŋo kay ki suldi k'otoro doŋ aakede siraro ti kundinŋe me. Wo aame kane geŋ mooladan si-siidan ye maŋ, k'a suune mummino, eŋ an baahu siraro wo eŋ an ondige kundinŋe me? ⁸ Wo aame bunno ti moolo'ŋ d'uwu an k'ollige kereŋ ye maŋ, wee wee a okkima tuddi k'arka me? ⁹ A kune toŋ inkiŋo kay, aame onamguŋ kun rootiyto kereŋ

ye maŋ, mummino ɗuwo an di suune itadaŋ me? Injino maŋ kun orbe a maaye. ¹⁰ Ki kotto adda duniya ette ita k'ono baadaŋ, wo ɗe ɗoŋ tuuku toŋ an suune onamaŋ onamaŋ. ¹¹ Wo aame wede y'o orbe onami ni ki'n suune ye maŋ, nuŋ a ɗaana yode aa torgusu, wo yode toŋ a ɗaana nuŋ aa torgusu. ¹² Geŋ ki kune toŋ injino. Kun dehu t'addugun pay sulɗi ɗoŋ Unde Raa t'eliyo, wo kun deho sey a ceere sulɗi ɗoŋ a nooge ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa me.

¹³ Kono kamo wede orbe t'ono ɗoŋ doolo'ŋ i dehu y'a tonde Raa, kono Unde Raa ti di t'ele munda ki kama k'ono geŋŋo pây. ¹⁴ Aame ni tondiyo Raa t'ono ɗoŋ doolo maŋ, o eliyi ono ɗoŋ ni-tondiyo geŋ Unde Kamileŋ, wo ɗe to eedó soodo a elkiso ti ki naabiya ye. ¹⁵ Injino n'aase mummino me? N'a tonde Raa t'ono ɗoŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo soŋ n'a tonde t'eedó soodo a elkiso t'ono ɗoŋ ɗuwo an'ni suune. N'a ɗore t'ono ɗoŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo soŋ n'a ɗore t'eedó soodo a elkiso t'ono ɗoŋ ɗuwo an'ni suune. ¹⁶ Aame ki rootiyo koɗuwo a Raa t'ono ɗoŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ ɗaŋŋal maŋ, mummino wede kino baa y'ollige, y'aane y'a roote «Eyye» a onamá ɗoŋ ki rootiyo koɗuwo a Raa me? Yi k'aane yi ki roote ye, kono ono ɗoŋ ki rootiyo geŋ yi ki'n suune ye. ¹⁷ Derec, onamá ɗoŋ ki rootiyo koɗuwo a Raa geŋ kane beehiye baadaŋ, wo ɗe leemadá a ki y' noogiyo ye y'a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me.

¹⁸ Nuŋ n'a t'eese koɗuwo a Raa kono n'orbe t'ono ɗoŋ doolo baadaŋ i jiire kune pay. ¹⁹ Wo ɗe a diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa, ni dehu a jiire t'eedó soodo a elkiso ni rootite ono paat ɗaŋŋal ɗoŋ ɗuwo an'ni suune, kono an di'n dooye eego bee miŋ, n'a orba baadaŋ t'ono ɗoŋ doolo ɗuwo an ki'n suune ye.

²⁰ Zemba ki nuŋ, a urzi k'elkiso kun t'ise aa inŋi sunŋi ye. Eyye, a urzi k'isiyo k'oldiko kun t'iso aa inŋi sunŋi, wo ɗe a urzi k'elkiso kun t'iso ɗoŋ i-dirse. ²¹ Ono enj an riinje ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'ɗe:

«Galmeega Raa y'ede:

A ɗoŋ k'Izirayel enj

n'an rootita t'urzi ɗuwo ɗoŋ orbe t'ono ɗoŋ doolo.

N'an rootita ti bize torgagi,

wo n'iza injino toŋ, nuŋ Raa an ki n' olliga ye*.»

²² Injino maŋ munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo k'orbe t'ono ɗoŋ doolo'ŋ, yoŋ geŋ munda i-kaza toogo Raa a kane ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye, wo a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, i ki kaza munda ye. Wo ɗe munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo ki rootiyo k'ono ɗoŋ Raa y'agisa'ŋ, yoŋ geŋ munda i-kaza toogo Raa a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, wo a kane ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye, i ki kaza munda ye. ²³ Kun ollo, aakede kune ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa kun t'ugiyi pay kaŋ soo wo kune pay kun orbe t'ono ɗoŋ doolo, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaguŋ y'illiga maŋ, ki kotto y'a t'eese kune ɗoŋ maadagi. ²⁴ Wo ɗe soŋ aakede kune pay kun rootiyo ono ɗoŋ Raa y'agisa, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaguŋ y'illiga maŋ, onamgun geŋ a yi seeda wo y'a suune lekkiyadi oldo a ɗaana Raa me. ²⁵ Injino munda wede ombide adda k'addi yi y'udɗe kereŋ, y'a t'ottile zumayi a siido, y'a t'imme Raa wo y'a t'eese: «Ki kotto Raa yoŋ a diinaguŋ.»

Sulɗi t'urzizaŋ a diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa me

* 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

26 Injino man zemba ki nuŋ, aame kun t'ugiya kan soo man, kun d'isa mummino me? Ti diinaguŋ wede soŋ y'a ambe ôoro, soŋ y'a t'ele dooyiso k'ono Raa, ise y'un kize munda wede Raa y'iidiba ita, wede soŋ y'un d'orba t'ono doŋ doolo, wo soŋ y'un ti'n kime t'ono doŋ kun d'orbe genno. Pay kun ise gen, i dehu a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. 27 Aame kun dehu kun d'orba t'ono doŋ doolo man, i dehu doŋ sire, baadan doŋ afo a orba me, soŋ k'ita bakadi bakadi, wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono doŋ an orbe gen me. 28 Aame wenda ki kama k'ono gen umbo man, leema wede orbe a daana doŋ ogiyo ti suma k'Isa gen y'anna, y'orbu adda k'addi wo a Raa. 29 Ki kane nebiyagi'ŋ, i dehu a rootite doŋ sire umbo'ŋ doŋ afo, wo doŋ soŋ an d'olliga wo an di wolle. 30 Wo de aame wede doolo ti diinaguŋ y'uune ono doŋ Raa yi-iidiba ita man, i dehu wede i rootiyto gen y'a anniga. 31 Kune pay kun aane kun di rootite ono doŋ Raa y'agisa me, wo i dehu wede soŋ k'ita bakadi bakadi, kono duwo pay an t'oone dooyiso wo kooke. 32 Kane nebiyagi'ŋ, tuddan an ti seedu wo ono doŋ Raa y'agisa an di'n rootiyo a urzian. 33 Ni rootiyo injino, kono Raa yi ki dehu ye suldi doŋ a urzian ye me, wo de yon Raa ki toose. Gen aakede doŋ ki Raa pay ogiysito ti suma k'Isa ge d'isiyo.

34 Adda diine doŋ i t'ugiyi gen, erayi an anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyto ye, an ki-kili t'ekki kuuli ye[†], gen aa an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa. 35 Aame erayi an dehu an di suune ita k'ono doŋ an illiga man, gen an tonday kuulizan a boy, kono sukuyagi erewo t'a t'ooziga t'a rootite adda diine doŋ i t'ugiyi ti suma k'Isa me.

36 Kun elkiyo'ŋ ono Raa an iise ki poone ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ŋ uune ono Raa kune siggun ko? Aha injino ye! 37 Aame wede y'elkiyo yon nebi, ise y'elkiyo yon i-d'ede munda ti doolo Unde Kamilen t'eliyo ton man, i dehu y'a suune adda k'addi ono doŋ n'un raaniya enno ton, kane suldi doŋ Galmeega yi dehu kun d'ise. 38 Wo de aame ono en wede yi'ni koogire man, yode ton Raa y'a yi kiigira kay.

39 Injino man zemba ki nuŋ, kun deho t'addugun pay kun t'iso doŋ rootiyo k'ono doŋ Raa y'agisa. Wo kun an t'eegire ye a doŋ orbe t'ono doŋ doolo me. 40 Wo de aame kun t'ugiyi man, suldi pay kun ti'n iso a urzian daa tarkuuse.

15

Baldiya k'Almasi ti diine doŋ unto

1 Zemba ki nuŋ, anken ni dehu n'un di-foole sey a Rabila Majjaanawa ere n'un gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a seedu zakidi eego, 2 wo t'urzi tode kun d'utta, aame kun a ziida zakidi a ono doŋ n'un gizite man. Wo kun a ki ziida ye man, urzi zaapu k'addugun a Isa gen ki bita.

3 Munda wede ki poone a jiiire, nuŋ n'unni duuye dooyiso ere nuŋ batum an ni duuye: Almasi y'inda k'oldikadin, gen a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa*. 4 Yon an di y'eele adda muuzo, san onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti y' bilde, gen a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa[†]. 5 Aame yi bilde man yi di gize tuddi a Piyer, san a doŋ zina doŋ koomat makumu sire[‡]. 6 San y'an di gize tuddi a zemba i

[†] 14:34 14.34 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12 wo Tit 2.5. * 15:3 15.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12. [†] 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. [‡] 15:5 15.5 Kun wollo adda mattup ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zan 20.19.

ziipe addan̄ a Isa kane meeda paat t'uto, an t'ugiyee ume soo. Don̄ baadan̄ ti diinayan̄ an lekkiyo zeere botto, wo don̄ miibi i t'inda me[§]. 7 Saŋ yi di gize tuddi a Zak wo a don̄ zindi pay.

8 Saŋ k'ita ti kane pay geŋ, a nuŋ Pool toŋ y'o di gize tuddi, nuŋ wede aa an buuye booyiso. 9 Derec, ti diine don̄ zina k'Isa pay, neŋku a jiiire miŋ nuuno. Nuŋ ni k'iide ye an di'n waake wede zina k'Isa me, kono don̄ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa ni'ni dibire baadan̄*. 10 Wo de ti beeko ere ki Raa, yoŋ y'a n'ize aa kun ni wolloyo enno, wo beeko ere y'o ele gette a ki t'iiziga ki bita ye. Wo de n'a niibe n'a jiiire kane don̄ zina k'Isa pay. Naabo gette n'ize ti toogadó ye, wo de n'ize ti beeko Raa ere a eedó. 11 In̄kino maŋ ise nuuno ise don̄ zina k'Isa ongoŋ, geŋno ono don̄ kaye ay kazita, wo a kane geŋno kun d'umbe me.

Baldfiya ki don̄ i t'inda

12 Kaye ay kazita Almasi, yoŋ Raa yi ti y' bilde ti diine don̄ unto, wo de mummino don̄ ongo ti diinagun̄ an di rootiyo don̄ i t'inda baldfiyadan̄ umbo me? 13 Aame don̄ i t'inda baldfiyadan̄ umbo maŋ, Almasi toŋ Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don̄ unto me. 14 Wo aame Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don̄ unto me maŋ, ono don̄ ay kazita eŋ ki bita, wo kune toŋ kun ziipe addugun̄ ki bita. 15 Wo aame don̄ i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye'ŋ derec maŋ, geŋ i-kaza Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don̄ unto me. De in̄kino maŋ kaye don̄ i kazita ono Raa eŋ ay kazita butte, wo kaye ono don̄ ay gizite a d'uwu, Almasi yi bilde ti diine don̄ unto toŋ butte. 16 Aame don̄ i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye maŋ, geŋ i-kaza Almasi toŋ Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don̄ unto me. 17 Wo aame Almasi ti diine don̄ unto Raa yi ki ti y' bilde ye maŋ, geŋ kun ziipe addugun̄ a Isa ki bita, wo kun lekkiyo daayum adda k'oldfiko botto. 18 In̄kino kane don̄ i ziipe addan̄ a Almasi wo i t'inda'ŋ, an digge. 19 Aame kine in̄ ziipe elkisadin̄ a Almasi kono y'in di'n nooge a lekkiyadin̄ ere a duniya ettiyo dan̄ŋal maŋ, geŋ kine lekkiyadin̄ sommagi i jiiire don̄ pay.

20 Wo de ki kotto maŋ, Almasi Raa yi ti y' bilde ti diine don̄ unto me. Yoŋ wede ki poone Raa yi ti y' bilde ti diine don̄ unto, kono in̄ di kize don̄ doolo i t'inda'ŋ Raa y'an ti'n balda kay. 21 Derec, in̄ suune unto ti t'iido duniya t'urzi wedusu, geŋ in̄kino baldfiya ki don̄ i t'inda toŋ t'iido t'urzi wedusu. 22 Kine d'uwu pay in̄ t'unto, kono in̄ udfo t'urzi mugiyin̄ Adum†. Geŋ in̄kino kay, don̄ i lekkiyo kettiyo kan̄ soo t'Almasi, Raa y'a ti'n balda‡. 23 Wo de Almasi t'onniyo baldfiyadi yoŋ Raa yi ti y' bilde ki poone. Wo kane don̄ ki yode Almasi toŋ t'onniyo baldfiyadan̄, kane toŋ Raa y'a ti'n balda a onniyo ere Almasi yi kimo gette. 24 Aame geŋ kane don̄ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, don̄ pay an d'ede toogo, wo don̄ pay an d'ede moziko geŋ, Almasi y'an ti latta, wo saŋ yi di t'ela moziko a Meegi Raa. Geŋ in̄kino duniya t'a d'anga. 25 Derec, i dehu Almasi y'a oomi moziko bini onniyo ere Raa yi di'n isa don̄ k'aduzi aa munda ki bita ti d'andi zoŋfi§. 26 Adu wede k'ita Raa y'a yi t'ida, tod'te unto. 27 Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.» Wo de a

§ 15:6 15.6 Don̄ baadan̄ ti diinayan̄ an lekkiyo zeere botto, wo don̄ miibi i t'inda me: I-kaza t'ume Pool yi raaniya mattup ettiyo. * 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo don̄ zina 8.3; 9.3-6. † 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19. ‡ 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 5.12-21. § 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * 15:27 15.27 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

ume wede an'de «t'ekki suldfi pay» gen, kun suuno Raa adda suldfi genno ye, kono yode i-ele suldfi pay a Almasi me. ²⁸ Aame Raa yi ti y' ziipa Almasi t'ekki suldfi pay man, yode Almasi batum yi-d'ottila a Meegi Raa. Injino man Raa siido a ooma moziko t'ekki suldfi pay me.

²⁹ Anken kun elko a kane donj i suyiso batem, ti suma ki donj i t'inda. An elkiyo an t'oona moo me? Aame ki kotto donj i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, ki moo me an suyiso batem a suma kane me? ³⁰ Wo ki moo me kaye batum, daayum ay lekkiyo lekkiyo ere aa a biza zire te? ³¹ Zemba ki nun, derec nun onniyo ti onniyo n'ambu puuzado, wo ki kotto, kono kune gen nun ulbo unse kono kun lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeegin Isa Almasi. ³² A geeger k'Epez, donj baadan an o-di t'iiziga nun n'a niikiwe tuddo aa ni deyyiso ti seydi balda. Aame n'ize injino a urzi lekkiyo ere a duniya danjal man, a nun daakatú moo me? Aame donj i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, kine in iso aakede donj ongo an rootiyo, an'de: «In oomo, in oobo, kono soggo in ti t'inda[†].»

³³ Kune'n wenda soo tonj y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Kun suuno ono donj ongo an rootiyo, an'de: «Wede i sooru ti wede k'oogire gen, yode tonj wede k'oogire kay.» ³⁴ Elkisagun ere oldo kun t'oolo, kun ti kami k'urzi wede derec, wo kun ise oldiko ye. Derec, donj ongo ti diinagun Raa an ki y' suune ye botto, wo ni rootiyo injino sukiyagi a kune.

Tudde ki donj Raa yi ti'n balda

³⁵ Wo de wenda y'a tonde, y'a t'eese: «Donj i t'inda an di balda kan mummino me, wo ti tudde ere tuuku te?» ³⁶ Kee wede elkisada umbo! Buzu wede ki korso'nj i-ti ruumiyo doo min, i t'adfiya i-lekkiyo zeere kollo. ³⁷ Aame ki korso gen ki ki korso koyile ye a t'adfa me, ki korso inni, ise mudu ise moo tonj man. ³⁸ Aame ki ti giira man, Raa yi-d'eliyo tudde i-t'adfiya soole aa yi dehu, man a buzu tuuku tonj yi-d'eliyo koyilayi koyilayi.

³⁹ Suldfi donj pay i puukiyo'n, wede sonj tuddi sittu sittu. Tudde ki duwo sittu, ki seydi sittu, ki embi sittu, wo ki puuni tonj sittu. ⁴⁰ I d'ede tudde ki suldfi donj a kandaane, wo tudde ki suldfi donj a siido. Wo suldfi donj a kandaane gen, majjaanika ki tuddan sittu ti donj a siido me. ⁴¹ Majjaanika peedo sittu, majjaanika tere sittu, majjaanika moldali sittu, ise moldali ti tuddan tonj majjaanikadan sittu sittu.

⁴² Gen aasa injino kay, baldfiya ki donj i t'inda me. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde ere i-balda tod'te i ki ruumiyo ye. ⁴³ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te ki bita, wo de aame Raa yi ti balda gen, t'a t'isa majjaanawa. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te toogatu umbo, wo de aame Raa yi ti balda gen, ti-t'oono toogo baadan ⁴⁴ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'tin tudde ere in di lekkiyo duniya danjal, wo de aame Raa yi ti balda gen, t'a lekka ti toogo k'Unde Kamilen. Injino man i d'ede tudde ere in di lekkiyo a duniya danjal, wo i d'ede sonj tudde ere in di lekka ti toogo k'Unde Kamilen. ⁴⁵ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone, yonj wede tudde sundi Adum, Raa yi-d'ele puukiyo[‡].» Wo de Adum wede k'ita, yonj Unde y'an d'eliyo lekkiyo a duwo. ⁴⁶ Iido ki poone'n tudde ere i ki lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen ye, iido'n tudde ere ki lekkiyo a duniya danjal, wo sanj tudde ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen t'a iido k'ita. ⁴⁷ Wedusu wede ki poone yonj ki

[†] 15:32 15.32 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13. [‡] 15:45 15.45 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7.

siifdo, Raa yi y'iibida ti odde siifdo[§]. Wo de wedusu wede ki sirwe yon y'iido ti kandaane. ⁴⁸ Duwo donj pay a siifdo enj, an deeyiso Adum kono yonj Raa yi y'iibida ki odde siifdo. Wo kane donj pay a kandaane genj, an deeyiso Almasi kono yonj y'iido ti kandaane.

⁴⁹ Wo ankeñño kine in deeyiso wedusu wede Raa y'iibida ti odde siifdo, genj sanj inkiño kay in deeya wedusu wede iido ti kandaane. ⁵⁰ Kun ollo zemba ki nunj, enño munda wede ni rootiyo me: Wedusu ti tuddi ere ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te, wo tudde ere a-ruuma gette, tudde ere i ki ruumiyo ye, ti ki ti t'ooney ye.

⁵¹ Ankeñ kun ollo, n'un t'oodo ita a munda wede ombide ki Raa: Kine in ki ti t'inda pay ye, wo de pay tuddinj Raa y'a ti-kima. ⁵² Eyye, parre wede ki danju y'a ñola, wo aame y'iila manj, a kaamiki aa wedusu y'igge edayi ribinj genj, kane donj i t'inda Raa y'a ti'n balda ti tudde ere i ki ruumiyo ye, wo pay kine donj zeere tuddinj Raa y'a ti-kima*. ⁵³ Inkiño manj tuddinj ere a-ruuma ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki ruumiyo ye t'eego, wo tuddinj ere k'unto ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.

⁵⁴ Aame tuddinj ere a-ruuma ette ti t'ussa tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tuddinj ere a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto ye manj, genj a-t'etta a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto umbo baa, Raa yi ti jire†.» ⁵⁵ Wo sonj an riije, an'de: «Konj unto no, toogadi ere mi ceeriyo too te? Konj unto no, arkuzi wede mi tōwwo ñuwo too me?‡» ⁵⁶ Kine in suune arku wede unto ti-tōwwo ñuwo'ñ, oldiko, wo oldiko t'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro Muusa.

⁵⁷ Ankeñ in rooto koduwo a Raa, kono kine in jire t'urzi Galmeeginj Isa Almasi. ⁵⁸ Inkiño manj zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, kun a soodfo zakidfi, munda y'un ti'n lekida ye a urzi zaapu k'addugunj a Isa me, wo a urzi naabo Galmeega'ñ un d'odo ki ñaana. Kun suune oodibe yeebagunj a urzi Galmeega, ti ki t'ingila ki bita ye.

16

Tussiyoo a donj ogiyyo ti suma k'Isa a Zeruzalem

¹ A urzi tussiyoo ere kun di nooge donj ki Raa a geeeger Zeruzalem genj*, ni dehu n'un di roote'ñ, kune tonj kun daano urzi wede n'an ruute a donj ogiysito ti suma k'Isa a siifdo Galat an isiyo. ² Ki naabo tussiyoo gette kun della aaniyadō ño ye, wo daayum a onniyo dumas manj, wede tuuku ti diinagunj sonkadfi y'uune adda suuk, yi d'adfo a toogadi y'a-zaapo zaapo. ³ Aame n'iiney di kune manj, donj kun biire n'an di'n t'igibey ki Zeruzalem ti mattupiyagi a beezanj i-kaza kane a urzi Raazan, an an d'ettye ti munda wede kun tusse me. ⁴ Aame i dehu nunj batum tonj n'a ette kay manj, ay t'ettye kanj soo.

Pool yi dehu yi torguwa

⁵ Inkiño manj ni-t'adfa ti siifdo Maseduwan ñoo minj, n'a ettey di kune kollo, kono ni dihe ni-t'adfa'ñ ti siifdo gettiyo†. ⁶ Aame n'iiney di kune

§ **15:47** 15.47 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. * **15:52** 15.52 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. † **15:54** 15.54 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 25.8. ‡ **15:55** 15.55 Kun wollo adda mattup ki Oze 13.14. * **16:1** 16.1 Kun wollo adda mattup ki Romenj 15.25-26. † **16:5** 16.5 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 19.21.

man, ni d'isey onniyto miibi, wo ni wulley muno man, ume reele[‡] n'a y'oodibey di kune. Injino man kun o t'eley munda n'a seedey urzizó. ⁷ A ettiyadó ere ette, ni ki dehu n'a k'engiley kan òhire ye. Aame Galmeege ya dehu man, n'elkiyo ni-lekkey onniyto miibi di kune, san n'a engiley kollo. ⁸ Wo ankenno n'a lekke a geeger k'Epez poone bini tarnaape ki Pantekot, ⁹ kono Galmeege y'o t'ihina urzi goole k'isiyo naabo ere ti daakatú, ise don k'olmidayó baadan ton man[§].

¹⁰ Aame Timote y'iiney di kune man, kun iso t'urzi tuuku ton y'a lekke daa k'orgiso a diinagun me, kono yon yi naabiya ki Galmeege aa nuuno kay. ¹¹ Injino man wenda soo ton ti diinagun yi y' kiigira ye. Wo de kun a yi noogo ti munda y'a-kimo ti toose k'ume nun me, ay yi delliso ti zamba y'ay di n't'ona.

¹² A urzi leemadin Apolos*, nun tan baadan ni-d'eele kooke y'a ette di kune ti zamba, wo de yon y'ede, ankenno yi k'aane yi k'ette ye, san yi uuna urzi y'a etta kollo.

Toose ti ono don ki dangu

¹³ Kun lekko zeere, kun soodo zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, kun orgide ye, kun òhor toogo. ¹⁴ Suldi don pay kun ise, kun iso ti geyyiso.

¹⁵ Kune kun suune a siido k'Akayi, Stepanas ti don boozí kane'ñ don ki poone i ziipe addan a Isa, wo an d'ele tuddan ki naabo kono an di nooge don ki Raa. Injino man zamba ki nun, n'un di rooto, enno munda wede kun d'ise me: ¹⁶ Duwo don i naabiya injino gen, kun ollo onaman, wo son a wede tuuku yi naabiya wo y'oodibe yeebadí aa kane gen me.

¹⁷ Nun ulbó unse a aaniya zembagun don Stepanas, Fortunatus wo Akaykus gen me. Para man nun mosogo kune, wo aame an iina gen, an o-t'iide mosigadó ere a tukki kune te. ¹⁸ A aaniya kane gen, nun addó a t'udige, wo kune ton addugun i t'udige. Kun suuno don injino gen, kun'ni soodo bey sire.

¹⁹ Don ogiysito ti suma k'Isa a siido k'Aazi an un t'ize toose. Akilas ti Pirsil† wo ti don ogiyo ti suma k'Isa, ogiyo di kane ton, an un t'ize toose baadan ti suma Galmeege. ²⁰ Zamba pay don a enno an un t'ize toose. Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aakede zamba.

²¹ Ono don ki toose en i raaniya nun Pool ti beezó. ²² Aame wede yi ki giyya Galmeege ye man, gen duudiyó Raa t'a koonaa eedí. Galmeege, k'edi! ²³ Gen beeko ki Galmeege Isa ti koonaa eggun. ²⁴ Nun n'unni giyye pay kono kine in lekkiyo pay kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

‡ **16:6** 16.6 Ume reele: Di kine gergagi iise ti tere k'aydu bini tere sara, wo de a siido Korent tedfari don gen kane oone ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi baadan. § **16:9**

16.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.8-10. * **16:12** 16.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.24. † **16:19** 16.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riinje a donj a Korent

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riinje a donj a geeger Korent. A mattupadi ere ki poone, yonj y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo de y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munda wede i y'iigire enno: Y'a illiga Yawudiyagi miibi an iide Korent, an di kazita munda ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute sonj, Pool yonj wede zina k'Isa ki kotto ye. Injino Pool y'a t'ize sommagi dondonj, gej kono k'injino y'a dihe y'an di raanje mattup, y'an di roote munda wede i-d'ede adda k'addi, wo munda wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wollyadanj ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute kerej, yonj wede zina k'Almasi, wo de urzi naabadi wede yonj y'isiyo gej a ki t'ettiyo ye ti donj doolo eliyi dooyiso a urzi Raa me. Gej munda wede Pool an di y' giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeda zakidi a naabo tussiiyo kono an a nooga donj i ziipe addan a Isa a siido Ziide. Wo y'a di duule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n aapidey kane donj oldikadanj an ki t'iili ye botto gej me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanija nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent wo a donj ki Raa pay adda siido k'Akayi pay. ² Gej beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Urzi selliiyo duwo

³ In amma Raa, Meeki Galmeejinj Isa Almasi, yonj Meege wede i d'isiyo adde koduwo, yonj Raa, yi selliiyo duwo aame tuuku tonj manj. ⁴ Adda dabaradinj pay y'in ti'n selliiyo, wo t'urzi selliiyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine tonj in aane in di selle donj pay adda dabar ere tuuku tonj manj. ⁵ Injino manj kine in d'ooniyo dabar baadanj kono k'Almasi me, wo gej injino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliiyo baadanj. ⁶ Aame kaye ay dabirsa manj, gej kono kune kun t'oone selliiyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliiyo manj, gej kono kune tonj kun t'oone selliiyo, ere un di'n ise kun d'ombina a dabar ere aa kaye ay dabirsa. ⁷ Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seedu zakidi, kono kune kun a ti gitte kanj soo adda dabaradey gej, kune tonj kun t'oona selliiyo aa ki kaye kay.

⁸ Injino manj zemba ki nunj, kaye ay dehu munda enj kun di y' suune, adda siido k'Aazi ay d'uune dabar baadanj a jiire eedey, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye. ⁹ Derec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni ziida k'unto. Gej a t'ize injino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo de ay di ziipe addey a Raa yonj yi baldiya donj unto. ¹⁰ Gej yode wede ay ti'n udfdo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n adfa sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki faana tonj, y'ay ti'n adfa sey. ¹¹ Wo kune tonj kun ayni noogiyo adda tondiyagunj a Raa kono kaye me. Gej t'urzi tondiyogunj Raa ki donj baadanj, kaye ay t'oona beekadi, wo donj baadanj an di roota koduwo a Raa kono kaye.

Munda wede Pool yi k'iide Korent ye

¹² Derec, munda wede kaye ulbey ay isiyo unse, wo elkisadey ere ay di suuniyo munda enj beehiye enj ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a daana donj duniya, wo ay izire injkino toc minj a daana kune, ti tassuwa wo t'adde soo genj iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki donj tudde ye, wo de ti beeko ere ki Raa. ¹³⁻¹⁴ Injkino manj adda mattupiyagey donj kaye ay un raaniyta munda doolo umbo, kane minj ono donj kun gariya wo kun di suuniyo itadanj genno danjal. Wo adda k'onamey genj, munda soo ede ankenno itadi kun ki ti zuune kereñ ye, wo de nunj ni zaapu elkisado a kune, kono sanj itadi kun di suuna kereñ. Enno munda me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa unse ti kune, genj kune tonj ulbugunj aasa unse ti kaye kay.

¹⁵ Nunj suldi genj ni'ni zuune adda k'addo, injkino manj n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'n wolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey. ¹⁶ Sanj ti di kune genj n'a engiley ki siido Maseduwan, wo ti siido Maseduwan* n'a-kimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaada n'a seedey urzi torguwado ki siido Ziide. ¹⁷ Aame ni dihe n'aase injkino'n, ni ki t'ilke koduwo ye ko? Genj o di gaagiya a munda soo aa donj tudde ge d'isiyo, injkino n'a roote «eyye» wo sanj «aha» sirwanj pay ko? ¹⁸ Raa batum yi suune ono donj ay un rootiyo genj derec, ay ki rootiyo «eyye» wo sanj «aha» sirwanj pay ye. ¹⁹ Isa Almasi Ulo Raa, nunj Pool ti Silas wo Timote ay gizite rabiladi di kune genj, yode batum yi k'iido'n ti elkiyo sire ye, yi ki ruute «eyye» wo sanj «aha» sirwanj pay ye. Wo de yonj y'iido'n a munda soo «eyye» danjal. ²⁰ Injkino manj Isa yonj «Eyye» ki Raa, a suldi pay donj yi ruute y'aasa me. Kono kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye» a Raa, wo in di y' tamma. ²¹ Genj yode Raa batum kaye ti kune y'in d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi, wo y'inni biire. ²² Yonj y'in di'n iigire t'Unde Kamilenj, i-kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda k'addinj, gette barta ere ki poone ki suldi donj Raa y'in boohiyo sanj y'in t'ela.

²³ Nunj enj, ni lohito ono manj, Raa y'ollige wo yi n'odo: Nunj ni ki gime ki Korent ye, kono ni ki dihe ye un t'isey oone me. ²⁴ Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki toogo ye a urzi zaapu k'addugunj a Isa me, kono kun seedu zakidi a urzi genj me wo, de ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke t'unsowo.

2

¹ Ki nuuno manj, ni t'ilkite'n di kune ni k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'eley kun ki t'isey sommagi dondonj sey ye. ² Aame n'un ti'n eley kun t'izey sommagi dondonj manj, t'aaye sey me n'aasey unsowo te? Para manj ti yode wede ni ti y'ele y'a t'ize sommagi dondonj genno. ³ Aame n'iiney di kune manj, ni ki dehu donj onjo ti diinagunj an ki ti n' t'eley n'a ki t'isey sommagi dondonj ye, ki too manj ti kane genno ay isey unsowo te. Genj kono k'injkino n'un di riije mattup gette*. Nunj ni suune adda k'addo, aame nunj ulbo unse manj, kune pay tonj ulbugunj unse. ⁴ Eyye, nunj n'un riije t'ulbe k'oodiyo baadanj, biza k'ulbo i zehiso wo ti zumari edayó, wo de n'un riije kono n'un ki ti'n t'ele kun ki t'ise sommagi dondonj ye, wo kun di suune nunj o d'ede geyyiso baadanj a kune me.

* **1:16** 1.16 Maseduwan gette siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siido ere ankenno an ti waaku Gires. † **1:19** 1.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.5. * **2:3** 2.3 Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riije wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riije ki poone a donj Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8.

Tambobino a wede ize ulsu

⁵ Aame wenda ti diinagun yi t'ela duwo an t'iza sommagi dondon man, gen y'ele nuuno danjal ye, wo y'ele kune pay. Wo de ono gen in ti'n aagila baadan ye. ⁶ Ki wede injino gen dangay ere don baadan ti diinagun an i ele gettin, iide baa. ⁷ Wo de anken kun i t'iso tambobino wo kun i eelo kooke, para man y'a t'isa sommagi dondon a ceera eedi.

⁸ Injino man, n'un di rooto munda wede kun d'ise, kun iso beehiyko kono y'a suune kune kun yi geyyiso. ⁹ Nun n'un riije mattup gette kono ni dihe n'un ti'n naame wo n'a suuna ki kotto onamo pay kun ollige man. ¹⁰ A wede'n kun i t'isiyo tambobino man, nun ton ni-t'ise tambobino kay. Aame nun n'isiyo tambobino gen, n'isiyo a munda ede do'n kollo, wo n'isiyo kono kune, wo a daana k'Almasi. ¹¹ Nun n'ize injino kono Meeda siitandani ti-ki t'oone urzi t'in gi di'n ceere ye, kono kine in ti suune raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

¹² Nun n'a ingile ki geeger Tirowas kono n'a kizitey Rabila Majjaanawa k'Almasi, wo aame n'iney man n'a uwwe Galmeega y'o t'ihina urzi n'a kizite. ¹³ Wo de nun ulbo o d'uufe baadan kono leemado Tit ni ki y'uuneey ye. Injino man don Tirowas ni'n iili, n'a ingile ki siido Maseduwan†.

Isa Almasi y'a jiire

¹⁴ In rooto koduwo a Raa, kono daayum y'in di'n t'ettiyo k'adda diine don an engile duy, pay kan soo in tamma Almasi yi jiire. Wo t'urzi kine Raa yi d'isiyo a ume tuuku ton Almasi duwo an di y' suuniyo, gen aakede egey don eediyadan unse i-ti teepiyo a ume pay. ¹⁵ Derec, kine aakede egey don eediyadan unse Almasi yi-d'eliyo a Raa, wo eediyo ere unse gette, i-ti teepiyo a tukki don a urzi k'uttiyo wo a tukki don i t'umbe urzi daggiya pay. ¹⁶ A don soo eediyo gette tod'te eediyo ere k'unto, t'an d'an t'etta k'ume k'unto, a don ongo eediyo gette tod'te eediyo ere ki lekkiyo, t'an d'an t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. Injino wee wee a aane a t'ise naabo ere ette?

¹⁷ Kaye aakede don ongo ge d'isiyo suuk t'ono Raa genno ye, kaye ay rootiyo ono don derec ki Raa, t'adde soo wo a daanadi, kono ay lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi.

3

Don naabo a urzi taasawa ere aware

¹ Kaye batum ay di dehe ay t'imme tuddey, ay t'eese kaye ay jiire ko? Kunun i dehu mattup ay un d'ette a kize kaye don zina k'Isa, aa don ongo ge d'isiyo ko? Kunun ay ambe tunda man, i dehu ay tonde mattup ti beygun ko? Aha, injino ye! ² Gen kune batum aakede mattupadey, raanjiya a biza k'ulbey, duwo pay an ti suune wo an di gare. ³ Eyye, gen kerey kune aakede mattup ere Almasi batum yi riije y'ay d'ele beezey ay i di naabe. Mattup gette yon yi riije ti buuye ye, wo de yi riije t'urzi k'Unde Raa zeere. Tode gette yi riije ekki pakirtagi monjali ye, wo de yi ti riije a biza k'ulbugun*.

† 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 20.1. * 3:3 3.3 A ume an riije «pakirtagi monjali» gen, kun wollo adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riije «a biza k'ulbugun» gen, kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiel 11.19.

⁴ Kaye ay rootiyo inĵino kono ay ziipe addey a Raa t'urzi k'Almasi. ⁵ Geŋ derec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo de naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyo. ⁶ Geŋ yode Raa y'ay di'n ize doŋ aane i t'ise naabo a urzi taasawa ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riije gettiyo ye, wo de t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen. Derec, to oogoro ere yi riije ti kaaga gette duwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo de Unde Kamilen t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

⁷ To oogoro gette Muusa yi ti riije ti kaaga ti aryagi raaniya eego pakirtagi mongali†, wo aame y'ize inĵino geŋ duwo an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko ŋ a-tuure ume k'eda Muusa, doŋ k'Izirayel an k'iine woliyo yerere adda k'edayi ye, kono i tooriyo baadan‡, kacin yo toore geŋ ki peedo boolon. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo duwo k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize inĵino maŋ, ⁸ geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamilen meedikatu t'aasa a ceera sey. ⁹ Derec, naabo k'oogoro ere duwo booro ti di'n seedu gette tod'te meedikatu a jiire maŋ, geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamilen ere ti di'n isiyo duwo ki diine a daana Raa gette, tod'te meedikatu a jiire sey. ¹⁰ Inĵino a daana meedikatu ere a jiire ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratu a nokkida. ¹¹ Aame munda wede saŋ yi-t'engila, goolikadi a jiire maŋ, ki kotto munda wede a lekka ki daayum geŋ, goolikadi t'aasa meeda a ceera sey.

¹² Kaye ay zaapu elkisadey a suldi geŋno, inĵino ay rootiyo ono Raa keren daa k'orgiso. ¹³ Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yoŋ ume k'edayi y'a-ti diibiyo buude, kono doŋ k'Izirayel an ki wolle nokkiso ki toore wede a ume k'edayi geŋno ye. ¹⁴ Wo de kane eedan ere soodo a elkiso a t'ippe, bini ankeŋno toŋ aame an gariya mattup ki taasawa ere mazzini maŋ, munda aa buude yi lekkiyo diibiyo a eedan ere soodo k'elkiso gette daa k'ambuzi. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kaŋ soo t'Almasi do. ¹⁵ Geŋ inĵino bini anki, daayum aame tuuku doŋ k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa maŋ, munda aa buude y'an di diibiyo a eedan ere soodo a elkiso. ¹⁶ Wo de aame wede yi ti kama ki tukki Galmeega doo miŋ, buude'ŋ yi-ti y'ambu kollo. ¹⁷ Kun ollo, Galmeega yoŋ Unde, wo a ume Unde Galmeega ede geŋ, duwo eedan toore. ¹⁸ Kine doŋ pay ume k'edayin daa diibu ti buude geŋ, toore ki gooliko Galmeega yi-tooriyo a tuddin, aakede adda kaynaaŋa. Inĵino maŋ, Galmeega yoŋ Unde geŋ lekkiyadin yi-ti kama, in di deeyiso aa yode ti gooliko ere meeda i ceeriyo ki ceeriyo.

4

Doŋ zina k'Isa an dabirsa aa ki yode

¹ Kaye Raa y'ay d'ize adde koduwo naabo ette y'ay di t'ele a beezey, inĵino maŋ kaye tuddey a ki rurrige ye. ² Suldi doŋ ki sukuyagi duwo an isiyo kaŋ ombide geŋ, kaye adda ye. Kaye duwo ay ki'n ombi ti metinjo ye, wo ono Raa ay ki ti'n kama ti dergilagi ye. Wo de kaye batum ay rootiyo ono doŋ derec a daana Raa, inĵino doŋ pay elkisadan t'an di kize onamey derec. ³ Wo aame Rabila Majjaanawa ere ay kazita ette a doŋ onjo ti lekkiyo diibiyo maŋ, geŋ ti lekkiyo diibiyo a kane doŋ i t'umbe urzi daggiya. ⁴ Kane an di tuuge zaapu k'addan a Isa, kono Meeda siitandani i dokkiyo duniya gette, t'an t'ippe a eedan ere soodo a elkiso te. Inĵino maŋ toore wede ki Rabila Majjaanawa an ki y' woliyo ye, yode wede i-kaza

† 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28. ‡ 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.29.

gooliko k'Almasi, yoŋ miŋ Raa koyok. ⁵ Ono doŋ ay kazita eŋ, ay kazita a tukki kaye batum ye, wo de ay kazita a tukk'Isa Almasi yoŋ Galmeege, wo ki too maŋ kaye batum ay rootiyo, kaye doŋ naabaguŋ a urzi k'Isa me.

⁶ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «I iso toore a toore adda zimolo*.» Geŋ yode Raa geŋno batum y'a-tuure biza k'ulbey ti tooray, y'ize iŋkino kono yi dehu ay di wolle toore goolikadi i tooriyo a ume k'eda k'Almasi.

⁷ Wo de kaye doŋ i sarkiya laale ki Raa adda k'addey eŋ, kaye aakede toole lee toogadey umbo. Injino maŋ in suune kereŋ toogo ere a jiire eego kino ette, ettiyo ti Raa, ti kaye ye. ⁸ Kaye t'ume tuuku toŋ ay d'ettiyo suldi doŋ ooŋe ay di'n ŋeryiso, wo de an ay gi di'n ceeriyo ye, kaye ulbey ay d'oodiyo baadan, wo de eedey i-ki daggiya ye. ⁹ Duwo an ay di'n lommitte, wo de Raa y'ay ki'n ooliyo ye, kaye an di danyisa siido, wo de an ay ki ti'n toŋwo ye. ¹⁰ Kaye daayum ay d'owwiyo a tuddey unto t'ayni dooliyo aa ti d'uule Isa, iŋkino maŋ lekkiyo k'Isa toŋ duwo an aane an di wolle kereŋ adda tuddey me. ¹¹ Wo de daayum kaye doŋ i lekkiyo zeere eŋ, duwo an dehu an ay ti'n t'ide kono ay daaniya Isa. Injino maŋ lekkiyo k'Isa toŋ duwo an di wolle kereŋ adda tuddey ere k'unto ette. ¹² Injino kaye daayum lekkiyadey aa a biza zire, wo tiŋ geŋ kune kun d'ooniyo lekkiyo ere ki daayum.

¹³ An riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ n'ele addo a Raa, kono kamo n'a gizite onami me†.» Kaye toŋ, urzi zaapu k'addey a Raa iŋkino kay, geŋ ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onami me. ¹⁴ Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilde Galmeege Isa ti diine doŋ unto geŋ, y'ay ti'n balda kay aa y'a bilde Isa, wo kaye ti kune y'in di'n t'etta pay ki daanadi. ¹⁵ Suldi doŋ pay ay aaniya, ay d'ombine geŋ, kono un di'n nooge. Injino maŋ beeko Raa t'aasa baadan a eggun, wo daayum kun d'aagila k'aagulu, kun di roota koduwo a Raa wo kun di y' t'imma pay kaŋ soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹⁶ Kono kamo kaye tuddey a ki rurrige ye. Wo aame ise tuddey ette boolon ti boolon toogatú i danjiya toŋ, adda k'addey onniyo ti onniyo Raa y'ay d'eliyo toogo. ¹⁷ Dabar ay ooniyo ankenno ette, tod'te soodo wo ki peedo boolon, wo de t'in di'n isiyo kine doŋ a t'oona daryika ere meeda ki Galmeege wenda yi ki ti dooze ye, daryika gette tod' ti lekkiyo ki daayum wo ti jiire dabaradey taŋ baadan. ¹⁸ Injino maŋ kaye ersadey ekki suldi doŋ ay'ni woliyo geŋno ye, wo de ersadey ekki suldi doŋ ay ki'n woliyo ye. Suldi doŋ ay'ni woliyo geŋ, kane an t'engila, wo de doŋ ay ki'n woliyo ye geŋ, kane an di lekka ki daayum.

5

¹ Derec, tuddiŋ in di lekkiyo a siido ette, tod'te aakede daabe saŋ onniyo soo a latta. Wo de kine in suune aame in t'inda maŋ, a kandaane Raa y'in t'eeley tudde ti doole ere a lekkey ki daayum, tod'te i t'ikkima Raa, bey wedusu ye. ² Wo ankeŋ a siido ette kine in dawilsa*, in di dehu t'addiŋ pay, Raa y'in t'osse tudde ere ti kandaane, t'ekki tudde ere a siido ettiyo, geŋ aakede wede y'a t'ossiyo kalle t'ekki bakadi. ³ Injino maŋ tuddiŋ Raa yi-ti t'ossey in ki lekkey bontiliŋ ye. ⁴ Ankenno kine in lekkiyo ti tuddiŋ ere aa daabe ette, in di dawilsa aakede in sarkiya attidi baadan. Derec,

* **4:6** 4.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3. † **4:13** 4.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10. * **5:2** 5.2 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.23.

kine in ki dehu in ki t'inda ye, wo de in di dehu in a-t'osse t'eego'ŋ tudde ere ti kandaane, geŋ inŋkino tudde ere a lekka ki daayum t'a dagga tudde ere k'unto. ⁵ Geŋ yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tudđin ere a kandaane gette, inŋkino y'in d'ele Unde Kamilen adda k'addin, gette barta ere ki poone ki sulđi doŋ y'in boohiyo san y'in t'ela.

⁶ Inŋkino maŋ kine in di lekke daayum tudđin i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tudđin ettiyo baa geŋ, kine dokki t'ume lekkiyadin ti Galmeege me. ⁷ Derec, in sooru t'urzi zaapu k'adde a Isa, in ki sooru t'urzi munda wede in wolliiyo t'edayin ye. ⁸ Eyye, kine in di lekke daayum tudđin i-ki rorrige ye, wo munda wede in di dehe a ceere, tudđin ette in di t'ooli in t'ette in di lekkey a sirpa Galmeege. ⁹ Inŋkino ise in lekkiyo ti tudđin ettiyo, ise in ti t'inda toŋ maŋ, in dehe a jüre munda wede Galmeege ulbi i-d'ise unŋse. ¹⁰ Derec, i dehu kine pay in t'etta k'ume booro k'Almasi, y'a dekkey booro eedin. Inŋkino maŋ wede tuuku toŋ y'a t'ooney munda wede Raa yi-t'eley a naabadi ere y'ize a lekkiyadi a duniya, ise ki beehiyo ise k'ulsuko toŋ maŋ†.

In ti kami in t'okkiyo ti Raa

¹¹ Kaye ay suune Galmeege yi dekka booro eedin, inŋkino maŋ ay d'orgiso a yode. Geŋ kono kamo ay d'isiyo t'urzi tuuku toŋ duwo an di suune adda k'addan onamey derec. Raa toŋ y'ayni suune kereŋ, wo n'elkiyo kune toŋ, adda k'addugun kun ayni suune kereŋ. ¹² Ay ki dehu ay ki kize tuddey sey ye a daana kune me, wo de ay dehu ay un di kize urzi wede ulbugun aase unŋse ti kaye. Inŋkino maŋ kun d'aana kun an di-kima ono ki doŋ i rootiyo k'ulsuko a tukki kaye. Kane geŋ an koliyo tudđan a sulđi doŋ an wolliiyo t'edayan, a sulđi doŋ adda k'adde ye. ¹³ Doŋ ongo an'de, eedey i digge. Wo eedey i digge ki kotto maŋ, geŋ a Raa, wo de kaye mentikagi maŋ, geŋ a kune. ¹⁴ Kaye naabo ere ay isiyo ette ayni dokkiyo geyyiso ere k'Almasi, kono ay suune adda k'addey wede soo y'a inda kono duwo pay, geŋ inŋkino aakede duwo pay an t'inda ti yode a daana Raa me. ¹⁵ Yoŋ y'inda ki duwo pay, kono doŋ i lekkiyo zeere geŋ, an ki lekke lekkiyo ere k'aggadan ye, wo de an di lekke lekkiyo ere ki yode Almasi, y'a inda wo y'a bilde kono kane.

¹⁶ Geŋ inŋkino ti anki, kaye wenda soo toŋ umbo ay di y' wolle a urzi tudde me. Derec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa wede tudde toŋ maŋ, ankeŋno yoŋ ay ki y' wolliiyo inŋkino ye baa. ¹⁷ Aame wede yi lekkiyo ketiiyo kan soo t'Almasi maŋ, yode batum yi t'ize wede aware. Lekkiyadi ere mazzini ti t'ingile, wo ankeŋno y'a lekke lekkiyo ere aware baa. ¹⁸ Sulđi pay geŋ isiyo Raa, yoŋ y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'Almasi, wo y'ay d'ele attidi ki naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode. ¹⁹ Geŋ derec, Raa t'urzi k'Almasi duwo y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Wo yoŋ a doopidadan ere an a ti diipida a urzizi gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye y'ay d'ele naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

²⁰ Inŋkino maŋ kaye aakede bize k'Almasi y'ayn'igibo, geŋ aakede yode Raa batum y'unni waaku t'urzi kaye. Inŋkino kun ollo, ti suma k'Almasi ay un obe bey, kun oyyo kun ti kami kun t'okkiyo ti Raa! ²¹ Almasi geŋ yoŋ oldiko yi k'ize ye, wo de Raa y'a y'ize y'a t'umbe oldiko kine, kono t'urzi yode kine in t'ise doŋ ki diine a daana Raa.

† 5:10 5.10 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.10.

6

¹ Kaye ay naabiya ti Raa kanj soo, injkino ay un t'eele kooke'η: beeko ere kun uune ti Raa gette, kun ti t'ise ki bita ye. ² Derec, ono enj Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«A onniyo ere n'a gize beekadó, nun mōoladá n'a illiga, wo a onniyo k'uttiyo, nun n'a gi di nuuge*.»

Zemba ki nun kun ollo, onniyo ere k'uttiyo Raa yi ti ruute gette, anki t'iina baa. Tode gettin onniyo ere ki beeko Raa.

³ Kaye a wenda soo tonj ay ki dehu ye, ay yi-di t'ise mōkkolo morkiye a urzi Raa me, kono t'urzi tuuku tonj duwo an ki t'oone munda k'ulsuko adda naabadey ye. ⁴ Wo de ay di dehu aame i isiyo munda tonj ay kaza tuddey a duwo kaye donj naabo Raa ki kotto, ay d'ombiñe baadanj a suldi donj aakede: Dabar, eedey ay ki t'ooniyo ye, wo ulbe k'oodiyo baadanj genj me.

⁵ Duwo an ay di'n gussite, an ay di'n ibi adda dangay, an d'oozige kulkuwo ki tuddey, ay d'ombiñe a ormiyo naabo, wo onniyo muno moone umbo, addey guguba. ⁶ Ay kaza tuddey kaye donj naabo Raa t'urzi lekkiyadey ere kamilenj, t'urzi suuniyadey, t'urzi k'ombiñadey, t'urzi beehiykadey, t'urzi naabo k'Unde Kamilenj, t'urzi geyyisadey ere t'adde soo, ⁷ t'urzi kazita k'ono donj derec wo t'urzi toogo Raa. Kaye suldi k'arkadey, lekkiyo ere ki diine a daana Raa, tode gette aakede arku a bey k'ammade ki sakka wo dargine a bey geelo ki naakiwsa. ⁸ Donj ongonj an ay d'eliyo suma, donj sonj an ay di'n koogire. Donj ongonj an rootiyo sundey k'ulsuko, donj sonj ki beehiyko. Duwo an ay di'n woliyo kaye aa donj lohito k'ono, kacinj ay rootiyo ono donj derec. ⁹ An d'isiyo aa an ay ki'n suune ye, kacinj an ayni suune beehiye. An ay di'n woliyo kaye aa donj unto, kacinj ay lekkiyo zeere. Duwo an ay di'n dabirsa, wo de an ay ki ti'n tōwwo ye. ¹⁰ An d'isiyo ay t'ise sommagi dondonj, wo de kaye daayum ulbey unje. Duwo an ay di'n woliyo aa ay k'ede munda ye, kacinj[†] donj baadanj ay an di'n isiyo ki laale. An elkiyo munda ay k'ede ye, kacinj suldi pay ay d'ede.

¹¹ A kune zembadey donj a Korent, kaye addey ay un ti'n iidiba kereñ, ay unni geyyiso baadanj. ¹² Kaye ay unni giyye baadanj, wo de kune ay ki'n giyye ye me. ¹³ Injkino manj ono donj n'un orbe enj aa meege y'an orbe a inñizi, kune tonj kun ayni geyyo aakede kaye ay unni geyyiso.

Kine boy wede ki Raa zeere

¹⁴ Kune ti donj i ki ziipe addanj a Isa ye genj, kun ti dodde talgagunj soo ye. Munda ede koo a-kette kanj soo munda wede ki diine aa Raa yi dehu ti munda wede ulsu me? Aha, munda umbo! Munda ede koo a-kette kanj soo anj toore ti zimolo me? Aha, munda umbo! ¹⁵ Almasi ti Meeda siitandani, onamanj ette kanj soo ko? Aha, i k'ette ye! Munda ede ko a t'okkiye wede i ziipe addi a Isa ti wede i ki ziipe addi a Isa ye me? Aha, munda umbo! ¹⁶ Munda ede ko a t'okkiye Boy Raa ti longayi me? Aha, munda umbo! Derec kine enj, kine boy wede ki Raa zeere, genj aa ono donj Raa y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Nun n'a lekka adda diinayanj wo n'a ozira ti kane, nunj n'a t'isa Raazanj wo kane an t'isa donjó.»

¹⁷ Kono kamo Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:
«Kune ti diinayanj kun t'adfo kun t'argu siggunj!
Munda wede un di'n isa ganigi a daana nunj Raa, kun botta ye,

* **6:2** 6.2 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.8. † **6:10** 6.10 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 26.12 wo Ezekiyel 37.27.

wo nuŋ n'un di'n seeda bey sireŒ.»

¹⁸ Galmeega Raa toogo i jiire pay y'a ruute sey, y'ede:
«Nuŋ n'a t'isa Meegugun,
wo kune, kun t'isa inŋizó kuuli wo erayi*.»

7

¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, suldi doŋ Raa yi ruute y'aasa geŋ, derec kane an lekkiyo a kine. Kono kamo kine batum addin in ti'n iso kamilen ti suldi doŋ i-ti'n isiyo tudde ti biza k'ulbe ganigi geŋ me, wo in soodo zakidi in t'iso doŋ ooyiso kese a Raa wo t'orgiso a yode.

Uŋsuwo ki Pool a tukki doŋ Korent

² Kun ayni geyyo, kono kaye a wenda soo toŋ ulsu ay i-k'ize ye, wenda soo toŋ ay ki digge ye, wo wenda soo toŋ ay ki mibilde ye kono ay t'ambe mundazi me. ³ Ni rootiyo inŋino kono booro t'un gi di'n seeda ye. Geŋ aa n'a ruute ti poone: kune ay un elkiyo daayum adda k'addey, kine kettiyo kaŋ soo ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ maŋ. ⁴ Nuŋ ni ziipe addó pay a kune, ulbó o-t'ize unŋe baadaŋ ti kune me, nuŋ a ti n' zille, wo ulbó a úune t'unŋsuwo adda dabaradey ere pay gettiyo toŋ maŋ.

⁵ Inŋino maŋ aame ay iina a siido Maseduwan toŋ, kaye ay ki ti buuke ye, wo de ita dabar ere tuuku toŋ ay di-t'uune: t'en duwo an ay di'n t'iiziga, wo adda k'addey ay d'ede ulbe k'oodfiyo. ⁶ Wo de Raa, yoŋ yi selliyo doŋ tuddaŋ i ti rorriso geŋ, y'ay ti'n zille ti aaniya Tit. ⁷ Wo ay uune selliyo ti aaniyadi daŋŋal ye, wo de t'urzi kooke wede kun i elo pây. Wo soŋ y'ay t'ide taaya y'ede, kune mosogo nuŋ Pool kun dehu kun ti n' wolle, a móolagaŋ ere kun iile, a urzi wede kune wehini ki naakiwsadó me, geŋ kono k'inŋino ulbó o-t'ize unŋe baadaŋ sey.

⁸ Aame a mattup ere n'un riije gette kun t'ize sommagi dondoŋ maŋ, nuŋ toŋ o t'ize attidi. Wo ankenno nuŋ o ki t'ize attidi ye, kono sommagugun a mattup gette ki peedo boolon. ⁹ Wo ankenno nuŋ ulbó o isiyo unŋe a sommagi dondoŋ ki kune geŋno ye, wo de o isiyo unŋe kono sommagugun geŋ un di'n ize kun di gime lekkiyagun. Kane sommagi geŋ iido ti Raa, inŋino kaye munda k'ulsuko soo toŋ ay un k'ize ye. ¹⁰ Ki kotto sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ, i d'eliyo urzi kama lekkiyo, t'urzi geŋ kine in d'ooniyo uttiyo, geŋ in ki t'ise attidi ye. Wo de sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi duniya ette, a-d'ette unto. ¹¹ Ankeŋ kun ki wollo do, suldi doŋ kun uune aame daŋgu t'urzi sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ me. Eyye, kane geŋ an un di'n ize doŋ addaŋ soo k'isiyo munda wede Raa yi dehu, soŋ kun t'ize doŋ seegun ye ti wede isiyo oldiko me, soŋ kun di kulkiso a munda wede ulsu, soŋ un t'eliyo orgiso a munda ulsu kun d'ise me, soŋ un t'eliyo mosogo ki wollisadó, soŋ k'un t'ize doŋ wehini a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo soŋ k'un d'uune urzi wede wedusu yi t'isiyo oldiko maŋ kun di y'eliyo daŋgay. Geŋ t'urzi tuuku toŋ kune batum kun gize ti suldi ulpi geŋ kune adda ye.

¹² Inŋino maŋ, n'un riije mattup gette kono ni dihe n'un di kize a daana Raa, kune doŋ wehini a urzi geyyisadey me. Wo de ni ki riije kono yo wede ize ulsu* ye wo kono wede an i ize ulsu ye. ¹³ Kono kamo ti naabagun gette kaye ay d'uune toogo baadaŋ.

Œ 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.11 wo Ezekiyel 20.34. * 6:18 6.18 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6. * 7:12 7.12 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8.

Wo ay uune toogo ti naabagunɗanɗal ye, ulbey ay d'ize unse a jiire kono ay wulle Tit batum ulbi unse baadanɗi ti kune me. Ankenɗi addi i t'udige baa kono kune pay geɗi me. ¹⁴ Derec, a daana Tit geɗi nunɗi ulbo oo d'ize unse kono kune geɗi me, wo de geɗi nunɗi oo k'ede sukuyagi ye baa. Kaye daayum derec ay un ti ruute, wo ankenɗi munda wede a yi ruute Tit a tukki kune geɗi, yonɗi ki kotto derec. ¹⁵ Tit geɗi y'un elkiyo adda k'addi kono kune pay onami kun'n illiga, wo kun di y' ziida bey sire ti ottilso wo ti orgiso a Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso baadanɗi a jiire ere ti poone. ¹⁶ Nunɗi ulbo unse kono a suldi pay, n'aane n'a zaape addo a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiyu

¹ Zamba ki nunɗi, kaye ay dehu kun di suune beeko ere Raa y'an ele a kane donɗi ogiysito ti suma k'Isa a siido Maseduwan. ² Kane geɗi an d'uune naamiya t'urzi dabar ere baadanɗi, wo de ton an di lekkiyo daayum ulbanɗi unse. Wo kane munda an k'ede ye an daayisa baadanɗi ton, kane wasigale an d'ele suldi baadanɗi a urzi naabo Raa me. ³ A urzi tussiyu geɗi, wede tuuku ton y'ele munda a toogadi toogadi, wo donɗi ongo an ele a jiire toogadanɗi sey, nunɗi Pool enɗi ersado ti wulle, geɗi wenda soo ton an ki y'ize ye ki toogo me. ⁴ Kane an di-giddima baadanɗi ti obe bey, ay d'ise beeko man an di nooge a naabo tussiyu a donɗi ki Raa a siido Ziide*. ⁵ Injino man a naabo gette ki poone an d'ele tuddanɗi batum a Galmeega, san a daana kaye aa Raa yi dehu. Geɗi a jiire munda wede ay elkiyo an aane an d'ise. ⁶ Kono k'injino Tit geɗi kaye ay di gid'dima kono naabo tussiyu ere y'iiso di kune donɗi Korent gette, y'a kime y'a-ti danɗo ti beehiyko. ⁷ Kune ki laale a suldi pay, aakede: Urzi zaapu k'ade a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi suuniyo suldi pay donɗi ki Raa, urzi k'isiyo naabo Raa t'ade soo, wo urzi geyyiso ere kun uune ti kaye. Injino man a urzi tussiyu ton, kun kaza kune ki laale wo ay dehu kun t'ise donɗi wasigale.

⁸ Onamo ni rootiyo enɗi, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un towwo taaya ki zamba donɗi a Maseduwan an ize naabo Raa t'ade soo, geɗi kune ton kun di kize geyyisagunɗi ekki duwo t'ade soo. ⁹ Kune kun ti suune beeko ere Galmeeginɗi Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo te. Yonɗi ki laale, wo de kono kune y'a iyye y'a-t'ize tuddi wede i-k'ede munda ye, injino t'urzi geɗi y'un di'n ize kune ki laale.

¹⁰ Kun ollo, n'un d'elo elkiyado a urzi tussiyu gette: beehiye a kune kun di seeda zakidi bini danɗu, kono t'obononɗi naabo gette i t'ilke wo iise ki poone ton kune. ¹¹ Ankenɗi naabo gette kun a ti danɗo. Wo kun ti danɗo t'ade soo, wede sonɗi a toogadi toogadi, aakede kun ilke t'ume k'eesiyo. ¹² Aame in eliyu munda t'ade soo man, Raa ton ulbi unse a munda wede in eliyu me, wo mundaɗinɗi umbo man Raa ton yi ki tondiyo ye.

¹³ Kaye ay ki dehu ye donɗi ongo an t'oone eedanɗi, wo kune kun t'ette adda dabar me. Wo de ay dehu kun t'ise pay minɗi kanɗi soo wede tuuku ton i ki baate ye. ¹⁴ Ankenɗi kune adda darna geɗi, kun d'ette noogiyo kane donɗi an biite. San aame onniyo soo kune un biita wo kane adda darna man, an d'etta noogiyagunɗi kay. Injino man kun di lekka pay minɗi kanɗi soo wede tuuku ton i ki baate ye. ¹⁵ Ono enɗi an riije ti kaaga adda mattup ki

* **8:4** 8.4 A urzi tussiyu ere a zamba donɗi a siido Ziide gette, kun wollo adda mattup ki Romen 15.26 wo Galat 2.10.

Raa, an'de: «Wede yi ziki baadan ton, i k'oope ye, wo wede yi ziki baata ton, i ki beete ye†.»

Tit ti don an naabiya kan soo

¹⁶ Kaye ay di roote koduwo a Raa, yi-d'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo y'un di'n noogey aa ki kaye. ¹⁷ Tit gen kaye ay yi tunde man, y'a iyee y'a t'ette di kune me, wo yon min y'ele tuddi ki poone too, wenda yi ki y'ize ki toogo ye, y'a t'iiziga y'a engile di kune. ¹⁸ Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede don pay ogiyo ti suma k'Isa an yi tamma a urzi naabadí ere ki kazita Rabila Majjaanawa. ¹⁹ Wo k'injino danjal ye, don pay ogiysito ti suma k'Isa an yi biire ay torguwe kan soo, kono ay a-ti danjey naabo ere ki tussiyi. Naabo gette kaye ay isiyo kono a t'ele tamma a yode Galmeega batum. Injino man duwo pay an di suune kaye ay naabiya t'adde soo.

²⁰ Kay ay d'ede attifi a urzi yeeriyi sonko ere baadan duwo an tusse ette, injino ay konso jep, kono duwo an ki roota munda k'ulsuko a tukki kaye ye. ²¹ Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a daana Raa danjal ye, wo de a daana duwo pay.

²² Ti kane zemba sire gen, ay a-t'igibe leemadey soo injino, wede tan baadan a naabo tuuku ton ay ti y' wulle yon yi dehu t'adde soo y'a nooge don ongo. Wo ankenno ton yi dehu y'aase injino sey a ceere kono yi ziipe addi pay a kune. ²³ Tit gen, yon wede ay sooru soo wo ay naabiya ton kan soo ki noogiyagun. Wo ki zemba don ti yode gen, i'n igibe zemba don pay ogiysito ti suma k'Isa, wo naabadan ere an isiyo gette, i d'eliyo tamma a Almasi. ²⁴ Kane gen kun'ni soodo bey sire, kono a kize ki kotto kun'ni giyye. Injino man don pay ogiysito ti suma k'Isa gen, an di suuna adda k'addan munda wede ay ruute a tukki kune gen d'erec.

9

Raa yi giyye wede eliyi t'ulbe unse

¹ A urzi tussiyi ki noogiyi don ki Raa a siiffo Ziide gen, ki too man n'un ki raaje ye baa, ² kono ni suune kun dehu kun nooge t'adde soo me. Injino kune n'un di'n imme a daana zemba don a siiffo Maseduwan, wo n'an di ruute, n'ede: «A urzi tussiyi gen, zemba don a siiffo k'Akayi ton an t'ikkima tuddan t'obonon too.» Aame don Maseduwan an illiga kun iiziga wehini a urzi tussiyi man, don baadan ogiysito ti suma k'Isa an d'eele toogo. ³ Wo anken zemba ado en n'anni t'igibe k'ume kune kono a urzi tussiyi kun t'okkimey tuddugun beehiye, aa n'a ruute a don ongon. Wo gen nun n'un di'n imme, ni ki dehu n'a ki t'ise wede lohito k'ono ye. ⁴ Wo nun orgisadò, aame don miibi ti siiffo Maseduwan etta di kune ti nuuno gen ay un ki'n uney tuddugun okkime ye man, kaye ay seedey sukuyagi kono ay ziipe addey a kune, wo kune ton kun seedey sukuyagi kay. ⁵ Injino man n'a t'ilke n'a tunde zemba ado enno an ay d'oogume di kune, an a-ti danjey tussiyi ere kun ruute kun t'ela ti mozuwo. Gen aame n'iiney man, tussiyi ettú t'iide, wo a kizey kun ele t'adde soo, t'adde sire ye.

⁶ Kune ono en kun'ni suuno koduwo, wede yi giira baata man, y'a t'ayda ton baata kay, wo wede yi giira baadan man, y'a t'ayda ton baadan kay.

⁷ Gen wede tuuku ton y'elo aa y'ilke adda k'addi, t'adde sire ye, wo aa an ki y'ize ki toogo ye, kono Raa yi geyyiso wede y'eliyo ti ulbe unse. ⁸ Raa gen yon i-d'ede toogo y'un di'n oone t'ita beeko ere tuuku ton man, kono suldi don pay daayum kun dehu ki lekkiyagun gen, kun di'n t'oona baadan sey

† 8:15 8.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

a oopita, injkino kun t'ela k'isiyo naabo ere pay beehiye. ⁹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Yonj suldi y'a-dikkida, y'an d'ele ti mozuwo a donj an k'ede munda ye, Munda wede y'isiyo ki diine a duwo genj, yonj i lekkiyo ki daayum*.»

¹⁰ Eliyo buzu korso ti ombo a wedusu Raa, genj y'un t'ela kay buzu korso me, y'un di y'aagila wo munda wede kun isiyo ki diine a duwo genj y'un di y'aagila k'aagulu. ¹¹ Kune Raa y'un di'n isa ki laale a suldi donj pay beehiye, wo kun di koonaa daayum wasigale. Injkinoo manj donj baadan an di roota koduwo a Raa a munda wede ay an d'etta genj me. ¹² Derec, naabo tussiyo ere kun isiyo gette a ki t'ida mosogon donj ki Raa a siido Ziide danjal ye, wo sonj donj baadan an di roota koduwo a Raa. ¹³ Duwo an wulla nj naabo gette beehiye, injkino manj donj baadan an t'omma Raa a ollige k'ono ere un d'ede kono kun seedu zakidi a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi. Wo an t'omma Raa sey kono kune wasigale, aggagunj kun d'ele a zamba donj a siido Ziide wo ti donj pay. ¹⁴ Kane zamba genj an tonda Raa kono kune, wo t'urzi genj a kiza an unni giyye baadan, kono a beeko ere baadan a jiiire Raa y'un ele gettiyo. ¹⁵ Genj in rooto koduwo a Raa a suldi donj y'in eliyoo in k'elkiyo eego ye genj me.

10

Pool yi naakiwsa naabadi

¹ Ki nuñ Pool enj, n'un di'n tondo ti tassuwa wo ti beehiyko ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Donj onjoo an di rootiyo an'de, aame nuñ a diinagunj manj nuñ tasse, wo de dokki ti kune manj wehini. ² Genj nuñ n'un di'n tondo ti obe bey: Kun ti kama lekkiyagunj, para manj aame n'iida di kune sey manj, n'a kooney wehini a unayoo. Wo de donj onjoo an elkiyo kaye ay sooru a urzi tudde. Injkinoo manj a kane donj genj, nuñ wehinkadoo n'an tikizey. ³ Derec kaye donj tudde, wo de ay ki deyyiso aa ki donj tudde ye. ⁴ Adda deyyisadey gette aryagi donj ay di deyyiso, itadan a urzi tudde ye. Wo de kane ita toogadanj t'ettiyo ti Raa kono i-ti dambu suldi donj pay i ti-toogiyo a Raa. Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldoo, ⁵ wo toogo ere pay ki donj i koliyo tuddan an an t'eegirso a duwo an di suune Raa. Kaye ay an kazita a duwo kono an di-kime elkisadanj ere oldoo gettiyo wo an d'olliga ono donj k'Almasi wo an d'ozire eego. ⁶ Aame kun t'iza donj ollige ono wo kun a ti sooru eego aa Raa yi dehu manj, kaye tuddey okkime wede tuuku y'a ti doopide onamey genj, ay ti'n t'ela dangay.

⁷ Kune nj suldi kun'ni wolloyo a edagunj danjal. Aame wede yi zuune adda k'addi yonj k'Almasi manj, genj yi suuno kaye tonj k'Almasi aa yode. ⁸ Kaye Galmeega y'ay ele urzi ki noogiyagunj kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugunj a Isa, ki daggiyagunj ye. Genj koo kun elkiyo ni tamma tuddoo baadan tonj, wo de a nuñ o k'isa sukiyagi ye. ⁹ Genj ni ki dehu n'un gi di t'ele orgiso ye, t'urzi mattupiyagoo donj n'un raaniya enj me, ¹⁰ kono donj onjoo an rootiyo, an'de: «Mattupiyagi yi raaniya genj onamanj zakidi wo wehini, wo de aame yonj a diinayey manj, toogadi baata wo onami tonj ki bita.» ¹¹ Wede yi rootiyo injkino genj, yi suuno munda soo adda k'addi: Aame kaye dokki ti kune manj, mattupiyagey ay un raaniya genj onamanj wehini, wo aame kaye a diinagunj tonj naabadey wehini injkino.

¹² Donj onjoo an tamma tuddan ti siidanj, wo kaye ay ki dehu ay ki'n dooze ye, wo ay ki'n deeye ye. Kane genj an tamma tuddan ti siidanj, wo

* 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

geŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa munda dooziyo wo ki deeyiso ti doŋ ongo. An isiyo inŋino geŋ, kane aa doŋ elkisadaŋ umbo. ¹³ Wo ki kaye ay ki t'imme tuddey ay gi di-doopida ti yirwe wede Raa y'ay riike genno ye. Aame Raa y'ay di n t'ide di kune geŋ, y'ay di riike yirwe a ume wede ki naabadey, wo ay di naabiya adda. ¹⁴ Wo a ume geŋ, kaye ti yirwayey ay gi di diipida ye. Iiney ki poone di kune kaye, ay un di gizite Rabila Majjaanawa k'Almasi me. ¹⁵ Kaye ay ki t'imme tuddey ye ekki naabo ki doŋ doolo g'ize te. Wo de ay zaape elkisadey a kune kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, inŋino naabadey ere a diinagun gette t'a aagila k'aagulu adda k'ume wede Raa y'ay riike me. ¹⁶ Geŋ inŋino saŋ ay di doopida ki siidiyagi doŋ dokki ti di kune, ay an di kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki dehu ay ki naabe adda k'ume wede doŋ doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki t'imme tuddey a naabadaŋ ye.

¹⁷ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi maŋ, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'ize*.» ¹⁸ Wee wee, wede naabo beehiye me? Wede naabo beehiye'ŋ yoŋ wede Galmeega batum yi yi tamma, yode wede yi tamma tuddi ti siidi ye.

11

Pool ti doŋ k'olmidayi

¹ Nuŋ ni dehu kun aa d'ombiŋa, kono ankenno n'orbe aakede nuŋ ki maade. Eyye, kun ambo ombiŋe ti nuŋ me. ² Derec, nuŋ n'okkiso a kune me, wo okkisado t'ettiyo ti Raa, kono kune eggun seedu, ni dehu kun di lekke kamileŋ, inŋino n'un di n t'etta k'ume yode soo danŋal Almasi, aakede uto koŋso an i-d'ette a kulatu. ³ Wo de kun elko a taaya ki meediŋ Awa tod'te miipo t'a ti mibilde t'urzi metiŋkatu. Inŋino maŋ nuŋ n'orgiso kono elkisagun t'a t'isa oldo, t'un ti n lefda dokki ti lekkiyo ere t'adde soo a urzi k'Almasi te*. ⁴ Ni rootiyo inŋino kono aame wede tuuku y'ettiyo y'un kazita urzi k'Isa ti doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune ti poone gettiyo ye toŋ maŋ, kun d'ombiŋe baadaŋ ti kane me.

⁵ Kane doŋ kun rootiyo kun'de, kane doŋ zina k'Isa i jiiire geŋ, nuŋ n'elkiyo kane geŋ an ki n' ceere ti munda ye. ⁶ Derec, a rootiyo k'ono suuniyado t'ise baata toŋ, wo de a urzi suuniyo Raa geŋ a ki n baate ye. Kaye suuniyadey t'urzi tuuku toŋ, daayum ay un ti gizite kereŋ.

⁷ Aame n'un gizite urzi Rabila Majjaanawa ki Raa geŋ, n'un gizite ki waawiye, n'a-t'ize tuddo ŋeŋku kono kune sundugun t'a oole. Geŋ n'ize inŋino oldiko ko? ⁸ Nuŋ n'a iyee doŋ ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo an di n' nuugo ti soŋko, geŋ aakede ni ziko maaladaŋ kono ki noogiyagun. ⁹ Aame nuŋ di kune geŋ, munda tuuku toŋ ni dihe a urzi lekkiyado, a wenda soo toŋ ni ki guune attidi ye, kono zemba doŋ iido ti siido Maseduwan geŋ, munda wede oo biite an o ele pay†. Wo a suldi pay tuddo n'a ti ziida n'un k'ele attidi ye, wo daayum tuddo ni ti seeda inŋino.

¹⁰ Geŋ inŋino nuŋ ulbo unse. Ni rootiyo ti derec ere k'Almasi oo d'ede: Adda siido k'Akayi, n'aasa t'urzi tuuku toŋ, wenda soo toŋ umbo a aana

* **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.23 wo 1 Korent 1.31. * **11:3** 11.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18.

oo di latta un̄suwo ere oo d'ede te. ¹¹ Ki moo me ni rootiyo in̄kino me? Kun elkiyo n'un ki'n giyye ye ko? Aha, Raa yi suune n'unni giyye me!

¹² Munda wede n'isiyo an̄ken̄no en̄, ki d'aana toŋ n'isa in̄kino kono n'an di t'ippa a bize ki d'oj i koliyo tuddan̄ an'de, kane ti kaye naabadey kan̄ soo geŋ me. ¹³ Kane geŋ an ti-t'isiyo tuddan̄ aa d'oj zina k'Almasi, d'oj daggiya d̄uwo, tuddan̄ an ti-t'ombide an t'isiyo aa d'oj zina k'Almasi[‡].

¹⁴ Geŋ munda ki seedu giggire umbo, kono tode Meeda siitandani batum toŋ tuddutu ti-ti t'ombide ti-t'isiyo aa maaleeka wede ki toore. ¹⁵ Geŋ i k'oone ye, kane d'oj naabatú toŋ tuddan̄ an ti-t'ombide an t'isiyo aa kane d'oj naabo Raa ki diine. Wo de kane geŋ a onniyo d'angu an t'ooney munda wede a naabadan̄.

Ombiŋe Pool a dabar

¹⁶ Kun ollo, n'un di-d'oolo sey, wenda soo toŋ ti diinagan̄ y'elke ye nun̄ ki maade me. Wo de aame kun elkiyo nun̄ ki maade man̄, geŋ kun d'oyyo n'a orba aa ki maade, kono nun̄ toŋ ni-t'imme tuddó boolon̄. ¹⁷ Ono d'oj ni rootita en̄, ni rootita aa Galmeega yi dehu ye, wo de ni rootita aa nun̄ ki maade kono ni suune adda k'addó, o d'ede urzi n'a t'imme tuddó. ¹⁸ D'oj baadan̄ an tamma tuddan̄ a suldi d'oj a urzi tudde, in̄kino man̄ nun̄ toŋ n'a t'imme tuddó kay. ¹⁹ Kune d'oj kun'de un d'ede elkiyo baadan̄ geŋ, kun d'oyyiso t'addugun̄ pay kun d'ombiŋe a kane d'oj elkiyadan̄ umbo.

²⁰ Kune kun d'oyyiso a d'oj zina i jüre geŋ an un di'n isiyo aa bulagi, an un di'n oobiyo ti metin̄ko, suldugun̄ an t'oogire pay, an di koliyo t'eggun̄, an un di'n danyisa a tob̄biŋagan̄, wo a suldi pay geŋno toŋ kun d'ombiŋe.

²¹ Geŋ munda wede kane an un ize man̄, kaye toogadey baata in̄kino ay un k'ize ye. Wo geŋ tambobino, sukuyagi a kaye! Kun ollo, an̄ken̄no n'a orba aa nun̄ ki maade, wo wede yi tamma tuddí a munda tuuku man̄, nun̄ toŋ n'aane n'a t'imme tuddó eego kay. ²² An rootiyo kane d'oj k'Eber man̄, nun̄ toŋ Eber! An rootiyo kane Izirayel man̄, nun̄ toŋ Izirayel! An rootiyo kane

ti biza bumbú k'Ibirayim man̄, nun̄ toŋ ti biza bumbú k'Ibirayim[§]. ²³ An rootiyo kane d'oj naabo k'Almasi man̄, nun̄ miŋ wede naabo k'Almasi i jüre kane, in̄kino n'a orba aa eedó i-fikke baa. A naabo gette n'iidi yeebadó i jüre kane, an ni zidde dan̄gay tan̄ baadan̄ i jüre kane, an ni gussite tan̄ baadan̄ i jüre kane, wo ni likke aa a biza zire k'unto tan̄ baadan̄ i jüre kane. ²⁴ Yawudiyagi an di n' gussite tan̄ paat, kossioy soo marpa ada

g'ado makumu gessat*, gessat. ²⁵ D'oj Romer̄ an di n' gusse ti dalka tan̄ ado, wo d̄uwo an di n' gikkite ti mongali ki t̄owwadó kan̄ soo. A torguwadó geŋ, tan̄ ado tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo i d'ize onniyo soo n'a likke t'ekki bar diddo wo on̄nu†.

²⁶ A torguwadó ere tan̄ baadan̄ gette, n'a uune dabar aa nun̄ a biza zire t'urzi k'oydayi g'ay t'õoniyo, wo t'urzi d'oj d'ekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nun̄ a biza zire t'urzi d'oj zó Yawudiyagi, wo t'urzi d'oj Yawudiyagi ye, n'a uune dabar aa nun̄ a biza zire t'urzi d'oj adda geegiryagi, wo adda balda, n'a uune dabar aa nun̄ a biza zire ekki bar, wo a d'aana d'oj an ti-t'isiyo tuddan̄ aa zemba a urzi k'Isa[‡]. ²⁷ N'a uwwe ormiyo wo oodibe yeebe a urzi naabo, onniyo muno moone umbo,

‡ **11:13** 11.13 Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15. § **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki

Pilip 3.5. * **11:24** 11.24 Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziida man̄, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada pide ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Man̄ kane an a d'ohire a marpa ada g'ado makumu gessat, kono an orgiso beezan̄ i ti t'igiba man̄, an a ti doopida oogoro gette. † **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'oj zina 14.19; 16.22; 27.39-44. ‡ **11:26** 11.26 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'oj zina 9.23; 14.5.

n'a uwwe mosogo wo ôrme, onniyo muno addó guguba, kallagó baata wo reele yi di n' tówwo. ²⁸ Sulđi doolo ede ni k'aane ni ki ti'n deepe pay ye, wo a nuñ munda wede beehiye a jiire, onniyo ti onniyo nuñ ulbó o d'oodfiyo a tukki doñ pay ogiysito ti suma k'Isa me. ²⁹ Aame wede yoñ toogadí baata mañ, nuñ toñ ni d'owwiyo toogadó baata kay, wo aame wede yi t'isiyo oldfiko mañ, nuñ addó i n'aadumu.

³⁰ Ise i dehu ki tamma tudde mañ, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo. ³¹ Tamma ti koono ki daayum a Raa Meeki Galmeega Isa, yoñ yi suune ni ki lohito ono ye me. ³² Aame nuñ a geeger Damas geñ, goole siido wede mozigo Aretas yi ziipe'ñ, yi d'ibi asigiryagi a boha bumbiyagi ki geeger gette ki seeduzó. ³³ Wo de zemba an ti n' ziipe adda gedde, an ti n' zuuye ti nee ti buldó waaya mongali, wo ni di t'unzile a goole siido geñ me[§].

12

Raa yi iidfiba ita a Pool

¹ Injino i dehu'ñ n'a t'imme tuddó ko? Aha, a ki nooge ti munda ye! Wo de toñ n'a roote a sulđi doñ o iido aa suniye wo Galmeega y'o di t'iidfiba ita. ² Nuñ ni suune wedusu soo injino, yi lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi*, onniyo soo Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane wede k'aduwe, t'ume geñ iide ozzine koomat makumu pife. Raa yi y'umbe miñ ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo mañ, ni ki suune ye, i suune Raa siidi. ³⁻⁴ Derec, ni suune wede geñ, Raa yi y'umbe ki jenne. Wo de yi y'umbe miñ ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo mañ, ni ki suune ye, i suune Raa siidi. Wo a ume geñ yi d'illigo ono doñ wede tudde soo toñ yi k'aane yi ki ti'n roote ye, kono a wede'ñ urzi umbo y'anni roote me. ⁵ Geñ ni t'imme tuddó kono wede'ñ geñño. Wo de ki nuuno k'aggadó, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo danñal. ⁶ Aame ni dehu ni t'imme tuddó mañ, n'a k'orba aa ki maade ye, kono ni rootita derec danñal. Wo de ni ki tamma tuddó ye ni-ti seedu, kono ni dehu duwo an di wolle munda wede n'isiyo wo munda wede an ollige ni rootiyo danñal, munda ti doolo umbo.

⁷ Sulđi doñ Raa y'o t'iidfiba ita geñ, kane sulđi doñ i ceeriyo eego. Injino, kono n'a ki kili tuddó ti sulđi geñño ye, geñ Raa y'o d'ele munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa†. Geñ aakede wede zina Meeda siitandani ti y'igibo y'a ni dabire kono o-t'eegire n'a ki kili tuddó ye. ⁸ A dabaradó gette n'a tunde Galmeega tañ ađo, kono y'o-ti ledde ti tuddó me. ⁹ Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «A kee'ñ beekadó gettiñ a iide baa. Kono nuñ toogadó ti kee, aame kee toogadí baata geñ me.» Geñ nuñ ulbó unse n'a t'imme tuddó a toogadó baata gette, kono toogo k'Almasi t'a koone eedó. ¹⁰ Kono kamo nuñ ulbó o d'isiyo unse, a toogadó baata gette, ise duwo an ni kaldfita, ise an ni kodfite, ise an ni dabirsa, wo ise an oo oodfiyo ulbó baadan toñ mañ, kono ni daaniya Almasi geñ me. Eyye, aame nuñ toogo baata toñ, a ume geñ n'a d'ooniyo toogo.

Ulbe k'oodfiyo Pool a doñ Korent

§ 11:33 11.33 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 9.23-25. * 12:2 12.2 Pool yi rootiyo Nuñ ni suune wedusu soo injino, yi lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi: Geñ yi rootiyo ti yode batum.

† 12:7 12.7 Munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa: Munda aa kuuno a tukki Pool geñ urzizi daa suuniyo. Doñ ongo an elkiyo Pool i d'ede eeni k'eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

¹¹ Kun wollo ankenj ni t'ize aa ki maade, wo de kun n'ize ki toogo n'a t'ize ki maade me, ki too man nunj a ni naakiwe kune. Ise duwo an rootiyo nunj ki bita tonj, kane donj kun'de donj zina k'Almasi i jiiire genj, nunj n'elkiyo kane an ki n' jiiire ti munda ye. ¹² Suldi donj ize di kune i-kaza nunj wede zina k'Isa genj, kun wulle: N'a imbina a munda wede oone tuuku tonj manj, wo kun wulle suldi k'armika donj i-kaza Raa toogo wo suldi donj i ceeriyo eego me. ¹³ Kununj n'un biite a moo me a beehiyko ere n'ize a donj ogiysito ti suma k'Isa a omagi doolo me? Munda umbo. Para manj ede munda soo: Ni ki guune attidi kune ye. N'ize injkino ki diine ye manj, kun oo t'iso tambobino!

¹⁴ Ankenj kun ollo, ni kime di kune sey k'aduwe, wo n'a ki kooney a attidi kune ye, kono ni ki dehey maalagunj ye, wo de ni dehey kune batum. Kune kun suune injni genj an k'okumso suldi a maawanj ye, wo de maawi okumso suldi a injnizanj me. ¹⁵ Ki nunj, ulbo unse n'a dagge suldzio ise tuddo batum kono kune genj me. Derec, genj nunj n'unni geyyiso baadanj, wo ki moo me geyyisaganj a tukki nunj baata me?

¹⁶ Derec kun suune, n'un ki t'ize attidi kune ye, wo de donj sonj an'de, nunj metike n'un ti'n iimi ti metinjo. ¹⁷ Kun t'elko do kununj, ti diine donj n'un ikkipe genj, t'urzi wede soo n'un ti'n iimi ti metinjo ko? ¹⁸ Nunj ni di gidfima a Tit y'a ette di kune wo n'a-t'igibe ti yode leema wede kune batum kun yi suune. Kununj Tit genj y'un ti'n iimi ti metinjo ko? Aha, kun suune genj derec ye! Wo kun suune nunj ti Tit genj, ay izire soo wo elkisadey tonj soo.

¹⁹ Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime bizey a daana kune me koo manj? Aha, injkino ye! Onamey enj, ay rootiyo a daana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Wo zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, ay isiyo pay genj kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugunj a Isa. ²⁰ Nunj n'orgiso a aaniyado di kune genj, kune n'un ki'n t'ooney aa addo i dehu ye, wo nunj kun gi di n' wolley aa addugunj i dehu ye. Nunj n'orgiso n'iidey di kune, ni t'ooney suldi donj aakede: Orbe k'ono k'ulpi ti tuddugunj, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, elkiyo ere bakada k'a ti y' kime k'ita, dekkiyo k'ita duwo, lattiya suma duwo, koliyo tudde, wo isiyo suldi donj a urzizanj ye pay genj me. ²¹ Nunj n'orgiso sonj a ettiyado ere sonjo gette, koo Raa yi-ti n' t'eley adda sukuyagi a daana kune me koo manj. Nunj n'orgiso koo ni-t'ooney donj baadanj an lekkiyo daayum adda k'oldiko aakede an ize ti poone koo manj, wo an ki ti gime lekkiyadanj ye fotto, an lekkiyo a lekkiyadanj ere k'isiyo suldi pitinjo, boliyo, wo an ti-t'eliyo tuddanj k'isiyo suldi donj ulpi. Wo genj n'a ooley a tukki kane genj me.

13

Toose ti aapudu ki dangu

¹ Nunj ni kime di kune enj k'aduwe. A suldi pay genj wedusu booro ti y' seeda'n, i dehu donj sire t'ado i wulle wo illiga munda genjo doo minj kollo*. ² A ettiyado ere ki sirwe di kune gette, a donj ize oldiko ti poone wo a donj onjo pay genj n'an ti ruuto, wo de ankenj nunj dokki ti kune tonj n'a-ti doole sey: Aame sonjo n'iida woliyaganj manj, n'a kooney wehini ti donj pay isiyo oldiko. ³ N'aasey injkino kono kun dehu kun di suune munda a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizo. Wo kun di suuney Almasi yonj toogadi baata ye a daanaganj me, wo de yonj toogadi a diinaganj y'un ti kaza. ⁴ Derec, Almasi yonj a urzi tudde toogadi baata, duwo an ti y'

* 13:1 13.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo anken yi lekkiyo zeere t'urzi toogo Raa. Wo kaye ton toogadey baata aa ki yode kono ay lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. Wo de ti yode ay di lekkey zeere a diinagan t'urzi toogo Raa.

⁵ Kune batum kun t'elkito, wo kun ti wollo kune'ŋ ki kotto a urzi zaapu k'addugun a Isa dey ko? Kunun kun ki suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k'addugun me? Para man duwo an k'aana an ki ti'n wolla ye suldi don i-kaza, kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. ⁶ Wo de n'elkiyo kun suune, kaye ay un ti gize ay seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a k'Isa me. ⁷ Kaye ay tondiyo Raa kono munda ulsu soo ton kun ki d'ise ye. Ay rootiyo inkino, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo de ay dehu kun d'ise daayum beehiyo, ise duwo an rootiyo ay ki seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa ye ton man. ⁸ Ki kotto kaye ay k'aane ay i ki t'eegire ye a derec ki Raa te, wo de ay di nooge noogiyo derec ki Raa te. ⁹ Aame tuuku kune'ŋ toogo wo kaye toogadey baata ton, ulbey i d'isiyo unse. Gen munda wede kaye ay tondiyo Raa, kono y'un di'n oodibe delele a urzi zaapu k'addugun a Isa. ¹⁰ Kono kamo ankenno nun dokki ti kune, gen n'un di raaniya mattup ettiyo, kono san onniyo ere n'iiney di kune man, kun ti gime lekkiyagan wo n'un ki d'isey wehini ye a urzi toogo ere Galmeega y'o ele gette, y'o ele urzi ki noogiyagan kun di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, ki daggiyagan ye.

¹¹ Inkino ki dangu zamba ki nun, kun lekko t'unswuwo, kun i oolo tuddugun a Raa y'un di'n oodiba delele, kun elo kooke ti tuddugun, kun lekko onamgun soo, wo kun lekko ti toose, inkino Raa wede ki geyyiso wo ki toose gen y'a koono ti kune.

¹² Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aa zamba, wo don ki Raa pay a enno, an un t'ize toose.

¹³ Beeko ki Galmeega Isa Almasi, geyyiso ere ki Raa, wo lekkiyo ere kettiyo kan soo in d'ede t'urzi k'Unde Kamilen gette i koono ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riine a donj siido Galat

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riine a donj i ziipe addan a Isa a siido Galat. Pool genj ki siido Galat yi iide tanj sire, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a donj Yawudiyagi ye. Wo de k'ita manj, Yawudiyagi ongon an iide'n an'de, Pool yonj wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono donj yi gizite tonj kane derec ye. An an di ruute a kane donj Yawudiyagi ye i ziipe addan a Isa genj, i dehu an d'ise munda wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munda wede an ziiida zakid'i a jiiire, urzi waldu ponde. Kane an rootiyo t'urzi genj, Raa yi di'n wolloyo duwo ki diine a daanadi me.

Pool y'illiga injkino manj yi-ti gulkuwe baadanj. Kono kamo y'an di riine mattup a donj siido Galat, y'an di kize Raa yi'ni wolloyo duwo ki diine a daanadi t'urzi waldu ponde ye. Waldu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde duwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamilen t'isiyo adda k'adde. Genj t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, duwo Raa yi'ni wolloyo donj ki diine a daanadi me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, lekkiyadin t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbi i-d'ise unje me.

Toose ki Pool a donj Galat

¹⁻² Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa, ti zemba pay i ziipe addan a Isa donj ti nunj, ay un t'ize toose a kune donj ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat*. Naabo ette ni t'uune t'urzi duwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa wede a bilde Almasi ti diine donj unto. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun. ⁴ Yode wede y'a iili tuddi, y'a inda k'oldikadinj, wo y'in di'n udd'e ti suldi donj ulpi ki duniya. Y'ize injkino aa Meeginj Raa yi dehu. ⁵ Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo danjal

⁶ Nunj n'a ziiida giggir'o kono Raa wede unni wiike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun di-gime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo, ⁷ kacinj rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo donj ede an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an ti-kime ti doolo. ⁸ Injkino manj ise kaye batum, wenda ti doolo, ise maaleeka ti kandaane tonj manj, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye manj, yode genj duud'iyoo Raa t'a koono eedi! ⁹ Kaye ay un ruute ti poone, ankenj n'a-di doole sey, aame wenda y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye manj, yode genj duud'iyoo Raa t'a koono eedi!

¹⁰ Wo kune kun elkiyo ni riine injkino kono duwo an di n' t'omma ko? Aha, injkino ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo minj, nunj ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda duwo ko? Aha, injkino ye! Aame ni dehu n'a t'ise beehiye a eda duwo sey manj, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

* **1:1-2** 1.1-2 Siido Galat: Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 16.6.

¹¹ Zemba ki nuŋ, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize wedusu ye, ¹² wo wenda y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode gette Isa Almasi batum y'o iidiba ita.

¹³ Wo kune kun ti suune lekkiyadó ere ti kaaga te, aame nuŋ ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nuŋ doŋ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadan wo ni dehu n'an uute. ¹⁴ Wo t'adda diine daamayó Yawudiyagi, nuŋ n'aa di jüre ki daaniya k'oogoro me, n'a ziida zakidí t'addó pay a oogoro moŋgidagó te.

¹⁵ Wo kaciŋ Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedó to, y'o d'ele beekadí y'a ti n' wiike kono ni-di naabe. ¹⁶ Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina man, Ulí y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladí a doŋ Yawudiyagi ye. Aame geŋ ni ki tunde wede tudde ye, ¹⁷ ki Zeruzalem toŋ ni k'iide ye, n'a wollo doŋ zina k'Isa doŋ ti poone ti nuŋ me. Tiŋ geŋ miŋ n'a iŋgile baa, n'a iŋgile siido k'Arabi, saŋ n'a-gimo ki geeger Damas.

¹⁸ Iide ozzine afo man, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sire, ¹⁹ wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeega† danŋal. ²⁰ Ono doŋ n'un raaniya eŋ, ki kotto lohito ye, Raa toŋ yi suune.

²¹ Saŋ man ti Zeruzalem n'a iŋgile ki siido Siiri ti Silisi. ²² Zemba doŋ ogiysito ti suma k'Almasi a siido Ziide toŋ, t'ersadan an ki n' wulle ye.

²³ An ollige miŋ d'wo an rootiyo a tukki nuŋ, an'de: «Wede in di'n dibire ginno, ankeŋ yi-gime, yi kazita Rabila Majjaanawa a urzi zaapu k'adde a Isa, ere ti poone yi ki dehu yi ki t'olliga ye geŋŋo.» ²⁴ Aame an illiga iŋkino man, an tamma Raa kono nuuno.

2

Pool ti doŋ naabo k'Almasi ongoŋ

¹ Aame iide ozzine koomat makumu pide man, n'a gime ki Zeruzalem sey kaye ti Barnabas, wo n'aa di wiike Tit pây*. ² Nuŋ n'iide kono Raa y'o ruute n'a ette. Aame ay iiney man, n'an ugiye deero ki doŋ ogiyo ti suma k'Isa siidey, man n'an t'iide taaya a urzi Rabila Majjaanawa ere ni kazita a doŋ Yawudiyagi ye. N'a t'ize iŋkino kono ni ki dehu naabo ere n'ize wo ere n'isiyo ette, i-ki t'engile ki bita ye. ³ Tit wede iide ti nuŋ geŋ yoŋ Girek, wo kane deero geŋ an ki y'ize ki toogo ye y'a walda ponde me.

⁴ Wo de i d'ede zemba doŋ an'de kane an ziipe addan a Isa, kaciŋ an ki ziipe addan ye, an dehu Tit y'a walda ponde. An t'iide diinayey aa doŋ wolloyo k'itadey, an dehu an ay ti'n dagge, kaye doŋ eedey toore me. Ay t'ize eedey toore geŋ t'urzi k'Isa Almasi, wo kane an dehu an ay ti'n kime k'adda buliko ere a urzi k'oogoro Muusa sey. ⁵ A doŋ geŋ kaye ay an di-tuge, urzi boolon toŋ ay an k'iili ye, kono kaye ay dehu d'erec ki Rabila Majjaanawa gette t'a lekke a diinagun.

⁶ Wo kane doŋ geŋ a eda d'wo kane deero toŋ — a nuŋ deerikadan ere ti poone gette ki bita, kono Raa y'inni wolloyo kine pay miŋ kan soo† — kane doŋ a eda d'wo kane deero geŋ, a nuŋ munda an ki ruute ye ti doolo me. ⁷ Wo kaciŋ an wulle man an zuune, d'erec Raa y'o ele a beezó naabo kazita Rabila Majjaanawa a doŋ Yawudiyagi ye, aakede Raa yi ele a bey

† **1:19** 1.19 Zak: Yoŋ leema Galmeega Isa, yoŋ ti diine doŋ dokkiyo ti doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo doŋ zina 15.13. * **2:1** 2.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 11.30; 15.2. † **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki

Piyer naabo ki kazita a Yawudiyagi. ⁸ Derec, Piyer Raa yi y'ize wede zina k'Isa y'a-y'igibe ki tukki Yawudiyagi, injkino nuñ tonj Raa y'an ize wede zina k'Isa y'an-igibe ki tukki ñonj Yawudiyagi ye. ⁹ Zan, Zak wo Piyer geñ, ñuwo an'ni suune kane deero ki ñonj ogyiso ti suma k'Isa. Kane geñ an zuune naabo gette ki kotto Raa y'o ele ti beekadi. Ay di-gitte onamey kanj soo, wo ay a-ti zidde bey ki toose, i-kaza ay lekkiyo kettiyo kanj soo. Injkinon manñ nuñ ti Barnabas ay d'ingile ki tukki ñonj Yawudiyagi ye, wo kane anj Piyer an d'ingile ki tukki Yawudiyagi. ¹⁰ Wo an ay di ruute an'de ay a d'elkoy a ñonj an k'ede munda ye, wo nuñ gettinj naabadó ere n'isiyo t'adde soo to[‡].

Pool y'aapudfu Piyer

¹¹ Onniyo Piyer y'iide ki geeger k'Antiyos siido Siiri[§] geñ, y'aaze munda wede ulsu, injkino n'a y'iipide a ñaana ñonj pay i t'ugiyee. ¹² Zak geñ yi d'igibo zemba, wo ki poone an d'aana geñ Piyer yi d'ombo kanj soo ti zemba ñonj Yawudiyagi ye me. Wo aame zemba geñ an iina manj, Piyer y'aa t'irga ombo ti kane y'a iili, kono y'orgiso a zemba Yawudiyagi. ¹³ Manj kane Yawudiyagi ongo tonj bizañ a t'ize sire sire aa ki Piyer. Injkinon manj yode Barnabas tonj yi wulle naabadañ ere an ize gettiyo manj, y'a-t'ize aa kane. ¹⁴ Aame ni wulle naabadañ a ki t'iide a derec ere ki Rabila Majjaanawa ye manj, n'a t'iiziga, n'a t'ihira a ñaana ñonj pay, wo ni di ruute Piyer, n'ede: «Kee Yawudusu, wo ankenno lekkiyada[‡] aa ki ñonj Yawudiyagi ye, ki ki lekkiyo ye aa ki ñonj Yawudiyagi me. De mummino ki dehu k'a ti'n kime ki toogo zemba ñonj Yawudiyagi ye, an di lekke aa ki Yawudiyagi ñoo minj kollo me?»

¹⁵ Kaye ay suune Yawudiyagi minj kaye! Kaye soo ye ti ñonj Yawudiyagi ye, ñonj ay'ni waaku ñonj k'oldiko^{*} me! ¹⁶ Ki too manj in i suune ñuwo Raa y'anni wolle ki diine a ñaana d'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye, wo ñe y'anni wolle ki diine a ñaana d'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi ñanjal[†]. Wo kaye tonj ay ziipe addey a Isa Almasi, kono Raa y'ay di'n wolle ki diine a ñaana d'urzi zaapu k'adde a Almasi, t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye. Derec, wenda soo tonj umbo Raa y'a yi wolle ki diine a ñaana d'urzi daaniya k'oogoro Muusa me. ¹⁷ Kaye Yawudiyagi tonj manj ay dehu Raa y'ay di'n wolle ki diine a ñaana d'urzi beeko k'Almasi. Wo ñe ay ize injkino tonj ñuwo an ayni wolle kaye ñonj k'oldiko aa kane ñonj Yawudiyagi ye manj, geñ Almasi yonj wede naabo a urzi k'oldiko ko? Aha, injkino ye! ¹⁸ Aame urzi k'oogoro Muusa ni y'iili wo k'ita manj n'a-kime k'addaga manj, geñ ni t'ize wede a ti diipida a urzi k'oogoro geñño. ¹⁹ Nuñ a oogoro gette aa n'inda kono tode batum ti n'iide, wo ankenj ni dehu n'a lekke ki Raa. Aame Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko geñ, aa n'inda ti yode kanj soo. ²⁰ Lekkiyadó ette i lekkiyo nuuno ye, i lekkiyo Almasi adda k'addó me. Lekkiyadó a duniya ette ni lekkiyo t'urzi zaapu k'adde a Ulo Raa wede yi ni giyye, yode batum y'a inda kono nuñ. ²¹ Injkinon manj beeko Raa ni k'ooli ye. Wo aame t'urzi k'oogoro ñoo minj k'a t'ise ki diine a ñaana Raa manj, geñ aakede Almasi y'inda ki bita.

[‡] **2:10** 2.10 Kun wollo adda mattup ki Naabo ñonj zina 11.29-30. **§** **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Naabo ñonj zina 11.19-26. ***** **2:15** 2.15 Ñonj k'oldiko: I-kaza ñonj Yawudiyagi ye an ki suune oogoro Muusa ye. **†** **2:16** 2.16 Kun wollo adda mattup ki Romeñ 3.20-24.

3

Mummino kun uune Unde Kamilen me?

¹ Kune don siido Galat no, kune'n elkiyagun umbo! Wee wee un ti'n digge me? Para man taaya k'Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko an un ti ruute a daanagun, kun illiga keren. ² Inkinno man ni dehu n'un di'n tonde a munda soo: Unde Kamilen Raa y'un ele gette kono kun diine urzi k'oogoro Yawudiyagi kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko? ³ A munda gen kune elkisagun umbo me? Ki poone kun iise t'urzi k'Unde Kamilen, wo anken kun dehu kun a-ti dange t'urzi munda wede tudde ti dehu. ⁴ Kune kun elkiyo min beeko ere kun uune pay ti Raa gette, tod'te ki bita ko? Aha, ki bita ye! ⁵ Kun ollo kay, aame Raa y'un ele Unde Kamilen wo y'aaze suldi k'armika a diinagun gen, y'isiyo kono kun daaniya urzi k'oogoro kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibirayim

⁶ An riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk' Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, inkino Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi*.» ⁷ Kun ollo ono enno: don i ziipe addan a Raa danjal ita k'inni k'Ibirayim me†. ⁸ Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y'ede: «Ita duwo pay an t'oonna beeko t'urzi kee‡.» Gen inkino an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, don Yawudiyagi ye ton Raa y'an isa ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode. ⁹ Inkinno man don i ziipe addan a Raa gen an uune beeko pay aa k'Ibirayim wede yi ziipe addi a Raa.

¹⁰ Wo don pay i daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi gen duudiyi Raa a eedan, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duudiyi Raa a wede soo daayum y'a ki ti sooru ye a suldi pay don an riine adda mattup k'oogoro Muusa me§.» ¹¹ Kine in'ni suune ono gen keren, wede y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro umbo, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi woliyo ki diine a daanadi gen, yon y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.» ¹² Derec, urzi k'oogoro ti wede ki zaapu k'adde a Raa soo ye. Wo de ki oogoro'n, wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genno man, t'urzi gen y'a lekka†.

¹³ Para man kono k'oogoro Muusa gette kine duudiyi Raa a eedin, inkino man Isa Almasi batum y'a iido, y'a t'umbe duudiyi kine wo i-d'uupe eedi, inkino y'in di'n udde ti duudiyi gette. Gen ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku an ti y' doddiyo ekk'undumu gen, duudiyi Raa a eedi‡.» ¹⁴ Gen a t'ize inkino kono t'urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t'ela a Ibirayim a-teepe a don Yawudiyagi ye pay. Gen kine ton t'urzi zaapu k'adde a Isa in d'uune Unde Kamilen ere Raa yi ruute y'in t'ela te.

Oogoro ti ono don Raa yi ruute y'aasa

¹⁵ Zamba ki nun, n'un di rooto munda wede a urzi lekkiyadin ere ankenno: Aame wede yi t'aake k'unto gen, onami don yi riine a urzi dokkide laalayí, wenda yi k'aane yi ki ti'n latte ye, wo y'a k'onke munda

* **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romej 4.3. † **3:7** 3.7 Kun wollo adda mattup ki Romej 4.16. ‡ **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26. * **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romej 1.17. † **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romej 10.5. ‡ **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23.

ti doolo ye. ¹⁶ Geŋ inŋkino ki ono doŋ Raa yi ruute y'aasa a Ibrayim wo k'eda k'innizi toŋ maŋ. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riine ye «a tukk'ita k'innizi pay», aakede a kane baadan geŋ me. Wo de an riine «a tukk'ulo soo t'ita k'inniza», geŋ i-kaza ti ulo wede soo[§], yoŋ Almasi. ¹⁷ Onamó enno doŋ ni dehu n'a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasuwa ti Ibrayim t'urzutú. Saŋ iide ozzine meeda pide uto ada g'ado* maŋ, Raa yi-d'ele oogoro a Muusa. Inŋkino maŋ oogoro gette ti k'aane ti ki t'ide taasuwa gettiyo ye, para maŋ ono doŋ Raa yi ruute y'aasa geŋ a t'isa ki bita. ¹⁸ Wo aame suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi geŋ ki'ni t'oone t'urzi k'oogoro maŋ, geŋ i-kaza suldi'ŋ ki'ni t'oone t'urzi k'ono doŋ Raa yi ruute y'aasa ye. Wo ki too maŋ, Raa yi-ziipe beeko a Ibrayim t'urzi k'ono doŋ yi ruute y'aasa.

¹⁹ De inŋkino maŋ, ki moo me Raa y'a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t'ele kono t'in di kize doopidadiŋ ere a urzizi, bini aaniya k'ulo ti biza bumbu k'Ibrayim wede Raa yi ruute y'a yi t'igibo. Oogoro gette yi t'ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayan y'an di ruute[†]. ²⁰ Wo aame munda ki wede soo maŋ, geŋ i ki dehu wede y'a ki koone a diine ye. Raa yoŋ soo danjal[‡] wo y'aane.

²¹ Geŋ i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono doŋ Raa yi ruute y'aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t'ele t'an t'ele lekkiyo a d'uwu maŋ, geŋ wede y'a aane y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro me. ²² Derec, an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, doŋ a duniya pay eŋ adda k'oldiko, inŋkino Raa y'a elo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane doŋ i ziipe addan a Isa Almasi t'urzi zaapu k'adde a yode.

²³ Ki poone urzi zaapu k'adde a Isa y'a aana geŋ, kine dangay a urzi k'oogoro bini onniyo ere Raa y'in t'iidiba ita a urzi zaapu k'adde a Isa.

²⁴ Inŋkino maŋ oogoro gette t'a guune ere boohiyadin, bini aaniya k'Almasi, kono t'urzi zaapu k'adde a Raa y'in di'n isa doŋ ki diine a daanadi.

²⁵ Ankeŋ onniyo ki zaapu k'adde a Almasi t'iina geŋ, kine ti dandi k'oogoro ye baa.

Inni Raa

²⁶ Derec, t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere kettiyo kan soo ti yode geŋ, kune pay kun t'ize inni Raa. ²⁷ Inŋkino maŋ kune pay kun ti zuyye batem geŋ kun aa ti gitte kan soo t'Almasi, kun t'usse Almasi. ²⁸ Geŋ ahuntu tudde umbo: Eŋ Yawudusu eŋ Yawudusu ye, eŋ bule eŋ bule ye, eŋ kule eŋ erewo umbo. Kine pay miŋ soo in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ²⁹ Aame kune ki Almasi maŋ, geŋ kune ita k'inni k'Ibrayim, wo kune i koona a suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi, a-t'etta a ono doŋ yi ruute y'aasa me.

4

¹⁻² Ono ni dehu n'a roote enno: Ulo wede i koona a korbite meegi geŋ, aame yoŋ ulo botto, lekkiyadi aa bule a daana doŋ i yi dokkiyo wo i yeeriyo korbite meegi me, ise korbite pay geŋ saŋ ki yode toŋ maŋ. Wo yi d'ollige onaman bini onniyo ere meegi yi ruute a t'ida. ³ Kine toŋ inŋkino kay, aame kine aa inni botto geŋ, in lekkiyo adda buliko k'undiyagi doŋ

§ **3:16** 3.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.7. * **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13 wo Egzod 12.40. † **3:19** 3.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo Naabo doŋ zina 7.53. ‡ **3:20** 3.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4.

toogo i-dokkiyo duniya. ⁴ Wo aame onniyo ere Raa yi ruute t'iiide maŋ, y'a t'igibo Ulí an di y'ehe adda duniya t'urzi k'erewo, wo i di y' dokkiyo oogoro Yawudiyagi, ⁵ kono y'in di'n adde kine doŋ adda dangay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y'in di'n ise inŋi Raa.

⁶ Ki kotto kune kun t'ize inŋizi, inŋino Raa y'a igibo Unde k'Ulí ti-t'iiide adda k'adde kine pay, ti-dolle: «Abba!» I-kaza Meegó. ⁷ Inŋino ankenŋo kee bule ye baa, kee ulo Raa. Wo kee ulí geŋ, suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi, kee toŋ adda t'urzi beekadi*.

Pool ulbí oodíyo a tukki doŋ Galat

⁸ Ti kaaga Raa soo danŋal kun ki y' zuune ye geŋ, kun di lekkiyo adda buliko ere ki raayagi doŋ ki kotto kane ki bita†. ⁹ Wo ankenŋo Raa kun yi zuune, wo ay di roote yoŋ y'unni zuune ti poone too. Wo de mummino kun di-kime ki tukki undiyagi doŋ ki bita toogadan baata i-dokkiyo duniya, wo kun t'ize bulagi sey me? ¹⁰ Kun di daaniya ita suldi doŋ aakede: onniyo k'oholo, aagulu tere, tedfari tarnaapagi, wo tarnaapagi doŋ adda k'ozzinagi‡. ¹¹ Nuŋ ulbó oodíyo a kune, kono a naabo ere n'ize pay a diinaguŋ gette a t'isa ki bita.

¹² Zemba ki nuŋ, n'un di'n tondo ti obe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nuŋ ni t'ize aa kune. Kune munda ulsu soo toŋ kun o k'ize ye. ¹³ Kun elko, aame nuŋ tuddó eeni geŋno n'un gizite Rabila Majjaanawa ki poone me. ¹⁴ Ki too maŋ kune a tuddó gette kun di n' kiigira kun ti n' kime, wo inŋino kun ki d'ize ye. Wo de kun di n' ziida bey sire aakede maaleeka Raa wo aa Isa Almasi batum. ¹⁵ Aame geŋ ulbuguŋ unse baadan, aakede i t'ize manj edaguŋ toŋ, kun t'oddiŋe kun o t'ele. Wo de ki moo me ankenŋo inŋino ye me? ¹⁶ Wo anken n'a t'ize wede k'aduguŋ kono ni rootiyo ono doŋ derec ko?

¹⁷ Kun ollo, kane an un ti'n argu k'urzi wede ti doolo geŋ, an dehu kun an di'n daane wo de kane elkisadan oldo. An dehu an un di'n arga ti tuddó, wo a t'ize kane batum doŋ kune kun di daane me. ¹⁸ Enno munda wede beehiye me, suldi doŋ beehiyeŋ i dehu kun seeda daayum zakidi eego, aame nuŋ a diinaguŋ doo ye. ¹⁹ Inŋi ki nuŋ, kono kune geŋ addó i ni kakkisa aa n'un ti'n t'ehe sey, wo addó a ni kadíwa daayum bini kune kun t'isa zakidi aa yode Almasi. ²⁰ Ki too maŋ nuŋ ni dehu n'a ette ki tudduguŋ, n'un di roote ono doŋ ni dehu n'a roote kun d'olliga golladó. Wo anken, kono kune geŋ munda n'a t'ize ni ki suune ye.

Saara ti Agar

²¹ Kun oo ki ti rooti doo, kune doŋ kun dehu un di'n dokke oogoro do geŋ, oogoro gette ti rootiyo munda kun suuniyo deŋ ko? ²² Derec, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim i-d'ede inŋi sire, uli soŋ ki eddi ere bulowo, wo soŋ ki eddi ere uto siidoS.» ²³ Ulo bulowo geŋ ti y'ehe a urzi tudde, wo de ulo ki ere uto siido inŋino ye, ti y'ehe a-t'iiide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa*. ²⁴ T'urzi k'erayi sire eŋ Raa yi dehu y'a roote munda. Agar ti Saara, kane geŋ i-kaza ita taasuwa sire doŋ Raa yi gitte ti duwo. Bulowo Agar gette i-kaza taasuwa ere Raa yi gitte ti Muusa ekki makkolo sundutú Sinayi, inŋitú kane bulagi. ²⁵ Agar gette aa makkolo

* **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.15-17. † **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ **4:10** 4.10 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.5 wo Kolos 2.16-23. § **4:22** 4.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2. * **4:23** 4.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romen 9.7-9.

Sinayi a siidfo k'Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem ankenno. Kane donj pay i lekkiyo adda genj, kane bulagi k'oogoro. ²⁶ Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa t'awwa, tod'te uto siidfo, wo tode meedinj te. ²⁷ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Konj ere karta mi k'ehiyo ye, ulbi i iso unje!

Konj ere dabar k'ehiyo mi k'uwwa ye, mi yililo!

Derec, inñi ki ere an t'iili sittu an d'aagila baadanj a ceera

inñi ki ere kultatú a d'aanatu†.»

²⁸ Zemba ki nunj, kune aa Isaaka ti kaaga, kun t'ize inñi donj a ehiyo ere a-t'iide a ono donj Raa yi ruute y'aasa. ²⁹ Derec, ti kaaga ulo bulowo an y'ehe a urzi tudde genj, yi d'okko maade k'ulo wede Saara ti y'ehe t'urzi k'Unde Raa‡. Genj ankenno tonj, kine injkino kay. ³⁰ Wo k'a elko a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Bulowo ki-t'olmu ti ulutu me, kono boy meega i k'ooma yode ye, ooma ulo wede k'uto siidfo§.»

³¹ Injkinon manj zemba ki nunj, ankenno kine inñi bulowo ye, wo de kine inñi k'uto siido.

5

Almasi y'in ti'n ize eedinj toore

¹ Kine Almasi y'in ti'n udfde t'adda buliko k'oogoro tod'te aa sibe a golladinj, kono kine ki kotto in di lekke eedinj toore. Injkinon manj kun a soodfo zakidi, kun ti kima k'adda sibe genno ye baa.

² Kun ollo koduwo, un rootiyo enj nunj Pool: aame kun dehu kun di walda ponde doo manj, genj aakede Almasi y'ize naabadí pay gette, a kune ki bita. ³ Wo nunj n'un di rooto sey wede tuuku yi wilda ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti rootiyo manj, y'a-t'oziro eego pay urziyagi k'oogoro me. ⁴ Kune donj kun elkiyo t'urzi daaniya k'oogoro, Raa y'un di'n wolla donj ki diine a daanadí manj, genj kune kun ti lifdfde ti Almasi wo dokki ti beeko Raa te. ⁵ Wo kaye, ay ziipe elkisadey a Raa, yonj y'ay di'n isa donj ki diine a daanadí. Genj munda wede kaye ay delliyi ti toogo k'Unde Kamilenj tod' ti naabiya t'urzi zaapu k'adde a Isa. ⁶ Ki wede i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi genj, ise yi walda ponde, yi ki walda ye tonj, a ki y' nooge ti munda ye, i jiiire zaapu k'adde a Raa ere ti naabatú a urzi geyyiso.

⁷ Ti poone kun okko beehiye a urzi k'Almasi me. Wo de ankenj un ihira wee wee, y'un t'iigire ki daaniya k'ono donj derec ki Raa me? ⁸ Injkinon manj wede un ihira genj, onami i k'iido'nj ti Raa wede unni wiike genno ye. ⁹ Genj aakede duwo an rootiyo, orme boolonj danjal genj minj gododo baadanj yi-ti t'oozige pay*. ¹⁰ Nunj ni ziipe addo a Galmeeega kono kune y'un ki'n oola, kun ki t'amba urzi doolo ye. Wo de wede lattiya diinagunj genj, y'aase tuuku tonj manj, booro Raa t'a yi seeda.

¹¹ Zemba ki nunj, ki nuuno aame ni kazita a duwo waldu ponde beehiye manj, injkino ki moo me an ni dabirsa me? Aame ni kazita injkino manj, unto k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko gette ki bita, a duwo a ki t'ise mukkolo morkiye ye. ¹² Donj lattiya diinagunj genj, an woliyo urzi waldu ponde beehiye manj de, an ti dekkko ti dussimayi pay.

† 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.9. § 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.10. * 5:9 5.9 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6.

Tudde wo Unde Raa

¹³ Zembá ki nuñ, kune Raa y'un ti'n wiike kun di lekke eggun toore, wo kune eggun toore geñ un ki t'ise urzi k'isiyo suldi ñon ulpi tudde ti dehu ye. Ki too mañ t'urzi geyyiso kun naabo ti tuddugun. ¹⁴ Derec, to oogoro pay gette a-t'iide miñ a ono soo, ono ñon an'de: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.» ¹⁵ Wo ñe aame kun isiyo aa seydi balda an t'ahutu tuddañ wo an a-t'aadumu mañ, geñ kun kooná mentikagi, para'ñ kun di latta lekkiyagun.

¹⁶ Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo tuddugun a Unde Raa t'un di'n dokke, in'kino kun ki d'isa ye suldi ñon ulpi tudde ti dehu me. ¹⁷ Derec, suldi ñon tudde ti dehu geñ, i k'ettiyo soo ye ti suldi ñon Unde Raa ti dehu me. Wo suldi ñon Unde Raa ti dehu geñ, i k'ettiyo soo ye ti suldi ñon tudde ti dehu me. Kane sire geñ aakede añ gede t'awili, in'kino kun k'aane kun ki t'ise ye munda wede kun dehu kun d'ise me‡. ¹⁸ Wo ñe aame unni dokkiyo Unde Raa mañ, geñ kune bulagi k'oogoro Yawudiyagi ye baa.

¹⁹ In'ni suune suldi ñon tudde ti dehu t'aase me, aakede: boliyo, pitin'ko, ñaapu, ²⁰ daaniya longayi, kombidiko, koogire tudde, ono k'ulpi, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, kama tudde k'ita, niikiyo wo áhuntu tudde, ²¹ zaapu k'adde a munda wedusu, sobito ti ombito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo suldi ñon kaca kaca, wo suldi ti doolo toñ ede i'ni deeyiso me. Nuñ n'un di rooto aakede n'a ruute ki poone, ñon isiyo in'kino geñ an k'etta ye ki Moziko Raa te.

²² Wo ettiyo naabo ere Unde Raa t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso, un'suwo, toose, ombiñe, beehiyko, seedu zakidi a munda, ²³ adde tasse, wede y'a seeda tuddi. Oogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki suldi geñ me. ²⁴ Kane ñon ki Isa Almasi, suldi ñon ulpi tudde ti dehu wo ti ñaapu geñ, aa an ti'n tiike kañ soo ti yode ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko. ²⁵ Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde Raa, in'kino in i oolo tuddin a Unde Raa t'in di'n dokke. ²⁶ In ki kili tuddin ye, essiyo ti tuddin toñ ulu, wo in zaape addin ye a munda bakadin me.

6

Sarkiya k'attidi ti tudde

¹ Zembá ki nuñ, aame kun wulle wede y'a ti diipida urzi Raa mañ, kune ñon un ede Unde Raa geñ kun ti y' kami k'urzi wede ki diine, wo kun i rooto ti golla ere tasse. Ni rootiyo eñ a kune wede y'ette kama bakadi geñ, y'a elko tuddi kono yode toñ y'a-ki t'oorá adda naamiya daggiya aa ki bakadi ye. ² Kun noogo tuddugun a sarkiya k'attidi wede un d'ede. Kun isiyo in'kino mañ, geñ kun a ti sooru a oogoro k'Almasi. ³ Aame wede y'elkiyo yoñ wedusu duuru wo kaciñ yoñ ki bita mañ, geñ yi ti daggiya tuddi batum. ⁴ In'kino wede tuuku toñ yi wollo naabo k'aggadi. In'kino adda naabadi gette, munda ulbi i-d'ise unse ede mañ, y'iso a naabo k'aggadi, y'a ki dooze ti naabo ñon doolo ye. ⁵ Derec, wede tuuku toñ yi t'idey taaya naabadi k'eedi k'eedi a daana Raa me.

⁶ Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa geñ, suldi ñon i-d'ede y'a t'ele a nooge wede i ele dooyiso geñño.

† 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ 5:17 5.17 Kun wollo adda mattup ki Romen 7.14-23.

⁷ Kun ollo, kune'η wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye, okko maade Raa umbo. Buzu wede ki giira gen, k'a t'ayda min yode*. ⁸ Gen inkinno kay wede y'ooliyo tuddi k'isiyo suldi don ulpi tudde ti dehu gen, y'a t'oono munda wede tudde t'eliyo, wo tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddi a naabo ere Unde Raa ti dehu gen, y'a t'oono munda wede Unde Raa t'eliyo, wo tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁹ Inkinno man in iso daayum beehiyko, in t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele gette t'iina man, aggadin in di-t'ooney, aame in k'urma ye man. ¹⁰ Ankenno peedo to ede botto t'a ki t'iire ye gen, in iso beehiye a don pay, wo a jiire a zamba don i ziipe addan a Isa.

Ono don ki dangu

¹¹ Kun wollo raaniya ere deero ette, i riine nun Pool batum ti beezó. ¹² Kane don an un isiyo ki toogo kun di walda ponde do gen, kane an dehu majjaanika a daana duwo, kono munda wede an dehu η duwo an gi di'n dabire ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me. ¹³ Kane don i wilda ponde ton a urzi k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye, wo de an dehu kune kun di walda ponde kono an di t'imme tuddan kune ti kane. ¹⁴ Ki nuuno, ulbo o k'isiyo unse a munda doolo ye, o isiyo unse a unto ki Galmeegin Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko dangal. Inkinno man t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, suldi duniya a nun o-t'ize aa munda ki bita, wo nun ton n'a t'ize aa wede unto a suldi duniya me. ¹⁵ Inkinno man ise wede i wilda ponde, i ki wilda ponde ye ton, i k'ise munda ye. Munda wede a jiire, wedusu Raa yi y'ize aware. ¹⁶ A kane don i daaniya ita k'ono enno, wo ti kane don k'Izirayel ki Raa† pay gen, toose ti isiyo k'adde koduwo ere ki Raa i koono eedan.

¹⁷ Ti anki en, wenda soo ton y'o roota munda ulsu ye baa, kono malkuwagi‡ a tuddo en ki bita ye, i-kaza nun a Isa Almasi.

¹⁸ Inkinno man zamba ki nun, beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti lekko ti kune pay. Eyye.

* **6:7** 6.7 Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb 22.8 wo Oze 8.7. † **6:16** 6.16 Don k'Izirayel ki Raa: I-kaza don ki Raa pay adda duniya. ‡ **6:17** 6.17 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

Mattup ki Pool yi riine a donj a Epez

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riine a donj i ziipe addan a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riine aame yonj adda dangay a geeger Room.

Pool a torguwadi ere ki sirwe y'iiney Epez man, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi donj angenno. San y'a-gime y'a aaxe, wo y'an di ruute san y'a kima. Aame yi gime a torguwadi ere k'aduwe man, y'a likke ozzine adfo, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a d'uwu pay.

Adda mattup ette munda wede Pool yi rootiyo enno: Raa y'in oodibe ita ki munda wede ombide y'ize ti beehiykadi. Gen i-kaza suldi pay Raa y'a ti'n t'ogiya donj a kandaane ise donj a siido, injino Isa Almasi y'a koono mozigo. Wo Pool yi rootiyo sonj, kane donj i ziipe addan a Isa gen, an di lekke onaman soo, aa zemba, kane an ki roote ye enj Yawudusu wo enj Yawudusu ye me. Aduzan yonj soo, Meeda siitandani danjal. Pool yi rootiyo sonj mummino anj kule ti erewo an di lekke me, mummino inji an an d'ise a maawan me, wo sonj mummino bulagi an an d'ise a galmaawan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune donj ki Raa a Epez* wo kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ² Gen beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. ⁴ T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, kono in di lekke donj kamilenj, daa k'oldiko munda a edayi me. ⁵ Ti geyyisadi Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise injizí t'urzi k'Isa Almasi. Gen a beehiykadi yi dihe y'in di'n ise injino me, ⁶ kono in di t'imme goolikadi ere meeda, wo beekadi ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kanj soo ti Ulí yonj yi y' giyye baadan.

⁷ Raa y'in ti'n udfde t'adda k'oldiko ti puuzo ere k'unto k'Ulí, in d'uune tambobino a doopidadij ere in aa ti diipida a urzizí. Gen Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede baadanj ki beekadi. ⁸ Raa ti beekadi ere daa dooziyi gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay, ⁹ kono in di suune munda wede ti kaaga ombide genno, munda wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁰ Aame onniyo t'iida man, y'a-t'ogiya suldi donj pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siido tonj, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadi te.

¹¹ Raa y'isiyo suldi pay aa addi i dehu, injino manj y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise donji, kono kine'j in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, aggadinj tonj ede a suldi donj Raa yi ruute y'in t'ela me. ¹² Y'ize injino kono kine donj ki poone in ziipe elkisadij a Almasi genj, in di t'imme goolikadi ere meeda.

* 1:1 1.1 Torguwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.19-21; 19.1-40.

¹³ Kune toŋ kun ziipe addugun a Almasi aame kun illiga ono doŋ derec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Inŋino maŋ Raa y'un d'ele Unde Kamileŋ ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela doŋzi. Tode gette munda wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, ¹⁴ gette barta ere ki poone ki suldi doŋ Raa y'in boohiyo san y'in t'ela. Suldi geŋ in t'oona aame addiyadiŋ t'adda k'oldiko t'a t'iida a munda wede Raa yi dehu maŋ. Inŋino geŋ in di y' t'imma kono goolikadi.

Tondiyo Raa ere ki Pool

¹⁵ Ti suldi pay geŋ, nuŋ n'a illiga soŋ a lekkiyagun ere kun zaapu addugun a Galmeege Isa, wo kun'ni geyyiso doŋ pay ki Raa me, ¹⁶ inŋino ni rootiyo koduwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyadó a Raa gette sundugun ni gi di sedfiyo ye. ¹⁷ Ni tondiyo Raa wede ki Galmeegeŋ Isa Almasi, yoŋ geŋ Meega goole a jiire, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ t'un di y' kiza, kun di y' suuna koduwo Raa me. ¹⁸ Ni tondiyo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbugun kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yoŋ y'unni wiike te, wo soŋ kun di suune laale wede baadaŋ ki goolikadi yi boohiyo a doŋzi. ¹⁹ Wo ni tondiyo Raa soŋ kune kun di suune toogadi taŋ miibi meeda t'a jiire suldi pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine doŋ i ziipe addiŋ a yode me. To toogo gettiŋ ere Raa y'in di gize tuddi a kine, ²⁰ wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi, aame yi ti y' bilde ti diine doŋ unto, y'a ti y' guune a ammidadi a mozikadi a kandaane†. ²¹ Inŋino maŋ y'a ti y' ziipe goole t'ekki doŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki doŋ pay deero, t'ekki doŋ pay an d'ede toogo, t'ekki mozagi pay, wo t'ekki wede tuuku sundi ti móolo doŋ adda duniya ankenno ise ere ki daana toŋ maŋ. ²² Raa yi di'n ele suldi pay a beezi wo yoŋ t'eedaŋ‡. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki doŋ pay ogiyso ti sundi. ²³ Kane geŋ tudde k'Almasi, suldi doŋ pay adda k'addi wo a tuddi geŋ a tukki kane toŋ ede, yode wede suldi doŋ pay adda k'adde wo a tudde Raa geŋ a tukki yode toŋ ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

¹ Kune'ŋ ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono k'oldikagun gettiyo. ² Kune ti kaaga kun likke adda k'oldiko, kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti siido, tode siitan ti naabiya ankenno adda k'adde doŋ i-ti toogiyo a yode Raa. ³ Kine pay enno toŋ ti poone kine aa kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddiŋ ti dihe, in d'ize munda wede aa addiŋ i dihe a elkiso ere oldo gettiyo. Derec, kine t'ume k'ehiyadiŋ too miŋ kine doŋ ulpi, booro Raa t'inni ziida aa kane ongo pay.

⁴ Wo de Raa yoŋ doŋiyo t'isiyo k'adde koduwo, inŋino maŋ kine y'in di'n giyye baadaŋ, ⁵ kine doŋ ti kaaga aa unto a daanadi kono in aa ti diipida a urzizi geŋ, Raa y'in d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ ti beekadi Raa y'un di'n utte me. ⁶ Kine Raa y'in ti'n bilde ti yode Almasi soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a sirpadi kono in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. ⁷ Raa y'in di gize beehiykadi t'urzi k'Isa Almasi, kono yi dihe y'a kize a duwo k'ozzinagi doŋ ki daana ki daayum, laale wede i jiire ki beekadi me. ⁸ Derec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi zaapu k'addugun a

† 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 1:22 1.22 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

yode geŋ, kun d'uune uttiyo. Kane suldi pay geŋ un ele Raa, ti toogo kune ye. ⁹ Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe munda ye, geŋ un k'ede urzi ki koliyo tuddugun ye. ¹⁰ Derec, kine naabo yode, y'in ikkima kono in di lekke kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, in di naabe naabo ere beehiye Raa y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kaŋ soo a urzi k'Almasi me

¹¹ Kono kamo kune doŋ t'ume k'ehiyagun miŋ Yawudiyagi ye, an unni waaku doŋ daa waldu ponde, wo kane Yawudiyagi an di'n waaku doŋ i waldu ponde, ki too maŋ waldu ponde ere an waldu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde. ¹² Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi me, kune'ŋ doŋ ti paate, doŋ siido k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti doŋzi wo munda wede yi ruute y'an t'ela geŋ, kune adda ye. Kun likke adda duniya munda wede kun di zaape elkisagun eego umbo, kune Raa kun ki y' zuune ye. ¹³ Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo ankenno kune goppon ti yode kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, yode wede puuzadi t'ibi kono kune. ¹⁴ Yode Almasi y'in d'iido toose, kono ti kaaga Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye geŋ, kane ahuntu si-sidan. Wo yon y'in di'n ukkiye, olmid'e tudde a diinayin aa waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'a-dihima mentu, y'in di'n ukkiye kaŋ soo. ¹⁵ Oogoro Yawudiyagi ti suldi doŋ an isiyo pay adda geŋ, y'an ize mendan. Y'ize inkinno kono yi dehu Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye geŋ, y'an ise ita duwo soo. Kane kettiyo ti yode geŋ, an t'ize soo baa ita duwo aware. Geŋ inkinno y'an d'ele toose. ¹⁶ T'urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko geŋ, ita doŋ sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa. Inkinno maŋ olmid'e tudde a t'ize umbo y'a-t'iide. ¹⁷ Geŋ Almasi y'iido k'adda duniya y'un di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune doŋ dokki i ki suune Raa soo danŋal ye, wo a Yawudiyagi doŋ goppon ti yode Raa pay*. ¹⁸ T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde Kamilen ere soo gettiyo.

¹⁹ Inkinno maŋ kune doŋ Yawudiyagi ye ton maŋ, kune torgagi ye, doŋ ti paate ye. Wo kune'ŋ ti doŋ ki Raa kaŋ soo, kune doŋ ti biza bumbu Raa aa ongo pay. ²⁰ Kune'ŋ mongali k'oozige boy, doŋ zina k'Isa ti nebiyagi mongali ki zaapu k'ita boy, wo yode Isa Almasi batum mukkolo ere majjaanawa a jiiire k'oozige boy. ²¹ T'urzi yode boy yi-lekkiyo zakidi, yi koliyo k'awwa kono a t'ise boy kamilen ki Galmeega Raa. ²² Geŋ t'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ, kune ton kun t'ize mongali k'oozige boy. Inkinno maŋ ti doŋ ongo i ziipe addan a Isa, kun t'ize boy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undi.

3

Pool yi kazita ono Raa a doŋ Yawudiyagi ye

¹ Kono kamo aame nun Pool en n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo maŋ, ni di y' tondiyo, nun an ni ziida danŋay miŋ kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune doŋ Yawudiyagi ye geŋno. ² Kune kun suune, wo kun illiga naabo ere Raa y'o ele t'urzi beekadi, n'aase kono ki noogiyagun. ³ Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'illi ombide adda k'addi gette, anken y'o ti-gize n'a ti zuune, aakede n'un riine boolon enno. ⁴ Aame kun garey geŋ, kun di

* 2:17 2:17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57:19.

suoney, nuŋ munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi geŋ ni y' zuune. ⁵ Inŋino maŋ munda wede ombide geŋ ti kaaga a d'uwu Raa y'an k'iidiba ita ye, wo ankeŋno y'an t'iidiba ita t'urzi k'Unde Kamilen a doŋ zindi ti nebiyagi kane doŋ kamilen. ⁶ Munda wede ombide geŋ: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ aggaŋaŋ ede an t'oona kaŋ soo ti doŋ Yawudiyagi, a suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane toŋ adda a munda wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi geŋ me.

⁷ T'urzi munda wede Raa y'o ele ti beekadi n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a d'uwu. Y'ize inŋino ti toogadi ere baadaŋ a jiire. ⁸ Nuŋ wede neŋku a jiire ti diine doŋ pay ki Raa*, wo toŋ maŋ y'o d'ele beekadi n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiykadi ere baadaŋ a jiire ettiyo t'urzi k'Almasi, a doŋ Yawudiyagi ye. ⁹ Soŋ y'o d'ele urzi n'an di kize a d'uwu pay, mummino munda wede ti kaaga ombide geŋ Raa yi-ti y'isiyo kereŋ me. Yoŋ Raa wede ikkima suldi pay, munda geŋ ti kaaga y'a y'iili ombide†. ¹⁰ Y'ize inŋino kono ankeŋno yi dehu y'an di kize a kane doŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo a doŋ pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa, taŋ miibi yoŋ Raa i-d'ede suuniyo k'ono urzutú baadaŋ baadaŋ me. ¹¹ Suldi pay geŋ a-t'iide a munda wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya botto wo a lekka ki daayum, geŋ y'a y'ize t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi. ¹² Kine in ziipe addiŋ a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo geŋ, in d'ede urzi in d'ette ki daana Raa daa k'orgiso. ¹³ Inŋino maŋ n'un di rooto, a dabaradó ette kune addugun i-latte ye. Nuŋ ni dabirsa maŋ kune ulbugun un iso unse, wo t'urzi tode gette kun t'oona daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

¹⁴⁻¹⁵ Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo maŋ, ni-t'ottilso a daana Raa wo ni di y' tamma kono yoŋ Meeki doŋ pay a kandaane wo a siido, undaŋ a beezi. ¹⁶ Geŋ ni tondiyo Raa, kono t'urzi laale wede baadaŋ ki goolikadi, y'un eelo toogo adda k'addugun t'urzi toogo k'Unde Kamilen. ¹⁷ Nuŋ ni tondiyo soŋ kono Almasi y'a lekke adda k'addugun t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame geŋ kune zakidi adda geyyiso aa undumu sondayzi i ti d'iige, soŋ aa boy wede itadi zakidi. ¹⁸ Inŋino maŋ kune ti doŋ ki Raa ongo pay un d'ede toogo kun di suune, taŋ miibi Almasi y'inni giyye me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti deege d'andi siido toŋ maŋ, geyyisadi tod'te daayum ede. ¹⁹ Nuŋ ni tondiyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. Inŋino maŋ addugun i-t'óona ti laale wede pay ki Raa.

²⁰ In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise baadaŋ a ceere suldi pay doŋ in tondiyo koo in elkiyo toŋ maŋ. Y'isiyo inŋino t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine. ²¹ Doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'inŋi! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kaŋ soo ki doŋ ogiyo ti suma k'Isa

¹ Inŋino maŋ a suldi pay geŋ, nuŋ an ni ziida dangay kono ni gizite rabila ki Galmeega Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize doŋzi geŋ, kun di lekko ki diine a urzizi. ² A lekkiyagun gette kun t'iso

* **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 15.9. † **3:9** 3.9 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 16.25-26.

ɗonj i ki koliyo tuddan ye, kun koona ɗonj tasse wo ɗonj an d'ede ombiɗe ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toɗ kun sooɗo tuddugun ti geyyiso. ³ Unde Raa t'un ti'n ukkiye, injino manj t'urzi tuuku kun deho urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti toose, ere t'un ti'n gitte ti tuddugun. ⁴ Kine ɗonj i zupe addinj a Isa geɗ geɗ kine aa tudde soo, Unde Raa toɗ soo, injino kay Raa y'unni wiike in di zaape elkisadinj a munda wede soo. ⁵ Galmeeɗa Isa minj yonj soo, urzi zaapu k'adde a yode soo, wo urzi suyyiso batem toɗ soo. ⁶ Wo Raa yonj soo, Meeki ɗonj pay, yonj t'ekki sulɗi pay wo ti sulɗi pay geɗ yi d'isiyo naabadj, yonj aame tuuku toɗ ede.

⁷ Wo a kine'ŋ, wede tuuku toɗ Unde Kamilenj ti-d'ele munda siidj siidj, a toogo ere Almasi yi ele ele. ⁸ Ono eɗ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame yi-gili k'awwa geɗ, ɗonj k'olmidayj y'anni jiire,
y'a ti'n zidde bulagi,

wo a ɗuwo y'an d'ize beeko*.»

⁹ Wo geɗ, yi-gili minj, i-kaza moo me? Para manj ki poone'ŋ yi ɗiige ti ɗandi siido me? ¹⁰ Wede i ɗiige ti ɗandi siido minj, yonj minj yode wede i-gili k'awwa ki kandaane, kono sulɗi pay yi-ti'n ɔone. ¹¹ Wo a ɗuwo t'urzi k'Unde Kamilenj y'an d'ele sulɗi an di naabe eego: onjo y'an ize ɗonj zina k'Isa, onjoɗ nebiyagi, onjoɗ ɗonj kazita Rabila Majjaanawa, onjoɗ ɗonj dokkiyo wo onjoɗ soɗ ɗonj dooyiso ɗuwo. ¹² Y'ize injino kono ɗonj pay ki Raa an t'ise ɗonj aane i t'ise naabo ere Raa y'an ele, kono kine'ŋ tudde k'Almasi, in di t'ihira a urzi k'Isa me. ¹³ T'urzi geɗ kine pay in t'isa kettiyo kanj soo a urzi zaapu k'addinj a Isa, wo ti suuniyo k'Ulo Raa. In t'isa ɗonj i-dirse wo ɗonj ki diine kamilenj, aa yode Almasi yonj ki diine kamilenj. ¹⁴ ɗonj daggiya ɗuwo ti mentikadanj an in ki ti'n mabilda ye t'urzi dooyisadanj ere oldo gette. Injino manj in ki-t'isa aa ɗonj i baakiya, aa inji sunni bormo t'a ki sika ye, koo ise aa puutagi ursiɗo t'a ki sika ye. ¹⁵ Ki too manj kine in di roote ono ɗonj ɗerec wo ti geyyiso tuddinj. Injino t'urzi tuuku toɗ kine in di t'ihira a urzi k'Almasi me, yonj goole ki ɗonj pay ogiyo ti suma yode. ¹⁶ Almasi geɗ kine y'in di'n ukkiye kanj soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kanj soo, mokiyagutu kettiso a okilagi pay. Aame mokiyagi tudde geɗ kane zeere wo an naabiya pay beehiye manj, tudde gette ti d'ohire wo ti-t'isiyo toogo. Geɗ kine ɗonj i zupe addinj a Isa toɗ injino, aame in geyyiso tuddinj pay wo wede tuuku naabadj yi ti-t'isiyo beehiye manj, geɗ kine in di t'ihira ti toogo ere ki Almasi.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k'Almasi

¹⁷ Kun ollo koɗuwo, ono ɗonj ni rootiyo ti suma Galmeeɗa: Kune kun ki d'ozire aa ɗonj i ki suune Raa soo ɗanɗal ye ye, kane elkiyadanj daayum a sulɗi ɗonj ki bita. ¹⁸ Kane daayum elkiyadanj umbo an di lekkiyo adda zimolo, lekkiyo ere a urzi Raa an ki ti t'oona ye, kono addanj i t'ize zakidj wo urzi Raa an ki y' suune ye. ¹⁹ Kane geɗ munda wede an isiyo an ki y' suune ye, an ti t'ele tuddanj k'isiyo sulɗi ɗonj ulpi, an d'isiyo sulɗi pitinjo a ɗaana ɗuwo pay.

²⁰ Wo kune'ŋ, aame kun zuune Almasi geɗ an un ki'n duuye kun ki d'ozire injino ye. ²¹ Ki kotto, kune kun illiga taayadi te, kune ɗonj kun aa ti gitte t'Isa kanj soo geɗ, ɗerec ere ki yode an un ti'n duuye. ²² Injino manj lekkiyagunj ere ti kaaga kun ti koogor, lekkiyo ere oldo kun t'oolo kono tod'te ti-ti daggiya t'urzi sulɗi ɗonj ulpi tudde ti dehu an un ti'n mabilsa.

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19.

23 I dehu kun i d'ooli tuddugun a Raa, y'un di'n ise aware t'urzi k'Unde Kamilen ere un di-kima eggun ere soodo a elkiso gettiyo. 24 Kun t'ambo lekkiyo ere aware, tod'te Raa y'ize i d'eeyiso aa ki yode. Geŋ kun d'oziro aa yon yi dehu a urzi ki diinekamilen, aa d'erec ki Raa t'inni dooyiso.

25 Injino man lohito k'ono kun di sebbu dargun, wede tuuku a bakadi yi rooto ono don d'erec kono kine kettiyo kan soo†. 26 Aame kun ti gulkuwe ton man kun isa oldiko ye, wo kun lekka ti kulkuwagun bini peedo t'a t'ooro ye, 27 kun i oola urzi a Meeda siitandani t'un ti'n mabilda ye. 28 Wo wede y'oogire ton y'oolo urzi k'oogire me. Ki too man beehiye y'a naabe ti beezi a lekkiyadi te, y'a nooge don an k'ede munda ye. 29 Ti bizigun adde ono don ulpi ye, wo de kun rooto ono don unse aane a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, wo aane aase beehiye a kane don un ollige geŋ me. 30 Unde Kamilen kun ti-kulkuwe ye, tod'te munda wede Raa y'un di'n igire, i-kaza kune ki yode, bini onniyo ere k'addiyagun t'adda k'oldiko a t'ida a munda wede Raa yi dehu me‡. 31 Suldi don pay ulpi geŋ kun ti'n adde dokki t'adda k'addugun me, suldi don aakede: dekkiso kadigi, essiyo, kulkuwo, okko maade ti kaldita pay. Wo ita bundiko ere tuuku ton kun oolo. 32 Kun t'iso don beehiye wo kun wollo sommagi tuddugun, kun iso tambobino ti tuddugun aa Raa y'un ize tambobino t'urzi k'Isa Almasi§.

5

Lekkiyo adda toore

1 Ankenno kun t'ize inji Raa don yi giyye baadan geŋ, kune kun ambo zindi*. 2 A lekkiyagun gette kun geyyo daayum zemba, aa Almasi yode batum yi'n gize urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'iili tuddi a Raa ki seke ere unse aa yode Raa yi dihe.

3 Anken kune don ki Raa geŋ, suldi don ulpi aakede: boliyo, isiyo suldi pitiŋko, okkiso a suldi pay, kane geŋ kun ise ye, sundan ton kun roote ye a diinagun me. 4 A diinagun beehiye ye kun di pelke t'ono borsale, t'ono don daa k'elkisadan wo t'ono don k'okko maade me. Ki too man beehiye ŋ kun di roote ŋ koduwo a Raa. 5 Kun suuno koduwo: Kane don boliyo, don isiyo suldi pitiŋko wo don okkiso a suldi pay geŋ, agadan umbo a suldi don Raa yi boohiyo a donzi adda moziko k'Almasi ti yode me. Suldi don kee k'okkiso eego geŋ, i t'ize longayza i jiiere Raa.

6 Geŋ wenda soo ton y'un ti'n dagga ye t'ono don ki bita geŋ me, kono kulkuwo ki Raa ti-deegu a tukki don i-ti toogiyi a yode. 7 Kun t'ise onamgun soo ye ti don injino geŋ me. 8 Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo, wo anken kun lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeege geŋ, kune ŋ adda toore†. Injino man kun oziro aa don i sooru adda toore, 9 kono wede yi sooru adda toore geŋ y'aase naabadi pay majjaanawa, ki diine wo d'erec. 10 Kun deho munda wede beehiye Galmeege ulbi i-d'ise unse. 11 Kun aa ti keyye ye ti don isiyo naabo ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munda ye gette, ki too man naabadan kun an ti waare. 12 Naabadan ere ombife an isiyo gette ki rootiyo sukuyagi. 13 Wo de naabadan ere a zimolo gette i wiira man, kane

† 4:25 4.25 Kun wollo adda mattup ki Zakari 8.16. ‡ 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10. § 4:32 4.32 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14. * 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48. † 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3.

an wenda kun di'n suuna kollo. ¹⁴ Munda wede itadi i t'adfiya gen yon aa a onnu. Kono kamo an di rootiyo, an'de:

«Kee wede ki moone gen, ki t'onno ti moone me.

T'adda diine don unto, ki t'onno,

man toore k'Almasi y'a toora eeda[‡].»

¹⁵ Injino man kun koonna mentikagi a lekkiyagun te. Kun t'ise don elkisadan umbo ye, wo kun t'iso don mentikagi. ¹⁶ A onniytagi ankenno en oldiko ti t'ize baadan, wo kine peedo tod'te ede gen in iso daayum naabo ere beehiye. ¹⁷ Injino man kun t'ise aa don i ki suune munda ye ye, wo de kun suuno munda wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.

¹⁸ Kun ti-t'ise tuddugun kaca kaca ti toote ye, yode gen y'a ki dagge, ki too man kun lekko daayum onniyo t'Unde Raa. ¹⁹ Kun elo kooke ti tuddugun t'urzi k'ordari don ki tamma Raa, ti ordari don k'ono Raa wo ti don ettiyo t'urzi k'Unde Raa. Kun ooro a Galmeega wo kun y'amma t'addugun pay[§].

²⁰ Daayum kun rooto koduwo a Meega Raa ti suma Galmeegin Isa Almasi, a suldi don pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizan

²¹ Kune'n wede tuuku ton yi kili t'ekki bakadi ye, kono gen kun ottilso a Almasi.

²² Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, gen beehiye aakede kun ki koliyo t'ekki Galmeega Isa ye. ²³ Derec, yo kule gen yon goole t'ekk'eddi, aa Almasi yon goole t'ekki don ogiyo ti suma yode, kane gen tuddi, wo yon Wede k'Uttiyadan. ²⁴ Aa don ogiyo ti suma k'Isa an ki koliyo t'ekki Almasi ye gen, kane erayi ton a suldi pay an ki kili t'ekki kuulizan ye.

²⁵ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun aa Almasi yi giyye don ogiyo ti suma yode: y'a iyee y'a ele tuddi, y'a inda kono kane. ²⁶ Y'ize injino kono yi dehu kane pay gen y'an ise don kamilen t'urzi k'onami wo t'urzi k'ahu*, man yi di'n kiza a Raa kane don kamilen a daanadi me.

²⁷ Isa yi dehu don pay ogiyo ti suma yode gen y'a ti'n t'ogiya a daanadi ti majjaanikadan pay, don kamilen, wenda soo ton yi k'aana y'an ki zaapa ono eedan ye, sole solen daa malkuwe, daa k'oldiko munda. ²⁸ Gen injino kay, kune kuuli kun di geyye eraygun, aa kun geyyiso tuddugun batum. Wede yi geyyiso eddi man, gen yi geyyiso tuddi batum. ²⁹ Wede a kiigira tuddi umbo, ki too man yi di t'ele ombo wo y'a t'okkima, aakede Almasi y'an isiyo a don pay ogiyo ti suma yode. ³⁰ Ki kotto kine mokiyagi ki tudde yode. ³¹ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta bin ti eddi. Kane sire gen an t'isa tudde soot.» ³² Kane ono gen deere wo derec ombide, wo nun ni rootiyo injino a tukki Almasi ti don pay ogiyo ti suma yode. ³³ Wo gen kune'n wede tuuku ton y'a geyye eddi aa tuddi batum, wo erewo ton t'a olliga ono kulatu kay.

6

Inni ti maawan

[‡] **5:14** 5.14 Adda mattup ki Epez 5.14 en koo, i-kaza ooro ki don i ziipe addan a Isa ti poone an d'ooro. [§] **5:19** 5.19 Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3. * **5:26** 5.26 T'urzi k'ahu: I-kaza suyyiso batem. Kun wollo adda mattup ki Tit 3.5. † **5:31** 5.31 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

¹ Ni rootiyo a kune inñi, kun ollo ono ki maawugun, inñino geñ d'erec aa Galmeege ya dehu. ² Urzi k'oogoro soo, y'ede: «Ki elo suma a meegá ti meedá*.» Enj urzi k'oogoro wede ki poone kettiyo ti munda wede Raa yi ruute y'aasa. ³ Munda wede Raa yi ruute'ñ: «Wede y'ollige ono maawí geñ, y'a lekka ti unñsuwo wo ozzinagí baadan a duniyadí me†.»

⁴ Ni rootiyo a kune maawi, inñigun kun ti'n kulkuwe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa t'in zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti Galmeege.

Bulagi ti galmaawan

⁵ Ni rootiyo a kune bulagi, a galmaawugun a siido enj kun ollo onaman daa koliyo tuddugun, ti ottilso wo t'adde soo, aakede kun i naabiya a Isa Almasi. ⁶ Kun naabe beehiye'ñ a daanadan doo ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune kune'ñ bulagi k'Almasi, geñ kun naabo t'addugun pay aa Raa yi dehu. ⁷ Kun naabo a daanadan t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeege batum, a duwo ye. ⁸ Kun suune ise wede bule, bule ye tonj man, wede tuuku tonj Galmeege yi-t'ela munda a naabadí ere beehiye y'ize.

⁹ Wo kune galmaawi ki bulagi, a bulagugun tonj kun an iso beehiye aa kane an un isiyo kay. Kun an ise ulsu ye. Kun suune kune ti bulagugun pay minj Galmeegegun soo a kandaane, yode geñ y'inni wolloyo kine duwo pay minj kan soo‡.

Suldi k'arka ki donj i ziipe addan a Isa

¹⁰ Ki dangiya ni dehu n'un di roote'ñ, kun deho toogo t'urzi Galmeege wede i-d'ede toogo baadan a jiire. ¹¹ Kun ti soko suldi k'arka pay donj Raa y'un eliyi a beygun kono kun d'ohira toogo aame Meeda siitandani t'iiziga mabilsagun man. ¹² Deyyiso ere in d'eyye te, ti donj tudde aa kine ye, in d'eyye ti donj aakede: donj an d'ede urzi ki dokkiyo, donj deero wo ti mozagi donj adda duniya ere ki zimolo, wo in d'eyye sonj ti siitandani i lekkiyo a kandaane. ¹³ Inñino man kun ti soko pay suldi k'arka donj Raa y'un eliyi a beygun, kono onniyo ere oldo t'iina man, kun d'ohira toogo a wede etto d'eyyisagun, kun d'eyya bini kun di y' ceera, wo kun di seeda daayum zakidi.

¹⁴ Kun t'ohor kan ohire, a toonugun kun ti ketto kaykisa, tode gette aa d'erec ere un d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode gette aa soorugun ere ki diine§. ¹⁵ Kun t'osso tobiyagi a zongun, kane geñ aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila Majjaanawa ere ki toose*. ¹⁶ Daayum kun zaapo addugun a Raa, kono to zaapu k'adde gette tod'te a kune'ñ aa dargine i-t'eegirso lenyagi bizan uwwo bila bila donj Mohita k'oldiko t'akkisa ki tuddugun. ¹⁷ Eggun kun t'osso kakkile maala, yode geñ aa Raa y'un utte, wo kun aa t'ambo sonj kasigara ere Unde Raa t'un ele, tode gette aa Ono Raa donj a bizigun†. ¹⁸ A suldi pay geñ aame ize munda tonj man, kun tondo Raa t'urzi k'Undi. Kun tondo, kun sappa bere, kun koono mentikagi, kun t'orme ye. Kun tondo ki donj ki Raa pay. ¹⁹ A nunj Pool tonj man kun tondo Raa kono y'o t'elo onami, aame ni t'ihina bizo geñ n'a roote kereñ daa k'orgiso Rabila Majjaanawa ere y'o iidiiba ita ette. ²⁰ Ankenno nunj adda dangay tonj, kono Rabila Majjaanawa ette nunj aa bize k'Isa Almasi. Inñino kun tondo Raa kono n'a roote kereñ daa k'orgiso aakede Raa yi dehu.

* 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † 6:3 6.3 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16. ‡ 6:9 6.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. § 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17. * 6:15 6.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

Toose ki dangu

²¹ Nun ni dehu n'a t'igibe Tisik, leemadey wede ki geyyiso, yon yi seedu zakidi a naabo Galmeege gen, rabilado pay y'un di-t'eley. ²² Inkinomanun ni y'agisa toc min, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tasseyy addugun.

²³ A kune zamba pay gen Meega Raa ti Galmeegin Isa Almasi an un elo toose, wo geyyiso, un di'n nooge a zaapu k'addugun a Raa. ²⁴ Gen beeko Raa ti koono ti don pay i geyyiso Galmeegin Isa Almasi, ti geyyiso ere i ki deegu ye.

Mattup ki Pool yi riije a donj a Pilip

Enj urzi k'ono donj kun t'ooone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadi ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini donj onjon ti diine donj geeger gette an d'umbe a tode. (Naabo donj zina 16.11-40)

Saŋ manj Pool an ti y' ziida danggay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeegea. Aame geŋ, kane donj geeger Pilip an di tusse suldi wo an d'igibe wedusu soo ti diinayanj sundi Epapirodit, kono yi-d'ette ti suldi donj an tusse. Aame yi-d'iide ti suldi geŋno manj, Pool y'an di riije mattup kono y'an di roote koduwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute sonj an soodo zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, a Raa'ŋ an i ki kime dar ye. Geŋ donj eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onaman an'n olliga ye. Y'an di ruute sonj an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kanj soo ti Almasi gettiyo, tode gette munda wede i dehu a koone a diinayanj.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Pool kaye ti Timote, donj naabo k'Isa Almasi, a kune pay donj ki Raa i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti donj dokkiyagunj wo ti diyakire. ² Geŋ beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeegea Isa Almasi i koona eggunj.

Pool yi tondiyo Raa kono donj ki Pilip

³ Aame tuuku o elkiyo adda k'addo kono kune manj, ni rootiyo koduwo a Raazó. ⁴ Daayum adda tondiyadó a Raa kono kune pay gette, ni tondiyo t'unjsuwo ⁵ kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini ankeŋno geŋ me. ⁶ Nuŋ ni suune munda soo adda k'addo: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'addugunj geŋ, y'a di-t'etta ki daana bini dangiyatú ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi. ⁷ Wo geŋ derec beehiye injkinu nuŋ ni d'elkiyo a kune pay. Injkinu manj nuŋ n'unni geyyiso baadanj adda k'addo, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kanj soo, ise ankeŋno nuŋ adda danggay, ise an ni wiike a daana donj booro tonj n'a naakiwe Rabila Majjaanawa gette, n'an di kize tod'te derec. ⁸ A rootiyadó ette derec ki kotto, Raa tonj yi suune, nuŋ n'unni geyyiso pay aa Isa Almasi y'unni geyyiso baadanj.

⁹ Wo kun ollo enno munda wede ni tondiyo Raa adda k'addo me: geyyisagunj t'a t'ihira a ceere ki ceeriyo, wo kun di suune munda wede enj ulsu enj beehiye, ¹⁰ kono kun d'aane kun di suune munda wede beehiye. Injkinu onniyo ere k'Isa Almasi t'iina manj, kun t'isa donj kamilenj, duwo an k'amba sundugunj k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun t'isa donj addanj uune ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, injkinu a t'ela suma wo tamma a Raa.

Pool adda danggay tonj ono Raa an k'ihira ye

¹² Zemba ki nuŋ, ni dehu kune kun di suune, a munda wede o iido enj a t'ize beehiye, ki kotto a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a injgile ki

* **1:1** 1.1 Aame Pool yi kazita ono Raa geŋ, geeger Pilip gette i ti dukke donj Romenj, tod'te adda siido Maseduwan, k'a ti t'ooone adda mattup ki Naabo donj zina 16.12-40.

daana. ¹³ Kono inĵino dɔŋ pay, ise dɔŋ pay adda ɓoy mozigo goole, wo ise dɔŋ ongo ti paate ton, an suune nuŋ an ni ziiɗa dangay miŋ kono naabo ere a urzi k'Almasi. ¹⁴ T'urzi seeduzó adda dangay ette, zemba ɓaadan an d'ele kooke a urzi Galmeega, inĵino maŋ an d'iiziga wehini a jiiere an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

¹⁵ Derec, dɔŋ ongo an kazita rabila k'Almasi ti kolbiso wo ti elkiso ere an ti n' kime nuŋ k'ita, wo dɔŋ ongo an kazita t'urzi k'adde dɔŋ beehiye. ¹⁶ Kane geŋ an kazita t'urzi geyyiso, kono an suune nuŋ an ni ziiɗa dangay miŋ kono ni naakiwsa Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te derec. ¹⁷ Wo kane dɔŋ i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nuŋ k'ita geŋ, kane elkisadan ki diine ye, an elkiyo dabaradó ere adda dangay gette on oo t'aagulu.

¹⁸ Inĵino ton i k'ise munda ye! T'urzi tuuku ton suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere derec ye, ise ti elkiso ere derec ton maŋ, nuŋ ulbóŋ unse. Wo ulbóŋ aasa unse sey, ¹⁹ kono ni suune, t'urzi tondiyagun a Raa wo ti noogiyó k'Unde k'Isa Almasi gette, suldi pay geŋ a-t'etta a urzi k'uttiyadó. ²⁰ Inĵino maŋ munda wede ni delliyo gottiton wo ni zaapu elkisadó eego eŋ, sukiyagi munda soo ton i ki n' seeda ye. Ki too maŋ ti anĵi wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddó pay daa k'orgiso, ise nuŋ n'a lekke, ise n'a t'inda ton maŋ. ²¹ Derec ki nuuno maŋ, Almasi miŋ yon lekkiyadó, wo n'inda maŋ, geŋ munda wede beehiye a jiiere. ²² Wo aame a duniya eŋ ni lekkiyo sey maŋ, o-t'ele urzi n'aase naabo ere beehiye, inĵino maŋ oo giige, tuuku ni beere te. ²³ A diine k'elkiso ere sire si-sittú ette, nuŋ oo t'ize ooŋe: ni dehu lekkiyo duniya ette ni-t'ooli, n'ette n'a lekkey aame k'Almasi, geŋ beehiye a jiiere a nuŋ me. ²⁴ Wo de kono kune geŋ, koduwo ɓaadan a jiiere sey n'a lekke a duniya me. ²⁵ Kono suldi eŋ, nuŋ ni suune adda k'addó ni lekka me, wo ni lekka ti kune pay kono n'un di n'nooga, kun di t'ihira wo kun di lekka t'unsowo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁶ Inĵino maŋ aame ni gima ki tuddugun sey maŋ, t'urzi nuŋ geŋ ulbugun aasey unse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi te.

Pool y'an eliyó kooke a zemba

²⁷ Munda wede beehiye ni dehuŋ, kune kun di lekke a lekkiyo ere a-t'ette a urzi ki Rabila Majjaanawa k'Almasi. Inĵino maŋ aame n'iida n'un ti n' wollo, ni k'iida ye ton maŋ, n'a olliga kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo zakidi, wo kun deyyiso pay kaŋ soo t'adde soo a urzi zaapu k'adde a Isa ere itatú Rabila Majjaanawa. ²⁸ Kun an orgida ye tak a kane dɔŋ k'olmidagun geŋ me. Kun likka inĵino maŋ, a kane an t'isa aa munda wede y'an kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune a urzi wede k'uttiyo. Wo geŋ iido ti Raa, ²⁹ kono yon y'un ize beeko kun di naabe k'Almasi, kun di naabe kun ki zaape addugun a yode danŋal ye, wo soŋ kun di dabire kono yon me. ³⁰ Ankenno kun deyyiso deyyiso ere aa kun di n' wulle n'a diyye ti kaaga, wo anĵi ni deyyiso sey aa kun zuune.

2

Almasi yon toogo wo yi ki koliyo tuddi ye

¹ Aa kune kun suune, lekkiyagun ere kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo toogo. Kun suune geyyiso k'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo kooke. Kun suune kun sooru kaŋ soo t'Unde Kamilen. Wo kun suune un d'ede sommagi wo kun isiyo beehiyo ti tuddugun geŋ me.

² Injino kun lekko lekkiyagun ere kanj soo, kun geyyo tuddugun t'adde soo, bizigun soo wo elkisagun toj i-t'ette kanj soo. Gen injino addo kun oo ti'n oona t'unjuwo. ³ Kun ise ye munda wede a urzi k'elkiso ere wede a ti y' kime k'ita, ise t'urzi k'elkiso ere oldo kun di kili tuddugun me. Ki too manj daa koliyo tudde kun'ni wollo eebugun aa kane deero t'eggun. ⁴ Wenda soo toj yi dehe munda wede k'aggadi danjal ye, wo de ti diinagun wede tuuku toj y'a elko a donj ongo pay. ⁵ Ti diinagun kun lekko lekkiyo ere aakede donj i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi:

⁶ Yode wede t'ume k'eesiyo aa Raa batum, wo toj t'urzi wede i-d'ede genj, a umayi genj y'a ki dihe ti toogo an ki d'ette ti Raa kanj soo ye.

⁷ Ki too manj yode batum ume wede suma genj yi-d'iili, y'a t'ize wede naabo. Y'a t'ize wede tudde a diine duwo, kane an di y' wulle minj yonj wedusu.

⁸ Yonj y'a iyee y'a t'ize nenku, y'a illiga ono Raa bini y'a iyee unto, untadi ere sukiyagi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

⁹ Kono kamo Raa yi-ti y' gili, yi-d'ele ume wede majjaane a jiiire pay t'awwa a kandaane, wo yi-d'ele suma ere a jiiire sumbiyagi pay,

¹⁰ kono donj pay i lekkiyo a kandaane, donj i lekkiyo a siifo, wo donj ti dand'i siifo, kane pay an di dikkey a suma ere ki yode Isa.

¹¹ Wo genj donj pay an di rootey kerej: «Isa Almasi yonj Galmeega!»
Wo t'urzi genj duwo an di t'imme suma Meega Raa*.

Kun tooro aa binje adda duniya

¹² Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, kune daayum ono Raa kun illiga. Injino'nj kono Raa y'un utte genj, ankenj i dehu kune toj kun di naabe a-t'ette a urzi k'uttiyo gettiyo, wo kun naabo ti orgiso wo ti ottilso. Kun ise injino aame nunj a diinagun danjal ye, ankenno nunj umbo enno toj manj kun iso sey a ceere, ¹³ kono yode Raa batum i naabiya adda k'addugun me, y'un di'n isiyi donj aane i dehu wo i t'isiyo munda wede a-t'ette aa Raa addi i dehu.

¹⁴ Naabo pay ere kune kun ise gette, kun iso daa gurgirso daa niiku,

¹⁵ kono duwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye, kune kamilenj, inni Raa daa k'oldiko munda, adda diine donj duniya kane donj i t'udd'e t'urzi wede d'erec, donj isiyi ulsu mirsi genj me. Kune a diinayanj kun di toore aa moldali donj a kandaane, ¹⁶ genj kun an kazita Rabila Majjaanawa i d'eliyo lekkiyo. Injino manj nunj ulbo'nj aasa unse kono kune a onniyo ere k'aaniya k'Almasi gette, kono a naabadó ere n'ize wo n'a iifiba yeebadó gette, i ki t'ize ki bita ye.

¹⁷ Urzi zaapu k'addugun a Isa genj, aakede sedefeke ere kun ele a Raa. Wo aame anki enj puuzadó t'iba toj manj, a-t'etta aa munda wede an yergu a sedefe gettiyo. Aame iza injino manj, genj nunj ulbo'nj unse, wo kune pay toj ulbugun aasa unse ti nuuno me. ¹⁸ Genj kune toj ulbugun un iso unse, wo nunj n'aase unjuwo ti kune kay.

Pool y'agisa Timote kane ti Epapirodit

* **2:11** 2.11 Adda mattup ki Pilip 2.6-11 enj, i-kaza ooro ki donj i ziipe addanj a Isa ti poone an d'oro.

19 T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo saŋ n'un di-t'igiba Timote, kono nuŋ batum aame n'uuna rabilagun ti bey yode maŋ, o-t'ela toogo. 20 Wenda ti doolo umbo daa yode Timote ulbí i di t'ooode a nuuno me, wo ki kotto ulbí i di t'ooode a kune me. 21 Kane doŋ pay ongo geŋ wede tuuku toŋ ulbí i oodiyó a naabadi ere k'aggadi k'aggadi, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo. 22 Wo kune kun suune yode Timote enj tuddi yi ti gize kun wulle yi ziida zakidi a naabadi te, y'a niibe ti nuŋ a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede uló a sirpa meegi. 23 Injino'ŋ n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y' wulla kereŋ maŋ, Timote n'un ti t'igiba. 24 Wo adda k'addó ni suune, saŋ maŋ nuŋ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

25 Wo ni t'ilke maŋ beehiye leemadin Epapirodit† n'un ti y' t'igibe me, yode wede ay niibe wo ay diyye kaŋ soo, yoŋ kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyó ere ni dihe ginno te. 26 Yoŋ mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yoŋ a eenizi aa kun d'illiga geŋno toŋ, ulbí i-d'oodiyó baadan a kune me. 27 Derec, yoŋ y'aaze eeni baadan taŋ lelle y'unto, wo Raa yid'ize adde koduwo, wo y'ize adde koduwo a yode danŋal ye, a nuuno pây, kono n'a ki t'ise sommagi dondon a ki ceere ye. 28 Injino n'a naare kesiko n'un ti y' t'igibe, kono aame kune kun yi wulley sey maŋ ulbugun aasey unŋe, wo nuŋ toŋ addó a-t'udiga. 29 Injino maŋ yode enj kun yi soodo bey sire ti unŋuwo, aakede leema a urzi Galmeega. Duwo doŋ aakede yode kino enj, kun an ottilo baadan, 30 kono taŋ lelle y'unto miŋ a urzi naabo k'Almasi. Yoŋ y'a iyeye y'a t'umbe puuzadi, kono y'o d'etto ti noogiyó ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye geŋtiyo.

3

Mummino k'a koone ki diine a daana Raa me

1 Ankeŋ zemba ki nuŋ, ulbugun un iso unŋe kono kune kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. Ono doŋ n'un riine ti poone geŋ, a nuŋ oo k'ooŋe ye n'un ti'n doole me, wo injino geŋ a kune toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me. 2 Kun koona mentikagi ti doŋ ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyo gette oldo, an dooyiso duwo an di walda ponde doo, para maŋ kane doŋ Raa ye. 3 Ki too maŋ doŋ waldu toc miŋ kine, kono in naabiya a Raa t'urzi k'Undi, kine ulbin in isiyo unŋe a Isa Almasi, wo in ki ziipe addin a urzi tuddin ye.

4 Ki too maŋ nuŋ toŋ n'aane n'a zaape addó a urzi tuddin geŋ me. Wo nuŋ ni-t'ooone urzi a ceere n'aase, ise doŋ tuuku ti doolo toŋ maŋ. 5 Injino t'ume an ti n'ehe iide onniyo gessire maŋ, an oo di wilda ponde, nuŋ itadó doŋ k'Izirayel ti biza bumbú Benzamen*, nuŋ Eber maawó toŋ doŋ k'Eber pây. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi geŋ ni ziida zakidi, kono nuŋ ti diine doŋ suncan Pariziyen. 6 A naabado ere wehini n'ize a Raa geŋ, doŋ ogiyso ti suma k'Isa n'anni dibire baadan. A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziida zakidi, kono duwo an ki zaapu ono a eedó ye.

7 Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munda wede beehiye n'a t'ooone geŋ, ankenno a nuŋ oo t'ize ki bita kono k'Almasi me. 8 Derec, suldi doŋ pay geŋno toŋ n'a zuune a t'ize ki bita, kono ankeŋ munda wede beehiye a jiire sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yoŋ Galmeegó. Kono yode geŋ

† 2:25 2.25 Epapirodit: Yoŋ wede doŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger ki Pilip geŋ an igibe k'ume Pool. * 3:5 3.5 Biza bumbú Benzamen: Yoŋ i-d'ede suma ti biza bumbiyagi k'Izirayel pay.

n'a iyye suldi pay geŋ a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munda wede a di jiire pay a nuŋ, Almasi daŋŋal, ⁹ wo n'a lekke kettiyo kaŋ soo ti yode. A elkkiyadó maŋ ni ki t'ise ki diine ye a daana Raa t'urzi sooruzó ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too maŋ n'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. Geŋ d'erec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. ¹⁰ Geŋ munda wede addó i dehu, n'a suune Almasi adda k'addó, wo n'a suune toogadi ere a ti y' bilda. Ni dehu n'a di-kette kaŋ soo ti yode, n'a dabire aa yoŋ yi dibire bini unto toŋ maŋ, n'a oyya n'a deeya aa yode a urzi k'untadi me. ¹¹ Injino maŋ ni zaapu elkisadó aame n'inda toŋ, Raa yi ti n' balda kay ti diine doŋ unto me.

In okko ki daana a urzi k'Almasi me

¹² Nuŋ ni k'elkiyo ye okko dalala ni ti dinge baa me, ise a lekkiyadó ere ankeŋno ni t'ize wede d'erec ki diine baa toŋ maŋ. Wo nuŋ a urzi ni peddiŋso, n'okko n'a t'ambey agga te, kono k'injino nuŋ batum miŋ Isa Almasi yi n'umbe. ¹³ Zemba ki nuŋ, nuŋ toŋ maŋ ni k'elkiyo ye agga ni t'uune baa me, wo munda wede soo nuŋ n'isiyo me: ni-k'elkiyo ye baa a munda wede n'ize i t'ingile me, ni peddiŋso n'a t'ambey munda wede a daanadó. ¹⁴ Raa y'inni waaku t'awwa ti kandaane, kine in d'ette sirpadi in seedey aggadiŋ t'urzi k'Isa Almasi. Injino maŋ nuŋ n'okko dalala ki daana, n'a t'ambey agga te.

¹⁵ Kine doŋ pay i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa eŋ, in aa elko a suldi geŋno wo in d'oziro eego. Wo a ume tuuku kun t'ilke elkiyo ere ti doolo maŋ, a ume geŋ Raa y'un di kiza urzizi, kun di suuna. ¹⁶ Aame ise muno toŋ maŋ, kine in do daayum ki daana ki urzi wede in daaniya bini ankeŋno.

¹⁷ Zemba ki nuŋ, kune pay kun ambo zindó. Urzi wede kun di wolle wo kun di daane geŋ, ay un y'ele. Injino maŋ kun zaapo ersaguŋ a tukki kane doŋ i sooru a urzi wede geŋno. ¹⁸ Nuŋ ti poone toŋ n'un ruutite, wo ankeŋ n'un di doolo sey ti zumari edayó, i d'ede doŋ ede baadan kane geŋ a sooruzan gettiŋ i-kaza doŋ k'adu ki Almasi wo a munda wede y'ize a urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. ¹⁹ Kane geŋ raazan miŋ addaŋ, injino maŋ urzizaŋ a-ti dagga adda k'ahu. An tamma tuddaŋ a suldi doŋ ki sukuyagi, wo elkisadaŋ pay tiŋ a suldi duniya. ²⁰ Ki kine maŋ, duniya ette siidadiŋ ye, siidadiŋ a kandaane, ume wede kine in deliyo ettiyo ki Wede k'Uttiyadiŋ, Galmeegin Isa Almasi. ²¹ Yode wede y'iido maŋ, tuddiŋ ere k'unto i-k'ede toogo ye ette, y'a ti kima tudde ere i deeyiso aa tuddi, tudde ere i-d'ede toogo. Y'isiyo injino t'urzi toogo ere i-d'eliyo urzi suldi pay an d'ottilso a mozikadi gettiyo.

4

Pool y'an eliyoo kooke a zemba

¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, nuŋ mosogo addó i dehu n'un ti'n wolle sey. Kune doŋ addó kun oo ti'n assiya, kune a nuŋ aa kadumul ere ki wede y'a jiire a eedó. Injino maŋ zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun soodo daayum zakidi a lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega gette.

² Nuŋ n'eliyo kooke a Ebodi kane ti Sentis geŋ, kono onamaŋ i-t'ette kaŋ soo a lekkiyadaŋ ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega te. ³ Wo kee pây wede i seedu zakidi naabadiŋ kaŋ soo ti nuŋ, ni ki tondiyo erayi sire eŋ k'anni

† 3:19 3.19 Raazan miŋ addaŋ: I-kaza ombito ere oŋgo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombó ulu, soŋ i-kaza suldi doŋ tudde ti dehu toŋ maŋ.

noogo kono an di-t'okkiye. Kane ti nuŋ ay diyye kaŋ soo a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, soŋ Kilema wo ti doŋ oŋgo pay naabadey kaŋ soo. Kane pay geŋ sumbiyagaŋ raaniya adda mattup ere ki lekkiyo*.

⁴ Kun lekko daayum t'unŋsuwo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. N'a di doole sey, kun lekko t'unŋsuwo. ⁵ Aa kun suune Galmeega saŋ goppon y'ettiyo, inŋkino kun t'iso doŋ tasse a daana duwo pay. ⁶ Kune ulbuguŋ un t'ood'e a munda ye, wo de a suldi doŋ pay kune kun dehu geŋ, daayum kun i-ti zaapo a Raa t'urzi ton-diyo yode, ti obe bey wo ti rootiyo koduwo a Raa. ⁷ Inŋkino maŋ toose ere ki Raa gette, tod'te t'a jiire suuniyo pay, tode gette t'a booha biza k'ulbuguŋ wo elkisaguŋ a urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

⁸ Ki daŋgiya zemba ki nuŋ, ni dehu n'un di roote'ŋ, kun zaapo elkisaguŋ a suldi doŋ pay beehiye, duwo an di'n t'imme, doŋ pay derec wo duwo an d'ottille, doŋ pay ki diine wo kamilen, doŋ i t'iide kun di'n geyye, wo a t'ele suma. ⁹ Munda wede nuŋ n'unni duuye wo kun uune, munda wede kun illiga ni rootiyo wo kun wulle n'isiyo geŋ, kane pay geŋ kun oziro eego. Inŋkino maŋ Raa wede eliyo toose geŋ y'a koono ti kune.

Pool yi tamma doŋ k'Almasi ki Pilip a eliyo beezar

¹⁰ A lekkiyadó ere ni lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega ette, nuŋ ulbó aaze unŋe baadaŋ, kono a munda wede ankeŋ kun gitte toonuguŋ sey geŋ, kun o d'ele a nuuno. Ki kotto a munda geŋ kune kun ilke baa, wo kun k'uune urzi k'isiyo ye daŋŋal. ¹¹ Nuŋ ni rootiyo inŋkino a munda wede o biite ko? Aha! Ni rootiyo inŋkino kono ni-diile ulbó o isiyo unŋe a munda wede ki beezó. ¹² Nuŋ urzi lekkiyadó ni suune, ise nuŋ oo k'ede ye, ise nuŋ adda darna toŋ maŋ. A ume tuuku wo aame ize munda toŋ maŋ, nuŋ oo ti diile ise addó boo, ise addó mosogo, ise nuŋ adda darna, ise nuŋ oo biite toŋ maŋ. ¹³ A suldi pay geŋ, n'aane n'a lekke t'urzi toogo ere k'Almasi y'o eliyo te. ¹⁴ Wo toŋ geŋ, kune kun ize beehiye kun d'ele aggaŋ a di n' nuuge a dabaradó.

¹⁵ Zemba doŋ ki geeger Pilip, kune batum kun suune t'ume k'eesiyo kazita Rabila Majjaanawa aame ni t'iiziga ti siido Maseduwan geŋ, doŋ ogiyo ti suma k'Isa ti doolo umbo kine in nuuge ti tuddiŋ. Kune daŋŋal a ni nuuge me. ¹⁶ Wo soŋ kun suune aame nuŋ a geeger Tesseloni toŋ, kun ni nuuge taŋ sire taŋ ad'o a munda wede oo biite me. ¹⁷ Nuŋ ni rootiyo inŋkino kono ni dehu kun o t'ele munda ko? Aha! Ni rootiyo inŋkino kono ni dehu a naabo ere kun isiyo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa gette, a-t'obi eego a aagila. ¹⁸ Inŋkino maŋ n'un di rooto, suldi doŋ pay kun o igibo geŋ ni'n uune, nuŋ adda darna. Ankeŋ Epapirodit y'o d'iido sulduŋ geŋ me, geŋ baadaŋ o iide baa. Kane pay eŋ aa munda wede in eliyo a Raa eedfiyadi unŋe, sedefe ere Raa yi giyye wo ulbí i-d'isiyo unŋe. ¹⁹ T'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, Raa wede ni daaniya y'aana y'un di'n oona ti suldi doŋ pay un biite, ti laalayí wede baadaŋ a jiire pay geŋ me. ²⁰ Inŋkino'ŋ tamma t'a koone a Meegiŋ Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki daŋgu

²¹ Kun an t'isoy toose a kane doŋ pay ki Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. Zemba doŋ ti nuŋ toŋ an un t'ize toose pây. ²² Kane doŋ pay ki Raa a eŋŋo eŋ an un t'ize toose, wo toc miŋ zemba doŋ i naabiya di mozigo goole ki Romen an un t'ize toose pây.

* **4:3** 4.3 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki doŋ pay uune lekkiyo ere aware'ŋ, raaniya adda.

²³ Geŋ beeko ki Galmeege Isa Almasi ti koono ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riije a donj a Kolos

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga donj i ziipe addan a ummey gen, an seefu zakidi a urzi zaapu k'ade a Isa me. Gen Epapiras yonj wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita man, donj doolo an d'iide ki Kolos, a donj geeger gette an an di gizite ono donj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Duwo gen an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte man, y'an d'ottile a maalekiyagi wo a suldi donj i ceeriyo donj tudde. An an di ruute sonj, an di walda ponde wo suldi donj ongo k'ombo ulu. Epapiras y'illiga man, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yonj dangay, man yi di t'iide taaya. Aame Pool y'illiga injino man, y'an di riije mattup kono y'an di kize a donj Kolos gen, wedusu yi t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'ade a Almasi danjal.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanjiya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nunj ti leemadinj Timote, ² a kune donj ki Raa a geeger Kolos*, kune zemba donj daayum i seefu zakidi a Almasi, i lekkiyo kettiyo kanj soo ti yode. Gen beeko ti toose ere ki Meeginj Raa i koonaa eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono zemba a Kolos

³ Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koduwo a Raa Meeki Galmeejinj Isa Almasi, ⁴ kono ay illiga a lekkiyagunj ere kun zaapu addugunj a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso donj pay ki Raa me. ⁵ Kun isiyo injino kono kun zaapu elkisagunj a munda wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisagunj gette, kun ti zuune t'urzi k'ono donj derec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune gen me. ⁶ Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siido pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo injni. Gen injino a t'aaze di kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono donj ki beeko Raa, wo kun di zuune genj derec. ⁷ Dooyiso gette unni duuye Epapiras leema wede ki geyyiso, yode wede naabadey kanj soo. Yonj daayum yi seefu zakidi a naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te. ⁸ Yonj y'ay t'iide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'addugunj gette.

⁹ Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilagunj gen, kaye tonj ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n done ti suuniyo ki suldi donj pay Raa addi i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane donj Unde Raa t'un ele. ¹⁰ Injino manj kun d'aane kun di lekke aakede donj i daaniya urzi Galmeege an di lekke, wo daayum kun d'ise munda wede ulbi i-d'ise unjse. Genj kun d'isa naabo pay ere tuuku beehiye wo Raa kun di y' suuna adda k'addugunj a ceera ki ceeriyo. ¹¹ Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ume tuuku tonj manj t'urzi toogadi ere meeda ki ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a suldi pay kun di seeda zakidi ti ombine bini danj. ¹² Kun rooto koduwo a Meega Raa ti unjso, yode

* **1:2** 1.2 Kolos gette geeger nenko ki siido Pirizi a kese peefo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kuɓbaara meeda sire doo minj k'a ti t'oone kollo.

wede un di'n ize donj aane a t'ooney aggadanj t'adda suldi donj yi boohiyo a kane donji adda mozikadi ere a toore gettiyo. ¹³ Yonj y'in di'n udfde ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Uli, yonj yi y' giyye baadanj. ¹⁴ T'urzi yode genj Raa y'in udfde t'adda k'oldfiko, y'in t'ize tambobino a oldfikadij te.

Almasi mozigo t'ekki suldi pay

¹⁵ Raa genj wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in wollyo Almasi genj, yonj minj Raa koyok.

Yonj genj yi jiire suldi donj pay Raa y'ikkima,

¹⁶ kono t'urzi yode, Raa y'ikkima suldi donj pay a kandaane wo a siido, suldi donj in'ni wollyo wo donj in ki'n wollyo ye tonj manj, kane undiyagi donj pay a dandaane k'ume, kane donj deero, kane donj an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane donj an d'ede toogo. Kane pay genj an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

¹⁷ Yonj ede too ki poone Raa y'a okkima suldi pay genj me, wo t'urzi yode kane suldi pay genj an d'ohire a umayanj me.

¹⁸ Yonj eego, wo tuddi kane donj pay ogiyo ti suma k'Isa.

Yonj eesiyo ki suldi pay,

yode wede i-bilde ki poone wo ki daayum ti diine donj unto, kono y'a koone wede goole t'ekki suldi pay.

¹⁹ Derec, yo Raa batum yi dihe

suldi donj pay adda k'addi wo a tuddi genj, a tukk'Uli tonj injkino ede pay,

²⁰ wo t'urzi yode, Raa y'a dihe suldi donj pay y'ikkima,

ise a siido ise a kandaane tonj, an di-kimo an di t'okkiye ti yode Raa.

T'urzi puuzo k'Uli ere ibi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tonjilko genj, Raa y'an d'ele toose.

²¹ Wo kune tonj ti kaaga kun likke aa torgagi dokki ti daana Raa me.

Kune donj k'aduzi, kun d'ilkite kun d'ise oldfiko, wo oldfiko kun ti t'ize.

²² Wo ankenj, t'urzi k'unto k'Uli ere ki tudde gette, Raa y'un ti'n gimo kun t'ukkiye ti yode. Y'ize injkino kono y'un di'n t'etta daanadi kune donj kamilenj, daa k'oldfiko munda, duwo an k'ambe sundugunj k'ulsuko ye.

²³ Wo genj i dehu kun di seeda daayum zakidi wo toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa me, wo kun gi di ledde dokki ye t'urzi Rabila Majjaanawa ere in zaapu elkisadij eego gette. Tode ere kun illiga, an di gizite a duwo adda duniya pay, wo nunj Pool enj n'a t'ize wede naabo kono ni kazita rabila gettiyo.

Naabo Pool a donj ogiyo ti suma k'Isa

²⁴ Ankenj nunj ulbo unje a dabarado ere n'ooniyo adda naabo ere n'isiyo a kune gette. Injkinon manj adda tuddo n'a-ti danje dabar k'Almasi ere yi ni wiike n'a dabire kono tuddi te, wo to tuddi tinj kane donj pay ogiyo ti suma yode.

²⁵ Nunj ni t'ize wede naabo ki donj pay ogiyo ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere Raa y'o ele a beezo ki noogiyagunj: nunj n'un di kizite ono Raa pay.

²⁶ Ono genj kane munda wede t'ume k'eesiyo ombide a donj pay, wo ankenj Raa y'an t'iidiba ita a donji. ²⁷ Raa y'a dihe y'an di y' kize a donji munda wede ombide genj, yonj goole i jiire wo laalayj baadanj, Raa yi y'ize a nooga kane donj pay Yawudiyagi ye. Wo kun wollo munda wede ombide genj, yonj Almasi adda k'addugunj, t'urzi yode kun di zaapu elkisagunj a gooliko ere ki Raa gettiyo, kune tonj adda kay. ²⁸ Injkinon manj kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a duwo pay. A wede tuuku tonj ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono donj pay, kono

kane pay an t'ise donj i-dirse a urzi lekkiyo ere kettiyo kanj soo ti Almasi. ²⁹ Geñ injino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addó ti toogo.

2

¹ Injino manj nuñ ni dehu kun di suune deyyiso ere zakidí ni deyyiso kono kune, kono ki donj Raa a geeger Lahodise* wo kono ki donj Raa baadanj ongo nuñ batum t'edayan an ki n' wulle ye. ² Ni dehu addanj i-t'óone ti toogo, an di lekke kettiyo kanj soo a urzi geyyiso tuddanj wo óoniyo ti eego soodo a elkiso. Injino an di y' suuna munda wede ombide ki Raa me, yonj Almasi batum. ³ Laale pay wede ki suuniyo k'ono wo ti suuniyo gette, kane ombide a bey k'Almasi. ⁴ Ni raanija injino kono wenda sooj y'un ti'n mabilda ye t'urzi k'ono donj k'a t'eese derec me. ⁵ Derec, nuñ dokki ti kune me, wo tonj elkisadó daayum ti kune, wo nuñ ulbó unje a munda wede n'ollige, kune kun sooru ki diine kanj soo wo kun seedu zakidí a urzi zaapu k'addugunj a Almasi me.

Lekkiyo ere kettiyo kanj soo ti Almasi

⁶ Kune kun umbe Isa Almasi yonj Galmeega geñ, injino kun oziro daayum kettiyo kanj soo ti yode, ⁷ aa undumu sondayzi i ti diige, wo kun zaapo addugunj a yode aa wedusu yi zaapu boy itadí zakidí. Kun soodo daayum zakidí a urzi zaapu k'addugunj a Isa wede an unni duuye geñño, wo kun rooto koduwo a Raa t'addugunj pay.

⁸ Kun koonaa mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo tonj y'un ti'n mabilda kun t'ooraa adda k'ikka ki suuniyo k'ono donj daa k'urzizanj geñño ye. Suuniyo k'ono gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki duwo wo t'urzi k'undiayagi donj toogo i-dokkiyo duniya geñño, tode gette t'ettiyo t'urzi k'Almasi ye. ⁹ Ni rootiyo injino kono Almasi a tuddí ere aa ki wedusu gette, suldí donj pay adda k'adde Raa wo a tuddí geñ, a tukk'Almasi tonj ede pây. ¹⁰ Wo kune munda un ki'n biite ye a urzi k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kanj soo ti yode, yonj goole t'ekki kane donj pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane donj pay an d'ede toogo.

¹¹ A lekkiyo ere kanj soo kun aa ti gitte t'Almasi gette, aakede kun uune waldu ponde, waldu ere ti bey wedusu ye, wo waldu ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Waldu gette y'un ize aame munda wede adda tuddugunj y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldfiko geñ, y'un ti y'udde. ¹² Kune an unni zuyye batem geñ aakede an un ti'n ittiba kanj soo ti Almasi†, wo kun di-bilde kanj soo pây ti yode me, kono kun umbe a toogo ere ki Raa a bilde Almasi ti diine donj unto gettiyo. ¹³ Kune ti kaaga eggunj aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono munda wede adda tuddugunj y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldfiko geñ yonj botto daa k'adfiya. Wo ankenj kune Raa y'un ti'n bilde kanj soo ti Almasi me, y'in t'ize tambobino a doopidadiñ pay ere in aa ti diipida a urzi Raa geñ me. ¹⁴ Raa geñ mattup ere yi-kaza oldikadiñ t'inni sakiysa gette y'a-t'iide mentú baa, tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro Raa. Yi-t'iide aame Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko. ¹⁵ Sonj undiyagi donj an d'ede urzi ki dokkiyo wo donj an d'ede toogo tonj, toogadanj Raa y'an ti d'iggite aame yonj y'anni jiiere t'urzi k'unto k'Almasi ekk'undumu geñ me, y'a ti'n wiire a daana donj pay aakede an zidfo bulagi t'ume k'arka.

* **2:1** 2.1 Lahodise: Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus. † **2:12** 2.12 Kun wollo adda mattup ki Romenj 6.4.

16 Injino maŋ kun i oola urzi a wenda soo toŋ yi deŋka booro eggun a urzi k'ombo ye, ise a urzi sofo, ise a urzi laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a onniyo ere ki puukiyo toŋ maŋ. 17 Kane pay geŋ Raa y'in elo aa undiso ki munda wede saŋ a etto, wo munda wede derec ki kotto miŋ, yode Almasi. 18 Kun i oola urzi a wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggagun umbo a kandaane me. Kane geŋ a daana duwo an ti t'isiyo tuddaŋ doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, wo soŋ ulbaŋ unse an ottilso a maaleekiyagi. Kane geŋ an aa seedu zakidi baadaŋ a munda wede y'an ettiyo aa suniye. Kane doŋ injino geŋ ti elkisadaŋ ere a urzi tudde gette, an koliyo tuddaŋ ki makilsa, 19 an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi ye. Ki too maŋ Almasi batum yoŋ eego ki doŋ pay i ziipe addaŋ a yode, kane geŋ tuddi. Kune kun suune eego gette ti mod'diyo tudde pay, wo t'urzi tode okilagi ti sondayi an ti t'okkiso tudde pay kaŋ soo, ti d'ohire aa Raa yi dehu. Geŋ injino kay ki kine doŋ i ziipe addin a Almasi me.

Unto wo baldiya t'Almasi

20 Kune t'ume kun aa ti gitte kaŋ soo ti Almasi geŋ, aa kun t'inda ti yode, wo y'un di'n udfde ti bey k'undiyagi doŋ toogo i-dokkiyo duniya me. Wo de ki moo me kun di lekkiyo aakede kune a bey k'undiyagi doŋ i-dokkiyo duniya sey me? Kun d'oyyiso kun di daaniya ita k'urziyagi k'oogoro doŋ aakede: 21 «Munda eŋ k'ambu ye», «Munda eŋ k'owwiyo ye», wo «Munda eŋ ki bottiyo ye» sey me. 22 Urziyagi geŋ an rootiyo ti suldi doŋ saŋ i-t'enjilso aame duwo an ti'n isiyo maŋ. Kane geŋ urziyagi k'oogoro wo dooyiso ere ettiyo t'urzi duwo daŋŋal. 23 Kane an un rootiyo: kun di daane urzi Raa wede kane duwo batum an ilkite, soŋ kun ti-t'ise tuddugun doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, wo kune batum kun dabirsa tuddugun. Derec, urziyagi pay geŋ a eda duwo an t'isiyo beehiye. Ki too maŋ kane ki bita, kane beehiyadaŋ tiŋ a urzi wede tudde ti dehu daŋŋal.

3

1 Kune Raa y'un ti'n bilde t'Almasi kaŋ soo, injino maŋ kun deho suldi doŋ a kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a ammada Raa*. 2 Kun d'elke ki poone a suldi doŋ a kandaane, a suldi doŋ a siido ye. 3 Derec, kun t'inda t'Almasi kaŋ soo, wo lekkiyagun ere aware Raa y'un ele gette itatu i ki tiidiba ye botto, tod'te t'Almasi a bey Raa. 4 Lekkiyagun ere aware gette, un t'eliyo Almasi ki daayum. Injino'n aame y'iina y'an ti giza tuddi a duwo maŋ, kune toŋ Raa y'an di kiza tuddugun a duwo ti yode Almasi kaŋ soo, wo doŋ pay an di wolla daryikadi gette kune toŋ adda.

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

5 Injino maŋ suldi doŋ pay ulpi a lekkiyagun ere a siido gette, kun ti'n adfo mendaŋ ti biza k'albugun me, suldi doŋ aakede: boliyo, suldi pitiŋko, ŋaapu, suldi doŋ ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a suldi pay. Suldi doŋ kee k'okkiso eego geŋ, i t'ize longayza i jiire Raa. 6 Ita k'oldiko ere injino, kulkuwo Raa ti-deegu a tukki doŋ i-ti toogiyo a yode me. 7 Geŋ kune toŋ kun izire injino aame ti kaaga kun likke adda k'oldiko geŋ me.

8 Wo de anken, kane pay geŋ kun di sebbu dargun, suldi doŋ aakede: kulkuwo, zehiso kulkuwo wo bundiko. Soŋ kalfita tudde, ise ono doŋ ki sukuyagi toŋ i k'adde ye ti bizigun me. 9 Kun lihite ono ti tuddugun ye,

‡ 2:20 2.20 Kun wollo adda mattup ki Galat 4.3. * 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

kono lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili, ¹⁰ wo kun t'umbe lekkiyo ere aware. Geŋ kune d'uwó d'ón aware, wo Raa yi naabiya daayum adda k'addugun kono kun deeye aa yode wede unni ziipe. Y'isiyo inŋkino kono kun di y' suune a ceere ki ceeriyo. ¹¹ Anŋen áhuntu tudde umbo a edayi me, ise en Yawudiyagi, en Yawudiyagi ye, ise en d'ón i wilɗa ponde, en d'ón daa walɗu, ise en d'ón daa suuniyadan, en d'ón k'ita d'uwó aa seyɗi, ise en bule, en bule ye toŋ maŋ, wo munda wede a di jire pay Almasi, yon yi lekkiyo adda k'adde ki d'ón pay i ziipe addan a yode.

¹² Kune Raa y'un ti'n ize d'ónzi, y'unni biire wo y'unni giyye baadan. Kono kamo kun iso naabo ere aakede: kun wollo sommagi d'uwó, kun iso beehiye, kun kili tuddugun ye, kun kooná d'ón tasse wo d'ón an d'ede omɓine. ¹³ Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toŋ kun soofo tuddugun, wo aame wede ti diinagun i-d'ede ono ti bakadi maŋ, an aa t'iso tambobino ti tuddan me, aa Galmeega y'un t'ize tambobino a kune pây. ¹⁴ Wo t'ekki sulɗi pay geŋ kun geyyo tuddugun. Geyyiso tod'te aa sibe wede un ti'n kettiyo kune pay biŋ biŋ.

¹⁵ Geŋ toose ere k'Almasi ti dokko biza k'ulbugun. Geŋ inŋkino Raa y'unni wiike kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono kune tudde soo. Wo Raa kun y'elko daayum. ¹⁶ Geŋ rabila k'Almasi ti laalatú pay i lekko adda k'addugun. Kun dooyo tuddugun, kun tooko kuude ti tuddugun ti suuniyo k'ono ere pay. Kun óoro wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay t'urzi k'órdari d'ón ki tamma Raa, ti órdari d'ón k'ono Raa wo ti d'ón ettiyo t'urzi k'Unde Raa. ¹⁷ Sulɗi d'ón pay kun ise geŋ, ise t'urzi rootiyo k'ono ise t'urzi naabo toŋ maŋ, kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo t'urzi yode kun di roote koduwo a Meega Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

¹⁸ Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, inŋkino beehiye aakede d'ón i daaniya urzi Galmeega an d'isiyo.

¹⁹ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun, kun an ise baaze ye.

²⁰ Ni rootiyo a kune inŋni, kun ollo ono pay ki maawugun, geŋ munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unŋe.

²¹ Ni rootiyo a kune maawi, inŋnigun kun ti'n kulkuwe ye, para maŋ tuddan a rorriga.

²² Ni rootiyo a kune bulagi, kun ollo ono pay ki galmaawugun d'ón a siifo. Kun ise inŋkino aame kane a d'aanagun kono ulban an d'ise unŋe doo ye, wo de kun ollo onaman t'adde soo kono kun orgiso a Galmeega Isa. ²³ A naabo ere tuuku kun isiyo gette, kun ti naabo t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a d'uwó ye. ²⁴ Kun ise inŋkino kono kun suune kun t'ooney munda wede Galmeega yi dehu y'un t'eley t'adda sulɗi d'ón yi boohiyo a kandaane a d'ónzi. Geŋ Galmeega wede kun i-naabiya miŋ, yon Almasi. ²⁵ Wo a wede i ki sooru ki diine ye geŋ, Raa yi-t'ela dangay a sooruzi ere ki diine ye gette, kono Raa geŋ y'inni wolleiyo kine d'uwó pay miŋ kan soo†.

4

¹ Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an iso beehiye a bulagugun me a urzi wede ki diine d'erec, kono kun suune kune toŋ un d'ede Galmeega a kandaane.

Kooke Pool wede ki dangu

† 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

² Kun soodfo zakidí a urzi tondiyo Raa, adda tondiyagun kun lekko zeere wo kun rooto daayum koduwo a Raa. ³ Wo aame kun tondiyo Raa gen, kun tondo kono kaye pây, kono y'ay di t'ihina urzi ay di kizite onamí a d'uwu, kono ay di roote munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi. Gen kun suuno, kono ni gizite onamí, ankenno nun adda dangay me. ⁴ Inkinu man kun tondo Raa kono rabila k'Almasi te n'a ti roote kereñ, i dehu n'a-t'ise.

⁵ Kun lekko ti suuniyo k'ono a daana don i ki suune urzi k'Almasi ye me, a peedo ere tuuku kun uune a daanagun man. ⁶ Ono don adde ti bizigun gen aase unse ti sumadizan, wo kun suuno kama k'ono t'urzi wede beehiye a wede tuuku ton man.

Toose ki Pool ere ki dangu

⁷ Tisik leemadey wede ki geyyiso ay naabiya kan soo a urzi naabo Galmeega me, yon wede naabo yi seedu zakidí a naabo Galmeega gen, rabiladó pay y'un di-t'eley. ⁸ Inkinu man nun ni y'agisa toc min, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tasseyy addugun. ⁹ Yon an'te ti Onezim leemadey wede ki geyyiso, daayum yi seedu zakidí a urzi k'Almasi, yon ti diinagun. Kane gen an un di-t'idey taaya a suldi pay don isiyo a enno.

¹⁰ Aristarko wede adda dangay ti nun en y'un t'ize toose, wo Markus taasa ki Barnabas* ton y'un t'ize toose pây. Yode wede n'un ruute kun d'isey mummino ti yode aame y'iiney di kune man. Aame y'iida di kune man, kun yi soodoy bey sire. ¹¹ Isa wede sundi soo Zistus ton y'un t'ize toose pây. Ti diine yawudiyagi don i ziipe addan a Isa gen, kane ado genno danjal i naabiya ti nuuno a urzi Moziko Raa me. T'urzi kane gen ni d'uune toogo baadan.

¹² Epapiras wede naabo k'Isa Almasi yode ton ti di kune, y'un t'ize toose pây. Adda tondiyadi ere kono kune gette, yon daayum wehini yi k'ormiyo ye. Yi tondiyo Raa kono kun di seeda zakidí, kun t'isa don i-dirse a urzi k'Almasi, wo don iyee aase suldi don pay aa Raa addi i dehu. ¹³ Nun batum ni wulle t'edayo y'oodibe yeebadi baadan kono kune, kono don geeger Lahodise wo kono don geeger Irapoli† pây gen me. ¹⁴ Lik wede ki geyyiso yon wede daawiya, kane ti Demas ton, an un t'ize toose pây.

¹⁵ Kun an t'iso toose a zemba don ki Lahodise, ti teema Nempa wo don ogiyo ti suma k'Isa adda boytu ton, kun an t'iso toose pây. ¹⁶ Aame mattup ere n'un raaniya ette kun ti girey man, kun an t'agiboy a don ogiyo ti suma k'Isa a Lahodise, an di-garey kay. Wo zemba don a Lahodise ton mattup ere n'an riije gette an un d'eloy, kune ton kun di-garoy kay. ¹⁷ Anken kun i-ti rooto a Arsip gen y'a soodfo zakidí a naabo ere an i ele a urzi Galmeega gette, y'a ti-dango ti beehiye.

¹⁸ Kun wollo ume ki toose ki nun Pool en, i riije nun batum ti beezó. Un dande ye nun adda dangay me.

Gen beeko Raa ti koona eggun.

* **4:10** 4.10 Markus taasa ki Barnabas: I-kaza Markus gen min ulo leema meegi Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo man, daa suuniyo. † **4:13** 4.13 Lahodise ti Irapoli: Kane gen sirwan pay geegiryagi ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Tessaloni

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siido Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool genj ti lanjayi Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Donj baadan a Tessaloni genj an d'umbe urzi k'Almasi. Wo de k'ita manj donj miibi ti diine Yawudiyagi an iide'n an an t'eelite ono a kane donj Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo donj zina 17.1-10)

San manj Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zemba ki Tessaloni genj, lekkiyadanj mummino koo manj? Aame Timote y'iide wo yi-gime manj, yi di t'iide taaya a Pool y'ede, an seedu daayum zakidi a urzi k'Isa me, wo de donj ongonj ti diinayanj an di-toogiyo ki naabo k'ombo biza me. Wo kane an'de, kama k'Isa goppon an nuiba manj, a t'isa ki bita. Wo donj ongon eedan a digge kono maawanj ti lanziyaganj baadan an t'inda, wo Isa yi ki kama ye botto. Kono kamo Pool y'an di riije mattup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute soj mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meega Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. Genj beeko ti toose ki Raa i koonaa eggunj.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki donj Tessaloni

² Adda tondiyoo Raa ere kaye ay tondiyoo gette, daayum ay rootiyo koduwo a Raa kono kune pay wo sundugunj ay gi-di seddiyo ye. ³ Adda tondiyadey a daana Meeginj Raa gette, kaye'n ay elkiyo daayum a kune, a naabaganj ere a urzi zaapu k'addugunj a Isa, a lekkiyaganj ere kun geyiyo Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisaganj a Galmeeginj Isa Almasi ere kun seedu zakidi bini dangu. ⁴ Zemba ki nunj, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni biire kun t'ize donj ki yode. ⁵ Munda genj ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono donj udde ti bizay danjal ye, wo soj ti toogo ti noogiyo k'Unde Kamilenj, wo ay zuune adda k'addey ono donj ay gizite genj kane d'erec. Injino kun suune lekkiyo ere kaye ay likke a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune. ⁶ Kune kun t'ize donj umbe zina kaye wo ki Galmeega. Adda dabar baadan tonj ono Raa kun di'n ziida t'unjuwo ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamilenj*. ⁷ Injino manj kune lekkiyaganj ti konso aa urzi a kane donj pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi genj, an di wolle an d'ozire eego. ⁸ Ono Galmeega genj ti di kune i-tiipe adda siido Maseduwan ti Akayi danjal ye, wo soj rabila ere a urzi zaapu k'addugunj a Raa gette i-tiipe a ume tuuku tonj manj, injino i ki dehu ay ki roote munda ye baa a urzi zaapu k'addugunj me. ⁹ Duwo pay an towwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziida me, wo mummino kun di-gime ki tukki Raa me. Urzi lonjayi kun d'iili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe, ¹⁰ wo kun di delle Uli Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo genj Raa y'a ti y' bilde ti diine donj unto, wo yonj y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

* 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.4-9.

2

Naabo ki Pool a geeger Tessaloni

¹ Zemba ki nuŋ, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita ye. ² Soŋ kun suune ki poone ay d'aaney di kune geŋ, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gildite. Wo de saŋ Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere baadan gettiyo toŋ maŋ*. ³ Rabila Majjaanawa ere ay kazita a duwo ette, tod'te ita k'ono doŋ butte ye, elkisadey oldo ye, wo ay ki dehu duwo ay gi di'n mabilde ti metiŋko ye. ⁴ Wo de ki kotto maŋ, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle doŋ aane i-t'ise naabadi, maŋ y'ay d'ele a beezey naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Ankeŋ ono doŋ ay kazita eŋ, ay k'okkime onamey kono duwo ulbaŋ an ki d'ise uŋse do ye, wo de ay kazita kono ulbe i-d'ise uŋse a Raa, yode wede i suune ono k'addey. ⁵ Geŋ iŋkino kun suune beehiye, pidipidiŋ kaye ono doŋ ki mabilsa duwo ulbaŋ an d'ise uŋse ay ki gizite ye, pidipidiŋ t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay t'oone munda ti beyguŋ me, ono doŋ ay rootiyo eŋ Raa toŋ yi woliyo wo y'ollige. ⁶ Kaye ay ize iŋkino kono ay ki dehu wenda y'ay gi di'n t'imme ye, ise kune, ise wede doolo toŋ maŋ. ⁷ Ki too maŋ kaye doŋ zina k'Almasi geŋ, ay d'ede urzi ay un di'n dokke ki toogo. Wo de kaye a diinaguŋ geŋ, ay ti t'isse tuddey poyoyo aakede erewo ti boohiyo iŋnitú a gulbatú. ⁸ Kaye ay unni giyye baadan geŋ, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa daŋŋal ye, wo de ise k'unto toŋ ay di-t'inda kono kune me. Derec, geyyisadey a tukki kune gette baadan a jiire! ⁹ Zemba ki nuŋ, kun suune naabo ere ay y'iidi yeebadey diddo onnu ay d'urme gette, kono ay ki dehu a wenda soo toŋ ti diinaguŋ ay yi-ki t'ele attidi ye, wo geŋ iŋkino ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.

¹⁰ Kune kun wulle wo Raa toŋ yi wulle, sooruzey a daana kune doŋ i ziipe adduguŋ a Isa gette tod'te kamileŋ, ki diine wo wenda yi k'ambe sundey k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun suune, aame kaye a diinaguŋ geŋ, ay likke ti wede tuuku toŋ aa lekkiyo meege t'iŋnizi. ¹² Kaye ay un d'eele kooke, kun d'uune toogo wo ay di gidfima ay un ti'n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yoŋ y'unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadi.

¹³ Kaye daayum ay roote koduwo a Raa ki munda soo sey: Aame ay un gizite ono Raa geŋ, kun d'illiga wo kun d'umbe, kun k'ilke ye eŋ ono doŋ tudde me, wo de kun ilke'ŋ kane ono Raa derec. Kane ono geŋ an di naabiya adda k'adde kune doŋ i ziipe adduguŋ a Isa. ¹⁴ Geŋ zemba ki nuŋ, kune kun diine ita doŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. Kune'ŋ doŋ siidaguŋ batum an un di'n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire doŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide†. ¹⁵ Kane Yawudiyagi geŋno batum iide Galmeege Isa ti nebiyagi me, wo kaye toŋ an ay di'n dibire‡. Raa geŋ ulbi i-k'isiyo uŋse ye ti kane me, kane adu ki duwo pay. ¹⁶ Kane an ay t'eegirso ay di kizite a kane doŋ Yawudiyagi ye ono doŋ an t'oone uttiyo me. An isiyo iŋkino geŋ, an a-ti kummiyo oldikadan ekk'oldiko maawaŋ ere daayum an ize, wo de kane geŋ an a-ti diŋge ti kulkuwo Raa a eedan§.

* **2:2** 2.2 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 16.19-24; 17.1-9. † **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 17.5-6. ‡ **2:15** 2.15 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12. § **2:16** 2.16 Kulkuwo Raa a eedan: Kun wollo adda mattup ki Romen 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k'addi zembadi Yawudiyagi geŋ Raa y'an utta.

Pool yi dehu y'a kime ki Tessaloni

¹⁷ Zemba ki nun, anken kaye ay ti lidfo ti tuddugun k'onniyto miibi, derec ki tudde kine dokki wo biza k'ulbin kan soo. Kaye ay d'ede mosogo baadan ki kune, ay dehu urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey. ¹⁸ Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nun Pool en n'a dihe tan baadan n'a ette, wo de Meeda siitandani t'ay t'iigire. ¹⁹ A kama ki Galmeegin Isa Almasi gen, ki kotto zaapu k'elkisadey, unswadey wo kadumul ay kiley tuddey tin kune a daanadi me. ²⁰ Eyye, t'urzi kune ay t'oona tamma, wo ulbey aasa unse.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

¹ Kaye ay ki d'iine ombiye ye daa k'ollige rabilagun me. Inkinoman ay d'ilke, beehiye ay di lekke siidey a geeger k'Aten* te. ² Wo kaye ay un d'igibe leemadey Timote, yon wede yi naabiya ki Raa ti kaye kan soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Almasi. Ay un y'igibe kono y'un t'eeley kooke wo kun t'ooney toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me. ³ Inkinoman ti diinagun wenda soo ton yi t'ooro ye ti dabar ere ankenno ette, kono kune batum kun suune beehiye, dabar gette a-t'ette a munda wede Raa yi dehu y'aase a tukki kine. ⁴ Aame kaye di kune gen ay un di ruute ki poone, ay'de: «Kine in t'oona dabar baadan.» Wo gen inkino kun suune, dabar gette t'a iina. ⁵ Kono kamo ni k'iine ombiye ye n'a delle me, inkino n'a t'igibe Timote y'a sedfo mekk'ono a urzi zaapu k'addugun a Isa. N'ize inkino n'orgiso, koo Meeda siitandani t'unni naamey daggiya koo man, gen oofibe yeebadey a urzi kazita k'ono Raa di kune gette a ki t'ise ki bita ye.

Kooke a nuuge don Tessaloni

⁶ Wo de anken Timote ti di kune yi-gimo†, y'ay d'iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k'addugun a Isa ti geyyiso ere un d'ede a diinagun te. Yon y'ay ruute kune ton kun elkiyo daayum a kaye me, kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye ton ay dehu ay un ti'n wolle kay. ⁷ Inkinoman zemba ki nun, adda k'ulbe k'oodiyo baadan ti dabar ere a eede gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu k'addugun a Isa gen me. ⁸ Wo anken kaye ton addey i t'udige, kono kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega me. ⁹ Kune a daana Raa addey kun ay ti'n uune t'unswuwo, wo kono kune gen ay di roote koduwo a Raa kan mummino ton ay ki suune ye. ¹⁰ Didfo, onnu ay koddime tondiyo Raa kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey, wo munda wede a biite a urzi zaapu k'addugun a Isa gen ay un ti y' dangey.

¹¹ Inkinoman kaye ay tondiyo Meegin Raa batum ti Galmeegin Isa, an ay di-t'ihina urzi wede ay d'etta di kune. ¹² Wo son geyyiso ere un d'ede ti tuddugun wo ki don pay gette, Galmeega y'un t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere kaye batum ay d'ede a tukki kune. ¹³ Gen Galmeega y'un elo toogo a biza k'ulbugun, inkino a onniyo ere Galmeegin Isa y'aana ti donzi pay gette, kune a daana Meegin Raa ooyiso kese a yode, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

* **3:1** 3.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 17.15-16. † **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.5: Pool yi riije mattup ette aame yon a geeger ki Korent.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

¹ Injino ki danju zamba ki nuɗ, kune'ŋ an unni duuye mummino kun di lekke a urzi wede Raa ulbí i-d'ise unjse me, wo d'erec kun sooru miɗ a urzutú. Wo d'e ankenno ay un obe bey wo ay un d'eelo kooke a munda wede kun d'ise ti suma Galmeega Isa, geɗ lekkiyagun gette un d'odo t'injino. ² Kune kun'ni suune ono don ay un ruute, kane geɗ Galmeega Isa y'a ruute.

³ Enno munda wede Raa yi dehu me: Kun lekko don ooyiso kese a Raa, kun ooli tuddugun a urzi boliyo ye. ⁴ Wede tuuku ton ti diinagun yi suuno seedu tuddi*, y'a lekko ooyiso kese a Raa wo duwo an i di t'ele suma. ⁵ Y'a k'ooli tuddi ki naapu a suldi don ulpi tudde ti dehu genno ye, aakede don i ki suune Raa soo danjal ye ge d'isiyo. ⁶ A urzi suldi geɗ, wede tuuku ton yi isa ulsu a leemadi ye wo yi ti y' mabilda yi deha eddi ye, ise erewo ton injino. A wede y'isiyo injino geɗ i-ti dooza Galmeega ti siidi, ono en ay un ti'n ruute wo ay un ti'n doolo sey. ⁷ Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a urzi pitiɗko dehu tudde ye, wo d'e y'inni wiike in di lekke don ooyiso kese a yode. ⁸ Kono kamo, wede y'a ti doopife a suldi don ay un ruute kun d'ise genno man, yi koogire wedusu ye, yi koogire Raa wede un ele Unde Kamilen.

⁹ A urzi geyyiso tudde aakede zamba geɗ, i k'ise ye baa ay un di raane sey me, kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a urzi geyyiso tuddugun me. ¹⁰ Geyyiso tin, tod'te ere un d'ede a tukki zamba don pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan pay gettiyo. Wo d'e zamba ki nuɗ, kaye ay un t'ele kooke ay t'eese un d'odo t'injino. ¹¹ Kun deho lekkiyo ere ti toose ti duwo, kun wollo naabagun, wo k'ombagun kun naabo ti beygun, geɗ kun iso aakede ay un ruute kun d'ise. ¹² Kun iza injino man, lekkiyagun t'a koonaa beehiye a daana don i ki ziipe addan a Isa ye me, wo kune ton kun ki tonda munda ti bey wenda ye.

Baldiya ki don i t'inda

¹³ Zamba ki nuɗ, ay dehu ay un di roote a urzi don i t'inda, kono kun ki-t'ise sommagi dondon ye, aakede don i ki zaapu elkisadan a Isa ye. ¹⁴ D'erec, kine in umbe Isa y'inda wo yi bilde ti diine don unto. Geɗ injino kay kane don i ziipe addan a Isa wo an t'inda geɗ, Raa y'a ti'n balda wo y'a ti'n t'okkiya kan soo t'Isa a sirpadi.

¹⁵ Kun ollo, ay un rootiyo en ono Galmeega yi ruute: Onniyo ere Galmeega yi kimo gette, kine don i ziipe addan a Isa i lekkiyo zeere botto geɗ, in k'ooguma ye ki daana kane don i ziipe addan a Isa i t'inda me. ¹⁶ Aame geɗ duwo an d'olliga d'olle, tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu parre Raa. Injino yode Galmeega Isa batum y'a d'eege ti kandaane. Wo kane don i ziipe addan a Almasi wo i t'inda geɗ, an di-balda ki poone. ¹⁷ San man, kine don i lekkiyo zeere botto geɗ, in d'enjila k'awwa ti kane kan soo ekki dondari, k'okkime Galmeega a kandaane. Geɗ injino, in di lekkey ti Galmeega ki daayum. ¹⁸ Injino man kun elo kooke ti tuddugun t'urzi dooyiso ette.

* **4:4** 4.4 Tuddi: Ono don i rootiyo «tuddi» geɗ, t'ono Girec «umpo». Ono don Pool yi ruute «umpo» geɗ, don onjon an elkiyo i-kaza «tudde», wo don son an elkiyo i-kaza «erewo». Injino man kane don elkiyo «erowo» geɗ an di riije, an'de: «Wede tuuku ton ti diinagun yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa geɗ duwo an an t'ele suma.»

5

Onniyo kama Galmeeega

¹ Zamba ki nun, i k'ise ye ay un di raaje a urzi k'onniyo, ise a urzi peedo ere suldi pay geɗ an d'aana me. ² Kune batum kun suune adda k'addugun: Onniyo ere ki Galmeeega y'a kimo gette, t'aana aa wede k'oogire y'ettiyo a diddo, wenda soo toɗ umbo a suuna me. ³ Aame duwo an iisa rootiso: «Ankenno kine adda toose, munda k'orgiso umbo baa» man, injkino a kaamiki geɗ min dabar baadan t'a deega eedan. Geɗ dabar gette t'aana a kaamiki, aakede kakkisa k'erewo addutu i t'umbe k'ehiyo, wenda soo toɗ umbo a t'alda me. ⁴ Wo de zamba ki nun, kune adda zimolo ye kono onniyo gette t'un di'n kiira sutte aa wede k'oogire me. ⁵ Kune don ki toore Raa, lekkiyagun aa a onnu. Kine ki diddo ye, ki zimolo ye. ⁶ Injkino man in t'udige ye aa kane don ongo me, wo de in lekko zeere, tuddin in ti soodo. ⁷ Kane don i moone geɗ an moone a diddo, wo don i sobo toote i ceeriyo eedan geɗ an sobo a diddo*. ⁸ Wo de kine don lekkiyadin aa a onnu geɗ, tuddin in ti soodo. In lekko a urzi zaapu k'adin a Isa wo ti geysiso tuddin, kane geɗ a kine aakede asigursu yi t'usse saapa. Wo in zaapo elkisadin a Raa wede yi'n utte kono zaapu k'elkiso gette, tod'te aakede asigursu yi t'usse kakkile maala.

⁹ Kine Raa yi dihe y'inni wiike toc min y'a ki dekka booro eedin ye, wo de y'inni wiike kono in t'ooney uttiyo t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ¹⁰ Isa y'inda kono kine, injkino a kamadi gette ise kine in lekkiyo zeere, ise in t'inda toɗ man, in lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. ¹¹ Injkino man kun elo kooke wo kun noogo tuddugun kono kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo ni suune naabo gette kun isiyo too.

Toose ti kooke wede ki dangu

¹² Zamba ki nun, ay un di roote'n, kun an ottilo a don oodibe yeebaadan a naabo ere a diinagun, kane don Galmeeega y'an ele urzi an un di'n dokkiyo wo an un di'n aapudu geɗ me. ¹³ Kono naabo ere an isiyo a kune gette, kun an ottilo baadan wo kun ni geyyo. Kun lekko ti toose ti tuddugun.

¹⁴ Zamba ki nun, ay un t'eele kooke, ay t'eele'n: Don golguwo kun aapan, don an d'ede orgiso addan kun an eelo kooke, kun noogo don weedayan umbo wo kun lekko t'ombiɗe ti duwo pay. ¹⁵ Kun koono mentikagi, wenda soo toɗ a bakadi yi-kima ulsuko t'ulsuko ye, wo kun deho daayum isiyo beehiyo ti tuddugun wo ti duwo pay.

¹⁶ Kun lekko daayum t'unusuwo, ¹⁷ kun tondo Raa daa puukiyo, ¹⁸ aame ize munda tuuku toɗ man, kun rooto koduwo a Raa. Genno suldi don Raa yi dehu kun d'ise a urzi lekkiyagun ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi te.

¹⁹ Kun i t'eegire ye a naabo k'Unde Kamilen te. ²⁰ Kun ni kiigira ye ono don Raa y'agisa zamba an un di rootiyo geɗ me, ²¹ wo de ono geɗ kun ti'n wollo pay: Don beehiye kun di zaapo addugun, ²² wo kun ti leddo t'ita suldi don ulpi tuuku toɗ man.

²³ Geɗ Raa wede i d'eliyo toose geɗ, yode batum y'un ti'n iso don ooyiso kese a yode a urzi lekkiyagun ere pay gette, y'unni booho pay, yi booho tuddugun, undugun, wo biza k'ulbugun. Injkino man a onniyo ere Galmeegin Isa Almasi yi kimo gette, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki

* 5:7 5.7 An sobo a diddo: Ti kaaga geɗ a siido Gires kane don Yawudiyagi ye an sobo toote a diddo, wo di kine injkino ye, don an sobo a onnu wo a diddo pay.

kune ye baa. ²⁴ Raa wede unni waaku geŋ, yon yi seedu zakidi a munda wede yi rootiyo y'aasa me, geŋ yi t'isa suldi geŋ me.

²⁵ Zamba ki nuŋ, kun tondo Raa kay kono kaye me. ²⁶ A zamba pay kun an t'iso toose kaŋ bey sire sire aa zamba. ²⁷ Wo anken kun ollo, n'un di rooto ti suma Galmeega, mattup ette kun an ti-garoy a zamba pay. ²⁸ Geŋ beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti koona eggun.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj a Tessaloni

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di d'uule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldi'ŋ ede a aana, ki poone onniyo kamadi t'a aana geŋ me.

Donj ongoŋ adda geeger gette an rootiyo Almasi yi-gimo baa, wo donj ongo ti diinayan an d'eesiyo: «Almasi botto yi ki gimo ye, wo de onniyo kamadi gopponj.» Kane donj i ruute onniyo kamadi gopponj geŋ, an di-toogiyo ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba man a t'isa ki bita.» Wo de an t'ettiyo ombo ki di donj i naabiya. Kono kamo Pool y'an riije kono y'an di kize wede tuuku tonj y'a oomi ti ranŋadi. Wo y'an ruute soŋ an a seeda zakidi aame an iina dabar tonj man, wo an d'ise daayum beehiyo ki tuddan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meeginj Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. ² Geŋ beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koon a eggun.

Booro ere a onniyo k'ita

³ Zamba ki nunj, i dehu ay di roote daayum koduwo a Raa kono kune geŋ me. Eyye geŋ a urzutú ay di roote koduwo a Raa me, kono urzi zaapu k'addugun a Isa geŋ yi neeriyo ki neeriyo, wo geyyiso ere un d'ede ti tuddugun gette t'aagulu k'aagulu. ⁴ Kono kamo kaye ulbey ay d'isiyo unse, sundugun ay gi di seddiyo ye a diine donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa, kono kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kun d'ombiŋe a dabar ere duwo an unni dabirsa wo ti suldi donj ooŋe un ettiyo geŋ me.

⁵ Kane suldi geŋ i-kaza Raa yi dekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane geŋ kun t'isa donj iide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me. ⁶ Derec Raa yonj ki diine, kane donj un oodibe yeebagun geŋ sanj Raa y'an d'oodiba yeebadan kay. ⁷ Wo a kune donj oodibe yeebagun geŋ, sanj kun t'oona puukiyo ti kaye. Geŋ aasa a onniyo ere Galmeega Isa yi-kimo ti kandaane ti maaleekiyaŋi donj toogo, y'a kiza tuddi a duwo pay. ⁸ Y'etto ti uwwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane donj i ti toogiyo ki suuniyo Raa wo ki sooru ekk'ono donj ki Rabila Majjaanawa ki Galmeeginj Isa geŋ me*. ⁹ Kane geŋ dangayadan Galmeega y'anni dagga ki daayum, dokki ti daanadi wo dokki ti toogo daryikadi†. ¹⁰ Geŋ aasa a onniyo ere Galmeega yi-kimo, injino man kane donj an di y' t'amma, wo donj pay i ziipe addan a yode geŋ an di seeda giganj k'unŋsuwo. Kune pay addaga ti kane, kono kun umbe a ono donj ay un gizite.

¹¹ Kono kamo ay tondiyo Raa daa puukiyo kono kune geŋ me. Ay tondiyo Raazin y'un di'n ise donj iide a urzi lekkiyo ere y'unni wiike. Ay tondiyo Raa sey, t'urzi toogadi y'un di'n nooge k'isiyo suldi donj pay beehiye kun dehu kun d'ise, kono kun ziipe addugun a Isa. ¹² Injino t'urzi kune, duwo

* **1:8** 1.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21.

an t'imma suma ki Galmeeğin Isa, wo yode toņ y'un di'n t'imma kay. Sulđi pay geņ aasa t'urzi beeko Raazinj wo ti Galmeeğin Isa Almasi.

2

Munda wede ki poone etto t'onniyo kama Galmeeğa

¹ Zamba ki nuņ, a urzi kama Galmeeğin Isa Almasi wo ti ogiysadiņ ere kaņ soo a daanadi gette, ay un di rooto: ² Aame wenda y'un ruuta onniyo Galmeeğa y'a kimo gette t'iina baa maņ, geņ kesiko egguņ ti dagga ye wo kun addira ye. Aame yi ruuta ono eņ doņ Raa y'igibo, ise ono eņ ettiyo ti bize kaye, ise ono eņ ettiyo t'urzi mattup ere kaye gi riine toņ maņ, onami kun amba ye. ³ Kun i oola urzi a wenda soo toņ y'un t'n mabilđa ye t'urzi tuuku toņ maņ. I dehu doņ baadaņ Raa an di y' kiigira doo miņ, saņ onniyo gette t'a aana kollo, wo soņ Goole doopide k'oogoro Raa geņ tuddi y'a ti kiza do, yoņ wede Raa y'a yi dagga adda dabar ere ki daayum geņ me. ⁴ Yoņ geņ y'a-tooga, y'a ti-kila tuddi t'ekki sulđi pay doņ duwo an ottilso wo an elkiyo raazaņ geņ me. Inķino y'a t'etta k'adda Boy Raa, y'a-koonaa addaga y'a t'eesa yode batum miņ Raa*.

⁵ Un dunde ko, sulđi doņ n'un ruute aame nuņ di kune botto geņ me? ⁶ Wo anķeņņo, kun suune munda wede i ti y' seedu Goole doopide k'oogoro Raa me. Inķino yi kiza tuddi a duwo pay geņ a onniyo ere Raa yi dehu daņņal. ⁷ Toogo ere kaņ ombide i dokkiyo duwo an a di doopide oogoro Raa gette, anķeņņo ti naabiya adda duniya me. Wo de aame munda wede i ti seedu toogo gette Raa yi y'irga maņ, tod' ti ki naaba kaņ ombide ye baa. ⁸ Inķino maņ, saņ Goole doopide k'oogoro Raa geņ y'a kiza tuddi, wo Galmeeğa Isa yi-gimo maņ, y'a yi t'ida ti maaye wede adđa ti bizi, y'a ti y' niidfa ti toogadi†. ⁹ Aame Goole doopide k'oogoro Raa y'etto ti toogo ere ki Meeda siitandani geņ, y'aasa ita sulđi doņ tuuku toņ maņ i-kaza yoņ toogo, sulđi k'armika, wo ti sulđi doņ i ceeriyo eego ki daggiya duwo‡. ¹⁰ T'urzi sulđi doņ ulpi tuuku toņ maņ geņ, y'a mabilđa kane doņ i t'umbe urzi daggiya geņņo. Kane an daggiya kono an k'umbe ye, wo an ki ti giyye ye d'erec ki Raa ere t'an di'n utte gette. ¹¹ Kono kamo Raa y'an d'agisa toogo ere ki daggiya ti di rooņiso addaņ, an d'ambu a sulđi doņ ki lohito k'ono geņņo. ¹² Inķino maņ kane doņ pay i k'umbe a ono doņ d'erec ki Raa ye, wo ulbaņ an isiyo uņse k'isiyo munda wede ki diine ye geņ, Raa y'a dekka booro eedaņ.

Seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa

¹³ Zamba ki nuņ, kune doņ Galmeeğa yi giyye, i dehu kaye ay di roote koduwo daayum a Raa kono kune geņ me. Ay isiyo inķino kono kune Raa y'unni biire t'ume k'eesiyo duniya too§, kono kun d'utte t'urzi naabo k'Unde Kamileņ t'un di'n ooyiso kese a Raa, wo t'urzi zaapu k'addugun a d'erec ki Raa. ¹⁴ Geņ a sulđi geņņo Raa y'unni wiike t'urzi Rabila Majjaanawa ere ay un gizite te, kono yi dihe kun t'ooney gooliko ti Galmeeğin Isa Almasi. ¹⁵ Inķino maņ zamba ki nuņ, kun soodo zakidi wo kun ti booho beehiye dooyiso ere ay unni duuye gette, ise kaņ bizey, ise t'urzi mattup toņ maņ.

* **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiyel 28.2. † **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ **2:9** 2.9 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.24. § **2:13** 2.13 T'ume k'eesiyo duniya too: Adda Mattupiyagi k'ono Raa ti kaaga an riine ti bey geņ, doņ oņoņ an'de: «Kune Raa y'unni biire doņ ki poone i ziipe addaņ a Isa kono kun d'utte...»

16 Geŋ Meegiŋ Raa y'inni giyye, wo t'urzi beekadi y'in ti'n selliyo ki daayum wo in zaapu elkisadiŋ ekki munda wede beehiye. Inkiŋo ay tonduyo yode Raa ti Galmeeŋiŋ Isa Almasi batum, 17 kono an un ti'n selle wo an un t'eele toogo kun d'ise daayum beehiye ise t'urzi naabo, ise t'urzi k'ono bizigun toŋ maŋ.

3

Kooke a urzi tonduyo Raa

1 Inkiŋo ki danŋu zemba ki nuŋ, kun tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeeŋa a-teepe kesiko wo doŋ pay an di y' t'imme aakede a ize di kune.

2 Kun tondo soŋ kono Raa y'ay ti'n ledfde ti doŋ ulpi wo bundidi an ay ki d'ise ulsu ye. Derec, doŋ baadan an ki ziipe addaŋ a Isa ye.

3 Wo de yo Galmeeŋa yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me, y'un t'ela toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa wo y'un di'n booha kun ki t'ooro bey Mohita k'oldiko ye*. 4 T'urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeeŋa gette, ay suune adda k'addey munda soo kono kune me: Munda wede ay un rootiyo kun d'ise geŋ kun di y'isiyo, wo kun d'isiyo inkiŋo ki daanagun.

5 Geŋ Galmeeŋa yi dokko biza k'ulbugun kono kun di geyye Raa, wo kun di seeda zakidi aa ki Almasi y'a ziidfa zakidi bini danŋu.

Kooke a urzi naabo

6 Zemba ki nuŋ, ay un rootiyo ti suma Galmeeŋa Isa Almasi munda wede kun d'ise'ŋ: Kun ti ledfdo dokki ti zemba doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa kane golgagi geŋ me, wo sooruzan a ki t'ettiyo ye a urzi dooyiso ere ay unni duuye te. 7 Kune batum kun suune beehiye mummino kun di dooze urzi lekkiyadey me. Aame kaye di kune geŋ, ay ki likko lekkiyo ere ki doŋ golguwo ye. 8 Kaye k'ombadey ay ki tunde bey wenda ye. Wo de ay d'iyee oodibe yeebe ti ormiyo naabo onnu diddo toŋ maŋ, kono ay ki dihe ye ay i t'ele attidi a wenda soo toŋ ti diinagun me†.

9 Derec, ay d'ede urzi kun ay di'n nooge, wo de ay niibe ti beezey kono kun di wolle urzizey wo kun di dooze. 10 Geŋ inkiŋo, aame kaye di kune geŋ ay un di ruute munda wede kun d'ise, ay'de: «Wede yi ki dehu yi ki naabe ye maŋ, ombo toŋ kun i-t'ele ye‡.»

11 Ay rootiyo inkiŋo kono ay ollige rabilagun, doŋ onŋon ti diinagun kane golgagi, ita naabadaŋ umbo wo an t'eliyo eedaŋ ki lattiya naabo duwo. 12 A kane doŋ inkiŋo geŋ, ti suma Galmeeŋiŋ Isa Almasi ay an t'eele kooke, wo ay an di roote munda wede an d'ise me: Kane batum an naabo t'adde soo k'ombo bizaŋ me.

13 Wo zemba ki nuŋ, kune'ŋ kun iso beehiyo daayum kun t'orme ye. 14 Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono doŋ ay riinje adda mattup ettiyo maŋ, kun an yi kaza a zemba wo kun di ledfdo ti tuddi me, kono yi seeda sukuyagi. 15 Yoŋ geŋ kun yi wolle aa adu ye, wo de kun y'aapa aakede kun aapudu leema.

Toose ere ki danŋu

16 Geŋ Galmeeŋa i d'eliyo toose, yode batum y'un elo toose daayum t'urzi tuuku toŋ maŋ, wo yi koona ti kune pay.

* 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zay 17.15. † 3:8 3.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ 3:10 3.10 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

¹⁷ Ono ðon ki toose en, i raaniya nun Pool batum ti beezó. Geŋ inŋkino n'a-ti raaniya sundó, a mattupiyagó ðon pay ni raaniya me. ¹⁸ Geŋ beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti koon eggun pay.

Mattup ere ki poone Pool yi riinje a Timote

Enj urzi k'ono d'oj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riinje a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listire, geeger ere Timote yi-lekkiyo. Aame y'illiga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo man, y'a umbe a ono genno. Injino an d'izirte ti yode wo an di niibe ton kan soo.

Pool gen, aame yi ollige d'oj i ziipe addan a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyo munda di kane man, y'akkisa baadan Timote y'an d'eeliyo kooke. Gen injino, y'a y'igibe ki Epez ki tukki d'oj i ziipe addan a Isa angenno, y'an t'eeley kooke an t'ooney toogo. Gen a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di duule sey, y'an di roote a kane d'oj i ziipe addan a Isa gen, an di koone mentikagi ti d'oj i dooyiso duwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye gen me. Wo yi di ruute son, d'oj i ziipe addan a Isa gen mummino sooruzan t'a koone a diine d'oj ogiyo ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere d'oj dokkiyo ki d'oj ogiyo ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadin y'a ruute, wo ti Isa Almasi yon in zaapu elkisadin eego. ² Ni raaniya a kee Timote, kee wede a nun aa ulo k'addo a urzi zaapu k'adde a Isa me. Gen beeko, isiyo adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeejin Isa Almasi i koonaa eeda.

Donj eliyi dooyiso ere oldo

³ A engilsado ki siido Maseduwan gen n'a di ruute munda wede k'aase, wo anken n'ay di-doolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a d'oj eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ohira. ⁴ Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutu, ti dippiyo k'ita mongidagi d'oj i ki danju ye gen me, kono kane gen i d'eliyo niikiyto wo a ki noogiyo ye a naabo Raa ere in isiyo a urzi zaapu k'adde a Isa te. ⁵ Nun n'a-rootiyo ono enj kono kun di geyye tuddugun ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde d'oj kamilen, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munda k'ulsuko a tudde umbo, wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo. ⁶ Donj ongo urzi wede majjaane enj an d'iili, an t'umbe urzi wede ki niikiyto ki bita. ⁷ A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane d'oj suuniyo, wo a munda wede kane an elkiyo an yi suune beehiye gen, urzi i rootiyo munda ton an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

⁸ Derec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego man. ⁹ Injino in suuno koduwo, oogoro gette a d'oj i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a d'oj i koliyo t'ekki duwo wo a d'oj i-ti tuuge a yode Raa, a d'oj isiyo naabo oldo wo a d'oj k'oldiko, a d'oj i k'ottilso a Raa ye wo a d'oj onyilse suldi d'oj kamilen ki Raa, a d'oj i towwo meege ise meede wo a d'oj i towwo duwo mirsi. ¹⁰ Yi t'elo son a d'oj boliyo, a kule y'ebirso bakadi, a d'oj k'owilte bulagi, a d'oj lohito k'ono, a d'oj k'alzutu waawiye, wo a d'oj pay isiyo naabo ere oldo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere derec ki Raa ye. ¹¹ Ono d'oj ni rootiyo enj a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere

Raa y'o ele a beezó n'a kizite, ono don iido ti Raa goole a jiiire pay, yon urzi k'unjsowo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

¹² Nun n'a roote koduwo a Galmeejin Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise naabadó ette. N'a roote koduwo sey kono yi ni wulle nun wede ni seedu zakidí a naabo, injkino yi ni biire ni-d'ise naabadí, ¹³ nun wede ti kaaga n'a gildite sundí, n'a dibire donzi wo n'an d'ize ulsu baadan. Wo ton y'o d'ize adde koduwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nun botto ni ki ziipe addó a yode ye*. ¹⁴ Yode Galmeejin y'o d'ele beekadí daa dooziiyo a tukki nun, y'o d'ele urzi n'a ziipe addó a yode wo geeyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ¹⁵ Eyye, kane ono don ni roota en derec a urzizañ, kine pay in d'ambe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta don k'oldiko. Geñ nun wede k'oldiko a di jiiire ti diinayan me. ¹⁶ Wo geñ kono k'injino Raa y'o d'ize adde koduwo: T'urzi nun wede k'oldiko a di jiiire ti diine don k'oldiko pay geñ, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize ombiñadí pay a tukki nuuno. Ombiñadí gette aa urzi a don etto k'ita an di wolla an daana, kono an zaapa addan a yode wo an t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum, yi k'unto ye, wenda ki ki y' wolle ye, yon Raa soo danjal, injkino suma ti tamma a yode ki daayum! Eyye.

¹⁸ Timote ulo ki nun, ono en nun n'a ele k'anni booho, kane en a-t'iide a ono don nebiyagi an ruutite ti kaaga kono kee. Kane ono geñ a di koone toogad a deyyiso ere ki diine ki deyya gette. ¹⁹ Urzi zaapu k'adde a Isa wo elkiiyo ere k'a suune munda k'ulsuko a tudde umbo geñ k'anni booho. Don ongo an di giigira elkiyadan ere an di suune munda en beehiye en ulsu gette, injkino urzi zaapu k'addan a Isa an d'iili, an di zilditi. ²⁰ Ti diinayan i d'ede Imene wo Alegzandire, kane geñ n'an di'n iili a bey Meeda siitandani† kono an di suuna koduwo, suma Raa an ki kilda ye baa.

2

In tondo Raa ki don pay

¹ Injino man ni dehu ki poone'n, kine in tonde Raa, in d'ahila, in sippe bere wo in roote koduwo a Raa kono duwo pay. ² In tonde Raa kono mozagi wo ki don pay an d'ede urzi ki dokkiyo, kono in di lekke lekkiyo ere deddek ti toose, in di koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa. ³ Geñ munda wede beehiye wo i-d'ise unse a Raa Wede k'Uttiyadin. ⁴ Wo yon yi dehu duwo pay an d'utte* wo an t'etto an di suune urzi wede derec. ⁵ Derec, Raa yon soo danjal, wo wede i konso a diine kine duwo ti Raa, yon soo danjal, Isa Almasi. ⁶ Yode wede y'a ele tuddi kono y'a t'adde duwo pay t'adda k'oldikadan. Injino unto k'Isa a onniyo ere Raa y'ele gette, i-kaza Raa yi dehu duwo pay an d'utte. ⁷ Geñ injkino Raa y'a n'ize wede zina k'Isa wo wede kazita k'onami, y'o d'ele urzi n'a dooye don Yawudiyagi ye a urzi zaapu k'adde a Isa wo a urzi wede derec ki Raa. Ni rootiyo en derec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

* **1:13** 1.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 8.3; 9.4-5. † **1:20** 1.20 N'an di'n iili a bey Meeda siitandani: I-kaza kane geñ an ti lifde ti diine don i ziipe addan a Isa. * **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Ezekiel 18.23.

⁸ Injino manj ni dehu a ume tuuku tonj kuuli an tonde Raa, an di siki beydañ ñonj kamilenj genj k'awwa†, daa kulkuwo wo daa niiku.

⁹ Wo ni dehu soñ erayi tonj an d'osse kofuwo, daa makilsa, ti ottilso. An di kini eedañ koniyo ere a k'ambe ersa ye. An d'osse kongidagi wo kokkide tonj ñonj zooyayanj ooñe aa ki dap ye, ise d'ogoro tonj injino. Wo kallagi ñonj zooyayanj ooñe an ki d'osse ye. ¹⁰ Wo ñe an di lekke lekkiyo ere beehiye ki diine, a-t'ette aakede ki erayi ñonj an rootiyo kane lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹¹ A ume k'ogiyso tonj i dehu erayi an di koone poyoyo, an d'olliga dooyiso ti ottilso. ¹² Urzi umbo ni k'ele ye a erewo t'a dooye, ise t'a t'ambe ettú awwa t'ekki kuuli me, t'a ti seeda tuddutú poyoya. ¹³ Derec, ki poone Raa y'ikkima Adum, sañ Awa kollo. ¹⁴ Wo genj Meeda siitandani ti mibild'e Adum ye, ti mibild'e erewo, sañ tod' ti t'iire t'a di diipida ono Raa‡. ¹⁵ Wo injino tonj kane erayi an i di'n ehiyo genj an t'oona uttiyo, aame an aa ziida zakidi a urzi zaapu k'addañ a Isa, ti geyyiso tudde wo ti sooru ere ki diine kamilenj daa makilsa, ñoo minj an d'utta kollo.

3

Lekkiyo ñonj dokkiyo ki ñonj ogiyso ti suma k'Isa

¹ Eyye, kane ono ñonj ni roota enj ñerec a urzizanj: aame wede yi dehu y'a t'ise wede dokkiyo ki ñonj ogiyso ti suma k'Isa manj, yonj genj y'umbe naabo ere beehiye. ² I dehu wede dokkiyo genj y'a t'ise wede ñuwo an ki zaapu ono eedi ye, wede eddi soo ñañjal*, wede tuddi yi ti seedu, wede i-d'ede elkiyo, wede kofuwo a lekkiyadi te, wede yi seedu ñuwo, wo y'aane yi dooye ñuwo. ³ Wede dokkiyo genj y'a ki t'ise wede sobo ye, wede bursido ye, y'a t'ise wede tasse, yi ki niikiyo ye, wo y'a ki geyye sonko baadañ ye. ⁴ Wede genj y'aane ñonj boozí yi ti'n dokke kofuwo, wo inñizi y'a-ti'n zaape a urzi, an d'olliga onami ñeldel ti ottilso. ⁵ Nuñ ni rootiyo injino kono aame wede yi k'aaniya dokkiyo ñonj boozí ye manj, mummino y'a aane dokkiyo ñonj ki Raa ogiyso ti suma k'Isa me? ⁶ Aame kun zaape wede dokkiyo manj, a ki t'ise wede tasse yi ziipe addi a Isa kaamiki ye, para manj koliyo tuddi t'a yi t'ida, manj booro Raa t'a yi seeda, aakede ti ziida Meeda siitandani. ⁷ Wo i dehu soñ wede dokkiyo genj, aase ñonj ti paate i ki ziipe addañ a Isa ye tonj an d'ambe taayadi ki beehiye, kono onniyo soo yi ki seeda sukiyagi a ñaanañ ye, wo yi ki t'oore a ikka Meeda siitandani ye.

Lekkiyo diyakire

⁸ Kane diyakire tonj injino, i dehu lekkiyadañ t'a koone ti ottilso, ñonj bizañ soo, ñonj sobo toote ye, ñonj a ki dehe sokiyo suldi kanj ombide ye. ⁹ Kane an di lekke kettiyo a ñerec ere t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo ere an di suune munfa k'ulsuko a tuddañ umbo. ¹⁰ Aame kun dehu kun zappe diyakire manj, kun ti'n naama wo kun di wollo sooruzanj ñoo, sañ aame ñuwo an ki zaapu ono a eedañ ye ñoo minj, naabo ki diyakire kun an t'ele kollo. ¹¹ Wo erayzanj† tonj lekkiyadañ t'a koone ti ottilso, an d'ooli t'ambu suma ñuwo te, ñonj tuddañ an ti seedu wo an seedu zakidi a suldi pay. ¹² I dehu diyakire genj eddi soo ñañjal, wo y'aane inñizi ti ñonj

† **2:8** 2.8 An di siki beydañ ñonj kamilenj genj k'awwa: Isiyi injino ñonj k'Izirayel, i-kaza addañ kamilenj a ñaana Raa me. ‡ **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6. * **3:2** 3.2 Wede eddi soo ñañjal: Adda mattup k'ono Raa a ume onjo i rootiyo: «Wede yi seedu zakidi a eddi». † **3:11** 3.11 Erayzanj: Adda mattup k'ono Raa a ume onjo i rootiyo: «Erayi kane diyakire».

boozí pay yi ti'n dokke koduwo. ¹³ Derec, kane diyakire i naabiya naabo ere beehiye a diine donj ogiyso ti suma k'Isa genj, donj pay an di'n t'imme, soj an di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

Munda wede goole wo i t'iidiba ita

¹⁴ Nuñ a kee Timote n'a raaniya mattup ette kono n'elkiyo sañ mañ n'etta, n'a ki ti wollo. ¹⁵ Wo aame ni k'iiney kesiko ye mañ, mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino kee k'a lekke a diine donj adda boy Raa me, kane donj ogiyso ti suma k'Isa, kane donj ki Raa zeere, kane genj aa dundulu wo aa eesiyo k'ita boy i-seedu derec ki Raa. ¹⁶ Eyye, daa niikiyo munda wede kine in d'ambe wo in di daane genj, yode genno munda wede goole wo ombide Raa yi t'iidiba ita me.

Munda genj, yonj Almasi y'a iido, tuddi y'a ti-gize yonj wedusu. T'urzi k'Unde Kamilen duwo an di y' suune yonj wede ki diine, wo maaleekiyagi an di y' wulle.

Duwo an di gizite rabiladi a ita duwo pay, wo donj baadan adda duniya an di ziipe addan a yode. Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane a daryikadi.

4

Suldi pay Raa y'ize genj beehiye

¹ Unde Raa ti ruute kereñ, t'ede: a onniytagi donj ettiyo k'ita enj, donj ongo urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di daana urzi siitandani an di dagga, wo an d'olliga dooyiso ere siitandani an an t'ela. ² Kane donj bizanj sire sire wo donj lohito k'ono genj, elkisadanj ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette i-litte, an ti'n digge duwo t'urzi k'onamanj. ³ Kane donj ulpi genj an dooyiso an'de, seedu k'erewo ulu, ombo ongo tonj ulu pay. Wo Raa yi ziipe suldi k'ombo enj kono kane donj i ziipe addan a Isa, derec an ti zuune koduwo genj, an tonde an di roote koduwo a Raa, doo minj an d'oomi kollo. ⁴ Eyye, suldi pay Raa yi ziipe genj beehiye*, munda wede k'a t'eeze enj k'ombo ulsu umbo, wo i dehu a suldi pay k'a roote koduwo a Raa, doo minj k'a oomi kollo. ⁵ Derec, ono Raa wo tondiyo Raa genj an di'n isiyo suldi'ñ kamilenj a daanadi me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

⁶ K'an t'in dooyo suldi pay enj a zemba donj i ziipe addan a Isa. Injino mañ kee k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa Almasi me, k'an kiza a duwo kee adda uune ti ono donj a urzi zaapu k'adde a Isa, wo ti dooyiso ere derec daayum ki diine gettiyo. ⁷ Wo kee k'a-sebbo daará tayfayi donj ki hita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye genj me. Ki too mañ kee ki dooyo lekkiyo ere kettiyo ti Raa. ⁸ Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te beehiye minj ki munda boolonj danjal, ki too mañ lekkiyo kettiyo ti Raa, tod'te beehiye a suldi pay, kono t'urzi genj in di'n nooge a lekkiyo ere ankenno, wo in t'oono lekkiyo ere ki daana Raa yi ruute y'in t'ela. ⁹ Eyye, kane enj ono donj derec a urzizanj, kine pay in d'ambe. ¹⁰ Genj injino kine in oodibe yeebadinj wo in deyyiso minj kono in ziipe elkisadinj a Raa zeere, yonj Wede k'Uttiyo duwo pay, wo a jiiire donj i ziipe addan a Isa.

¹¹ Enno munda wede k'an di roote an d'ise wo k'anni dooye me. ¹² Ki oola wenda soo tonj yi ki-kiigira ye kono kee obulso genj me, wo lekkiyada t'a koone aa urzi a kane donj i ziipe addan a Isa an di wolle an di daane:

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

t'urzi k'onamá, t'urzi sooruzá, t'urzi geyyisadá, t'urzi zaapu k'addá a Isa, wo t'urzi lekkiyadá ere kamilen gette. ¹³ Koore ki delliyo aaniyadó geñ, k'elo tuddá ki gariya k'ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a daana duwo pay, k'anni dooyo wo k'an d'eelo kooke. ¹⁴ Aame duwo an ruute ono don Raa y'igibo wo don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa an ay di ziipe beezan geñ, kee k'a uune munda wede Unde Kamilen t'eliyo. Injino kee tuddá ki eeze lassin ye. ¹⁵ A suldi pay en k'a soodo adda k'addá, k'a elo tuddá pay a naabadá. Injino man don pay an di wolla naabadá t'enjilso ki daana. ¹⁶ Geñ a lekkiyadá ti dooyisadá k'a d'elko, k'a soodo zakidi a suldi pay geñ me. Aame k'iza injino man, kee batum k'a utta, wo k'a utta don i ki k'ollige pây.

5

Naabo a daana zemba don i ziipe addan a Isa

¹ Aame ki-guune ti wede goole man, ki y'ambe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse aa yon meega*. Wo don obilagi k'an eelo kooke aa zembadá kuuli, ² erayi gofdali k'an eelo kooke aa maawá erayi, wo don konazi ton injino aa zembadá erayi, k'an eelo kooke t'adde don pay kamilen.

³ Mandayfayi don toc don noogiyadan umbo geñ, ki'ni geyyo wo k'anni noogo. ⁴ Wo aame mandaayawa i-d'ede a beytu inni koo inni k'innitu koo man, i dehu kane geñ ki poone an d'ise aa urzi lekkiyo kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye don boozan wo maawan an di'n modde aa kane an'ni mudde. Injino geñ ki kotto Raa ulbi i-d'ise unse. ⁵ Mandaayawa ere toc wede noogiyatu umbo, daa k'inni beytu gette, ti zaapu elkisatu pay a Raa, ti tondiy Raa diddo onnu ti k'ohire ye kono y'a di nooge. ⁶ Wo ki erewo ere elkiyatu pay a unsuwo ki suldi don tuddutu ti dehu geñ, ti lekkiyo ton ettú aa t'inda baa. ⁷ Son enno munda wede k'an di roote mandayfayi an d'ise, kono duwo an ki zaape ono eedan ye. ⁸ Aame wede taasiyagi yi ki'n seedu ye, wo a jire don boozu yi ki'n seedu ye man, yon geñ yi giigira urzi zaapu k'adde a Isa, wede yi ki ziipe addi a Isa ye geñ yi y' jire sey.

⁹ Erewo mandaayawa kun di raane sundutu adda mattup ki mandayfayi kun di nooge te, i dehu ozzinagutu iide ada zoot doo. Wo son i dehu t'ume to konso min ti ziida kulatu soo, ¹⁰ wo tode gette a koduwatu duwo an ti tamma ki naabatú ere beehiye gette: innitu ti'n uufibe beehiye, torgagi ti'ni ziida, don ki Raa t'anni nuuge a naabo, don an k'ede munda ye t'anni nuuge, wo tod' t'ize ita naabo ere pay beehiye.

¹¹ Wo ki mandayfayi don kodiyagi geñ, kun ki raane ye sundan adda mattup ki mandayfayi te, kono aame geñ unsuwo tuddan t'an ki'n oola ye, an seefa kuuli, urzi k'Almasi an d'oola. ¹² Aame don an isiyo injino man, booro ti'ni ziida kono an ti litte onaman don an ruute ti poone a urzi k'Almasi†. ¹³ Wo son kane don golguwo, an t'eliyo ompiso boydi k'eeban. Wo a di jire sey, an t'ize don bakkiya, munda ki rootiyo ye ton, an di y' rootiyo, wo munda ki kane ye ton, an d'ooriyo adda. ¹⁴ Kono kamo nun ni dehu mandayfayi don kodiyagi geñ, an di seefa kuuli, an t'ehe wo an seefa boydizan, kono don k'aduzin an ki t'oona urzi ki k'alditadin

* **5:1** 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32. † **5:12** 5.12 Ki mandaayawa ere an di raane sundutu adda mattup ki mandayfayi te, mandaayawa gette ti-ti t'ele tuddutu pay a naabo Galmeega, wo kule t'a ki seefa ye baa. Wo aame tod'te kodo botto ti dehu t'a seefa kule sey man, t'a ti diipida a ono don ti ruute ti poone t'ede t'ele tuddutu ki naabo a Galmeega me.

ye. ¹⁵ Ni rootiyo inĵino kono mandayɗayi onĵo urzi weɗe ki diine an iili baa, an daaniya Meeda siitandani. ¹⁶ Aame erewo ere ti ziipe addutú a Isa gette taasiyagutú mandayɗayi ede man, tode gette t'a di'n nooge. Ti k'ooli attidizan a ɗon ogiyso ti suma k'Isa ye, kono kane an di wolle mandayɗayi ɗon toc an k'ede ɗon noogiyadan ye.

Ɗon dokkiyo ki ɗon ogiyso ti suma k'Isa

¹⁷ Ɗon dokkiyo ɗon i dokkiyo beehiye geɗ, an d'ede urzi kun an d'ottile baadan‡, a jiiire a ɗon an d'ede naabo attidi ki kazita wo ki dooyiso k'ono Raa a ɗuwo. ¹⁸ Ono eɗ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kaɗ onyilse man, bizi ki ti t'ele baara ye[§]», wo son «Wede naabo geɗ ranɗadi y'a ti t'oone*.» ¹⁹ Aame wenda yi sakiysa a tukki weɗe dokkiyo man, kee k'ambe ye, i dehu ɗon sire t'ado i wulle wo illiga munda geɗno ɗoo miɗ kollo†. ²⁰ Ɗon isiyo oldiko geɗ ki'n aapan a ɗaana ɗuwo pay, kono ɗon onĵo ton an d'orgide k'isiyo k'oldiko me.

²¹ Kee k'ollo n'a rootiyo eɗ a ɗaana Raa, a ɗaana k'Isa Almasi wo a ɗaana maaleekiyagi ɗon yi biire a yode: a dooyiso ette k'a soodo, ɗuwo ki'ni wollo pay miɗ kaɗ soo, wo t'urzi naabadá ki ki ŋaaya a weɗe tuuku ye. ²² Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki weɗe kono y'a naabe a diine ɗon ogiyso ti suma k'Isa me. Aame k'iza inĵino man, geɗ aa k'a ti gitte kaɗ soo a oldiko ki ɗon doolo. Kee batum ki ti booho tuddá kamilen.

²³ A urzi k'eeni k'addá weɗe daayum geɗ, ki sibe ahu ɗanɗal ye, wo k'a goomo toote k'inɗi biɗ boolon.

²⁴ Oldiko ki ɗon onĵo gette an di woliyo kereɗ ki poone an d'isa booro geɗ me, wo ki ɗon onĵo son an t'ise booro ɗoo miɗ, a t'oodiba ita kollo.

²⁵ Inĵino kay ki naabo ere majjaanawa gette an di woliyo kereɗ, wo naabo ere majjaanawa wo ombide gette, bini san a t'oodiba ita.

6

Bulagi ti galmaawan

¹ Kane ɗon pay bulagi geɗ, i dehu an aa d'elke a galmaawan me, kane an d'ede urzi an an d'ottile t'addan pay, kono suma Raa ti dooyisadin wenda soo ton y'a ki'n kilde ye. ² Aame kane bulagi geɗ an d'ede galmaawan an ziipe addan a Isa man, i dehu a ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo kane zemba ton man. Ki too man an an di naabe beehiye a ceere, kono galmaawan ɗon i ziipe addan a Isa, kane ɗon Raa yi giyye ton man. Geɗ inĵino ono ɗon k'a dooya ɗuwo wo k'an t'eela kooke me.

Dooyiso ere majjaanawa ti ere oldo

³ Aame weɗe y'eliyo dooyiso ere ti doolo wo yi t'adɗiya ti ono ɗon ɗerec ki Galmeeɗin Isa Almasi wo ti dooyiso ere a ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye man, ⁴ yon geɗ koliyo tuddi ti y'iide, munda yi ki suune ye. Elkiso adda k'addi tin a tukki sulfi ɗon pay ki niikiyo a tukk'ono onĵo ɗanɗal. Geɗ t'urzi geɗno ettiyo kolbiso, niikiyo ono k'ulpi, kaldita tudde, elkiso ere oldo a tukki weɗe, ⁵ wo niikiyo ere baadan i ki ɗangu ye a diine ɗon elkisadan oldo. Kane geɗ ɗerec an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo kettiyo ti Raa gette, kee weɗe k'a t'ise ki laale.

‡ **5:17** 5.17 An d'ottile baadan: Adda mattup k'ono Raa a ume onĵo i rootiyo: «Ranɗadan kun an t'ele a ɗoole sire.» § **5:18** 5.18 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. * **5:18** 5.18 Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7. † **5:19** 5.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

6 Geŋ derec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette tod'te aa laale wede baadan, aame wede tuuku ulbi i isiyo unŋe a munda wede i-d'ede geŋŋo maŋ. 7 Injino in suune aame an in ehe a duniya kine munda in k'umbo ye, wo in di t'inda toŋ in k'aana munda in k'amba ye. 8 Injino geŋ aame kine in d'ede ombo ti ossiyo maŋ, ulbiŋ aase unŋe eego. 9 Wo doŋ i dehu an t'ise doŋ laale d'oo geŋ, an t'ooriyo adda naamiya daggiya, an d'isiyo suldi baadan ulpi tudde ti dehu k'isiyo k'oldiko, kane geŋ an d'an t'ettiyo duwo ki daggiiyadan, an t'uuta aa uwwu t'oggiyo biino. 10 Derec, geyyiso soŋko baadan tod'te sotto k'oldiko ere tuuku toŋ maŋ. Doŋ ongo an di-geyyiso soŋko te, injino maŋ kane geŋ an t'udde dokki t'urzi zaapu k'adde a Isa me, an di dabira baadan kono k'oldikadan.

Sooru beehiye a urzi k'ono Raa

11 Wo kee wede Raa geŋ, a suldi pay eŋ ki t'aldū. Wo k'a deho lekkiyo ere ki diine, lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a Isa, geyyiso, ombiŋe wo tassuwa. 12 Urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, yoŋ aa d'eyyiso ere ki diine. Injino maŋ kee ki deyyo d'eyyiso gettiyo. K'a soodo a lekkiyo ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a daana doŋ baadan an d'illiga k'a ruute onamā doŋ beehiye kee ki ziipe addā a Isa me. 13 Wo ankeŋ k'ollo n'a di rooto, a daana Raa wede i d'eliyo lekkiyo a suldi pay, wo a daana k'Isa Almasi wede y'a ruute onamā doŋ beehiye a daana Pons Pilat*, y'a illiga yoŋ yi ziipe addi a Raa: 14 Ono doŋ n'a ruute geŋ ki'ni soodo zakidi, k'a lekko kamileŋ wo duwo an ki d'ambe sundā k'ulsuko ye, bini aaniya ki Galmeeŋiŋ Isa Almasi. 15 Aaniyadi gette y'aana a onniyo ere Raa y'ele ti t'iida d'oo: yoŋ goole soo danŋal, urzi k'unŋsuwo, Mozigo mozagi wo Galmee'ki galmaawi†. 16 Yode siidi i k'unto ye me, ume yi lekkiyo i ralita wic wic, wenda soo toŋ y'a k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y' wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye‡. Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.

17 Kee k'an rooto a doŋ laale a duniya eŋ, an ki kili tuddan ye, wo an ki zaape elkisadan a laale wede saŋ a danŋa geŋŋo ye, wo de an di zaape elkisadan a Raa. Yoŋ y'in d'eliyo suldi pay ti mozuwo kono kine in d'isiyo unŋsuwo. 18 K'an rooto an iso naabo ere beehiye, an t'iso doŋ laale ki naabo ere beehiye, an t'iso wasigale, munda an an t'eele a doŋ ongo toŋ maŋ. 19 Injino geŋ an okumso laale beehiye wo zakidi ki daana§, kono an t'ooney lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki danŋu

20 Timote ulo ki nuŋ, kee suldi doŋ Galmeeŋa y'a ele eŋ, ki'ni boho koduwo. Milinŋo ere ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo t'urzi suuniyo wede gette, kee ki t'aldū. 21 Doŋ ongo an t'umbe urzi suuniyo gettiyo, wo urzi zaapu k'adde a Isa an d'iili. Geŋ beeko Raa ti koonā eggun.

* **6:13** 6.13 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 18.36-37; 19.11. † **6:15** 6.15 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zaŋ 1.18. § **6:19** 6.19 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote. Yo Pool yi ti riije aame yonj adda dangay a geeger Room. Lanziyagi pay an t'umbe an di y'iili, i d'uupe Lik wede daawiya danjal ti yode me. Pool y'owwiyo'ŋ onniytagi i danju i uupe gopponj k'unto me. Injino y'a dihe yi di raaje mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yonj yi y' woliyo aa ulo k'addi. Mattup ette ere ki danju Pool y'a ti riije sanj y'a inda.

Adda Mattupadi gette yi di ruute a Timote y'a soodo zakidi a urzi zaapu k'addi a Isa aa ki yode. Yi di ruute sanj y'a soodo zakidi bini danju a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame duwo an i isiyo ulsu tonj man, wo sanj y'a koone metike a munda wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute sanj yonj yi diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, wo tanj boolonj y'a t'etta ki gulbe Galmeega Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addi a Isa geŋ, y'iso aa ki yode injino.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi. ² Ni raaniya a kee Timote, kee aa ulo k'addo ni ki giyye baadan. Geŋ beeko, isiyo k'adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeeginj Isa Almasi i koona eeda.

Kooke a urzi daaniya k'Isa

³ Nuŋ daayum onnu didfo adda tondiyadó a Raa gette, sundá ni gi di sefdiyo ye, wo ni rootiyo koduwo baadan a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo, aakede mongidagó ti kaaga an i-di niibe. ⁴ Nuŋ n'elkiyo a mooladá ere k'iile ti zumari gette, nuŋ mosogo kee baadan ni dehu n'a ki ti wollo sey doo minj, sanj addó i-t'óona t'unjuwo kollo. ⁵ Wo sanj n'elkiyo a zaapu k'adda a Isa t'adde soo gette, tod'te aakede ki mogadí Lewis ti meedá Enis donj i ziipe addan ki poone ti kee, wo ankenno ni suune adda k'addó kee tonj ki ziipe adda aa kane kay. ⁶ Kono kamo nuŋ n'a-rootiyo, k'a d'elke a munda wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezó a eeda geŋ, ki y' booho beehiye y'a ti numma ye. ⁷ Derec, Unde Kamilenj ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n ise donj k'orgiso ye, t'in di'n ise donj toogo, donj i geyyiso tuddan wo donj aaniya i ti seedu tuddan.

⁸ Injino man a daana duwo kee k'ise sukuyagi ye ki kazita k'ono donj k'illiga ki Galmeeginj Isa me, wo kee a-ise sukuyagi ye kono nuŋ an ni ziifda dangay toc minj a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too man k'a oyye k'a dabire aa ki nuŋ kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo adda a toogo Raa. ⁹ Geŋ yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc minj in t'ize donj. Y'inni wiike t'urzi naabadij ere beehiye ye, wo de t'urzi munda wede yi dihe y'aase wo ti beekadi. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya botto too, ¹⁰ wo ankenno tode gette Raa y'in t'iifiba ifa t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyadinj Isa Almasi adda duniya. Geŋ

yonj unto y'a ti jiiire toogatu umbo baa, wo yonj t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize kereṅ lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

¹¹ Nunj Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye duwo. ¹² Geṅ kono k'injino nunj ni dabirsa me. Wo de a dabaradotte o k'ede sukuyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addo a yode me, wo ki kotto ni suune adda k'addo, yonj i-d'ede toogo ki boohiyo suldi donj y'o ele a beezó bini onniyo booro Raa.

¹³ Ono donj derec k'illiga n'a ruute geṅ, k'oziro eego t'urzi zaapu k'adde a Raa wo ti geyyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kaṅ soo t'Isa Almasi. ¹⁴ Munda wede beehiye Raa y'a ele beezá geṅ, ki y' booho t'urzi k'Unde Kamilenj tod' ti lekkiyo adda k'addinj.

¹⁵ Kee ki suune, kane donj pay i ziipe addan a Isa i lekkiyo a siido k'Aazi geṅ, an t'irga ti tuddó me, ti diinayanj i d'ede Pizel ti Ermozen. ¹⁶ Uupe'ṅ ti nunj yonj minj Onezipor. Geṅ Galmeega Raa y'iso adde koduwo ekki donj boozí, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukuyagi ye a nunj wede adda dangay enj me. ¹⁷ Wo de t'ume y'iina a geeger Room geṅ minj, y'a ni dihite t'adde soo bini y'a n'uune. ¹⁸ Geṅ Galmeega Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koduwo a onniyo ere yi deka booro te. Kee tonj ki suune i jiiire donj doolo, naabo ere pay beehiye y'o ize a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yonj aa asugursu

¹ Injino ulo ki nunj, ki deho toogo ere ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi. ² Ono donj k'illiga ni gizite a daana donj baadanj illiga ti kuudanj geṅ, dooyiso gette k'an t'elo a bey donj a seedu zakidi a urzi k'Isa, wo kane batum an aane an dooye donj doolo pay.

³ Injino manj, k'oyyo ki dabiyo aa asugursu k'Isa Almasi wede i seedu zakidi a naabadi. ⁴ Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar geṅ, yi ki t'ette adda lekkiyo donj doolo kane asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayí ulbí i-d'ise unṣe manj. ⁵ Geṅ injino kay wede y'oḃe dalala geṅ, yi t'oone kadumul ki wede i jiiire aame y'ukke a t'iide a urzutú foo. ⁶ Wede derku i niibe onṅe geṅ, yode ki poone a t'oone agga k'inni ki suldi donj yi niibe me. ⁷ Timote, k'elko a ono donj ni rootiyo enj me. Galmeega y'a-d'isa k'anni suuna ita k'ono pay geṅ me.

⁸ K'elko a Isa Almasi, yonj yi bilde ti diine donj unto wo yonj y'uddo ti biza bumbu mozigo Dawut, geṅ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita. ⁹ Wo kono tode gettiyo nunj ni dabirsa, bini an a-ti'n gittite ti zinziiri aa wede isiyo suldi donj ulpi. Wo de ono Raa, duwo an k'aane an ki ti'n kettite ye.

¹⁰ Kono kamo nunj ni d'ombiṅe a suldi pay geṅ me kono duwo donj Raa yi biire a yode. N'isiyo injino kono kane tonj an t'oone uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti daryika ere ki daayum. ¹¹ Eyye, kane ono donj ni roota enj derec a urzizanj:

«Aame kine in t'inda ti Almasi manj, in di lekkey ti yode kay.

¹² Aame kine in a ziidfa zakidi a urzizi bini dangu manj, in d'oomey moziko ti yode kay.

Aame kine in ruuta in ki y' suune ye manj, yode tonj y'a roota yi'n ki'n suune ye kay.

¹³ Aame kine in ki ziidfa zakidi a onamí ye tonj, yonj daayum yi seedu zakidi a onamí me,

kono a ono donj yi ruute geñ, bizí yi ki y' kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

¹⁴ Kee, ono pay enj a donj i ziipe addan a Isa k'anni d'oolo daayum, k'ede: «N'un rootiyo enj a daana Raa, ki niikiyto a tukk'ono enj ulu, kono niikiyto gette ti k'okkime munda ye, tod' ti daggiya donj ollige danjal.» ¹⁵ K'elo gotono kono ki t'iida daana Raa man, y'a t'eesa yonj ulbí unje ti kee me, injkino man ki t'iso wede naabo i-k'ede sukuyagi ye a naabadí te, wo yi kazita ono donj derec ki Raa a urzizañ. ¹⁶ Ki t'aldú ti tukki donj i miliñso ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye te, kono donj i miliñso injkino geñ ti daana Raa an ledfiyo ki ledfiyo. ¹⁷ Dooyisadanj gette aa bundu a tudde i guziñso, aakede dooyiso ki Imene ti Piletos. ¹⁸ Wo kane geñ t'urzi wede derec an di lifde wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo baldiya ti t'ingile baa.» Injkino man an di daggiya donj baadanj i ziipe addan a Isa. ¹⁹ Wo de injkino tonj, dooyiso ere derec Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita boy zakidí. Ekk'ita boy geñ an a di riije ono donj enño:

«Galmeega Raa yi'ni suune donj me*.»

Wo sonj:

«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega Raa man, yi leddo t'isiyo suldí donj ki diine ye me.»

²⁰ Adda boy ki wede goole geñ, i d'ede suldí donj k'eliyo k'ombo a duwo, kane ki dap, wo ki maala gurus, kane geñ an d'isiyo ombó a onniyo tarnaape. Wo donj sonj an cooliyo k'inda wo an aabuđu ki lee pây, kane geñ an di naabiya ki boozan. ²¹ Wede tuddí yi ti t'adfiya ti suldí donj ulpi ni ruutite geñño man, yonj geñ aa munda wede an d'isiyo ombó a onniyo tarnaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yonj beehiye a naabo galmeegí me, tuddí yi-t'ikkima k'isiyo suldí donj pay beehiye.

²² Ki leddo ti naapu ere a urzi k'obilko, wo ki deho lekkiyo ere ki diine, zaapu k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti kane donj i tondiyo Galmeega Raa t'adde donj kamilenj. ²³ Ki t'ikkipe bizá ye ti donj i rootiyo ono donj ki bita daa k'elkiso geñ me, kono ki suune kane geñ i-t'ehiyo niikiyto k'ono k'ulpi. ²⁴ Wo wede naabo Galmeega geñ, y'a k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too man i dehu y'a geyye duwo pay, i dehu y'aane y'a dooye duwo, wo i dehu y'a ombiña a suldí donj oonje geñ me. ²⁵ I dehu kane donj i ti toogiyó a onamí geñ, y'an di'n dooye ti tassuwa: koo Raa y'an isa addan an ti kima lekkiyadanj man, derec ki yode an di-suuna. ²⁶ Injkino man eedanj t'a etto, an t'adfa t'adfa lebidí ki Meeda siitandani ere t'an t'ippe aa bulagi an d'isiyo munda wede tod' ti dehu geñ me.

3

Onniytagi donj ettiyo k'ita

¹ Timote, ono enj k'ollo koduwo: A onniytagi donj ettiyo k'ita geñ i d'isa onniytagi donj lekkiyadanj aasa oonje. ² Aame geñ duwo an t'isa beyyidí, an geyya soñko baadanj, an t'imma tuddan t'urzi k'onaman, an kila tuddan, an kilda suma Raa, an di-tooga a maawanj, an ki roota koduwo a wenda ye, an k'ottila ye a suldí donj kamilenj ki Raa me. ³ Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi duwo ye, an dekka duwo, an k'aana seedu tuddan ye, kane bundidí wo adu ki donj isiyo beehiye. ⁴ Kane an ti'n t'ela duwo a bey donj k'olmidayanj, kane donj forsale wo koliyo tudde

* 2:19 2:19 Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5.

ti ti'n tōwwo, Raa an ki y' geyya ye, an t'amba unṣuwo duniya. ⁵ An ti t'isa tuddaṅ aa kane d'oj i lekkiyo kettiyo ti Raa kaciṅ kane dokki ti Raa me, toogadi an di-kiigira. Inḱino ti tukki kane geṅ ki-ledfo.

⁶ Ita duwo d'oj aakede kane geṅ, an t'ettiyo adda boydi ti metinḱo. A ume geṅ an d'ooniyo erayi d'oj toogadaṅ baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilsa an t'ooriyo adda lebiḱo ki dooyisadaṅ ere oldo gettiyo. Erayi geṅ an d'ede attidi k'oldiko a eedaṅ, an d'isiyo munda wede tuuku aa tuddaṅ ti dehu. ⁷ Kane erayi d'oj geṅ, daayum an'ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye d'erec ki Raa te. ⁸ Geṅ aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, inḱino kay kane duwo geṅṅo toṅ an di-tooga a d'erec ki Raa. Kane duwo geṅ elkisadaṅ oldo, wo urzi zaapu k'addaṅ a daana Raa geṅ yoṅ ki bita. ⁹ Wo de kane duwo geṅ ki daana an k'etta dokki ye, kono duwo pay an di'n suuna elkisadaṅ gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga geṅṅo.

Seefu zakidi a ono Raa

¹⁰ Wo de kee'ṅ, daayum ki ni diine a urzi dooyisado, a urzi lekkiyado, a urzi naabadó ere n'ize, a urzi zaapu k'addo a Isa, a urzi k'ombinado, a urzi geyyisado wo a urzi naabadó ere ni ziida zakidi. ¹¹ Kee ki wulle d'oj k'olmidayo an ni dibire wo suldi d'oj ooṅ o iido a geeger k'Antiyos, ki Ikoniyoṅ wo ki Listire. Eyye, an ni dibire baadaṅ, wo toṅ ti dabar pay gette Galmeega y'a n'udde. ¹² Wo d'erec, d'oj pay an dehu an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kaṅ soo t'Isa Almasi geṅ, an t'oona dabar ti bey d'oj k'olmidayaṅ. ¹³ Wo kane d'oj ulpi ti d'oj i mabilsa duwo geṅ, lekkiyadaṅ ere adda k'oldiko gette daayum an d'onḱiba k'onḱibe, an mabilsa tuddaṅ batum wo d'oj doolo pay. ¹⁴ Wo de kee'ṅ, k'a soodo zakidi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a ziipe adda eego, kono d'oj i ki duuye geṅ ki'ni suune. ¹⁵ Inḱino t'ume neṅkuwada too, kee ki'ni suune ono d'oj kamilen an riine ti kaaga adda mattup ki Raa me, kane geṅ an aane an a-t'ele suuniyo k'ono kono k'a t'oone uftiyo t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ¹⁶ Ono d'oj pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa geṅ iido ti Raa, kane geṅ beehiye ki dooyiso duwo, ki kaza munda wede wedusu y'ize butte, ki oodiso wo ki deeziyo duwo a urzi wede ki diine. ¹⁷ T'urzi geṅ wede Raa y'a t'ise wede i t'iide munda a ki y' biite ye, k'isiyo naabo ere pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

¹ Timote k'ollo, n'a rootiyo eṅ ki kotto a daana Raa, wo a daana k'Isa Almasi wede a-kimo a dekka booro ekki d'oj zeere wo d'oj unto pay. Wo soṅ n'a rootiyo eṅ ki kotto ti suma k'onniyo kama k'Almasi wo ti suma mozikadi. Geṅ enṅo suldi d'oj k'aase me: ² Ki kazita ono Raa t'adde soo, ise a onniyo ere majjaanawa, ise a onniyo ere oldo toṅ maṅ. Wede i t'ize munda ulsu maṅ, ki y'aapido. Duwo k'an elo kooke, ki'ni dooyo daayum ti ombiṅe.

³ Saṅ i d'aana onniytagi d'oj duwo onḱoṅ an ki deha ye ollige ki dooyiso ere d'erec ki Raa te, wo de an di deha isiyo munda wede ulsu tuddaṅ ti

* **3:8** 3.8 Zanes ti Zambires: Taaya ette kun ti t'oone adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumbiyagi d'oj Zanes ti Zambires geṅ kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane d'oj d'indoriyo d'oj sire geṅ, moṅgidagi Yawudiyagi an di'n wiike Zanes ti Zambires a tōwwo taaya ere ti bizaṅ.

dehu. Kane an di waakita don dooyiso baadan an da t'an t'ogiya, don dooyiso gen an an di kizita munda wede kane duwo gen an dehu an d'olliga. ⁴ Kuuwagan an a ti naya k'ollige k'ono don derec ki Raa me, wo an di t'ihinta kuuwagan k'ollige taydayi don ettiyo t'urzi k'elkiso ki duwo genno. ⁵ Wo de kee'n, ki-soodo tudda a munda tuuku ton man, k'ombon a dabar, k'iso naabo ki kazita Rabila Majjaanawa, wo ki-t'iso naabadá pay ere Raa y'a ele te.

⁶ Wo ki nun Pool, peefadó t'iide an di n' t'ida aakede seysu an ele sedefe. Onniyadó t'iide, duniya ni-t'oola baa. ⁷ Nun ni diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, anken onniyadó t'iide aakede wede y'okko dalala y'iiney ume k'ohire, wo urzi zaapu k'adde a Isa n'a yi buuhe. ⁸ Ti anki en min, kadumul ki wede i jire gette Raa y'o ti boohiyo, kono yi ni woliyo nun wede ki diine a daanadi. Tode gette Galmeega Isa wede i dekkey booro ere ki diine, y'o di t'eley onniyo booro t'iida man. Yon y'o t'eley a nuuno danjal ye, wo a kane don pay i deliyo ti geyyiso, onniyo ere yi kiza tuddi a duwo pay.

Pool yi dangu onami

⁹ T'urzi tuuku ton, k'edi kesiko ki ni t'oona, ¹⁰ Demas y'ingile ki geeger Tessaloni, yi n'illi kono yon yi giyye suldi duniya don ankenno en baadan. Yo Kirezán yi turguwe ki siido Galat, wo Tit ki siido Dalmasi. ¹¹ Ti nuuno Lik danjal. A ettiyadá gette k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yon gen y'a di n' nooga baadan a urzi naabo Raa me. ¹² Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez. ¹³ Aame k'umbo k'ettiyo man, k'o t'ambi kallayó wede goole ki reele ni d'iilo a geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki mattupiyagi don lobide, ki k'aane ye ton don ki golmodo gen k'oo oolo ye.

¹⁴ Alegzandire wede addaadusu gen, y'o ize ulsu baadan, gen naabadi ere y'ize gette Galmeega yi di ti dooza inkinno kay. ¹⁵ Kee ton ki koono metike ti yode me, kono yon yi-tuuge bin a ono don in kazita me.

¹⁶ A ettiyadó ere ki poone k'ume booro n'iidiba eedó ti siido, wenda soo ton y'a ki n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Gen Raa y'an t'iso tambobino a munda wede an ize gen me. ¹⁷ Wo de nun i ni nuuge Galmeega, y'o d'ele toogo. Inkinno man onami pay n'a ti'n gizite wo kane ita duwo pay an di'n illiga, wo t'unto y'a n'utte aa yi n'udfe ti bize suwuwu. ¹⁸ Galmeega gen y'a n'adda ti suldi don pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta kono y'o do t'etta k'adda mozikadi ere a kandaane. Gen inkinno tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki dangu

¹⁹ K'an t'isoy toose a Pirisil, Akilas wo don boy k'Onezipor. ²⁰ Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo Tiropim a geeger Mile kono yon tuddi eeni. ²¹ T'urzi tuuku ton k'edi, ki poone ume reele y'a t'eesa gen me. An Ebilis, Picens, Linis, Kilodiya wo zamba ongo pay an a-t'ize toose.

²² Gen Galmeega yi koono ti kee, wo beeko Raa ti koono eggun pay.

Mattup ki Pool yi riije a Tit

Ej urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a Tit. Tit geɗ yon Yawudusu ye, wo yi ziipe addi a Almasi, yon tan baadan y'izire ti Pool me.

Pool geɗ yi y'iilo Tit a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret, kono yi beere don dokkiyo wo y'a nooge don ogiyo ti suma k'Isa a siido gettiyo. Saɗ man yi di riije mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, don i ziipe addan a Isa geɗ mummino an di koone ti tuddan, wo wede tuuku ton lekkiyadi t'a koone me. Yi di ruute son, mummino y'an t'eele kooke a gôdfali, a inni, a bulagi, wo mummino don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa geɗ lekkiyadan t'a koone me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere don yi biire n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede derec a-t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa, ² inkiyo an di zaape elkisadan an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya botto too, yon wede i ki lohito ono ye. ³ Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'iide man, a kaziiyo gette y'o t'iidfiba ita t'urzi k'onami, wo y'o d'ele a beezoo urzi ki kizita aa Raa Wede k'Uttiyadin yi ruute.

⁴ Mattup ette ni raaniya a kee Tit, kee wede a nun aa ulo k'addo a urzi zaapu k'addin kine kan soo. Geɗ beeko ti toose ki Meega Raa ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadin i koon eeda.

Naabo ki Tit a siido Kiret

⁵ Nun ni ki k'iilo a siido Kiret min kono k'a ti dange naabo ere daa dangu, wo ki-zappe don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku ton man, a urzi wede n'a ruute. ⁶ Don dokkiyo geɗ wede tuuku ton a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, wo eddi soo dangal. Inniizan an ziipe addan a Isa, duwo an ki roote sooruzan oldo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawan ye. ⁷ Inkiyo man wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldi Raa geɗ, i dehu a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddi ye, wede kulkuwo ye, wede sobo ye, wede bursido ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldi kan ombide ye. ⁸ I dehu y'a seeda duwo, y'a geyye isiyi munda wede beehiye, yon wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamilen, tuddi yi aaniya, ⁹ y'a seeda zakidi a ono don an d'ede urzi duwo an d'ambe eego, a-t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Inkiyo man yon y'a aana y'an t'ela kooke a don ongo t'urzi dooyiso ere derec, wo a don lattiya dooyiso gette y'a aana y'an di-kiza onaman don butte geɗ me*.

¹⁰ Inkiyo man i d'ede don baadan min ti diine kane don Yawudiyagi i ziipe addan a Isa, kane geɗ an di koliyo t'ekki duwo, wo ti onaman don daa k'urzizan an ti'n daggiya duwo me. ¹¹ Kane geɗ urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono don pay adda boydi an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono geɗ an dehu an sikiti suldi ti beezan kan ombide.

* 1:9 1.9 Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3.2-7.

¹² Wo ti kaaga geŋ i d'ede wede ede ti siifadaŋ yon nebi raazaŋ†, y'a ruute, y'ede: «Kane doŋ siido Kiret geŋ kane daayum doŋ lohito k'ono, doŋ aa seydi ulpi, doŋ golguwo an elkiyo miŋ a addisaadaŋ daŋŋal.» ¹³ Wo ono doŋ yi'ni rootiyo geŋ kane derec. Injino maŋ kee k'an rooto ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me, kono an di zaape addaŋ a Raa a-t'ette a urzizi.

¹⁴ Wo soŋ an a-ki seeda zakidi a tayfayi ki Yawudiyagi doŋ daa k'urzizaŋ, wo a oogoro ere ki duwo ti ti'n argu t'urzi wede derec geŋno ye. ¹⁵ Suldi pay miŋ kamileŋ ki doŋ kane kamileŋ. Wo de ki doŋ ulpi ti doŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, munda kamileŋ umbo kono kane eedaŋ soodo a elkiso ti elkisaadaŋ ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu geŋ, i t'ize ganigi. ¹⁶ Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo de a naabadaŋ ere an isiyo gette an yi giigira. Geŋ kane naabadaŋ gette k'a t'azzira, kane doŋ toogyito, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo toŋ maŋ.

2

Dooyiso ere derec

¹ Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere derec ki Raa. ² Gôldali kuuli ki'ni dooyo tuddaŋ an ti-seeda, lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso wo a ombiŋe. ³ Wo a erayi gôldali toŋ injino, ki'ni dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an d'ooli ti zappu k'ono ekki duwo me, wo an ki t'ise bulagi toote ye. An di t'ele kooke wede beehiye, ⁴ erayi doŋ kodiyagi an di'n dooye an di geyye kuulizaŋ ti innizaŋ, ⁵ an d'ede elkiyo, lekkiyadaŋ ki diine kamileŋ, an aane boydizaŋ an di'n seeda, an di koone doŋ beehiye, wo an ki kili t'ekki kuulizaŋ ye, kono wenda soo toŋ y'a ki kilde ono Raa ye.

⁶ Kuuli doŋ kodiyagi toŋ, k'an eelo kooke an t'ise doŋ an d'ede elkiyo. ⁷ A suldi pay geŋ, kee batum a lekkiyadaŋ urzi naabadaŋ wede beehiye k'an yi kaza, an di wolla an di daana. Dooyisadaŋ gette k'anni dooyo koduwo wo t'adde soo, ⁸ onamaŋ an di koone ono derec daa niikiyo. Injino maŋ doŋ k'olmidayaŋ pay an seeda sukiyagi kono an ki t'oona ye munda ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

⁹ I dehu bulagi geŋ a suldi pay an ki kili t'ekki galmaawaŋ ye, lekkiyadaŋ t'aase uŋse a kane galmaawaŋ me. An ki dehe niikiytadaŋ ye galmaawaŋ me, ¹⁰ wo a munda tuuku toŋ an an ki'n oogira ye. A suldi pay geŋ an di kize tuddaŋ kane daayum an seedu zakidi a naabo galmaawaŋ te, kono naabo ere pay an isiyo gette a t'ele suma a dooyiso ere ki Raa Wede k'Uttiyaadiŋ.

¹¹ Derec, Raa yi t'iidiba ita a beekadi ere a urzi k'uttiyo ki doŋ pay. ¹² To beeko gette t'inni dooyiso in d'ooli sooru ere oldo, ti suldi doŋ ki duniya addiŋ i dehu geŋ pay, kono adda duniya ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki diine wo ere kettiyo ti Raa. ¹³ Geŋ injino in di delle uŋsuwo ere in zaapu elkisaadiŋ eego gettiyo, wo in di delle soŋ onniyo ere duwo pay an di wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede k'Uttiyaadiŋ. ¹⁴ Yo wede y'a ele tuddi batum y'a inda kono kine, kono y'in di'n adde t'adda suldi doŋ ulpi pay, wo y'in di'n ise kine doŋzi doŋ kamileŋ, doŋ wehini k'isiyo naabo ere beehiye*.

† 1:12 1.12 Ono ki wede suuniyo ki siido Kiret sundi Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha botto. * 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 130.8; Ezekiyel 37.23; Egzod 19.5 wo Deeterenom 14.2.

¹⁵ Tit, genno munda wede i dehu kee k'a dooya ti toogo pay ere an a ele te, k'a t'ela kooke, wo a duwo k'a rootita ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me. Kee ki oola tudda wenda soo ton yi-koñilsa ye.

3

Sooru ki donj i ziipe addan a Isa

¹ Tit, kee daayum k'an rooto a donj i ziipe addan a Isa gen, an kili t'ekki donj booro ti deero k'akuuma ye, an d'olliga onaman, an di lekke tuddan daayum okkime k'isiyo naabo pay ere beehiye. ² A wenda soo ton an i rooto ono ulpi ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d'ise beehiye a duwo, wo an di kize daayum kane donj tasse a eda donj pay. ³ Derec, ti kaaga gen kine ton elkisadin umbo, in di-tuuge a Raa, in digge. In t'ize bulagi k'ita suldi donj tuuku ton tudde ti dehu ti unjuwo tudde. In di lekkiyo adda bundiko, in di zaapu addin a suldi k'eebin, injino man duwo an in di'n giigira, wo kine wede tuuku ton yi koogire bakadi. ⁴ Wo aame Raa Wede k'Uttiyadin yi gize beekadi ti geeyisadi a duwo pay gen, ⁵ y'in di'n utte. Wo y'in utte kono kine in ize naabo ere ki diine ko? Aha, injino ye! Y'in utte kono y'in ize adde koduwo, wo y'in d'ele ehiyo ere aware t'urzi suyyiso batem wo t'urzi k'Unde Kamilen. ⁶ Unde gette Raa y'in ele daa doozyo adda k'addin t'urzi k'Isa Almasi Wede k'Uttiyadin. ⁷ Injino man ti beekadi y'in di'n ize kine donj ki diine a daanadi, wo y'in d'ele urzi in t'oona lekkiyo ere ki daayum, ere in zaapu elkisadin eego. ⁸ Ono en kane derec a urzizan.

Wo nun ni dehu k'a seeda zakidi a ono en me, kono donj i ziipe addan a Raa gen an seeda zakidi an t'ele tuddan pay k'isiyo naabo ere beehiye. Gen munda wede beehiye wo a nooga duwo pay. ⁹ Wo kee ki t'aldu ti niikiyto ere ki bita, wo ti dippiyto k'ita mongidagi donj i ki dangu ye. Wo sonj ki t'aldu ti dehutu k'ono k'ulpi, wo ti rootiyo k'ono a lette adde a urzi k'oogoro Raa. Kane gen ki bita, a ki nooge munda ye. ¹⁰ A wede i ti teepiyo zemba donj i ziipe addan a Isa gen, kun i di roote kan soo ki sirwe yi k'ambu ye man, kun ti y' ledfo ti tuddugun me. ¹¹ Kee ki suune wede injino gen yon yi t'udfe t'urzi wede derec ki Raa me, yon wede k'oldfiko, yode batum yi ti t'eliyo tuddi booro t'a yi seeda.

Ono donj ki dangu

¹² Aame nun n'a-t'igiba Artemas koo ise Tisik koo man, k'a ombini k'a edi kesiko k'anni t'oona a Nikopolis, kono angenno di dihe ni lekkey a ume reele me. ¹³ Kee k'a d'elko baadan a torguwo ki Zenas wede k'ooniyo ti Apolos, kono a torguwadan gette munda a ki'n beete ye. ¹⁴ Injino man zembadin donj i ziipe addan a Isa* ton, an di dooye an t'ele tuddan pay k'isiyo naabo ere beehiye, kono an t'okka d'ollo ere onne a donj ongo, wo lekkiyadan a ki t'isa ki bita ye.

¹⁵ Donj pay ti nun en an a-t'ize toose, wo kee k'an t'iso toose a kane donj inni giyye a urzi zaapu k'adde a Isa. Injino man beeko Raa ti koonu eggun pay.

* 3:14 3.14 Zembadin donj i ziipe addan a Isa: Pool yi rootiyo ti zemba donj ki siido Kiret.

Mattup ki Pool yi riine a Pilemonj

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riine a lanjayi Pilemonj. Yonj ti geeger Kolos, yonj wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa manj, a kaamiki y'a ziipe addi a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Injino i d'ede wede soo ti diine bulagi Pilemonj sundi Onezim. Yonj genj y'ukke okko ti dfaana galmeegi me, an d'ikkima ti Pool aame yonj danggay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, injino Onezim y'a ziipe addi a Isa.

Pool yi-raaniya mattup ette a Pilemonj kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Genj Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemonj me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romenj genj, Pilemonj i-d'ede urzi yi-d'ise munda wede aa addi i dehu a tukk' Onezim me, ise towwo tonj y'a yi t'ide. Adda mattup ette Pool yi-d'obe bey a Pilemonj kono y'a ki y'wolle Onezim aakede bule wede i t'umbe ye. Yonj yi di ruute y'a yi seeda bey sire, kono ankenno kane an a ti gitte kanj soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, wede an ni ziifda danggay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ay raaniya ti leema Timote. Mattup ette a kee Pilemonj leemadey wede ki geyyiso, kee wede naabadij kanj soo, ² wo a zemba donj ogiyso ti suma k'Isa a boozá, a teemadij Aapiya, ti Arsip wede a ti giyye ti kine d'eyyisadij kanj soo. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

Pool yi rootiyo koduwo a Raa kono Pilemonj

⁴ Nunj daayum adda tondiyadó a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo a Raazó, ⁵ kono nunj n'ollige kee daayum k'a seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Galmeega Isa, wo donj ki Raa pay ki'ni geyyiso. ⁶ Nunj ni tondiyo Raa kono zaapu k'addá a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kanj soo. Tode gette t'a di t'ele elkiyo ere k'a suune suldi donj pay majjandani a urzi lekkiyadij ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ⁷ Leema ki nunj, nunj ulbó unse wo oo d'eliyo toogo kono kee donj ki Raa ki'ni giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyo Pilemonj a urzi k'Onezim

⁸ Kono kamo beehiye'nj a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj nunj oo d'ede urzi n'a di roote a munda wede kee k'aase me, ⁹ ki too manj n'a ki tonde ti geyyiso k'o d'ise munda. Eyye, nunj Pool enj ni t'ize gôole, wo sonj nunj adda danggay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ¹⁰ injino tonj ni ki tondiyo kee k'aase adde beehiye a Onezim*, yonj yi t'ize aa ulo n'ehe adda danggay a urzi k'Almasi me. ¹¹ Aame ti poone yi ki nuuge ye tonj manj, ankenno y'aane y'inni nooge, kee ti nunj me.

¹² Wo ankenj n'a di y'agiba, yode wede ni y' giyye t'addó pay. ¹³ Ki too manj nunj n'a y'ooli y'a lekke a sirpadó, aame nunj fotto adda danggay a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi genj me, kono y'o di naabe a oldé kee.

* **1:10** 1.10 Onezim: T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiyso».

¹⁴ Wo ni ki dehu ni ki y' boohe ye daa kee ki ki dihe ye me, kono munda wede beehiye kee k'aase an gi di k'ise ki toogo d'fo ye, k'aase ti ulbe unse d'fo.

¹⁵ Onezim Raa yi ti y' lid'de tudda k'onniyo miibi koo man, onniyo yi ti y' gima sirpadá man y'a lekkey ki daayum. ¹⁶ Ankenno yon aa bule ye, yi jüre bule. Yon anken yi t'ize leema wede k'oõñiso. Nun ni y' giyye baadan wo a kee y'a t'isey wede k'oõñiso a ceerey sey, kono yon leema a urzi tudde wo leema a urzi k'Almasi.

¹⁷ Aame ki ni zuune nun lanžayá man, yon ki y' soodfoy aa ki seedu nun batum. ¹⁸ Wo aame y'a ize ulsuko, koo yi ziidá mundazá ton man, k'oolo a ekki nun. ¹⁹ Ki wollo a raaniya en nun Pool ti beezó: munda wede Onezim y'a di t'ela geñ a di y' t'ela nuuno, wo d'e kee ton k'elko a-d'ede see a eedá? Derec, kee ton t'urzi nuuno doo miñ k'a ziipe addá a Isa Almasi kollo. ²⁰ Ki kotto leema ki nun, t'urzi geyyiso ere ki Galmeega, addó k'o ti'n asso, kono kine sirwiñ pay miñ in lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi.

²¹ Nun ni suune n'a raaniya en naabo ere ni ki tondiyo ette k'o ti t'isa, wo ni suune k'aasa naabo a ceera ere ni ki tondiyo ettiyo sey. ²² Wo son ni ki tondiyo: Kee k'o okkon ume moone. Nun n'ettiyo, kono n'elkiyo tondiyagun a Raa gette yon y'ollige, san man an di'n adda n'un di'n t'ooney.

Ono d'on ki dangu

²³ Epapiras yon adda dangay ti nun kono ay kazita rabila k'Isa Almasi, y'a-t'ize toose. ²⁴ Markus, Aristarko, Demas wo Lik d'on ay naabiya kan soo en, an a-t'ize toose pây.

²⁵ Injino man beeko Galmeega Isa Almasi ti koon eggun.

Mattup a donj ki Eber

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riinje a Yawudiyagi donj i daaniya urzi k'Almasi. Kane donj ki poone i ziipe addan a Isa genj, ki kotto an di dibire baadan bini an di dihe ume k'ombidite. Kono kamo wenda an riinje mattup ette y'an rootiyo an di seeda zakidi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taasuwadi ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'iza oldiko manj, yi-t'ide seysu ki sedefe, manj a wede genj yi-t'isa tambobino a oldikadi te. Mattup a donj k'Eber ette ti rootiyo'ŋ ti taasuuwa ere aware Raa yi gitte ti donj an ziipe addan a Ulí Isa Almasi gettiyo, t'a jiiire taasuuwa ere ti poone. Derec, munda wede Isa y'ize a duwo genj a jiiire munda wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aronj wo ki Zozuwe an ize pay. Isa y'a ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldiko duwo pay. Wede yi ziipe addi a yode manj, Raa yi-t'isa tambobino a oldikadi te. I ki dehu y'a k'ise sedefe ki seydi ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Ulí

¹ Ti kaaga, Raa y'an di ruutite tanj baadan t'urzi tuuku tonj manj a monjgidaginj t'urzi nebiyagi. ² Wo de a onniytagi k'ita enj, Raa y'in rootiyo t'urzi k'Ulí. T'urzi yode genj Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siido, wo Raa y'a ti y' ziipe yonj wede yi oola suldi pay genj a beezi. ³ Yo Ulo genj yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yonj genj minj Raa koyok. Wo kane suldi pay genj an lekkiyo t'urzi k'onami donj an d'ede toogo genjo. Yonj y'a t'ize munda wede i t'iide duwo an t'ise kamilen t'oldikadan a daana Raa, manj y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa goole a jiiire pay. ⁴ Injino manj ki kotto, yo Ulo genj y'a t'ize goole a jiiire maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiiire donj ki kane.

Ulo Raa yi jiiire maaleekiyagi

⁵ Derec, Raa genj kudic a maaleeka soo tonj yi-ki ruute ye, y'a t'eese: «Kee Ulo nunj me,

wo ti anjki duwo an di suune nunj Meega*.»

Wo soj y'a t'eese:

«Nunj a yode n'a t'isa Meegi,
wo yonj y'a t'isa a nunj Ulo me†.»

⁶ Wo de aame Raa y'igibo Ulí yonj yi jiiire suldi pay adda duniya genj, y'a ruute, y'ede:

«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

⁷ Genj ono donj Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede:

«Kane maaleekiyagi genj yi di'n isiyo aa maaye, wo donj naabadí yi di'n isiyo aa ilze k'uwwwo§.»

⁸ Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:

«Kee'ŋ Raa, k'a koonaa a kaakido mozikada ki daayum,
wo ti dalka moziko ette k'a dokka donjza a urzi wede ki diine.

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14. ‡ **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 97.7. § **1:7** 1.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.4.

⁹ Kee ki geyyiso munda wede ki diine, wo suldi don ulpi ki'n azzuru. Kono kamo nun Raa wede Raazá, ni ki biire ti diine lanziyagá pay, n'ay di yirge egey k'unjsuwo a eedá, geñ i-kaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

¹⁰ Wo y'a ruute sey, y'ede:

«T'ume k'eesiyo kee Galmeega Raa i ziipe siido te, wo kandaane tonj ki y'ikkima ti beezá.

¹¹ Kane geñ an t'engila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye, kane pay geñ a latta aakede kalle.

¹² Siido ti kandaane k'a ti'n damba aa wede yi dambu kalle wede goole, k'a ti'n nyaaya a kese.

Eyye, kane geñ k'a ti'n pelka an ki lekka a umayan ye, wo de kee daayum kee miñ kee, ozzinagá i ki dangga ye†.»

¹³ Wo Raa geñ kanj soo tonj, kudic yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku tonj, y'a t'eeze:

«K'edi ki-koono a ammidadó kino,

bini don k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zondá‡.»

¹⁴ Wo kane maaleekiyagi geñ, kane pay undiyagi donj i naabiya ki Raa. Kane geñ yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyi kane donj i t'oono uttiyo.

2

Uttiyo k'arbu ye

¹ Kono kamo kine in koono mentikagi a ono donj in illiga geñ me, para man in ti'n ledfa t'urzi wede derec me, in di'n t'etta k'ume daggiya. ² Kun ollo, ono donj k'oogoro ti kaaga Raa y'an ele a bize maaleekiyagi an an gizite a maawin geñ, ki kotto kane derec. Wo donj pay a ti diipida wo an ti-tuuge k'ollige k'ono genno geñ, an d'uune dangay ere derec a urzi naabadañ. ³ Injino manj kun ollo, in arbe ye t'uttiyo te, para'n in a ti diipida man, in ki t'aldá ye ti dangay ere ki Raa te. Urzi k'uttiyo enj, i y' ruute yode Galmeega batum ki poone me. Sanj manj kane donj i y'illiga an in di gizite an'de, uttiyo gette tod'te derec. ⁴ Wo Raa tonj y'an di gize kane onamanj derec, t'urzi suldi donj i-kaza munda, ti suldi donj i-ceeriyo eego wo ti suldi k'armika donj tuuku tonj manj, wo t'urzi k'Unde Kamilenj ere t'in di dikkida urziyagi k'isiyo naabo Raa a wede tuuku tonj aa yonj yi dehu.

Isa yonj Wede k'Uttiyo duwo

⁵ Kine duniya ere ki daana in ti rootiyo gette, Raa y'an ki t'ele a maaleekiyagi an gi di dokka ye. ⁶ Wo de ki too manj, ono enj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa ki nunj, wedusu miñ moo sey me, k'a elke a yode me?

Wede tudde miñ wee wee, kee k'a yi boohe me?

⁷ Wedusu kee k'a ti y' ziipe ti dandí maaleekiyagi ki peedo boolonj, ki-d'ele gooliko wo suma, ki di tuune kadumul ki moziko a eedi.

⁸ K'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.»

Wede geñ Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay, injino manj munda soo tonj yi k'iili ye a lekke t'ekki yode me. Wo anjkenno kine in ki woliyo ye botto suldi pay geñ kane ti dandí yode me. ⁹ Wo kacinj in suune Isa Raa yi ti y' ziipe ti dandí maaleekiyagi ki peedo boolonj. Injino manj ti beeko

* **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 45.7-8. † **1:12** 1.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 102.26-28. ‡ **1:13** 1.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7.

ere ki Raa, Isa y'a inda kono d'uwu pay. Wo ankenno Raa yi d'ele gooliko wo suma, yi di tuune kadumul ki moziko kono yi dibire wo y'a inda.

¹⁰ Gej d'erec, suldi pay gej ikkima Raa wo an lekkiyo ki yode a beezí, wo yi dehu d'oj baadan an t'ise inñizi wo y'an d'an t'ette k'adda daryikadi. Injino man t'urzi dabar gej, Isa Raa y'a y'ize wede i-t'iide a munda wede Raa yi dehu, kono y'an di t'ihina urzi k'uttiyo a d'uwu. ¹¹ Isa wede k'ooyiso d'uwu a kese a Raa, yode ti kane d'oj yi'n uuye a kese gej, kane pay gej miñ Meegan Raa soo. Injino man yon i-k'ede sukuyagi ye y'an di'n waake kane zembadi me, ¹² wo y'a ruute, y'ede:

«Raa ki nuñ, nuñ sundá n'an di-kiza a zembadó,

wo n'a t'ohira adda diine d'onzá gi t'ugiyé n'a ki t'immeý†.»

¹³ Sonj y'a ruute, y'ede:

«Nuñ n'a zaapa addó pay a Raa‡.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Eñ nuuno ti inñi d'oj Raa y'o ele§.»

¹⁴ Inñi gej kane pay miñ kanj soo d'oj tudde an d'ede sey ti puuzo, injino man yode Isa tonj y'a t'ize wede tudde i-d'ede sey ti puuzo aa kane kay. Yon y'ize injino kono t'urzi k'untadi gej, yi di dihima toogo Meeda siitandani, tode ere i-d'ede toogo ki towwo d'uwu gettiyo. ¹⁵ Wo sonj t'urzi k'untadi gej, y'a t'udde kane d'oj daayum i lekkiyo bulagi kono an orgiso a unto. ¹⁶ Gej ki kotto, in suune Isa yi k'iido'ñ noogiyi ki maaleekiyagi ye, wo y'iido'ñ noogiyi k'ita k'inñi k'Ibirayim. ¹⁷ Kono kamo i dehu Isa y'a t'ise tuddi pay a deeye zembadi, kono y'a t'ise mozigo goole d'oj sedefe wede addi koduwo ti d'uwu wo y'a seeda zakidi a naabo Raa, kono y'a-booye oldiko d'uwu. ¹⁸ Derec, yode Isa batum tonj yi dibire a urzi naamiya daggiya me. Injino man, ankenno enj y'aane yi'ni nooge kane d'oj adda naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jiire Muusa

¹ Kono k'injino zemba ki nuñ kune d'oj ki Raa, yon y'unni wiike gej kun zaapo ersagun a Isa, yon wede zina Raa wo mozigo goole d'oj sedefe ki kine d'oj pay i ziipe addin a yode. ² Isa gej i y' biire Raa k'isiyo naabo gette, wo y'a guune wede a ziiida zakidi a naabadi, aakede ti kaaga Muusa y'a guune wede y'a ziiida zakidi a naabadi ere pay y'ize a d'oj adda boy Raa*. ³ Injino man Isa gej y'a t'oone tamma baadan a ceere ki Muusa, aakede wede iiziga booze gej d'uwu an di y' t'imme baadan a ceere yode booze batum. ⁴ Kine in suune boy tuuku tonj i y'ooye wedusu, wo suldi pay gej iiziga Raa. ⁵ Muusa gej y'a ziiida zakidi a naabadi ere ki wede naabo a d'oj adda boy Raa, wo naabadi tinj y'an di kizite ono d'oj Raa yi roota ki daana. ⁶ Wo Almasi gej y'a ziiida zakidi a naabadi, yon Ulo wo Raa y'a ti y' ziipe t'ekki d'oj adda boozí. Wo d'oj boozí miñ kine, aame a lekkiyadin in a seedu zakidi wo in zaapu elkisadin a Raa daa sukuyagi manj.

Ume puukiyo ki d'oj Raa

⁷ Kono kamo Unde Kamilen t'a ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, t'ede:

† 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.17. § 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.18. * 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7.

«Aame anjki kun illiga golla Raa man,

⁸ addugun kun ti'n isa zakidí ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda gen, an d'iiziga kulkuwo ti nun Raa wo an di n' niime.

⁹⁻¹⁰ Wo a ume genno mongidagun an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me,

wo naabo ere n'ize adda k'ozzine ada pide gette an ti wulle ton man.

Injino man ni-ti gulkuwe ti kane don gen me,

wo n'a ruute, n'ede: "Kane don en daayum biza k'ulban yi'ni daggiya, wo urzizo an ki y' zuune ye."

¹¹ Man nun adda kulkuwado n'a di niime tuddo, n'a ruute, n'ede:

"Ki kotto, kane gen an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me*!"»

¹² Zamba ki nun, kun koono mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo ton ti diinagun yi'n isa addi ulpi yi tooga ye ki zaapu k'addi a Raa me, para man a ti y' ledfa dokki ti daana Raa zeere me. ¹³ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a ti wiike «anjki» gette ti lekkiyo baa man, kune onniyo ti onniyo kun elo kooke ti tuddugun, kono wenda soo ton ti diinagun oldiko ti y' dagga yi'n isa addi zakidí ye. ¹⁴ Injino man t'ume kine in ziipe addin a Isa gen, in t'ize don i naabiya t'Almasi kan soo. Wo i dehu a zaapu k'addin gette in seeda zakidí, aa ti poone bini dangu, ¹⁵ kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ede:

«Aame anjki kun illiga golla Raa man, addugun kun ti'n isa zakidí ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda gen, an d'iizi kulkuwo ti nun Raa wo an di n' niime*.»

¹⁶ Injino kane min anj wee wee don illiga ono Raa wo an d'iizi kulkuwo ti Raa me? Kane min don pay Muusa y'an uddo ti siido Misir. ¹⁷ Wo son kun suuno, adda k'ozzine ada pide gen Raa yi-ti gulkuwe ti kane kono an t'ize oldiko, injino an t'indita nundanza a uupe adda balda. ¹⁸ Raa y'a di niime tuddi, y'a ruute, y'ede: «Kane an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me.» Yi ruute injino a kan wee wee? Yi ruute a kane don i-tuuge k'ollige k'onami genno. ¹⁹ Injino kine in suune, kane gen an ki d'ine an ki t'iide ye k'adda k'ume wede Raa y'an ikkima ki puukiyo me, kono an ti tuuge k'ambu k'onami me.

4

¹ En ono don Raa y'in ruute y'aasa: urzi ede yi ikkima k'ettiyo k'ume puukiyo me, gen derec kane ono gen anjki ton i lekkiyo a kine. Injino man in koono mentikagi kono wenda soo ton ti diinagun yi ti t'ossa ye k'ettiyo k'ume puukiyo me. ² Derec, kine ton rabila majjaanawa a tukk'ume puukiyo an in gizite, aakede kane don ti kaaga adda balda. Wo de ono don an illiga gen, a kane an t'ize aa munda bita, kono aame an illiga gen zaapu k'addan a Raa umbo, ono gen an gi di'n zidfa ye. ³ Wo etta k'ume puukiyo gen kine don i ziipe addin a Raa. Injino y'a ruute a tukk'ume puukiyo gen, y'ede:

«Adda kulkuwado n'a di niime tuddo, n'a ruute, n'ede:

"Ki kotto kane gen an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me*!"»

Yi ruute injino kono ume puukiyo umbo ye, wo de kine in suune Raa y'a ti dinge naabadi t'ume y'ikkima duniya too. ⁴ Ono en an riije ti kaaga

† **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7. ‡ **3:15** 3.15 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-8. * **4:3** 4.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11.

adda mattup ki Raa a tukk'onniyo ere ki sarat, an'de: «Raa geŋ a onniyo ere ki sarat maŋ, y'a-buuke ti naabadi ere pay k'okkime suldi te[†].» ⁵ Wo soŋ an riŋe a tukk'ume puukiyo, an'de: «Kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me[‡]!» ⁶ Kane doŋ ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Injino maŋ an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De geŋ a doŋ doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me. ⁷ Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «aŋki». Saŋ iide ozzinagi baadaŋ maŋ, Raa y'a ruute a tukk'onniyo gettiyo ti bize Dawut. Ono geŋ ni ti'n ruute ti poone: «Aame aŋki kun illiga golla Raa maŋ, addugun kun ti'n isa zakidi ye[§].»

⁸ Ki kotto, Zozuwe geŋ doŋ k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'injino Raa yi rootiyo sey a tukk'onniyo puukiyo ere ti doolo te. ⁹ Injino maŋ ume puukiyo wede aakede onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yoŋ yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a doŋzi. ¹⁰ Derec, wede yi t'iide adda k'ume puukiyo wede Raa y'ikkima geŋno maŋ, yode toŋ yi buuke kay, aakede yode Raa y'a-buuke ti naabadi. ¹¹ Injino maŋ in elo gotono kono in t'etta k'adda k'ume puukiyo geŋno. In iso injino kono wenda soo toŋ ti diinayin yi ki t'ooro ye, aakede moŋgidagin ti kaaga an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.

¹² Kun ollo, ono Raa geŋ kane an naabiya, an d'ede toogo, kane robboŋ i jiire kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe. Kane ono geŋ i-ti deegu adda k'adde wedusu i seedu biza k'ulbe ti unde, okilagi ti sulbo. Kane ono geŋ, an d'ekkiyo booro a suldi doŋ tuddin ti dehu wo elkiyo ere adda k'addin. ¹³ Munda ombide a daana Raa umbo. Suldi doŋ pay y'ikkima geŋ, kane waariya kereŋ a daanadi me. Geŋ onniyo soo, a yode kine in t'idey taaya ki naabadin ere in ize te.

Isa yoŋ mozigo goole doŋ sedefe wede a jiire

¹⁴ Kine in d'ede mozigo goole doŋ sedefe wede a jiire, yoŋ Isa Ulo Raa yi-gili k'awwa ki kandaane k'ume Meegi. Injino maŋ in a soodo zakidi a urzi zaapu k'addin a Raa me. ¹⁵ Geŋ ki kotto, kine in d'ede mozigo goole doŋ sedefe wede aane i wolle sommagin a reŋkadin te, kono yode toŋ Meeda siitandani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku toŋ aa kine kay, ki too maŋ yoŋ yi k'ize ye oldiko te. ¹⁶ Injino maŋ kine in do daa k'orgiso k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jiire pay, wo aame geŋ y'in d'isey adde koduwo wo in t'ooney beekadi. Injino y'a t'okka dolladin, y'in di'n nooga aame peedo t'iida maŋ.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole doŋ sedefe

¹ Mozigo goole doŋ sedefe wede tuuku toŋ, Raa yi y' beeriyo ti diine kane duwo, yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa ki beehiyko a kane duwo. To naabadi tin k'eliyo suldi a Raa wo k'isiyo sedefe ki booyiso k'oldiko. ² Mozigo goole doŋ sedefe wede tuuku toŋ, a urzi tudde yoŋ reŋ baadaŋ aa kane kay. Injino maŋ yoŋ yi d'aaniya suuniyo k'ita reŋko duwo doŋ an k'ede suuniyo ye wo i t'addiya t'urzi wede derec geŋ me. ³ Kono yode batum reŋ geŋ, i dehu y'aase sedefe ki booyiso k'oldiko ki

[†] 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2. [‡] 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11.

[§] 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

doŋ doolo dʻanjanan ye, wo k'oldiko yode pây. ⁴ Wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ele tuddi ye, y'a t'ambe suma y'a t'ise mozigo goole doŋ sedefe ti siidi me. I waaku wedusu Raa ti siidi a naabo gette, aakede yi wiike Aron ti kaaga y'a t'ize mozigo goole doŋ sedefe*.

⁵ Geŋ ki Almasi ton inŋkino, a urzi gooliko yode batum yi k'ele tuddi ti siidi ye, y'a t'ise mozigo goole doŋ sedefe me. Wo tode gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede:

«Kee Ulo nun,
wo ti anŋki duwo an di suune nun Meegá†.»

⁶ Wo adda mattup ki Raa a ume doolo ton yi ruute pây, y'ede:

«Kee wede sedefe ki daayum
a urzi yode Melkisedek ti kaaga‡.»

⁷ Yode Isa geŋ, a lekkiyadi ere a siido gette, y'a tunde Raa t'obe bey ti dollite baadan wo ti zumari edayi a yode wede y'aane yi y'utte t'unto. Wo Raa y'a y'illiga, y'a di y' nuuge kono Isa yi ki gili t'ekki Raa ye. ⁸ Derec, Isa yon Ulo Raa ton man, t'urzi dabaradi gette y'a-duuye ollige k'ono. ⁹ A ettiyadi gette suldi pay geŋ y'an ize aa Raa yi dehu, inŋkino yode batum y'a t'ize wede i-t'iide. Inŋkino man ankenno, kane doŋ pay ollige ono k'Isa geŋ, an d'uune uttiyo ere ki daayum t'urzi yode. ¹⁰ Geŋ derec, Raa y'a ti y' ziipe Isa mozigo goole doŋ sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

Dersiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹¹ A tukki yode Melkisedek geŋ i d'ede suldi baadan n'un di rootite me, wo kane sekiŋsadan ooŋe kono eggun attidi ki seedu k'ono me. ¹² Ki too man anŋki kun t'ize doŋ dooyiso duwo ti kaagine, wo anken i dehu duwo an un di'n dooye sey dooyiso ere ti poone a urzi k'ono Raa, aa doŋ aware i ziipe addan a Isa. Geŋ kun k'aane kun ki t'oomi ombo ere zakidi ye, i dehu kun di sife udu aa inŋi sunni. ¹³ Wede tuuku yi sofo udu botto geŋ, yi k'aane yi ki ti y' roote ye munda wede ki diine me, kono yon ulo nenku. ¹⁴ Wo de ki too man, doŋ i dirse geŋ an d'oomi ombo ere zakidi. Kane urzi geŋ an d'isiyo daayum an ti duuye, an aane an di y' suune munda wede beehiye wo munda wede ulsu me.

6

¹ Geŋ inŋkino kine in dhor poone ti dooyiso ere ki poone a urzi k'Almasi gette, in a-t'onjol ekki dooyiso ere ki doŋ i-dirse. Kane suldi geŋ kun'ni suune ay un ki'n dooye ye baa, aakede: Dooyiso a urzi kama lekkiyo a suldi doŋ ulpi a-d'ette unto wo a urzi zaapu k'adde a Raa, ² dooyiso a urziyagi suyyiso batem wo a urzi zaapu bey ki beeko, wo dooyiso a urzi baldiya ki doŋ i t'inda wo a urzi booro ki Raa ere ki daayum. ³ Enno suldi doŋ kine in d'ise ki doŋ i-dirse me, aame Raa y'ela urzi man.

⁴ Inŋkino man kun elko a doŋ i iili urzi zaapu k'addan a Raa. Kane geŋ ti kaaga, derec ki Raa t'a-tuure addan, an y'uwwe munda wede Raa y'eliyo me, kane aggaran ede a suldi doŋ Unde Kamilen t'isiyo me, ⁵ an uwwe ono Raa kane unse me wo an ti zuune toogo duniya ere ki daana te, ⁶ wo de ti suldi doŋ an uwwe geŋno ton, an di gime k'adda lekkiyadan ere ti poone. Kane geŋ urzi umbo an di-kime lekkiyadan sey me, kono naabadan

* 5:4 5.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1. † 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7.

‡ 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

ere an ize gette aakede an taakiya Ulo Raa sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo gen an an eliyu urzi a duwo an di y' kildite.

⁷ Kun ollo, aakede i d'ede doome siidadi gette mizzi yi koppiyto a ettú daayum man, tode gette ti d'ehiyo suldi don beehiye a don i ti derku gen me. Inkinu Raa yi di zaapu beeko a siido gette. ⁸ Wo de aame siido gette t'addiya inda k'ahimagi ti woskani man, tode gette ki derku ye baa. Goppon Raa y'a ti duuda wo ki dangu y'a-t'ogga mentú.

⁹ Zamba ki nun kune don ki geyyiso, kaye ay rootiyo inkinu gen, ay suune adda k'addey kune a urzi wede beehiye, urzi wede k'uttiyo. ¹⁰ Raa gen yon daayum ki diine, i-ki dandiya ye a naabo ere kun isiyo wo ti geyyiso ere un d'ede a sundi gette. Geyyiso gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun nuuge don ki Raa ti kaaga, wo ankenno ton kun ni noogiyo. ¹¹ Wo anken, ni dehu t'addo pay n'un di roote, wede tuuku ton ti diinagun yi koono addi wehini aa kane bini dangu. Inkinu man suldi don pay kun zaapu elkisagun eego gen, kun di'n t'oono. ¹² A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo de gen kun ambo zina kane don a urzi zaapu k'addan a Raa an zida zakidi bini dangu. Inkinu man an t'ooney munda wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizi yi ki y' kama ye

¹³ Ti kaaga Raa yi ruute munda wede yi di t'ela a Ibirayim. Aame gen y'a-ti nime ti suma yode batum kono wenda soo ton goole ti yode Raa umbo, y'a name tuddi me. ¹⁴ Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nun n'ay di zaapo beeko daa doozyo, wo inniza ton an d'aagila baadan*.» ¹⁵ Ibirayim gen y'a dille ozzinagi baadan ti ombine, san munda wede Raa yi-ruute yi di y' t'ela gen y'a y'uune.

¹⁶ Duwo an namaiya tuddan gen, an namaiya ti munda wede goole i jire kane, namaiya gette ti ti towwo ono, inkinu niikiyto t'a d'ohire goppon.

¹⁷ Gen inkinu, a kane don i t'oono suldi don Raa y'an ruute y'an t'ela gen, y'a dihe y'an di kize kere munda wede yi ti y' ruute gen, bizi yi ki y' kima ye baa. Kono kamo y'a-ti nime a onami don yi ruute gen me.

¹⁸ Inkinu i d'ede suldi sire, kane gen i ki kime ye, wo t'urzi kane gen Raa yi k'aane yi ki lihite ono ye. Kane gen an in d'eliyo togo baadan a kine don uune ume k'ombide t'urzi yode, kono in a seeda zakidi a suldi don in zaapu elkisadin eego Raa yi ruute y'in t'ela. ¹⁹ Zaapu k'elkisadin gette, t'in ti y' seedu biza k'ulbin ume soo aakede maala meeda ere i-ti seedu tooko ume soo. Tode zaapu k'elkiso gette ti lekkiyo zakidi umatú soo, gen ti-ti doopide alboy wede adda Boy Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede k'adda. ²⁰ Gen k'ume genno Isa y'in uugume me, yi-t'iide y'in t'ihina urzi y'a t'ize mozigo goole don sefeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yon mozigo wo wede sefeke

¹ Ti kaaga yo Melkisedek gen, yon mozigo ki geeger Salem, wo wede sefeke ki Raa goole a jire pay. Ibirayim gen yi kama t'ume k'arka mozagi yi ni jiro man, Melkisedek y'a t'iide okimayi wo yi di ziipe beeko a Ibirayim me. ² Gen a yode Melkisedek, Ibirayim yi-d'ele zakka ki suldi don

* 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

pay y'uubo t'ume k'arka me*. To suma Melkisedek gette, i-kaza «mozigo wede isiyo munda wede ki diine a duwo». Wo son yon mozigo ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki toose». ³ Yode gen i-k'ede meege ye, meede ye, ita mongidagi ye, wo onniyo k'ehiyadi ti untadi ton umbo. Yon gen yi deeyiso aa Ulo Raa, injino yi lekkiyo yode sedefe ke daayum.

⁴ Kun elko, Melkisedek gen ki kotto yon goole a jiire! Yode mugiyin Ibirayim wede ti diine mongidagi don k'izirayel ton, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koduwo a jiire, ki suldi don pay y'uubo t'ume k'arka. ⁵ Wo kine in suune don ongo ti biza bumbu Lebi gen, kane don sedefe. Oogoro gette t'an rootiyo a kane, i dehu an di sedfe zakka ere ki don k'izirayel pay ise kane zembadan ton man. Wo kane pay gen min ti biza bumbu k'Ibirayim. ⁶ Wo de Melkisedek yon ti biza bumbu Lebi ye ton, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi don y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'oono suldi don yi-t'ela gen me. ⁷ Gen derec daa niiku, wede goole'n yi di zaape beeko a wede nenku. ⁸ Wo ki kane don ti biza bumbu Lebi i sedfu zakka gen, kane don tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziida zakka gen, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yon yi lekkiyo ki daayum. ⁹ Injino man ki dangu n'a roote'n, Lebi wede i sedfu zakka ere ki don k'izirayel pay genno ton, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyi Ibirayim. ¹⁰ Derec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim gen, Lebi an ki ti y'ehe ye, yon a moyte ki mugiyi Ibirayim botto.

Goole don sedefe a urzi yode Melkisedek ti kaaga

¹¹ Oogoro ere Raa y'an ele a don k'izirayel, tod' ti konso ekki naabo don sedefe don ti biza bumbu Lebi. Kane gen an d'ise naabo don sedefe aa yode Aroj, wo urzi naabo don sedefe gen y'a-ki t'iide ye a suldi don pay Raa yi dehu me. Para man ki moo me i d'ise wede sedefe ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me? ¹² Aame don sedefe gen Raa yi ti'n bilke ti doolo man, urzi k'oogoro don sedefe ton i dehu Raa y'a ti-pelke ti doolo kay. ¹³⁻¹⁴ Kane ono en don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kane gen an'ni ruute a tukki Galmeejin. Wo kine in suune Galmeejin yon ti biza bumbu Lebi ye, y'udfo ti biza bumbu doolo, ti biza bumbu Ziida. Wenda soo ton ti biza bumbu gen aase naabo a ume sedefe adda Boy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo don sedefe gen, munda soo ton yi ki ruute ye ki biza bumbu Ziida me.

¹⁵ Kun ollo, enno munda wede in t'adfa ita suldi pay kere'n a jiire me: wede sedefe wede udfo ti doolo en, yon yi deeyiso aa Melkisedek. ¹⁶ Yon yi ki t'ize wede sedefe t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede sedefe an yi t'ehe ti biza bumbu wede a urzi tudde ye. Wo de yi t'ize wede sedefe t'urzi lekkiyadi ere i-d'ede toogo, wenda soo ton yi k'aane yi-ki ti latte ye. ¹⁷ Gen derec, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de:

«Kee wede sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga†.»

¹⁸ Injino oogoro ere a urzi sedefe gette, Raa y'a-t'iide mentu kono t'a biite, t'a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ¹⁹ Derec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me‡. Ti

* 7:2 7.2 Taaya gette kun ti t'oono adda mattup ki Zenez 14.17-20. † 7:17 7.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. ‡ 7:19 7.19 Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me: I-kaza kono duwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me.

kaaga d̄uwo an ziipe elkisadañ ekk'oogoro gettiyo, wo ankenno Raa y'in eelo munda wede a jiiire tode gettiyo sey, kine in zaapo elkisadin eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki daana Raa.

²⁰ Wo soñ aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede sedefe geñ, y'a-ti niime tuddi. Wo d̄oñ ongo an t'ize d̄oñ sedefe daa naamiya tuddan. ²¹ Wo ki yode Isa geñ Raa y'a di niime tuddi d̄oo miñ, y'a ti y' ziipe wede sedefe kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Nun Galmeega Raa n'a ti niime tuddó,
wo bizó ni ki y' kima ye baa:
Kee wede sedefe ki daayum§.»

²² Kono kamo ti naamiya gette Isa y'a t'ize wede k'ambu k'attidi* ki taasua ere a jiiire taasua ere Raa yi gitte ti poone.

²³ Wo soñ, d̄oñ baadan an t'ize d̄oñ sedefe kono unto ti ki'n ooliyo ye, an di lekke daayum d̄oñ sedefe me. ²⁴ Wo de ki Isa inkinno ye, yoñ yi lekkiyo zeere daayum geñ, naabadi ere ki sedefe toñ tod'te ki yode yillak ki daayum. ²⁵ Kono kamo ankenno yoñ y'aane y'an utte ki daayum kane d̄oñ ettiyo ki daana Raa t'urzi yode me, kono yoñ yi lekkiyo zeere daayum wo yi tondiyo Raa kono kane.

²⁶ Inkinno mañ Isa mozigo goole d̄oñ sedefe wede id̄diza a kine: Raa ulbi i-d'ise unse ti yode, yi k'ize oldiko ye, i-k'ede munda k'ulsu a tuddi ye, yoñ ti d̄oñ isiyo oldiko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane. ²⁷ Deero d̄oñ sedefe pay geñ i dehu onniyo ti onniyo an d'ise sedefe ki booyiso k'oldikadan, sañ ki d̄oñ doolo kollo. Wo de Isa'n aakede kane genno ye, aame yode batum y'ele tuddi sedefe ki d̄uwo mañ, sedefe ere y'ele kañ soo gettin a-t'iide baa. ²⁸ A urzi k'oogoro Muusa geñ an zippe deero d̄oñ sedefe, d̄oñ an ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga Raa y'ele oogoro a Muusa d̄oo miñ, sañ mañ y'a ruute ono d̄oñ y'a-ti niime tuddi kollo, wo de t'urzi k'ono geñ y'a ti y' ziipe Ulí mozigo goole d̄oñ sedefe ki daayum, geñ y'a-ti d̄inje suldi d̄oñ pay Raa yi dehu.

8

Isa yoñ mozigo goole d̄oñ sedefe wede i jiiire

¹ Enno munda wede toc n'un di roote eego me: Ki kotto kine in d'ede mozigo goole d̄oñ sedefe inkinno. Yoñ yi-guune a kandaane a ammade Raa toogo a jiiire suldi pay. ² Wo yoñ wede naabo adda k'ume wede kamilen, yoñ geñ Boy Raa ki kotto ikkima Galmeega batum wedusu ye.

³ Mozigo goole d̄oñ sedefe wede tuuku toñ, Raa yi y' zaapu kono yi di t'ele suldi wo y'aase sedefe. Inkinno mañ mozigo goole d̄oñ sedefe wede ki kine enno toñ, i dehu munda a beezi kono yi di t'ele a Raa. ⁴ Aame anki Almasi yoñ adda duniya mañ, yi ki t'ise wede sedefe ye kono d̄oñ sedefe a duniya ettiyo toñ ede, kane an eliyi suldi a Raa d̄oñ tode oogoro Muusa ti rootiyo. ⁵ Naabo ki Raa ere d̄oñ sedefe an isiyo a duniya ette, tod'te undiso, i deeyiso suldi d̄oñ d̄erec a kandaane. Geñ aakede munda wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y'a okkima Boy Raa ki golmodo geñ me. Aame geñ Raa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, k'odo k'a t'okkimoy boya aa wede ki wulle n'a-gize eego mokkolo*.» ⁶ Wo de ankenno Isa Raa yi ele naabo ere meeda a jiiire ere ki d̄oñ sedefe pay, kono yoñ yi konso a diine

§ 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. * 7:22 7.22 Wede k'ambu k'attidi: I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'addin taasua ere aware gette a t'isa. * 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.40.

kine d̄uwo ti Raa, yi d'ambu attid̄i ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa ere aware gette ti konso ekki suld̄i d̄oŋ beehiye Raa yi ruute y'an t'ela a d̄oŋz̄i, kane suld̄i geŋ a jiire d̄oŋ ki taasuwa ere ti poone.

⁷ Taasuwa ere ti poone gette t'a ki t'ũde ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me, in̄kino Raa y'a ti bilke ti ere ki sirwe. ⁸ Wo Raa yi wulle d̄oŋz̄i an a ti doopide a urziz̄i, in̄kino yi'n aapudu, y'ede:

«Kun ollo, saŋ onniytagi an d'aana, aame geŋ nuŋ Galmeega Raa n'a-ketta taasuwa ere aware ti d̄oŋ k'izirayel wo ti d̄oŋ biza bumbu Ziida.

⁹ Taasuwa ere aware gette ti k'isa ye aa ere n'a gitte ti maawan̄ ti kaaga te,

aame n'an ziid̄o beezan̄ n'an ud̄do ti siid̄o Misir me.

Kane an k'izire ki diine ye a urzi taasuwa gette.

In̄kino maŋ nuŋ toŋ n'an gime dar. En̄ i rootiyo nuŋ Galmeega Raa.

¹⁰ Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti d̄oŋ k'izirayel,

aame onniytagi geŋ an t'ingila maŋ.

Oogirad̄o n'an ti raana adda k'eedan̄ wo n'an ti zaapa adda k'addan̄,

nuŋ n'a t'isa Raazan̄,

wo kane an t'isa d̄oŋz̄o. En̄ i rootiyo nuŋ Galmeega Raa.

¹¹ Wede tuuku toŋ ti diinayan̄ i k'ise ye y'a dooya bakad̄i, ise leemad̄i toŋ maŋ,

a urzi suuniyo nuŋ Galmeega Raa me.

Derec, kane pay an di n' suuna,

iise ti ŋeŋku a jiire bini goole a jiire.

¹² Geŋ a t'isa in̄kino kono a doopid̄adan̄ a urziz̄o gette n'an t'isa tambobino, wo old̄ikadan̄ ni ki seed̄a add̄o ye baa†.»

¹³ Raa yi rootiyo in̄kino ti taasuwa ere aware maŋ, geŋ i-kaza taasuwa ere ti poone gette i t'ize mazzini. Wo munda wede i t'ize mazzini wo yi gũlike geŋ, uupe goppon̄ yi-t'engila.

9

Urzi wede ki poone k'ottilso a Raa

¹ Taasuwa ere ti poone gette, tod'te i-d'ede urziyagi k'ottilso a Raa, wo Boy Raa wede an ikkima a siid̄o. ² Boy geŋ yoŋ ki golmodo, add̄i bind̄ani sire dookide ti alboy. Biino ere ki poone gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen̄, adda an di ziipe munda aa gooro garziŋa sarat ti pitila eego eego*, wo soŋ taabul ti mappa eego wede an ele a Raa†. ³ Wo biino ere ti dar k'alboy gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen̄ a jiire, ⁴ adda an di ziipe munda aa sandup ki dap an d'oggiyo suld̄i kodd̄iyo eed̄iyadan̄ un̄se eego‡, soŋ an di ziipe sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti d̄oŋz̄i, tode gette an a di-tuuye dap§. Adda sandup gette i d'ede seelo an ikkima ki dap, adda'ŋ om̄bo sundutú mann*. Dalka k'Aron̄ ere t'a giira puutagi t'a bubbe† toŋ adda sandup p̄ây, wo ti pakirtagi mongali sire raaniya eego urziyagi k'oogoro ki taasuwa ti d̄oŋz̄i. ⁵ Wo t'ekki sandup gette an d'iibid̄a d̄uwo sire aakede maaleekiyagi sundan̄ seriben an ti'n zippe, i-kaza Raa

† 8:12 8.12 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34. * 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30. ‡ 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.10-16. * 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35. † 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26.

batum yo adda. Undiso ki kambaran ti-ti diibiyo ume wede mozigo goole don sedefe ye sakkisa puuzo ki booyiso k'oldiko. Wo de ankenno peedo ti k'iide ye botto ki sekiŋso suldi pay genj me.

⁶ Genj suldi don pay adda Boy Raa an di'n ikkima injkino, manj kane don sedefe genj onniyo ti onniyo an d'ettiyo k'adda biino ere ki poone gettiyo, an d'isiyo suldi kono an d'ottilso a Raa. ⁷ Wo k'adda biino ere ki sirwe gette, ettiyo mozigo goole don sedefe siidi, y'ettiyo kanj soo danjal adda k'ozzine me. Wo y'ettiyo ti puuzo seysu a beezi ki sedefe a Raa, ki booyiso k'oldiko ki yode batum wo k'oldiko ki duwo pay. ⁸ Kun ollo, t'urzi genj Unde Kamilen ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiire genj umbo botto, koore Boy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo yi lekkiyo botto genj me. ⁹ Kane suldi genj undiso ki suldi don iina a lekkiyadinj ankenno. Genj i-kaza suldi don an i eliyi a Raa wo ti sendikagi seydi don an isiyo genj, kane an ki t'iide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo suldi don yi d'ottilso a Raa genj, delele aa Raa yi dehu me. ¹⁰ Wo suldi don an eliyi a Raa ti sendikagi seydi don an isiyo genj, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro don an rootiyo a urzi k'ombito, sobito wo k'opilsito tudde, kane suldi genj an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro genj duwo an isiyo a urzi tudde, bini sanj Raa y'an isa suldi pay awardi.

Almasi y'ele tuddi sedefe

¹¹ Wo de ankenno Almasi yi t'ize mozigo goole don sedefe, ki suldi don majjandani in uune ankenno. Yonj yi-t'iide k'adda Boy Raa goole, munda a ki y' biite ye, a jiire wede duwo an ikkima ki golmodo a siido. Boy genj i k'ikkima don tudde ye, genj i-kaza adda duniya ettiyo ye. ¹² Almasi genj y'iide k'adda k'ume wede kamilen a jiire genj kanj soo danjal a-t'iide baa. Yonj y'iide ti puuzo modu ise k'ulo buru an ele ki sedefe ye, wo de yonj y'iide ti puuzo ki yode batum, wo genj injkino yonj y'in di'n udde ti oldikadinj ki daayum. ¹³ A urzi k'oogoro Muusa, puuzo modu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi don an oggiyo k'ulo buru genj, an an di-rorriso a tukki don an t'ize ganigi a daana Raa genno, manj tuddanj i-t'isiyo kamilen a daana Raa[‡]. ¹⁴ Wo de genj, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo baadanj a jiire sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddi sedefe a Raa, yonj wede aa seysu daa munda k'ulsuko a tuddi, an wilda ki sedefe. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamilen elkisadinj ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette ti naabiyagi don ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

¹⁵ Genj kono k'injino Almasi yonj yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware. Yonj y'inda kono duwo y'an adde t'adda k'oldiko ere an ize aame an a ti diipida a urzi taasuwa ere ti poone. Injkinu manj kane donj Raa yi'ni wiike genj an t'oone suldi donj yi ruute y'an t'ela a donji ki daayum.

¹⁶ Aame wedusu yi lekkiyo zeere genj, onami donj yi riine a urzi dokkide laalay genj an k'ede toogo ye, y'inda doo minj an d'ise munda wede yi riine kollo. ¹⁷ Derec, aame yonj genj yi lekkiyo zeere manj, onami donj yi riine genj an k'ede toogo ye, wo aame y'inda doo minj an d'ede toogo kollo. ¹⁸ Injkinu kay taasuwa ere ti poone batum tonj, tod' t'ise ti puuzo ere ifi doo minj kollo. ¹⁹ Ti kaaga tonj urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa genj, y'an ti y' gize a duwo pay. Sanj yi ziida puuzo ki modu ti puuzo k'ulo

[‡] 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19.

buru d'ofj an waldutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali dambami teesibi, y'adihima soole sundi izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di rorriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki d'uwu pay. ²⁰ Aame yi rorriso genj, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasuwa Raa yi gitte ti kune, taasuwa ette y'un ruute kun d'ozire eegoš.» ²¹ Saŋ Boy Raa wede an ikkima ki golmodo ti suldi d'ofj pay ki naabo a Raa toŋ, Muusa y'a di rurrige puuzo. ²² Genj d'erec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro suldi baadaŋ i t'isiyo kamileŋ a daana Raa, wo ki tambobino k'oldfiko toŋ, i dehu puuzo t'a ofi doo miŋ kollo*.

Sedeke k'Almasi ti booyiso k'oldfiko

²³ Suldi d'ofj pay ki naabo a Raa genj, kane undiso ki suldi d'ofj a kandaane. Wo d'erec kane genj i ti'n isiyo kamileŋ sendikagi, genj inŋkino kay i dehu kane suldi d'ofj ki kotto a kandaane batum toŋ i ti'n isiyo kamileŋ sendikagi d'ofj majjandani a jiiire genno. ²⁴ Almasi genj yi k'iide ye k'adda k'ume wede kamileŋ d'uwu an ikkima me, yoŋ ki kotto undiso d'ofj ki Boy Raa a kandaane. Yoŋ y'iide ki kandaane batum, anŋkeŋno yoŋ a daana Raa kono kine. ²⁵ Mozigo goole d'ofj sedeke ki Yawudiyagi genj y'ettiyo k'adda k'ume wede kamileŋ a jiiire, ozzine ti ozzine ti puuzo seysu a beezí. Wo de Almasi genj, y'iide'ŋ y'a k'ele tuddi sedeke taŋ baadaŋ ye. ²⁶ Para maŋ t'ume Raa y'ikkima duniya genj, Almasi y'a dabire taŋ baadaŋ bini untadi. Wo a onniytagi d'ofj k'ita eŋ, yoŋ y'iido kaŋ soo d'ofj k'adda duniya ette, kono oldfiko y'a ti t'iide mentú t'urzi k'eliyo tuddi batum ki sedeke. ²⁷ Kun ollo, wede tuuku toŋ y'a t'inda kaŋ soo d'ofj, wo y'inda maŋ, saŋ y'a t'ettey daana Raa kono yi di d'ekkey booro. ²⁸ Genj inŋkino kay Almasi toŋ y'ele tuddi sedeke kaŋ soo d'ofj, kono ki booyiso k'oldfiko d'ofj baadaŋ†. Wo yoŋ y'etto ki sirwe ki booyiso k'oldfiko ye baa, wo y'etto k'uttiyo d'ofj i delliiyo kamadi.

10

Sedeke k'Almasi t'a jiiire pay

¹ Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'iide ye a olde suldi d'ofj d'erec a kandaane me, tod' ti deeyiso booloŋ d'ofj suldi d'ofj majjandani aana me. Tode gette ti rootiyo ozzine ti ozzine i dehu an d'ise sedeke seydi a Raa daayum aa ere an d'isiyo. Kono kamo d'ofj ettiyo ki sirpa Raa genj, ki kotto oogoro gette d'uwu ti k'aane ti ki'n ise ye d'ofj i t'iide a munda wede Raa yi dehu me. ² Para maŋ kane d'ofj isiyo sedeke a Raa y'an ise kamileŋ t'oldfikadaŋ, genj ti sedeke ere an isiyo kaŋ soo gettin a-ti t'iide baa. Genj kane an di naabiya a Raa inŋkino ti elkiyo ere an di suuniyo munda k'ulsuko a tuddaŋ umbo, wo an ki d'isiyo sedeke ti doolo ye baa. ³ Wo ki too maŋ, t'urzi sedeke seydi ere an isiyo ozzine ti ozzine gette, d'uwu an ki dandiya ye an a d'elkiyo a oldfikadaŋ te. ⁴ D'erec, puuzo k'ulo buru ti puuzo modú gette, kudic ti k'aane ti ki booye oldfiko wede ye.

⁵ Kono k'inŋkino, aame Almasi y'ettiyo k'adda duniya genj, yi di ruute a Raa, y'ede:

«Kee ki ki dihe d'uwu an a-ki d'ise sedeke seydi ye, ise an a-di t'ele munda toŋ maŋ,

wo kee k'a-n'ize tudde.

⁶ Kee'ŋ ulbá a-k'ize unŋe ye a seydi d'ofj an oggiyo a ume sedeke,

Š 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.3-8. * 9:22 9.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 17.11. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

ise sefeke ere an isiyo ki booyiso k'oldfikadan toj maṅ.

7 Injino maṅ n'a ruute, n'ede: "Raa ki nuṅ, ankeṅ nuṅ batum n'a ette, munda wede ki dehu geṅ n'a-di y'iso,

Enj munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno*."»

8 Geṅ Almasi y'a ruute ki poone, y'ede: «Kee ki ki dihe d'uwu an a-ki d'ise sefeke seydí ye, ise an a-di t'ele munda toj maṅ, ise sefeke ere an t'oggiyo a ume sefeke wo sefeke ere ki booyiso k'oldiko toj maṅ. Kane pay geṅ miṅ ulbá a-k'ize unṣe ye.» Wo ki too maṅ kane pay geṅ miṅ sendíkagi d'oj oogoro Muusa ti ruute d'uwu an d'ise. 9 Maṅ Almasi y'a ruute sey, y'ede: «Ankeṅ nuṅ batum n'a ette, munda wede kee ki dehu n'a-di y'iso.» Injino maṅ urzi wede ki poone y'a-y'ide, wo y'a ti y' bilke ti wede ki sirwe. 10 Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi dehu te, injino y'in di'n uuye kese a yode Raa t'urzi sefeke ere k'Isa Almasi y'ele tuddí kan soo d'anjal, gettin a-t'ide baa.

11 Wede sefeke tuuku toj onniyo ti onniyo yi lekkiyo kan ḡhire jep kono yi d'isiyo naabadí, yi d'eliyo daayum sefeke ere tod'tin tode dey†, wo de tod'te kudic ti k'aane ti ki booye oldiko ye. 12 Wo de ki yode Almasi geṅ, y'ele tuddí sefeke ki booyiso k'oldiko kan soo d'anjal, san y'ideṅ y'a-guune a ammade Raa ki daayum. 13 Wo a ume geṅ yi-delliyo, bini onniyo ere Raa y'an isa d'oj k'aduzí aa munda ki bita ti d'andí zondí‡. 14 Geṅ t'urzi sefeke ere Almasi y'ele tuddí kan soo d'anjal gettin, kane d'oj yi'n uuye kese a Raa geṅ y'an ize d'oj i t'ide a munda wede Raa yi dehu ki daayum.

15 Unde Kamileṅ toj t'in ruute ti kaaga, d'erec ti ruute ki poone, t'ede:

16 «Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: Ettiyo taasuuwa ere ni ketta ti kane te, aame onniytagi geṅ an t'ingila maṅ. Oogiradó n'an ti zaapa adda k'addan, wo n'an ti-raanja adda k'eedan.»

17 Soṅ y'a ruute sey, y'ede:

«Nuṅ oldíkanan wo suldí d'oj ulpi an isiyo geṅ ni ki seeda addó ye baa§.»

18 Wo aame wede y'uune tambobino k'oldíkadí maṅ, i ki dehu y'a ki t'ele munda ki sefeke a Raa ki booyiso k'oldíkadí ye baa.

Almasi yoṅ urzi wede aware

19 Injino kun ollo zembá ki nuṅ, t'urzi puuzo k'Isa geṅ, kine in d'ede urzi k'ettiyo daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamileṅ a jiire geṅ me. 20 Geṅ i-kaza Isa y'in ihina urzi aware y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina aame yi ti diipidá alboy ki Boy Raa, i-kaza urzi geṅ y'in ihina t'urzi tuddí batum ere y'ele sefeke. 21 Wo kine in d'ede wede sefeke i jiire pay, Raa y'a ti y' ziipe t'ekki d'oj boozí. 22 Injino maṅ kine in a odo goppon ki sirpa Raa t'adde soo, ḡoniyo ti zaapu k'adde a Isa, addin kamileṅ ti suldí d'oj pay i-ti lattiya elkiyadin ere in di suuniyo munda en beehiye en ulsu geṅ me, wo tuddin suyyiso t'ahu d'oj kamileṅ. 23 In soodó zakidí daayum a kazita munda wede kine in zaapu elkisadin eego, kono Raa yi seedu zakidí a munda wede yi ruute y'aasa me. 24 In aa elko ti tuddin kono in t'ele kooke a urzi geyyiso wo a urzi k'isiyo naabiyagi d'oj beehiye. 25 Kine in ti dekke ye t'ogiyso ere ki zembá me, aakede d'oj ongo ge d'isiyo daayum me. Ki

* **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9. † **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup k'Egzod 29.38. ‡ **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. § **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33-34.

too man in t'ele kooke baadan a jiire sey ti tuddin, kono kun suune onniyo ere ki Galmeegea tod'te goppon.

²⁶ Aame kine d'erec ki Raa in ti zuune kereḅ wo in d'isiyo oldfiko mirsi man, geḅ sedefe ti doolo umbo a booya oldfikadin te. ²⁷ Wo de wede y'isiyo in'kino geḅ i guute munda soo, yi dello t'orgiso baadan booro ere ki Raa wo uwwo ere t'oggiyo ki daayum, t'a t'oggey kane doḅ i-ti toogiyo a Raa. ²⁸ Kun suune ti kaaga geḅ, wede y'a ti doopide a oogoro Muusa man, yoḅ ki t'owwo daa woliyo sommagi, wo i dehu doḅ sire t'ado i wulle wo illiga munda geḅḅo doo miḅ kollo*. ²⁹ Kun elko, wede yi t'onyle Isa Ulo Raa, yi ti woliyo puuzo ki taasuwa ere t'a y'uuye kese a yode Raa gette ganigi, wo yi kalda Unde Raa ere t'in di kaza beeko Raa man, ki kotto yoḅ geḅ y'a t'oona dabar ere ooḅe a jiire sey. ³⁰ Eyye, kine in yi suune yode wede yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku toḅ dangayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Galmeegea Raa y'a d'ekka booro a tukki doḅziḅ.»

³¹ Geḅ ooḅe baadan a wede i t'iira a bey Raa zeere man.

³² Wo de kun elko a munda wede ize ti kaaga aame kun uune toore Raa i d'eliyo uttiyo geḅḅo. Kune d'uwwo an un di'n dibire baadan, wo kun a ziiḅa zakidi bini d'angu adda d'eyyiso ere zakidi gette. ³³ Doḅ oḅgoḅ ti diinagun an an di'n gildite, an an di'n dibire, an an d'an d'ele sukiyagi a daana doḅ duuru, wo doḅ oḅgoḅ ti diinagun kun di guune ḅollon ti kane a dabaradan gette. ³⁴ In'kino man kune kun di wulle sommagi ki doḅ an ti'n zidde dangay, wo aame suldugun an ti ziki toḅ, kun d'iyye ti unḅuwo kono kun suune un d'ede suldi doḅ Raa y'un ele, kane geḅ laale wede a jiire i lekkiyo ki daayum. ³⁵ Seedu zakidi ere kun seedu gette, kun ti dagga ye, kono ti tode gette kun t'oooney suldi baadan doḅ Raa yi dehu y'un t'eley a naabagun te. ³⁶ Geḅ i dehu kun d'ombina, kun di seeda zakidi bini d'angu, kono kun i-ti t'ise naabo ere Raa yi dehu te. In'kino kun di y' t'oooney munda wede Raa yi ruute y'un t'eley me. ³⁷ Ono eḅ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ume a guute goppon, taḅ boolon d'angal, wede a etto geḅ y'a aana, yi ki ti t'osso ye.

³⁸ Wede yoḅ ki diine a daanado geḅ, y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno, wo de aame t'urzi zaapu k'addi a nuuno yi t'irga man, ulbo o k'isa unḅe ye ti yode me‡.»

³⁹ Kine eḅ, kine ti diine doḅ i t'argu t'urzi zaapu k'addan a Raa an di daggiya geḅḅo ye. Wo de kine doḅ i ziipe addan a Raa, an d'utta undiyagan geḅḅo.

11

Zaapu k'adde a Raa ki doḅ a ziiḅa zakidi ti kaaga

¹ Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi wede in d'ooniyo suldi doḅ in zaapu elkisadin eego, wo tod'te urzi wede in di suune suldi doḅ in ki'n woliyo ye geḅ kane ki kotto. ² Kane moḅgidagi ti kaaga geḅ an ziipe addan a Raa, in'kino man Raa ulbi i di t'ize unḅe ti kane me.

* **10:28** 10.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15. † **10:30** 10.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. ‡ **10:38** 10.38 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.3-4.

³ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, kine in suune sulđi pay Raa yi'n ikkima t'ono đonj uđde ti bizi. Geñ inđino sulđi đonj in'ni wollıyo enj, Raa yi'n ikkima t'urzi sulđi đonj in ki'n wollıyo ye.

⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, Abel yi-d'ize sedeke a Raa beehiye a jiire ere ki Kayenj. Abel geñ yi ziipe addı a Raa, inđino manj Raa y'a yi wulle ki diine a đaanadı me, wo sedikadı toñ y'a ti zııda bey sire. T'urzi zaapu k'addı a Raa, Abel geñ y'ında toñ, anđi t'urzi munda wede y'ize geñ aakede yi'n rootiyo sey*.

⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, Enok Raa y'a y'umbe ki kandaane daa k'unto. Wenda soo toñ yi ki y' wulle ye baa, kono Raa yi y'umbe ki sirpadı. Ono enj an riıje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: Ki poone Raa y'a y'amba Enok ki kandaane geñ, lekkiyadı gette i-d'ize unse a Raa me†.

⁶ Wo de wede yi ki ziipe addı a Raa ye manj, geñ i-k'ise ye Raa ulbi i-d'ise unse ti yode me. Derec, wede y'ette ki sirpa Raa yi-d'ottile geñ, i dehu y'a ambe adda k'addı Raa ede wo Raa y'an d'isiyo sulđi đonj beehiye a kane đonj i yi dehu t'adde soo me.

⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, Nowe Raa yi di-tuuke kuudı a munda wede yi ki y' wulle ye botto. A ono đonj Raa yi-ruute geñ y'a umbe onamı y'a t'ikkima tooko ere meeda a jiire, kono y'a utta đonj boozı. Inđino manj t'urzi munda wede y'ize geñ, đonj duniya booro t'anni zııda wo yonj y'a uune beeko, wo Raa y'a yi wulle yonj ki diine a đaanadı kono yi ziipe addı a yode.

⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, Ibirayim y'a iyye a waaku Raa, wo y'a illiga onamı, inđino manj y'a inđile ki siıdo ere Raa yi-ruute yi di t'eley, wo y'a inđile daa suuniyo k'ume wede y'ette. ⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, Ibirayim y'a t'iide y'a-guune aa torgusu a siıdo ere Raa yi ruute yi di t'ela te, yonj yi likke adda bindani ki tanda, sanj k'ıta manj Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay, kane toñ an uune kay munda wede Raa yi ruute yi di t'ela a Ibirayim me‡. ¹⁰ Ibirayim y'ize inđino kono yi delliyo geeger ere itatı zakidı, tode ere yode Raa batum y'ilke wo y'a-t'iiziga.

¹¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, Sara gette tod'te goolowo wo karta toñ, Raa y'a-t'ize t'a iine ti d'ehe ulo. Y'ize inđino kono tod' ti zuune adda k'addutı Raa geñ yi seedu zakidı a munda wede yi ruute y'aasa me. ¹² Geñ inđino t'urzi wedusu soo yi t'ize goole yi t'aahe k'unto toñ manj, i d'udde đonj baadanj aakede moldalı a kandaane, wo aa dolso ere a biza bar wenda yi ki ti'n kize ye§.

¹³ Kane pay geñ minj an ziipe addanj a Raa bini an t'ında, daa k'ooniyo sulđi đonj Raa yi ruute y'an t'ela. Sulđi geñ an di'n wulle ti dokki, ulbanj aaze unse, wo kane an di ruute kereñ a daana duwo, a lekkiyadanj a siıdo ette kane aa torgagi đonj iido torgowo. ¹⁴ Kane đonj i rootiyo inđino geñ, i-kaza kereñ kane an dehu siıdo ere ti doolo. ¹⁵ Kane an k'elkiyo ye baa a siıdo ere an d'udde t'adda gette, wo aame an diha an di-kime k'adda sey manj, urzi ede an aane an di-kime. ¹⁶ Wo ki too manj, kane an zaupu elkisadanj a siıdo ere a kandaane a jiire. Kono kamo Raa geñ i-k'ede sukıyagi ye an di y' waake Raazanj me, inđino manj yonj geeger y'an ikkima.

¹⁷⁻¹⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, Ibirayim y'a iyye yi di t'ele ulı Isaaka ki sedeke a Raa aame yi y' niime geñ me. Derec, Raa yi ruute ki poone,

* **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.3-10. † **11:5** 11.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 5.24. ‡ **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5 wo 35.12. § **11:12** 11.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

y'ede: «Geŋ t'ita k'inni k'Isaaka d'uwu an di'n waaka ita k'innizá*.» Injino ton, uli yonj soo danŋal y'a iyye yi di t'ele sedefe a Raa. ¹⁹ Wo Ibirayim geŋ y'elkiyo adda k'addi Raa i-d'ede toogo y'aane yi ti y' balde wede inda me, geŋ injino Raa yi y' gimo uli Isaaka aa ti bize k'olde. T'urzi geŋ i-kaza munda wede aana k'ita.

²⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Isaaka y'an di ziipe beeko a innizi kane Yakup ti Ezayu a urzi lekkiyadanj ere ki daana†.

²¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Yakup aame y'ambe k'unto man, a inni Yusup wede tuuku tonj yi di ziipe beeko beeko wo yi d'uttila a Raa kanj dirsiyo a bize dalkadi‡.

²² T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Yusup aame y'ambe k'unto man, y'an di ruute a zembadi inni k'Izirayel, y'ede: «Onniyo soo ti siido Misir kun t'adda kun t'aaha ki siidagun», wo y'an di ruute a munda wede an d'isa, y'ede: «A addiyagun gette, ossago kun oola ye§.»

²³ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa maawi an ti y'ehe man, an di y'umbida y'a likke tere ado, kono an wulle'ŋ ulanj majjaane wo an ki d'urgide ye an a-ti diipida a oogoro ere mozigo Parahonj y'ize te*.

²⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa yi t'ize goole man, y'a ki y'iyye ye baa d'uwu an di y' waake ulu k'uto Parahonj me. ²⁵ Y'a dihe d'uwu an i-d'ise ulsu ti kane donj Raa bee minj, y'aase unjuwo ki peedo boolonj adda k'oldiko. ²⁶ Yonj y'ilke adda k'addi minj, y'a oyye y'a t'oone sukuyagi donj aa k'Almasi yi t'oona. Sukuyagi geŋ kane zooyayanj oone a jiire korbite ki siido Misir, kono yonj yi woliyo munda wede Raa yi dehu yi-t'eley.

²⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa y'a t'ufde ti siido Misir daa k'orgiso a kulkuwo mozigo Parahonj, yonj y'a ziida zakidi kono yi woliyo Raa wede wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye. ²⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa y'an di gize donj k'Izirayel an d'ise tarnaape Pak ki Yawudiyagi, injino boha bumbiyaganj an a-t'unjkite puuzo, kono maaleeka wede ki lattiya geŋ y'a ki ti'n t'ida ye inni kabba ki donj k'Izirayel me†.

²⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Bar Teezewo a diikida sire, donj k'Izirayel an di diipida siido meedi. Wo de donj siido Misir an dehu an di doopida kay, manj ahu an da t'an bilde an t'inda‡.

³⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, donj k'Izirayel an d'uule geeger Zeriko onniyo sarat, manj waaya mongali ki geeger gette t'a iire. ³¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Raahap ere t'oonyo ombo bittu t'itatú tonj, donj seddiyo beere t'anni ziida ti toose. Injino manj donj k'Izirayel an di'n iide donj i-tuuge a Raa me, wo tod'te an gi di-t'iide ye§.

³² N'a t'eese moo sey me, peedo t'a ni biite n'a roote taaya ki donj aakede: Zedeyonj, Barak, Samsonj, Zepte, Dawut, Samiyel wo ti nebiyagi donj ongo me. ³³ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, donj ongonj ti diinayanj an di diyye mozagi wo an di jiire, donj ongonj an d'ize munda wede ki diine a d'uwu me, donj ongonj an d'uune munda wede Raa y'an ruute y'an t'ela, wo donj sonj suwwidi tonj bohananj an an t'ippite. ³⁴ Donj ongonj uwwo ti wehinkatú tonj an ti-t'iide, donj sonj an d'utte ti unto ere ki kasigara. Donj ongonj toogadanj

* **11:17-18** 11.17-18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14. † **11:20** 11.20 Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40. ‡ **11:21** 11.21 Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20.

§ **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * **11:23** 11.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22-2.2. † **11:28** 11.28 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42.

‡ **11:29** 11.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31. § **11:31** 11.31 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 6.12-21.

umbo toŋ an t'ize d'ŋ toogo, d'ŋ soŋ an t'ize d'ŋ kuuli a urzi k'arka, wo d'ŋ soŋ asigiryagi d'ŋ ki siido doolo toŋ an di'n ilmi. ³⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, erayi oŋgoŋ an di wulle d'ŋzan d'ŋ i t'inda geŋ an ti bilde.

Wo de d'ŋ oŋgoŋ an di'n dibire baadan k'unto toŋ, kane an di-tuuge k'addiya ti dabar te kono kane an suune an t'ooney baldiya ere a jiire. ³⁶ Oŋgoŋ an d'uune okko maade wo gorpiso ti marpa, d'ŋ soŋ an ti'n gittite ti zinziri wo an di'n ibi danŋay. ³⁷ D'ŋ soŋ an ti'n gikkite ti moŋgali an di'n iide, d'ŋ oŋgoŋ an ti'n dikkite sire sire ti si, wo d'ŋ oŋgoŋ an di'n iide ti kasigara. D'ŋ oŋgoŋ an d'erilsito, ossiyadan golmodo dambami ti moodo, an k'ede munda ye, duwo an an d'oofibe yebadan, wo an an d'isiyo ulsu. ³⁸ Kaciŋ kane d'ŋ duniya batum an ki t'iide ye duwo geŋ an di lekke ti kane me. Injino an di sewiyso adda balda, adda moŋgali, an di lekkiyo adda k'urmidi wo adda k'oldagi.

³⁹ Kane pay geŋ munda wede Raa yi ruute y'an t'ela an ki y'uune ye toŋ, an di ziipe addan a Raa wo yoŋ ulbi i di t'ize uŋse ti kane me. ⁴⁰ Geŋ Raa y'a dihe y'in d'ise munda wede beehiye a jiire sey a kine me, injino maŋ Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise d'ŋ i-t'iide a munda wede yi dehu, daa kine adda ye me.

12

Raa yoŋ Meegiŋ

¹ D'ŋ pay i gize urzi zaapu k'addan a Raa geŋ, kane a kine aakede d'ŋ baadan an di ti'n duule. Injino maŋ attidi pay wede in d'ede ti oldiko ere in ti'n seedu a sooruziŋ ere a urzi Raa gette, in ti'n booyo. Wo soŋ in okko ti ombiŋe a dalala ere Raa y'in ruute gette, bini ume k'aaniya. ² Kine in sebbu daayum edayiŋ ki tukk'Isa, yoŋ eesiyo k'urzi zaapu k'adde a Raa, wo y'a-di d'ingila bini a ti-t'ida a munda wede Raa yi dehu. Yoŋ y'a iyee y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. A unto ki sukiyagi kino ette, a yode i di t'ize aa munda ki bita, kono yoŋ yi wolliyso uŋsuwo ere yi t'oona, wo ankeŋno yoŋ yi-guune a ammada ki kaakido moziko Raa.

³ Injino kun elko a yode Isa, kane d'ŋ k'oldiko geŋ an i d'ize ulsu baadan, wo yoŋ y'a ziiida zakidi bini danŋu. Injino maŋ, kune'ŋ tuddugun i rorriga kun ti tasse ye. ⁴ Kune'ŋ adda deyyisagun ere ti oldiko gette, kun ki diyye bini puuzagun t'a k'ibi ye. ⁵ Ki kotto, kune un dunde kooke wede Raa y'un ele a kune inŋizi me! Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ulo ki nuŋ, kee k'orgide ye a deeziyo Galmeega Raa te, wo kee ki-tassa ye aame y'a rootiyo munda k'isiyo enj ulsu maŋ.

⁶ Derec, Galmeega Raa yi deeziyo wede yi giyye, yi kossiyso ulo wede tuuku yi y' ziiida bey sire*.»

⁷ Kun ombon a dabar ere ettiyo t'urzi deeziyo Raa te. Yoŋ y'un isiyo injino kono kune inŋizi wo y'un di'n oofibe. Ede ko ulo wede meegi yi ki y' deeziyo ye me? ⁸ Aame kune Raa y'un ki'n deeziyo aa yi deeziyo inŋizi pay ye maŋ, geŋ kune inŋi k'addi ye, inŋi d'ŋ ki bande.

⁹ Adda duniya ette kine wede tuuku toŋ i-d'ede meege an in di'n deeziyo wo in d'ollige onamaŋ. Injino maŋ derec, kine a Meegiŋ Raa a kandaane in i d'ottile a ceere sey kono in t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁰ Maawiŋ

* 12:6 12.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12.

kuuli geŋ an inni deeziyo ki peeŋo boolon aa addaŋ i dehu. Wo yo Raa y'inni deeziyo ki beehiyko a kine, kono yi dehu in t'ise doŋ kamileŋ aa yode batum. ¹¹ Deeziyo ere pay gette a kaamiki a di t'owwe eeni, uŋse ye. Wo saŋ kane doŋ ooniyo deeziyo gette, adda k'addaŋ ti t'ehiyo lekkiyo ere ki diine ti toose.

Seeŋu zakidī a urzi daaniya k'Isa

¹² Inkiŋo maŋ kune doŋ beydiyagun urme ti zibbangun doŋ ombo gede gede geŋ, kun ti'n ôhor wayirak. ¹³ Wo ki zoŋgun erkiiyagi kun ti'n okkoŋ delele, kono wede jekese y'a ki di kima ti d'undilsadi ye, wo ki too maŋ y'a t'oone beeko.

¹⁴ Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti d'wo pay, wo soŋ kun di lekko doŋ ooyiso kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a yode ye maŋ, yi k'aana yi ki y' wolla ye Galmeega Raa me. ¹⁵ Kun koono mentikagi, kono wenda soo toŋ yi ledfa ye t'urzi beeko ere ki Raa te. Ti diinagun wenda soo toŋ yi t'isa wede lattiya k'ume ye, aakede undumu kadigi yi t'addiya maŋ, kadigiwadi gette ti seeŋu doŋ baadaŋ.

¹⁶ Kun koono mentikagi kono wenda soo toŋ ti diinagun y'isa boliyo ye, wo soŋ suldi doŋ kamileŋ ki Raa yi'n oŋyilsa ye, aakede Ezayu, kono k'ombo ere kaŋ soo takkat y'a t'iwila aggadi ere ki gooliko k'ehiyadi. ¹⁷ Wo kun suune, saŋ maŋ Ezayu y'a dihe yi-d'oŋe bey ti zumari edayi, meegi y'a-kime bizi yi di zaape beeko toŋ umbo, y'a ti y' lidfa beeko y'a ki t'uune ye†.

¹⁸ Ankenno kune kun a k'iide ye k'ita munda wede k'a yi botte ti beezā me, aa mokkolo Sinayi ti kaaga doŋ k'Izirayel an a d'iide gette. Ekki mokkolo gette an di wulle uwwo t'oggiyo d'ala d'ala, ume zimolo dil aa diddo wo ursiŋo. ¹⁹ An d'illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo kane doŋ k'Izirayel illiga golla gettiyo geŋ, an tunde Raa kono y'an ki roote ye baa ono ti doolo me‡. ²⁰ Kane an ize inkiŋo kono an k'iine an k'imbiŋa ye a ono doŋ Raa y'an ruute, y'ede: «Wede tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu toŋ maŋ, an ti y' kakkita ti moŋgali an di y' t'ida§.» ²¹ A suldi doŋ an wulle geŋ, an di biuha k'orgiso. Inkiŋo Muusa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ ni-biuha k'orgiso, ni ŋoŋŋirso*.»

²² Wo ki kune inkiŋo ye, kune kun iide ki tukki mokkolo Siyoŋ, wo ki tukki geeger ere ki Raa zeere, tod'te Zeruzalem ere a kandaane. Wo soŋ kun iide ki tukki maaleekiyagi baadaŋ an t'ugiye an isiyo uŋsuwo, ²³ wo ki tukki doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa, kane geŋ aa inni kabba, sumbiyagan raaniya adda mattup ere a kandaane. Soŋ kun iide ki tukki Raa wede a deka booro ki doŋ pay, wo kun iide ki tukki doŋ kane ki diine i t'inda ti kaaga, kane Raa yi'n ize a-t'iide a munda wede yi dehu. ²⁴ Soŋ kune kun iide ki tukk'Isa, yoŋ yi konso a diine kine d'wo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware, wo ki tukki puuzadi ere ibi t'in di'n ize kamileŋ a daana Raa, tod'te toogo i jiire puuzo ere ki Abel.

²⁵ Inkiŋo maŋ kun koono mentikagi, kun ti tooge ye k'ollige ki wede un rootiyo me. Derec, doŋ k'Izirayel an di-tuuge k'ollige k'ono doŋ Muusa y'an tuuke kuudaŋ adda duniya geŋ, ti booro Raa an ki t'ilda ye. Geŋ inkiŋo a jiire sey, kine toŋ in ki t'alda ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k'ollige k'ono ki wede in rootiyo ti kandaane maŋ. ²⁶ Ti kaaga geŋ Raa a

† 12:17 12.17 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 25.29-34; 27.30-40. ‡ 12:19 12.19

Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22. § 12:20 12.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod

19.12-13. * 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.19.

golladi d'anjjal siido t'a n'anjire, wo ankenno in suune munda wede Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «K'ita en, kan soo sey ni ki n'anjira siido sittu d'anjjal ye, wo kandaane pay†.» 27 Ono donj yi ruute, y'ede: «K'ita en, kan soo sey» i-kaza suldi donj pay Raa y'ikkima genj, donj aane i gozzige an t'engila, kono suldi donj i k'aane i ki gozzige ye, an di lekka.

28 I dehu kine in di roote koduwo a Raa, kono y'in ele moziko ere i ki gozziso ye. Injino manj in naabo a Raa t'orgiso wo ti ottilso, kono yode tonj ulbi i-d'ise unse. 29 Ki kotto Raazinj genj yonj aa uwwo, yi-t'oggiyo suldi donj pay ulpi a daanadi me‡.

13

Kooke a donj i ziipe addan a Isa

1 Kune daayum kun geyyo tuddugun aakede zemba. 2 Un dandfe ye, duwo kun'nin soodfo bey sire, kono t'urzi genj donj ongo an di'n ziida maaleekiyagi bey sire, daa suuniyo kane maaleekiyagi me. 3 Kun a elko a donj an ti'n zidde danggay, aakede kune tonj adda danggay ti kane kanj soo. Kun a elko a donj duwo an an isiyo ulsu, kono kune tonj donj tudde kun dabirsa aa kane kay.

4 I dehu donj pay an t'ele suma a urzi seedu genj me, wo kule yi ki t'udige t'ere bakadi ye, ise erewo tonj injino. Kun suune, donj i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eebanj wo donj isiyo boliyo genj, Raa y'a dekka booro a eedanj.

5 A lekkiyagun gette unni dokke geyyiso sonko ye, ulbugun iso unse a munda wede un d'ede, kono Galmeege Raa batum yi ruute, y'ede: «Nun, n'a-k'eeza ye wo ni ki kiigira ye tak*.» 6 Kono kamo kine in aane in zaape addinj pay a yode, wede tuuku y'a roote, «Galmeege Raa yonj wede yi ni noogiyo, ni k'orgide a munda ye.

Kane donj tudde an aane an o d'ise moo me†?»

7 Kun elko a donj dokkiyagun donj un gizite ono Raa. Injino kun elko a lekkiyadanj ere an likke mummino bini an a-t'inda genj me, wo genj kune tonj kun doozo urzi zaapu k'addan a Raa. 8 Isa Almasi genj yi lekkiyo yonj minj yode, t'ume k'eesiyo, anki wo ki daayum. 9 Genj kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa gettiyo ye. Genj beehiye nj in t'oone toogo adda k'addinj t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi daaniya k'oogoro ere a urzi k'ombito ye, tode gette kane donj i ti daaniya wenda soo tonj ti ki nuuge ye.

10 Kane deero donj sedefe ki Yawudiyagi donj i naabiya adda Boy Raa genj, an k'ede urzi an ki d'oomi ombfo ere ettiyo t'ume sedefikadinj ye. 11 Kun suune seydi donj an waldutu ki sedefe genj, puuzadanj mozigo goole donj sedefe yi-t'ambu k'adda Boy Raa wede kamilenj a jire genno, kono ki booyiso k'oldiko. Wo tudde ki seydi donj an waldutu ki sedefe genj, t'adda k'ille an di'n adfiya paate k'oggiyo mendan‡. 12 Genj injino kay Isa tonj, kono duwo y'an ooya kese a Raa ti puuzadi genj, ti geeger an di y'udde paate, an di y' dibire wo an di y'ide. 13 Injino manj kine tonj t'adda k'ille in t'adfo in t'odo okkime k'Isa, wo in ooyo sukiyagi donj aa yode y'uune genj me. 14 A duniya ette kine in k'ede ye geeger ere in di lekke ki daayum

† 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6. ‡ 12:29 12.29 Raazinj genj yonj aa uwwo: I-kaza wede y'arbu ti yode yi-ti y' t'ela danggay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24. * 13:5 13.5 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5. † 13:6 13.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6. ‡ 13:11 13.11 Kun wollo adda mattup ki Lebitek 4.1-12.

te, wo de in dehu geeger ere ki daana in di lekka ki daayum. ¹⁵ Injino man t'urzi k'Isa geɗ, kine in amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette aa sedefe a Raa, tode gette ono don addiya ti bize i-kaza Raa yon wee wee. ¹⁶ Kune un dande ye a isiyo beehiyo ti noogiyo tuddugun te, kono kane geɗ aakede sedefe ere Raa ulbi i-d'isiyo unse.

¹⁷ Kun ollo ono don dokkiyagun, kun kili t'eedan ye, kono kane geɗ ersadan a tukki kune, wo an suune onniyo soo an t'idey taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki kune gette. Kun iso t'urzi tuuku ton an d'ise naabadan ti unsuwo, addan i latta ye, para'n addan i litta man, a kune beehiye ye. ¹⁸ Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di suuniyo munda k'ulsuko a tuddey umbo, ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku ton man. ¹⁹ Nun ni kodfime a kune, kun di tonde Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko k'ume kune.

Toose ere ki dangu

²⁰ Raa wede i d'eliyo toose, yon wede a bilde Galmeeɗin Isa ti diine don unto. Isa geɗ goole k'elso dambami, wo t'urzi puuzadi ere ibi ki sedefe gette, Raa y'a gitte taasuwa ti kine ki daayum. ²¹ Nun ni tondiyo Raa, y'un di'n ise don aane i t'ise suldi don pay beehiye kono kun d'ise munda wede aa yon yi dehu, wo t'urzi k'Isa Almasi geɗ Raa yi-kama addin kono ulbi i-d'ise unse. Injino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

²² Zamba ki nun, n'un rootiyo en ti obe bey, kooke wede adda mattup ette kun y'ollo t'ombine, kono ono don adda mattup n'un agisa en kane baadan ye. ²³ Kun ollo, leemadin Timote ti dangay an ti y'udfe. Aame de yiina kesiko man, ay t'etta ti yode kan soo ay un ti'n wollo. ²⁴ Kun an t'iso toose a don dokkiyagun pay wo a don ki Raa pay. Don siido k'Itali an un t'ize toose. ²⁵ Injino man beeko Raa ti koona eggun pay.

Mattup ki Zak yi riije a donj Raa

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Zak yi riije a donj Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak genj yonj wede dokkiyo t'adda diine donj i ziipe addan a Isa a Zeruzalem, wo Zak genj Isa leemadi. Kane donj pay y'an riije mattup gette, donj onjo t'adda diinayan an'de kane an ziipe addan a Isa, kacinj urzi lekkiyadan a ki t'ettiyo ye ti donj i ziipe addan a Isa me. Injkinon manj Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye do.

Zak genj y'a illiga di kane donj i ziipe addan a Isa genj, donj an k'ede munda ye an dabirsa baadan, kono donj laale an ti-koliyo tuddan awwa. Injkinon manj y'an di ruute a donj laale, an ti-t'ise lekkiyadan aa ki donj duniya ye, an'ni soodo bey sire donj an k'ede munda ye me. Zak y'a ruute sey a kane donj pay, an ti ledfo t'urzi niikiyo k'ono ulpi wo bizaŋ tonj an yi sodfo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

Toose ki Zak

¹ Mattup ette i raaniya nunj Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeega Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

Urzi zaapu k'adde a Raa wo suuniyo k'ono

² Zemba ki nunj, kune ulbugun un iso unse baadan aame un iido munda wede oone tuuku tonj manj, ³ kono kun suune, aame a zaapu k'addugun a Raa gette kun ohire toogo a naamiya manj, kun t'isa donj a seedu zakidi bini danju. ⁴ Wo kun lekko zeere kono a seedugun ere kun ziida zakidi gette t'a k'ohira ye bini danju, injkino kun t'isa donj i-dirse, kun iide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'addugun a Raa me. ⁵ Aame wede soo ti diinagun i baatiya suuniyo k'ono manj, yi tondo Raa wo yonj yi di t'ela, kono Raa yonj y'eliyo a donj pay daa dooziyo wo ti beehiyo. ⁶ Wo i dehu yonj y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addi, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addi genj, yonj aakede ahu donj ki bar maaye yi'ni kolzite baadan an d'ambu kenno kenno. ⁷ Wede injkino genj y'elke ye yi-t'oona munda ti bey Galmeega Raa me, ⁸ kono yonj yi-baakiya, elkiyadi soo ye a munda wede y'isiyo tuuku tonj manj.

Wede i-k'ede munda ye ti wede laale

⁹ Leema wede i-k'ede munda ye genj, ulbi i iso unse kono Raa yi y'ize goole, ¹⁰ wo wede laale tonj, ulbi i iso unse kono Raa yi y'ize nenku, kono yonj yi-t'engila aakede bobbo k'inda. ¹¹ Peedo ti koliyo, ti d'oggiyo wehini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo majjaanikatú ti-daggiya. Genj injkino kay wede laale tonj, y'a daggaa adda diine naabiyagi donj y'isiyo genj me.

* **1:1** 1.1 Donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya: I-kaza Zak yi riije a kane donj pay i ziipe addan a Isa adda duniya, ise a kane donj Yawudiyagi biza bumfu koomat makumu sire an ziipe addan a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siifadan.

Naamiya wo naamiya daggiya

¹² Unsuwo a wede y'a seedu zakidi a suldi don oone bini dangu, kono aame Raa yi ti y' niime man, y'a t'ooney kadumul ere ki wede i jure, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an t'ela a kane don i yi geyyiso. ¹³ Aame wede yon an yi niime daggiya man, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku ton man yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi ki naame daggiya wede ye. ¹⁴ Wo ki kotto man, wede tuuku ton yi t'ettiyo adda naamiya daggiya gen, aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu man, gen an di y'argu wo an ti y' daggiya. ¹⁵ Wo aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu man, i-t'ehiyo oldiko, wo oldiko gette ti d'ohire d'ohire, san t'a ti dangu ti wede y'a t'inda. ¹⁶ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kune'ng wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. ¹⁷ Suldi don pay majjandani munda a ki'n biite ye in ooniyo gen, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe suldi don i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa gen yi ki kama tuddi ye, yon i-k'ede munda aa undiso ere i-ti kama t'enno t'enno ye. ¹⁸ Yode batum y'a dihe kine in d'ũne ehiyo ere aware t'urzi k'onami don derec gen me, kono kine in t'ise ki poone ti diine suldi don pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

¹⁹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, ono en kun ollo koduwo: Wede tuuku ton kuwwagi i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizi attidi ki rootiyo wo kulkuwadi ti koono attidi, ²⁰ kono wede yi ti gulkuwe gen, yi k'aane yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Inkinno kun oolo suldi don pay un di'n isiy ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego un d'ede gette. Ono don Raa y'un ele adda k'addugun gen, kun'ni soodo ti tassuwa, kono kane gen an d'ede toogo k'uttiyagun.

²² Kune'ng, ono Raa kun ti'n olli ollige danjal ye, wo kun'ni soodo kun d'oziro eego, para man kune batum kun ti dagga tuddugun te. ²³ Derec, wede gen ono yi'n ollige wo yi ki sooru eego ye man, yon gen yi deeyiso aa wede yi woliyo ume k'edayi adda kaynaana min, yon min yode. ²⁴ Aame yi ti woliyo y'engilso man, a kaamiki i-dandiya yon mummino gen me. ²⁵ Wo en ki wede i ti woliyo koduwo urzi k'oogoro ere beehiye munda a ki ti biite ye, ere in di'n udfde t'adda k'oldiko gettiyo. Yon yi lekkiyo kettiyo daayum a tode, ono Raa yi'n ollige ere san i ki dandiya ye, wo yi sooru eego. Inkinno wede gen y'a t'oona unsuwo a munda wede y'isiyo gen me.

²⁶ Aame wede y'elkiyo yi daaniya urzi Raa wo bizi yi ki ti y' sedu ye man, gen yi ti daggiya tuddi batum, urzi daaniya Raazi ki bita. ²⁷ Urzi wede kamile daa k'oldiko ki daaniya Meega Raa enno: Mandaydayi ti nongayi kun'ni noogo adda dabaradan te, wo k'a booho tudda ti suldi pay don ulpi adda duniya.

2

Woliyo duwo pay kan soo

¹ Zemba ki nun, kune urzi wede duwo kun ki'n woliyo kan soo ye gen, kun a ti y' keyye ye t'urzi zaapu k'addugun a Galmeegin Isa Almasi yon goole a di jure me. ² Kun ollo, aakede i d'ede wede laale yi-t'usso kokkide ki dap a yelsadi, ti kallagi majjandani, y'a t'iido k'ume k'ogiyagan, wo wede son i-k'ede munda ye yi-t'usso kallagi kattita y'a t'iido kay. ³ Inkinno man a wede i t'usso kallagi majjandani gen, kun di y' seeda bey sire wo kun i di roote, kun t'eese: «Kee k'edi ki koono a ume wede majjaane

kino.» Wo a wede i-k'ede munda ye geŋ, kun t'eese: «Kee ki t'ôhor ôhire» umbo'ŋ «Ki-koonaa a siido kino.» ⁴ Wo kune kun isiyo inŋkino maŋ, geŋ kun'ni wolliiyo d'uwu kaŋ soo ye, kun d'ekkiyo booro a urzi wede d'erec ye.

⁵ Kun ollo, zemba ki nuŋ kune d'oŋ ki geyyiso, ki kotto d'uwu d'oŋ a eda d'uwu an k'ede munda ye geŋ, Raa yi'ni biire kono an t'ise d'oŋ laale a urzi zaapu k'adde a yode wo an t'oooney Moziko ere yi ruute y'an t'eley a kane d'oŋ i yi geyyiso. ⁶ Wo d'e kune, kun di'n wolliiyo d'oŋ an k'ede munda ye t'umbo soo. Wo ki kotto maŋ, kune'ŋ un oodibe yeebaguŋ d'oŋ laale, an un di'n t'ettiyo ki daana d'oŋ booro. ⁷ De geŋ kane d'oŋ laale ye ko, i kaldita suma k'Isa ere majjaanawa Raa y'un ele te?

⁸ D'erec, aame kun a seedu a oogoro ki Moziko Raa, tode ere an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ki geyyo bakadâ aa ki geyyiso tuddâ batum* » maŋ, geŋ kun isiyo beehiye. ⁹ Wo d'e aame d'uwu kun ki'n wulla kaŋ soo ye maŋ, geŋ kun isiyo oldiko wo oogoro t'un di'n seeda kono kun a ti diipida. ¹⁰ Inŋkino maŋ wede urziyagi k'oogoro geŋ pay yi ti'n sooru wo yi diipida urzi soo toŋ maŋ, geŋ aakede kane pay geŋ miŋ y'a ti diipida. ¹¹ D'erec, yode Raa wede i ruute, y'ede: «Ki moone t'ere bakadâ ise ti kule bakatû ulu†», y'a ruute soŋ, y'ede: «Ki tôwwo wedusu mirsi ulu‡.» Wo d'e aame t'ere bakadâ ki ki moone ye too, wo ki iide wenda mirsi maŋ, geŋ miŋ oogoro pay k'a ti diipida. ¹² Inŋkino kun a elko a ono d'oŋ kun roote wo a naabo ere kun ise gette, kono kune d'uwu d'oŋ Raa y'a d'ekka booro a egguŋ t'urzi k'oogoro ere in di'n udde t'adda k'oldiko. ¹³ Inŋkino maŋ onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, wede i k'isiyo adde koduwo a d'oŋ ongo ye geŋ, Raa yi-k'isa adde koduwo ye kay. Wo d'e wede isiyo adde koduwo a d'oŋ ongo geŋ, yoŋ i-k'ede orgiso a booro Raa ye.

Zaapu k'adde a Raa ti naabatû

¹⁴ Zemba ki nuŋ, a wede koduwatû moo me y'a t'eese: «Nuŋ ni ziipe addô a Raa», wo yi ki-ti kaza t'urzi naabo ere beehiye ye maŋ? Ki kotto zaapu k'adde ere inŋkino gette ti ki y'utte ye! ¹⁵ Kun ollo, aakede i d'ede leema ise teema an lekkiyo daa munda k'ossiyo, munda k'ombo daayum an baatiya. ¹⁶ Wo a wede soo ti diinaguŋ koduwatû moo me y'an di roote, y'a t'eese: «Kun engilo ti toose, tudduguŋ kun t'ossoy t'a-kookoy wo kun a d'oomoy a mosikaguŋ te», daa kun an k'ele munda ki noogiyadan ye maŋ? ¹⁷ Geŋ inŋkino kay, zaapu k'adde a Raa daa kaza naabo ere beehiye gette, tode sittû aakede munda unto.

¹⁸ Wo d'e wenda y'a roote, y'a t'eese: «I d'ede d'oŋ an d'ede zaapu k'addan a Raa, ongo an d'ede naabo ere beehiye.» Inŋkino nuŋ Zak ni di roote, n'a t'eese: «De kee k'o kazi zaapu k'addâ a Raa daa naabo ere beehiye, wo ki nuuno maŋ t'urzi naabadô ere beehiye n'a-di kiza ki kotto nuŋ ni ziipe addô a Raa.» ¹⁹ D'erec, kee k'umbe Raa yoŋ soo d'annal, beehiye. Wo kane siitandani toŋ maŋ an ambu kay Raa yoŋ soo d'annal me, wo a d'aanadi an orgiso an di nonjirso. ²⁰ Kee wede elkisadâ umbo! Ki dehu k'a suune, to zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette ki bita ko? ²¹ Kune kun suune mugiyin Ibirayim geŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a d'aanadi t'urzi naabo ere y'ize, kono y'a iyee uli Isaaka y'a ti y' duwwe a ume sedeke y'a walda. ²² Kun ollo, zaapu k'addi a Raa gette t'a-t'iide kaŋ soo ti naabadî te, inŋkino naabadî ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu

* **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. ‡ **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13.

k'addi. ²³ Wo geɗ a-t'iide a ono ɗoɗ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, in'kino maɗ Raa y'a yi wulle yoɗ ki diine a ɗaanadi meŋ.» Maɗ Raa y'a yi wiike lanɗayai. ²⁴ Geɗ kun suune, wedusu Raa yi yi wolle ki diine a ɗaanadi t'urzi naabo ere beehiye, t'urzi zaapu k'addi a yode ɗanɗal ye.

²⁵ Wo ki Raahap ere t'ooniyo ombo bittu t'itatú toɗ in'kino, t'urzi naabatú ere beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a ɗaanadi, kono ɗoɗ zina ki ɗoɗ k'Izirayel t'anni ziida bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi doolo*. ²⁶ Geɗ kun wollo, tudde ere daa k'unde gette tod'te unto, wo in'kino kay zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette, tod'te aakede munda unto.

3

Sedfu bize

¹ Zemba ki nun, ti diinagun ɗoɗ baadan an dehe ye an t'ise ɗoɗ dooyiso ɗuwo a urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye ɗoɗ dooyiso en Raa yi ɗekkey booradey ooɗe a ceerey ɗoɗ ongo. ² Kine pay in eliyo morkiye t'urzi baadan. Aame wede adda k'onami yi k'isiyo oldiko ye maɗ, yoɗ geɗ yi-dirse a urzi zaapu k'addi a Raa me, y'aaniya tuddi pay yi ti seedu. ³ Kine in eliyo aljima a bize puzu miɗ kono y'in d'ottile, wo tiɗ geɗ in d'aaniya in di dokkiyo tuddi pay. ⁴ Wo soɗ kun wollo tookiyagi adda k'ahu geɗ, ise kane deero deero wo maaye baadan y'anni ɗaayu toɗ maɗ, an d'oyyiso a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede ɗeɗku ki dokkiyadaɗ geɗɗo, y'an d'an t'ettiyo k'ume wede yoɗ yi dehu y'an di'n t'ette. ⁵ In'kino kay ilze geɗ yoɗ munda ɗeɗku adda tudde, wo ɗe y'aane y'a kili tuddi k'isiyo suldi deero deero.

Wo kun wollo i d'ise rippinso k'uwwo ɗanɗal t'aane t'a t'ogge balda pay. ⁶ Ilze toɗ yoɗ aa uwwo, yoɗ adda tuddiɗ aa duniya ere uune t'oldiko, yi d'aaniya tuddiɗ pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldiko. Ilze geɗ yi-t'oggiyo lekkiyadiɗ pay gette ti uwwo ere ettiyo t'ume k'uwwo ere ki dabar. ⁷ Wede tudde geɗ y'an d'aaniya a ita seydi pay geɗ me, ɗoɗ ki balda, ise embi, ise ɗoɗ sunni i morkimso t'addaɗ wo ise puuni toɗ maɗ. ⁸ Wo ilze geɗ wenda soo toɗ i-d'aane umbo, yoɗ geɗ munda ulsu, lekkiyadi tiɗ ɗekilso baa, wo ono ɗoɗ adɗiya ti yode geɗ aa naawa k'unto. ⁹ Ti yode in di tamma Meegin Galmeega, wo soɗ ti yode pay in di duudiyo ɗuwo ɗoɗ Raa y'ikkima an deeyiso aa yode. ¹⁰ Ise ono ɗoɗ ki tamma, ise ono ɗoɗ ki duudiyo toɗ maɗ, adɗiya miɗ ti bize soo geɗɗo. Zemba ki nun, geɗ in'kino ise ye. ¹¹ Ersa k'osso soo t'a t'idfiga ahu ɗoɗ unse wo ɗoɗ soɗ kadigi umbo. ¹² Zemba ki nun, ki kotto tormo ti k'aane ti ki t'ehe inni golgolo ye, wo sunto ti k'aane ti ki t'ehe inni tormo ye. Soɗ t'ersa k'osso ere ahutu ɗobobo gette, ki k'eesi ye ahu ɗoɗ unse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

¹³ Aame wede ti diinagun y'elkiyo yoɗ i-d'ede suuniyo k'ono wo eedi soodo a elkiso maɗ, kane geɗ yi ti'n kaza t'urzi sooruzi ere ki diine, wo t'urzi naabadi ere y'isiyo ti tassuwa gettiyo. ¹⁴ Wo ɗe aame addugun i t'uune ti kolbiso baadan wo ti elkiyo ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere maɗ, geɗ kun d'oolo ti koliyo tuddugun me. Para maɗ gette lohito k'ono a ɗerec ki Raa. ¹⁵ Ita suuniyo k'ono ere in'kino gette ti k'ettiyo

ŋ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. * 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 2.1-21.

ti Raa ye, tode gette t'ettiyo t'urzi duniya, t'urzi duwo wo t'urzi Meeda siitandani. ¹⁶ Aame duwo an lekkiyo ti kolbiso wo ti elkiso ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere man, a ume geñ toose umbo, wo ita k'oldiko ere tuuku tonj ede pay. ¹⁷ Wo de suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa gette, tod'te ki poone ti'n di'n isiyo donj kamilen, donj i dehu toose, donj tasse, donj i suune okkiso duwo, donj isiyo adde koduwo a duwo wo isiyo naabo ere beehiye, donj an'ni woliyo duwo kanj soo wo donj addanj soo. ¹⁸ Kane donj i dehu toose t'a koone adda diine duwo pay geñ, kane an naabiya ti toose wo munda wede an t'oone geñ, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo suldi duniya

¹ Kune kun elkiyo miñ, deyyiso ti niikiyo k'ono a diinagun geñ an ettiyo ti too me? Kane geñ an ettiyo t'urzi naapu ere i deyyiso daayum adda k'addugun gettiyo. ² Kune kun di dehu suldi donj ulpi tudde ti dehu, wo kun ki'n ooniyo ye. Kun di towwo duwo mirsi wo kun di kolbiso, tonj kun k'aane kun ki'n t'oone ye. Injino kun di deyyiso, kun di niikiyo, tonj suldi geñ kun ki'n t'oone ye, kono kun ki tondiyo Raa ye. ³ Wo aame kun tonde Raa tonj, munda kun ki y' t'oone ye kono elkisagun oldo, kun dehu pay kun di latte a naapu ere tuddugun ti dehu. ⁴ Kune donj i ki seedu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya lanjiká man, geñ kee adu ti Raa. Injino geñ derec, wede yi dehu lanjiká ti duniya man, yonj geñ y'a t'ise adu ti Raa. ⁵ Kune kun elkiyo miñ ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa geñ ki bita ko, ono donj an'de: «Raa yonj y'okkiso*, yi ti geyyiso baadan unde ere y'in ele te»? ⁶ Wo beeko ere Raa y'in ize gette, tod'te a jiire sey, kono sonj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A donj i koliyo tuddanj geñ Raa y'an di-toogiyoo, wo de y'an d'isiyo beehiye a donj i ki koliyo tuddanj ye†.» ⁷ Injino man Raa geñ kun i ottilo, wo de a Meeda siitandani kun i-ti toogo wo tod' t'a ledfa dokki ti tuddugun me. ⁸ Kun a odo gopponj ki sirpa Raa, wo yonj y'a d'etta gopponj ki sirpagun. Kune beydiyagun donj kun d'isiyo oldiko geñ kun ti'n iso kamilen, wo kune donj i baakiysa geñ addugun kun ti'n iso kamilen. ⁹ Kun t'iso sommagi dondonj, kun lekko adda moolo wo kun oolo ti zumari a edagun. Koobiytagun gette ti-kama ti moolo, wo unsuwagun ti-kama ti ulbe k'oodiyo. ¹⁰ Kun ti-t'iso tuddugun nenkita a daana Galmeega, wo yonj y'un di'n isa deero.

Dekkiyo booro ulu ekki leema me

¹¹ Zemba ki nun, kun defke tuddugun ye. Wede yi defkiyo leemadi, ise yi defkiyo booro ekki leemadi man, geñ yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi defkiyo booro ettú. Wo de aame ki defkiyo booro ekk'oogoro man, kee ki t'ize wede defkiyo booro wo ki-t'ize tudda aa wede i ki daaniya oogoro ye baa. ¹² Ki too man Raa danjal elo oogoro wo i defka booro me, yode danjal eliyoo uttiyo a duwo wo i towwo me. Injino man k'elkiyo kee wee wee ki defkiyo booro ekki bakada me?

Koliyo tudde ulu

¹³ Ankej kun ollo, kune donj kun rootiyo, kun'de: «Anki, koo soggo koo man ay t'etta k'adda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay d'isey suuk wo ay a-t'ooney sonjko t'eego.» ¹⁴ Wo kune kun ki suune ye munda wede un aana

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5. † 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

a lekkiyagun ere ki soggo te. Derec, kune lekkiyagun gette aakede koliyo ti d'ettiyo tan boolon, san ti-t'engilso gettiyo. ¹⁵ Ki too man munda wede kun di roote enno: «Aame Galmeega yi dehu man, kaye ay di lekka wo ay d'isa munda kino kino.» ¹⁶ Wo ki kotto, t'urzi k'onangun gen kun koliyo wo kun tamma tuddugun. Ita koliyo tudde ere injino gette oldo. ¹⁷ Injino man wede tuuku yi suune isiyo beehiyko wo yi ki ti t'isiyo ye man, yon gen yi t'ize oldiko.

5

Ondirso a donj laale

¹ Wo anken kun ollo, kune donj laale noo! Kun ofultu moolo a dabar ere etto eggun. ² Laalagun gen i ruume, kallagugun diibe yi t'iimi. ³ Daapiyagun ti sonkagun gen a ti gili puunu, wo puunu gen y'a koonaa wede i wulle naabo ere oldo kun ize gettiyo, puunu y'a t'aadima tuddugun aa uwwo t'oggiyo. Wo gen aasa injino kono ankenno kun okumso laale a duniya ere goppon t'a dange. ⁴ Kun ollo, kune kun an di-toogiyo a ranraa ki donj aydu dombugun. Injino man kane an sakiysa, wo dollite ki donj naabo gette ti ti gili a kandaane ibey a daana Raa, Galmeega Goole k'arka. ⁵ Kune kun likke duniyagun ere a siido adda k'unjisuwo, injino kun di bikkidita aakede seydi donj onniyo soo an d'an t'etta k'ume waldutu. ⁶ Donj ki diine kun ti'n zidde kun'de booro ti'ni zida, kun di'n iide, wo an un gi-di tuuge ye.

Ombine ti tondiyo Raa

⁷ Injino man zemba ki nun, kun ombon bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku gen, yon yi suune yi-delliyo ti ombine mizzi wede ki morkini bini mizzi wede ki sommide, suldi donj yi dirke gen an t'ehiyo beehiye. ⁸ Kune tonj kun ombon, biza k'ulbugun yi koonaa zakidi kono ettiyo Galmeega tod'te goppon.

⁹ Zemba ki nun, kun gurgire ti tuddugun ye, para man Raa y'a dekkey booro eggun. Kun ollo, wede dekkiyo booro yi t'uddo yo a biza bumbu. ¹⁰ Zemba ki nun, kun elko a nebiyagi donj ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane gen an dibire ti ombine. Injino kun wollo urzi kane genno wo kun di daano. ¹¹ Kun ollo, kine in di roote unjisuwo a kane donj a seedu zakidi bini dangu. Kune kun illiga taaya ki Zop a ombine ere y'imbiina gette, wo kun suune munda wede Galmeega Raa yi ele aame dangu me. Derec, yode Galmeega gen i-d'ede beehiyko baadan wo yi wolliyoo sommagi duwo.

¹² Zemba ki nun, a suldi pay gen ki poone kun naama tuddugun ye, ti kandaane ise ti siido, wo ise t'urzi tuuku tonj man. Aame kun roote «eyye» man, kun rooto «eyye» dangal, wo aame kun roote «aha» man, kun rooto «aha» dangal. Injino booro Raa t'un gi di'n seeda ye.

¹³ Aame wede soo ti diinagun yon yi dabirsa man, gen yi tondo Raa. Aame wede yon ulbi unje man, gen y'amma Raa ti ordari. ¹⁴ Aame wede soo ti diinagun yon tuddi eeni man, gen y'a waake donj dokkiyo ki donj ogiyo ti suma k'Isa. Kane gen an tonde Raa kono yode wo an i yerge egey a eedi ti suma Galmeega. ¹⁵ Ita tondiyo ere t'urzi zaapu k'adde a Raa injino gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize oldiko tonj man, Raa yi-t'isa tambobino. ¹⁶ Injino man kun t'oodo'n addugun a oldiko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tuddugun kono kun t'oonaa bee. Tondiyo Raa ki wede yon ki diine gen, tod'te i-d'ede toogo

baadan. ¹⁷ Eli geŋ yon wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, maŋ mizzi y'a ki guppe ye ozzine adɔ ti tere zoot a siido me. ¹⁸ Saŋ maŋ y'a tunde Raa sey, maŋ mizzi y'a guppe wo sulɔi a siido an d'ehe.

¹⁹ Zemba ki nuŋ, aame wede soo ti diinaguŋ yi t'irga t'urzi wede dɛrec wo wede doolo yi ti y' gimo maŋ, ²⁰ geŋ kun suuno, wede yi ti kama wede k'oldiko t'urzi wede yi digge geŋno maŋ, yode geŋ leemadi yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a oldiko baadan.

Mattup ere ki poone Piyer yi riije

Enj urzi k'ono d'ofj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riije a d'ofj i ziipe addan a Isa adda siidiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yon a siido gej, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane man, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane d'ofj i ziipe addan a Isa, Piyer y'an riije gej, duwo an di'n dibire kono an ziipe addan a Galmeege Isa Almasi. Kono k'injino Piyer y'an di riije mattup, kono an di seeɗa zakidɗi a urzi zaapu k'addan a Isa, kono i dibire ki poone kane d'anjɗal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addan gej, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'iide. Gej i-kaza aame an iido dabar man, an d'ombina aa ki yode. Y'an di ruute son, mummino lekkiyadan t'a koone a diine d'ofj i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nun Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raaniya a kune d'ofj Raa yi biire, i lekkiyo a borkiyagi, i-tiipite k'adda siidiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pay. ² Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, gej a-t'iide a munda wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamilen kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorriso puuzadi kun t'isa d'ofj kamilen a daana Raa. Gej toose ti beeko ere daa doozyo i koona eggun.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

³ In amma Raa, meeki Galmeege Isa Almasi, y'in d'ize adde kofuwo baadan, injino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi baldiya k'Isa Almasi ti diine d'ofj unto. Kono k'injino kine in di zaapu elkisadin in di lekke kan soo ti yode. ⁴ Gej injino Raa y'in okkime suldi d'ofj a kandaane yi boohiy a kine d'ofj, suldi d'ofj a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadan i ki dagga ye. ⁵ A kune d'ofj i ziipe addugun a Raa, y'un di'n booha ti toogadi kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodiba ita kereŋ onniyo ere ki Raa t'iida man.

⁶ Injino man kun di lekkiyo adda k'unjsuwo, ise ankenno kun t'ize sommagi dondon ton man k'onniyo miibi d'anjɗal, kono kun uune naamiya t'urzi wede baadan. ⁷ Naamiya gette kun di-t'oone kono an di suune kun ziipe addugun a Raa dey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwwo d'oo min an di woliyo majjaanikatɗi kollo. Wo zaapu k'addugun a Raa gette injino kay, tod'te zooyatu one baadan a jire dap, wo ton an di niime kono an ti wolle tod'te d'erec dey ko. Injino man kun t'oona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay gej me. ⁸ Kune'ŋ, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, ton kun di y' geeyiso, wo ankenno kun ki y' woliyo ye botto ton, kun di zaapu addugun a yode. Kono kamɗo ulbugun i d'isiyo unse baadan, kun d'isiyo unjsuwo ere soo wenda yi k'aane yi ki ti roote ye. ⁹ Unjsuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Gej munda wede kun t'oone kono kun ziipe addugun a Isa.

¹⁰ Kono k'uttiyo gette, ti kaaga toŋ kane nebiyagi an di dihite urzutú ki kodúwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela. ¹¹ Inŋino maŋ Unde k'Almasi adda k'addan, tod' t'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'ŋ yi t'oona wo saŋ daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldi geŋ an d'aana me. ¹² Wo eŋ munda wede Raa y'an t'iidfiba ita a nebiyagi: ono doŋ an kazita geŋ a kane batum ye, wo d'e a kune. Ankeŋ kane ono geŋ, doŋ i kazita Rabila Majjaanawa an un ti'n ruute ti toogo k'Unde Kamileŋ ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi toŋ an dehu baadan an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

¹³ Kono kamo kun koonaa mentikagi a munda wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisagun gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay. ¹⁴ Kun ollo ono Raa aa inŋi an ollige ono meegaŋ, wo kun ooli tuddugun a suldi doŋ ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye botto. ¹⁵ Wo d'e aakede Raa wede unni wiike yoŋ kamileŋ, geŋ inŋino kay kun lekko kamileŋ a soorugun pay te. ¹⁶ Derec ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamileŋ kono nun Raa kamileŋ*.»

¹⁷ Adda tondiyagun a Raa'ŋ, yoŋ kun di y' waaku kun d'eesiyo Meega. Geŋ inŋino a daanadi kun di lekko t'orgiso a onniytagi doŋ kune botto adda duniya eŋ me, kono Raa yi d'ekkiyo booro a wede tuuku toŋ a naabo ere y'ize y'ize, wo yi'ni wolliyi duwo pay kan soo. ¹⁸ Wo kun suune ti zooye miibi Raa y'un di'n udf'e t'urzi lekkiyo ere ki bita ki maawi an unni duuye te. Geŋ y'un udf'e ti suldi doŋ i-ti lettiyo aa dap ti soŋko geŋno ye, ¹⁹ wo y'un udf'e ti puuzo k'Almasi ere zooyatu onŋe baadan, yoŋ wede aa ulo damu kamileŋ daa k'oldfiko munda a tuddi, an wilfa ki sedeke. ²⁰ Yo Almasi geŋ Raa yi biire ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, wo ankeŋno a onniytagi doŋ ki dangu eŋ, Raa y'an ti y' gize a duwo kono aasa beehiye a kune. ²¹ T'urzi yode Isa kun di zaapu addugun a Raa, Raa wede a ti y' bilde ti diine doŋ unto, wo yi-d'ele gooliko. Kono kamo kun di zaapu addugun wo kun di zaapu elkisagun a yode Raa.

Geyyiso tudde

²² T'urzi soorugun ere a-t'iide a urzi wede d'erec ki Raa, kun t'ize doŋ kamileŋ kono kun di geyye tuddugun t'adde soo aakede zemba. Inŋino maŋ kun geyyo tuddugun daayum t'addugun pay. ²³ Geŋ kun suune kun uune ehiyo ere aware. Ehiyo ere aware gette, kun ki ti t'oone ye t'urzi wede ki maawi doŋ i-t'unto me, wo kun ti t'oone t'urzi Raa batum wede i k'unto ye, t'urzi k'ono Raa doŋ i-lekkiyo ki daayum wo i d'eliyo lekkiyo. ²⁴ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo pay kane aa soole, majjaanikadan aa bobbo.

Onniyo miibi soole i di baahu wo bobbo i-t'eepiyo,

²⁵ wo kane ono Galmeega Raa i-lekkiyo ki daayum†.»

Wo kane ono geŋ Rabila Majjaanawa an un gizite gettiyo.

* **1:16** 1.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2. † **1:25** 1.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8.

2

Isa yonj makkolo ere majjaanawa a jiire

¹ Injino manj kun di sebbo dargun ita suldi donj ulpi pay, aakede: daggiya duwo ti metinjko, bize sire sire, zaapu k'adde a munda wede, wo dekkiyo duwo. ² Kun t'iso aakede injni donj adda bufdiko, an dehu daayum udu ki meede daa kalsiya. Genj injkino kun deho ono Raa kono kun di t'ihira a urzizi, wo kun t'oona uttiyo. ³ Derec, ono enj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun suune adda k'addugunj Galmeegea Raa yonj beehiye a jiire*.»

⁴ Kun aa odo ki sirpa Galmeegea yi d'eliyo lekkiyo, yonj aa makkolo duwo an di zidde mentu, wo de a daana Raa makkolo zooyatu onne, yi biire a yode. ⁵ Wo kune donj kun uune lekkiyo ere aware genj, kune tonj kun t'isa aa mongali donj Raa yi zappu k'oozige boy uune lekkiyo k'Unde Raa. Wo kun t'isa donj sedeke ki Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa sedeke ere a urzi k'Unde Raa†, i-d'isa unje a Raa kono k'Isa Almasi genj me. ⁶ Derec, ono enj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo, ni biire makkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy, tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki Siyonj, wo n'a-t'ooziga boozó eego, wo wede yi ziipa addi a tode manj, yi-ki seeda sukuyagi ye‡.»

⁷ Makkolo ette tod'te beehiye baadanj a kune donj i ziipe addugunj a Raa me, wo de a kane donj i ki ziipe addanj a Raa ye genj, injkino ye. Derec, ono enj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Makkolo ere donj k'oozige boy an di zidde mentu gette, tode gettiyo a t'ize makkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te§.»

⁸ Wo sonj an riinje, an'de: «Makkolo ette k'eliyo morkiye a duwo, makkolo ere k'a oore*.»

Kane genj an eliyto morkiyagi kono an ti tuuge k'ambu a ono Raa me. Genj ti kaagine too munda wede Raa yi dihe aasa injkino.

⁹ Wo kune ita duwo donj Raa yi biire, donj sedeke ki Raa wede mozigo, donj kamileñ, donj a yode yillak. Kune Raa y'unni biire, y'un di'n udde t'adda k'ume zimolo, y'un di'n t'iide k'ume toorayi beehiye a jiire, kono kun kizite a duwo suldi donj majjandani Raa y'ize. ¹⁰ Ti kaaga kune donj ki Raa ye, wo ankenno kun t'ize donji. Ti kaaga kun ki zuune ye Raa y'isiyo adde koduwo, wo de ankenno kun zuune yonj y'isiyo adde koduwo a kune me.

Lekkiyo ere ki donj naabo Raa

¹¹ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, kun suune adda duniya enj kune aa torgagi, donj i lekkiyo a borkiyagi. Injino manj kun ollo n'un di rooto, kun ooli tuddugunj a suldi donj ulpi tudde ti dehu, i deyyiso ti undiyagunj genno ye. ¹² Soorugunj ti koonaa beehiye a daana donj i ki suune Raa soo danjal ye me, kono aame ise kane an unni kalda kune donj ulpi tonj, an di wolla naabagunj ere beehiye gettiyo, wo an di t'imma Raa a onniyo ere y'etto gette.

* 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9. † 2:5 2.5 Sedeke ere a urzi k'Unde Raa: I-kaza munda wede i-d'ise unje a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munda a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18. ‡ 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. * 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

¹³ Kun kili t'eedaŋ ye doŋ deero k'akuuma pay a siido me, aa Galmeeega yi dehu. Kun kili t'eedi ye mozigo goole ki Romenj me, kono yoŋ t'ekki doŋ pay, ¹⁴ wo a doŋ deero siido, kane mozigo goole yi'n agisa sedfdu doŋ isiyo naabo ere oldo k'eliyo daŋgay, wo doŋ isiyo beehiyko an di'n tamma. ¹⁵ Injino enno munda wede Raa yi dehu me, t'urzi naabo ere beehiye kun isiyo, kane doŋ elkisadaŋ umbo an ki suune munda ye'ŋ, bizaŋ an ki ti y' t'ihina ye. ¹⁶ Sooruguj t'a koone aa doŋ eedaŋ toore. Injino maŋ a egguj toore gette, kun t'ise aa munda wede ki diibiyo a bundikaguj ye, wo kun oziro aakede doŋ naabo Raa. ¹⁷ Kun an elo suma a duwo pay, kun geyyo zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa, kun orgido a Raa, wo kun elo suma a mozigo goole ki Romenj.

Lekkiyo ki doŋ naabo a daana galmaawan

¹⁸ Kune doŋ naabo, galmaawuguj kun an orgido kun kili t'eedaŋ ye, kun olliga ono ki kane doŋ beehiye tasse daŋŋal ye, wo ki kane doŋ unni dabirsa pay. ¹⁹ Derec, gette beeko a daana Raa, a wedusu y'a ombiŋa a dabar ere y'ooniyo a urzi ki diine ye, kono yoŋ y'isiyo munda wede aa Raa yi dehu. ²⁰ Aame kun iza oldiko, injino kun t'oona kossiyo wo kun d'ombiŋa toŋ, un di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza beehiye, injino an un di'n dabira wo kun imbiŋa maŋ, gette beeko a daana Raa me. ²¹ Geŋ a urzi geŋŋo Raa y'unni wiike me, kono yode Almasi batum yi dibire kono kune. Urzi geŋ y'un iili a kune kono kun di wolle kun d'ambe zindi.

²² Yoŋ oldiko yi k'ize ye,

wo ono doŋ ki lohito toŋ, umbo i k'udde ye ti bizi me.

²³ Aame an yi gildite, yoŋ y'an ki'n gilde ye.

Aame an yi dibire toŋ, yoŋ y'an ki ruute ye y'an d'isa ulsu me, wo yoŋ yi ziipe addi a Raa i dekkiyo booro ere derec.

²⁴ Geŋ yode Almasi batum y'a t'umbe oldikadiŋ a tukki yode aame an ti y' tiike ekk'undumu.

Y'ize injino kono y'in di'n udde ti lekkiyadiŋ ere a urzi k'oldiko, wo in di' lekke lekkiyo ere ki diine.

Geŋ t'urzi kundayi doŋ y'uune, kun d'uune beeko k'oldikaguj.

²⁵ Derec, kune ti kaaga aakede dambami doŋ i digge†, wo ankenno kun ti gimo ki tukki yode wede y'unni dokkiyo, aa wede k'elso yi dokkiyo dambami.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizan

¹ Kune erayi toŋ, kun kili t'ekki kuuluguj ye, kono aame ti diinayan doŋ ongo ono Raa an k'umbe ye botto toŋ, an di wolla sooru ere beehiye ki kune erayan, maŋ an di zaapa addaŋ a Isa daa ki rootiyo k'ono Raa a kane. ² An t'ida edayaŋ an di wolla sooruguj ere ki diinekamileŋ ti ottilso gettiyo. ³ Kune erayi kun dehe majjaanika ere ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a ambe ersa, ossiyo suldi ki dap, wo ossiyo kallagi doŋ majjandani zooyayaŋ ooŋe. ⁴ Ki too maŋ kun di dehe miŋ majjaanika ere t'ettiyo ti adde doŋ tasse ki toose. Gette majjaanika i ki ruumiyo ye, zooyatu ooŋe baadaŋ a daana Raa me. ⁵ Geŋ injino majjaanika k'erayi doŋ ki Raa doŋ ti kaaga, doŋ an ziipe elkisadaŋ a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizan ye, ⁶ aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibirayim, wo ti di

† 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4-6.

y' waaku galmee gutú. Wo ankenno kune ton inni don erayi ki tode, aame kun isiyoo beehiyko wo kun k'orgiso a munda ye man.

⁷ Kune kuuli ton, a lekkiyo ere ti eraygun, kun a elko a tuddan ere tasse i jire ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono kane ton man an t'oono ti kune kan soo, lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadi. Kun iza injkino man, munda un t'eegira a urzi tondiyagun a Raa umbo.

Seedu tudde

⁸ Enno onamo don ki dangu me, kune pay min kun lekko addugun kan soo, kun wollo sommagi tuddugun, kun geyyo tuddugun aakede zemba, kun iso adde koduwo, daa koliyo tudde ti tuddugun me. ⁹ Aame bakada y'a ize ulsu man, ki-ti kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gilde man, ki ki ti kime ti kalda ye. Ki too man ki di ti kime ti zaapu beeko, kono tode gettin zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oono, aame y'unni wiike me. ¹⁰ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere unse wo onniytadi t'aase majjaanawa man,

y'a sedde bizi ki rootiyto k'ono don ulpi wo ti lohito k'ono.

¹¹ Ti oldiko y'a-ledde, y'aase beehiyko,
y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeda zakidi.

¹² Derec, eda Galmeege Raa kane a tukki don ki diine, wo kuwwagi an ollige tondiyadan te.

Wo a kane don isiyoo ulsu'n, Galmeege Raa y'an kama dar*.»

K'a oyye dabirsa

¹³ Aame kune wehini k'isiyo beehiyko man, wee wee un d'isa ulsu me?

¹⁴ Wo son aame duwo an unni dabirsa kono kun isiyoo munda wede ki diine man, ulbugun iso unse. Kun an orgida ye, tuddugun kun ti-tasso kono kane me. ¹⁵ Ki too man Almasi kun i-t'ele suma daayum adda k'addugun, kono yon Galmeege soo. Aame wede tuuku yi ki tunda y'iisa kee ki zaapu elkisada a Almasi moo me man, ki koona daayum goppon ki towwo taaya a zaapu k'elkisada gette. ¹⁶ Wo kun i rooto ti tassuwa, ti ottilso wo ti elkiyo ere kun di suune munda k'ulsuko a tuddugun umbo. Injkino kane don unni kalda a soorugun ere beehiye a urzi k'Almasi, a kane sukiyagi a kalditadan gette. ¹⁷ Beehiye a kee wede k'a dabire a munda wede k'ize beehiye aame Raa yi dihe man, min k'a dabire a munda wede k'ize ulsu.

Almasi y'a jire unto

¹⁸ Injkino man Almasi yode batum y'a dibire kono k'oldiko duwo, untadi y'inda kan soo gette a-t'iide, ki sirwe yi ki t'inda ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono don ki diine ye, kono y'in di'n t'etta k'ume Raa. Yon duwo an y'iide a urzi tudde, wo Raa yi-d'ele puukiyo t'urzi k'Unde Kamilen. ¹⁹ Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita Rabila Majjaanawa a undiyagi don a dangay. ²⁰ Kane undiyagi gen duwo don ti kaaga i-ti tuuge a Raa, aame yi'ni delliso t'ombine a ozzinagi don Nowe y'a ikkima tooko ere meeda a jire. Don miibi dangal i t'iide adda tooko me, kane pay min gessire don Raa y'an utte t'urzi k'ahu me. ²¹ Kane ahu gen i-kaza urzi suyyiso batem ere anki t'un di'n uttiyo. To suyyiso batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye, wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddi a Raa ti elkiyo ere y'a suune munda k'ulsuko a tuddi umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n uttiyo t'urzi baldiya k'Isa Almasi, ²² yode wede ingile k'awwa ki kandaane, yi

* **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

lekkiyo a ammade ki Raa, yon goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki don an d'ede urzi ki dokkiyo ti don an d'ede toogo a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

¹ Kine in suune Almasi y'uune dabar a tuddi, injkino'ŋ kune ton kun oyyo kun di dabire aa ki yode, kono wede uune dabar a tuddi yi ki lekke a urzi k'oldiko ye baa. ² Injkinon man ti anki en, lekkiyagun ere a guute a duniya ette, kun di lekke aa Raa yi dehu, wo kun gi di lekke a isiyu suldi don ulpi tudde ti dehu ye. ³ Gen derec, kune'ŋ ti kaaga ume baadan kun di y'ingile a isiyu suldi don aa kane don i ki suune Raa soo danjal ye addan i dehu. Kune kun likke a urzi boliyo, kun d'ize suldi don ulpi tudde ti dehu, kun d'iibe i ceeriyo eego, kun d'iimi duniyagun, kun d'iibite kan soo, wo munda wede ki sukiyagi kun d'uttile a longayi. ⁴ Wo anken kane an seedu gaggiran kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi lekkiyadan ere oldo daa k'ume dirsiyatú gette. Injkinon an un di'n kaldita. ⁵ Wo kane'ŋ onniyo soo an i-t'idey taaya a Raa ki naabadan ere an ize, kono yon goppon y'a dekka booro ki don zeere wo ti don unto pay. ⁶ Kono k'injkinon don i t'inda ti kaaga ton, Rabila Majjaanawa an an gizite. Gen Raa y'an dikke booro a eedan an t'inda, aakede y'aasa ki duwo pay. Wo ankenno, t'urzi k'Unde Kamilen kane an aane an di lekke a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Don naabo don beehiye ki Raa

⁷ Onniyo a guute goppon duniya t'a danja me. Injkinon man kun lekko ti suuniyo k'ono wo daayum zeere, kono kun di tonde Raa. ⁸ Munda wede ki poone a jiiire, kun geeyo tuddugun t'addugun pay, kono geeyiso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino k'ita k'oldiko baadan*. ⁹ Kun soodo tuddugun bey sire, daa gurgirso. ¹⁰ Raa y'un ele beeko t'urzi baadan, a wede tuuku ton Unde Raa ti d'ele munda k'isiyo naabo Raa kono a nooge tuddugun. Injkinon man kun t'isa don yeeriyo beehiye ki suldi don Unde Raa t'un ele me. ¹¹ Gen wede Unde Raa ti ele munda ki kazita k'ono man, y'a kizite ono Raa. Wo wede Unde Raa ti ele munda ki noogiyo duwo man, y'anni nooge ti toogo ere Raa yi ele. Injkinon a suldi don pay kun ise'ŋ, a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi. Gen a yode tamma wo toogo ki daayum! Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

¹² Zamba ki nun kune don ki geeyiso, kun ki seeda gaggirgun ye a munda un iido onne baadan aa uwo dala dala ton man. Kun elke ye dabar gette aa munda wede a urzizi ye me. ¹³ Wo de kun lekko t'unsowo kono kun dabirsa a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Wo gen injkino a onniyo ere duwo pay an wulla daryikadi man, ulbugun aasa unse baadan a ceera. ¹⁴ Aame duwo an unni kaldita kono kun umbe a suma k'Almasi man, kun lekko t'unsowo kono Unde Raa tod'te i-d'ede toogo, tod'te ti kune. ¹⁵ Aame wenda ti diinagun yi dabirsa kono yon wede towwo duwo mirsi, ise wede k'oogire, ise wede isiyu suldi don ulpi, wo ise wede eliyu eedi a suldi don doolo ton man, gen munda wede beehiye ye. ¹⁶ Wo de aame wede yi dabirsa kono yon wede k'Almasi man, y'a k'ise sukiyagi ye. Ki too man y'a t'imme Raa kono duwo an yi waaku yon wede k'Almasi.

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12.

17 Kun ollo, onniyo ere Raa y'a t'eesa dekkiyo booro a d'uwu t'iina baa, wo yi t'eesa booro ti d'onz'i. Wo aame yi t'iisa booro ti kine d'onzi batum man, a kane d'onj i-tuuge i k'umb'e a Rabila Majjaanawa ki Raa ye, booradan t'aasa ooŋe baadan. 18 Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame kane d'onj ki diine'ŋ ooŋe an utta me man, ooŋe baadan sey a d'onj k'oldiko i ti toogiyi k'ambu a ono Raa me^f.»

19 Geŋ iŋkino d'onj i dabirsa a urzi wede aa Raa yi dehu'ŋ, kane an d'ise beehiye daayum, wo an i-d'ooli tuddan pay a Raa wede i'n ikkima, yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

5

Kooke a d'onj dokkiyo

1 Ankeŋ ni rootiyo en kooke a d'onj kane ti diinagun i dokkiyo d'onj ogiyo ti suma k'Isa. Nun tonj wede dokkiyo aa kane kay. Aame Almasi yi dibire, nun ni y' wulle, wo nun tonj aggad'o n'a ti t'ooney onniyo ere Raa yi kiza daryikadi gette. Enno munda wede n'an rootiyo me: 2 Kun'ni soodo beehiye d'onj Raa y'un ele beygun me, aakede wede k'elso yi boohiyo dambami. Daayum kun ambo attidizan t'adde soo aa Raa yi dehu, kun ise aa an un isiyo ki toogo do ye. Kun zaapo addugun pay a naabo gettiyo, kun k'ise kono k'ooniyo k'agga ye. 3 Kun koone zakidi ye a ekki d'onj Raa y'un ele a beygun me, ki too man konsagun a diinayan t'aase beehiye aa urzi an di wolle an d'ozire eego. 4 Iŋkino geŋ aame Raa mozigo d'onj k'elso y'iina man, yonj y'un t'ela kadumul ki gooliko ere a lekka ki daayum.

Kooke a d'onj i ziipe addan a Isa

5 A kune obilagi tonj, kun ollo, n'un di rooto: kun kili t'ekki d'onj dokkiyo i jiire kune ye. Wo onamo en a kune pay: kun t'ise d'onj i koliyo tuddan ye ti tuddugun me, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A d'onj i koliyo tuddan geŋ, Raa y'an di-toogiyi, wo de a d'onj i ki koliyo tuddan ye, beekadi a eedan^{*}.» 6 Iŋkino man n'un di rooto: kun ottilo, kun kili tuddugun ye a daana Raa wede i-d'ede toogo geŋ me, kono yode batum y'un ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha man. 7 Kun i ti zaapo attidugun pay a bey ki Raa, kono wede k'ambu k'attidugun yode.

8 Kun lekko daayum zeere, kun koona mentikagi! Derec, Meeda siitandani ere k'adugun gette t'unni d'ooliyo liw liw ti dehu wee wee ti seeda me, aa suwwu yi moolo wiyirr wiyirr yi dehu yi seeda seysu. 9 Aame daayum kun konso zakidi a urzi zaapu k'adde a Raa man, kun d'ohira toogo a daanatú me. Kune kun suune zembagun d'onj a urzi k'Isa adda duniya pay geŋ, kane an dabirsa aa kune kay. 10 Kune kun a-dabira sey k'onniyo miibi danjal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni wiike kun t'etta a daryikadi ere ki daayum kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Iŋkino man yode batum y'un di'n oodiba ki diine, y'un t'ela toogo wo y'un di'n isa kun seeda zakidi a urzi zaapu k'addugun. 11 Geŋ toogo ti koona eedi ki daayum! Eeye.

Toose ere ki d'angj

12 Nun n'un riije ono d'onj boolonj adda mattup ette ti noogiyi ki Silas. Ni suune yonj leema wede yi seedu zakidi a naabo. Nun ni riije kono

^f 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31.

^{*} 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

n'un d'eeliyo kooke, wo n'un di roote kereṅ: kun soodfo zakidfi a beeko ere d'erec ki Raa.

¹³ Zemba d'of ḡiyso ti suma k'Isa a enno a Babiloon[†] geṅ, kane d'of Raa yi biire aa kune kay, an un t'ize toose. Wo Markus wede yoṅ aa ulo[‡] toṅ, y'un t'ize toose pây. ¹⁴ Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aa zemba.

Geṅ toose ti koonaa eggun, kune d'of pay i lekkiyo kettiyo kan soo ti Almasi me.

[†] **5:13** 5.13 Babiloon: Ki Piyer man suma «Babiloon» gette i-kaza geeger ki Room. [‡] **5:13** 5.13 Markus wede yoṅ aa ulo: Markus geṅ ulo k'adde Piyer ye, yoṅ sanallusu wede yi giyye.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riine

Ej urzi k'ono d'oj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riine. Yon yi riine a kane d'oj i ziipe addan a Isa uune mattupadi ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo d'oj ongon an t'iide a diine kane d'oj i ziipe addan a Isa, an an di gizite ono d'oj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane d'oj geɗ an d'isiyo aa addan i dehu wo an an di ruute, Isa geɗ yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addi a Isa gette, i dehu Raa ulbi i-d'ise unse. Munda wede derec me, kane ono d'oj Isa yi duuye d'oj izire ti yode aame yon a siido botto. Injino a dooyiso gettiyo, kine d'oj i ziipe addin a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nun Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane d'oj i ziipe addan a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raazin Isa Almasi Wede k'Uttiyadin y'ize gettiyo. ² Geɗ beeko ti toose i koono eggun daa doozyo, t'urzi suuniyo ere kun'ni zuune Raa ti Galmeegin Isa geɗ me.

Sooru ki wede i ziipe addi a Isa

³ T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldi pay d'oj beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Injino Raa y'in di y' gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadi wo t'urzi toogadi ere i naabiya. ⁴ Geɗ injino y'in d'ele suldi d'oj a di jiiere baadan wo zooyayan ooɗe, d'oj ti poone yi ruute y'in t'ela geɗ, kono aame suldi geɗ kun uuna man, kun aana kun t'alda ti suldi d'oj ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo d'oj duniya k'ume daggiya, wo son kun di lekke kettiyo kan soo ti Raa. ⁵ Wo kono injino ton, kune kun ziipe addugun a Isa geɗ, kun ti ketto toonugun zakidi kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine man, kun t'isa d'oj i suune Raa ki kotto. ⁶ Wo Raa geɗ kun yi zuuna man, tuddugun kun i-d'aana. Wo tuddugun kun i iina man, kun soodo zakidi. Wo kun ziifa zakidi man, kun lekko kettiyo ti Raa. ⁷ Ki d'angu, kun likka kettiyo ti Raa man, kun di geyyo tuddugun aakede zemba. Wo kun giyya tuddugun aakede zemba man, duwo pay kun di'n geyyo. ⁸ Aame suldi geɗ kun uuna baadan adda k'addugun wo kun izira eego man, kane geɗ an un ti'n isa d'oj tasse ye, wo de d'oj ettiyo ki daana a urzi suuniyo Galmeegin Isa Almasi. ⁹ Wo aame suldi geɗ wede yi ki'n uune adda k'addi ye man, yon geɗ yi ki wolliyo dokki ye aa wede koosiyo, geɗ i dunde a oldikadi ere ti kaaga Raa yi y'ize kamilen geɗ me.

¹⁰ Kono kamo zemba ki nun, kun ketto toonugun zakidi sey a ceere kono kun di seeda zakidi a waaku ere Raa y'unni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune d'onzi. Derec, suldi geɗ kun a ziifa zakidi man, umbo kun ki t'ooro adda k'oldiko ye. ¹¹ T'urzi geɗ Raa y'un d'ooley urzi wan wede kun t'ettye a moziko ere ki daayun ki Galmeegin Isa Almasi Wede k'Uttiyadin.

¹² Geɗ injino ni dehu suldi geɗ n'un ti'n d'oole d'oole sey me, aame suldi geɗ kun'ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidi a derec ere kun uune gettiyo man. ¹³ Wo aame nun ede botto ni lekkiyo geɗ, ni suune derec

suldi geɗ n'un ti'n dfoole dfoole beehiye, kono kun di lekke zeere. ¹⁴ Nun ni suune bini toɗ ni t'inda, aa Galmeeɗiɗi Isa Almasi y'o ruute*. ¹⁵ Nun ni dehu n'aase t'urzi mummino toɗ maɗ, kono aame n'inda toɗ kun d'aana daayum kun d'elka a suldi geɗ me.

Gooliko k'Almasi

¹⁶ Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeeɗiɗi Isa Almasi y'iido ti toogadi geɗ, ono dɔɗ ay ruutite geɗ ay k'iide taaya ere iido ti elkiso dɔwo ye, kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadi me. ¹⁷ Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yoɗ wede suma wo yi-d'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadi ere meeda gette, golladi Isa y'a t'illiga, t'ede: «Eɗ ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo unse ti yode me†.» ¹⁸ Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay di-t'illiga aame kaye ti yode ekki mokkolo ere kamileɗ gette.

¹⁹ Inkiɗo kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono dɔɗ nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuudugun a onaman geɗno maɗ, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbugun aa moole biza soohe yi koliyo yi-tooriyo. ²⁰ Munda wede ki poone a jure miɗ: Ono dɔɗ nebiyagi an riɗe ti kaaga adda mattup ki Raa geɗ, wede tudde yi k'aane yi ki suune itadan ye yode ti siidi me. ²¹ Derec, ono dɔɗ nebiyagi an ruutite geɗ, soo toɗ umbo i k'iido ye t'urzi k'elkiso dɔwo me, wo geɗ an i njiya Unde Kamileɗ kono an di ruutite ono dɔɗ iido ti Raa me.

2

Doɗ eliyi dooyiso ere oldo

¹ Ti kaaga geɗ i d'ede dɔɗ ede t'adda diine dɔɗ k'Izirayel kane an ti t'ize tuddan aa nebiyagi, wo geɗ inkiɗo ti diine kune toɗ i d'adda dɔɗ an t'ela dooyiso ere oldo. Kane geɗ dooyisadan an ti kalsa kaɗ ombide ti ono dɔɗ derec ye ki daggia dɔwo, wo urzi Galmeeɗa wede an di'n udfde geɗ an d'oola. Inkiɗo maɗ kane geɗ kesiko an t'oona kulkuwo Raa a eedan ki daggiyadan. ² Wo a lekkiyadan ere ki boliyo gette dɔɗ baadan an di'n daana, wo t'urzi kane dɔwo an di kildita urzi wede derec ki Raa. ³ Kane dɔɗ eliyi dooyiso ere oldo geɗ an un t'in dagga t'urzi lohito k'ono a bizaɗ, kono an t'oona munda beygun. Kane geɗ ti kaagine too booradan Raa y'an ti-dikke, wo daggiyadan t'aasa kesiko.

⁴ Derec, kun suune kane maaleekiyagi dɔɗ i t'ize oldiko toɗ, Raa yi ki'n iili ye, wo y'a ti'n zidde y'a ti'n gittite, yi ti'n ibi adda k'oldfe goole sohuru wo zimolo, yi di'n boohiyo an di lekke bini onniyo booro. ⁵ Wo dɔwo dɔɗ ti kaaga ulpi toɗ Raa yi ki'n iili ye, kane y'an iide pay ti ahu baadan a t'iimi siido, wenda soo toɗ i k'utte ye. Wo a utte Nowe siidi, wede i gizite urzi wede ki diine, ti dɔɗ sarat a itadi*. ⁶ Saɗ maɗ geegiryagi Sodom ti Gomor geɗ kane ulpi, Raa y'a dikke booro eedan, y'an igge t'uwwo ti dɔɗzan pay a t'ize oddagi, kono a kiza urzi a dɔɗ isa oldiko ki daana an di wolla. ⁷ Aame geɗ Lot yoɗ wede ki diine Raa y'a y'utte, kono yoɗ i y'uune a lekkiyo ere ki boliyo ki dɔɗ siido an isiyo daa sukiyagi gette†. ⁸ Derec, yo wede ki diine geɗ yi lekkiyo a diinayan, yi wolleyo wo y'ollige naabo ere pay an isiyo onnu diddo gette. Inkiɗo lekkiyadan tod'te sukiyagi i ti

* **1:14** 1.14 Kun wollo adda mattup ki Zaɗ 21.18-19. † **1:17** 1.17 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35. * **2:5** 2.5 Taaya ki Nowe gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6-8. † **2:7** 2.7 Taaya ki Lot gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-29.

lattiya biza k'ulbí wede ki diine genno. ⁹ Injino manj Galmeega genj yonj yi suune urzi mummino y'a t'adda donj i lekkiyo kettiyo ti yode t'adda suldi donj oone an aaniya me, wo yonj yi suune urzi mummino donj k'oldiko y'anni boohé bini yi ti'n t'ela dangay a onniyo ere Raa yi deffa booro me. ¹⁰ Wo yonj yi t'ela dangay ki poone kane donj i daaniya urzi pitinjo tuddan ti dehu gettiyo, wo an aa ti diipida a ono Raa genj me.

Kane donj eliyó dooyiso ere oldo gette a wenda an k'orgiso ye, eedan zakidi. Ottilso soo tonj an k'ede ye a maaleekiyagi donj toogo ti kandaane genj me, an di'n kaldita. ¹¹ Wo kane maaleekiyagi donj an ede toogo baadan a jiire genj, kane donj eliyó dooyiso ere oldo tonj an ki'n kaldita ye aame dekkiyo booro a daana Galmeega me. ¹² Wo kane genj eedan aa seydi balda daa k'elkisan, kane genj a lekkiyadan an ti'n sefdu, an ti'n tówwo. Genj an kaldita a munda an ki y' suune ye. An di-t'inda aa seydi balda.

¹³ Injino manj a oldiko ere pay an ize gette, Raa y'an ti dooza. A onnu tonj manj an isiyo unswadan a urzi naabo ere oldo tuddan ti dehu. Aame an aa konso a ombagun tonj, lekkiyadan gette oldo a duwo sukiyagi baadan, ulban an isiyo unse ki lohito k'ono danjal. ¹⁴ Edayan bilbil ki moonite t'erayi k'eeban. Kane an k'ormiyo ye k'isiyo k'oldiko me, donj tasse an ti'n daggiya, wo an d'okkiso a suldi pay. Injino manj duudiyo Raa a eedan.

¹⁵ Kane genj urzi wede d'erec an d'iili, an digge, an di diine urzi wede ki Baalam uló Bozor pay. Yode wede y'a giyye sonjo ere an i eliyó y'aase ulsu, ¹⁶ wo yo nebi Baalam genj a oldiko y'ize gette, Raa y'a y'iipide t'urzi bize buuru. Injino manj onniyo gette t'a ruute aa i rootiyo wedusu, injino t'a y'ihira kono y'a ki isa ye baa naabo daa k'elkiso gette[‡].

¹⁷ Kane donj eliyó dooyiso ere oldo gette, aa osso ahutu i t'iife, aa dondari maaye wede baadan yi-ti'n teepiyo, mizzi yi-ki koppiyo ye. Kane genj umayan Raa y'an ti t'ikkima adda k'ume zimolo dil. ¹⁸ Kane genj ti bizan i d'addiya ono donj baadan ki koliyo tudde wo ki bita. An d'isiyo naabo sukiyagi ere a jiire ki tuddan ti dehu, kono an di mabilde kane donj i t'udfo ti duwe ti diine donj i lekkiyo a urzi daggiya. ¹⁹ Kane genj an an di rootiyo a duwo an t'isa donj eedan toore, kacin kane batum min bulagi ki naabo ere an isiyo daayum ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku tonj yonj bule ki munda wede i-iide. ²⁰ Injino manj i d'ede donj ongo an t'udfo t'adda suldi donj ganigi ki duniya t'urzi suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadin Isa Almasi, wo aame sanj an iila tuddan an ti gima k'adda suldi donj ulpi an i-iide genno sey manj, kane genj lekkiyadan ere k'ita ette oldo a jiire ere ki poone. ²¹ A kane injino genj beehiye urzi wede ki diine an gi di y' suune ye tonj bee, minj an di y' suune wo sanj an d'ooli ono donj kamilen donj Raa y'an ruute an illiga genj me. ²² Genj an d'iina a-t'iide a munda wede ono ombide an ruute me, an'de: «Gede yi-ti kama ombó palditadi», wo sonj «Kinzir kun ti y' zuuye tonj, yi-ti kama k'adda nirdito sey.»

3

Kama k'Isa ki duniya

¹ Zemba ki nuñ kune donj ki geyyiso, kun ollo mattup n'un raaniya ette, ere ki sirwe. Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe tonj manj, ni dehu kune eggun a lekke ohine a elkiso ere ki diine t'urzi k'ono pay donj n'un ruutite genno. ² Ni dehu kun aa d'elke a ono donj nebiyagi donj kamilen an ruutite ti kaaga, wo ti urziyagi k'oogoro donj ki Galmeega Wede k'Uttiyadin

‡ 2:16 2.16 Taaya ki Baalam gette k'a ti t'ooné adda mattup ki Nombire 22.4-35.

kun illiga t'urzi kaye doŋ zina k'Isa. ³ Wo munda wede kun di suune ki poone enno, a onniytagi doŋ ettiyo k'ita i d'adfa duwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddaŋ ti dehu. An un di'n t'okka maade, ⁴ wo an t'eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute saŋ y'a-kimo, de ankeŋ too me yi d'aaniya me? Maawiŋ toŋ an diŋge baa, wo kane suldi pay miŋ an lekkiyo a umayaŋ t'ume Raa y'a t'ikkima duniya too.» ⁵ A elkiyadaŋ gette kane an dunde ti kaaga Raa y'ikkima siido kane ti kandaane t'urzi k'ono bizi me. Siido ti ahu y'a ti'n diikiida, wo siido yi t'ikkima t'adda k'ahu. ⁶ Wo geŋ inkiŋo t'urzi k'ahu doŋ baadaŋ a t'iimi siido, doŋ adda duniya ti suldizaŋ pay ti kaaga an t'uute. ⁷ Wo ki kandaane kane ti siido doŋ ankenno eŋ, t'ono doŋ ki bizi geŋno Raa yi'ni boohiyo k'uwwu t'an uuta. Kane geŋ yi'ni boohiyo k'onniyo ere Raa y'a deŋka booro wo k'onniyo daggiya doŋ k'oldiko.

⁸ Wo zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, i-d'ede munda soo i dehu un ki dandɛ ye: Galmeega a elkisadi onniyo soo gette aa ozzine dupu, wo ozzine dupu geŋ aa onniyo soo. ⁹ Doŋ ongo an elkiyo Galmeega yi t'ossiyo a munda wede yi ruute y'aasa geŋ me. Wo inkiŋo ye, yo y'ombiŋe baadaŋ kono kune, yi ki dehu wenda soo toŋ a ki dagge ye. Ki too maŋ yo yi dehu duwo pay an di-kime lekkiyadaŋ.

¹⁰ Inkiŋo maŋ onniyo kama Galmeega t'aana aa wede k'oogire, wenda soo toŋ yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane a noŋkida ti tarkuuse baadaŋ wede k'a orgide, suldi doŋ pay a kandaane uwwu t'an ogga a t'isa umbo, wo siido ti suldi doŋ pay adda geŋ a t'isa umbo pay. ¹¹ Derec, suldi pay geŋ an t'engila inkiŋo, geŋ kun suuno koduwo mummino kun di lekke me! I dehu kun di lekke doŋ kamilen, wo a kize kune kettiyo ti Raa. ¹² Koore kun delliyo aaniya k'onniyo ere Raa y'a deŋka booro geŋ me, kun di-kette toonuguŋ zakidi kono onniyo gette t'a aane kesiko. Onniyo gette onniyo ere kandaane uwwu t'a y'ogga a t'isa umbo, wo suldi doŋ pay a kandaane geŋ a t'ombila ti wehinko k'uwwu gettiyo. ¹³ Wo Raa yi ruute yi d'isa kandaane aware wo siido toŋ aware*, aame geŋ duwo an d'isa munda wede ki diine aa Raa yi dehu, wo geŋno kine in delliyo munda wede yi ruute y'aasa me.

¹⁴ Kono kamo zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, koore kun delliyo aaniya k'onniyo gettiyo geŋ, kun ketto toonuguŋ zakidi, kono y'un di'n t'oona doŋ kamilen, kun lekkiyo ti toose, wo duwo an k'ambu sunduguŋ k'ulsuko ye. ¹⁵ Wo kun elko koduwo ombiŋe Galmeegin gette, t'un d'ele urzi kun t'oone uttiyo. Inkiŋo kay leemadiŋ Pool wede in giyye geŋ, a suldi geŋno toŋ y'un ti'n riŋe ti suuniyo k'ono ere Raa yi ele. ¹⁶ Geŋ munda wede yi riŋe adda mattupiyagi pay inkiŋo, aame y'essiyo raaniya a urzi suldi geŋno maŋ, i d'ede omagi ongo oone ki suuniyadaŋ me. Inkiŋo maŋ kane doŋ i ki suune munda ye, wo an di baakiya a suldi Raa, ono an ti'n kama t'urzi doolo aa an d'isiyo a omagi ongo adda mattupiyagi ki Raa ti doolo. An isiyo inkiŋo geŋ an daggiya tuddaŋ batum.

¹⁷ Inkiŋo maŋ zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ankeŋ n'un ti ruute ki poone suldi geŋ an d'aana. Kun koona mentikagi, kono kane doŋ i k'ambu ono Raa ye geŋ an un ki ti'n dagga ye, wo kun gi di t'assa lekkiyaguŋ ere zakidi gettiyo ye. ¹⁸ Wo de kun'do ki daana daayum a urzi beeko ti suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadiŋ Isa Almasi. Geŋ tamma t'a koone a yode ti anki wo ki daayum! Eyye.

* 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

Mattup ere ki poone Zan yi riije

Ej urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere ki poone Zan yi riije». Zan yi riije mattupiyagi paat: «Rabila Majjaanawa k'Isa Zan yi riije», «Apokalipse» wo mattupiyagi don ado a biza tuddan. Ti diine kane don ado gen, ette mattupadi ere ki poone.

Ti kaaga gen, i d'ede don ongo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yon an y'ehe aa wedusu gen, yon Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo son, wede tuuku ton y'aase munda aa addi i dehu wo Raa yi ki y' wolle yon aa wede k'oldfiko ye. Kono kamo Zan y'an di riije a don i ziipe addan a Isa, an di suune kereñ Isa min yon wee wee, wo y'an di ruute son, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addi a Isa gen, lekkiyo gette y'a ti t'oone. Wo a duwo y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Uli Isa an aa ti ketto kan soo, wo Raa an di y' geyye ti don pay i ziipe addan a Isa. An iza injkino man, ki kotto an di suuna adda k'addan an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

Wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo

¹ Kun ollo mattup ere ay un raaniya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yon gen wede t'ume k'eesiyo suldi pay yon ede to. Yode gen ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey noo, wo beezey ton y'a yi butte. ² Aame wede i d'eliyo lekkiyo y'iido y'a gize tuddi gen, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di kazita rabiladi, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yon yi likke a sirpa Meega Raa, ankeren Raa y'in ti y' gize. ³ Munda wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey gen, a kune ton ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kan soo. Wo lekkiyadiñ kettiyo kan soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Uli Isa Almasi. ⁴ Gen kaye ay un raaniya injkino, kono kine pay addin a onna t'unsowo.

Raa yon toore

⁵ Raa gen yon toore, munda zimolo di yode umbo. Enno ono don ay illiga ti bize k'Isa Almasi me, wo ay un ti'n kaza. ⁶ Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa wo in sooru adda zimolo man, gen kine don lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede derec ye. ⁷ Wo de aame in sooru adda toore aakede yode batum adda toore gen, in di lekka pay kettiyo kan soo, wo puuzo k'Uli Isa t'in di'n isa kamilen t'oldfikadin pay te.

⁸ Aame kine in'de oldfiko in k'isiyo ye man, gen in daggiya tuddin, munda derec di kine umbo. ⁹ Wo aame kine in t'oodibe addin a oldfikadin man, yode Raa ton y'in t'isa tambobino a oldfikadin te, kono yon wede ki diine, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa: injkino man y'in t'isa tambobino a oldfikadin, wo y'in di'n isa kamilen ti suldi don pay ulpi*. ¹⁰ Aame kine in'de oldfiko batum in k'ize ye man, gen Raa in ti y'ize wede lohito k'ono, gen onami adda k'addin umbo.

* 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5.

2

¹ Inni ki nuṅ, n'un raaniya inḱino kono ni dehu kun ki d'ise oldfiko ye. Wo de aame wede yi t'iire adda k'oldfiko maṅ, kun suuno wede noogiyadiṅ ede a daana Meega Raa me, yoṅ Isa Almasi wede ki diine. ² Yode batum y'ele tuddi sedefe, y'a inda ki booyiso k'oldfikadiṅ, wo kono k'oldfikadiṅ danṅal ye, k'oldfiko ki doṅ duniya pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

³ Aame kine in seedu urziyagi k'oogoro Raa maṅ, t'urzi geṅ in di suune yoṅ in yi suune. ⁴ Wede y'ede Raa yi y' suune wo yi ki seedu urziyagi k'oogiradi ye maṅ, yoṅ geṅ wede lohito k'ono, ono doṅ derec di yode umbo. ⁵ Wo wede y'a seedu ono Raa maṅ, yoṅ geṅ ki kotto yi giyye Raa t'addi pay. T'urzi seedu k'onami geṅ i-kaza in yi suune, kine in lekkiyo kettiyo kaṅ soo ti yode. ⁶ Aame wede y'ede yoṅ yi lekkiyo kettiyo ti Raa maṅ, i dehu y'a ozire aa Isa Almasi y'izire kay.

⁷ Zamba ki nuṅ kune doṅ ki geyyiso, ono doṅ n'un raaniya eṅ kane urzi k'oogoro aware ye, wo de kane urzi k'oogoro ere ti kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†. Urzi k'oogoro ti kaaga eṅ kane ono doṅ kun illiga. ⁸ Wo anḱeṅ ono doṅ n'un raaniya eṅ kane urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa Almasi y'ize wo ti sooru ere ki kune gette, i-kaza urzi k'oogoro geṅ derec, kono naabo ere oldo a zimolo gette t'enḱilso, wo iina ette naabo ere ki diine a toore kereṅ baa.

⁹ Wede y'ede yoṅ adda toore wo y'olmide leemadi maṅ, yoṅ geṅ yi lekkiyo daayum adda zimolo. ¹⁰ Wede yi geyyiso leemadi geṅ yi lekkiyo daayum adda toore, munda umbo yi ti y'oore leemadi adda k'oldfiko me. ¹¹ Wo de wede y'olmide leemadi maṅ, yode geṅ yi lekkiyo adda zimolo, y'ambe k'ume tunda'ṅ yi ki suune ye, kono zimolo ti t'ippe a edayi.

Duniya kun ti geyye ye

¹² Inni ki nuṅ, n'un raaniya kono oldikaguṅ Raa y'un t'ize tambobino t'urzi suma ki yode Isa. ¹³ Kune maawi no, n'un raaniya kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un raaniya kono Mohita k'oldfiko kun ti jiire.

¹⁴ Inni ki nuṅ, n'un raaniya kono Meega Raa kun yi zuune. Kune maawi no, n'un riije kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un riije kono kune un d'ede toogo, wo ono Raa kun'ni ziida zakidi, Mohita k'oldfiko toṅ kun ti jiire.

¹⁵ Kune duniya kun ti geyye ye ti suldutú pay. Aame wede yi geyyiso duniya maṅ, geṅ geyyiso Meega Raa adda k'addi umbo. ¹⁶ Kun ollo eṅṅo suldi doṅ adda duniya me: suldi doṅ ulpi tudde ti dehu, suldi doṅ ersa ti zaapu wo koliyo tudde ti maala. Kane geṅ i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'ṅ suldi duniya. ¹⁷ Kun suune duniya ti suldutú duwo an zaapu addaṅ eego geṅ, an t'enḱila, wo de wede y'a ziida zakidi a naabo ere Raa yi dehu maṅ, y'a lekka ki daayum.

Kun koono mentikagi ti doṅ k'olmide k'Isa

¹⁸ Inni ki nuṅ, onniyo k'ita t'iina aa kun d'illiga, a onniyo k'ita Wede k'olmide k'Almasi y'a etto, anḱeṅṅo doṅ k'olmide k'Almasi kane ede baadaṅ an t'uddo. Geṅ i-kaza onniyo k'ita t'iina‡. ¹⁹ Kane geṅ an udfi ti

* **2:2** 2.2 Kun wollo adda mattup ki Romen 3.25-26. † **2:7** 2.7 Kun wollo adda mattup ki Zan 13.34. ‡ **2:18** 2.18 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22.

diine kine doŋ i ziipe addiŋ a Isa, wo de ti poone to kane pay miŋ ki kine ye. Derec, aŋki kane ki kine kotto maŋ, an di lekke ti kine. Wo aŋkeŋ an t'ufde ti diinayiŋ miŋ, a t'iidiba ita kane pay ki kine ye.

²⁰ Wo kune'ŋ, kun d'uune Unde Raa, tod'te Almasi wede kamileŋ y'un ele, iŋkino maŋ kune pay derec kun ti suune. ²¹ Nun n'un riije kono derec kun ki ti zuune ye ye. Aha, n'un riije kono derec kun ti zuune, wo kun zuune derec i-k'ede lohito k'ono ye.

²² Wede lohito k'ono miŋ yoŋ wee wee? Yoŋ miŋ wede i-tuuge yi rootiyo Isa yoŋ Almasi Raa yi biire ye. Wede k'olmide k'Almasi geŋ yoŋ yi-tuuge yi rootiyo Raa yoŋ meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye. ²³ Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo Raa ye maŋ, yode geŋ Meega Raa toŋ yi ki y' zuune ye. Wo wede y'umbe a Ulo Raa maŋ, geŋ yoŋ yi zuune Meega Raa pâyŋ.

²⁴ Wo kune'ŋ kun aa soodo zakidi a ono doŋ kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame ono doŋ kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni ziida zakidi adda k'addugun maŋ, kune toŋ kun di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega. ²⁵ Enno munda wede Isa yi ruute y'in t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.

²⁶ Nun n'un riije iŋkino kono kun di koone mentikagi ti doŋ an dehu an un ti'n dagge. ²⁷ Wo kune'ŋ, Almasi y'un ele Unde Kamileŋ, wo tod'ti lekkiyo kettiyo ti kune. Geŋ i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamileŋ gettiŋ t'un di'n dooye a suldi doŋ pay derec, munda ki lohito k'ono umbo. Iŋkino maŋ kun lekko daayum kettiyo t'Almasi aakede Unde Kamileŋ t'unni duuye.

²⁸ Wo aŋkeŋ inŋi ki nun, kun lekko daayum kettiyo t'Isa Almasi. Iŋkino onniyo ere y'aana yi-kiza tuddi a duwo pay gette, y'in di'n t'oonaa daa niiku adda k'addiŋ, in ki seeda sukiyagi ye a daanadi me.

Inŋi Raa

²⁹ Kun suune Almasi yoŋ ki diine geŋ, kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo ere ki diine maŋ, yoŋ geŋ ulo Raa.

3

¹ Kun ki wollo do Meega Raa y'in di'n giyye baadan, y'in di'n waaku kine inŋizi*, wo geŋ ki kotto kine inŋi Raa! Wo de kane doŋ duniya an in ki'n suune ye kine inŋi Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye. ² Zemba ki nun kune doŋ ki geyyiso, aŋkeŋ kine in t'ize inŋi Raa, wo de munda wede kine in t'isa a daana Raa y'in ki t'iidiba ita ye botto. Wo in suune aame Isa Almasi y'iina maŋ, kine in t'isa aa yode, kono in di y' wolla kereŋ eda ti eda. ³ Wede tuuku yi zaapu elkiso ere iŋkino a Almasi maŋ, y'a t'ise kamileŋ, aa yode batum kamileŋ.

⁴ Wede tuuku y'isiyo oldiko geŋ, y'a ti doopide a oogoro Raa. Derec, isiyo k'oldiko gette, tod'te doopide a oogoro Raa. ⁵ Wo de kun suune Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'a buuye oldikadiŋ, yode wede i-k'ede oldiko ye. ⁶ Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode maŋ, y'a ki lekke adda k'oldiko ye, wo wede tuuku y'isiyo oldiko maŋ, geŋ Isa yi ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.

⁷ Inŋi ki nun, kun oola tuddugun wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye. Wede yi sooru ki diine geŋ yoŋ ki diine aakede Isa Almasi yoŋ ki diine.

⁸ Wo wede y'isiyo oldiko geŋ, yoŋ ki Meeda siitandani, kono to Meeda

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Matiye 11.27 wo Zanj 5.23; 15.23. * 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Zanj 1.12.

siitandani gette t'isiyo oldfiko t'ume k'eesiyo duniya too, wo yo Ulo Raa y'iido toc min y'a-lette naabo ki Meeda siitandani.

⁹ Wede tuuku yonj ulo Raa man, y'a ki lekke adda k'oldfiko ye kono yonj ono Raa i lekkiyo adda k'addi. Injino yi k'aane yi k'ise oldfiko ye kono yonj ulo Raa. ¹⁰ Wede tuuku yi k'isiyo suldi ki diine ye wo yi ki geyyiso zemba ye manj, yonj genj ki Raa ye. T'urzi enj kun di'n suune inji Raa koo ki Meeda siitandani koo manj.

Kun geyyo tuddugun

¹¹ Kun ollo, enno ono donj kun illiga t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddin[†]. ¹² Wo kine in ise ye aa ki Kayen y'a iide leemadi me, kono yonj ki Mohita k'oldfiko. Wo ki moo me yi y'iide leemadi me? Yi y'iide kono yo Kayen genj naabadi oldo, wo ere ki leemadi beehiye ki diine[‡].

¹³ Zemba ki nunj, kune ulbugun i t'oodfe ye aame donj duniya an un olmidfe man[§]. ¹⁴ Kine in suune t'urzi k'unto in t'udfe, anjken kine in uune urzi lekkiyo kono in geyyiso zemba. Wede yi ki geyyiso zemba ye manj, yonj genj yi sooru daayum a urzi k'unto. ¹⁵ Wede tuuku y'olmidfe zemba manj, yonj aa wede i towwo duwo mirsi, wo kun suune wede i towwo duwo genj i-k'ede lekkiyo ere ki daayum ye. ¹⁶ Isa Almasi y'iido y'a ele tuddi, y'a inda kono kine. Injino manj kine tonj manj in di geyye zemba, in t'ele tuddinj kono kane. T'urzi enj kine in di zuune geyyiso Raa mummino me. ¹⁷ Aame wede i-d'ede maala ki duniya, wo yi wolloyo leemadi yi daayisa y'a-t'appiya edayi yi ki wolloyo sommagi ye manj, yonj genj i-k'ede geyyiso Raa adda k'addi ye*. ¹⁸ Inni ki nunj, kine in geyye tuddinj ti ono bizinj danjal ye, wo de t'urzi naabo pay, genj i-kaza geyyisadinj tod'te derec.

¹⁹ T'urzi genj in di suuna kine a urzi wede derec ki Raa, wo genj addinj a-t'assa a daana Raa me. ²⁰ Wo aame addinj i dekkiyo booro eedinj manj, Raa yonj goole yi jiiire addinj wo yi suune suldi pay. ²¹ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, aame addinj i ki dekkiyo booro eedinj ye manj, genj kine in d'ette daana Raa daa k'orgiso. ²² A munda wede tuuku kine in tonde bey yode genj, in di y' t'oone kono kine in aa seedu urziyagi k'oogiradi, wo in isiyo naabo ere yonj ulbi i-d'isiyo unse. ²³ Kun ollo enno urzi k'oogiradi me: Kine in lekko in d'ambo a suma k'Uli Isa Almasi wo in di geyyo tuddinj. Genj munda wede yonj yi ruute in d'ise. ²⁴ Wede yi seedu urziyagi k'oogoro Raa manj, yonj genj yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi k'Unde Kamilenj ere y'in elo gettiyo.

4

Donj daggiya duwo

¹ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, kane donj i rootiyo an'de an d'ede Unde Raa genj, kun ti wollo naabadanj do, onamanj kun ambe baa ye. An d'ede Unde Raa kotto manj kun di'n suuna*, kono donj an ti-t'ize tuddanj aa nebiyagi, an di tiipe baadanj adda duniya. ² Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di y' suune a ono donj adfiya ti bizi. Injino wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'umbe tudde ki wedusu, genj yonj

[†] 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Zan 13.34. [‡] 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8. [§] 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zan 15.18-19; 17.14. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.7-8. * 4:1 4.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6.

ki Raa. ³ Wede tuuku yi ki y' zuune Isa in̄kino ye maŋ, yoŋ geŋ ki Raa ye, unde ere i-d'ede gette t'ettiyo ti Wede k'olmide k'Almasi, wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya geŋ, aŋkeŋ y'iina baa.

⁴ Wo de kune in̄ni ki nuŋ, kune ki Raa, wo kane doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi geŋ kunē kun'ni jiire, kono Unde ere un d'ede gette tod'te toogo ti jiire ere i dokkiyo doŋ duniya. ⁵ Kane geŋ ki duniya. In̄kino maŋ an orbe aa doŋ duniya ge d'orbe, wo doŋ duniya an di'n ollige. ⁶ Wo kine'ŋ ki Raa. Wede yi suune Raa y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n olliga ye. T'urzi geŋ in di suuna Unde ere d'erec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yoŋ wede geyyiso

⁷ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kine in geyyo tuddiŋ, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso geŋ yoŋ ulo Raa, wo yi suune Raa. ⁸ Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye geŋ, yoŋ yi ki suune Raa ye kono Raa yoŋ wede geyyiso. ⁹ Ulí soo daŋŋal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto†. Geŋ in̄kino Raa y'in ti gize geyyisadí a kine me. ¹⁰ Kun ollo urzi geyyiso en̄no: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo de yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Ulí y'uido y'a ele tuddí sedefe, y'a inda ki booyiso k'oldikadiŋ.

¹¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye baadaŋ in̄kino geŋ, kine toŋ in di geyye tuddiŋ. ¹² Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo‡, wo aame kine in geyyiso tuddiŋ maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadí pay y'a-ti diŋge a tukki kine.

¹³ Wo Raa y'in elo Undí adda k'addiŋ. T'urzi geŋ kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti kine. ¹⁴ Meega Raa y'a igibo Ulí ki duniya kono yoŋ y'a utta d'uwu pay, geŋ kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadí. ¹⁵ Aame wede tuuku yi rootiyo bizi y'ede Isa Almasi yoŋ Ulo Raa maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹⁶ Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umbe.

Raa geŋ yoŋ wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso maŋ yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. ¹⁷ Aame kine addiŋ úune ti geyyiso maŋ, a onniyo ere Raa yi d'ekka booro toŋ kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiŋ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi. ¹⁸ Aame in d'ede geyyiso maŋ orgiso toŋ umbo, wo geyyiso ti t'ooniyo adda k'ade maŋ ti-ti lomme orgiso. In̄kino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, y'elkiyo yi t'oona dangay. In̄kino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, addi i ki t'úune ti geyyiso ye.

¹⁹ Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiŋ kono Raa y'inni giyye ki poone. ²⁰ Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadí yi y'olmide maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono. Leemadí wede yi y' woliyo a daanadí miŋ yi gi di y' geyyiso ye de, y'a geyye Raa wede yi ki y' woliyo ye mummino me? ²¹ Wede yi giyye Raa maŋ, leemadí toŋ y'a yi geyye. Geŋno urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise me§.

5

Kine toogo in jiire Meeda siitandani

† 4:9 4.9 Kun wollo adda mattup ki Zanj 3.16. ‡ 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Zanj 1.18.

§ 4:21 4.21 Kun wollo adda mattup ki Matiye 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28.

¹ Wede tuuku y'umbe Isa yon Almasi Raa yi biire man, yon gen ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa gen, inñizi ton y'anni geyye. ² Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradi man, t'urzi gen in di suune kine in geyyiso inñi Raa. ³ Derec, urzi geyyiso Raa gen yon in di seeda urziyagi k'oogiradi*. Wo urziyagi k'oogiradi gen, kane daaniyadan i k'oone ye a kine me, ⁴ kono kine pay inñi Raa gen in d'ede toogo in jiiire duniya, wo in t'ize toogo in di jiiire ti zaapu k'adinj a Isa. ⁵ Wee wee i ti jiiire duniya te? Yode wede umbe Isa yon Ulo Raa.

⁶ Yode Isa Almasi y'iido y'a udfce t'urzi k'ahu wo ti puuzo ere k'untadi. Y'iido t'urzi k'ahu danjal ye, y'iido t'ahu wo ti puuzo pay. Wo taaya gette i rootiyo Unde Raa, kono Unde Raa gette tod'te derec. ⁷ Injino man kane donj ado i rootiyo Isa Ulo Raa me, ⁸ kane Unde Raa, ahu donj ki batem wo puuzo ere k'untadi. Injino man kane ado gen an rootiyo bizan soo. ⁹ Aame duwo an in rootiyo taaya a munda wede an wolliiyo man, gen kine in d'ambu wo munda wede Raa yi rootiyo in d'ambe a ceere. Gen Raa yi ruute taaya a tukk'Uli. ¹⁰ Wede yi ziipa addi a Isa Ulo Raa man, ono gen y'ni zuune adda k'addi, wo wede yi k'umbe a ono Raa enno ye man, gen Raa yi ti y'isiyo wede lohito k'ono, kono yi k'umbe ye a ono donj Raa yi ruute a urzi k'Uli me. ¹¹ Gen enno ono donj Raa yi ruute me: yon y'in ele lekkiyo ere ki daayum, wo lekkiyo gette in t'uune t'urzi k'Uli. ¹² Wede yi ziipe addi a Ulo Raa gen, yon y'uune lekkiyo gette, wo wede yi ki ziipe addi a Ulo Raa ye gen, yon lekkiyo gette umbo†. ¹³ N'un raaniya mattup ette kono kun di suune kun uune lekkiyo ere ki daayum, kune donj umbe a suma k'Ulo Raa me.

In tondo t'adde soo

¹⁴ Gen injino kine in k'ede orgiso ye a daana Raa me. Aame in tondiyo munda wede aa Raa addi i dehu man, y'in di'n ollige. ¹⁵ Aame munda wede kine in tondiyo gen in suune Raa yon y'in ollige, gen in suune sey aa munda wede kine in tunde in y'uune.

¹⁶ Aame wenda yi wulle leemadi yi t'iire adda k'oldiko ere i-ki d'etta unto ye man, yi tondo Raa kono yode wo Raa yi di t'ela lekkiyo a leemadi me. Ni rootiyo ti oldiko ere i-ki d'etta unto ye kun tonde me. Wo oldiko ede a-d'ette unto te, wo gen ni rootiyo ti oldiko ere gettiyo ye kun tonde me. ¹⁷ Naabo pay ere in isiyo oldo gettin oldiko, wo oldiko ongo a-ki d'ette unto ye.

¹⁸ Kine in suune wede tuuku yon ulo Raa gen oldiko yi k'ise ye, kono Ulo Raa yi y' boohiyo, Mohita k'oldiko ti-k'ise munda ye. ¹⁹ Kine in suune kine ki Raa, wo kane donj duniya pay gen an lekkiyo a bey Mohita k'oldiko. ²⁰ Kine in suune sonj Ulo Raa y'iido y'in d'ele eego soodo a elkiso in di suune Raa yi rootiyo ono donj derec. Wo in di lekkiyo kettiyo kanj soo ti Raa yon yi rootiyo ono donj derec, t'urzi k'Uli Isa Almasi. Yode wede i rootiyo ono donj derec, yon Raa batum, y'in d'elo lekkiyo ere ki daayum.

²¹ Inñi ki nunj, kun koono mentikagi, kun daane ye ita lonjayi me!

* 5:3 5.3 Kun wollo adda mattup ki Zan 14.15. † 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zan 3.36.

Mattup ere ki sirwe Zaj yi riije

Ej urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «mattup ere ki sirwe Zaj yi riije». Yi riije a tode «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane don ogiysito ti suma k'Isa. Zaj yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumbiyagan ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino don i ziipe addan a Isa an di geyye tuddan me. Yon y'an di ruute son, an di seeda zakidi a zaapu k'addan a Isa gette, wo an koon mentikagi ti duwo don eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zaj

¹ Mattup ette i raaniya nun wede dokkiyo, a kon erewo ere Raa yi biire* wo son a inñizi don ni giyye t'addo pay. Wo kane i ni giyye nun siido danjal ye, don pay i suune urzi wede derec gen an'ni giyye pay, ² kono derec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addin, wo to t'a lekka ti kine ki daayum. ³ Gen beeko, isiyo adde koduwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koon eedin. Suld gen an in di'n t'elo kono in di lekke ti derec wo ti geyyiso.

Derec ti geyyiso

⁴ Nun ulbo unse baadan aame n'illiga inñizi onjo an sooru a urzi wede derec, a urzi k'oogoro wede ki Meegin Raa y'in ruute. ⁵ Wo anken kon erewo no, nun ni di rooto kine in di geyye tuddin. Kane ono don ni raaniya en urzi k'oogoro aware ye, kane min don kun d'illiga t'ume k'eesiyo genno†. ⁶ Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'n kun di geyye daayum tuddugun.

Kun koon mentikagi ti don i ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi

⁷ Nun n'un rootiyo inkino kono ankenno i uddo don daggiya duwo baadan adda duniya me. Kane gen an k'ambu ye Isa Almasi y'ido duniya y'a t'umbe tudde ki wedusu me. Yon wede yi rootiyo inkino gen yon wede daggiya duwo, yon wede k'olmide k'Almasi. ⁸ Inkino man kun koon mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette i-ki t'engila ki bita ye, wo in aa ziida man in di t'ooney munda wede Raa yi dehu y'in t'eley. ⁹ Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'addiya ti paate man, yon gen ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo man, yon gen kettiyo ti Meega Raa wo ti Uli Isa Almasi. ¹⁰ Aame wede y'ido tuddugun wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye man, wede gen kun yi seeda ye a boygun me, wo toose ton kun i ise ye. ¹¹ Derec, wede isiyo toose a yode gen, aakede y'a ti gitte kan soo ti yode a naabad ere oldo y'isiyo gette.

Ono don ki danju

* 1:1 1.1 Kon erewo ere Raa yi biire: I-kaza don ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wo don tu an di'n waaku «inñizi», umbo'n i-kaza kine don pay i ziipe addan a Isa. † 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki Zaj 13.34; 15.12,17.

¹² Nun oo d'ede ono baadan n'un di roote min ni ki raaje ye, wo nun n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey bize ti bize kono addin a ooney t'unjso. ¹³ Injino man inji teemadi ere Raa yi biire[‡] an i-t'ize toose.

[‡] **1:13** 1.13 Injini teemadi ere Raa yi biire: I-kaza d'uwu don ogiyo ti suma k'Isa a ume wede Zan ge lekkiyo genna.

Mattup ere k'aduwe Zanj yi riije

Eh urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere k'aduwe Zanj yi riije». Yi riije a wedusu yi ziipe addi a Isa sundi Gayus.

Zanj yi d'igibe duwo an d'ette ki siidiyagi ongon, an di kizitey ono Raa a don i ziipe addan a Isa. Wo de kane duwo geɗ an iiney adda geeger ere Gayus yi lekkiyo man, i d'ede wedusu sundi Diyotirep yon ti diine don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeda di yode me. Don ongon i ziipe addan a Isa ki geeger gette, duwo geɗ an ti'n ziida di kane. Injino ton kane don i ziida torgagi a boydizan geɗ, Diyotirep y'an udfe ti diine ki don ogiyo ti suma k'Isa me. Kono kamo Zanj yi di riije mattup a Gayus yon ti diine don i ziida torgagi, kono y'a seeda zakidi a naabo ere y'isiyo, wo don ettiyo kazita k'ono Raa ton y'anni seeda bey sire.

Toose ki Zanj

¹ Mattup ette i raaniya nun wede dokkiyo, a leema wede ki geyyiso Gayus*, wede ni giyye t'addo pay. ² Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ni dehu tudda t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nun ni suune biza k'ulba geɗ yon daayum a Raa.

³ Nun ulbo unse baadan kono zamba don i ziipe addan a Isa an iido t'ummey geɗ an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede derec, wo derec kee k'isiyo munda wede ki diine. ⁴ Aame nun n'ollige innizó an sooru a urzi wede derec man, ulbo i d'ooniyo t'unjuwo baadan.

Kooke a leema

⁵ Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ki seedu zakidi a urzi seedu zamba, ise torgagi ton man. ⁶ Kane don geɗ an'tiyo kenno man, an di rootiyo sundá a urzi geyyisadá a daana kane don ogiyo ti suma k'Isa a enno, a beehiyko ere k'an isiyo gette. Injino man n'a di rooto, don injino geɗ k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeda urzi torguwadan ⁷ kono kane an addiyo ti boydizan min ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki tondiyo munda ye ti bey don i ki suune Raa soo danjal ye me. ⁸ Injino man kine ton in di'n nooge don injino geɗ me, kono kine in t'ise don naabadin kan soo a urzi wede derec.

⁹ Adda mattup ette n'an riije ono boolon a zamba don ogiyo ti suma k'Isa. Wo de Diyotirep wede yi dehu y'a t'ise ki daana do geɗ yi k'ollige ye onamey me. ¹⁰ Injino man nun onniyo ere n'iida man, munda wede ulsu geɗ n'a ti y' rootey a daana duwo. Ono don ulpi y'orbe, lohito k'ono a eedo genno ton i k'iide ye, zamba don ettiyo ti dokki yi ki'n seedu ye, wo don ede i ni seeda ton yi ki dehu ye kane don i dehu seedu torgagi geɗ yi-ti'n lomme ti diine kane don ogiyo ti suma k'Isa me. ¹¹ Leema ki nun kee wede ki geyyiso, ki daane ye ita don k'isiyo k'oldiko me, wo kee

* **1:1** 1.1 Gayus: Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.29; Romenj 16.23 wo 1 Korent 1.14.

† **1:9** 1.9 Zamba don ogiyo ti suma k'Isa: I-kaza don ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo son Diyotirep yon wede teesiyo k'eego duwo.

ki wollo munda wede beehiye, kono wede isiyo beehiye geŋ yon ki Raa, wo wede y'isiyo ulsu geŋ yi ki suune Raa ye. ¹² Wo yo Demetirus geŋ don pay an rootiyo taayadi beehiye. Sooruzi ere derec gettiyo ton ti rootiyo ti yode. Kaye ton ay rootiyo wo kun suune onamey geŋ derec.

Ono don ki dangu

¹³ Ono don ni dehu n'a di roote baadan min ni ki raane ye. ¹⁴ Wo n'elkiyo san man n'etta n'a ki ti wollo, in di rootey bize ti bize. ¹⁵ Inkiyo man toose ti koono ti kee, lanziyaga an a-t'ize toose, wo kee ton a lanziyagey k'an t'iso toose soo soo pay.

Mattup ki Ziid

Ej urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riine. Anj Zak ti Ziid geñ, Isa'n leemadan goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riine.

Ziid yi riine mattup ette a kane donj Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koono mentikagi ti donj dooyisadan a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majaanawa ye geñ me. Lekkiyadan gette i-kaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadan beehiye ye. Wo y'a ruute soñ munda wede Raa y'an isa a kane donj lekkiyadan beehiye ye.

Toose ki Ziid

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane donj Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi. ² Geñ isiyo k'adde koduwo, toose, ti geyyiso ki Raa i koono eggun daa doozio.

Donj eliyo dooyiso ere oldo

³ Zemba ki nuñ kune donj ki geyyiso, nuñ n'a dihe t'addó pay n'un di raane mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo de ni wulle man, a n'ele ankeñ ni dehu n'un di raane kono un t'eley kooke kun di deyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi geñ Raa yi y'elo a donji kanj soo danjal tak. ⁴ Nuñ n'un raaniya kono donj ulpi ongo geñ an t'iide diinaganj wo kune kun ki suune ye. Kane geñ urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi lekkiyadan wede a urzi boliyo geñno, wo an di koogire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadinj yonj soo danjal. Aa an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geñ booro Raa t'anni seeda.

⁵ Derec, kane suldi geñ kun'ni suune pay baa, wo ton n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an uddo donj k'Izirayel ti siido Misir me, wo sanj manj y'an d'ize a kane donj i-tuuge zaapu k'addan a yode, an t'inda*. ⁶ Kun elko a maaleekiyagi donj urzi dokkiyo wede Raa y'an ele geñ an gi di buuhe ye, ume lekkiyadan an d'iili. Kane geñ Raa yi'ni boohiyo kettiso ti zinziiri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa y'a deka booro. ⁷ Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi donj goppon ti kane†. Kane donjan tonj manj sooruzan t'a guune oldo aa maaleekiyagi geñno, an d'iili tuddan k'isiyo boliyo wo kuuli tonj an di moonite ti kuuli eebanj. Wo ankenno an uune dangay adda k'uwwo ere t'oggyi ki daayum, dangay ere Raá y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a duwo pay.

⁸ Geñ injkino kay, kane donj eliyo dooyiso ere oldo gette, sooruzan tinj aa kane donj geegiryagi geñno. Kane an ti t'isiyo tuddan ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, injkino manj an di koogire Raa wede t'ekki suldi pay, wo an di kaldita maaleekiyagi donj toogo a kandaane. ⁹ Wo goole maaleekiyagi Mikayel tonj, aame an nukkiyo wo an a-t'irba ti Meeda siitandani a tukki nuune Muusa geñ, y'a-ziidu tuddi, yi ki dihe y'a ki dekke booro a tukki tode t'urzi kaldita ye, injkino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi elo

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30. † **1:7** 1.7 Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25.

dangay†.» ¹⁰ Wo de kane duwo geɗ, munda wede an ki y' suune ye toɗ an di kaldita. Wo munda wede kane an suune a urzi tudde geɗ, an t'isiyo aa seydi balda elkisadaɗ umbo, suldi geɗ an d'an t'ettiyo k'ume daggiya. ¹¹ Dabar a kane, kono an diine urzi Kayeɗ. An giyye soŋko baadaɗ geɗ an ti t'ele tuddaɗ a urzi daggiya aa ki Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki Kore^S. ¹² Derec, kane geɗ ettiyadaɗ ere k'adda diine zemba doɗ i ziipe addaɗ a Isa an ti guune ombo geɗ, a duwo sukiyagi. A ume geɗ kane an d'ombo wo an di sobo baadaɗ daa sukiyagi, an lomme addisadaɗ. Kane geɗ aa dondari doɗ maaye y'ambu i ki koppiyo mizzi ye. Kane geɗ aakede inda doɗ i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadaɗ i towwo toɗ maɗ, an di dekkita ti sondayzaɗ pay, iŋkino untadaɗ t'a doola taɗ sire. ¹³ Kane geɗ aa ooye y'ũune i-kolzite baadaɗ. Iŋkino maɗ suldi doɗ ki sukiyagi an isiyo geɗ, kane aa goopiyo k'ooye i-paldita a daanadaɗ. Kane aa moldali doɗ i sewiyso a kandaane, wo kane geɗ umayaɗ Raa y'an ti y' buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

¹⁴ Yode Enok mugiyi wede ki sarat iise ti Adum geɗ, a tukki kane toɗ yi ruute ti kaaga ono doɗ Raa y'igibo, y'ede: «Kun ollo, Galmeeɗa Raa y'a etto ti maaleekiyagi kamileɗ suma dupiyagi baadaɗ, ¹⁵ kono y'a deŋka booro a tukki duwo pay. Kane doɗ k'oldiko pay geɗ, booro t'an di'n seeda kono a suldi doɗ ulpi pay an ize kono an ti tuuge a Raa, wo a ono doɗ pay ulpi an ruute a tukki yode daa k'ottilso.» ¹⁶ Kane duwo geɗ daayum ulbaɗ unse ye, an di moŋolo a urzi lekkiyadaɗ, wo an daaniya ita suldi doɗ ulpi tuddaɗ ti dehu. Ti bizaɗ i d'adfiya ono doɗ ki tamma tudde wo kane an di tamma duwo kono an d'oomi bizaɗ.

Kooke a doɗ i ziipe addaɗ a Isa

¹⁷ Wo de zemba ki nuɗ kune doɗ ki geyyiso, kun a elko a ono doɗ doɗ zina ki Galmeeɗiɗ Isa Almasi an ruute ti kaaga. ¹⁸ Kane an un ruute, an'de: «A onniytagi doɗ ettiyo k'ita geɗ, i d'adfa duwo an un di'n t'okka maade wo an daana ita suldi doɗ ulpi tuddaɗ ti dehu.» ¹⁹ Kane geɗno i t'eliyo doɗ i ziipe addaɗ a Isa an t'ahuntu tuddaɗ me, elkisadaɗ ki tudde daɗɗal wo i ki'n dokkiyo Unde Raa ye. ²⁰ Wo de zemba ki nuɗ kune doɗ ki geyyiso, kun iso t'urzi tuuku toɗ lekkiyaguɗ t'a koone daayum a suldi doɗ derec ki Raa kun zaapu addugun eego. Kun tondo Raa ti toogo k'Unde Kamileɗ. ²¹ Kun lekko daayum a geyyiso ere ki Raa, kun di dello onniyo ere Galmeeɗiɗ Isa Almasi y'un d'isa adde kofuwo wo y'un t'ela lekkiyo ere ki daayum gette.

²² Kun wollo sommagi ki doɗ an d'ede niiku a urzi zaapu k'addaɗ a Isa, ²³ doɗ ongo ette k'adda k'uwwo geɗ kun ti'n kami kun'n utto. Wo a doɗ ongoɗ kun an d'iso adde kofuwo kay, wo de ti metiŋko: Kun ti ledfo ti tuddaɗ, ise kallagaɗ toɗ kun a botta ye, para maɗ un di'n seeda, kono kane ganiɗi t'urzi suldi doɗ ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

²⁴⁻²⁵ In amma Raa soo daɗɗal, yoɗ y'in di'n uttiyo t'urzi Galmeeɗiɗ Isa Almasi. Yoɗ i-d'ede toogo y'un t'eegire kun ki t'oore adda k'oldiko ye, wo y'aane y'un di'n t'ette ki daanadi k'adda daryikadi daa zaapu k'ono eggun, wo doɗniyo t'unŋsuwo. Geɗ moziko, gooliko, toogo, wo urzi dokkiyo,

† **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa daɗɗal. Ume niikiyto ti ume an irba geɗ, moɗɗidagi Yawudiyagi an fiide taaya ti bizaɗ daɗɗal. § **1:11** 1.11 Taaya ki Kayeɗ k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 16.1-35.

kane pay geŋ ki yode ki poone duniya t'a t'eesa botto too, bini aŋki, wo ki daayum! Eyye.

Apokalipse

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zanj wede zina k'Isa Almasi yi riine. Suld'i donj pay yi riine enj yi'ni wulle wo yi'n illiga adda munda i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zanj y'an d'eele kooke a kane donj i ziipe addan a Isa, kono ti kaaga genj duwo an'ni dibire baadan. Injino y'an rootiyo an aa seeda zakidi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadan a Isa.

Adda mattup ette i d'ede suldi ede kine in di'n suune: Ki poone'nj, kane siitandani an naabiya adda duniya ette, injino kane donj i ziipe addan a Isa genj an t'oona dabar baadan, bini donj ongon ti diinayan duwo an ti'n t'ida. Ki sirwe'nj, Isa yonj Galmeega, kane donj pay i ti toogiyo k'ollige k'ono Raa genj y'an di'n ceera. K'aduwe'nj, Raa yi yi boohiyo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addan a Isa, wo a jiiire a kane donj duwo an ti'n iide kono yode.

Zanj yi wulle soj suldi donj aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitandani ti maleekiyagutu ti kane donj pay illiga onamtu, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwu. Aame genj i d'isa kandaane aware, siido aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane donj pay illiga onamanj.

Suldi donj Isa Almasi yi gizite a Zanj

¹ Mattup ette ti kaza a suldi donj Isa Almasi y'an iifiba ita a donj naabad'i. Raa yi d'ele ono enj a Isa Almasi kono y'an t'oodiba ita an di suune munda wede aana gopponj. Kono k'injino Isa Almasi y'a igibe maaleekayi ki tukki Zanj wede naabad'i, kono munda enj yi di ti y' kize. ² Manj Zanj y'an di gizite a duwo suldi donj pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto enj ono Raa, wo genj yode Isa Almasi batum yi kaza ono genj d'erec.»

³ Unsuwo a wede i gariya wo a donj ollige ono donj Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Unsuwo a donj ollige ono donj an riine enno wo an aa seedu genj me. Genj kun suuno koduwo suldi enj peedadanj gopponj a t'isa.

Toose ki Zanj

⁴ Mattup ette i raaniya nunj Zanj. Toose a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geegiryagi sarat ki siido k'Aazi*. Beeko ti toose i koona eggun t'urzi Raa, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anji wo bini onniyo k'ita tonj yonj ede. Wo kane undiyagi donj sarat ki Raa a dfaana kaakido mozikadi genno tonj, an un elo beeko ti toose. ⁵ Yode Isa Almasi wede i ziida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bilde ki poone ti diine donj unto, yonj Mozigo mozagi a siido pay.

Yonj y'inni giyye, y'in di'n udfde t'adda k'oldiko t'urzi puuzadi ibi. ⁶ Yonj mozigayinj wo kine donzi, y'in di'n ize kine donj sedefe ki Meegi Raa. Injino tamma ti moziko a koone a yode ki daayum. Eyye. ⁷ Kun wollo, y'ettiyo adda dondari. Wede tuuku tonj y'a yi wolla, ise donj i y' girbe t'aryagi tonj an di y' wolla. Ita duwo pay adda duniya an dillita an d'oola kono yode. Genj ki kotto a t'isa! Eyye. ⁸ Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: «Nunj sundo Alfa wo Omega. Nunj Raa toogado t'a jiiire pay, nunj wede

* **1:4** 1.4 Siido k'Aazi: I-kaza siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romen ga-dukke, ankenno tod'te a kese peedo k'ooriyo ki siido Turki.

t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton nun ede.»

Zaŋ i-d'iido munda aa suniye, y'a wulle Isa

⁹ Mattup ette un raaniya nun Zaŋ leemaguŋ, nun ti kune in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa. Kine in dabirsa kaŋ soo wo in seeda zakidi a urzi k'Isa me, yoŋ mozigo kine pay. Wo nun an t'n zidde a siido ere a diine k'ahu sundutu Patimos, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni gizite urzi wede derec Isa y'o iidiba ita. ¹⁰ Onniyo soo, onniyo Dumas maŋ, Unde Raa ti-t'uune adda k'addo, saŋ ki daaro n'a illiga golla awwa ti rootiyo aa ti parre, ¹¹ ti d'eesiyo: «Munda wede ki woliyo en, ki ti y' raana adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a doŋ ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a geegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise geŋno.»

¹² Aame n'illiga inkiŋo maŋ, n'a gilde daaro n'a wolle o rootiyo wee wee. Maŋ n'a wulle pitila sarat ki dap†. ¹³ Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munda i deeyiso aa wedusu yi t'usso kalle sohuru i d'argu a d'ondali, wo ser ki dap y'a-zidde lanƙaya. ¹⁴ Ilali k'eedi tuwardi kar aa kaawa, edayi i d'omilte aa uwwo. ¹⁵ Zonƙi aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwo i d'oggirso doƙƙot, golladi i ƙurriyo aa ooye y'okko. ¹⁶ A beezi k'ammade moldali sarat, wo ti bizi i d'adfiya kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe robbon. Ume k'edayi i rala aa peedo ti ziida.

¹⁷ Aame ni y' wulle maŋ, n'a iire a zonƙi aa n'inda, maŋ y'a-ti ziipe beezi k'ammade a tuddo wo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye, nun wede ki poone wo k'ita ton nun. ¹⁸ Nun wede ni lekkiyo zeere, wo nun wede ti kaaga n'a inda wo n'a bilde, anken ni lekkiyo zeere ki daayum. Nun oo d'ede toogo a tukk'unto wo a tukk'ume ki doŋ i t'inda. ¹⁹ Inkiŋo maŋ munda wede ki wulle geŋ, pay ki ti y' raana. Munda wede ki woliyo ankenno wo wede aana k'ita ton, ki ti y' raana pay. ²⁰ A moldali sarat doŋ ki woliyo a beezo k'ammade wo ti pitila sarat ki dap en, k'ollo n'a di t'oodo itadan. Moldali doŋ sarat en, i-kaza maaleekiyagi sarat doŋ Raa y'igibe ki boohiyo doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geŋno. Wo kane pitila sarat geŋ, i-kaza doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geŋno.»

2

Mattup a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Epez

¹ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger k'Epez: Kun ollo, eno ono ki nun wede i seedu moldali sarat a beezo k'ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n'ede: ² «Nun ni ti suune lekkiyaguŋ te, wo naabaguŋ ere oone gette kun a seedu zakidi, wo ni suune kun an k'ooliyo urzi ye a doŋ bundidi an di lekke a diinaguŋ me. Geŋ kun ti n' niime kane doŋ an'de kane doŋ zina k'Isa, kacij kane doŋ zina ye. Inkiŋo kun di n' zuune kane doŋ lohito k'ono. ³ Kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa, kun dibire kono kun umbe a sundo wo kun ki t'isse ye. ⁴ Wo de enno munda wede kun ize wo nun addo i ki dehu ye me: Kune ankenno kun ki n' giyye aa t'ume k'eesiyo ye. ⁵ Kun elko ume wede kun t'iire me, kun di kama lekkiyaguŋ wo kun t'ambo naabaguŋ ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyaguŋ

† 1:12 1.12 Pitila ki dap: I-kaza munda aa gooro ki dap i-d'ede garziŋa ti pitila eego eego.

man, n'a t'amba pitila t'umatú me. ⁶ Wo de enno munda wede beehiye kun ize me: Kune naabo ere kane donj sundan Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nuñ toñ ni ti giigira. ⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me. A donj i jiira man, n'an t'ela an d'ooma inñi k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yonj geñ adda jenne ki Raa.”»

Mattup a donj ogiyo ti suma k'Isa a Simirn

⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Simirn: Kun ollo, enj ono ki nuñ wede ki poone wo k'ita toñ nuñ, wede n'a inda wo sanj n'a bilde, ni rootiyo, n'ede: ⁹ “Nuñ dabaragun ni ti suune ti daayisagun te, wo ki too manj a urzi Raa kune'ñ ki laale. Nuñ ni suune kaldita ere an unni kaldita te. Donj an rootiyo inkinjo geñ an'de kane Yawudiyagi, kacinj Yawudiyagi ye†, kane ogiyo ki donj ge dooyiso suldi Meeda siitandani. ¹⁰ Kun orgide ye a dabar ere un etto te. Kun ollo, Meeda siitandani t'un di'n naama, donj baadanj ti diinagun ti di'n oba dangay, wo duwo an un di'n dabira k'onniyo suma koomat. Kun a soodo zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, ise un iido unto toñ manj, wo nuñ n'un di t'ela kadumul ki donj i ceeriyo, tode gette lekkiyo ere ki daayum. ¹¹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me. Kane donj i jiira man, unto ere ki sirwe t'an ki'n seeda ye.”»

Mattup a donj ogiyo ti suma k'Isa a Pergam

¹² «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Pergam: Kun ollo, enj ono ki nuñ wede a beezo kasigara kesiyagutú sirwanj pay korbe robbonj, ni rootiyo, n'ede: ¹³ “Nuñ ni y' suune umagun wede kun di lekkiyo me, yonj geñ ume kaakido Meeda siitandani. Wo kun di lekkiyo kettiyo a suma nuñ, kun ki giigira ye urzi zaapu k'addugun a nuñ me, ise aame Antipas wede i ziida zakidi a urzi kazita k'onamó an y'iide di kune, a ume wede Meeda siitandani ti lekkiyo toñ manj. ¹⁴ Wo de enno munda wede kun ize, wo nuñ addó i ki dehu ye me: Di kune i d'ede donj ede, kane geñ an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode geñ yi-di t'elite ono a Balak y'an t'ekke ikka a donj k'Izrayel, kono an d'aadi sey wede an ele sefeke a longayi wo an d'ooli tuddanj k'isiyo holiyo‡. ¹⁵ Wo soñ di kune i d'ede donj ede kane an daaniya dooyiso ere ki donj sundan Nikolayit. ¹⁶ Kun ti kama lekkiyagun, para manj nuñ gopponj ni kama ki tuddugun, donj geñ n'anni deyya ti kasigara ere adfa ti bizó. ¹⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me. A donj i jiira man, n'an t'ela an d'ooma ombo ere ombide sundutú mann, wo a kane geñ wede tuuku toñ ni di t'eela sey wehilu tware, raaniya eego suma aware wenda soo toñ yi k'aane yi ki ti suune ye, a ti suune wede ni ele danjal.”»

Mattup a donj ogiyo ti suma k'Isa a Tiyatir

¹⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tiyatir: Kun ollo, enj ono donj ki nuñ Ulo Raa, edayó omilte aa uwwo wo

* **2:6** 2.6 Donj sundan Nikolayit: Kane donj i ziipe addanj a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere olfo ki Nikolayis, dooyiso gette t'a ti'n lifde duwo t'urzi wede derec ki daaniya k'Isa. † **2:9** 2.9 Donj an'de kane Yawudiyagi, kacinj Yawudiyagi ye: I-kaza kane Yawudiyagi t'ume k'ehiyadanj to wo de an ti tuuge k'ollige k'ono Raa wo kane ki yode ye, geñ inkinjo an t'ize Yawudiyagi donj ki kotto ye. ‡ **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16.

zonjódó aa maala teezowo i d’oggirso dofdódot, ni rootiyo, n’ede: ¹⁹ “Nun ni suune lekkiyagun, geyyisagun, zaapu k’addugun a Isa, naabagun ere ki noogiyo duwo wo a seedfugun ere zakidí a urzi zaapu k’adde a Isa. Nun ni suune naabagun ere kun isiyo ankenno ette, i jiire ere t’ume k’eesiyo. ²⁰ Wo de enno munda wede kun ize wo nun addó i ki dehu ye me: Kune kun t’ooliyo Zizabel erewo ere t’ede tod’te nebi ti kazita ono Raa. Kaciñ doñ naabadó ti’ni daggiya, ti di’n dooyiso kono an t’ette a isiyo boliyo, wo an d’aadi sey wede an ele sedefe a longayi. ²¹ Ni-iili peeño boolon kono t’a-kime lekkiyatú, wo de ti ki dehu ti ki kime lekkiyatú ere a urzi boliyo ye. ²² Injino man n’a ti sedfa eeni ekk’ongali ti doñ isiyo boliyo ti tode me an di dabira baadan, wo de a ki t’isa injino ye aame kane an ti gima lekkiyadan ere oldo an isiyo t’urzi tode gettiyo man. ²³ Wo inñitú ton n’a ti’n t’ida, injino man doñ pay ogiysito ti suma k’Isa an di suuna nun wede ni suune elkiyo wedusu ti munda wede addí i dehu. A kune’ñ wede tuuku ton ni di t’ela munda a naabadí ere y’ize y’ize.

²⁴ Wo kune doñ a Tiyatir, kun ki diine ye ita dooyiso ere oldo gette, wo kun ki duuye ye suldí doñ an’ni waaku suldí ombide ki Meeda siitandani meš. Injino nun di rooto: A kune attidí ti doolo n’un ki zaape ye baa.

²⁵ Wo de dooyiso ere kun uune gette kun aa soodo zakidí bini aaniyadó.

²⁶⁻²⁸ A doñ i ziida zakidí a naabadó bini dangu wo an jiira man, n’an t’ela toogo ere nuuno batum n’uune ti bey Meegó, n’a ti’n zappa mozagi ekk’ita duwo pay, an di’n dokka ti toogo ki dalka maala, an di’n kossita aa an kossiyto fonjali lee, wo soñ n’an t’ela moole biza soohe.

²⁹ Wede i-d’ede kuwwa k’ollige man, y’ollo koduwo ono doñ Unde Raa t’an rootiyo a doñ ogiysito ti suma k’Isa me.”»

3

Mattup a doñ ogiyo ti suma k’Isa a Sarde

¹ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo doñ ogiyo ti suma k’Isa a geeger Sarde: Kun ollo, enj ono ki nun wede o d’ede undiyagi sarat ki Raa wo moldali sarat, ni rootiyo, n’ede: “Nun ni ti suune lekkiyagun te, sundugun ti móolo aa kune zeere a urzi Raa me, kaciñ kune aa unto. ² Kun t’onno, kun a soodo zakidí a zaapu k’addugun a Isa, kono rippani zaapu k’addugun doñ a guute geñ an a-ki ti t’inda ye. Derec ni wulle man, lekkiyagun a daana Raazó gette a ki t’iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ³ Injino kun elko a ono doñ an un i duuye wo kun illiga genno. Kun’ni booho beehiye wo kun di kama lekkiyagun. Aame kun ki t’inna ye man, nun n’a etto n’un di’n oora aa wede k’oogire a peeño ere tuuku kun ki ti suuna ye. ⁴ Wo ton a Sarde geñ doñgun miibi ede, kallagan an ki ti’n ize ganigi ye. Kane geñ an t’ossa kallagan tuwardí ay d’ozira kan soo, kono kane an iide an d’ozire ti nun. ⁵ Injino doñ i jiira man, an t’ossa kallagi tuwardí. Sundan t’adda mattup ere ki lekkiyo* gette n’a ki t’ida ye, wo a daana Meegó Raa wo a daana maaleekiyagi ton n’a rootey enj doñzó. ⁶ Wede i-d’ede kuwwa k’ollige man, y’ollo koduwo ono doñ Unde Raa t’an rootiyo a doñ ogiysito ti suma k’Isa me.”»

Mattup a doñ ogiyo ti suma k’Isa a Piladelpi

š 2:24 2.24 Suldí ombide ki Meeda siitandani: Kane geñ dooyiso ere oldo ki Zizabel, t’ede tod’te nebi kaciñ nebi ye. Dooyiso ere ombide gette i ti suune kane doñ i duuye fanjal. * 3:5 3.5 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki doñ pay uune lekkiyo ere aware’ñ, raanjiya adda.

⁷ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Piladelpi: Kun ollo, enj ono ki nuñ wede kamileñ ni rootiyo ono donj derec, a beezó kerle ki biza bumbu Dawut, ni t'ihina man, wenda soo tonj yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye, wo n'a t'ippe man, wenda soo tonj yi k'aane yi ki t'ihina ye. Ni rootiyo, n'ede: ⁸ "Ni ti suune lekkiyagun te, ni suune kune toogagun baata wo tonj onamó kun di'n ziiida zakidi wo sundó kun gi di zidde ye. Injino man ni d'ihina biza a daanagun, wenda soo tonj yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye. ⁹ Kun ollo munda wede n'an isa a donj ogiyo ge dooyiso suldi Meeda siitandani me, kane donj an'de kane Yawudiyagi, kacinj kane Yawudiyagi ye. Kane genj n'an isa ki toogo minj an d'etto an dikka a daanagun, wo an di suuna nuñ n'unni giyye. ¹⁰ Onamó kun i ziiida zakidi t'ombine wo kun di'n buuhe, injino man nuñ tonj n'un di'n booha a onniyo ere ki dabar t'etto ekki duwo pay ki naamiya donj pay a siido genj me. ¹¹ Nuñ goppon n'ettiyo, kun a soodo zakidi a dooyiso ere kun uune te, para man kadumulagun ki donj i jiire gette wenda ti doolo y'a t'amba. ¹² Donj i jiira man, n'an isa aa dundulu ki seedu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddanj n'an di raanja suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod'te Zeruzalem aware, i dfiigo ti kandaane ti daana Raazó. Wo n'an di raanja suma nuuno ere aware. ¹³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiyo ti suma k'Isa me.»

Mattup a donj ogiyo ti suma k'Isa a Lahodise

¹⁴ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, enj ono ki nuñ wede sundó Eyye†, nuñ wede derec wo i ziiida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, nuñ wede t'ume k'eesiyo Raa y'ikkima suldi pay genj ti nuñ soo, ni rootiyo, n'ede: ¹⁵ "Nuñ ni ti suune lekkiyagun te, kune'ñ aakede ahu donj ñoyoyo ye, wehini ye. Nuñ ni dehu kun t'ise wehini wehini, ise ñoyoyo ñoyoyo ñanj! ¹⁶ Wo de kune'ñ wehini ye ñoyoyo ye, kune dullimo genj, n'a pidfa leezó. ¹⁷ Kun rootiyo kune ki laale, suldi kun t'ukumte, injino un iide munda kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munda un k'ede ye me, kune adda dabar, konzayi wo bontiliñ. ¹⁸ Injino man n'un d'eelo kooke, kun owol dap ere an ti t'ele adda k'uwwo i ralita wic wic di nuuno, kono kun t'isa donj laale ki kotto, soñ kun owol kallagi tuwardi kun t'ossa kono kun ki lekka bontiliñ ti sukiyagun ye, wo kun a d'owol dawwa k'eda kun a yergito edagun a wolla. ¹⁹ Nuñ donj pay ni'ni geyyiso, n'an di rootiyo a munda wede an isiyo ulsu me wo ni di'n deeziyo. Injino man kun ti kama lekkiyagun wo kun t'iso donj wehini a naabo Galmeega Isa. ²⁰ Kun ollo, nuñ ni t'ihira a biza bumbu wo ni koppiyo. Aame wede y'illiga golladó wo y'o t'ihina biza man, ni-t'etta di yode ay d'oomey ti yode kanj soo. ²¹ A donj i jiira man, n'an t'ela urzi an di-koona ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d'ooma mozikadó kanj soo. Nuñ tonj man injino, aame ni jiire genj n'a t'iide n'a-guune ti Meegó a kaakido mozikadi wo ay d'ombó mozikadi kanj soo. ²² Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiyo ti suma k'Isa me.»

4

Daryika Raa

† 3:14 3.14 Nuñ wede sundó Eyye: I-kaza suldi donj pay Raa yi ruute y'aasa a donji genj, yonj yi'ni ize.

1 Sanj man n'a wulle sey biza bumbu ohine a kandaane, wo golla ere n'illiga ki poone gette aa t'o rootiyo ti parre, t'ede: «Ki-koli k'awwa kenno n'a di kizita suldi don aana goppon.» 2 A kaamiki Unde Raa ti-t'ũune adda k'addõ, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y'a ti guune eego. 3 Wede i-guune geñ yon yi ralita aa mukkolo majjaanawa sundutũ zasipe wo sarduwan*. Kaakido moziko gette i ti duule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama bicici, teeze, aa mukkolo majjaanawa sundutũ emerood. 4 Kaakido moziko gette dooliyo ti kaakidagi ada sire makumu pide, wo a kaakidagi geñ i d'ede don deero ada sire makumu pide, konsito eego, ossiyo ti kallagi tuwardi wo a awhañ biibo ki dap. 5 Ti kaakido moziko gette i d'adfiya omilte bi-bididi bi-bididi aa ki mizzi wo ti eddisito togom togom. A daana kaakido moziko gette pitila sarat i tooriyo baadan, wo kane pintilagi sarat geñ min undiyagi don sarat ki Raa. 6 Wo sey a daana kaakido moziko gette i d'ede bar defdel aa kaynaana.

A diine kaakido moziko gette, i d'ede seydi pide, tuddan gettin eda baa ki daana wo k'ita. An ti duule kaakido moziko gette, son ti kese soo te soo te. 7 Seysu wede ki poone geñ aa suwwu, wede ki sirwe aa ulo buru, wede k'aduwe ume k'edayi aa wedusu, wo wede ki pidfiwe aa kor t'obiyo. 8 Kane seydi pide geñ wede son kamarã zoot zoot, wo kamarã geñ ti paate t'adda i t'ũune eda baa. Didfo onnu an defdiso min: «Kamilen, kamilen, yon Galmeega Raa toogadi t'a jiiere pay, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton yon ede.» 9 Geñ inkinõ an i-d'eliyo tamma, suma wo an di rootiyo koduwo a Raa zeere yi-guune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki daayum. 10 A peedo tuuku kane seydi pide geñ an eesiyo defdiso inkinõ man, don deero ada sire makumu pide geñ an di-dikkiyo ti zibbanan a daana wede i-guune a kaakido moziko, an d'ottilso a yode wede i lekkiyo zeere ki daayum, an t'odfipe biibiyagan a daana kaakido moziko wo an d'eesiyo: 11 «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-d'ede urzi duwo an a t'ele tamma wo suma kono toogo pay tod'te ki kee, kane suldi pay geñ ikkima kee. Kee k'an ikkima aa ki dihe.»

5

Mattup linyiyo ti tiibi

1 Sanj n'a wulle mattup lobide linyiyo ti tiibi omagi sarat, eego raaniya t'addutũ wo ti dartũ, a bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko. 2 Sanj n'a wulle sey maaleeka toogo yi tondiyo ti golla awwa, y'ede: «Wee wee iide a borkite tiibi eego mattup wo y'a t'ihina me?»

3 Min wenda soo ton umbo, ise a kandaane, a siido wo ti dandũ siido ton man, a aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutũ me. 4 Man n'a iise moolo baadan kono wenda soo ton umbo a aane a t'ihina mattup wo a wolle addutũ me. 5 Wo ti diine don deero geñ wede soo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'oolo ye! K'ollo wede'n ede, an yi waaku "suwwu y'udfo ti biza bumbu Ziida", t'ita mozigo Dawut, yon yi jiiere don k'aduzi, yon geñ yi-borkite tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a t'ihina.»

6 Sanj man n'a wulle Ulo Damu kan ohire a diine kaakido moziko, kane seydi pide ti don deero geñ an di ti duule. Ki wulle man yon geñ Ulo Damu

* 4:3 4.3 Mukkolo majjaanawa sundutũ zasipe wo sarduwan: I-kaza mukkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

wede ti kaaga an ti y' wilda. Yon geŋ i-d'ede omba sarat wo edayí ton sarat, kane edayí geŋ undiyagi doŋ sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya pay. ⁷ Ulo Damu geŋ y'a iide, y'a-ziida mattup gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko me. ⁸ Aame yi ziida mattup maŋ, kane seydi pide ti doŋ deero ada sire makumu pide geŋ, an di-dikke ti zibbanan a dfaana k'Ulo Damu. Kane doŋ deero ada sire makumu pide geŋ, a beezan munda aa kundinje ti banjirka ki dap boo ti suldi koddio eediyadan unje. Kane suldi koddio geŋ, i-kaza tondio ki doŋ ki Raa a yode. ⁹ An d'oro oro aware, an'de: «Kee k'iide k'a t'ambe mattup ettiyo, wo k'a forkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti wilda, wo ti puuzada duwo t'oldikadan k'an udde, an t'ize doŋ ki Raa, duwo ti boha bumbiyagi pay, t'ita k'ono pay, a siidiyagi pay wo t'ita duwo pay. ¹⁰ Kee k'a t'ize moziganan wo kane doŋza, doŋ sedeke a Raazin wo an di koono mozagi ekki doŋ duniya pay.»

¹¹ Saŋ maŋ n'a wulle, wo n'a illiga golla maaleekiyaŋ baadan baadan wenda yi ki ti'n k'ize ye. An di ti duule kaakido moziko gette, kane seydi pide ti doŋ deero pay. ¹² An d'oro ti golla awwa, an'de: «Ulo Damu wede an wilda geŋ, yon toogo yi t'iide y'a-t'oone laale, suuniyo k'ono, gudire, suma, daryika wo tamma.» ¹³ N'a illiga sey suldi pay Raa yi zippe, a kandaane ise a siido, doŋ ti dandi siido ise adda k'ahu, kane suldi pay geŋ an d'oro, an'de: «In amma wede i-guune a kaakido moziko wo Ulo Damu. A kane tamma, suma, daryika wo toogo, ki daayum.» ¹⁴ Wo kane seydi pide geŋ an rootio, an'de: «Eyye, i t'iso injkino!» Maŋ kane doŋ deero geŋ an di-dikkiyo wo an t'ottilso.

6

Borkiso tiibi a omagi zoot

¹ Saŋ n'a wulle Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki poone, aame geŋ n'a illiga seysu soo ti diine seydi pide y'a ruute ti golla awwa aa eddiso mizzi, y'ede: «K'edi!» ² Maŋ n'a wulle i d'udfo puzu tuware. Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezi wo an i-d'ele biibo moziko. Yon geŋ yi jiiere wo y'a ingile y'a ceero sey.

³ Saŋ Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki sirwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁴ Maŋ i d'udfo puzu teeze boŋ. Wede a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'oodiba toose adda duniya a t'ise umbo, kono duwo an di t'ide tuddan. An i-d'ele kasigara soro a beezi.

⁵ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede k'aduwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede k'aduwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» Wo n'a wulle i d'udfo puzu gammili. Wede a ti gili eego'ŋ a beezi miido. ⁶ Maŋ a diine seydi pide geŋ, n'a illiga munda aa golla i rootio, y'ede: «Soŋko ki naabo k'onnu soo gette, k'a t'owila jeenu soo ki mudu wo musido jeenu ado, wo de egey ti toote geŋ zooyayan ki y' kila ye, i lekko injkino.»

⁷ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki pidfiwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki pidfiwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁸ Maŋ n'a wulle i d'udfo puzu bolile. Wede a ti gili eego'ŋ sundi «Unto», wo ume ki doŋ i t'inda geŋ yi di y' daaniya. An an d'ele toogo ki towwo duwo ti kasigara, ti mosogo, t'urzi k'endani wo ti seydi balda doŋ a siido, a kese soo ti diine kesiyagi pide ki siido.

⁹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki paat, aame geŋ n'a wulle ti dandi k'ume sedeke, undiyagi ki doŋ an ti'n iide kono an ziida zakidi a urzi

k'ono Raa wo an di gizite. ¹⁰ Kane an di dollite ti golla awwa, an'de: «Galmeegey, kee kamileŋ wo k'isiyo munda wede d'erec, bini woogo me k'a della k'a d'ekka booro wo k'a daagila puuzadey a tukki d'oj a siido pay me?» ¹¹ Maŋ an an d'eeelite kallagi tuwardi a wede tuuku toŋ maŋ, wo an an di ruute, an'de: «Kun aa dello booloŋ kono zembagun ti d'oj i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane geŋ an aa ti'n ŋida, eggun t'ŋida maŋ, n'a-daagila kollo.»

¹² Saŋ y'a burke tiibi wede ki zoot, aame geŋ n'a wulle siido t'a ŋoŋŋire baadan, peedo a t'ize gammilawa aa kuule, wo tere a t'ize teeze boŋ aa puuzo. ¹³ Wo moldali ti kandaane an d'iise soldite, aa inŋi tormo zeere g'eepiyo a maaye baadan. ¹⁴ Kandaane a t'ilbida aa an lobide raaga, wo moŋgali pay ti siidiyagi d'oj adda diine k'ahu t'omagan an digge tunda. ¹⁵ Mozagi a siido pay, deero siido, deero k'asigiryagi, d'oj laale, d'oj toogo, kane bulagi wo d'oj boy pay an t'umbidita adda k'urmidu wo a ita zombali. ¹⁶ Wo a zombali ti moŋgali geŋ an an di rootiyo, an'de: «Kun ay di ti'n ruugi eedey, kun ay ti'n ombidi, ti daana wede i-guune a kaakido moziko wo ti daana kulkuwo k'Ulo Damu. ¹⁷ Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadan t'ŋide, wo d'e wee wee a o'hira a daanadan me?»

7

Doŋ ki Raa dupu meeda uto ada pide makumu pide

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleekiyagi pide an t'ihirte a kesiyagi pide ki siido. An di ziida maaye wede i baahu t'omagi pide geŋŋo, kono y'a ki baaha a siido ye, ekk'ahu ye, ise ekk'undumu tuuku toŋ maŋ ye. ² Wo ni wulle maaleeka ti doolo y'ettiyo ti kese peedo ge-koliyo wo a beezi suwwo k'appuzu ki Raa zeere. Y'a idili ti golla awwa a maaleekiyagi pide d'oj an an ele urzi ki lattiya siido ti ahu geŋŋo, y'ede: ³ «Kun oolo do, kun ti'n latte ye siido, ahu wo inda me, bini ay di'n eegire d'oj naabo Raazey ay an t'appiza a zumbaman doo miŋ kollo.» ⁴ Wo n'a illiga kane d'oj an an t'ippiza geŋ, kane dupu meeda uto ada pide makumu pide, kane geŋ pay ti boha bumbiyagi ki d'oj k'Izirayel. ⁵ Ti biza bumbu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Riiben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Gad, dupu koomat makumu sire. ⁶ Ti biza bumbu ki Azer, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Manase, dupu koomat makumu sire. ⁷ Ti biza bumbu Simeyoŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu ki Isakar, dupu koomat makumu sire. ⁸ Ti biza bumbu Zabiloŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t'ippiza appuzu ere ki Raa.

Doŋ duuru a daana kaakido moziko

⁹ Saŋ maŋ n'a wulle sey d'oj baadan baadan wenda yi k'aane kazadan ye, kane geŋ t'ita duwo pay, ti boha bumbiyagi pay, ti siidiyagi pay wo t'ita k'ono pay. Kane geŋ an t'ihira a daana kaakido moziko wo a daana k'Ulo Damu, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a beydan an dimbo puutagi k'inda, an tamma. ¹⁰ An dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu geŋ, kane ay ele uttiyo me.»

¹¹ Wo kane maaleekiyagi pay an ti-duule kaakido moziko gette, ti d'oj deero ti seydi pide. Kane pay geŋ an di dikkite zumbaman a siido, a daana kaakido moziko, wo an d'uttila a Raa, ¹² an d'eesiyo: «Eyye! Tamma,

daryika, suuniyo k'ono, rootiyo koduwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay geŋ a Galmeeŋ Raa ki daayum! Eyye.»

¹³ Maŋ wede soo ti diine d'ofŋ deero y'a ni tunde, y'ede: «Kane d'ofŋ ossiyo ti kallagi tuwardi geŋ aŋ wee wee, wo an iido ti too me?» ¹⁴ Wo ni di ruute, n'ede: «Galmee ki nuŋ, ni ki'n suune ye, i'ni suune kee.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Kane geŋ d'ofŋ an uddo t'adda dabar ere baadan, an t'upile kallagan an di'n ize tuwardi ti puuzo k'Ulo Damu. ¹⁵ Kono kamo an t'ihira a d'aana kaakido moziko Raa an i-di naabiya did'do onnu adda boozí. Wo yofŋ yi-guune a kaakido moziko geŋ, y'anni booha. ¹⁶ Mosogo ti ki'n t'ida ye, orme toŋ umbo. Peedo ise malla toŋ an ki'n seeda ye, ¹⁷ kono Ulo Damu a d'aana kaakido moziko geŋ y'an elsa, y'an d'an t'etta ki biza k'ahu d'ofŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa y'an di sippa zumari k'edayan.»

8

Tiibi wede ki sarat

¹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki sarat. Aame geŋ a kandaane i d'inda kuy, peedo suma k'a ozire kubbaara sire. ² Saŋ n'a wulle maaleekiyagi sarat an t'ihira a d'aana Raa, an an d'eele parragi sarat.

³ I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'ihira a sirpa k'ume sedefe, a beezí banjirka ki dap. An i-d'eele suldi koddio baadan eediyadan unse, yi di t'ele a Raa ti tondio ere pay ki d'ofŋ ki Raa, a ume sedefe wede ki dap a d'aana kaakido moziko gettiyo. ⁴ Saa ki suldi koddio eediyadan unse ti tondio ki d'ofŋ ki Raa adda banjirka a bey maaleeka gette, i di-koliyo ki d'aana Raa. ⁵ Saŋ maaleeka y'a t'umbe banjirka gette, yi-t'uuune ti ubali d'ofŋ a ume sedefe wo y'a-zibbe siido. Maŋ i d'ize tarkuuse, eddisito, omilte wo nonjirso siido.

Parragi zoot d'ofŋ ki poone

⁶ Kane maaleekiyagi d'ofŋ sarat ti parragi sarat a beezan geŋ, an t'ikkima tuddan ki baahu.

⁷ Maaleeka wede ki poone y'a biiha parre, maŋ goyoyo wo uwwo kalsiya puuzo a iipo siido, kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido a t'igge, kese soo ti diine kesiyagi ado ki inda a t'igge, wo soole zeere pay a t'igge.

⁸ Saŋ maaleeka wede ki sirwe y'a biiha parre, maŋ munda soo injino aa makkolo meeda a ziida uwwo wo an ti y' gibira adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki bar a t'ize puuzo. ⁹ Kese soo ti diine kesiyagi ado ki seydi d'ofŋ adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki tookiyagi a dimbe.

¹⁰ Saŋ maaleeka wede k'aduwe y'a biiha parre, maŋ mooliso meeda i d'oggiyo dala dala aa binje t'a iiro ti kandaane, wo t'a-t'iire a kese soo ti diine kesiyagi ado ki oydayi wo ti omagi k'okko k'ahu. ¹¹ Mooliso gette sundutu Makadigi*. Kese soo ti diine kesiyagi ado ki ahu a t'ize kadigi, wo duwo baadan an t'iibe ahu geŋno maŋ, an t'inda kono kadigi mooliso gettiyo.

¹² Saŋ maaleeka wede ki pidwe y'a biiha parre. Aame geŋ munda a diine peedo, tere wo moldali, injino maŋ kese soo ti diine kesiyagi ado ki toorayan a digge. Wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki onnu, toorayi a digge, wo ki did'do toŋ injino kay.

* **8:11** 8.11 Makadigi: Makadigi ti ono Nasaarika Apisent.

¹³ Saŋ maŋ n'a wulle kor kaŋ obiyyo a kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto a tukki doŋ a siido pay aame maaleekiyagi afo an baaha parragan geŋ me!»

9

¹ Saŋ maaleeka wede ki paat y'a biiha parre, maŋ n'a wulle mooliso ti doolo t'a iiro ti kandaane a siido. Wo an i-d'ele kerle ki biza k'olde wede aakede buldume. ² Mooliso gette t'a t'ihina biza k'olde wede aakede buldume geŋ me. Maŋ i d'uddo saa gammilawa fiiriŋ aa saa ki baala meeda. Saa gette peeŋo ti kandaane ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo. ³ T'adda saa gette i d'uddo wessu a-tiipe adda siido. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto a siido. ⁴ An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda ye, a soole ye, a munda doolo toŋ maŋ ye. Wo de y'an d'ise ulsu a duwo doŋ an k'ede appuzu ere ki Raa a zumbaman ye danŋal. ⁵ A wessu geŋ an i-k'ele urzi ki towwadan ye, wo y'an di'n dabira dabirsa danŋal ki tere paat. Eeniko ere y'an isa gette aa aadumu k'otto aame ti tolge wedusu. ⁶ Adda tedfari paat geŋ duwo an di-deha unto te, wo de umbo an ki ti t'oono ye. An di deha an di-t'inda toŋ, unto t'a t'omba dokki ti tuddan me.

⁷ Yo wessu geŋ yi deeyiso aa punzigi doŋ an an ti zidde ki deyyiso, a eedi munda aa biibo ki dap wo ume k'edayi aa ume k'eda duwo. ⁸ Ilali dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinani aa sina suwwu. ⁹ A giggiri munda aa saapa ki maala, wo tarkuuse kambari aa tarkuuse puusiyagi baadan ti punzigi an okko k'ume deyyiso. ¹⁰ Silmi neŋnelele aa ki otto. Geŋ ti silmi geŋno i-d'ede toogo k'isiyo k'ulsu a duwo adda tedfari paat geŋ me. ¹¹ Wessu geŋ mozigayi maaleeka ki olde wede aakede buldume, t'ono doŋ k'Eber an yi waaku sundi «Abaddon», wo t'ono Girek an yi waaku sundi «Apoliyon», i-kaza «Wede lattiya». ¹² Dabar ere ki poone i t'ingile, wo saŋ maŋ a etto dabar sire sey.

¹³ Saŋ maaleeka wede ki zoot y'a biiha parre, maŋ n'a illiga golla t'ettiyo ti kesiyagi k'omba pide k'ume sedeke ki dap a daana Raa. ¹⁴ Golla gette ti di ruute a maaleeka wede ki zoot parre a beezi geŋ, t'ede: «K'an t'eezo a maaleekiyagi doŋ pide, kettiso goppon a biza k'ooye goole sundi Epirata geŋ me.» ¹⁵ Inŋino maŋ maaleekiyagi pide geŋ an an t'iize, kane geŋ an'ni buuhe toc miŋ ki peeŋo gettiyo, k'onniyo gettiyo, ki tere geŋno wo k'ozzine geŋno, kono ki towwu duwo doŋ a kese soo ti diine kesiyagi afo ki siido. ¹⁶ Saŋ an o di gize duuruko asigiryagi ti punzigi, kane dupiyagi dupiyagi. ¹⁷ Geŋ adda munda o iido aa suniye n'a wulle punzigi, wo doŋ aa ti gili an d'ede saapa teezowo aa uwwu, bicici aa kandaane wo son aa derwe. Awhan aa eego suwwu, wo ti bohanan i d'adfiya uwwu, saa wo moono ki suupire. ¹⁸ Ti suldi doŋ afo: uwwu, saa wo moono ki suupire adfiya ti bizaŋ geŋ, an t'iide duwo doŋ a kese soo ti diine kesiyagi afo ki siido. ¹⁹ Toogo punzigi gette tod'te adda bohanan ti silmidagan. Silmidagan geŋ an d'ede awhi aa mimbayi, wo ti awhan geŋno an an d'isiyo ulsu a duwo me.

²⁰ Kane duwo pay uupe i ki t'inda ti dabar ere afo ye gette, lekkiyadan an ki ti gime ye a suldi doŋ ulpi an isiyo ti beezan geŋ me. An ki d'ohire ye ottilso a siitandani wo a longayi doŋ an ikkima ki dap, ki maala gurus, ki tozi, ki mongali wo ki inda me. Kane longayi geŋ an ki woliyo ye, an k'ollige ye, an ki sooru ye. ²¹ Kane duwo geŋ lekkiyadan an ki ti gime ye a suldi doŋ an isiyo aakede towwu duwo mirsi, kombidiko, isiyo boliyo wo oogire te.

10

Mattup ñenjo ohine

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka toogo ti doolo yi dfeegu ti kandaane tuddi tuuniyo ti dondirso, eedí tuuniyo ti zakkilsa, ume k'edayí i tooriyo aa peedo, wo zonđí aa uwwo baadaŋ i daldutu bila bila. ² A beezi mattup ñenjo ohine, zindí k'ammade y'a ziipe ekki bar wo ere ki geelo a siidfo. ³ Y'a idili ti golla awwa aa suwwu yi môolo. Aame y'idili inŋino maŋ, an i-ti gime ti edđisito sarat. ⁴ Munda wede an i ruute geŋ ni dehu n'a ti y' raaje, wo n'ollige golla ti kandaane t'o rootiyo, t'ede: «Munda wede edđisito sarat ti ruute geŋ, ki ti y' booho adda k'addá, ki y' raaje ye.»

⁵ Inŋino maŋ maaleeka wede ni wulle yi t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siidfo geŋ, y'a umbe beezi k'ammade ki kandaane. ⁶ Wo y'a di niime ti suma ki wede i lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a ikkima kandaane ti sulđi đoŋ addaga, a ziipe siidfo ti sulđi đoŋ eego, wo bar ti sulđi đoŋ addaga. Maaleeka y'a ruute, y'ede: «Anŋen peedo t'iide, delliyi umbo baa. ⁷ Wo de onniytagi đoŋ maaleeka wede ki sarat yi t'eesa baahu parre geŋ, munda wede ombide ki Raa a-t'isa, aa y'an gizite ti kaaga a nebiyagi đoŋ naabadi.»

⁸ Saŋ golla ere n'illiga ti kandaane gette t'o di ruute sey, t'ede: «K'odo ki seedi mattup ñenjo ohine a bey maaleeka wede i t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siidfo geŋno.» ⁹ N'a iide k'ume maaleeka wo ni di ruute, n'ede: «Mattup gette k'o eli.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Ooho, wo k'a t'oomo, a biza k'a t'owwa unŋe aa madde, wo de adda k'addá k'a t'owwa kadfigi.» ¹⁰ N'a-ziida mattup ñenjo gette ti bey maaleeka me, n'a t'iimi, tod'te a bizo unŋe aa madde, wo de ni t'ihe maŋ, adda k'addó n'a uwwe kadfigi. ¹¹ Inŋino maŋ an o di ruute, an'de: «I dehu k'a rootite sey ono đoŋ Raa y'agisa a tukki đoŋ a siidfiyagi pay, a ita đuwu pay, a đoŋ orbe ita k'ono pay, wo a mozagaŋ baadaŋ geŋ pây.»

11

Agisa nebiyagi sire

¹ Saŋ maŋ an oo d'eele koyile wo an o di ruute, an'de: «K'odo ki doozi Boy Raa, ume sefeke wo k'a di kazi đoŋ ottilso a Raa adda boy geŋno. ² Wo booro ere ti paate k'a t'oolo ki doozo ye, kono tode gette an an t'iili a đoŋ i ki suune Raa so đanŋal ye, an d'oniyilsa geeger ere kamileŋ gette ti zonđan adda tedfari ada pife makumu sire. ³ N'a t'igiba đonzo sire an di rootey ono đoŋ đerec ki nuuno, an t'ossita kallagi môolo, an di kizita onamó adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot geŋno*.»

⁴ Kane đoŋ sire geŋ i-kaza inda k'olibiyi sire wo pitila sire i t'ihira a daana Galmee'ki duniya†. ⁵ Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu maŋ, uwwo t'a adda ti bize kane geŋno t'a ti'n t'ida đoŋ k'aduzan me. Geŋ ki kotto inŋino an t'ida đoŋ i dehu an an d'ise ulsu me. ⁶ Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi đoŋ an rootita ono đoŋ Raa yi t'igibo geŋ me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku toŋ maŋ a duniya pay ise k'onniyto miibi toŋ maŋ, aa addan i dehu.

* **11:3** 11.3 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza tedfari ada pife makumu sire.

† **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14.

⁷ Aame ono geɗ geɗ an ti gizita maɗ, seysu wede adfa t'adda k'olde wede aakede buldume y'an di'n deyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'ida. ⁸ Nundanzaɗ a lekka a bere doɗ duuru ki geeger meeda, ume wede an di tiike Galmeegaɗ ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaɗ tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombide Sodom wo Misir. ⁹ Doɗ ti siidiyagi pay, doɗ ti boha bumbiyagi pay, doɗ orbe ita k'ono pay wo t'ita duwo pay an d'etta an di wolley nundanzaɗ adda k'onniyo ado ti gootiyi, wo nundanzaɗ an an ki t'ela urzi a doɗzaɗ an ki t'ottiba ye. ¹⁰ Doɗ pay a siido ulbaɗ aasa unje a unto ki doɗ sire geɗ me, an d'isa tarnaape an dokkida sulfizaɗ rosoɗ ti tuddaɗ kono nebiyagi sire geɗ an an iidiba yeebaɗaɗ baadaɗ. ¹¹ Wo aame onniyo ado ti gootiyi iida maɗ, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di balda an t'ooziga. Wo kane doɗ i'ni wollyo geɗ orgiso t'an di'n seeda baadaɗ.

¹² Saɗ maɗ kane nebiyagi sire geɗ an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli keɗɗo.» Maɗ an di-kila ki kandaane adda dondari, wo kane doɗ k'olmidayaɗ an di'n wolla. ¹³ A peeɗo gettiɗ siido t'a ɗoɗɗira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo doɗ dupu sarat an di-t'inda adda ɗoɗɗirso siido gettiyo. Wo kane doɗ a goota geɗ orgiso t'an di'n seeda, an di t'imma Raa wede a kandaane. ¹⁴ Dabar ere ki sirwe i t'ingile. Wo kun koono mentikagi, dabar ere k'aduwe t'ettiyo goppon seɗ.

Parre wede ki sarat

¹⁵ Saɗ maaleeka wede ki sarat y'a biha parre, maɗ n'a illiga gollyagi baadaɗ a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya aɗkeɗɗo a bey Galmeegiɗ Raa ti Almasi Raa yi biire, wo y'a koono mozigo ki daayum.» ¹⁶ Kane doɗ deero ada sire makumu pide konsito a kaakidagan a daana Raa geɗ, an di-dikke zumbamaɗ a siido, an i-d'uttile a Raa, ¹⁷ an'de: «Galmeegey Raa toogada t'a jiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too wo bini aɗki toɗ kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay. ¹⁸ Doɗ siidiyagi pay an gulkuwe ti kee, wo kee toɗ maɗ kulkuwada t'iina wo peeɗo t'iide k'a defke booro a doɗ i t'inda. Peeɗo t'iide ere k'an t'ele munda wede aa ki dehu, a doɗ naabadá nebiyagi wo a doɗza doɗ pay orgiso a sunda, ise deero wo sunɗidi toɗ maɗ. Peeɗo t'iide ere kee k'a-t'iide doɗ i lattiya siido.»

¹⁹ Inkiɗo maɗ Boy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasuwa ti Raa ay di wulle adda boy geɗɗo. Aame geɗ a iise omilte, tarkuuse, eɗɗisito, ɗoɗɗirso siido wo goyoyo baadaɗ a zilditi.

12

Erewo ti maaloogo

¹ Saɗ maɗ i d'ize munda goole a kandaane i-kaza munda, n'a wulle erewo t'usso kallatu ki peeɗo wo zoɗtu t'a-t'ibi ekki tere, wo a ettú biibo ki moldali koomat makumu sire. ² Tod'te mahuwe, addutu i t'umbe k'ehiyi i di-kakkisa ti-dawilsa ti dollite.

³ Saɗ maɗ i d'ize munda ti doolo a kandaane i-kaza munda, maaloogo meeda wo teezowo boɗ aa uwwo. Awhutu sarat, ombantu koomat wo a awhutu sarat geɗ ossiyto ti saame moziko. ⁴ Ti silmitu t'a ruuke moldali doɗ a kese soo ti diine kesiyagi ado ki kandaane t'a zibbo siido. Maaloogo gette t'a t'ihira a daana k'erewo ere ti dehu t'a t'ehe gettiyo, kono ti t'eha maɗ ulo geɗ t'a siha. ⁵ Maɗ erewo gette t'a t'ehe ulo, ulo wede a dokka ita

duwo pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo geŋ an di y'umbe kandaane, an di-t'iide ki daana Raa wo ki daana kaakido mozikadi. ⁶ Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balda k'ume wede Raa yi ikkima, an di-modde adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot*.

⁷ Injino maŋ a kandaane geŋ i d'iiziga deyyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagi an di deyyiso maaloogo. Wo tode maaloogo toŋ ti maaleekiyagutu an di deyyiso Misel ti maaleekiyagi. ⁸ Maaloogo gette an di jiiere ti maaleekiyagutu me, urzi an ki d'uune ye an di lekke a kandaane me. ⁹ Tode maaloogo meeda gettin an ti-gibiro. Tod'te miipo ere ti kaaga sundutu Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani ere daggiya doŋ duniya pay. An ti-gibiro siido ti maaleekiyagutu pay.

¹⁰ Saŋ maŋ n'a illiga golla awwa a kandaane ti rootiyo, t'ede: «Ankeŋ onniyo ere Raa y'in di'n utta t'iina baa, ankeŋ Raazin yi dokkiyo duniya pay ti toogo ere ki mozikadi, ankeŋ yo Almasi Raa yi biire toŋ i-d'ede urzi ki dokkiyo duwo pay. Wo tode Ere Sakiysa zembadin, tode gette ti'ni sakiysa diddo onnu a daana Raa, ti kandaane an ti-gibiro. ¹¹ Wo de kane zembadin an ti jiiere t'urzi puuzo k'Ulo Damu, wo t'urzi k'ono doŋ derec an illiga wo an di gizite. Kane an d'iyye an d'ele tuddan k'unto toŋ maŋ.

¹² Injino maŋ kee kandaane ti kune doŋ i lekkiyo a kandaane, kun iso unsuwo. Wo de dabar baadan a kune doŋ a siido wo suldi doŋ adda bar, kono Meeda siitandani an ti-gibira k'ume kune wo ti ti gulkuwe baadan, ti zuune peedatu i guute boolon.»

¹³ Aame maaloogo ti zuune ti kandaane an ti-gibiro a siido'ŋ, t'a iise lomme k'erewo ere ehe ulo gettiyo. ¹⁴ Wo de erewo gette an i-d'eele kambari sire ki kor meeda, kono t'a t'obiye dokki ti daana maaloogo k'ume wede an i ikkima adda balda. A ume geŋ an di modde ozzine ado ti tere zoot. ¹⁵ Injino maŋ maaloogo gette t'a bidde sidiko aa ooye goole a ita k'erewo gettiyo, kono ahu an ti t'ambe. ¹⁶ Maŋ siido gette ti d'uune erewo, ti d'ihina olde, ahu doŋ maaloogo ti bidde sidiko geŋ olde y'a t'iibe. ¹⁷ Maaloogo t'a gulkuwe baadan ti erewo gette, wo t'a ingile deyyiso k'ita k'inŋi k'erewo doŋ pay ti doolo, kane doŋ i sooru a urziyagi k'oogoro Raa wo i seedu zakidi a ono doŋ Isa yi gizite. ¹⁸ Wo maaloogo gette t'iide, t'a t'ihira a biza bar.

13

Seysu wede uddo t'adda bar

¹ Saŋ maŋ ni wulle seysu y'adfiya t'adda bar, awhizi sarat wo ombani koomat, wo opiso soŋ i-d'ede biibo ki moziko moziko, wo a awhizi raaniya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa. ² Seysu wede ni wulle geŋ yi deeyiso aa golme, zondfi aa ki nuuniye wo bizi goole aa ki suwwu. Maaloogo gette ti-d'ele toogatu, mozikatu wo urzi dokkiyo wede a jiiere. ³ N'a wulle ti diine k'awhutu geŋ, soo aa an i eele kuuno k'unto, wo de kuunatu k'unto gette i di t'isse. Injino maŋ doŋ siido pay an ziida giggiran wo seysu geŋ an di y' diine. ⁴ Doŋ pay an i d'ottilso a maaloogo kono ti ele urzi dokkiyo a seysu geŋno, wo doŋ pay an i d'ottilso a seysu, an'de: «Wee wee goole aa seysu enj me wo a aane a deyye ti yode me? Wenda soo toŋ umbo.»

⁵ Wo seysu an i-d'ele ono doŋ y'a kili tuddi wo y'a kildite suma Raa. An i-d'ele urzi dokkiyo y'aase injino bini teddari ada pidfe makumu sire.

* 12:6 12.6 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza teddari ada pidfe makumu sire.

6 Man y'a iise rootiyto ulsu a tukki Raa, yi kalda suma Raa, Boy Raa ti kane donj pay i lekkiyo a kandaane. 7 A seysu geñ an i-d'ele urzi sey ki deyyiso donj ki Raa kono y'anni ceere, wo an i-d'ele toogo a tukki boha bumbiyagi pay, a tukki donj a siidiyagi pay, a tukki donj orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita duwo pay. 8 Wo kane donj a siido pay geñ an d'ottilso a seysu geñno, i-k'ottilso ye kane donj sumbiyagan raaniya adda mattup ere ki lekkiyo k'Ulo Damu wede an wilda geñno. Mattup gette tod'te ede t'ume an d'okkima duniya botto too.

9 Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo. 10 Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeda bule man, ki kotto an di y' seeda, wo wede an yi t'ida ti kasigara man, ki kotto an di y' t'ida ti kasigara. Aame geñ donj ki Raa an soodo zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa bini danju.

Seysu wede udfde t'adda siido

11 San ni wulle seysu ti doolo y'adfiya t'adda siido, ombani sire aa ki ulo damu, wo yi d'orbe aa ki maaloogo. 12 Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu wede ki poone wo yonj yi di y' woliyo. Yi'n isiyi ki toogo siido ti donjutu pay an d'ottila a seysu wede ki poone an i eele kuuno k'unto wo ankenj i t'isse geñno. 13 Yi d'isiyo suldi k'armika donj oone. A daana duwo pay yi d'adfiya uwwi ti kandaane yi-ti deegu ki siido, an di woliyo. 14 Yi ti'n daggiya donj pay a siido, ti toogo ere an i ele k'isiyo suldi k'armika a daana seysu wede ki poone geñno. A donj pay a siido y'an di rootiyo, y'ede: «Kun ollo, kun okkonj undiso ki seysu wede an i eele kuuno ti kasigara wo ankenj yonj zeere geñno.» 15 Wo seysu wede ki sirwe geñ an i-d'ele toogo yi di biha maaye a undiso ki seysu ere an ikkima gettiyo, inkino t'a iise puukiyo wo ti rootiyto pay, wo t'a-t'ide duwo donj i-k'ottilso undiso seysu geñno ye. 16 A donj pay, ise sunni wo deero, donj laale wo donj an k'ede munda ye, donj boy wo bulagi pay, seysu geñ y'an ize ki toogo an an t'ippiza a beydanj k'ammade ise a zumbaman. 17 Aame wede yi dehu yi d'owula munda a yode, ise mundazi y'a t'owila man, i dehu i-d'ede appuzu. Appuzi gette tod'te suma ki seysu geñno, ise kaza a-t'ette a sundi.

18 Injino man peedo t'iide kono duwo an t'oone suuniyo k'ono. Wede eedi soodo a elkiso geñ, kaza ki suma seysu gette y'a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma wedusu. Kaza gette tod'te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ōoro aware a kandaane

1 Wo san ni wulle Ulo Damu yi t'ihira ekki makkolo Siyon, wo ti yode donj dupu meeda uto ada pide makumu pide an d'ede sundi ti suma Meegi raaniya a zumbaman. 2 Man n'a illiga golla ti kandaane i durriyo aa ooye goole y'okko wo sonj aa eddiso mizzi. Wo golla n'illiga gette aa donj an ondige kundijne. 3 An d'oro oro aware a daana kaakido moziko, a daana seydi pide wo a daana donj deero. Wo wede a aane a ti suune oro gette umbo, daa ki kane donj dupu meeda uto ada pide makumu pide, donj Raa y'an udfde t'adda diine donj duniya geñno danjal ye man.

4 Kane donj i-ki t'ize tuddanjan ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k'ume tuuku y'ette tonj man. Raa y'an udfde t'adda diine donj pay, kane an t'ize donj yode ki poone a daanadi wo a daana k'Ulo Damu geñ me. 5 Wo kanj soo tonj a bizanjen wenda yi k'illiga lohito k'ono ye, duwo an ki zaapu ono eedanjen ye.

Booro Raa

⁶ Saŋ ni wulle maaleeka ti doolo y'obiyo awwa a kandaane, i-d'ede Rabila Majjaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y'an di kizite a doŋ pay i lekkiyo a siido: a ita d'uwu pay, a boha bumbiyagi pay, a doŋ orbe ita k'ono pay, wo a doŋ a siidiyagi pay. ⁷ Y'an di ruute ti golla awwa, y'ede: «Kun orgido a Raa, kun y'amma kono peeŋo t'ũide ere y'a dekka booro a tukki d'uwu te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siido, bar wo omagi k'ahu pay.»

⁸ Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y'a yi diine, y'ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t'ũire baa! Tod'te ita d'uwu pay t'a ti'n gumme ti tootatú kadfigi, geŋ i-kaza t'a ti'n duuye k'isiyo suldi sukiyagi doŋ ti d'isiyo.»

⁹ Maaleeka ti doolo, wede k'aduwu, y'anni diine wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede tuuku y'ottilo a seysu ti undisadi, wo y'uune appuzu ki seysu a zumayi ise a beezí geŋ, ¹⁰ yode toŋ an i-di gumma toote kulkuwo Raa. Toote geŋ yon kadfigi daa kalsiya munda, Raa yi-t'oba adda kulso ki kulkuwadi. Wede geŋ y'a dabira baadan adda k'uwwo wo ti moonu ki supire a daana maaleekiyagi doŋ kamileŋ wo a daana k'Ulo Damu. ¹¹ Wo saa ki uwwo dabaradan t'a kila k'awwa ki daayum. Kane doŋ i ottilo seysu ti undisadi wo doŋ an d'ede appuzu ki sundi geŋ, an k'ede puukiyo ye, diddo onnu kane adda dabar.»

¹² Inŋino maŋ kune doŋ ki Raa, doŋ i sooru a urziyagi k'oogiradi wo kun ziipe addugun a Isa geŋ, peeŋo t'ũide kun soodo zakidi bini d'anggu.»

¹³ Wo n'a illiga golla ti kandaane t'o di ruute, t'ede: «Ki raana: Kane doŋ i t'inda a urzi Galmeega, ti anki unsuwo a kane.» Wo Unde Kamileŋ t'a ruute: «Eyye, kane geŋ an ti buuke ti ormiyto ere a urzi naabadan, kono naabadan gette ti t'udde beehiye kereŋ.»

Peeŋo t'ũide k'aydu

¹⁴ Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munda i deeyiso aa ulu wedusu a eedi biibo ki dap wo a beezí suwwo korbe robbon.

¹⁵ Wo i d'uddo maaleeka ti doolo t'adda Boy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso geŋ, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'eeso aydu baa kono peeŋo t'ũide k'aydu, kono dombi a siido an iine k'aydu.»

¹⁶ Maŋ wede i-guune ekki dondirso geŋ y'a t'umbe suwwadi, y'a iise aydu wo dombi pay a siido y'a t'iyda.

¹⁷ Saŋ i d'uddo maaleeka sey ti doolo t'adda Boy Raa a kandaane, yode toŋ a beezí suwwo korbe robbon.

¹⁸ Wo i d'uddo maaleeka ti doolo t'ume sedefe, i-d'ede toogo a tukkuwwo. Maŋ yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwwo korbe robbon a beezí geŋ, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'a odo k'adda dombi k'inda biŋ a siido, k'a t'aydi kono inŋizan an iine.» ¹⁹ Maŋ maaleeka y'a t'umbe suwwadi y'a t'iyda inŋi biŋ a siido me, wo inŋi y'ũide'ŋ yi-t'ibi adda soole goole ki kulkuwo Raa. ²⁰ Wo i d'ede soole a paate ti geeger. An d'iise nayyu k'inŋi biŋ adda soole geŋo kono a t'adde ahuzan wo ahu i d'addiya ki puuzo. Puuzo gette a ukke suma kubbaara meeda ado, wo k'awwa a iina a sukumagi punzigi.

¹ Saŋ maŋ ni wulle a kandaane munda goole ti doolo a jiiire eedó i-kaza munda: maaleekiyagi sarat, a beydaŋ dabar sarat ere ki daŋgu, kono kulkuwo Raa a-ti daŋga ti kane geŋŋo.

² Saŋ ni wulle munda aa bar ki kaynaaŋa kalsiya ti uwwo i ralita wic wic. Wo kane doŋ i jiiire seysu, ti undisadí, wo ti kaza ere ki sundí geŋ, an t'ihirte a biza bar ki kaynaaŋa gettiyo, a beydaŋ kundinje wede Raa y'an ele. ³ An d'óoro óoro ere ki Muusa wede naabo Raa wo óoro ki Ulo Damu, an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jiiire pay, naabadá tod'te baadaŋ wo majjaanawa. Naabadá ere k'isiyo gette tod'te ki diine d'erec, kee mozigo ki doŋ a siido pay. ⁴ Galmeegey, wee wee a-k'orgide ye wo i ki t'imme sundá ye me? Derec, kee daŋŋal wede kamileŋ wo ita dúwo pay an d'etto an d'ottila a daanadá, kono doŋ pay an zuune booradá ki d'ekkiyo ki diine.»

⁵ Saŋ maŋ n'a wulle Boy Raa a kandaane a t'ihina. Adda boy geŋ n'a wulle ume wede kamileŋ a jiiire, adda'ŋ sandup ki taasua ere Raa yi gitte ti dúwo. ⁶ Kane maaleekiyagi doŋ sarat i seedu dabar ere sarat geŋ, an d'ud'óo t'adda Boy Raa ossiyo ti kallagi tuwardí i ralita wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki giggiraŋ. ⁷ Maŋ ti diine seydi pife geŋ, seysu soo y'an d'eele a maaleekiyagi sarat, kunzali dap sarat óoniyo ti kulkuwo Raa, yoŋ yi lekkiyo ki daayum. ⁸ Wo Boy Raa geŋ i d'úune ti saa i-kaza daryika Raa ti toogadí. In'kino maŋ wenda soo toŋ yi k'aane yi ki t'ette k'adda boy geŋŋo ye, bini dabar ere sarat a bey maaleekiyagi ti-t'engila doo miŋ kollo.

16

Kunzali sarat ti kulkuwo Raa

¹ Wo n'a illiga golla awwa ti rootiyo t'adda Boy Raa a maaleekiyagi sarat, t'ede: «Kun'do, kunzali sarat ti kulkuwo Raa geŋ kun ti sebbitoy siido.»

² Maŋ maaleeka wede ki poone y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a siido, doŋ pay an d'ede appuzu ki seysu wo an ottilso a undisadí geŋ, tuddaŋ an di ti'n gusse dabar ki kund'ayi tuddaŋ rosidoŋ i'n aadumu.

³ Maaleeka wede ki sirwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí adda bar. Wo ahu bar a-gime puuzo a-zid'de, suldi pay doŋ i puukiyo adda bar an t'inda.

⁴ Maaleeka wede k'aduwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí, adda k'oyd'ayi ti omagi k'ahu pay, wo ahuzan pay a-gime puuzo, ⁵ wo n'a illiga maaleeka wede i-d'ede toogo a tukk'ahu geŋ y'a ruute, y'ede: «Kee kamileŋ, kee wede ti poone wo an'ki toŋ kee ede, kee ki diine kono booro ette ki ti d'ikke a urzutú, ⁶ kono dúwo an t'iide doŋzá ti nebiyagi, wo kee k'an d'ele puuzo an di sibe geŋ, d'erec a t'iide.» ⁷ Wo n'a illiga golla ti koliyo t'ume sed'eke t'a ruute, t'ede: «Eyye, Galmeega Raa toogadá t'a jiiire pay, ki d'ekkiyo booro d'erec ki diine.»

⁸ Maaleeka wede ki pidiwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a tukki peedo. Wo peedo ti d'uune urzi t'an igge dúwo ti wehinkatú aa uwwo. ⁹ Duwo doŋ wehinko peedo baadaŋ t'in igge geŋ, an di kald'ita suma Raa wede i-d'ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane an di-tuuge ki kama lekkiyadaŋ wo ki tamma Raa me.

¹⁰ Maaleeka wede ki paat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki mozikadí geŋ a t'ize zimolo, wo dúwo pay an d'aadumu sinanan a dabar ere an iido gette. ¹¹ An

di kaldita suma Raa a kandaane kono dabar ti kundayi don an d'ede gen me. Wo de lekkiyadan an ki-ti gime ye a suldi don ulpi an isiyo gen me.

¹² Maaleeka wede ki zoot y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'ooye goole sundi Epirata. Wo ahuzi a t'iibe, kono an d'ooli urzi a mozagi don ettiyo ti kесе peedo ti kolyo. ¹³ Ni wulle siitandani ado aa gonhani, son y'udde ti bize maaloogo, son y'udde ti bize seysu, wo son y'udde ti bize wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi. ¹⁴ Kane gen siitandani, an d'isiyo suldi k'armika, an t'ette tussiyu mozagi pay a siido ki deyyiso. Deyyiso gette t'aasa a onniyo ere Raa toogadi t'a jire pay yi dekka booro a tukki don duniya pay. ¹⁵ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, n'un etto aa wede k'oogire. Unsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere wo kallagi ossiyo a tuddi, kono aame nuñ n'iina man y'a ki lekka bontilij a daana duwo wo yi-ki t'oona sukuyagi a daana don pay ye.» ¹⁶ Kane siitandani ado gen an di'n ugiye mozagi pay a siido, a ume wede ti ono don k'Eber an yi waaku Armege don.

¹⁷ Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a maaye. Man golla awwa t'adda Boy Raa t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A ti dingi baa!» ¹⁸ Inkinu a iise omilte, tarkuuse, eddisito, wo siido ti nonjirso baadan. T'ume Raa yi ziipe wedusu a siido gen, nonjirso siido baadan kino i k'ize ye. ¹⁹ Aame siido ti nunjire gen, geeger meeda gette a dikkida omagi ado, geegiryagi adda siidiyagi pay a ruugite. Wo Raa i ki dunde ye a oldiko ki geeger meeda Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote kulkuwadi. Kulso kulkuwadi baadan gette t'a ti dinge ti sobo. ²⁰ Siidiyagi pay adda diine k'ahu ti mongali an di digge t'omagan me, ki ki'n wolle ye. ²¹ San man goyoyo baadan wo deero, goyoyo soo gette attiditu suma suwal ki mudu, a zildito ti kandaane a tukki duwo, wo kane duwo an di kaldita suma Raa kono dabar ere ki goyoyo gette onje baadan.

17

Meeda boliyo

¹ San man maaleeka soo ti diine don sarat i ziida kunzali sarat ti kulkuwo Raa gen, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede: «K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi dekka a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu baadan gettiyo.

² Mozagi don a siido pay an ti-t'ibi tuddan adda boliyo ti tode, wo don duniya pay gen t'a ti'n gumme ti toote boliykatu wo y'a'n iide.» ³ San man

Unde Raa ti-t'uuune adda k'addo, maaleeka y'a n' umb'e y'a ti n' ziipe adda balda. Wo aame gen n'a wulle erewo ti-guune a tukki seysu teeze bon, seysu gen tuddi pay raaniya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa, awhizi sarat wo ombani koomat. ⁴ Erewo gette ti-t'usse juwa teezowo bon, suldi konsuwatu ki dap, ki dogoro tuwarwa kar wo ki mokoilo majjaanawa pay, wo a beytu kulso dap soo ti suldi don ganigi k'a azzira ki boliykatu.

⁵ A zumatu raaniya ti suma ere itatu ombide: «Nuñ te sundo Babiloon geeger meeda, mekki don boliyo wo ki suldi don a siido k'azzuru k'a ki wolle ye.» ⁶ Kane don ki Raa i ruute kereñ Isa yon Galmeega gen, an di'n iide. Wo erewo gette n'a ti wulle ti-t'iibe puuzo kane i ti gili ettu. Aame ni ti wulle inkinu n'a ziido giggero.

⁷ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo me ki seedu giggera me? Munda wede ombide ki erewo gen n'a di t'oodiba ita wo ki seysu wede t'a ti guune, awhizi sarat wo ombani koomat gen me. ⁸ Seysu wede ki wulle gen, ti

kaaga yonj ede wo sanj y'a inda. Bini manj y'a balda, y'a-kilo t'adda k'oldfe wede aakede buldume me. Aame yi-gilo manj, Raa y'a yi dagga mendí. Wo kane donj duniya donj t'ume Raa y'ikkima duniya too, sumbiyaganj yi ki riñje adda mattup ere ki lekkiyo ye genj, an wulla seysu genño manj an seeda giggiranj kono seysu genj ti poone yonj ede, sanj y'a inda wo ankenj yi bildo genj me.»

⁹ Manj maaleeka y'o di ruute sey, y'ede: «Peedo t'iide, i dehu duwo eedanj a t'ise soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane awhi sarat ki seysu genj, i-kaza kessagi sarat donj erewo t'a ti guune eego genño, wo sonj i-kaza mozagi sarat. ¹⁰ Mozagi donj paat genj mozikadanj t'iire, wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat yi k'iina ye botto, wo aame y'iina manj mozikadí t'aasa ki peedo boolonj. ¹¹ Seysu wede yonj ti kaaga ede wo sanj y'a inda genj, yonj mozigo wede ki gessire. Ti poone yonj ti diine kane mozagi sarat genño, wo yonj genj Raa y'a yi dagga mendí. ¹² Omba donj koomat ki wulle genj, kane mozagi koomat donj botto mozikadanj an ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna manj, an di lekka a mozikadanj ti seysu kanj soo ki peedo boolonj. ¹³ Kane mozagi genj pay onamanj kanj soo, an i-d'ele toogadanj ti mozikadanj a seysu kono y'a oomi mozikadí. ¹⁴ An di d'eyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu y'an di'n ceera kono yonj Galmeega y'a jiire pay wo Mozigo mozagi. Donjzí donj yi wiike wo yi biire an seedu zakidí a urzizí genj, an di ceera ti yode kanj soo.»

¹⁵ Manj maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ahu donj ki wulle ere boli t'a ti guune eego genj, kane donj siidiyagi pay, donj duuru, ita duwo pay, wo ti donj orbe ita k'ono pay. ¹⁶ Kane omba donj koomat ki wulle genj, ti seysu an di kiigira ere boli gettiyo, suldutú an t'od'dípa pay i-t'oola bontilinj. Seytú an d'aadima, wo a guuta an aa t'oyya uwwo mendí. ¹⁷ Derec, Raa y'ize adda k'adde mozagi koomat genj, an di gitte onamanj kanj soo aa yonj yi dehu, an i-d'ele toogadanj ti mozikadanj a seysu kono y'a oomi mozikadí bini ono donj Raa yi ruute a-t'etta. ¹⁸ Wo erewo ere ki wulle gette, tod'te i-kaza geeger meeda mozikatú ekki mozagi pay a siido.»

18

Babiloon suukatú t'iire

¹ Sanj manj n'a wulle maaleeka ti doolo yi d'eeгу ti kandaane i-d'ede toogo baadanj, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikadí. ² Y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, ankenj suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitandanj pay, ume lekkiyo ki embi donj ulpi ki koobiko, ³ kono ita duwo pay ti ti'n gumme toote wede ki boliykatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siido an ti t'ibi tuddanj moonite ti tode. Wo kane donj suuk adda duniya pay an t'ize donj bey ti toogo ere i-d'ede a suldutú baadanj genño.»

⁴ Manj n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune donjzó kun t'ad'dí ti di tode me, kono kun a gi di ketta kanj soo ti tode a oldíkatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seeda ye. ⁵ Derec, oldíkatú i t'ukume baadanj i ti gili a kandaane. Wo Raa genj i ki dunde ye a oldíkatú gette. ⁶ Dabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a duwo, kun i-ti doozo tanj sire ti ere tod' t'an ize. Wo kulstatú kun i-t'óono ti toote kadigi a doole sire, ti wede t'an ele a duwo. ⁷ Tod' t'ossiyo suldí konjsuwo wo ti tamma tuddutú baadanj genj, kun ti-t'elo adda dabar ti móolo baadanj injkino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: “Nunj ette ni guune mohita, nunj te

mandaayawa ye, wo môolo munda tonj ni k'isa ye.” ⁸ A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyo môolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Derec, Galmeega Raa i dikke booro a ettú geñ, yonj toogo.»

⁹ Wo mozagi pay a siifdo ñonj ize boliyo ti suldi tamma tudde ti tode soo geñ, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo manj, an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode. ¹⁰ Kane mozagi geñ an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette, an ñillita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda wo toogo, adda peefdo boolonj kino minj booro t'a ti ziida!» ¹¹ Wo ñonj suuk adda duniya an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode, kono suldifazan wenda an d'owila umbo baa. ¹² Suldifazan ñonj aakede: dap, maala gurus, ñogoro tuwarwa kar, monjali ñonj majjandani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor teezowo ñonj, ita k'inda ñonj eediyadanj unse, suldi ñonj ki ñilñise k'elbi, suldi ñonj majjandani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki makkolo ere morsowo, ¹³ arardari, egey ñonj eediyadanj unse, mirr, suldi koddioy eediyadanj unse, toote, egey, moonoo, geme, bungari, dambami, punzigi ti puusiyagi, ñulagi wo ñonj an zidfo tonj manj. Wenda an d'owila umbo baa suldi geñ me. ¹⁴ Injino ñonj suuk an i di roota, an t'eesa: «Suldi ñonj aa addi i dehu geñ i t'igge umbo baa, suldi ñonj majjandani k'uuniyo geñ i digge kane dokki ti konj me, an ki'n t'oona ye baa.» ¹⁵ Kane ñonj suuk i t'ize ñonj bey t'urzi tode geñ, an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide gette, an d'ôola baadanj wo an di lekka adda môolo. ¹⁶ An ñillita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda ñonj an ossiyo suldi k'uuniyo, juwa, sotor teezowo ñonj, wo suldi konj suwo ki dap, ñogoro tuwarwa kar wo monjali ñonj majjandani pây. ¹⁷ Adda peefdo boolonj kino ettin maala baadanj gette a t'igge!»

Wo kane ñonj pay i tuuliyo tooko, deero tooko pay, ñonj pay adda tooko geñ, an ambe ki geeger gettiyo, wo ñonj pay ombadanj t'urzi bar an t'ihira ti dokki ¹⁸ aame an wulle saa ki uwwo t'oggiyo geeger gettiyo manj. An d'iise ñillite: «Geeger meeda meeda aa tode kino ette umbo!» ¹⁹ An di kossa puure a awhanj, an di ñillita, an d'ôola wo an di lekka adda môolo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere ñonj tooko an t'ize ñonj bey ti tode minj, a peefdo boolonj a ñimbe kamec!»

²⁰ Kune ñonj a kandaane pay kun iso unj suwo kono geeger gette t'uute baa, wo kune ñonj ki Raa, ñonj zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso unj suwo kay kono Raa yi ti dikke booratú te a suldi ñonj pay ulpi t'ize a tukki kune me. ²¹ Sanj manj maaleeka toogo yi d'umbe makkolo aa assa meeda, wo yi ti zidde adda bar, y'ede: «Geñ injino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti sedda ki toogo wo t'a dagga, ñuwo an gi di'n wolla ye baa. ²² Wo di tode gette wenda yi k'olliga ñonj k'ondige kundine ye, ñonj k'ôoro ye, ñonj siraro ye, wo ñonj parre ye baa. Di tode wenda yi ki wolla naabo ere tuuku tonj manj ye, yi k'olliga môolo k'assa massu ye. ²³ Di tode wenda yi ki wolla toore pitila ye. Kudic an k'olliga ye ette golla kule yi ziida, ette golla k'erewo ti ziida me. Geñ aasa injino kono ti kaaga ñonj suuk ki tode geñ, kane an jiire ñonj suuk adda duniya pay, wo ita ñuwo pay mi ti'n digge t'urzi kombidikadi. ²⁴ Wo di tode an d'uune puuzo ki nebiyagi, ki ñonj ki Raa, wo ki ñonj pay an ti'n wilfite adda duniya.»

19

¹ Saŋ maŋ n'a illiga tarkuuse a kandaane aa golla ki doŋ duuru baadaŋ. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Yoŋ Wede k'Uttiyadiŋ. Daryika, toogo kane'ŋ ki yode Raaziŋ. ² Yi d'ekkiyo booro d'erec ki diine. Geeger meeda boliyo, booratı yi-ti dikke kono doŋ siido ti ti'n nukke ti boliyakatı. Tõwwo ki doŋ naabadi yi-ti duuze a tode toŋ maŋ.» ³ Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa ki geeger meeda ere an aa t'uuye gette ti koliyo ki daayum!» ⁴ Kane doŋ deero ada sire makumu pide ti seydi pide geŋ an di-dikke, an d'uttile a Raa wede i-guune a kaakido mozikadi, an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma Galmeega Raa.»

Ono ombi'de ki tarnaape ki seedu k'ereu

⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a ruute, t'ede: «Kune doŋ naabadi pay geŋ, kun amma Raaziŋ, kune duwo pay deero sunni, kun i ottilo.» ⁶ Saŋ maŋ n'a illiga tarkuuse aa golla ki doŋ duuru baadaŋ, i-d'uriyo aa ooye goole y'okko, wo aa eddiiso mizzi. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa toogadi t'a jiire pay, kono y'ombo mozikadi baa! ⁷ Ulbiŋ in iso unse wo in lekko t'unusuwo. In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a seeda eddi t'iina, tode eddi toŋ t'ikkima tuddutu. ⁸ An i d'eele kalle majjaane kamilen i ralita wic wic. Kalle majjaane geŋ, i-kaza naabo ere ki diine ki doŋ ki Raa.»

⁹ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki raana, unusuwo a kane doŋ soo an'ni wiiko a tarnaape seedu k'Ulo Damu.» Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geŋ ono doŋ d'erec u'de ti bize Raa.» ¹⁰ Maŋ n'a iire a zoŋdi n'a dikke ki tammadi, miŋ yoŋ y'o di ruute, y'ede: «K'oolo, k'o ottile ye, kono nuŋ toŋ maŋ wede naabo aa kee, wo aa zembada doŋ umbe a ono doŋ Isa yi ruutite. Kee ki ottilo a Raa, kono ono doŋ Isa yi ruutite geŋ kane d'erec, kane geŋ miŋ ono doŋ Raa y'an ele a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

¹¹ Saŋ n'a wulle kandaane a t'ihina, wo i d'udfo puzu tuware. Wede a ti gili eego an yi waaku sundi «Wede D'erec, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa», yi d'ekkiyo booro wo yi d'eyyiso a urzi wede ki diine. ¹² Wo edayi i d'omilte aa uwwo, a eedi biibiyagi moziko, suma an riine a tuddi wenda soo toŋ yi ki ti suune ye, i ti suune yode siidi. ¹³ Kallayi y'usso sulpiyo adda puuzo, wo an yi waaku sundi soo «Ono Raa.» ¹⁴ Asigiryagi a kandaane ti punzigi tuwardi an di y' daaniya, kallagan tuwardi kar majjandani kamilen. ¹⁵ Ti bizi i d'addiya kasigara robban, ti tode gette y'a oggipa ita duwo pay doŋ i giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n n'ayya aa an n'ayyu inni biŋ adda soole. Geŋ i-kaza kulkuwo Raa toogadi t'a jiire pay. ¹⁶ A tukki kallayi wede goole wo a zindi an aa di riine suma ettiyo: «Yoŋ Galmeega yi jiire pay wo Mozigo mozagi.»

Omba a zumbi

¹⁷ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka yi t'ihira ekki peedo. Y'a idili ti golla awwa a embi doŋ pay oppiyo awwa a kandaane, y'ede: «Kun'di kun t'ogiyi a omba ere baadaŋ Raa y'un ize! ¹⁸ Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey ki punzigi wo ki doŋ i gilo eego, sey ki doŋ pay bulagi wo bulagi ye, sey ki doŋ pay deero wo sunni.»

¹⁹ Saŋ maŋ n'a wulle seysu, mozagi siido ti asigiryagan an t'ugiyi ki d'eyyiso wede a ti gilo puzu ti asigiryagi. ²⁰ Seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, an ti'n zid'de. Wede i-t'ize tuddi aa nebi geŋ, yoŋ y'aaze suldi k'armika a daana seysu, iŋkino doŋ an d'ede appuzu ki seysu wo an d'uttile undisadi geŋ, yi ti'n digge. Seysu ti yode geŋ an di'n ibi zeere adda k'old'e oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moono ki suupire. ²¹ Asigiryagan doŋ aa guute, wede a ti gilo a puzu y'aa di'n iide ti kasigara ere addiya ti bizi, wo embi an d'iimi seyzan an d'issite.

20

Ozzine dupu

¹ Maŋ n'a wulle maaleeka yi d'eeugu ti kandaane a beezí kerle ki biza k'old'e wede aakede buldume ti zinziiri meeda. ² Y'a zii'da maaloogo, tod'te miipo ere ti kaaga Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani, y'a ti-gitte ki ozzine dupu. ³ Maaleeka yi-ti zid'de adda k'old'e wede aakede buldume biza y'a-t'ippe ti kerle wo y'a di nild'e ti tiibi, kono maaloogo t'a ki dagge ita d'uwu ye bini a t'ida ozzine dupu. Saŋ maŋ yi-d'eeza ki peedo booloŋ.

⁴ Saŋ maŋ n'a wulle kaakidagi moziko, wo doŋ a ti gundite eego an d'ele urzi ki d'ekkiyo booro. Wo soŋ n'a wulle undiyagi ki doŋ an ti dikkite awhaŋ kono an ruutite taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a wulle sey kane doŋ pay i k'uttile a seysu ye, a undisadi ye, wo appuzu ki seysu a zumbamaŋ umbo ise a beydaŋ toŋ maŋ. Kane geŋ an di-bild'e, an d'ooma moziko ti Almasi k'ozzine dupu. ⁵ Gette baldiya ere ki poone. Wo kane doŋ unto ongo an gi-di bald'a ye bini ozzine dupu a t'ida. ⁶ Unsuwo a kane doŋ uune baldiya ere ki poone kono kane doŋ ki Raa. Unto ere ki sirwe i-k'ede toogo ye a tukki kane me. Kane geŋ an t'isa doŋ sedeke ki Raa wo ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi adda k'ozzine dupu geŋno.

Deyyiso ere ki danju

⁷ Aame ozzine dupu geŋ i t'ingila maŋ, Meeda siitandani ti danjay an i-d'eeza ⁸ wo t'a engila daggiya d'uwu doŋ a kesiyagi pife ki siido, kane d'uwu geŋ sumbiyagan Goog wo Magoog* t'a ti'n t'ogiyi ki d'eyyiso, d'urikadan t'aasa aa dolso k'oooye. ⁹ An t'iizigo t'adda siido pay, ume doŋ ki Raa an t'ugiyi an da t'an d'uule ti geeger ere Raa yi giyye gette pay. Wo d'e i d'iigo uwwu ti kandaane t'an igge kane doŋ i-d'uule doŋ ki Raa geŋ me. ¹⁰ Inkino maŋ Meeda siitandani, ere daggiyadan, an ti zid'de adda k'old'e oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moono ki suupire, a ume wede seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi adda. An di dabira did'do onnu ki daayum.

Booro ere k'ita

¹¹ Saŋ n'a wulle kaakido moziko meeda tuware kar, wo wede a ti guune eego'n, siido kane ti kandaane an t'umbe dokki ti daanadi me, wo wenda yi ki'n wulle ye baa. ¹² Saŋ maŋ n'a wulle doŋ i t'inda deero sunni an t'ihira a daana kaakido moziko. N'a wulle sey mattupiyagi ohinte, wo adda mattupiyagi geŋ an a ti riije naabo ere ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti doolo ohine pay, tode gette mattup ere ki lekkiyo. Wo doŋ i t'inda geŋ, wede i-guune a kaakido moziko y'a dikke booradan a naabadan ere an ize raaniya adda mattupiyagi geŋno. ¹³ Bar t'an d'iize a doŋ i t'inda t'urzi tode me, unto toŋ t'an d'iize doŋ a beytu me, wo ume ki doŋ i t'inda

* 20:8 20.8 Goog wo Magoog: I-kaza doŋ k'olmide Raa.

tonj donj angenj y'an d'iize. Wo wede tuuku tonj an'ni di dikke booradi a naabo ere y'ize. ¹⁴ Sanj unto ti ume ki donj i t'inda genj, an di'n ibi adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala. Olde genj yonj unto ere ki sirwe. ¹⁵ Wede tuuku sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo gettiyo ye manj, an ti y' sedde adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala genno.

21

Kandaane ti siido aware

¹ Sanj manj n'a wulle kandaane aware, siido tonj aware, wo bar umbo kono kandaane wede ki poone ti siido ere ki poone kane an digge.

² Wo n'a wulle geeger ere kamilenj, tode gette Zeruzalem aware ti deegu ti kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa erewo ti t'ikkima tuddutu majjaanawa ti t'ette k'ume kulatu. ³ N'a illiga golla awwa ettiyo ti kaakido moziko, t'ede: «Anjkenno Boy Raa yonj a diine duwo. Yode Raa batum y'a lekka ti kane, kane an t'isa donji wo yonj Raazanj. ⁴ Aame genj Raa y'a sippa zumarzanj pay a ume k'edayanj. Unto umbo baa, moolo umbo baa, d'ollite umbo baa, dabar tonj umbo baa. Suldj donj pay mazzini genj an t'ingile.»

⁵ Manj wede i-guune a kaakido moziko y'a ruute, y'ede: «Anjkenno suldi pay ni'n ize awardi.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono enj ki ti'n raanja, kono kane'nj d'erec, duwo an d'ambe eego.» ⁶ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Genj i t'ize baa! Nunj sundo Alpa wo Omega, nunj wede t'ume k'eesiyo wo ki danju tonj nunj. Wede orme manj y'edi ni di t'eela ahu ki waawiye yi sifa. Ahuzo enj i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁷ Wede tuuku yi jiira manj, suldizo pay enj ki yode. N'a t'isa Raazi wo yonj y'a t'isa ulo nunj. ⁸ Wo a kane donj dalwidj, donj sooruzanj ki diine ye, donj isiyo suldi donj ulpi k'a ki wolle ye, donj towwo duwo mirsi, donj isiyo boliyo, kombidagi, donj daaniya longayi wo donj pay i lohito ono, kane pay genj umayanj adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moono ki suupire. Ume genj sundi unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

⁹ Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi sarat donj ti poone a beezanj kunjali sarat oniyto ti dabar ere sarat ki Raa an di zibbite genj, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede: «K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeda Ulo Damu.» ¹⁰ Unde Raa ti-t'uune adda k'addo, maaleeka y'a-n'umbe, y'a-ti n' ziipe eego mukkolo meeda wo sohoro, y'o di gize geeger ere kamilenj, Zeruzalem. Tod' ti deegu ti kandaane, Raa yi t'igibo, ¹¹ ti-tooriyo ti toore wede ki daryika Raa batum, tooratu aa ki mukkolo ere majjaanawa sundutu zasipe kere kereen aa kaynaanaj. ¹² Geeger gette dooliyo ti waaya mongali dullanj wo awwa, boha bumbiyagutu'nj koomat makumu sire, wo maaleekiyagi koomat makumu sire an di boohiyo. A boha bumbiyagi genj, an aa ti riinje suma soo ki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki donj k'Izirayel genno. ¹³ Boha bumbiyagi an di'n ikke ado. Ki kese peedo koliyo ado, ki kese peedo k'ooriyo ado, ki kese k'awwa ado, wo ki kese dandi ado. ¹⁴ Waaya geeger gette an iiziga ekki mongali koomat makumu sire donj t'ume k'eesiyo i di seedu me, wo ekki mongali genj an aa ti riinjite sumbiyagi donj zina k'Ulo Damu kane koomat makumu sire genno.

¹⁵ Maaleeka wede o rootiyo genj a beezj dalka dap ki dooziiyo geeger, ti boha bumbiyagi, ti waaya mongali gettiyo. ¹⁶ Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko genj, pay sohirkadanj kanj soo. Maaleeka y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a iide dalka dupu koomat makumu sire, ki sohirko,

k'awwa wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadanŋ kaŋ soo. ¹⁷ Waaya toŋ y'a-duuze ki tontilko a iide oole meeda uto ada piđe makumu piđe. Maaleeka yi duuze aa dooziyo ere ki d'uwu an di dooziyo. ¹⁸ Waaya gette an iiziga ti moŋgali doŋ majjandani aa ossoyo sudaŋ zasipe wo tode geeger batum ki dap daa kalsiya munda, kabibalbal aa kaynaaŋa. ¹⁹ Moŋgali doŋ k'ita waaya geeger an zippe ti moŋgali doŋ majjandani. Mokkolo an ziipe ki poone sundutu zasipe*, ki sirwe sundutu sapir†, k'aduwe sundutu kalseduwan‡, ki piđiwe sundutu emerood§, ²⁰ ki paat sundutu sarduwan*, ki zoot sundutu kornaliin†, ki sarat sundutu kirizolit‡, ki gessire sundutu beril§, ki gessat sundutu topaz*, ki koomat sundutu kirizopaz†, ki koomat makumu soo sundutu iyasant‡, ki koomat makumu sire sundutu ametiste§. ²¹ Boha bumbiyagi koomat makumu sire geŋ, wede soŋ an ikkima ki d'ogoro tuwarwa kar kar. Wo erkiyagi doŋ deero adda geeger geŋ ki dap, daa kalsiya munda d'efdel aa kaynaaŋa.

²² Adda geeger gette ni ki wulle ye Boy Raa me, kono yode Galmeega Raa toogadi t'a jiire pay, wo soŋ Ulo Damu kane ede, d'uwu an d'ottilso wo an di tamma a daana kane baa. ²³ Geeger gette i ki dehu peedo koo tere y'a ki ti toore d'oo ye, kono daryika Raa ti di tooriyo wo Ulo Damu biŋgatú. ²⁴ Ita d'uwu pay an d'ozira a tooratú wo mozagi pay a siido an d'etto ti laale mozikadanŋ a tode. ²⁵ Boha bumbiyagi a lekka ohinte daayum, kono ume daayum onŋu, diddo umbo. ²⁶ Doŋ ti ita d'uwu pay an i-d'etto a tode ti laale mozikadanŋ. ²⁷ Wo munda ganigi soo toŋ i k'etta ye k'adda geeger gette, ise wede isiyo suldi doŋ k'azzuru k'a ki wolle ye, ise wede lohito k'ono toŋ maŋ. Etta k'adda wede sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo ere k'Ulo Damu danŋal.

22

¹ Saŋ maŋ maaleeka y'o di y' gize ooye wede ahuzi i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzi i ralita aa ossoyo wo i lohito pupuc ti kaakido moziko Raa ti Ulo Damu me. ² Wo ooye geŋ yi d'okko adda diine geeger, wo a kuukulu k'ooye i d'ufde undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yi d'ehiyo adda k'ozzine taŋ koomat makumu sire, a tere yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagi i d'eliyo beeko a ita d'uwu pay. ³ Adda geeger gette, munda wede Raa yi ti y' duude umbo.

Kaakido moziko Raa ti Ulo Damu t'aasa adda geeger gettiyo, wo doŋ naabo Raa an i-d'ottila. ⁴ An di y' wolla Raa t'edayanŋ wo sundi t'a koona raaniya a zumbamanŋ. ⁵ Aame geŋ diddo umbo, wenda yi ki deha toore pitila ye, ki peedo ye, kono toore Galmeega Raa y'an toora, wo an d'ooma moziko ti yode ki daayum. ⁶ Saŋ maŋ maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ono enŋ kane'ŋ derec, d'uwu an d'ambe eego. Galmeega Raa wede i d'eliyo Unde Kamilenŋ a nebiyagi geŋ, y'a igibo maaleekayi y'an di kize a doŋ naabadi suldi doŋ aana goponŋ.»

Kama k'Isa

⁷ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuŋ goponŋ n'ettiyo. Unsuwo a kane doŋ a seedu ono doŋ Raa y'igibo adda mattup ettiyo.»

* 21:19 21.19 Zasipe: I ralita aa ossoyo. † 21:19 21.19 Sapir: Bicici aa goriye. ‡ 21:19 21.19 Kalseduwan: Kilŋowo. § 21:19 21.19 Emerood: Bicici aa soole. * 21:20 21.20 Sarduwan: Teezowo aa ekke. † 21:20 21.20 Kornaliin: Teezowo aa gulgilo. ‡ 21:20 21.20 Kirizolit: Bicici aa kilen. § 21:20 21.20 Beril: Bicici aa derwe. * 21:20 21.20 Topaz: Bolile. † 21:20 21.20 Kirizopaz: Bicici aa dalbite. ‡ 21:20 21.20 Iyasant: Teezowo boŋ. § 21:20 21.20 Ametiste: Aa moymo.

⁸ Suldfi enj, nuŋ Zanj ni'ni wulle wo ono n'illiga ti kuudó. Wo aame suldfi enj ni'ni wulle wo ono ni n'illiga maŋ, n'a iire a zoŋ maaleeka wede o di gize suldfi genno. Maŋ n'a-dikke ni-d'ottile minj, ⁹ yoŋ y'o di ruute, y'ede: «Kee k'oolo, k'o ottile ye, ki ottilo a Raa! Kono nuŋ toŋ maŋ wede naabo aa kee, aa zembadá nebiyagi wo aa d'oj pay i seedu ono mattup enj adda k'addaŋ.»

¹⁰ Saŋ maŋ y'o di ruute, y'ede: «Ono d'oj Raa y'igibo k'a ti'n riije adda mattup ette, k'a ti t'ippa adda ye, kono onniyo ere Raa yi dikke ki aaniya suldfi gette, tod'te gopponj. ¹¹ Wede ki diine ye geŋ, i-d'oŋko k'isiyo munda wede ki diine ye, wo wede isiyo suldfi ganigi geŋ, i-d'oŋko k'isiyo suldfi ganigi. Wo de wede ki diine geŋ, i-d'oŋko k'isiyo munda wede ki diine, wo wede kamileŋ geŋ, i-d'oŋko ki lekkiyo kamileŋ.»

¹² Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuŋ gopponj n'ettiyo, n'a t'ambo a beezó munda wede ni dehu n'un t'eley a naabo ere kun ize, wede tuuku toŋ y'a t'ooney a naabadí naabadí. ¹³ Nuŋ sundó Alpa wo Omega, nuŋ wede ki poone wo k'ita toŋ nuŋ, nuŋ wede t'ume k'eesiyo wo ki d'anju toŋ nuŋ.»

¹⁴ Uŋsuwo a kane d'oj kallagaŋ opilso, kane geŋ an d'ede urzi k'ettiyo k'adda geeger ti biza bumbu wo k'ombo k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo. ¹⁵ Wo oopa ti paate d'oj isiyo suldfi d'oj k'a azzira, kombidagi, d'oj bolijo, d'oj tôwwo d'wo mirsi, d'oj i daaniya lonjayi, wo d'oj pay i geyyiso lohito k'ono wo an di lohito!

¹⁶ Nuŋ Isa n'a igibo maaleekayó kono suldfi geŋ y'an ti'n kizite a kane d'oj ogiysito ti sundó. Nuŋ n'uddo ti biza bumbu mugiyó Dawut, nuŋ moole biza soohe wede omilte wic wic genno.» ¹⁷ Unde Kamileŋ kane ti erewo ere i seeda* an di ruute, an'de: «K'edi!»

Wede ono geŋ yi'n ollige maŋ, y'a roote kay: «K'edi!»

Wede ôrme maŋ y'edi, yi dehu maŋ ni di t'eela ahu d'oj i d'eliyo lekkiyo, yi siba ki waawiye.

Ono d'oj ki d'anju

¹⁸ Nuŋ Zanj, n'un ondirso a kune d'oj pay ollige ono d'oj Raa y'igibo wo n'a ti'n riije adda mattup ettiyo: Aame wede y'a uŋka munda t'eedi maŋ, dabar ere ni riije adda mattup ette Raa yi di-t'aagila kay. ¹⁹ Wo ono d'oj Raa y'igibo wo n'a ti'n riije adda mattup ette, wede tuuku yi iidiba munda booloŋ maŋ, Raa yi ki t'ela ye kay aggadí ere k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo a d'wo me, wo k'adda geeger ere kamileŋ aa an riije adda mattup ette, yi k'etta ye.

²⁰ Wede yi'ni suune adda k'addi suldfi enj d'erec geŋ, y'ede: «Eyye, nuŋ gopponj n'ettiyo!» Eyye! Geŋ i t'iso! K'edi Galmeege Isa!

²¹ Beeko ere ki Galmeege Isa ti koono ti kune pay.

* **22:17** 22.17 Erewo ere i seeda: I-kaza d'oj pay i ziipe addaŋ a Isa.